Henry Sauer.
Nov. 1, 1884.

SYNOPSIS EVANGELICA.

EX QUATTUOR EVANGELIIS ORDINE CHRONOLOGICO CONCINNAVIT, BREVI COMMENTARIO ILLUSTRAVIT, AD ANTIQUOS TESTES DENUO RECENSUIT

CONSTANTINUS DE TISCHENDORF.

EDITIO QUINTA EMENDATA.

LIPSIAE,
HERMANN MENDELSSOHN.
MDCCCLXXXIV.
LONDINI: D. NUTT, 270 STRAND.

SYNOPSIS EVANGELICA.

SYNOPSIS EVANGELICA.

EX QUATTUOR EVANGELIIS ORDINE CHRONOLOGICO CONCINNAVIT, BREVI COMMENTARIO ILLUSTRAVIT, AD ANTIQUOS TESTES DENUO RECENSUIT

CONSTANTINUS DE TISCHENDORF.

EDITIO QUINTA EMENDATA.

LIPSIAE,
HERMANN MENDELSSOHN.
MDCCCLXXXIV.

IN TERTIAM EDITIONEM.

Prodiit haec Synopsis evangelica primum anno 1851 (iterum sed immutata 1854), secundum anno 1864. Cuius secundae editionis exemplaribus bis mille inter paucos annos divenditis dubitare non possumus quin multorum adiuverit studia, inque primis iuventuti academicae profuerit. Cui usui in posterum quoque prospecturi, libenter hanc tertiam editionem curavimus. Quod eo libentius fecimus quum ea quibus evangeliorum harmoniam ac fidem his proximis annis tam acriter impugnarunt, eam mentem, eam fidem, qua primum opus suscepimus, non modo non labefecerint sed etiam confirmaverint. Nec vero quisquam fidem evangeliorum perspicere potest nisi satis perspexerit quo singula inter se vinculo cohaereant, ut libris synopticis docetur.

In adornanda hac nova editione opera data est ut verba Graeca ad eas leges conformaremus quae re critica tam mirabiliter aucta maxime observandae videntur: redegimus igitur et textum quem dicunt et apparatum, licet a pleniore auctoritatum notatione pro libri instituto abstinendum esset, ad editionem Novi Testamenti nostram VIII. criticam maiorem, cuius pars evangelica superiore anno absoluta est. Data etiam est opera ut emendaremus quae ad chronologiam pertinent evangelicam, etsi eam in rem hoc loco non subtilius inquirendum videbatur.

Quod igitur maxime desideramus atque speramus, hoc est, fore ut Synopsis haec evangelica iuvenes strenuos doceat, evangelistarum fidem, ratione illam quidem non artificio nitentem, narrationum varietate haud excludi, atque vitam Christi ita ab illis tradi, ut sanae pietati a litterarum luce nihil timendum sit.

Quemadmodum autem librum, eo anno quo primum prodibat, animi testandi caussa fide ac dilectione coniuncti ad virum misi de ecclesia evangelica egregie meritum atque etiamnum merentem, ADOLPHUM DE HARLESS, ita eidem hac nova occasione data animum venerabundum deditissimumque non possum quin denuo testificer.

Dabam Lipsiae mense Octobri anni salutis 1870.

PROLEGOMENA.

Ex quo inde nascentis ecclesiae tempore quattuor evangelia summo loco haberi publicaque donari auctoritate coepta sunt, non defuere qui horum evangeliorum varietatem ad unitatem quandam evangelicam revocarent, quasi unum ex quattuor facientes. Quae res tantum abest ut ecclesiae menti repugnaverit, ut convenerit maxime: neque enim illa recepisset unquam evangelia quattuor nisi in ista varietate ipsam inesse unitatem persuasum habuisset. Sed non una omnes via duxit. Ipsi fere primi qui eiusmodi opus susceperunt differebant eo quod alter, Tatianus Syrus (circa a. 170.), id ipsum aggressus est ut unum conscriberet ex quattuor, quod Eusebio teste Diatessaron appellavit, etsi parum de eius ratione constat[1], alter vero, Ammonius Alexandrinus (ante med. saec. tert.), satis habuit uni Matthaeo pro norma delecto trium reliquorum locos vel sensus prout similitudo ferret adnectere[2]. Quae differentia non modo ad formam instituti sed etiam rationem pertinebat. Idem enim studium quum longo multorum saeculorum intervallo post illorum exemplum in ecclesia invalesceret, hoc inprimis intererat quod alteri consensum singulorum evangelistarum urgebant, et si quid unus vel alter aliquo modo proprium haberet id alterum complere ponebant, unde servatis omnibus unum fieret; alteri vero in eximia omnium quattuor consensione pro ea quae singulorum esset libertate non deesse quod differret dicebant. Atque alterorum

[1] Cf. Euseb. hist. eccles. 4, 29, 6. ὁ Τατιανὸσ συνάφειάν τινα καὶ συναγωγὴν οὐκ οἶδ' ὅπως τῶν εὐαγγελίων συνθεὶσ τὸ διὰ τεσσάρων (Rufin. vertit Diatessaron) τοῦτο προσωνόμασεν, ὃ καὶ παρά τισιν εἰσέτι νῦν φέρεται. Theodoret. haeret. fab. 1, 20. οὗτοσ (ὁ Τατιανὸσ) καὶ τὸ διὰ τεσσάρων καλούμενον συντέθεικεν εὐαγγέλιον, τάσ τε γενεαλογίασ περικόψασ καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐκ σπέρματοσ Δαυὶδ κατὰ σάρκα γεγεννημένον τὸν κύριον δείκνυσιν. ἐχρήσαντο δὲ τούτῳ οὐ μόνον οἱ τῆσ ἐκείνου συμμορίασ, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖσ ἀποστολικοῖσ ἑπόμενοι δόγμασιν, τὴν τῆσ συνθήκησ κακουργίαν οὐκ ἐγνωκότες, ἀλλ' ἁπλούστερον ὡσ συντόμῳ τῷ βιβλίῳ χρησάμενοι. εὗρον δὲ κἀγὼ πλείουσ ἢ διακοσίασ βίβλουσ τοιαύτασ ἐν ταῖσ παρ' ἡμῖν ἐκκλησίαισ τετιμημένασ, καὶ πάσασ συναγαγὼν ἀπεθέμην, καὶ τὰ τῶν τεττάρων εὐαγγελιστῶν ἀντεισήγαγον εὐαγγέλια. Ceterum Tatiani liber, qui etiam apud Syros magno in usu erat, dudum periit, nec Tatiani est quae nostris temporibus harmonia evangeliorum praeposito illius nomine Latine edita est. Error inde ortus est quod Victor Capuanus saeculo sexto, quum „forte“ harmoniam evangeliorum in codice versionis vulgatae nunc Fuldensi „absente titulo“ invenisset, atque quis veterum tale opus composuisset Eusebio consulto didicisset, Ammonii vel, quod malebat, Tatiani opus in manibus tenere sibi visus est.

[2] Cf. Euseb. epist. ad Carpianum, quae sic incipit: Ἀμμώνιοσ μὲν ὁ Ἀλεξανδρεὺσ πολλὴν ὡσ εἰκὸσ φιλοπονίαν καὶ σπουδὴν εἰσαγηοχὼσ τὸ διὰ τεσσάρων ἡμῖν καταλέλοιπεν εὐαγγέλιον, τῷ κατὰ Ματθαῖον τὰσ ὁμοφώνουσ τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν περικοπὰσ παραθείσ.

quidem princeps quidam exstitit Osiander (a. 1537.), qui talem contexuit historiae evangelicae harmoniam ut unum omnium ordinem faceret et tamen nullius ordinem turbaret[1]. Quod ut fieri posse crederet, quum revera esset ultra posse, perversa quaedam de divina evangelistarum inspiratione opinio fecit. Nihilominus Osiandri exemplum illius aetatis hominibus tantopere placuit ut multi fideliter eius vestigiis insisterent; quid quod mox ipsum magistrum superarunt, quum quas duas ille historias easque solas, alteram de evulsis spicis, alteram de sanata manu arida, apud Matthaeum extra contextum positas concessisset, eas triginta fere annis post Molinaeus et Codomanus, perfectae constantiae caussa, pro diverso Matthaei et Lucae Marcique ordine ipsa re diversas propterea que bis et diversis locis in harmonia exhibendas esse duxerunt. Quorum a ratione antiquitatem satis dissensisse testis est Augustinus, qui in libris eis quattuor quos de consensu evangelistarum scripsit[2] multo maiorem singulorum libertatem in tradendis Christi rebus fuisse statuit, neque, ut exemplo utar, ad Osiandri modum novem[3] Petri abnegationes recensuit sed tres[4]. Quam Augustini rationem post mille fere annos recepit Gerson, vir magnus ipsaque aetate qua vixit maior, qui[5] evangelistas, quippe non mutua conspiratione sed divina inspiratione locutos, concordissimam quandam dissonantiam efficere ingeniose dixit, distincto triplici narrationis ordine, rei gestae, anticipationis, rememorationis.

---

[1] Cf. Harm. evang. praef. pag. 5. *Contexui enim ex quatuor evangelistis unicam perpetuam sibique aptissime undiquaque cohaerentem historiam, ea diligentia atque industria, primum ut nullius verbum ullum omiserim, de meo autem nihil omnino praeter quasdam particulas coniunctivas easque paucissimas addiderim .... postremo ut nullius ordinem inverterim, sed unumquemque eodem quo ipse scripsit ordine, excepto uno tantum Matthaei loco* (vide Elenchum libri primi cap. 47. et 48.), *inseruerim: ita tamen ut nihilominus ubi revera eadem scribunt concurrant sibique ubique ad amussim consentiant. Id quod duplici ratione consequutus sum: una quod cicatrices, ubi a singulis aliquid consulto est omissum et quasi exectum, diligenter investigatas aliorum verbis commode inserendis iterum diduxi: altera quod ea quae superiorum seculorum theologi satis imperite confuderant et pro iisdem acceperant, iterum distinxi eaque diversa esse idoneis argumentis edocui.*

[2] Cf. II, 1. *Nunc iam videamus ea quae quattuor evangelistae de Christo scripserunt, quemadmodum sibi atque inter se congruant; ne quid ex hoc in fide Christiana offendiculi patiantur qui curiosiores quam capaciores sunt, quod non utcumque perlectis sed quasi diligentius perscrutatis evangelicis libris inconvenientia quaedam et repugnantia se deprehendisse existimantes, magis ea contentiose obiectanda quam prudenter consideranda esse arbitrantur.*

[3] Cf. Harmon. evang. Basil. 1561. fol. 127. verso.

[4] Augustinus multus est in tractanda trina Petri negatione l. l. III, 22—26. Quae est inter singulos de altera abnegatione differentia, eam sic expedivit: *Liquido tamen colligitur, collatis de hac re omnibus evangelistarum testimoniis, non ante ianuam secundo Petrum negasse, sed intus in atrio ad ignem; Matthaeum autem et Marcum, qui commemoraverunt exiisse eum foras, regressum eius brevitatis causa tacuisse.*

[5] Cf. concordia evangelistarum sive monotessaron in opp. tom. IV. p. 90 sq. Hagae Comitum 1728. ubi est: *Quis enim nesciat spiritum Christi potuisse sub uno eodem-*

Postea utriusque ratio, quum Gersoni sana et docta tum Osiandri affectata et perversa, propagata atque exculta est a pluribus. Quorum in numero eminent Calvinus, Chemnitius, Bengelius, a Gersoni illi quidem partibus stantes. Fuerunt etiam qui, ut Iansenius, utramque viam commiscerent. Tamen vero tot pericula, in quibus saepe instituti quam perficiendi ratio praestabat, non alium eventum habuerunt quam ut, quo tempore non solum iudicandi sed etiam dubitandi licentia viros orbis Christiani doctos occupabat nec fere nisi qui libros sacros ad communem legem humanam exigendos dicebat sapere videbatur, de harmonia evangeliorum plerique desperandum putarent, atque satis haberent si comparationis instituendae caussa exegeticae atque criticae trium priorum evangeliorum loci gemini cum Ioanneis paucis iuxta positi ederentur. Ad quod evangelicarum synopsium genus etiam illa vim habebant quae de trium priorum evangeliorum origine mutuaque ratione ab eodem fere inde tempore, i. e. post medium saeculum octavum decimum, apud theologos disputari solebant.

Iam quid fecit aetas nostra, tot laborum tantaeque omnium saeculorum doctrinae heres? Non de harmonia evangeliorum, sed de ipsis evangeliis desperatum est a multis. Qua in re terribilis quaedam constantia vel potius progressio conspicua est, quod quae diversa atque inter se inconvenientia dudum visa sunt, ea tandem, quum aut unum aut nullum esse iuberentur, a vero aliena iudicarunt. Sed, ut fere fit, ex tanta fidei clade nova fidei vis novusque studii evangelici vigor prodiit. Hoc quum multis multorum laboribus tum eo nuper est probatum quod plures harmoniae evangelicae opus spretum atque abiectum revocarunt nec mediocriter promoverunt. Praeter ceteros Carolus Wieselerus viam eiusmodi iniit quae ad veros eventus, ad maiorem omnibus priorum studiis probabilitatem duceret. Quod etsi plane sentio, tamen haud pauca sunt quibus ab eo mihi discedendum videbatur. Quae ut et ipsi et aliis, qui nec pietatem affectant sine severo studio nec doctrinae laudem sine pietate appetunt, non prorsus improbentur vehementer opto. Quibus ex prima huius libri editione, quae anno 1851 prodiit, repetitis non possum quin addam — ut iam in altera editione anni 1864 factum est — eis quae I. Chr. Conr. de Hofmann doctor clarissimus Erlangensis teste Iacobo Lichtenstein[1] de concinnandis narrationibus evangelicis prae-

que penitus verborum sententiarumque contextu tradidisse gestorum suorum verborumque salutarem historiam? Sed cum magno sacramenti mysterio sibi placuit sub quadam concordissima (si ita dici possit) dissonantia mentes fidelium commovere ad humiliorem vigilantioremque nec non multipliciorem investigationem veritatis, palamque fieret quatuor evangelistas non mutua conspiratione sed divina inspiratione fuisse locutos.

[1] **Lebensgeschichte des Herrn Jesu Christi in chronolog. Uebersicht. Erlangen 1856.**

cepit Wieseleri rationem ac meam passim emendari mihi visam esse, ut infra accuratius notabimus.

Ad huius autem operis studium ut me conferrem, tum in caussa erat quod persuasum habebam, ordinem rerum evangelicarum posse inveniri eiusmodi qui nec singulis auctoribus vim faceret et unitatem efficeret tantam quanta ad salvam evangelii fidem satis esset, unde multum proficerent vitam Iesu diligenter percepturi; tum vero quae locorum geminorum ex criticis meis legibus ratio esset, ante oculos ponere cupiebam: qua re etiam de evangeliorum origine et necessitudine quaerentes adiutum iri sperabam.

Scriptores potiores qui in conscribenda evangeliorum harmonia vel synopsi operam collocarunt fere hi sunt.[1]

Tatianus Syrus. Opus quod scripsit, τὸ διὰ τεσσάρων, dudum periit. Cf. supra pag. VII. Accurate de eo commentatus est Semisch in libello quem inscripsit: Tatiani Diatessaron. Vratisl. 1856.

Item Theophilus Antiochenus, Tatiani aequalis, harmoniam evangelicam composuisse videtur. Ab Hieronymo enim ep. 151. ad Algas. quaest. 5. „quattuor evangelistarum in unum opus dicta compingens ingenii sui monimenta reliquisse“ dicitur. Praeterea vero nihil de eo opere posteritati traditum est.

De Ammonii Alexandrini synopsi evangelica expositum est supra pag. VII. Ipsa periit[2]; sed conformavit ad eam Eusebius Caesariensis[3] decem canones suos, qui pariter atque Ammonii particulae ab ipso quarto inde saeculo in codices plerosque et Graecos et Latinos transierunt.

Augustini libri IV de consensu evangelistarum fere toti sunt in constituenda quadam evangeliorum harmonia. Nec praetereundus est Epi-

---

[1] Curiosiores scripta huius generis longe plura discere possunt ex Fabricii bibliotheca Graeca, ed. Harles, tom. IV. p. 880 sqq. et ex libro notissimo Caroli Hase, quem inscripsit: Das Leben Jesu, ed. 5. 1865, p. 23—31.

[2] Frustra est, ut iam diximus, quod viris doctis nonnullis Ammonii vel etiam Tatiani harmonia evangelica in Latinis codd. Sangallensi Fuldensi aliis reperta esse visa est. Qua de re vide qua recte iam du Pin in editione opp. Gersoni Hagana IV. p. 87. adnotavit. Nec dubium est quin Hieronymi circa Latinam Novi Testamenti interpretationem studiis utatur. Iam pridem identidem publicatam nuper adiecta translatione veteri Francica edidit J. A. Schmeller. Viennae 1841. [et nuperrime Ed. Sievers. Paderbornae 1872.]

[3] Idem ab Hieronymo in catalogo scriptorum eccles. cap. 81. librum περὶ τῆς τῶν εὐαγγελίων διαφωνίας scripsisse perhibetur. Simili certe argumento utuntur Quaestiones eius evangelicae, quas edidit Ang. Mai in PP. nov. bibl. tom. III. p. 219 sqq. Pertinet huc etiam Hesychii Hierosolymitani (saec. VI.) συμφωνία εὐαγγελική, cuius epitomen Cotelerius exhibuit in Monum. eccles. Gr. tom. III. inscriptam: συναγωγὴ ἀποριῶν καὶ ἐπιλύσεων.

phanius, qui haeresium libro II. plura de chronologia evangeliorum et narrationum evangelicarum ordine scripsit.

Quatuor evangeliorum consonantia, ab Ammonio Alexandrino congesta ac a Victore Capuano episcopo translata. Ita certe in titulo libri est, qui prodiit Moguntiae a. 1524. et iam antea. Est autem eadem illa evangeliorum harmonia de qua modo diximus, a Victore sine auctoris nomine Latine (ut mihi cum Lachmanno videtur, non Graece) reperta atque exculta, immerito vero Ammonio vel Tatiano adscripta.

Io. Gerson: Concordia evangelistarum sive Monotessaron. Vide Opp. Gersoni editionis Haganae tom. IV. (Primum circa annum 1471. Coloniae prodiit.)

Andr. Osiander: Harmoniae evangelicae libri VI Graece et Latine, Basileae 1537 etc.

Corn. Iansenius (Gandauensis): Concordia evangg. Lovan. 1549. (recentissime repetita Mechl. 1825.)

Io. Calvin: Harmonia ex tribus evangelistis composita, adiuncto seorsum Ioanne. Genev. 1553. etc.

Molinaeus: Collatio et unio quatuor evangelistarum. Parisiis 1565.

P. Crell: Monotessaron historiae evangelicae Latino-germanicum, mandato et sumpt. Duc. Sax. Augusti Elector. Vitemb. 1566.

Laur. Codomanus (Codmann): Harmonia evangelistarum. Norimb. 1568.

Chemnitii harmonia quatuor evangelistarum, quam P. Lyserus et I. Gerhardus, is continuavit, hic perfecit. Hamb 1704. Tomi III. (Tomus primus ipsius Chemnitii studiis debetur ac primum prodiit curante P. Lysero Francof. 1593.)

G. Calixti quatuor evangelicorum scriptorum concordia, Halberst. 1624. (Ex eius dictatis ipso invito edita est.)

T. Cartwright: Harmonia evangg. commentario analytico, metaphrastico, practico illustr. Amstel. 1627. etc.

Lightfoot: Harmony, Chronicle, and Order of the N. T. Lond. 1655. (Harmonia, ordo et chronicon N. T. Ultraj. 1699. Item iam antea, Lond. 1644.)

B. Lamy: Harmonia sive concordia quatuor evangelistarum. Par. 1689. Eiusdem Comment. (cum apparatu chronologico et geographico) in harmoniam etc. Par. 1699.

Io. Clericus: Harmonia evangelistarum, cui subiuncta est historia Jesu Christi ex quatuor evangg. concinnata. Accesserunt dissertationes etc. (Lugd. Batav. 1700. In his edita est diss. de potioribus harmoniarum evangelicarum scriptoribus.) Amstelod. 1699.

Toinard: evv. Harm. Gr. Lat. Par. 1707. Harmonie ou Concorde évang.

contenant la vie de notre Seigneur. Suivant la méthode et avec les notes de feu M. Toinard. Par. 1716.

I. R. Rus: Harmonia evangelistarum ita adornata, ut investigata sedulo textus cohaerentia nullus versus sive traiiciatur sive praetereatur sine brevi ac succincta explicatione. Ienae 1727 sqq.

Ioh. Alb. Bengel: Richtige Harmonie der vier Evangelisten. Tübingen 1736. etc.

I. Macknight: Harmony of the four Gospels, in which the natural order of each is preserved. Lond. 1756. etc. (1822.)

W. Newcome: Harmony of the Gospels, in which the original text is disposed after le Clercs general manner. Dubl. 1778. (Andover 1814. 1834.)

I. I. Griesbach: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae, una cum iis Ioannis pericopis quae historiam passionis et resurrectionis I. Chr. complectuntur. Halis Saxon. 1776. 1797. 1809. 1822.

Simanovics: evangelii Chr. συνταττομ. e IV evv. concordantia. Vindob. 1792.

J. White: Diatessaron. Oxonii 1800.

H. Planck: Entwurf einer neuen synoptischen Zusammenstellung der drei ersten Evangelien nach Grundsätzen der höhern Kritik. Göttingen 1809.

De Wette et Lücke: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae cum parallelis Ioannis pericopis. Berol. et Lond. 1818. Berol. 1842.

G. Chr. Matthaei: Synopse der vier Evangelien nebst Kritik ihrer Wundererzählungen. Göttingen 1826.

Maur. Roediger: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae cum Joann. pericopis parallelis. Halis Saxon. 1829. (repetita mutato tantum titulo 1839.)

H. N. Clausen: Quatuor evangeliorum tabulae synopticae. Iuxta rationes temporis quoad fieri potuit composuit etc. Havniae 1829. Idem edidit (commentarium synopticum in tres priores evangelistas) Fortolkning af de tre første Evangelier. Kjøbenhavn 1848.

Townsend: The N. T. arranged in chronological and historical order, in such manner that the Gospels, the Epistles, and the Acts may be read as one connected history. The Gospels on the basis of the Harmonies of Lightfoot, Doddridge, Pilkington, Newcome and Michaelis — the account of the resurrection on the authorities of West, Townson and Cranfield etc. Lond. 1825. etc.

Chapman: A Greek Harmony of the Gospels, in which the arrangements of Newcome, Townsend, and Greswell are incorporated. Lond. 1836.

Reichel: Quatuor sacra evv. in pericop. harm. chronologice ordinatas dispertita. Prag 1840.

Gehringer: Synoptische Zusammenstellung des griech. Textes der vier Evangelien. Tübing. 1842.

Friedlieb: Quatuor evangelia sacra in harmoniam redacta. Textum cum codice Ephraemi Syri regio[1] nunc demum accurate contulit et variis lectionibus tum aliorum cdd. tum vulg. editionis recentiorumque editionum praestantissimarum adiectis recognovit. Vratisl. 1847.

Chr. Krafft: Chronologie und Harmonie der vier Evangelien. Aus seinem Nachlass herausgegeben von Burger. Erlangen 1848.

Robinson: A Harmony of the four Gospels in Greek. Boston 1845. (Eadem harmonia post prodiit Londini Anglice versa.)

Cf. etiam: Paulus: Exegetisches Handbuch über die drei ersten Evangelien. (Heidelb. 1841. etc.) Glöckler: Die Evangelien des Matthaeus, Marcus und Lucas in Uebereinstimmung gebracht und erklärt. Frankf. 1834. Lachmannus in Stud. et Crit. 1835. III. p. 570 sqq.: De ordine narrationum in evv. synopticis (item N. T. tom. II. 1850. p. XIV sqq.). Gelpke: Ueber die Anordnung in den synopt. Evangelien. Sendschreiben an K. Lachmann. Bern 1839. Sommer: Synopt. Tafeln für Kritik und Exegese der drei ersten Evv. Bonn 1842. Köllner: Synopt. Tabellen über die drei ersten Evangelien. Giessen 1849. H. Ewald: Die drei ersten Evangelien übersetzt und erklärt. Göttingen 1850. Item praeter alios Bleek: Synoptische Erklärung der drei ersten Evv. Leipzig 1861. Holtzmann: Die synoptischen Evangelien. 1863.

K. Wieseler: Chronologische Synopse der vier Evangelien. Ein Beitrag zur Apologie der Evangelien und evang. Geschichte vom Standpuncte der Voraussetzungslosigkeit. Hamburg 1843. Cui libro accessit nuper: Beiträge zur richtigen Würdigung der Evangelien und der evangelischen Geschichte. Eine Zugabe zu des Verfassers „Chronol. Synopse der vier Evangelien". Gotha 1869.

Ebrard: Wissenschaftl. Kritik der evang. Geschichte. Erlangen 1841. 1850. Frankf. a. M. 1868. (In editionem I. confer Bleek: Beiträge zur Evangelien-Kritik. Berl. 1846.)

Anger: Synopsis evangeliorum Matthaei Marci Lucae cum locis qui supersunt parallelis litterarum et traditionum evangelicarum Irenaeo antiquiorum. Ad Griesbachii ordinem concinnavit, prolegomena, selectam scripturae varietatem, notas, indices adiecit. Lipsiae 1852.

W. Stroud (Med. Dr.): A new Greek Harmony of the four Gospels, comprising a Synopsis and a Diatessaron. Lond. Bagster and Sons 1853.

[1] i. e. ex editione mea codicis Ephraemi Lipsiensi (1843).

Haec harmoniae ratio a quodam Osiandrismo pendet, quemadmodum negationes Petri distinguit septem, quattuor imperfectas, tres perfectas.

Greswell: Harmonia etc. Oxon. 1856. (ed. V.)

Christ. Lex: Die Evangelienharmonie oder das Leben Jesu. Aus den vier Evv. in der Lutherischen Uebersetzung, etc. Wiesbaden 1855.

Jac. Lichtenstein: Lebensgeschichte des Herrn Jesu Christi in chronologischer Uebersicht. Erlangen 1856. („Hauptsächlichste Hülfsmittel": „ungedruckte Vorlesungen des Herrn Prof. Dr. Hofmann".)

M. H. Schulze: Evangelientafel als eine übersichtliche Darstellung der synoptischen Evv. in ihren Verwandtschaftsverhältnissen zu einander, verbunden mit geeigneter Berücksichtigung des Ev. Joh. Leipzig 1861.

H. Sevin: Die drei ersten Evv. synoptisch zusammengestellt. Wiesbaden 1866. Derselbe: Die drei ältesten Evv. in Eins gearbeitet. Mannheim 1867.

Iam breviter dicendum est de legibus quas in constituendo rerum evangelicarum ordine observandas duximus.

Quattuor apostoli non sine divini spiritus auxilio quattuor composuere evangelia, quibus Iesum esse Christum ex ipsius vita probarent. Hoc ratum est, etiamsi non praesumitur singula eos chronologico ordine conscri psisse Quid enim si ex re visum fuerit similia quaeque componere quo maiorem coniuncta vim haberent, vel si aliud in caussa fuerit ut ratio temporis aut ordinis rerum gestarum non summo loco poneretur? Ac tamen si quis alicuius vitam descripsit, per se non est quod eum singula aliter atque ex quo gesta sunt ordine tradidisse putemus.

Quae quum ita sint, videndum est num evangelistae aliquid eiusmodi praeceperint ex quo libros suos pensari vellent; sin minus, num ex ipsis evangeliis manifestum fiat utrum auctores ex ordine omnia scribere voluerint necne.

Atque illud quidem in neminem quadrat nisi in Lucam. Is enimvero initio evangelii sui propositum sibi esse dixit παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς γράψαι. Quae verba sensum aptum vix habent nisi quo significant, Lucam ex ordine i. e. ex eo quo singula se exceperunt ordine narraturum se professum esse. Quod quum ex καθεξῆς adverbii significatu tum ex loci contextu comprobatur. Καθεξῆς enim, compositum ex κατά et ἑξῆς, idem quod κατα τὸ ἑξῆς (quod ipsum apud Diodorum 13, 84. et alibi legitur) ac non ita diversum a simplici ἑξῆς, *secundum seriem, deinceps* significare, nemo negat. Dici autem et de tempore et de loco[1], satis docent

[1] Ita etiam Act. 18, 23.

exempla in Thesauro linguae Graecae Stephaniano sub ἑξῆσ et καθεξῆσ (vol. III. Par. 1835. vol. IV. Par. 1841.) et in aliis libris allata. Dicitur etiam sensu translato vel logico, quemadmodum τὸ ἑξῆσ grammaticis est verborum ordo sive continua series. Eminere vero temporis notionem quum apud alios tum apud Lucam, apud quem ex sacris scriptoribus solum ἑξῆσ et καθεξῆσ adverbia leguntur, perspicuum fit inde quod ἡ ἑξῆσ de die sequenti usurpatum plane in communem usum abiit. Cf. Luc. 7, 11. Act. 21, 1. 25, 17. 27, 18. Quo ex genere etiam est ἐν τῷ καθεξῆσ Luc. 8, 1. Iamvero loco evangelii 1, 3,[1] ubi Lucas de narratione rerum apud ipsos gestarum agit (ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων), quam tandem seriem is ad quem liber missus est intellegere poterat nisi earundem rerum gestarum? Accedit quod verba apposita παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶσ explicationem nostram omnino confirmant, quamquam nec haec nec illa ita urgeri possunt ac si quicquid de vita Iesu sciri posset traditurum se dixisset. Atque est etiam quo notio chronologica in verbis evangelistae circumscribi videatur. Quum enim multus sit Lucas in tradendis eis quae multo magis ad doctrinam pertineant Iesu quam ad historiam, illa facile patet scriptori καθεξῆσ scripturum se professo non tam chronologice quam ordinate, quam composite tradenda esse: quemadmodum aliud est si de historico, aliud si de philosopho aut alio scriptore agitur καθεξῆσ loquente. Quae quum ita sint, nostra quidem sententia dubitari nequit quin Lucas scripturam bene ordinatam professus operam se daturum scripserit ut vitam Iesu, quemadmodum haberet compertam, cum historica accuratione, i. e. ubicumque opus videretur singularum rerum ordine servato traderet.

Quaeritur autem num hanc de consilio Lucae sententiam evangelii eius ratio confirmet. Confirmat *primum* eo quod Lucas isque solus accurate dicit in quod eius quo vivebat aevi tempus res vitae Iesu gravissimae inciderint. Cf. 2, 1 sq. 3, 1 sq. 3, 23. Nimirum quod istae Lucae definitiones nobis non satis planae sunt, id non ad evangelistae pertinet diligentiam, cui sine dubio videbantur planissimae. *Porro* tota narrationis series apud Lucam in

---

[1] Huic loco, quod usum adverbii καθεξῆσ attinet, Ebrardus: Wissenschaftliche Kritik der evang. Kirche ed. 3. p. 144 (ed. 2. p. 116) consimilem esse vult locum Act. 11, 4: ἐξετίθετο αὐτοῖσ καθεξῆσ λέγων. Quod non nego; sed locus non cum Ebrardo explicandus est, negante καθεξῆσ ἐκτιθέναι quum dicatur Petrus, apte opponi posse expositionem non chronologicam. Mavult ille abruptam brevem opponi, quum Petrum ex professo et secundum seriem exponat quomodo ad sententiam pervenerit suam. At id ipsum quod dicit, Petrum secundum seriem exponere, quo tandem modo factum est nisi quod Petrus exponendo ordinem rerum actarum accurate est secutus? Ea in re notio ordinis chronologici etsi non pariter eminet atque ubi de historia longiore agitur, tamen non prorsus periit. Similiter Act. 3, 24, ubi est τῶν καθεξῆσ ὅσοι ἐλάλησαν, οἱ καθεξῆσ prophetae dicuntur quemadmodum tempore sese exceperunt.

certos quosdam temporis terminos, plerumque — quod plane ex usu est Iudaeorum — in hebdomades (σάββατα) descripta est. *Denique* quanta Lucae fides sit in rebus Christi gestis ex ordine conscribendis, inde intellegitur quod passim id ipsum haud obscure significat, ordinem se nescire.

Atque haec quidem de Luca. Ad hunc autem Marcus propius Matthaeo accedit, quum totus fere sit in consignanda rerum gestarum serie, posthabitis sermonibus, ad quos tradendos in certamque formam redigendos haud exigua Matthaei cura pertinebat. Praeterea in utroque ut multa laxiore vinculo connexa et tempore non definito tradita sunt, ita saepe eiusmodi inveniuntur quae ordinis rationem minime neglectam demonstrent[1]. Quae si recte a nobis dicta sunt, multo maiorem illa quidem perspicuitatem habitura ubi de singulis visum fuerit, consequitur inveniri in omnibus tribus prioribus evangelistis quae ad constituendum historicum evangelii ordinem faciant, dissentientibus vero singulis Lucam reliquis anteponendum videri. Quamquam hoc non eam vim habet ut non singulis locis eis, ubi unus vel alter differt, omni sit cura circumspiciendum quid maxime probabile sit.

Restat ut de Iohanne dicamus. Is nihil quidem eiusmodi de evangelio suo profitetur quale de suo professum vidimus Lucam; sed tantopere quae refert omnia ad temporis rationem constituit ordinavitque[2], ut se certissimum historiae evangelicae ducem praebeat. Iamvero quum quae tempora Iohannis evangelium complectitur non prorsus cum eis convenire videantur in quibus describendis priora tria pariter versantur, inprimis hoc agendum erit, ut Iohannem inter et Lucam quae ratio sit quaeramus, utrumque vero coniunctum quoad fieri possit sequamur.

Quid vero dicemus si non singula omnia inter se tantum concordant ut omnes videri possint recte narrasse, errasse nullus? Vindicanda utique apostolis ea est libertas, qua quae vel comperta maxime haberet quisque vel ex re esse sua iudicaret, ea perscriberet maxime. Ut vero diligentia maxima

[1] Ita apud Matthaeum cf. 8, 1. καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους 8, 5. εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καφαρναούμ 8, 14. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου 8, 23. καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον 8, 28. καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν 9, 1. καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν 9, 9. καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν 9, 18. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς 9, 26. καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ 9, 32. αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων etc. Item apud Marcum 1, 14. καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην 1, 16. καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν 1, 21. καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν 1, 29. καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον 1, 32. ὀψίας δὲ γενομένης 1, 35. καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν etc.

[2] Cf. 2, 13. καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα 5, 1. μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων 6, 4. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα 7, 2. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία 10, 22. ἐγένετο δὲ τὰ ἐνκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις 12, 1. ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα etc. Item 1, 29. τῇ ἐπαύριον βλέπει 1, 35. τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει 1, 44. τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν 2, 1. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο etc.

summaque religione ac pietate conspicui sunt sanctissimi apostoli, ita quae humanum in modum scripta reliquerunt ad humanam iudicanda sunt normam: nisi quod summo studio cavendum est ne plus quam illi nobis ipsi sapere videamur, neve si quid parum intellegimus id apostolicae potius negligentiae quam nostrae tribuamus ignorantiae. Interpretis enimvero verecundia saepe fit ut veri propior sit quam docta scientia. Evangelistarum autem nullum prius quam elapsis fere triginta quinque post mortem Iesu annis scripsisse probabile, ne dicam certum est. Porro unus Iohannes, qui quum ad summam senectutem pervenisset evangelium litteris mandasse praeeuntibus Irenaeo Clemente Eusebio ab omnibus semper creditus est, rebus quas tradit ipse interfuit; Lucas et Marcus toti ab aliorum pendent testimoniis; neque magis Matthaei evangelium ita comparatum est ut scriptorem quae litteris mandavit coram vidisse credas. Hinc, nisi evangelistas humana ratione exemptos ponamus, non potuit fieri quin multa libere narrarent varieque differrent in multis. Propterea que nobis in componendis eis quae similiter ab illis relata sunt videndum est ne facile pro relationum varietate diversas res relatas statuamus, praesertim ubi de factis potius quam verbis quaeritur. Dicta scilicet facilius quam facta repetuntur.

Antequam autem quo singula se ordine excipiant perscribamus, breviter attingamus quaestiones quae sunt de anno Christi natali, de anno quo in publicum prodiit, deque temporis spatio per quod divini doctoris munus sustinuit.

Loci inprimis quattuor ad definiendum annum Christi natalem adhibentur. *Primus* est Lc 2, 1. in quo est, Mariam Bethlehemi partum edidisse quo tempore Caesar Augustus universum orbem describi iussisset. *Altero* Mt 2, 2. de stella Messiae refertur, qua duce magi ex oriente ad infantem recens natum Bethlehemum venerint. *Tertio* Mt 2, 1 sqq. nascente Christo Iudaeam rexisse Herodes magnus traditur Christique interficiendi caussa caedem infantium Bethlehemiticorum imperasse. *Quarto* Lc 1, 8. legitur Elisabetam uxorem Zachariae Iohannem baptistam concepisse quo tempore classis Abia sacerdotio fungeretur. Accedunt praeterea loci duo, Lc 3, 1 et 23, quum tempus quo Iohannes baptista et ipse Iesus in publicum prodierunt ad illud inveniendum adhibeant quo uterque natus sit.

His ex omnibus quid certi efficere liceat, iudicandum est ad magnam opinionum varietatem, quarum quaeque ab uno vel altero horum locorum auctoritatem repetit. Certum illud est, Iesum Christum non posse natum esse post Herodis mortem, quae evenit, ut luculenter Iosephus[1] testatur, brevi

[1] Ioseph. Antiqq. XVII, 8, 1. 9, 3. XIV, 14, 5.

ante dies festos paschales anni 750. Unde clarum fit, Dionysium Exiguum, quem postea fere totus orbis Christianus secutus est, quum saeculo sexto constituendae temporum rationi operam navabat, aeram Christianam non debuisse ab anno urbis 754. inchoare: saltem enim quattuor annis ante natus est Christus. Qua de re quum hodie tantum non inter omnes convenerit, tum in varias partes discedunt quaerentes quamdiu ille ante mortem Herodis natus sit. Plura quidem ac docta argumenta sunt quibus ductus nuper Wieselerus sic existimavit, mensibus eis qui festum paschale anni 750. proxime praecedunt videri Christum natum esse[1], ita ut inter diem natalem Christi et Herodis obitum vix duo menses intercesserint. Quod vehementer dubito an Matthaei et Lucae narrationibus conveniens sit. Ut enim et Lucam et Matthaeum coniunctos sequare, magi ex oriente non ante sed post quam Christus in templum deferretur Bethlehemum advenisse putandi sunt. Porro parentes cum infante in Aegyptum fugerunt ibique commorati sunt usque dum mortuo Herode ab angelo reverti iubebantur. Haec quum per se spectata eiusmodi sunt ut duorum mensium spatio absolvi vix potuerint; tum vero ab evangelista ita narrantur ut mors Herodis fugam Iosephi statim excepisse existimari nequeat[2]. Tamen nec id praetereundum est, quo breviore tempore quae Iesu infanti teste Matthaeo acciderunt comprehendi doceantur, eo facilius Lucae de eisdem rebus silentium explicandum videri. Cf. Lc 2, 39.

Altera quaestio est de anno quo Iesus in publicum prodierit. Hunc ad inveniendum inprimis valet Lc 3, 1. Quo loco quem annum Lucas indicaverit, a multis vocatum est in controversiam. Ipsi antea (in ed. I. a. 1851) eos secuti sumus qui annos Tiberii a morte inde Augusti (mortuus est d. 19. m. Aug. anni 767. sive 14. p. Chr.) numerandos censent; quo factum est ut annum eius quintum decimum a mense Augusto anni urbis 781. usque ad eundem mensem anni 782. cum Wieselero fuisse diceremus. Quam sententiam iam in ed. II. huius libri deserendam iudicavimus. Ab eo enim potius anno quo Tiberius imperii socius, „collega Augusti“ esse coepit, i. e. ab anno urbis 765. eoque ineunte proficiscendum videtur[3]. Qua ratione

[1] Quaestionem de mense Christi natali institutam his ille verbis concludit Chronol. Synopse p. 150: Wir sehen uns daher schliesslich zu der Entscheidung veranlasst, dass unter den Monaten der Schluss des December, der Januar und Februar in Betracht zu ziehen sind, von denen indess der December die wenigste, der Jannar eine grössere, der Februar die entschieden grösste Wahrscheinlichkeit für sich hat.

[2] Praeterea traditio in libris apocryphis quibusdam veterrimis itemque apud patres multos celebrata non menses sed annos aliquot inter tempus quo Iesus natus est et parentum reditum in Galilaeam intercessisse ponit. Nimirum multo plus ad apocrypham de infantia Iesu traditionem Matthaeus quam Lucas valuit. Tamen etiam ex Iohannis de Gumpach sententia (*Hülfsbuch der Chronol.* p. 92) brevi ante mortem Herodis, „circa diem 18. m. Mart.“ a. 750. I. Chr. natus est.

[3] Eadem sententia est Hofmanni. Cf. Lichtensteinii librum p. 124 sqq. ubi pluribus

probata annus Tiberii quintus decimus is est qui Romanis a mense Ianuario anni 779. ad eundem mensem anni 780. numerabatur. Nec vero minus nuper in controversia esse coepit quid facti Lucas in eum annum incidisse dixerit. Postquam enim semper omnium fere consensu Iohannes baptista eo anno prodisse creditus est, Wieselero anno 1843 aliter visum est: putabat enim a Luca eo loco indicari quando Iohannes missus sit in carcerem: quippe quo tempore ea publicae Iesu vitae pars inceperit, quam fere solam et Lucas et Matthaeus cum Marco evangeliis suis tradiderunt. Cf. *Chronologische Synopse* pag. 192—200. Quam Wieseleri sententiam olim et ipsi probavimus perscriptis diligenter in ed. huius libri I. pag. XVII. quae confirmare videbantur. At omnibus Wieseleri nostrisque argumentis quamvis speciosis plus valet quod Lucas scripsit: **ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ — ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην** etc. Quibus verbis quid significetur quum sit planissimum, eadum a nobis sententia mutata est. Mutavit vero etiam Wieselerus, ut ll. modo ll. docuit.

Iamvero anni tempus quo Iohannes prodiit ut accuratius definias, non negligendum est, ab auctumno (m. Tischri = Sept.) anni 779. usque ad auctumnum anni 780. annum sabbaticum a Iudaeis actum esse[1]. Inde enim maxime probabile fit, eo ipso anno sive ineunte sive, quod praefero, medio Iohannem partes praecursoris Messiae suscepisse. Rursus quaeritur quanto tempore post praecursorem suum Iesus ipse prodierit, quod ita factum esse scimus ut baptismum Iohannis subeundo solemniter munus susceperit suum. Huc quae spectant omnia ita comparata sunt ut Iohannem non ita diu et tamen aliquanto ante illum, cuius viam parandi caussa a Deo missus erat, surrexisse suadeant. Sunt vero etiam unde ea res accuratius disci queat. Eiusmodi inprimis est quod apud Iohannem 2, 20. legitur: **Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη** (ᾠκ.) **ὁ ναὸς οὗτος** etc. Quibus verbis quum annus 780—781. indicetur (vide infra ad §. 22.), primum pascha quod illo loco Iohannes Iesum celebrasse Hierosolymae narrat, in annum 781. incidisse apparet. Pascha autem illud ea quae Iohannes 1, 19. de nuntiis synedrii ad baptistam missis refert tribus vel quattuor hebdomadibus praecedere, facile computari potest[2]. Non item clarum est quanto tempore post Iesu baptismum nuntii synedrii ad Iohannem venerint. Certe ieiunium quadraginta

defenditur. Nec aliter Wieselerus, quum quae a. 1843 in Synopsi evv. chronologica ea de re praeceperat retractabat. Vide: Realencyclopädie für protestant. Theologie, vol. 21. 1866. p. 547. et: Beiträge 1870. p. 178.

[1] Cf. de hac re Wieseler: Chronolog. Synops. p. 204 sq.

[2] Cf. Ioh. 1, 29. Τῇ ἐπαύριον 1, 34. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει 1, 44. Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν 2, 1. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο 2, 12. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναούμ — καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας 2, 13. Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τ. Ἰουδ. καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα.

dierum ex auctoritate trium priorum evangelistarum interponendum est. Addit praeterea Wieselerus (l. l. p. 258.) spatium quinque vel septem mensium, de quo nihil nobis innotuerit. Quod dubito an recte. Permirum enim esset Iesum baptismo solemniter imbutum ieiunioque quadraginta dierum functum iam nihil prorsus per septem fere menses fecisse quod inprimis memoratu dignum esset. Accedit quod Iohannes 2, 11. id ipsum dicit, miraculum certe primum perpetrasse Iesum in nuptiis Canae factis. Contra maxime consentaneum est statim vel brevi post quam Iesus ieiunavit accidisse ea quae Iohannes narrat. Quae sententia quum eis confirmatur quae baptista illo tempore de Iesu dixisse a Iohanne perhibetur, tum eo quod egregie cum more convenit Iohannis, a Synopticis quos dicunt iam tradita saepe non repetentis sed supplentis. Quum enim illi baptismum cum ieiunio tradidissent, iam ipse ad illum respiciens historiam orsus est ubi interrupta erat. Quodsi denique eo tempore non ipsum quoddam publicarum Iesu actionum initium locum habuisset, Iohannes non diem ex die numeraturus fuisset.

Ex his quid sequitur? Videri Iesum auctumno anni 780. Iohannis baptismum subisse. Quod quam conveniens sit loco Lucae 3, 23., facile intellegitur. Ibi est enim καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα (alii ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος). Quum autem Iesus aliquamdiu ante pascha anni 750. natus sit, auctumno anni 780. annum aetatis tricesimum primum egisse putandus est; quapropter l. l. ἀρχόμενος — quod cum baptismo convenit — rectissime a Luca ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα est dictus.

Superest ut videamus quantum temporis munus Christi complexum esse videatur. Qua in re proficiscendum nobis est a paschate anni urbis 782. sive eorum quae Iohannes commemorat (6, 4.) secundo; de priore enim tempore breviter iam explicitum est. Respondent loco Iohannis loci Synopticorum quos dicunt hi: Lc 9, 10 sqq. Mc 6, 30 sqq. Mt 14, 13 sqq. (Cf. Synopsis nostrae §. 59.) Inde autem a paschate illo pro accuratissima Iohannis narratione, quacum Synopticorum litterae sine artificio in concordiam rediguntur, in chronologia evangelica errari vix potest. A paschate enim 6, 4. Iohannes ad proximum festum quod est tabernaculorum (m. Octobri) 7, 2. pergit, ab hoc vero ad solemnia encaeniorum (m. Decembri) 10, 22., ab encaeniis denique ad pascha ultimum (m. Aprili anni urbis 783.), ita ut totius anni festa a Iesu Hierosolymae celebrata secundum ordinem describat. His igitur coniunctis cum prioribus efficitur, auctumno fere anni urbis 780. Christum muneri suo divino initiatum esse, quarto vero mense anni 783. sive tertio muneris anno eoque medio mortem oppetisse.[1]

[1] In eundem annum mortem Christi incidisse quum iam in prioribus huius libri editionibus (ed. 1. p. XIX., ed. 2. p. XIX.) probassem, erravit (nescio quomodo)

Mitto plura, quae attingendi infra passim locus erit, etsi uberior et subtilior harum rerum inquisitio ab instituto huius libri aliena videtur.

CONSPECTUS SYNOPSIS EVANGELICAE
CUM NOTIS.

PARS I. RES PRIMAE:
CIRCA IESU CHRISTI ORTUM ATQUE INFANTIAM.
§. 1—13.

§. 1. *Iohannis evangelistae de Iesu filio Dei prologus, teste adhibito Iohanne baptista:* IOH I, 1—18.

§. 2. *Lucae praefatio ad Theophilum:* Lc I, 1—4.

§. 3. *Iesu Christi genealogia duplex:* MT I, 1—17. Lc III, 23—28.[1]

§. 4. *Zachariae per angelum promittitur Iohannes filius:* Lc I, 5—25.

A multis quaesitum est quo tempore classis Abia (cf. 1. Chron. 24.) ministerio templi functa esse videatur. Quod recte ita fecerunt ut computationem ordirentur a destructione templi quae evenit die nono mensis Ab anni 70., quo tempore classem primam i. e. Ioiarib ministerium suscepisse Iosephus testatur. Nimirum hoc modo inventuri sibi videbantur menses quum Iohannis tum Christi natales. Qua in re plerique parum attenderunt ad Lucae verba 1, 24. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ. Quae quamvis ab accurata temporis notatione aliena tamen non tam menses quam dies in ambiguo relinquunt.

§. 5. *Mariae virgini de Iesu ex ipsa nascituro praenuntiatur:* Lc I, 26—38.

§. 6. *Maria et Elisabet:* Lc I, 39—56.

Ubi Zacharias cum Elisabeta domicilium habuerit, non liquet. Relandi coniectura ex qua pro πόλιν Ἰούδα Lc 1, 39. legendum sit πόλιν Ἰούτα sive Ἰούττα, quae nuper etiam doctissimo Robinson placuit (cf. Harmony p. 181. §. 4.), parum commendatur. Alii Hierosolymam, alii Hebron fuisse opinati sunt. Ex protevangelio Iacobi conieceris Bethlehemum fuisse, quum cap. 22sqq. Herodes etiam Zachariae puerum morti destinasse dicatur.

§. 7. *Iohannes nascitur, patre vaticinante:* Lc I, 57—80.

Quaesivit Wieselerus (Chronolog. Synopse p. 151.) num Maria ante partum Elisabetae domum redisse credenda esset: quod, quum permirum videretur

Wieselerus v. clar. *Beiträge* pag. 6. not., ubi me cum Joh. de Gumpach annum p. Chr. 31. maluisse dicit. Laudat eam in rem „ed 2. p. 61.“ Videtur voluisse pag. LI.: at ibi in brevi nota chronologica ne memoratur quidem annus p. Chr. 31 (urbis 784). Ab ea quam ipsi probavimus annorum vitae Iesu computatione Joh. de Gumpach eo tantum differt quod annum sabbaticum ab auctumno anni 780 usque auctumnum a. 781. actum esse contendit: *Ueber den altjüdisch. Kalender* p. 180 sqq. *Hülfsbuch der Chronolog.* p. 93. Quod si quis mavult — ut ipsi in ed. 2. praetulimus — ac tamen eosdem nobiscum annos principales sequi, Iohannem demum auctumno (non vere aut aestate) anni 780. prodisse brevique post Iesum ab eo baptizatum esse ponendum erit.

[1] Nomina quae apud utrumque habentur quo facilius inveniantur, distinctis formis exscripta sunt.

Mariam prope instante Elisabetae partu abisse, negavit. Mihi quidem videtur omnino acquiescendum esse verbis Lucae, in quibus est Mariam ante profectam esse.

§. 8. *Ioseph ab angelo docetur sponsam concepisse e spiritu sancto:* Mt I, 18—25.

Laborarunt nuper in eo ut demonstrarent, Iosepho sponsae graviditatem iam antequam ad Elisabetam proficisceretur, i. e. brevi postquam Gabrielis nuntium accepisset, manifestam factam itemque ab angelo esse explicitam. Qua de re vix recte disseruit Ebrardus: Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte p. 271 sq. (ed. 2. p. 221 sq.). At absonum fidei est nihil nisi ipsum principium graviditatis Mariae humana ratione exemptum fuisse. Si quid autem de hac re dicere praestat quam — quod saepe praestat — nihil sciri posse profiteri, post reditum Mariae de montanis Iosepho et innotuisse rem et ab angelo explicitam esse existimandum est. Alia ratio eorum est quae Ebrardus l. l. contra Straussium disputat aliosque Lucae narrationem contrariam esse Matthaei dicentes. Maria enimvero, nisi personam eius prorsus ignoramus, ipsa ne poterat quidem Iosepho revelare[1] quod eiusmodi esset ut mutuam sponsi et sponsae rationem nihil tangeret. Si divinum nuntium ad Mariam missum credimus, alterum ad Iosephum legatum esse ponere debemus.

§. 9. *Iesus Christus Bethlehemi nascitur, divinitus monitis pastoribus. Octavo die circumciditur:* Lc II, 1—21.

Eis assentior qui ad explicandum hunc Lucae locum de „descriptione" orbis sub Augusto Caesare facta locos Taciti Annal. 1, 11. et Sueton. Octav. 101. adhibent. Difficultatem autem quae est in versu secundo praeeuntibus Paulo Gersdorfio aliis Ebrardus l. l. pag. 227. (ed. 2. p. 176) eo sustulisse sibi videtur quod αὐτὴ ἡ ἀπογραφή pro αὕτη ἡ ἀπογραφή legendum censuit, ita ut ἀπογράφεσθαι illud, propter quod Iosephus cum Maria Bethlehemum proficiscebatur, de consignandis censendisque habitantibus in antecessum ac praeparationem ipsius censionis eius[2] qua tributum praescriberetur acciperet. Quae interpretatio verbis Lucae non impeditur. Ipsa quidem scriptura antiqua quum et accentibus careat et aspirationis notis, in medio relinquitur utrum αὕτη an αὐτή legendum sit; interpretes tamen antiqui quum Latini tum orientales omnes αὕτη (*haec*) expresserunt, nullus αὐτή (*ipsa*). Sed ut ea verba de censu anni 759 accipias, mutato αὕτη in αὐτή non opus est, propterea que nec ipsi aliter quam αὕτη edidimus. Vertendum autem cum Winero (gramm. ed. 6. p. 219.) censemus: Sie geschah als erste unter der Verwaltung etc.[3], quocum optime convenit εγενετο πρωτη, ut ex Sinaitico recepimus. Cum Hofmanno vero et Lichtensteinio

[1] Falsissimam esse Langii (Leben Jesu II. p. 84 et 91.) interpretationem verborum Mt 1, 18. εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματοσ ἁγίου, unde ipsam Mariam Iosepho rem communicasse concludit, iam recte Ebrardus docuit.

[2] Haec nude et κατ᾽ ἐξοχήν dicitur ἡ ἀπογραφή Act. 5, 37. Incidit autem in annum urbis 759.

[3] Dubito enim an recte queat cum Hofmanno verti: „Diese Schatzung — von der so eben die Rede gewesen, dass Augustus sie angeordnet und dass sie den Joseph zur Reise nach Bethlehem veranlasst habe — ist zuerst geschehen als" etc. Vide Lichtenst. l. l.

(p. 81 sq.) Lucam hoc versu minime indicasse putamus tempus profectionis Bethlehemiticae, sed providisse ne quis cum eo censu quem proprie dicis confunderet id quod primo versu tradiderat. Neque igitur cum Bleekio (Beiträge zur Evangelien-Kritik p. 17 sq.) in eo offenderim quod non tam ἀποτίμησις quam ἀπογραφή scriptum est. Praeterea, quod etiam Ebrardus sensisse videtur, nescio an haec loci interpretatio commendationem habeat ab eo quod scriptum est: ἐξῆλθεν δόγμα ἀπογράφεσθαι. In quo quidem verbo quum per se utrumque, et praeparatio census et ipse census, inesse posset, Lucas rei accuratius definiendae caussa versum secundum addidit. Quem in modum quaecumque a Luca 2, 1—5. dicta sunt bene procedere negari nequit; Lucam vero hoc ipso loco ubi accuratum historicum agit, praesertim adhibito loco Act. 5, 37., indiligentiae aut inscitiae accusare, etiamsi quod indicat ex antiquis rerum gestarum monumentis nobis non licet subtilius discere, temerarium esse duco.

Sed ne silentio praetereamus eam explicandi rationem, quam post alios multos magna cum vi nuper Wieselerus defendit, cf. Chronol. Synopse p. 116 sqq. et Beiträge p. 26 sqq. Vult enim εγεν. πρωτη ηγεμονευοντος vertendum esse: *facta est prima antequam, geschah als erste bevor.* At nullo eius dictionis exemplorum quae illi videntur adduci possum ut credam, ipsum ita Lucam sensisse aut recte ita ab eo scribi potuisse.

Quod pastores cum grege sub divo pernoctasse dicuntur 2, 8., id plerisque eiusmodi visum est quod vel maxime ad inveniendum mensem Iesu natalem faciat. Sed videndum est ne errent. Tantam enim peregrinorum multitudinem Bethlehemum convenisse ut hospitii caussa stabula adirentur, testis est Lucas[1]. Hinc facile fieri potuit ut praeter morem greges aliquot dies in agros, in crates educerentur, quod per caeli temperiem in illis terris ipso hieme licebat. Contra dixeris non in id anni tempus videri universam descriptionem, propter quam tot singulorum profectiones fierent, institutam esse. At quum itinera per hiemem suscepta non aeque orientalibus et nobis molesta sunt, tum vix probabile est Romanos rebus publicis praefectos eius rei inprimis rationem habuisse.

§. 10. *Iesus in templo sistitur Deo, Symeone et Anna vaticinantibus:* Lc II, 22—38.

Quae h. l. a Luca narrantur non posse post magorum adorationem aut Iosephi fugam in Aegyptum apud Matthaeum poni, dudum satis demonstratum est, nuper etiam contra subtiliores Hugii rationes a Wieselero Chronol. Synops. p. 155.

§. 11. *Iesum Bethlehemi natum magi ex oriente adorant. Ioseph cum Maria et infante in Aegyptum fugit. Herodes occidit pueros Bethlehemiticos:* Mt II, 1—18.

§. 12. *Ioseph cum Maria et infante ex Aegypto redux habitat Nazarethi:* Mt II, 19—23. *Parentes Iesu Bethlehemo Nazarethum revertuntur:* Lc II, 39—40.

§. 13. *Iesus duodennis in templo:* Lc II, 41—52.

[1] Aliter de hac re sensit v. cl. Lichtenstein p. 84. Daselbst wohnte er nicht in einer öffentlichen Herberge — — sondern im engen ärmlichen Hause von Bekannten, das immerhin auch einst der Davidischen Familie angehört haben mochte, und eben um dieser Dürftigkeit und Beschränktheit des Raumes willen nahmen Joseph und Maria ihre Wohnstätte in dem Stalle, welcher gerade, es war Sommerszeit, leer stand.

PARS II. RES MEDIAE: A PRAECURSIONE IOHANNIS USQUE ULTIMUM ITER IESU HIEROSOLYMITANUM.

§. 14—121.

A. USQUE DUM CAPTO IOHANNE ABIRET IN GALILAEAM, INCLUSO QUOD HIEROSOLYMAE CELEBRABAT IUDAEORUM FESTO.

§. 14—28.

§. 14. *Prodit Iohannes baptista Christo viam parans:* Mt III, 1—10. Mc I, 1—6. Lc III, 1—14.

Quo tempore prodisse Iohannes existimandus sit, quaesitum est supra.

§. 15. *Iohannes baptista Christum proditurum praenuntiat:* Mt III, 11—12. Mc I, 7—8. Lc III, 15—18.

§. 16. *Iesus a Iohanne baptizatur*[1]*:* Mt III, 13—17. Mc I, 9—11. Lc III, 21. 22.

§. 17. *Christus temptatur a diabolo:* Mt IV, 1—11. Mc I, 12. 13. Lc IV, 1—13.

§. 18. *Iohannis baptistae de Christo testimonia Bethaniae prope Iordanem:* a) *ad legatos synedrii* 19—28; b) *de baptismo Christi* 29—34. Ioh I, 19—34.

§. 19. *Duo Iohannis discipuli, quorum alter Andreas, Iesum adeunt; item Simon:* Ioh I, 35—43.

§. 20. *In Galilaeam abiturus Iesus assumit Philippum et Nathanaelem:* Ioh I, 44—52.

§. 21. *Canae interest nuptiis. Inde redit Capharnaum:* Ioh II, 1—12.

---

[1] Fuerunt nuper qui cum his evangelistarum locis componerent locum evangelii καθ' Ἑβραίους ab Epiphanio traditum, probaturi apocrypham illam narrationem praestare videri canonicae. Mihi quidem cum aliis longe aliter videtur. Leguntur autem apud Epiphanium haerés. XXX, 13. ex eo evangelio quo Ebionaeos usus dicit excerpta haec: Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν πολλὰ ἐπιφέρει ὅτι τοῦ λαοῦ βαπτισθέντος ἦλθε καὶ Ἰησοῦς καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου. καὶ ὡς ἀνῆλθεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ἠνοίγησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ τὸ ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς κατελθούσης καὶ εἰσελθούσης εἰς αὐτόν. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσα· σύ μου εἶ ὁ υἱὸς ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα· καὶ πάλιν· ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. καὶ εὐθὺς περιέλαμψε τὸν τόπον φῶς μέγα. ὃν ἰδών, φησίν, ὁ Ἰωάννης λέγει αὐτῷ· σὺ τίς εἶ, κύριε; καὶ πάλιν φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ πρὸς αὐτόν· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐφ' ὃν ηὐδόκησα. καὶ τότε, φησίν, ὁ Ἰωάννης προσπεσὼν αὐτῷ ἔλεγε· δέομαί σου, κύριε, σύ με βάπτισον. ὁ δὲ ἐκώλυεν αὐτῷ λέγων· ἄφες, ὅτι οὕτως ἐστὶ πρέπον πληρωθῆναι πάντα. Iuvat cum his etiam Iustini locum eadem de re componere Dial. c. Tryph. 88. (p. 185.). Καὶ τότε ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ἔνθα ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζε, κατελθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸ ὕδωρ καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· καὶ ἀναδύντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὡς περιστερὰν τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐπιπτῆναι ἐπ' αὐτὸν ἔγραψαν οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ τούτου τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν. — Καὶ ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, - - - τὸ πνεῦμα οὖν τὸ ἅγιον καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὡς προέφην, ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπέπτη αὐτῷ, καὶ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἅμα ἐληλύθει, ἥτις καὶ διὰ Δαυὶδ λεγομένη, ὡς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ λέγοντος ὅπερ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἔμελλε λέγεσθαι· υἱός μου εἶ σύ· ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

§. 22. *It Hierosolymam celebratum pascha. Templum purgat:* Ioh II, 13—25.

Magna questio est num hoc Iohannis loco eadem res narretur quam Synoptici quos dicunt brevi ante ultimum pascha accidisse traduut, cf. Synops. §. 124. Differunt utrinque haud pauca. Ac potuit sane Iesus duobus annis post primam templi purgationem simili modo profanantes templum castigare. Quae res utroque tempore, et quum primum publice Hierosolymis prodibat et quum mox passurus ad ultimum pascha venerat, singularem gravitatem habebat. Tamen quum alia tum hoc contrariam sententiam commendat quod Synoptici unum tantum pascha describunt, ad quod ea res trahenda erat uisi plane silentio praeterire mallent. Si enim res eadem est, vix dubium est quin maior sit Iohanni quam illis fides: a quo quidem solo gravissima verba ea occasione a Iesu prolata referuntur. Sed hoc ipsum, nisi fallor, aliam vim habet. Ea enim verba, quae soli Synoptici et in accusatione Christi momentum habuisse et pendenti de cruce in opprobrium versa esse tradunt, quis credat illos praeterituros fuisse si ad eandem rem gestam quam cum studio libris suis inserebant pertinuissent? Concludendum erit, ea a Synopticis uon esse praetermissa sed ad Iohanneam templi purgationem diversam a Synoptica pertinuisse. Atque hinc suum utrique locum in Synopsi nostra concessimus.

Praeterea id quod v. 20. legitur, τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη (ῳκ.) ὁ ναὸς οὗτος, ad chronologiam evangelicam valere iam supra vidimus. Quod quam difficultatem habeat, quum non satis constet unde in uumerandis instaurationis templi annis proficiscendum sit, vide apud Angerum: De temporum in actis app. ratione p. 22 sq., aliosque. Recte tamen differentia locorum Iosephi, de bello Iud. I, 21, 1. et Antiqq. XV, 11, 1, ita explicari videtur ut priorem librarii corrupisse existimentur. Cf. Wieseler l. l. p. 165 sq. In altero vero est octavo decimo imperii sui anno (i. e. a mense Nisan anni urbis 734. usque m. Nisan 735.) Herodem suscepisse templi instaurationem. A quo anno si proficiscimur, annus 46. instaurationis completus est inter anuum urbis 780—781. Id quod prorsus convenit rationibus chronologicis eis quas ipsi secuti sumus. Inde enim pascha apud Iohannem 2, 13. incidit in annum urbis 781. Cuius rei auctoritatem eo elevari putant quod scriptum sit annis quadraginta aedificatum esse templum, non annum agi sextum quadragesimum ex quo aedificetur. Posse enim quadraginta annos iam ante completos et tum aedificatiouem interruptam fuisse. Hoc parum valet. Quum enim Iosepho teste Antiqq. XX, 9, 7. instauratio templi demum brevi ante initium belli Iudaici absoluta sit, eo anuo de quo agimus nemo, nisi forte qui rationes conficiebat, annos aedificationis aliter numerare potuit quam ut omnes complecteretur, etiamsi anno uno vel duobus interrupta esset.

§. 23. *Colloquium cum Nicodemo:* Ioh III, 1—21.

§. 24. *Iesu in Iudaea baptizantis divinam celebrat laudem Iohannes baptista:* Ioh III, 22—36.

Vix dubium est v. 24. non tam traditionem synopticam quam libros Synopticorum respici. Sed perperam, opinor, De Wettius aliique existimarunt Synopticos h. l. ab Iohanne corrigi. Nimirum Ioh. 1, 44. respondere loco Matth. 4, 12. de itinere Iesu in Galilaeam ponunt. Recte vero iam Grotius: „Osteudit eas hic a se res narratas quae Iohannis captivitatem autecesserunt, quum ceteri

miraculorum Christi inde ferme initium faciant." Neque aliter iam antiquissima ecclesiae traditio, teste Eusebio, habebat, ut post videbimus.

§. 25. A) *Iohannes capitur:* Lc III, 19 sq. Mt XIV, 3—5. Mc VI, 17—20.
B) *Iohanne capto Iesus ex Iudaea in Galilaeam abit:* Mt IV, 12. Mc I, 14. Lc IV, 14. Ioh IV, 1—3.

In adornanda synopsi vel potius harmonia evangelica gravissimum illud est ut definiatur, quo evangelii sui loco Iohannes referat Iesu in Galilaeam profectionem post captum Iohannem susceptam, a qua Synoptici, ut constat, continuae historiae initium faciunt. Loci autem inprimis tres in aliquo numero sunt: 2, 1. 4, 1 sqq. 6, 1. Horum primum quem dixi fere non tenent nisi qui harmoniam evangelicam ullo modo fieri posse negant. Contra eos est quod 3, 22 sqq. Iohannes adhuc docendo et baptizando operam dare et 3, 24. adhuc libertate uti dicitur. Si quis nihilominus Ioh. 2, 1. et Matth. 4, 12. in locis geminis ponit, sibi nescio quomodo licere putat tam contraria in unum cogere ut Iohannes Synopticis plane contradixerit. A qua interpretandi licentia satis abhorrebat antiquitas. In hunc enim modum de ratione ea quae esset inter Iohannem et tres evangelistas reliquos scripsit Eusebius hist. eccl. III, 24: Τῶν προαναγραφέντων τριῶν εἰσ πάντας ἤδη καὶ εἰσ αὐτὸν διαδεδομένων, ἀποδέξασθαι μέν φασιν ἀλήθειαν αὐτοῖσ ἐπιμαρτυρήσαντα, μόνην δὲ ἄρα λείπεσθαι τῇ γραφῇ τὴν περὶ τῶν ἐν πρώτοισ καὶ κατ᾽ ἀρχὴν τοῦ κηρύγματοσ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πεπραγμένων διήγησιν. καὶ ἀληθὴσ γε ὁ λόγοσ. τοὺσ ἄλλουσ γοῦν τρεῖσ εὐαγγελιστὰσ συνιδεῖν πάρεστι μόνα τὰ μετὰ τὴν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ κάθειρξιν ἐφ᾽ ἕνα ἐνιαυτὸν πεπραγμένα τῷ σωτῆρι συγγεγραφότασ, αὐτό τε τοῦτ᾽ ἐπισημηναμένουσ κατ᾽ ἀρχὰσ τῆσ αὐτῶν ἱστορίασ. μετὰ γοῦν τὴν τεσσαρακονταήμερον νηστείαν καὶ τὸν ἐπ᾽ αὐτῇ πειρασμὸν τὸν χρόνον τῆσ ἰδίασ γραφῆσ ὁ μὲν Ματθαῖοσ δηλοῖ λέγων· ἀκούσασ δὲ ὅτι Ἰωάννησ παρεδόθη, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆσ Ἰουδαίασ εἰσ τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Μάρκοσ ὡσαύτωσ· μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι, φησίν, ἦλθεν Ἰησοῦσ εἰσ τὴν Γαλιλαίαν. καὶ ὁ Λουκᾶσ δὲ πρὶν ἄρξασθαι τῶν τοῦ Ἰησοῦ πράξεων παραπλησίωσ ἐπιτηρεῖ φάσκων ὡσ ἄρα προσθεὶσ Ἡρώδησ οἷσ διεπράξατο πονηροῖσ κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ. παρακληθέντα δὴ οὖν τούτων ἕνεκά φησιν τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην τὸν ὑπὸ τῶν προτέρων εὐαγγελιστῶν παρασιωπηθέντα χρόνον καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πεπραγμένα τῷ σωτῆρι (ταῦτα δ᾽ ἦν τὰ πρὸ τῆσ τοῦ βαπτιστοῦ καθείρξεωσ) τῷ κατ᾽ αὐτὸν εὐαγγελίῳ παραδοῦναι, αὐτό τε τοῦτ᾽ ἐπισημήνασθαι, τότε μὲν φήσαντα· ταύτην ἀρχὴν ἐποίησε τῶν παραδόξων ὁ Ἰησοῦσ, τότε δὲ μνημονεύσαντα τοῦ βαπτιστοῦ μεταξὺ τῶν Ἰησοῦ πράξεων ὡσ ἔτι τότε βαπτίζοντοσ ἐν Αἰνὼν ἐγγὺσ τοῦ Σαλήμ, σαφῶσ τε τοῦτο δηλοῦν ἐν τῷ λέγειν· οὔπω γὰρ ἦν, φησίν, Ἰωάννησ βεβλημένος εἰσ φυλακήν. Etc.

His quam recte significetur id quod res est, facile patet. De quo prorsus mihi cum Wieselero (Chron. Synops. p. 163 sq.) convenit; non item vero de locis duobus alteris quos cum Matthaei loco 4, 12. componi dixi. Huic enim Matthaei loco putat ille Ioh. 6, 1. non 4, 1 sqq. respondere. Quod falsum esse nullus dubito. *Primum* enim 4, 1—3. caussa redditur cur Iesus capto Iohanne Iudaeam reliquerit: ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦσ πλείονασ μαθητὰσ ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννησ: quod egregie illustrat Synopticorum relationem. Illud enim quod Iohannes in custodiam coniectus erat, per se quidem non erat eiusmodi ut iam Iesu de Iudaea discedendum videretur. Neque magis in eo acquiescendum est quod Iohannem Synoptici captum dicunt propter reprehensum ab ipso

coniugium Herodis cum Herodiade. Hoc enim si esset, captivitas Iohannis non poterat caussa esse ut sibi timeret Iesus. Quid quod Iesus in Galilaeam se recipit, quae ipsa in ditione erat Herodis Antipae, a quo Iohannes captus interfectusque est. Rursus ex Synopticis lux affertur Iohanni: ille enim de Iesu rumor ad Pharisaeos perlatus tantam vim ad consilium Iesu ex Iudaea abeundi non habebat nisi mali aliquid baptistae iam accidisset. Nimirum h. l. Iohannes non minus quam paullo ante (3, 24.) ad Synopticorum libros respexisse videtur[1].

Tum vero tota Iohannis narratio 4, 1—3. ita comparata est ut ea potissimum Iesu ad Galilaeos profectio singularem gravitatem habnisse videatur. Quod idem de 4, 43—45. valet, ubi de adventu Iesu apud Galilaeos refertur. *Accedit,* idque gravissimum est, quod 5, 33 sqq. Iesus de Iohanne ita disserit ut eum ipsum de scena iam decessisse manifestum fiat; cf. inprimis v. 35. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. Nec *denique* praetereundum est quod eis quae locum 4, 1. proxime antecedunt ultima Iohannis baptistae dicta ab evangelista referuntur, quae quidem sunt eiusmodi ut captivitatis instantis quasi vaticinium esse videantur, cf. inprimis v. 30. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

Quae qunm ita sint, persuasissimum habeo, Ioh 4, 1 sqq. idem iter Iesu Galilaeum atque Mt 4, 12. tradi: etsi haud ignoro quantum commodi Wieseleri sententia his studiis synopticis esset allatura si vera esset.

§. 26. *Iesu per Samariam redeuntis in Galilaeam colloquium cum muliere Samaritana:* Ioh IV, 4—42.

§. 27. *Iesus a Galilaeis receptus Canae sanat filium Capharnaitici ministri regii:* Ioh IV, 43—54.

Verba v. 44. ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι mea quidem sententia non possunt nisi de Galilaea accipi. Ea vero quae praecedunt: „Ipse enim Iesus (expertus est et pro hac experientia) testis est factus“ etc. verbis ἐξῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν sic apposita snnt ut significent, tum pro Iudaea electam esse Galilaeam ubi inprimis munere suo divini doctoris fungeretur. Quod ita dicit ut universum huius muneris eventum eis verbis significet: ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης etc.[2] Qua explicatione coniunctio γάρ quid sibi velit satis clarum fit. Nescio vero an haec potissimum Iohannes verba elegerit qnum similium ipsius Christi dictorum, meminisset a Synopticis iam traditorum, cf. Lc 4, 24. Mt 13, 57. Mc 6, 4. Ceterum bene cnm his cohaerent seqnentia v. 45. ὅτε οὖν ἦλθεν etc. Benigne enim Galilaei tnm advenientem exceperunt quoniam omnia quae Hierosolymis perpetraverat ipsi viderant. His igitur, sed caute, circumscribit quod modo dixerat, Iesum expertum esse quam verum illnd de propheta proverbium esset.

Sanationem filii ministri regii Capharnaitici apud Iohannem diversam nobis videri a sanatione servi centurionis Capharnaitici apud Synopticos, cf. §. 42., ordine synoptico significavimus.

---

[1] Minime cum Wieselero (cf. p. 224.) puto 4, 1. Iohannem adhuc liberum et baptizantem poni. Quidni enim ἐποίει et ἐβάπτιζεν ad ἢ Ἰωάννης cogitatione suppleamus? Id ex commnni usu dicendi fit.

[2] Haec quis legat ut non prae ceteris exclamationum Domini meminerit: Οὐαί σοι Χοραζείν etc., Καὶ σὺ Καφαρναούμ etc., Mt 11, 20 sqq. Lc 10, 13 sqq.?

§. 28. *Hierosolymam profectus senem aegrotum ad piscinam Bethesda* (Bezatha) *restituit sabbato. Qua re offensis Iudaeis de se sublimiter disputat:* Ioh V, 1—47.

Quod Iudaeorum festum h. l. a Iohanne significetur, tam difficile dictu est ut Lueckius aliique dici posse negaverint. Certe Iohanni nihil nostra interesse visum est ut nomen nossemus: alioquin non praeterisset silentio. Antiqui quidem duce Irenaeo plerique suppleverunt paschatis nomen. Quam sententiam exceptis paucis aetas nostra tantopere tamque recte deseruit ut non sit quod argumentis refutemus. Inprimis vero ambigitur sitne tabernaculorum an Estheris festum. Utrumque quo commendetur habet. Illud quidem subtiliter defendit Krafftius (ed. Burger): Chronologie und Harmonie pag. 98 sq. Urget is annos octo et triginta per quos morbus hominis ad piscinam iacentis tenuisse dicitur. Idem enim per spatium temporis Israelitas, quum per desertum migrarent, poenas daturos iacuisse ac perisse (cf. Deut. 2, 14. Num. 14, 28—35.). Hinc versu 14. quum Iesus, cuius praecursorem quendam Iudaei habuerint Iosuam, hominem sanum factum admoneat ne iterum peccet, ipsum admoneri populum Israel ne in peccatis persistat. Quippe in festo scenopegiae memoriam quandam illorum inesse peccatorum: in quam ut redirent allici lectores nomen non tam legentes quam divinantes[1]. Quae interpretatio nescio an multo artificiosior quam verior sit. Praeterea parum commendatur eo quod Ebrardus probata Kraffti sententia subiungit (cf. ed. 3. p. 186. ed. 2. p. 156 sq.) tabernaculorum illud apud Iohannem festum non posse eiusdem anni esse cum paschate 2, 13. Totum igitur annum cum mensibus aliquot inter utrumque intercessisse vult.

Multo gravioribus argumentis sententia nititur eorum qui de Estheris festo, quod Purim plerumque dicitur, locum explicant. Cf. inprimis Angerum: De temporum in actis app. ratione p. 23 sqq. et Wieselerum: Chronol. Synopse p. 211 sqq. Wieselerus quidem grave esse vult quod 4, 35. legitur: Οὐχ ὑμεῖσ λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνόσ ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸσ ἔρχεται: haec enim non quadrare nisi quattuor fere mensibus ante messem dicta fuerunt. Contra quod alii collato Mt 16, 2. monent Iesum usum esse proverbio seminantium, quod quovis tempore adhibere potuerit. Hoc ut concedatur, tamen et singularis caussa et maior orationi vis accedit si ipsum anni tempus conveniebat proverbio. Addit Wieselerus computatione instituta l. l. p. 218 sq. diem festum Estheris anno urbis 782. (die 19. m. Martii) incidisse in sabbatum, idque egregie ad Iohannis narrationem quadrare, qua sanatio aegroti ad piscinam sabbato facta dicitur, cf. v. 9 sq. Rursus aliud argumentum ab eo petit quod Lc 6, 1. sequitur: σάββατον δευτερόπρωτον, de quo infra videbimus. Accedit autem, ut Angerus recte coniecit, idque sane in aliquo numero est, quod Iohannes illud Estheris festum propria appellatione propterea non insignivisse videtur quoniam et parum notum Graecis, in quorum potissimum usum scripsisse creditur, nec nomine cui aures Graecae assuetae essent dictum erat.

---

[1] Es erhellt zugleich der positive Grund, warum das Fest V, 1. nicht ausdrücklich von ihm genannt, und ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ohne Artikel als Problem hingestellt wurde, als Räthsel, das zur Aufmerksamkeit reizen soll, und dessen Lösung im Finden jener Vergleichung und alles ihres Inhalts liegt.

B: USQUE DUM E MEDIIS REBUS GALILAEIS IRET HIEROSOLYMAM AD TABERNACULORUM FESTUM.

§. 29—78.

§. 29. *Iesus publice in Galilaea prodiens* (Mt IV, (12.) 17. Mc I, (14.) 15. Lc IV, (14.) 15.) *Nazarethi in synagoga docet et spernitur:* Lc IV, 16—30.

Videtur Iohannes in carcerem coniectus esse exeunte fere anno urbis 781. Quod ad definiendum loci hi faciunt: Ioh 2, 13. 23. ubi de paschate anni 781. refertur a Iesu Hierosolymae celebrato, Ioh 3, 1. ubi est colloquium cum Nicodemo Hierosolymae habitum, Ioh 3, 22. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν, Ioh. 4, 1. ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης. A paschate igitur anni 781. (exeunte m. Mart.) sex fere menses elapsi videntur usque dum caperetur Iohannes. Contra Wieselerus docte probare studuit (cf. Chron. Synops. p. 223—251.) circa festum Purim illum captum esse.

Si autem recte diximus Ioh 4, 1 sqq. 43 sqq. ad idem iter Galilaeum pertinere atque Mt 4, 12. cum locis parallelis, item festo Iudaeorum Ioh 5, 1. significari festum Purim, consequitur continuam Synopticorum historiam Galilaeam non statim incipere a captivitate Iohannis, sed aliquot fere mensibus post, in quos iter ad obeundum festum Purim incidit. Quae sententia cum textu Synoptico non pugnat. Etenim Marci quidem verbis μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς nihil eius rei definitur. Porro Matthaei verba ἀπὸ τότε ἤρξατο etc. et καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲθ etc. ab accurata eius temporis narratione satis aliena sunt. Gravissima vero Lucae sunt verba 4, 14 sqq., inprimis illa καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων: huius enim rei ipsum initium referri 4, 16 sqq. incredibile est. Haec ita comparata sunt ut confirment argumenta nostra contra Wieseleri sententiam componentis profectionem Iesu post festum Purim apud Iohannem 6, 1. cum Mt 4, 12. Quibus unum addendum est. Quemadmodum enim verbis Iohannis 6, 1. nihil inest unde praecipuam ei itineri gravitatem fuisse coniicias, ita Synopticorum textu Mt 4, 12 sqq. Lc 4, 14 sqq. valde improbabile fit inter comprehensionem Iohannis baptistae et opprobrium quod Iesu Nazarethi obtigit non plus quam paucos dies intercessisse. Quod vero diximus ab ipso reditu illo Iesu post celebratum festum Purim continuae rerum in Galilaea gestarum narrationis apud Synopticos initium fieri, tamque accurate tradi singula, quemadmodum in ed. prima p. XXVIII. statuimus[1], ut sabbatum ex sabbato numerare possis, eius rei desunt idonea atque certa argumenta, praesertim dubitanti an voci δευτερόπρωτον ea vis revera insit quam inesse vult Wieselerus. Praeter cetera grave est quod omnes quattuor evangelistae mirabilem quinque millium cibationem tradunt, quam in tempus fere paschale (anni 782.) incidisse Iohannes notavit. Ante hoc igitur pascha quicquid Synoptici ab initio praedicationis Galilaeae

[1] „Sabbatum quo Nazarethi in synagoga periclitatur Lc 4, 16. proximum est (26. m. Mart.) a sabbato festi Purim quod Hierosolymae obiit (19. Martii). Inter illud enim et σάββατον δευτερόπρωτον (9. Apr.) Lc. 6, 1. interiectum est alterum (2. Apr.) Lc. 4. 31."

litteris consignarunt accidisse existimandum est, quamvis non liceat tantam in singulis tradendis chronologiae rationem ab illis habitam statuere ut in certas hebdomades queant describi.

§. 30. *Relicto Nazareth migrat Capharnaumum:* Mt IV, 13—16. Lc IV, 31.

§. 31. *Quattuor vocat discipulos:* Mc I, 16—20. Mt IV, 18—22.
Piscatus Petri: Lc V, 1—11.

Vocationem quattuor discipulorum apud Mt et Mc respondere piscatui Petri apud Lucam, vix dubium est. Lucas vero quod narrat, uno vel duobus diebus post accidisse, narrationum ordine significavit; praeponit enim §. 32—34, quae quidem res arctissime inter se cohaerent. Sed sanatio socrus Petri vocationem Petri ac trium reliquorum multo magis excepisse quam praecessisse videtur. Accedit quod nihil definitius de tempore piscatus a Luca dictum est. Cf. 5, 1. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι et 5, 12. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων. Contra hoc ipsum quod 5, 12. legitur, ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, arctissime coniungendum videtur cum 4, 43. ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ. Praeterea Wieselerus probabiliter sic existimat, piscatum Petri eis quae sequuntur Lucam videri postposuisse ut, postquam retulisset quo eventu Iesus dixisset in synagoga Nazarethana, statim adderet quem Capharnaumi eventum habuisset.

Quibus de caussis Marcum Petri comitem cum Matthaeo in constituendo harum rerum ordine recte secuti nobis videmur.

§. 32. *Capharnaumi sanat daemoniacum:* Lc IV, 31—37. Mc I, 21—28.

§. 33. *Ibidem sanat socrum Petri et alios:* Lc IV, 38—41. Mc I, 29—34. Mt VIII, 14—17.

§. 34. *Capharnaumo in desertum it peragratque Galilaeam:* Lc IV, 42—44. Mc I, 35—39. Mt IV, 23.

§. 35. *Sanat leprosum.* Lc V, 12—16. Mc I, 40—45. Mt VIII, 1—4.

Consentientes in hoc rerum ordine Lucam et Marcum eo magis posthabito Matthaeo secuti sumus, quoniam Lc 5, 12, ut modo notatum est, a Lc 4, 43. (Mc 1, 38.) pendet, Matthaeus vero a 8, 1. usque 9, 34. mirabiliter facta e simili genere complura de consilio coniuncta videtur proposuisse. Non enim solum 8, 1—4, sed alia eorum quae subsequuntur plura a Lucae Marcique ordine parum recte differunt.

§. 36. *Sanat paralyticum:* Lc V, 17—26. Mc II, 1—12. Mt IX, 1—8.

§. 37. *Vocat Levin (Matthaeum) eiusque interest convivio. Discipuli non ieiunantes:* Lc V, 27—39. Mc II, 13—22. Mt IX, 9—17.

§. 38. *Discipuli sabbato spicas evellunt:* Lc VI, 1—5. Mc II, 23—28. Mt XII, 1—8.

Vocem δευτερόπρωτον Wieselerus, Capelli Rhenferdi Lampii[1] vestigiis quodammodo insistens, ita explicuit ut diceret sabbatum esse primum anni secundi

[1] Hi de sabbato primo mensis Nisan, quo annus ecclesiasticus incipiebat, ita explicuerunt ut alterum primum ineunte mense Tischri, initio anni civilis, iam praecessisse putarent. Ab hoc igitur ut distingueretur, dictum illud esse secundoprimum, δευτερόπρωτον. Contra disputavit Wieselerus p. 231 sq.

post actum annum sabbaticum, quod tum in diem VI. m. Nisan anni urbis 782. incidisse vult[1]. Quam ad explicationem confirmandam inprimis adhibuit locum ex Κήρυγμα Πέτρου a Clemente Alexandrino Strom. VI, 5. (ed. Potter p. 760.) allatum, quo certe hoc probatur, primum cuiusque anni sabbatum solemni et certo nomine σάββατον τὸ πρῶτον dictum esse[2]. Qua in re si verum ille vidit, miror tantam de eadem voce apud veteres opinionum diversitatem obtinuisse neque quemquam praeivisse Wieseleri sententiam[3]. Tantam autem ille ei voci gravitatem tribuit, ut per totum evangelium nihil inveniatur unde tantopere temporis rationem discamus, quamvis ipse Lucas obiter tantum ac sine ulla eius momenti significatione adscripserit. Nec praetereundum est videri a Luca sabbato quod δευτερόπρωτον dicit aliquid eiusmodi tribui quod ad rem quam narrat illustrandam faciat, quemadmodum Chrysostomus explicat: ὅταν διπλῆ ἡ ἀργία ἦν καὶ τοῦ σαββάτου τοῦ κυρίου καὶ ἑτέρας ἑορτῆς διαδεχομένης. Tamen haec non satis videbuntur ad reiiciendam Wieseleri sententiam, dummodo recte statuerit annum sabbaticum ab auctumno anni 779. usque ad annum 780. actum esse[4].

§. 39. *Restituit sabbato manum tabidam:* Lc VI, 6—11. Mc III, 1—6. Mt XII, 9—14.

Vult Wieselerus p. 237. sabbatum istud pro Marci et Matthaei verbis in ipsum sequentem diem incidisse, anno vero 782. sabbatum δευτερόπρωτ. feria sexta actum propterea que revera sabbatum subsecutum esse.

§. 40. *Iesus fama sanationum clarus eligit duodecim:* Lc VI, 12—19. Mc III, 7—19. Mt X, 2—4. IV, 24 sq.

Electionem duodecim apostolorum non tradunt nisi Lucas et Marcus. Matthaeus, quum non habeat nisi indicem nominum, eo ipso significat electionem iam ante esse factam et a se praeteritam. Quae res momentum habet ad illustrandam orationem montanam quae nuncupari solet, si quidem non diversa est ab oratione Iesu Lc 6, 20 sqq. In ea vero, opinor, plura sunt quae duodecim apostolos iam electos ponunt; quapropter in hac re Lucas Matthaeum complet.

§. 41. *Oratio montana:* Mt V, 1—VII, 29. cum Lucae locis parallelis.

Haec oratio a Matthaeo tribus capitibus tradita quaeritur an eadem a Luca 6, 20—49. referatur. Aliam hunc, aliam illum tradere, praeeunte Augustino multi existimarunt. Tamen omnino qui contra dixerunt videntur rectum tenere, argumento gravissimo usi illo, quod et prima et extrema utrinque manifesto concordant, item haud pauca quae inter utraque interposita sunt. Ut vero

---

[1] Cf. Wieseler l. l. p. 237., item Beiträge etc. pag. 183 sqq.

[2] Μηδὲ κατὰ Ἰουδαίους σέβεσθε. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μόνοι οἰόμενοι τὸν θεὸν γινώσκειν οὐκ ἐπίστανται, λατρεύοντες ἀγγέλοις καὶ ἀρχαγγέλοις, μηνὶ καὶ σελήνῃ· καὶ ἐὰν μὴ σελήνη φανῇ, σάββατον οὐκ ἄγουσι τὸ λεγόμενον πρῶτον, οὔτε νεομηνίαν ἄγουσιν οὔτε ἄζυμα οὔτε ἑορτὴν οὔτε μεγάλην ἡμέραν.

[3] Cf. Novi Test. ed. meam VIII. crit. mai. ad Luc. 6, 1, ubi quae Caesarius Ambrosius, Epiphanius, Chrysostomus, Isidorus, Chronographus Alexandrinus, alii statuerunt adscripta sunt. (Similiter iam in ed. VII. crit. mai. factum est.) Ceterum explicandi nominis difficultas in caussa videtur fuisse cur tot auctoritates plane omitterent.

[4] Cf. Wieseler, Chronol. Synops. p. 204 sq.

plura quae inde a 6, 19. minus cohaerentia apud Matthaeum leguntur, a Luca locis diversis tam apto nexu tradita sunt ut a Matthaeo huic orationi gravissimae cum libertate quadam annexa videantur (cf. inprimis 6, 19—21. 25—34. 7, 7—11.): ita dubium non est quin tota oratio multo accuratiorem scriptorem habuerit Matthaeum quam Lucam; apud quem ipsa rei summa, quae est de mutua legis Mosaicae et Christi ratione, cf. Mt 5, 17, parum perspicue tractatur[1]. Quo vero tempore oratio habita sit, magis ex Luca quam ex Matthaeo disci puto: id quod, praeterquam quod Lucae studium chronologici ordinis manifestum est, quum ex eo quod supra (cf. ad §. 40.) de electione duodecim apostolorum diximus, tum ex eis orationis partibus elucet quae non in ipsum primum rerum Galilaearum tempus quadrant.

§. 42. *Sanat Capharnaumi centurionis servum:* Lc VII, 1—10. Mt VIII, 1. 5—13.

§. 43. *In vitam revocat filium viduae Nainensis:* Lc VII, 11—17.

Observa Lucam accurate indicare *postridie* (ἐν τῇ ἑξῆς) Iesum filium viduae in vitam revocasse. Erit autem *sequens dies* referendus ad diem eum quo electis duodecim celeberrima oratio illa habita est Lc 6, 13 sqq. Inter hunc vero diem et *alterum sabbatum* 6, 6. aliquot videntur dies intercessisse, cf. 6, 12: ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις.

§. 44. *Iohannis captivi legatio ad Iesum. Iesu de Iohanne testimonium:* Lc VII, 18—35. Mt XI, 2—19.

§. 45. *Iesus et mulier peccatrix apud Simonem Pharisaeum:* Lc VII, 36—50.

Lucas h. l. omnino aliam rem narrat quam reliqui evangelistae §. 121, etsi hospes apud utrosque nomine Σίμων insignitur (sed apud Matthaeum et Marcum Σίμων ὁ λεπρός, apud Lucam ὁ Φαρισαῖος dicitur) et utrobique de unctione Iesu agitur.

§. 46. *Iesus cum duodecim percurrit Galilaeam, aliquot ministrantibus feminis:* Lc VIII, 1—3.

Mariam Magdalenam h. l. a Luca hunc in modum commemorari et eandem esse mulierem peccatricem (γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός) quae Iesum apud Simonem Pharisaeum unxit, quis credat cum eis qui Lc 7, 36 sqq. et Mt 26, 6. etc. locos geminos esse volunt, nisi una contendat Lucam rem quam narrat parum nosse?

§. 47. *Daemoniaco sanato Pharisaeorum calumnias repellit:* Mc III, 19—30. Mt XII, 22—37. (Lc XI, 17—23. VI, 43—45.)

§. 48. *Accedentibus matre et fratribus interpellatur:* Mc III, 31—35. Mt XII, 46—50. Lc VIII, 19—21.

Ad §§. 47 et 48. Egregie h. l. Marcus restituendo ordini rerum subvenit. Tam enim accurate inde a 3, 19 — 4, 1 sqq. singula describit ut et locum et tempus et rerum cohaerentiam doceat: quod eo est gravius quum nec Lucam nec Matthaeum his locis certos duces habeamus. Qua de re nuper uberius

---

[1] Cf. commentarios ad Mt et Lc. Etiam Straussius, ut alios praeteream, subtiliter de oratione montana scripsit, Leben Jesu 1837. I. p. 641 sqq.

exposuit Krafftius: Chronologie und Harmonie p. 85 sqq.; item Wieseler: Chronolog. Synopse p. 286 sqq. Brevissime dicam id quod res est.

Marcus cum Matthaeo antequam per parabolas populum doceret Mc 4, 1 sqq. Mt 13, 1 sqq., Lucas vero absolutis demum parabolis 8, 18 sqq. ad Iesum accessisse matrem et fratres tradunt. Utrumque quidem in eundem diem incidit testibus Matthaeo 13, 1. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ et Marco 4, 1. καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν etc. et 4, 35. καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης. Qua in re Lucas, qui h. l. de singularum rerum nexu, qua summa est scribendi cautione, nihil praecipit (cf. 8, 19. Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν etc. 8, 4. Συνιόντος δὲ ὄχλου), posthabendus est duobus reliquis, quorum accuratissimus est Marcus. Is enim postquam 3, 19. indicavit Iesum cum suis domum intrasse, ibidem eo adhuc versante foras stetisse cognatos 3, 31, postea vero ipsum exisse ad lacum quo populum docebat 4, 1. significat. Postremum paullo etiam accuratius Matthaeus tractat 13, 1.: ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν.

Porro eis quae inter v. 19. et v. 31. interiecta sunt (similiter Mt 12, 22—37.) luculenter ostendit qui factum sit ut cognati accederent, item quo venerint animo et cur ita a Iesu excepti sint. Nihil eiusmodi apud Lucam est.

Quod autem ad sermones Iesu attinet Mc 3, 22—30. Mt 12, 24—32, quibuscum maiorem partem conveniunt quos Lc 11, 17—23. habet, teste ipso Matthaeo 9, 34. Iesus bis simili Pharisaeorum calumnia ad tale responsum provocatus est. Uter vero eorum occasionem qua singula locutus est rectius observaverit, haud dixerim; nisi quod pro auctoritate Lucae loco 11, 14 sqq. (cf. §. 91.), quam videlicet propter eius loci naturam habet, cum Krafftio (l. l. p. 86.) existimo Mt 12, 38—45. huc non illata esse nisi pro argumenti convenientia. Praeterea nihil difficultatis in eo est quod Matthaei narratio de accedentibus cognatis 12, 46. incipit verbis ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, quum 12, 38—45. unum tenorem cum eis quae praecedunt habeant.

§. 49. *Parabola de seminatore et vario agro:* a) prooemium b) ipsa parabola c) ratio institutionis parabolicae d) explicatio parabolae e) subiungitur de lucerna et mensura: Mt XIII, 1—23. Mc IV, 1—25. Lc VIII, 4—18.

§. 50. *Parabolae variae:* a) de lolio et tritico (Mt) b) de seminatore et messore (Mc) c) de grano sinapis (Mt Mc Lc), item de fermento (Mt Lc) d) de parabolarum usu (Mt Mc) e) explicatio parabolae de lolio et tritico (Mt) f) parabolae de thesauro, margarita, verriculo (Mt): Mt XIII, 24—53. Mc IV, 26—34. Lc XIII, 18—21.

§. 51. *Iesus tempestatem sedat in lacu Galilaeo:* Lc VIII, 22—25. Mc IV, 35—41. Mt VIII, 18. 23—27.

Quod incertum reliquerunt Lucas et Matthaeus, accurate definivit Marcus. Eodem enim die quo per parabolas instituit populum, postquam sanato daemoniaco matrem et fratres excepit (§. 47—50.), vespere traiecit cum suis lacum Tiberiadis eoque traiiciendo tempestatem sedavit.

§. 52. *Sanat daemoniacum Gerasenum (daemoniacos Gadarenos):* Lc VIII, 26—39. Mc V, 1—20. Mt VIII, 28—34.

§. 53. *Restituit mulierem sanguine fluentem et mortuam Iairi filiam:* Lc VIII, 40—56. Mc V, 21—43. Mt IX, 18—26.

§. 54. *Iterum Nazarethi in synagoga docet:* Mc IX, 1—6. Mt XIII, 54—58.

Hanc rem diversam esse ab ea quam Lucas 4, 16 sqq. (§. 29.) tradit, multis idoneisque argumentis docetur. Possit vero alicui dubitationem potissimum illud iniicere quod Synopticorum nullus utramque retulit. Sed idem de aliis narrationibus valet, ut de unctione Iesu §. 45. et §. 121.; unde singuli satis habuisse videntur duarum similium rerum alteram litteris consignasse.

§. 55. *Iesum per Galilaeam docentem miseret populi:* Mt IX, 35—38. Mc VI, 6.

§. 56. *Legat ad Israel duodecim apostolos:* Mt X, 1. 5—15. Mc VI, 7—13. Lc IX, 1—6. *Instituit duodecim ad munus apostolicum:* Mt X, 16—XI, 1. (cum locis parallelis).

Dubium non est quin Matthaeus pro argumenti similitudine huc plura congesserit quae post demum a Iesu dicta sunt. Probatur inde quod multa, a Luca et Marco aptissime extrema vitae Iesu parte tradita, in hoc muneris tempus prorsus non quadrant, ut quae pericula persecutiones defensiones tractant. Rursus alia a Luca ad legationem septuaginta discipulorum pertinere perhibentur, qui loco satis conveniunt: Matthaeus vero ut alteram legationem discipulorum totam silentio praeteriit, ita sermones ea occasione habitos ad priorem legationem traxit. Libere igitur varii Christi sermones h. l. a Matthaeo in unum coniuncti sunt.

§. 57. *Iohannes baptista ab Herode necatur:* Mc VI, 21—29. Mt XIV, 6—12.

Wieselero assentior praeeunte Paulo aliisque censenti τὰ γενέσια τοῦ Ἡρώδου non de die Herodis natali sed de festa memoria principii regni h. l. dici. Argumenta vide apud eundem: Chronol. Synopse p. 292 sqq. et Beiträge p. 182 sqq. Constat autem quo tempore Herodes Antipas imperium susceperit; paucis enim, fere septem, diebus ante pascha anni urbis 750. Herodem Magnum de vita decessisse, testatur Iosephus Antiqq. XVII, 9, 3. 8, 4. De bello Iud. II, 1. Ipse igitur decollationis Iohannis dies in tempus quod proxime praecedebat pascha anni urbis 782. incidit. Quod si est, Marcus et Matthaeus hanc rem hoc potissimum loco accurata temporis ratione habita tradidisse iudicandi sunt.

Minime vero cum Wieselero l. l. p. 297. credam, Iohannem tribus hebdomadibus antequam capite plecteretur in carcerem fuisse coniectum. Qua cum sententia pugnat quicquid evangelistae de Iohannis captivitate memoriae prodiderunt. Quum enim incredibile est intra tres captivitatis hebdomades Iohanni in mentem venisse eiusmodi ac Matthaeus et Lucas descripserunt (cf. §. 44.) legationem ad Iesum mittere, tum quae Marcus scripsit 6, 20. (ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει [ἐποίει], καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.) aptum sensum habere neganda sunt nisi Iohannes multo diutius in captivitate tenebatur.

§. 58. *Herodis post necem Iohannis opinio de Iesu:* Mc VI, 14—16. Lc IX, 7—9. Mt XIV, 1 sq.

§. 59. *Duodecim ex legatione reversis Iesus secedit trans lacum ibique quinque*

millia cibat: Lc IX, 10—17. Mc VI, 30—44. Mt XIV, 13—21. Ioh VI, 1—14.

Ex rationibus chronologicis eis quas praeeunte plerumque Wieselero secnti sumus cibatio quinqne millium in vesperam incidit diei quarti decimi mensis Nisan (d. 17. m. Apr.) sive in id ipsum tempus quo Iudaei Hierosolymae agnum paschalem edere debebant. Hoc ut tam mirabili coenae perquam conveniens est, ita Iohannis verbis v. 4.: ἦν δὲ ἐγγὺσ τὸ πάσχα, non excludi videtur. Ascendit enim montem et cum discipulis consedit — hnc enim proxime spectant illa: ἦν δὲ ἐγγὺσ τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων — aliquot certe horis ante quam tanta sensim multitudo conflueret. Primus vero dies paschatis festus non quartus decimns sed quintus decimus mensis Nisan numerabatur.

Mons quo haec mirabilis quinque millium coena facta est in Peraea situs est. Id quum ex Synopticorum relationibus tum ex verbis Iohannis 6, 1. 17. apparet.

§. 60. *Dimissis quinque millibus solus de monte ad discipulos praemissos super lacum incedens abit:* Mt XIV, 22—33. Mc VI, 45—52. Ioh VI, 15—21.

§. 61. *Iesu sanationes in terra Gennesaret:* Mt XIV, 34—36. Mc VI, 53—56.

Quae h. l. narrantur non ad unum diem spectare apertum est. Videntur potius totum illud plurium dierum tempus complecti usque dum in regionem Phoenices secederet, cf. §. 64.

§. 62. *Iesu disputatio de pane vitae:* Ioh VI, 22—65.

Die sequenti (τῇ ἐπαύριον 6, 22.) et quidem sabbato (loquitur enim in synagoga 6, 60.) hanc dispntationem a Iesu in synagoga Capharnaumi habitam esse dicit. Proficiscitur haud dubie ab eo die quo quinque millibus hominum cibum praebnerat. Est igitur dies sequens quintus decimus mensis Nisan, primns paschatis dies festus. Accedit vero et lucis et gravitatis aliquid ab eius diei festi dignitate ad hanc de edenda carne bibendoque sanguine Christi orationem.

§. 63. *Iesus redarguit Pharisaeos illotas discipulorum manus criminantes:* Mt XV, 1—20. Mc VII, 1—23.

Vehementer dubito an haec, nt Wieselerus existimat (l. l. p. 311. nota 1.), eodem acciderint die quo disputatio de pane vitae habita est. Inde quod apud Marcum (καὶ συνάγονται πρὸσ αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινεσ τῶν γραμματέων ἐλθόντεσ ἀπὸ Ἱεροσολύμων) Pharisaei et scribae ab Hierosolymis venientes ad Iesum accedere dicuntur, post actos dies festos paschatis haec evenisse conieceris.

§. 64. *Sanat filiam mulieris Chananaeae:* Mt XV, 21—28. Mc VII, 24—30.

Recte observatum est, Iesum hanc Phoenicum regionem propterea videri petisse, ut quum Pharisaeorum tum Herodis, quippe quem paullo ante in se convertisset (cf. §. 58.), ad tempus evitaret insidias. Item postea per Decapolitanam proficiscitur regionem (§. 65. Mc 7, 31.), in qua etiam quattuor hominum millia mirabiliter cibasse videtur (§. 66.). Inde (§. 67.) ad breve tempns ut suspicari licet, in litus maris Galilaei occidentale (Mt 15, 39. εἰσ τὰ ὅρια Μαγαδάν Mc 8, 10. εἰσ τὰ μέρη Δαλμανουθά) rediit, rursus vero se recipit in Peraeam (§. 68. Mt 16, 4. Mc 8, 13.). Tum adiit Bethsaidam in Peraea prope Iordanem sitam (§. 69.), indeque regiones septentrionales, quae partes dicuntur

Caesareae Philippi (§ 70.). In eadem regione quaerendus erit mons quo Christi transfiguratio locum habuit (§. 71.): nec enim, quod in veteri est traditione ad nostra usque tempora propagata, de monte Tabor cogitari poterit. Accedunt quae insequenti die (Lc 9, 37. τῇ ἑξῆς) accidisse narrantur (§§. 72. 73.). Post haec vero rursus Capharnaumum Iesum cum discipulis venisse Matthaeus et Marcus tradunt.

§. 65. *Sanat hominem auribus et lingua captum aliosque:* Mc VII, 31—37. Mt XV, 29—31.

§. 66. *Cibat quattuor millia:* Mt XV, 32—38. Mc VIII, 1—9.

§. 67. *Pharisaei et Sadducaei caeleste signum postulant:* Mt XV, 39—XVI, 4. Mc VIII, 10—12.

§. 68. *Fermentum Pharisaeorum cavendum docet:* Mt XVI, 4—12. Mc VIII, 13—21.

§. 69. *Sanat caecum Bethsaidae:* Mc VIII, 22—26.

§. 70. *Christus Petro ipsum confesso Dei filium passionem suam praedicit, fidei constantiam exigens:* Mt XVI, 13—28. Mc VIII, 27—IX, 1. Lc IX, 18—27. Ioh VI, 66—71.

Pro similitudine confessionis Petri, quemadmodum apud Iohannem et apud Synopticos legitur, is Iohannis locus huc transferendus videbatur. Quod certe non est contra contextum. Quod enim dicit Iohannes ἐκ τούτου, id latius patet. Ac paucis eis interiectis versibus 6, 66—71. a festo paschatis ad tabernaculorum festum (mense Octobri) transit 7, 2.

§. 71. *Transfiguratur Christus in monte:* Lc IX, 28—36. Mc IX, 2—13. Mt XVII, 1—13.

De loco transfigurationis vide supra ad §. 64. Memorabile autem est h. l. ab evangelistis ipsos dies numerari (Lc ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, Mc Mt καὶ μετὰ — Mt μεθ' — ἡμέρας ἕξ), ut indicent transfigurationis diem, quemadmodum etiam post Lucas pergit *postridie* transfigurationem hominem lunaticum sanatum esse (§. 72. Lc 9, 37.). Tam gravis igitur ea res scriptoribus sacris habita est. Non satis vero constat a quo die numeraverint. Quod aliter ipsis videbatur: respiciebant enim ad tempus illud quod in partibus Caesareae Philippi commorati sunt, quo semel tantum se contulerant. Ibi igitur Petrus Iesum Dei filium confessus est tamque insigne a divino magistro responsum accepit; etsi non tam verba haec — ea ipsa enim Lucas qui solus pergit μετὰ τοὺς λόγους τούτους non habet — quam quae de futura ipsius passione fideique periculis dixit in sermonibus illis maxime eminent. Quod Matthaeus significat dicens: ἀπὸ τότε ἤρξατο δεικνύειν etc.: tum enim primum quem caussa sua eventum habitura esset praedixit.

§. 72. *Hominem lunaticum sanat:* Lc IX, 37—43. Mc IX, 14—29. Mt XVII, 14—21.

§. 73. *Praedicit exitum suum:* Lc IX, 43—45. Mc IX, 30—32. Mt XVII, 22. 23.

§. 74. *Tributum statere ex pisce solvi iubet:* Mt XVII, 24—27. Mc IX, 33.

Tum demum Iesus ex itinere quod post tempus paschale in regiones Galilaeae adiacentes cum discipulis instituerat (cf. §. 64.) reversus est.

Multum disceptatum est de tributo quod Iesus cum Petro h. l. ab exactoribus rogatus dicitur. Alteri de tributo in usum templi solvendo, alteri de pecunia Caesari solvenda locum explicant. Cf. commentarios ad Matthaeum. Wieselero iudice sententia eorum praestat qui de pecunia Caesari solvenda agi dicunt: cuius rei argumenta plura eaque haud levia post alios ille attulit Chronol. Synops. p. 264—270, Beiträge p. 108 sqq. An ad persuadendum sufficiant dubito, etsi contrariam sententiam satis suspectam reddunt. Momentum aliquod in ea re hoc habet quod tributum Caesaris ex Romanorum instituto mense Septembri (Iudaeorum Elul), templi tributum mense Iudaeorum Adar (mense Martio) exigebatur. Ex ordine autem nostro chronologico sequitur, id quod Matthaeus h. l. tradit inter pascha (cf. §. 59. Ioh. 6, 4. cum locis parallelis) et festum scenopegiae (cf. §. 77. Ioh. 7, 2. Lc 9, 51.) sive inter mensem Aprilem et mensem Octobrem accidisse. Quod nescio an valeat ad ipsam eam quae de genere tributi est quaestionem. Si recte se habet explicatio de Caesaris tributo, planum fit quam diligenter temporis atque ordinis ratio h. l. a Matthaeo sit habita. Sin vero templi tributum intellegitur, quod etiam Ebrardus[1] defendit, credibile est Iesum aliquot mensibus post solvisse, quum ipso Luca teste brevi post pascha extra Galilaeae fines abisset ac tum demum ubi rogabatur reverteretur in patriam.

§. 75. A) *Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo, ac respondet de alieno sanante nomine Iesu:* Lc IX, 46—50. Mc IX, 33—41. Mt XVIII, 1—5.

B) *Offensiones vitandas dicit:* Mt XVIII, 6—9. Mc IX, 42—50. Lc XVII, 1 sq. *adhibita parabola de ove perdita:* Mt XVIII, 10—14. (Lc XV, 3—7.)

§. 76. A) *Officia in fratrem peccantem tractat:* Mt XVIII, 15—20.

B) *Placabilitatem commendat parabola de computantibus rege ac servo:* Mt XVIII, 21—35. Lc XVII, 3 sq.

Antequam ad partem eius temporis, quod res vitae Christi medias complecti diximus, tertiam transeamus, quae eius ratio chronologica esse visa sit breviter repetamus. Incipit post captum Iohannem, vel potius, quod definitius est, ab ea muneris Christi parte quam a Synopticis maxime descriptam nuncupare solent partem Galilaeam: res enim complectitur in Galilaea potissimum gestas. Continuae vero narrationis initium Lucas facit eis quae in synagoga Nazarethana accidisse narrat ineunte fere anno 782. Inde pergit narratio accuratis passim aucta temporis indiciis usque ad pascha eiusdem anni (d. 17. m. Apr. sive 14. Nisan), in quod cibatio quinque millium incidit §. 59. Reliqua, in quibus res extra Galilaeam sed in eius confinibus gestae (§. 64—74.) distingui possunt, eius sunt temporis quod inter pascha illud et proximum scenopegiae festum (d. 12. m. Oct.) intercedit, de quo Iohannes initio partis eius quae sequitur §. 77. refert.

C: A TABERNACULORUM FESTO USQUE DUM AD ULTIMUM PASCHA PROFICISCERETUR. §. 77—121.

Eorum quae inde a §. 77. usque §. 121. leguntur ratio chronologica tam incerta plerisque visa est ut tantum non negarent probabiliter quicquam de ea

[1] Cf. Wissenschaftliche Kritik d. evang. Gesch. ed. 3. p. 535 sqq. (ed. 2. p. 446.)

definiri posse: desperant enim nexum quemquam aut ordinem inveniri posse eorum quae Lucas fere solus inde a 9, 51--18, 14. memoriae prodidit. Longe secus visum est Wieselero, qui adhibito Iohanne ad illustrandam hanc partem evangelii Lucae contendit tantum non omnia egregie cohaerere ac definita esse, cf. Chronol. Synopse p. 319 sqq. Iohannem vero adhiberi ad constituendum narrationum Lucae ordinem, quis improbabit nisi qui institutum nostrum synopticum versari totum in errore existimet? Videamus breviter quod res est.

Lucas 9, 51 sqq. (51—61.) Iesum Hierosolymam proficisci facit, item Iohannes 7, 2 sqq. Uterque brevissima id via factum esse significat. Haec inter se convenire perquam probabile est. Iam sequitur apud Iohannem descriptio rerum Hierosolymae gestarum 7, 11—10, 21. Rursus Lc 17, 11. Iesus Hierosolymam proficisci dicitur: id quod locis Matthaei 19, 1 sq. et Marci 10, 1. respondere vix negari potest. Ab eo enim fero loco mirum in modum consentiunt cum Luca et Marcus et Matthaeus, ad quos paullo post Iohannes 12, 1 sqq. accedit. Supersunt Lc 10, 1—17, 10. et Ioh 10, 22—11, 54. Quaeritur quid his faciamus. Apud Lucam quidem loci duo sunt ubi nova quaedam narrationis pars incipere videtur. Alter est 10, 1. ubi legitur: Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος etc., alter 13, 22. ubi est: Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων etc. Apud Iohannem vero describitur quomodo Iesus bis in Indaeam venerit, et primum quidem in ipsam urbem Hierosolymae, ubi obiit encaeniorum festum, secundum vero in vicum Bethaniae prope Hierosolymam, ubi Lazarum in vitam revocavit. Quid igitur veri est similius quam Lucam primum tradere quae ante festum encaeniorum acciderunt, tum quae egit antequam Bethaniam iret? Encaeniorum vero festum in diem vicesimum m. Decembris i. e. in ipsum tempus illud incidit, in quo describendo Lucas debet versari, nisi ab instituto evangelii sui prorsus defecerit. Hoc igitur potissimum festum intercessisse inter priora quae tradidit (10, 1—13, 21.) et ea quae iam sequuntur (13, 22 sqq.) credendum erit nisi gravis caussa obstat aut aliquid excogitatur melius. Ea vero quae sequuntur cum Iohannis narratione ita convenire ut praecedant res Bethaniae gestas, luculenter eo probatur quod Iesus Iohanne teste (10, 40.) post encaenia in Peraeam se contulit, ubi eum versari Lucas 13, 31. satis significat: quippe enim Peraea in ditione erat Herodis, a quo timendum ei esse Pharisaei significabant[1].

Huic autem de convenientia narrationum Lucae et Iohannis sententiae res inprimis duae obstare videntur. Primum enim verba Lucae 9, 51. ita comparata esse dicunt ut ad ipsum ultimum iter Hierosolymitanum spectent. Id mihi non videtur, quamquam nova Wieseleri de voce ἀναλήμψεως opinione difficultatem loci posse tolli haud credo[2]. ἀνάλημψις enim vix aliud notare potest

[1] Si cum Wieselero l. l. p. 321. verbis illis δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι indicatur indicari, Iesum tertio die post adventurum esse quo tendebat i. e. Bethaniam, etiam ultra progrediendum erit. Sed pro tanta qua sunt versus 32 et 33. interpretationis ambiguitate res ad liquidum perduci nequit.

[2] Cf. l. l. p. 324 sq. „Als die Tage zu Ende gingen, in denen er Aufnahme fand (aus dem Zusammenhange versteht sich, in Galilaea), reis'te er nach Ierusalem, um dort zu wirken." „Dass ihm damals die Empfänglichkeit der Galiläer weniger

quam Iesu de his terris assumptionem, quae ultima muneris eius pars ac perfectio erat. Quam ad notionem eius vocis, parum feliciter a Wieselero negatam (Beiträge p. 131 sq.), optime quadrat quod adpositum est, συμπληροῦσθαι τὰσ ἡμέρασ. Complebatur enim dierum numerus qui, ut divinitus statutum erat, in his terris ei transigendi erant. Similem autem genitivi usum ex usu ipsius Lucae esse, probant Lc 2, 6. 21. 22. At id quod dictum est, συμπληροῦσθαι τὰσ ἡμέρασ τῆσ ἀναλήμψεωσ, non ita urgeri posse ut iam Iesus ad exitum properasse dicatur, quum ex tota eaque longa serie earum rerum quas Lucas ab hoc loco usque ad evangelii finem tradit, tum ex singulis locis multis sequitur qui id ipsum testantur, Iesum ab eo inde non properasse Hierosolymam. Eiusmodi sunt 10, 1. μετὰ δὲ ταῦτα[1] etc.; porro tota de legatione et reditu septuaginta discipulorum historia; item Lc 13, 22. καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεισ καὶ κώμασ διδάσκων, item 13, 31. quibus inest Iesum tum iam diutius in regione Herodis versatum fuisse; item 13, 10 et 14, 1. inter quae tota interiecta est hebdomas; item 17, 11. etc. Propterea Lucam eis verbis hoc tantum sibi voluisse puto, ab eo inde tempore — brevi ante primum praedixerat (§. 71.) ac paullo post repetierat (§. 73.) quem exitum habiturus esset — mentem Iesu totam iam occupatam fuisse cogitatione exitus sui et Hierosolymae, ubi extremae eum res manerent. Hinc iam non amplius versabatur in Galilaea, circa quam tantopere versatur omnis Synopticorum narratio, sed abiit Hierosolymam, neque ea relicta in Galilaeam rediit, sed post varia circum itinera iterum ac tertium Hierosolymam tetendt.

Deinde sententiae nostrae de necessitudine Lucae et Iohannis obesse existimatur quod Lc 13, 22. Iesus dicitur πορείαν ποιούμενοσ εἰσ Ἱερουσαλήμ: idem vero iter ex comparatione nostra Iohannis non Hierosolymam sed Bethaniam factum est. Hac de re recte iam Wieselerum l. l. p. 321. explicuisse arbitror. Erat enim sane Hierosolymam iter faciens, quamquam ipsam urbem tum certe non adibat. Ac nescio an id ipsum, πορείαν ποιούμενοσ, de consilio sit dictum et illud potissimum, Hierosolymam eum tetendisse, respectum quendam loci 9, 51. quemadmodum ipsi explicuimus in se contineat. Praeterea — quae est Wieseleri sententia p. 321 sq. — verbis 13, 35. Iesus significasse videtur, non ante proximum paschatis festum in ipsam urbem se venturum.

Quae quum ita sint, nescio an praestet, hanc quoque partem evangelii Lucae caute atque intelligenter scriptam habere — probabilitate enim haud contemnenda utimur, etsi nulla ad certum via ducit — quam cum eis facere, sunt autem longe plerique, qui ordinem harum narrationum inveniri posse negant ipsumque Lucam contendunt varia commiscuisse et, quum unum tantum idqne ultimum iter Hierosolymitanum describere vellet, perperam tribus diversis locis notasse, Iesum Hierosolymam abire.

§. 77. *Iesus et fratres festum Hierosolymae celebraturi:* Ioh VII, 1—10.
Iesus per Samariam proficiscens male excipitur: Lc IX, 51—56.

---

entgegenkam als früher, hat Lucas gleich darauf angedeutet 10, 13—15. vgl. 9, 58.“
Cf. qnae contra dixit Meyer in Comment. ad h. l.: quae quidem nec eis quae nuperrime Wieselerus protulit, Beiträge p. 131, refutata mihi videntur.

[1] Eisdem verbis Iohannes 5, 1. ita utitur ut plures menses complectatur.

Probe observa, Iesum Hierosolymam iturum ex Iohannis relatione brevissimam viam inire putandum esse: ad quod egregie quadrat quod Lucas non modo tam pauca (9, 51—62.) de eo itinere refert, sed etiam id ipsum testatur, Iesum per Samariam, quae brevissima sed insolita via erat, profectum esse.

Praeterea minus accurate collocavimus Ioh 7, 1., sed noluimus a sequentibus separare. Eo enim versu Iohannes innuit aliquod temporis spatium quod Iesus in Galilaea transegerit a se praeteriri usque dum rursus Hierosolymam se conferret. Possis inde concludere, Ioh 6, 66—71. (§. 70.) propius quam diximus cohaerere cum eis quae Iesus locutus est paschate (§. 62.), nisi praeclaram Petri confessionem apud Iohannem et apud Synopticos componere praestat. Ceterum quod Iohannes dicit ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 7, 1., non eiusmodi est ut excludat itinera in regiones Galilaea circumiacentes; breviter enim ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ et ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ sibi invicem opponuntur.

§. 78. *Inter viam accedunt novi discipuli:* Lc IX, 57—62. Mt VIII, 19—22.

Probabiliter de horum locorum Lucae et Matthaei ratione exposuit Krafftius: Chronologie und Harmonie p. 107 sq.

§. 79. *Iesus mediis diebus festis prodiens in templo se Dei legatum profitetur ac brevi discessurum:* Ioh VII, 11—36.

§. 80. *Ultimo die festo de spiritu sancto disserit. Quum aliorum tum Nicodemi iudicium:* Ioh VII, 37—53.

[§. 81. *Iesus et mulier adultera:* Ioh VII, 53—VIII, 11.]

§. 82. *In templo de suo suique patris testimonio agit:* Ioh VIII, 12—20.

§. 83. *De ortu suo atque abitu disputat contra Iudaeos Abrahami genus frustra iactantes:* Ioh VIII, 21—59.

§. 84. A) *Sanat Hierosolymae sabbato caecigenum:* Ioh IX, 1—41.
B) *Se bonum pastorem esse dicit:* Ioh X, 1—21.

§. 85. *Legatio septuaginta discipulorum:* Lc X, 1—16. Mt XI, 20—24.

Quando aut unde haec legatio facta sit, parum constat. Wieselerus a vulgata opinione haud dissentiens emissos legatos putat e regione Samaritana quum Iesus Hierosolymam petebat, cf. Chronol. Synopse pag. 326, nota 1. Quod quam parum quadret, recte sensit De Wettius; cf. Comment. ad h. l. ubi est: Auf dem Wege von Galilaea durch Samarien nach Ierusalem ist die Aussendung ebensowenig geschehen als das meiste Folgende in diese Zeit gehört. Erravit Wieselerus quod verbis μετὰ δὲ ταῦτα h. l. arcte annectendi vim tribuit: de quo mihi secus videri supra dixi, comparans Ioh 5, 1. ubi μετὰ ταῦτα plurium mensium intervallum significat. Similiter fit alibi, ut Ioh 6, 1. Accedit quod quae praecedunt v. 57—62., ne ipsa quidem sic comparata sunt ad quae aliquid arctissime annectatur: vix enim ea tria colloquia eodem tempore ac loco habita sunt; quod ipse Lucas innuit dicens: Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον et: Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος. Neque magis vero, ut visum est Krafftio l. l. p. 110 sq., Hierosolyma legatos exisse credibile est. Quod si enim esset, nec Lucas eam rem prorsus praeteriturus fuisset, nec Iesus in instituendis legatis allocutus esset urbes prope lacum Galilaeum sitas, Chorazin, Bethsaida, Capharnaum. Extremo loco quod dixi facit ut credam haud procul a lacu Galilaeo et quidem in Peraea potius quam in Galilaea legationem esse institutam: cuius loci mentionem facere multo

minus attinebat quam si esset Hierosolyma. Instituta est autem, mea quidem sententia, postquam Iesus a festo scenopegiae redisset: id quod ipsius Lucae narrationi (Μετὰ δὲ ταῦτα etc.) et rationi quae est inter eum et Iohannem admodum conveniens est. Omne enim tempus illud inter scenopegiam et encaenia videtur in itineribus consumptum; fixam sedem quam Iesus in Galilaea habuerat, iam reliquerat quum ad scenopegiae festum proficiscebatur Lc 9, 51. Eiusmodi vero itineribus illa discipulorum legatio (cf. Lc 10, 1.) aptissima est.

§. 86. *Reditus septuaginta discipulorum:* Lc X, 17—24. Mt XI, 25—30.

§. 87. *Parabola de Samarita misericorde:* Lc X, 25—37.

§. 88. *Iesus Bethaniae apud Martham hospitatur:* Lc X, 38—42.

§. 89. *Orare docet discipulos:* Lc XI, 1—13. (Mt VI, 9—13. VII, 7—11.)

§. 90. *Duo caecos sanat:* Mt IX, 27—31.

Ista huc pertinent propter nexum cum eis quae sequuntur v. 32. Quod verbis εἰς τὴν οἰκίαν domus quam Iesus Capharnaumi habitabat significari videtur, id pro libertate, qua Matthaeus in componendis rebus similibus 8, 1—9, 34. usus est, non urgendum duco. Si non ipse Capharnaumi esse ex contextu Matthaei cogitandus esset, domus qua hospitabatur significari posset quocumque se loco tenebat.

§. 91. A) *Sanat mutum daemoniacum:* Lc XI, 14 sq. Mt IX, 32—34.
B) *Calumniantes Pharisaeos castigat:* Lc XI, 17—26. Mt XII, 43—45.
C) *Feminam quis beatus sit docet:* Lc XI, 27 sq.
D) *Reiicit caeleste signum petentes:* Lc XI, 16. 29—36. Mt XII, 38—42.
Cf. haec cum §. 47.

Admodum probabile est ea quae Mt 12, 24. sqq. refert non eodem tempore Iesum locutum esse, sed Matthaeum pro simili argumento in unum coniunxisse. Documento est quod Mt 9, 32 sqq. eandem Pharisaeorum calumniam locum habuisse testatur nec tamen quicquam ea occasione a Iesu dictum notat. Illud vero nemo definire poterit, utrum horum dictorum ad priorem, utrum ad alteram calumniam pertinuerit.

§. 92. *In aedibus Pharisaei contra Pharisaeos disserit:* Lc XI, 37—54.

§. 93. *Quis timendus sit dicit, et de peccato in spiritum sanctum:* Lc XII, 1—12.

§. 94. *Hereditatis litem recusat:* Lc XII, 24—32.

§. 95. *Varii Iesu sermones de vanis curis, aeternis divitiis, de boni servi vigilantia, de signis temporum:* Lc XII, 22—59.

§. 96. *De Galilaeis caesis agit, ac de ficu sterili:* Lc XIII, 1—9.

§. 97. *Sanat sabbato mulierem:* Lc XIII, 10—17.
(Addit parabolas de regno caelesti: Lc XIII, 18—21. Mt XIII, 31—33. Mc IV, 30—32. Vide §. 50. c.)

Si quid definire licet de tempore quo hae de regno caelesti parabolae propositae esse videantur, Matthaeo et Marco, qui annexuerunt similibus aliis, praeferendus erit ut solet Lucas, apud quem coram multitudine invitis adversariis de mirabiliter factis Christi laetante eximia cum gravitate dicta sunt. Easdem iam ante prout Matthaeus et Marcus prodant propositas hoc loco a Christo graviter repeti, cl. Meyeri (cf. comm. ad h. l.) sententia est, quam non defenderim.

§. 98. *Obit Hierosolymae encaeniorum festum, insidiis obnoxius:* Ioh X, 22—39.

Incidebant encaenia anno urbis 782. in diem 20. m. Decembr. (25. Kislev) nsque 27. (2. Thebet).

§. 99. *Abit trans Iordanem ibique commoratur, credentibus multis:* Ioh X, 40—42.

§. 100. *Iturus Hierosolymam respondet quaerenti de beatorum paucitate:* Lc XIII, 22—30.

§. 101. *Respondet nuntiantibus de insidiis Herodis, insuper minans Hierosolymae:* Lc XIII, 31—33. 34. 35.

Plura de hoc memorabili loco iam supra diximus ante §. 77.

Extremos autem duo versus Lucas longe alio loco ac Matthaeus (cf. §. 134.) habet. Lucam defendit Wieselerus (p. 322 sq.), Matthaeuu plerique, contra Wieselerum Meyerus in comm. ad locos Matthaei et Lucae. Videntur vero a Luca aptissimo loco referri: certe enim egregie cohaerent cum eis quibus annexa sunt, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. Quibuscum si illo tempore coniunctim prolata sunt, ultima verba non ad communem salutationem paschalem sed ad solemnem multitudinis clamorem Hosanna pertinent, quo urbem introiens exceptus est. Quod ab eo praedici, haud vulgare est, eoque magis audientium mentes perstringere debebat quoniam annexuit praedictioni de instante urbis ruina. Altiorem vero in tota oratione sensum apud Matthaeum inesse dicunt: pertinere enim ultima verba ad gloriosum Christi adventum sive reditum. Qua in re si Matthaeus Lucae praestare iudicabitur, nescio an ipse Lucas aliter atque ille sermonem Christi intellexerit.

§. 102. *Apud Pharisaeum coenans sanat hydropicum sabbato ac varia docet:* Lc XIV, 1—6. 7—24.

§. 103. *Dicit quales esse debeant ipsius sectatores:* Lc XIV, 25—35.

§. 104. *Publicanos a contemtu vindicans tradit parabolas tres,* a: *de ove perdita* 1—7.; b: *de amissa drachma* 8—10.; c: *de filio degenere* 11—32.: Lc XV, 1—32.

§. 105. *Discipulis tradit parabolam de dispensatore iniusto* (a: 1—13.), *castigans murmurantes Pharisaeos* (b: 14—18.), *item de Lazaro et divite* (c: 19—31.): Lc XVI, 1—31.

§. 106. *Ad discipulos dicit de* (*offensionibus, placabilitate,*) *fide atque humilitate:* Lc XVII, (1—4.) 5—10.

§. 107. *Iesus abit Bethaniam Lazarumque mortuum in vitam revocat:* Ioh XI, 1—46.

§. 108. *Pharisaeorum insidias devitans secedit in urbem Ephraim:* Ioh XI, 47—54.

Oppidum quod Ephraim dicebatur octo (sed interprete Hieronymo, si vera est lectio, viginti) milliariis septentrionem versus ab Hierosolyma distabat, ut est in Eusebii Onomastico. Item ex 2. Chron. 13, 19. et Ioseph. de bell. Ind. IV, 9, 9. vicinum illud Bethel urbi fuisse apparet. In tabula vero geographica Palaestinae, quam Carolus Ritter publicavit, inter Silo et Bethel notatum est. Quae omnia in eo conveniunt, Ephraim oppidum in Iudaea haud procul a Samariae finibus situm fuisse. Unde, ut recte Wieselerus conclusit l. l. p. 322, lux affertur loco Lucae 17, 11. de ultimo Iesu itinere Hierosolymitano, quod is

per mediam Samariam et Galilaeam factum dicit. Exiens enim Iesus ab oppido Ephraim recta via per Samariam transiens in Galilaeam ivit; qua ultimum visa per Peraeam in Iudaeam perrexit. Per Peraeam autem eum iter fecisse, ut Matthaeus et Marcus testantur 19, 1. 10, 1, ita inde intellegitur quod consentientibus tribus Synopticis primum venit Hierichuntem.

§. 109. *Ultimum iter Hierosolymitanum suscipit:* Lc XVII, 11. Mt XIX, 1 sq. Mt X, 1.

Loco Lucae 17, 11. ultimi itineris Hierosolymitani initium indicari, quantopere loco Iohannis 11, 54. confirmetur, modo dictum est. Cf. ad §. 108.

§. 110. *Decem leprosos sanat:* Lc XVII, 12—19.

§. 111. *De regno divino atque adventu filii hominis disserit:* Lc XVII, 20—37. (cum locis geminis: Mt XXIV, 23—28. 37—41. Mc XIII, 21—23. Ad v. 31. supple Mt XXIV, 17. Mc XIII, 15. cf. §. 139.)

§. 112. *Parabolae de iudice et vidua, de Pharisaeo et portitore:* Lc XVIII, 1—8. 9—14.

§. 113. *Interrogantibus de repudio respondet:* Mc X, 2—12. Mt XIX, 3—12.

§. 114. *Admittit ad se infantes:* Lc XVIII, 15—17. Mc X, 13—16. Mt XIX, 13—15.

§. 115. A) *Cum iuvene divite collocutus, de divitiarum periculis deque praemiis fidei dicit:* Lc XVIII, 18—30. Mc X, 17—31. Mt XIX, 16—30.
B) *Addit parabolam de operariis vineae:* Mt XX, 1—16.

§. 116. *In itinere discipulis rursus praedicit passionem:* Lc XVIII, 31—34. Mc X, 32—34. Mt XX, 17—19.

§. 117. *Ambitionem filiorum Zebedaei confutat:* Mc X, 35—45. Mt XX, 20—28.

§. 118. *Prope Hierichuntem sanat caecum (duos caecos):* Lc XVIII, 35—43. Mc X, 46—52. Mt XX, 29—34.

In his differt quod teste Matthaeo duo caeci sanati sunt, Luca et Marco testibus tantum unus; item quod testibus Matthaeo et Marco sanatio locum habuit quum Iesus urbe exibat, teste Luca quum ad urbem appropinquabat. Quas differentias multi ita sustulerunt ut dicerent sanatos esse duo, quemadmodum Matthaeus recte retulerit, nisi quod diversitatom loci parum curaverit: eorum enim alterum ante introitum urbis sanatum commemorari a Luca, alterum post exitum sanatum a Marco. Qua de re nuper uberius et passim probabiliter, certe contra Straussium, exposuit Ebrardus l. l. ed. 3. p. 565 sqq. (ed. 2. p. 465—470.) Etiam Wieselero (p. 332.) aliisque (cf. commentarios ad hos locos) visum est duas sanationes locum habuisse. Quae res ad fidem potius quam ad iudicium pertinere videtur; certe enim ita tractata est. Puto Marcum inprimis sequendum esse, qui quam diligenter rem exploratam habuerit, nomen caeci ab ipso additum testatur. De loco cum Marco Matthaeus consentit. Errare in his facillimum erat.

§. 119. *Hierichunte visit Zachaeum:* Lc XIX, 1—10.

§. 120. *Parabola de minarum (talentorum) usu:* Lc XIX, 11—28. Mt XXV, 14—30.

§. 121. *Bethaniae inter epulas a Maria ungitur:* Ioh XII, 1—11. Mc XIV, 3—9. Mt XXVI, 6—13.

Hanc totam rem accuratius ex Iohanne disci quam ex Marco et Matthaeo, dubinm non est. Tanta est enim illius in notandis singulis accnratio ut rei quam tradit se ipsum interfuisse luculenter probet. Dies quidem quo unctio facta est eo rectius ex Iohanne sumitur quoniam nec Marcus (14, 3. καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ) nec Matthaeus (26, 6. τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ) quicquam quo tempus definirent adscripserunt.

PARS III. RES ULTIMAE:
A SOLEMNI CHRISTI INTROITU IN URBEM USQUE AD REDITUM IN CAELUM.
§. 122—183.

A: A SOLEMNI INTROITU AD COENAM ULTIMAM.
§. 122—152.

§. 122. *Solemniter ingreditur Hierosolymam:* Ioh XII, 12—19. Mc XI, 1—11. Lc XIX, 29—44. Mt XXI, 1—11.

Illud quod Iohannes 12, 1. dixit, πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα, ita accipiendum videtur ut hebdomadem interiectam inter diem adventus et pascha significet, sive ut eodem die vespere i. e. feria sexta advenerit Bethaniam quo hebdomade proxima vespere agnus paschalis edebatur. Paschalem enim coenam in vesperam feriae sextae incidisse, ipse Iohannes testatur, quum eodem die ante sabbatum Christum in cruce mori faciat. Quodsi vero est, coena inter qnam pedes Christi ungebantur in sabbatum videtur incidisse; a quo sabbato si *dies sequens* Ioh 12, 12. numeratur, *feria prima,* ut in veteri ecclesiae traditione est, solemniter Christus urbem introisse putandus erit. Inde ab hoc igitur die qnae Hierosolymae et Bethaniae a Iesu gesta sunt usque ad feriam quintam proximam, qua habita est coena ultima, a §. 122. nsque 152. litteris consignata sunt.

§. 123. *Imprecatio fici:* Mc XI, 12—14. Mt XXI, 18 sq.

§. 124. *Purgatio templi:* Mc XI, 15—19. Lc XIX, 45—48. XXI, 37 sq. Mt XXI, 12—17.

Feria igitur *secunda* (Mc 11, 12. Mt 21, 18.), devota inter viam ficu, templum ingressus est et pnrgavit. Vespere rursus exiit urbe (Mc 11, 19.).

§. 125. *Ficu verbo arefacta de fidei potestate disserit:* Mc XI, 20—25. Mt XXI, 20—22. (VI, 14 sq.)

Die sequenti, ut accuratius Matthaeo Marcus refert, i. e. *feria tertia,* mane transeuntes ficnm arefactam vident. Inde Hierosolymam pergunt et intrant templum (§. 126.). Videtur huius diei historia complecti omnia qnae nsque ad §. 141. tradita sunt. (Semel tantum temporis nota additur, eaque hanc sententiam confirmat, cf. Mt 22, 23. §. 131.)

§. 126. *Primores populi quaestione de Iohanne baptista perturbat:* Mc XI, 27—33. Mt XXI, 23—27. Lc XX, 1—8.

§. 127. *Parabola de duobus filiis in vineam missis:* Mt XXI, 28—32.

§. 128. *Parabola de vinitoribus heredem necantibus:* Mt XXI, 33—46. Mc XII, 1—12. Lc XX, 9—19.

§. 129. *Parabola de convivio nuptiali regio:* Mt XXII, 1—14.

§. 130. *Interrogatur a Pharisaeis de tributo Caesari solvendo:* Mc XII, 13—17. Mt XXII, 15—22. Lc XX, 20—26.

§. 131. *Item a Sadducaeis interrogatur de uxore septem fratrum:* Mc XII, 18—27. Mt XXII, 23—33. Lc XX, 27—39.

§. 132. *Interrogatione de summa lege dissoluta non amplius interpellatur:* Mc XII, 28—34. Mt XXII, 34—40. Lc XX, 40.

§. 133. *Ipse interrogat Pharisaeos de Messia filio David:* Mc XII, 35—37. Lc XX, 41—44. Mt XXII, 41—46.

§. 134. *Perstringit prolixe Pharisaeorum et legisperitorum mores:* Mc XII, 38—40. Lc XX, 45—47. XIII, 34 sq. Mt XXIII, 1—39.

De Lc 13, 34 sq. Mt 23, 37—39. cf. ad §. 101.

§. 135. *Laudat munusculum viduae pauperis:* Mc XII, 41—44. Lc XXI, 1—4.

§. 136. *Accedentibus Graecis de proxima sua morte dicit. Vox de caelo:* Ioh XII, 20—36.

Graeci, de quibus h. l. sermo est, in atrio templi fuisse ibique Iesum disserentem, ut cupiebant, videntur vidisse atque audisse. Quae res quam apte pro loco et tempore narrationi Lucae et Marci de munusculo viduae adiungatur in promtu est.

§. 137. *De Iudaeorum contumacia ac divina re Christi:* Ioh XII, 36—50.

Verba Iohannis 12, 36. καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν, eodem ni fallor spectant quo Matthaei verba 24, 1. καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο. Tum enim ultimum in templo coram multitudine locutus erat. Inde quum exisset, in monte olivarum cum discipulis consedit ad eosquo de rebus summis eisque ultimis (§. 138—141.) divina cum vi dixit. Sequentem diem, i. e. *feriam quartam*, extra urbem sive in monte olivarum sive Bethaniae a multitudine remotus transegisse putandus est; fortasse etiam magis secum quam cum discipulis vixit. Eo die, ad quem quae §§. 142 et 143. dedimus referenda sunt, cum sacerdotibus pessimi consilii iam plenis facta est Iudae traditoris pactio.

§. 138— §. 141. *Oratio Christi prophetica de Hierosolymae ac saeculi fine, deque adventu suo:* Mt XXIV. XXV. Mc XIII. Lc XXI, 5—36.

§. 138. A) *De signis, dolorum initiis:* Mt XXIV, 1—14. Mc XIII, 1—13. Lc XXI, 5—19.

§. 139. B) *Pergitur de signis. Calamitas maxima. Seductionis pericula. Signum filii hominis:* Mt XXIV, 15—42. Mc XIII, 14—37. Lc XXI, 20—36.

§. 140. C) *Propter repentinum Christi adventum vigilantia commendatur parabola decem virginum [aliisque]:* Mt XXV, 1—13.

[Mt XXIV, 43—51. cum Lc XII, 39—46. vide §. 95.]
[Mt XXV, 14—30. cum Lc XIX, 11—28. vide §. 120.]

§. 141. D) *De Christi ad iudicium extremum adventu:* Mt XXV, 31—46.

§. 142. *Biduo ante pascha sacerdotum consilium fit de Iesu necando:* Mt XXVI, 1—5. Mc XIV, 1 sq. Lc XXII, 1 sq.

§. 143. *Iudae traditoris pactio fit cum sacerdotibus:* Mt XXVI, 14—16. Mc XIV, 10 sq. Lc XXII, 3—6.

De §§. 142 et 143. ad diem hebdomadis supplicii Christi quartum referendis cf. ad §. 137.

§. 144. *Iesus parari iubet coenam ultimam:* Mt XXVI, 17—19. Mc XIV, 12—16. Lc XXII, 7—13.

Quem primum diem azymorum Synoptici dicunt, is *feria quinta* est. Huius igitur diei ad vesperam ultima coena est facta, eadem qua Synoptici institutam esse coenam sacram testantur et Iohannes Iesum discipulorum pedes lavisse narrat. Quod ad probandum quum ratio facit ea quae inter lotionem pedum apnd Iohannem et contentionem discipulorum apud Lucam videtur esse (cf. ad §. 145.), tum proditoris significatio quemadmodum apud utrosque inter coenam locnm habuit (cf. §. 146.), tum similitudo eorum quae apud utrosque inter Christum et Petrum dicuntur acta esse (cf. §. 148.). Illud vero inter ntrosque interest quod ultima coena testibus Synopticis epulum paschale fuit, Iohanne teste non fuit: is enim non modo nihil eiusmodi dicit unde coniicias Iesum qnum ultimum cum discipulis coenaret agnum paschalem edisse, sed etiam plura habet qnae contrarium probant. Qnae evangelistarum in re tam gravi diversitas dudum magnopere exercuit interpretes. Alii iique plerique, idem epulum apnd Iohannem et apud Synopticos referri tenentes, narrationnm diversitatem tolli posse negarunt; alii vero ita sustulisse sibi visi sunt ut dicerent, aliud a Iohanne idque feria quarta habitnm, aliud referri a Synopticis, quod in quintam feriam inciderit[1]. Quo remedio vel potius artificio ut par est spreto ulterius progressi sunt ii qui partim Iohannem ex Synopticis, partim Synopticos ex Iohanne emendarunt. Sed nolumus h. l. repetere aut examinare quae de hac quaestione a viris doctis in varias ac diversas partes disputata sunt: praesertim quum tantopere assentiendum videatur Bleekio ut dubitem an aliud quicquam rectius aut eiusmodi possit proferri quod rationes eius in summa certe rei irritas reddat[2].

Breviter igitur dicam 1) quibns potissimnm locis Iohannes doceat Iesum ultimum cum discipnlis coenantem non legitimam coenam paschalem habuisse[3]: 2) qnibus maxime de caussis Iohannis auctoritas praevalere Synopticis iudicanda sit. Iohannes enim 1) id ipsum dicit, ante festum paschatis Iesum cum disci-

---

[1] Cf. praeter ceteros nuperum huius sententiae defensorem *Krafftium* in libro identidem a nobis citato: Chronologie und Harmonie der vier Evv. p. 125—128.

[2] Praeclara *Bleekii* dissertatio inserta libro: Beiträge znr Evangelien-Kritik 1846. p. 107—156. (cf. etiam p. 33—39.) hunc titulum habet: Ueber den Monatstag des Todes Christi und des letzten Mahles mit seinen Jüngern und die in der Beziehung zwischen dem Johannes und den Synoptikern stattfindende Differenz (gegen Tholuck, Hengstenberg, Wieseler); über die Richtigkeit der Johanneischen Darstellung in dieser Beziehung und die Bedeutung dieses Verhältnisses für die Echtheit des Johanneischen Evangeliums (gegen Baur). Post *Bleekium* accnrate in eam rem inquisivit *Weitzel:* Die Christliche Passahfeier der ersten Jahrhunderte. Zugleich ein Beitrag zur Geschichte des Urchristenthums und zur Evangelien-Kritik 1848. Cf. inprimis p. 272—324. Item *Winerus* in programmate anni 1847. in qno est: Δεῖπνον de quo Ioa. c. XIII. evang. memoriae prodidit, num πάσχα fuerit, quaeritur. Quod quidem totum contra *de Ammonii* ea de re sententiam (Geschichte des Lebens Jesu. Tom. III. 1847.) scriptum est. Item *Ebrardus*: Wissenschaftliche Kritik etc. ed. 2. p. 505—517. (ed. 3. p. 615 sqq.), cui quidem dissertatio Bleekii tantopere probata est ut quae ipse antea bis diverso modo de ea re scripserat revocaret.

[3] Contrarium doctissime probare studnit *Wieseler* Chronol. Synops. p. 339—386. Rursusque eandem sententiam defendit Beiträge p. 230 sqq.

pulis coenasse, cf. 13, 1. προ δὲ τῆσ ἑορτῆσ τοῦ πάσχα etc. 2) dicit 18, 28. Iudaeorum primores praetorium procuratoris Romani non intrasse ne polluerentur sed pascha ederent, scilicet eodem die quo Iesus mortem in cruce patiebatur, sive postridie quam ille ultimum cum discipulis epulatus est. 3) diem quo Iesum affigebant cruci appellat τὴν παρασκευὴν τοῦ πάσχα 19, 14. 31. 42. Accedit 4) quod verba Christi ad Iudam proditorem inter coenam dicta 13, 27. non in eum modum quo fit 13, 28. (ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰσ τὴν ἑορτήν) a discipulis explicari poterant si ipsum convivium paschale iam celebrabant.

Quibus locis Iohannes recte docuit Iesum pridie vesperam diei quarti decimi mensis Nisan, quo scilicet paschalem agnum edebant Iudaei, ultimum cum discipulis coenasse. Illud enim incredibile est Iesum ipso primo paschatis die festo (i. e. 15. m. Nisan), qui ut sabbati eiusque sanctissimi loco haberetur lege praescriptum erat, non modo a turba armata captum itemque iudiciis continuo habitis damnatum sed etiam cruci affixum esse. Qua in re consentit cum Iohanne traditio talmudica, quae vespera diei quarti decimi m. Nisan Iesum mortuum esse facit. Videntur etiam Pauli apostoli verba 1 Cor. 5, 7. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστόσ, tum demum plenam vim habere si quo die agnus paschalis immolabatur eo ipso Christus cruentam mortem est passus. Longe gravissimum vero hoc est quod apud Synopticos multa probant, Iohannem eam rem ipsis accuratius narrare. Namque et ipsi diem crucifixionis παρασκευήν et προσάββατον nuncupant Mc 15, 42. Mt 27, 62. Lc 23, 54. Item Lucas et Marcus narrant, quum Christus ad crucem duceretur Simonem Cyrenensem ab agro redisse Lc 23, 26. Mc 15, 21. Denique illi eodem die et Iosephum Arimathiensem sindonem emisse (Mc 15, 46. Mt 27, 59.) et feminas aromata atque unguenta quibus post sabbatum quod instaret Domini corpus ungerent procurasse (Lc 23, 56.) tradunt. Quae omnia eiusmodi sunt ut dies quo comprehensio damnatio crucifixio Iesu locum habebat non possit ipse pro sabbato haberi neque magis is qui antecessit pro die 14. m. Nisan, quo lex pascha edi iussit.

Apparet igitur errasse Synopticos quod coenam Iesu ultimam non distinxerunt a legitima coena paschali. Quod qui factum sit, nuperrime explicare studuerunt, et passim non sine probabilitatis specie, Weitzel et Ebrardus.

§. 145. *Accumbit cum duodecim:* Mt XXVI, 20. Mc XIV, 17. Lc XXII, 14—18. *Discipulorum ambitionem coercet:* Lc XXII, 24—30. *eademque mente pedes illis lavat:* Ioh XIII, 1—20.

Iohannis narratio de lotione pedum egregie quadrat ad id quod Lucas de contentione inter discipulos orta habet. Haec enim contentio tum orta esse videtur quum accubitum euntes singuli locum recumbendi sibi eligebant[1]. Hoc quidem non ex ordine quo Lucas res singulas narrat effici potest. Sed recte Wieselerus observavit Lucae verbis: Ἐγένετο δὲ καί, non id dici, contentionem demum post coenam exortam esse.

§. 146. *Inter coenam significat proditorem:* Mt XXVI, 21—25. Mc XIV, 18—21. Lc XXII, 21—23. Ioh XIII, 21—35.

Lucam hanc proditoris significationem non recte post coenam ipsiusque eucharistiae institutionem posuisse, iure inde concluditur quod verba πλὴν ἰδοὺ

---

[1] In eadem sententia est Wieseler l. l. p. 399.

ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης optime ad mediam coenam quadrant, quemadmodum apud Mt et Mc est ἐσθιόντων αὐτῶν. Praeterea in promtu est Iudam iam exisse nobis visum esse quum Iesus coenam sacram institueret.

§. 147. *Instituit coenam sacram:* Mt XXVI, 26—29. Mc XIV, 22—25. Lc XXII, 19 sq. (1 Cor. XI, 23—25.)

§. 148. *Praedicit dispersum iri duodecim, Petrumque lapsurum esse:* Mt XXVI, 31—35. Mc XIV, 27—31. Lc XXII, 31—38. Ioh XIII, 36—38.

Iohannem et Lucam duces secuti sumus testantes verba de futuro Petri lapsu antequam exissent ad montem olivarum a Iesu dicta esse. Apud Matthaeum et Marcum (cf. §. 153.) inter viam dicta esse videntur.

§. 149. *Agit de abitu suo ad patrem ac promittit paracletum:* Ioh XIV, 1—31.

§. 150. *Se vitem, discipulos palmites dicit. Item dicit de mundi odio et culpa:* Ioh XV, 1—27.

§. 151. *De malis futuris et paracleti auxilio dicit: item de precibus nomine suo factis: item de proxima discipulorum fuga:* Ioh XVI, 1—33.

§. 152. *Christi precatio sacerdotalis:* Ioh XVII, 1—26.

B: A COMPREHENSIONE USQUE AD MORTEM AC SEPULTURAM.
§. 153—170.

§. 153. *Anxietas Iesu in Gethsemani:* Ioh XVIII, 1. Lc XXII, 39. Mt XXVI, 30. Mc XIV, 26.
Mt XXVI, 36—46. Mc XIV, 32—42. Lc XXII, 40—46.

De Mt 26, 30. et Mc 14, 26. cf. ad §. 148.

§. 154. *Capitur in Gethsemani:* Ioh XVIII, 2—11. Mt XXVI, 47—56. Mc XIV, 43—52. Lc XXII, 47—53.

§. 155. *Abducitur ad Annam (Caiapham) principem sacerdotum. Petri lapsus:* Ioh XVIII, 12—18. 25—27. Lc XXII, 54—62. Mt XXVI, 57 sq. 69—75. Mc XIV, 53 sq. 66—72.

De abnegatione Petri et de loco iudiciorum Iudaicorum non eodem modo ab evangelistis scriptum est. Ea quae differunt rectissime explicuisse Wieselerum existimo. Illa enim triplex negatio, mea quoque sententia, nec diversis locis, ut ex Iohanne concludere voluerunt, nec apud Caiapham, ut Matthaeus tradit, sed apud Annam est facta. Atque apud Iohannem quidem quae v. 15—18. rursusque v. 25—27. scripta sunt arctissime cohaerere facile patet. Qua de re ne quis erret, Iohannes v. 25. id quo substiterat v. 18. ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος, diserte repetit in hunc modum: ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. Possumus mittere argumenta reliqua, quae idem probant. Sed quaeritur num quae apud Iohannem v. 15—23. leguntur, apud Annam an apud Caiapham gesta sint. Mihi quidem omnino ad domum Annae pontificis referenda videntur: pendent enim ab eo quod v. 13. dictum est, καὶ ἀπήγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον: quod verbis maxime animi hominis significandi caussa interiectis, ἦν γὰρ usque ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, eam vim amittere non

potest. Verba vero versus 24. ἀπέστειλεν αὐτόν etc. mirum in modum pro supplemento eorum quae iam ante scripta sunt habentur: debuisse enim Iohannem idem iam versu 15. notare; quod quum ibi non notasset, hoc loco eum addidisse. Cui explicationi repugnat quum illud πρῶτον v. 13, tum is modus quo v. 15. narratio procedit, tum locus quo ea verba posita sunt. Neque vero cuiquam, opinor, ea sententia placuisset nisi Matthaeus suasisset, apud quem omne Iudaeorum de Christo iudicium apud Caiapham institutum dicitur. At in hac quoque perscribenda re Matthaeo Iohannes accuratior est, ad quem Lucas propius reliquis accedit eo quod non statim postquam Iesus captus esset convenisse synedrium dicit. Sed superest difficultas quae in ἀρχιερέως appellatione est. Hanc enim non cadere nisi in Caiapham sive eum qui tum ipsum summo pontificatu fungebatur, plerique existimant. Contra praeeuntibus aliis sed paucis nuper Wieselerus contendit vel maxime ea appellatione dictum esse praesidem synedrii, quem Iudaei Nasi vocabant, eumque illo tempore Annam fuisse. Quod quum ad explicandum locum Lucae 3, 2. docte et prudenter adhibuit p. 186 sqq.[1], tum et ad Lucae 22, 54 sqq. et ad Marci locum his versibus parallelum valere vult p. 405 sq. Graviter commendatur ea sententia loco Iohannis 18, 15 sqq. ubi qui pontifex appellatur, pro contextu, quemadmodum vidimus, apte non potest nisi Annas intellegi. Quo loco observandum est quam diligenter Caiaphas pontifex dicatur ipsius illius anni (τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου): qua indicatione non opus erat nisi ad distinguendum Caiaphan pontificem ab Anna pontifice. Postea 18, 28. simpliciter a Caiapha (ἀπὸ τοῦ Καϊάφα) Iesus in praetorium ductus esse dicitur.

Praeterea vix dubito quin hoc loco eadem sit mutua Iohannis et Synopticorum ratio quae esse solet, ut Iohannes quae ab illis consignata lateque iam vulgata probe sciret, ea tacitus suppleret aut emendaret, praeteriens et ipse quae supplendi aut emendandi locum non darent. Hinc est igitur accurata rerum coram Anna gestarum notatio, itemque quod nihil exponit eorum quae coram Caiapha gesta sunt.

§. 156. *Iudaeorum iudicium et illusio:* Ioh XVIII, 19—24. Mt XXVI, 59—68. Mc XIV, 55—65. Lc XXII, 63—71.

Quaeritur utrum ante synedrii conventum, ut Lucas tradit, an post eius iudicium, quemadmodum Matthaeus et Marcus narrant, Christum captivum illuserint. Videtur autem quod Matthaeus cum Marco tradit ex rei natura sequi: maxime enim consentaneum est a servis ludibrio eum habitum esse postquam synedrium morte dignum iudicasset. Sed hoc ipsum in caussa est cur accuratius narrasse Lucas videatur: quem si sequimur, nescio an apud Annam potius quam apud Caiaphan illusio locum habuerit nec non cum Iohannis narratione 18, 22. cohaereat. Potuerit vero etiam rudes servorum animos insolentia tum incessere quum matutinum synedrii conventum exspectabant.

§. 157. *Iesus traditur Pilato:* Ioh XXVIII, 28. Mt XXVII, 1—2. Mc XV, 1. Lc XXIII, 1.

§. 158. *Iudas desperat ac perit:* Mt XXVII, 3—10.

---

[1] Hinc cf. etiam Wieseler: Chronologie des apostol. Zeitalters p. 76 sqq.

§. 159. *Iesus coram Pilato accusatur:* Ioh XVIII, 29—38. Mt XXVII, 11—14. Mc XV, 2—5. Lc XXIII, 2—5.

§. 160. *Iesus coram Herode:* Lc XXIII, 6—12.

§. 161. *Pilatus Iesum studet dimittere:* Mt XXVII, 15—23. Mc XV, 6—14. Lc XXIII, 13—23. Ioh XVIII, 39 sq.

§. 162. *Dimisso Barabba Iesus flagellatus traditur ad crucifigendum:* Mt XXVII, 24—30. Mt XV, 15—19. Lc XXIII, 24 sq. Ioh XIX, 1—16.

Inter Matthaeum cum Marco et Iohannem interest quod illi Iesum post damnationem flagellatum esse tradunt, Iohannes vero a Pilato flagellatum facit ea mente ut ista poena Iudaeis satisfaceret ipsumque Iesum mortis poena liberaret. Romanorum mos quum fuerit, verberibus affectos cruci affigere (cf. Wetsten. ad h. l.), flagellatio ea quam Iohannes testatur possit ad eum morem traditione accommodata credi: certe enim prorsus est incredibile, ex re tam solita Iohannem tam singulare Pilati facinus fecisse. Sed cum Iohannis fide in hac certe re stare reliquorum potest: flagellatio enim quam ante procurator iusserat in captivi gratiam fieri, post damnationem ex more Romanorum repeti poterat. Grave vero est Iohannem Luca confirmari, quemadmodum Lucam Iohannes supplet: quod enim Iohannes factum esse testatur, id ipsum Lucas Pilatum in animo habuisse dicit 23, 16.

§. 163. *Ducitur ad crucem:* Mt XVII, 31—34. Mc XV, 20—23. Lc XXIII, 26—33a. Ioh XIX, 16b. 17.

§. 164. *Crucifixio. Titulus. Vestes:* Ioh XIX, 18—24. Mt XXVII, 35—38. Mc XV, 24—27. Lc XXIII, 33b. 34. 38.

§. 165. *Illuditur crucifixus. Mater et Iohannes iuxta crucem:* Mt XXVII, 39—44. Mc XV, 29—32. Lc XXIII, 35—37. 39—43. Ioh XIX, 25—27.

§. 166. *Tenebrae. Moritur:* Mt XXVII, 45—50. Mc XV, 33—37. Lc XXIII, 44—46. Ioh XIX, 28—30.

§. 167. *Portenta. Centurio. Feminae:* Mt XXVII, 51—56. Mc XV, 38—41. Lc XXIII, 45b. 47—49.

§. 168. *Latus percussum:* Ioh XIX, 31—37.

§. 169. *Sepultura. Ioseph Arimathiensis, Nicodemus, feminae:* Mt XXVII, 57—61. Mc XV, 42—47. Lc XXIII, 50—56. Ioh XIX, 38—42.

Sepultus est Christus *feria sexta* brevi ante horam vespertinam sextam i. e. ante sabbati initium. Postquam enim medio fere vespere feriae quintae in horto captus erat, primum ad Annam, tum ad Caiaphan abductus est, unde primo mane Pilato tradebatur. Ab hoc capitis damnatus (Ioh 19, 14. ὥρα ἦν ὡσ ἕκτη, quod ad Romanum morem dictum esse videtur), iam hora matutina nona (Mc 15, 25.) cruci affixus est; hora vero pomeridiana tertia in cruce spiritum reddidit (Mc 15, 33 sqq. Lc 33, 44 sqq. Mt 27, 45 sqq.).

§. 170. *Custodia sepulcri:* Mt XXVII, 62—66.

C: A RESURRECTIONE USQUE AD REDITUM IN CAELUM.

§. 171—183.

§. 171. *Mulieres mane sepulcrum visunt videntque lapidem revolutum:* Ioh XX, 1. Lc XXIV, 1—3. Mc XVI, 1—4. Mt XXVIII, 1—4.

§. 172. *Angeli in sepulcro comparentes alloquuntur mulieres:* Lc XXIV, 4—8. Mc XVI, 5—7. Mt XXVIII, 5—7.

§. 173. *Redeunt mulieres et quae viderunt undecim discipulis nuntiant:* Ioh XX, 2. Lc XXIV, 9—11. Mc XVI, 8. Mt XXVIII, 8.

§. 174. *Petrus et Iohannes sepulcrum visunt:* Ioh XX, 3—10. [Lc XXIV, 12.]

§. 175. *Iesus redivivus Mariae Magdalenae apparet:* Ioh XII, 11—18. Mt XXVIII, 9. 10. [Mc XVI, 9—11.]

Ad §§. 171—175. Quantopere in his Synoptici et Iohannes inter se congruant, ex ordine quo singula edidimus satis perspicuum fore arbitror. Praeterea conferendus est de visu Iesu Christi redivivi insignis Pauli locus 1 Cor. 15, 4 sqq. - - ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, [5] καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα. [6] ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. [7] ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. [8] ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί.

§. 176. *Custodes sepulcri fugitivi et corrupti:* Mt XXVIII, 11—15.

§. 177. *Comitatur viatores Emauntinos:* Lc XXIV, 13—35. [Mc XVI, 12—13.]

§. 178. *In mediis apparet discipulis, absente Thoma:* Lc XXIV, 36—43. Ioh XX, 19—25. [Mc XVI, 14.]

Quicquid de visu Christi redivivi inde a §. 171. usque §. 177. refertur in feriam primam sive diem Solis incidit. Eodem die multo vespere par illud discipulorum Emmaunte Hierosolymam redit ad undecim congregatos cum amicis, brevique post in ipsis mediis rursus adest Christus. Inter hunc vero diem et abitum eius de his terris quantum temporis intercedat, iudicandum erit ad id quod Lucas Act 1, 3. dicit δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς.

§. 179. *Iterum apparet discipulis, praesente etiam Thoma:* Ioh XX, 26—29.

§. 180. *Prope lacum Tiberiadis apparet discipulis septem piscantibus:* Ioh XXI, 1—24.

§. 181. *In monte Galilaeo apparet discipulis:* Mt XXVIII, 16—20. [Mc XVI, 15—18.]

§. 182. *In oliveto discipulis valedicit et aufertur:* Lc XXIV, 44—53. [Mc XVI, 19—20.] Act I, 3—12.

§. 183. *Conclusio evangelii Iohannis:* Ioh XX, 30. 31. [XXI, 25.]

AD CHRONOLOGIAM EVANGELICAM.

Adhibitis computationibus Wurmii[1] Wieseleri[2] (Iohannis de Gumpach[3]) anni illi tres, in quos vita Iesu publica incidit (28. 29. 30. p. Chr. sive 781. 782. 783. ab u. c.), ita ordinandi sunt ut anno p. Chr. 28 (urbis 781) 1 Nisan in diem 16 mens. Martii inciderit, anno p. Chr. 29 (urbis 782) in diem 4 mens. Apr., anno p. Chr. 30 (urbis 783) in diem 24 m. Martii. (Hinc 14 et 15 Nisan respondebant 6 et 7 m. Apr.) De novilunio autem inde a primo Nisan anni p. Chr. 29 (urbis 782) usque ad eundem diem anni 30 (urbis 783) ita statuendum est ut 1 Ijar responderit 4 Maii, 1 Sivan = 2 Iunii, 1 Tamus = 2 Iulii, 1 Ab = 31 Iulii, 1 Elul = 30 Augusti, 1 Tischri = 28 Sept., 1 Marchesvan = 28 Octobr., 1 Kislev = 26 Novbr., 1 Tebeth = 26 Decembr., 1 Schebat = 24 Ianuar., 1 Adar = 23 Febr., 1 Nisan = 24 Martii. Hoc duce adhibito singuli per hunc annum dies festi facile inveniri possunt. Incidebat autem dies piacularis in diem 10 m. Tischri = 7 Octobr. 29., scenopegia in diem 15 m. Tischri = 12 Oct. 29., encaenia in diem 25 m. Kislev = 30 Dec. 29., Purim in diem 14 m. Adar = 3 Mart. 30.

---

[1] Astronomische Beiträge zur näheren Bestimmung des Geburts- und Todesjahrs Iesu. Von Ioh. Fr. Wurm, Prof. in Stuttg. Vide Archiv für die Theologie von Bengel. 1816. II, 1 et 2.

[2] Chronolog. Synopse der vier Evv. 1843. Cf. inprimis p. 482 sqq.

[3] Cum libro quem a. 1848. edidit „Ueber den altjüdischen Kalender", coniunximus quem 1853 edidit „Hülfsbuch der rechnenden Chronologie", cf. inprimis pagg. 90—94.

DE RATIONIBUS TEXTUS CRITICIS.

Ex quo inde tempore ad tractandum emendandumque Novi Testamenti textum quem dicunt accessimus, omni editionis Elzevirianae auctoritate sublata ab ipsis antiquis testibus eisque solis proficiscendum iudicavimus. In quibus antiquissimos paucos codices Graecos magnae reliquorum multitudini anteponentes ipsum textum ad testium fidem non conformavimus nisi adhibitis simul certis de cuiusvis scripturae probabilitate legibus. Qua via quid praestare contigerit, inprimis ex VII. nostra Novi testamenti editione critica maiore, quae ineunte a. 1859 prodiit, disci potest. Postquam vero Deo providenti placuit litteras Christianas tanto thesauro augere, quo maiorem nullum habent, fieri non potuit quin, quid potissimum in re exercenda critica prodesset, denuo deliberandum censeremus. Qua ex deliberatione illam rationem ita mutandam censuimus ut textum ederemus qui totus ab antiquissimis auctoritatibus penderet, posthabito opinionis de lectionum probabilitate arbitrio. Hac enim in probabilitate pensanda quam proclive sit errare, innumeris docere potest exemplis; paene enim nihil tam certum inde prodit ut excludat quod contra dici queat. Illud certe fieri nequit, ut ab ipsis peritissimis ad probabilitatis normam talis editio conficiatur quae plerisque satisfaciat et quovis versu ipsi scripturae apostolicae proxima videatur. Propterea litteris Christianis maxime consulitur tali textu edendo qui ubique antiquissimas probatissimasque auctoritates sequatur. Is enim omnino idoneus erit qui in recepti quem vocant locum substituatur, neque dubium est quin plerumque, ne nimium dicam, insigni scripturae probabilitate sit valiturus. Tamen sunt quae eam rem, quae simplicissima videtur, perquam difficilem reddant. Ipsi enim testes nostri antiquissimi satis atque ita saepe discordant, ut variae lectiones pari vel simili antiquitatis laude praestent: licentia enimvero in conservandis verbis sacris nullo tempore magis se exserebat quam ipsis primis duobus post Christum saeculis. Deinde certum est, quemadmodum luculenter testatur Hieronymus[1], praecipuam priscorum hominum curam ad locos geminos inter se exaequandos pertinuisse. Hinc est quod testibus qui consensum praebent facile praeferendi sunt qui dissensionem testantur, nisi gravis caussa aliud suadeat. Ceterum, ut iam in praefatione dictum est, hanc novam Synopsis editionem totam conformavimus ad editionem Novi Testamenti nostram VIII. maiorem criticam, cuius partem evangelicam anno 1869. absolvimus.

---

[1] Ita enim in celebri epistula ad Damasum scripsit: *Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit quod dum* (cdd. *dum quod*) *in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverint addiderunt; vel dum eumdem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat eius ad exemplum ceteros quoque aestimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthaei, rursum in Matthaeo Iohannis et Marci, et in* (Am. om.) *reliquorum quae aliis propria sunt inveniantur.* Cf. Nov. Test. Amiat. meum 1850. 1854. pag. 2.

Ad eandem etiam apparatus criticus conformatus est, nisi quod quae ibi accurate perscripsimus, in Synopsi tantum indicata vel in brevius contracta sunt. Lectionibus in textum receptis plurimis testes quibus nituntur principales ex cdd. uncialibus apposuimus. His plerumque accedunt alii, etiamsi non addidimus „etc". Quibus nulli testes sunt appositi, eis vel maxima vel certe tanta quanta plerisque a testibus antiquissimis auctoritas est.

Praetermisimus autem paucis locis exceptis in commentario: δαυειδ, ραββει, ηλειασ, πειλατοσ cum similibus pro δαυιδ, ραββι, ηλιασ, πιλατοσ etc, item λημψεται, συλλημψη, παραλημφθησεται etc pro ληψεται etc, item συνμαθηταισ (pro συμμ.), συνλυπουμενοσ (pro συλλ.), συνζητειν (pro συζ.), συνχρωνται (pro συγχρ.), συνπνιγουσιν (pro συμπν.), ενκαινια (pro εγκ.) etc, item χαφαρναουμ pro καπερναουμ (μωυσησ pro μωσησ, ναζαρεθ et -ρετ), item αλλα pro αλλ᾽, μετα pro μετ᾽, ενατοσ pro εννατοσ, εκχυννομενον pro εκχυνομενον, ουτωσ pro ουτω, τεσσερακοντα pro τεσσαρ. et si qua alia huius generis sunt[1]. Horum quicquid edidimus ex auctoritatibus nostris principalibus exscriptum est; accuratiora vero de singulis quaesituros ad editionem Novi Test. nostram VIII. maiorem criticam delegamus.

Editiones duas, Elzevirianam cum Stephanica coniunctam et Griesbachianam ad commentarium adhibuimus, quarum illa ex longo hominum doctorum usu, haec ex ratione studioque auctoris auctoritatem contraxit. Passim etiam nostram Novi Testamenti editionem a. 1859 (VII. criticam maiorem) et Synopsin anni 1864 adscripsimus.

---

[1] Consulto praeter morem edidimus τοισ βαστασασι Mt 20, 2, προσμενουσι μοι Mc 8, 2, ενδυμασι Mt 7, 15, γινωσκουσι με Ioh 10, 14, ελαχε Lc 1, 9 etc: his enim locis omnibus ν εφελκ. codicum אB similiumque auctoritate destitutum est.

BREVIS SUBSIDIORUM CRITICORUM NOTITIA.[1]

I. CODICES EVANGELIORUM GRAECI IIQUE UNCIALIBUS LITTERIS SCRIPTI A SAECULO IV. USQUE AD X.

ℵ codex Sinaiticus Petropolitanus, omnium codicum uncialium solus integer omniumque (cum B) antiquissimus. Medio eum saeculo quarto scriptum esse ab Alexandrinis calligraphis argumentis idoneis probatur. Quam ad antiquitatis laudem talis textus accedit quem ipsis primis p. Chr. saeculis vulgatum fuisse plane demonstrari possit. Ut autem miro saepe modo cum Vaticano consentit, ita saepe illo invito, accedentibus plerumque nobilissimis aliis testibus (per Iohannis evangelium inprimis D codice Cantabrigiensi) rectum videtur tenere vel certe ex antiquissimis patribus atque interpretibus auctoritatem adsumit. Unde quem testium criticorum omnium principatum tenere meretur, eum nec scripturae vitiositas ab inscitia librariorum Alexandrinorum profecta imminuit, nec quae passim conspicua est magna circa verba apostolorum licentia, ab usu primorum duorum p. Chr. saeculorum orta, testata vero etiam antiquissimis nostris libris reliquis Graecis Latinis Syriacis. Anno 1862 Petropoli prodiit ex officina Lipsiensi editio totius codicis splendidissima. Sequebantur in communem virorum doctorum usum a. 1863 Novum Testamentum Sinaiticum et a. 1865 N. T. Graece. Ex Sinait. cod. omnium antiquissimo, Vaticana itemque Elz. lectione notata. Insuper a. 1869 Conlatio critica codicis Sinaitici cum textu Elz. Vaticani quoque codicis ratione habita.

A codex Alexandrinus Musei Britannici. Hiat Matth. 1, 1 usque 25, 6; Ioh. 6, 50 usque 8, 52. Nov. Test. editum est cura Woidii anno 1786, denuo in communem usum 1860 a B. M. Cowper. Scriptus videtur post med. saec. V.

B codex Vaticanus signatus numero 1209, Sinaitico proximus. Eadem cum illo aetate esse censendus erit, si ab uno de quattuor Sinaitici scriptoribus Novum Test. Vaticanum scriptum recte nuper docui. Defici inde ab Heb. 9, 14. Perierunt igitur epp. ad Tim. ad Tit. ad Philem. et apocalypsis. Post varias collationes a. 1858 Romae prodiit totius codicis editio ab Ang. Maio parata, emendata vero curis Caroli Vercellone, rursus a. 1859 ibidem Novum Testamentum in communem usum repetitum est. Quas editiones inscitiae ac negligentiae vitiis plenissimas excepit a. 1867 meis curis: Nov. Test. Vaticanum, post imperfectos A. Maii aliorumque labores ex ipso cod. editum, auctumque a. 1869 Appendice. Denique nuperrime Romae nova totius codicis editio suscepta est curis Caroli Vercellone (exeunte a. 1869 defuncti) et Iosephi Cozza, adhibitis typis meis Sinaiticis. Nov. Test. iam a. 1868 absolutum est, eiusque censuram inserui Appendici, cuius modo mentionem feci.

---

[1] Plura et accuratiora quaesituris satisfaciet ed. nostra Novi Testamenti VIII. critica maior, (omnium XX[a]), item VIII. critica minor, quarum utraque a. 1872 prodiit.

[2] ℵ* ipsam primam manum significat, ℵ[a] correctiones quum eiusdem temporis tum paullo posteriores; has exceperunt ℵ[b] et (VII. fere saec.) ℵ[c], in quo passim ℵ[ca] et ℵ[cb] distinguuntur.

C codex Ephraemi Syri rescriptus in bibl. Reg. Paris. Nr. 9. Fragmenta evangeliorum continet haec: Matth. 1, 1—5, 15. 7, 5—17, 26. 18, 28—22, 20. 23, 17—24, 10. 24, 45—25, 30. 26, 22—27, 11. 27, 47—28, 14. Marc. 1, 17—6, 31. 8, 5—12, 29. 13, 19 usque finem. Luc. 1, 1—2, 5. 2, 42—3, 21. 4, 25—6, 4. 6, 37—7, 16. 8, 28—12, 3. 19, 42—20, 27. 21, 21—22, 19. 23, 25—24, 7. 24, 46 usque finem. Ioh. 1, 1—41. 3, 33—5, 16. 6, 38—7, 3. 8, 34—9, 11. 11, 8—46. 13, 8—14, 7. 16, 21—18, 36. 20, 26 usque finem. Scriptus videtur ante med. saec. V. (c*), uno fere saeculo post primum correctus (c**), secundum correctus unaque ad usum ecclesiasticum instructus saeculo fere nono (c***). Edidi Lipsiae 1843.

D codex Bezae Cantabrigiensis. Textum evangeliorum Graecum et Latinum continet, mutilum Matth. 1, 1—20. 6, 20—9, 2. 27, 2—12. Ioh. 1, 16—3, 26. Suppleta sunt (D^{supp}) Matth. 3, 7—16. (Latine 2, 20—3, 8.) Marc. 16, 15 usque finem (Latine 16, 8 usque finem) Ioh. 18, 13—20, 13. (Latine 18, 2—20, 1.) Scriptum existimo circa med. saec. VI. Edidit Kipling Cantabrigiae 1793, iterum Scrivener ibidem a. 1864.

E codex Basileensis K IV. 35. Evangelia habet integra, paucis foliis Lucae exceptis. Scriptus videtur saec. VIII. medio.

F codex Boreeli, nunc Rheno-Traiectinus. Continet evangelia, sed folia permulta periere, quorum nonnihil Wetstenii tempore nondum avulsum erat. Incipit nunc Matth. 9, 1; exit Ioh. 13, 34. Anno 1843 H. E. Vinke edidit Iodoci Heringa disputationem de codice Boreeliano, adscriptis omnibus codicis lectionibus. Saec. IX.

F^a codex Coislinianus Parisiensis. Pauca evangeliorum fragmenta in Octateuchi margine citata. Edidi in Monumentis sacris a. 1846. Scripta sunt saeculo fere ineunte septimo.

G codex Andr. Seidelii, nunc Harleianus 5684. Musei Britannici. IV evangelia continet, locis multis mutilus, passim minutis litteris suppletus. Saeculi fere X.

H codex Andr. Seidelii, nunc Hamburgensis bibliothecae publicae. Textum IV evv. continet, sed multis locis mutilum. Incipit Matth. 15, 30. Saeculi fere X.

I codex bibl. Imp. Petropolitanae, ad quam ex collectionibus meis orientalibus transiit. Folia sunt palimpsesta 28, reliquiae septem codicum saeculorum V. VI. VII. Maior pars ad evangelia pertinet. Edidi in Monumentorum sacror. nova collect. vol. I. 1855.

I^b Mus. Brit. num. 17, 136. Fragmenta pauca ex Ioh. 13 et 16. saec. V. Edidi in Monum. Nov. Coll. vol. II. rursusque edita ad ipsum cod. nuper exegi.

K codex Imp. Parisiensis Nr. 63., ab insula unde anno 1673. in bibliothecam Colbert. pervenit plerumque Cyprius dictus. Continet evangelia IV integra Saeculi IX. med. vel exeunt.

L codex Imp. Paris. Nr. 62. Textum evangeliorum paene integrum praebet. Anno 1846 totum inserui Monumentis sacris. Saeculi fere VIII.

M codex Imp. Paris. signatus numero 48. Evangelia integra scripta saec. IX. exeunte.

N: codicis purpurei argento auroque scripti fragmenta, quae Vindobona Londinum et Roma servant. Sunt folia duodecim, ex Matth. Luc. et Iohanne desumpta, saeculi sexti. Edidi 1846 in Monumentis sacris. Accedunt vero multa evangelii sec. Marc. fragmenta, quae in monasterio S. Iohannis in Patmi insula nuper Ioh. Saccelion reperit meumque in usum transscripsit.

O fragmenta Mosquensia (foll. 8) ex Ioh. capp. 1 et 20 saec. IX. Edidit Chr. Fr. Matthaei Rigae 1785.

$O^a O^b O^c O^d O^e O^f$: his notis insignivimus quae hymnorum a Luca traditorum exempla habentur in cdd. uncialibus Guelpherbytano, Bodleiano, Veronensi, Turicensi, Sangallensi, Mosquensi.

P codex Guelpherbytanus rescriptus saec. VI. Continet fragmenta ex Mt Mc Lc Ioh. Post imperfectissimum Knittelii laborem (1762) nuper edidi in Monumentor. vol. VI.

Q codex Guelpherbytanus rescriptus saec. V. Sunt fragmenta evv. Lucae et Iohannis. Post Knittelium (vide ad P) 1860 edidi in Monum. voluumine III.

R codex rescriptus Musei Britannici ex monasterio Coptico deserti Nitriensis allatus. Continet sub textu Syriaco uberrima ev. Lucae fragmenta saec. VI. scripta. Edidi 1857 in Monum. sacr. vol. II. nuperque etiam recognovi.

S codex Vaticanus nr. 354. anno 949 scriptus. Evangelia quattuor integra.

T folia saec. fere quinti Borgiana in collegio Rom. pro propag. fide. Graecis apposita sunt Sahidica. Maiorem partem (Ioh. 6, 28—67. 7, 6—8, 31) edidit Georgius Romae 1789. Accuratius ipse dabo in Monumentor. vol. IX. cum aliis fragmentis similibus nuper demum animadversis.

T^b fragmenta Petropolitana ev. sec. Ioh. ex capp. 1. 2, 4. saec. VI. Accedunt similia fragmenta ex Mt (T^c) et Mt Mc Ioh (T^d). Haec in evglistario Graeco Sahidico inveni, altera ex collectionibus sunt Porphyrii episcopi.

U codex evangeliorum Venetus Marcianus, saec. IX. vel X.

V codex Mosquensis saec. IX. IV evv. continet usque Ioh. 7, 39, reliqua saec. XIII. suppleta.

W^a fragmenta Parisiensia ev. sec. Lucam, saec. VIII. Edidi 1846 in Monumentis sacr.

W^b fragmenta Neapolitana palimpsesta trium priorum evv. saec. VIII. vel IX. Legi a. 1866 quicquid superest.

W^c: folia 3 Sangallensia saec. IX ex Mc et Lc. Edidi in Monumentorum vol. III.

W^d fragmenti evglii sec. Marcum saec. fere IX, quae in collegio S. Trin. detexit Bradshaw.

W^e: Ioh 4, 9—14, quae fragmenta ex libris collegii ad aedem Christi nuperrime protraxit Kitchin. Saec. fere IX.

X codex bibliothecae universitatis Monacensis. Sunt fragmenta plurima IV evangeliorum cum commentariis. Saeculi IX. vel X.

Y fragmenta evang. sec. Ioh. (16, 3—19, 41) Barberina, octavi fere saeculi. Edidi 1846 in Monumentis sacr.

Z codex Dubliensis rescriptus. Insunt plurima ev. Matthaei fragmenta, sexto fere saeculo scripta. Edidit Io. Barrett, Dublinii 1801.

Γ cod. quattuor evangeliorum annis 1853 et 1859 ex oriente a me allatus. Pauca de Mt et Mc desunt. Pars est Oxonii, pars Petropoli. Subscriptus est annus Christi 844, si recte indictionum computatio facta est.

Δ codex Sangallensis noni fere saeculi cum versione Latina interlineari. Quattuor evv. habet integra praeter Ioh. 19, 17—35. Edidit Rettig Turici 1836.

Θ^a codex Tischendorfianus I. bibl. univers. Lipsiensis. Foliis quattuor saec VII. evglii sec. Mt. fragmenta continet. Edidi 1846 in Monumentis sacr.

Θ^b fragmenta evv. Mt et Mc Petropolitana. Saec. VI. vel VII.

Θ^c fragmenta evv. Mt et Ioh Porphyriana. Saec. VI.

Θ^d fragmenta pauca cap. XI. ev. Luc. Petropolitana. Saec. VIII.

Θ^e Θ^f Θ^g evv. Mt Mc Ioh fragmenta Phorphyriana. Saec. VI. Θ^h Porphyrianus nonnihil ex Mt continet. Saec. IX. vel X.

Λ cod Oxon. evangeliorum Lucae et Iohannis saec. IX. med.

Ξ fragmenta evang. Lucae palimpsesta saec. VIII. a. S. P. Tregelles eruta et 1861 Londini edita.

Π cod evangeliorum quattuor fere integer saeculi noni, 1859 a me apud Smyrnenses repertus, nunc Petropolitanus.

Accedunt evangelistariorum codices litteris uncialibus scripti plus quinquaginta.

Codices evangeliorum minusculis litteris a saec. IX. exeunte usque ad XVI. scripti plus 500 exstant, item evangelistaria (quae non continuum evangeliorum textum sed pericopas ecclesiasticas ex evangeliis desumptas continent) plus 150. Maximo quum sint numero, exigua tamen auctoritate sunt; longe enim plerique magna consensione eum exhibent textum qui per regnum Byzantinum communi usu receptus erat. Insigniti sunt a nobis ut mos est numeris arabicis, quibus qui codices significentur, ex edd. Ni Ti maioribus disci poterit. Pauci insigniores iique ipsi raro a nobis citantur.

II. VERSIONES ANTIQUAE.

aegyptiacae tribus dialectis expressae i. e. Coptica sive Memphitica (cop.) Sahidica (sah), cuius permulta, Basmurica (basm), cuius pauca tantum supersunt fragmenta. Susceptae putantur saeculo exeunte III. Post Wilkinsium (Oxonii 1716) M. G. Schwartze edidit evangelia (Lipsiae 1846 sq.) *Coptice* cum apparatu critico, adhibitis etiam fragmentis *Sahidicis* et *Basmuricis*.

aethiopica (aeth) adscripta plerumque saeculo IV. Post editionem Romanam (1584 sq.), quam Latine vertit Bode 1753, prodiit multis codd. collatis editio Thomas Pell Platt (Lond. 1826, 1830).

armenica (arm). Haec ante med. saec. V. e codicibus Graecis facta est. Editio princeps prodiit Amstelodami 1666. Inter recentiores praestant Zohrabi 1789 et Veneta 1805.

gothica (goth). Facta est ex ipso Graeco ab Ulfila saec. fere med. IV. Evangeliorum fragmenta plurima in codice argenteo Upsalensi summae antiquitatis supersunt. Ea cum reliquis eius versionis fragmentis omnibus iterum ediderunt de Gabelentz et Loebe Altenburgi et Lipsiae 1836. Postea Uppström, item Massmann et M. Heyne.

syriacae. Distinguuntur imprimis duae (syr^{utr} i. e. utraque), quarum altera saec. II. facta creditur, Peschito s. simplex dicta (syr sive syr^{sch} i. e. ex ed. Schaafii) altera anno 508 suadente Philoxeno Monophysitarum episcopo Hierapoli a Polycarpo chorepiscopo profecta (syr^{p}). Quae posterior rursus anno 616 a Thoma, Heracleensi recognita et cum duobus vel tribus cdd. Graecis Alexandriae collata est. A Thoma profectae sunt lectiones Syrae posterioris in margine ($syr^{p\ mg}$), quas plerumque Graece adscripsit, item asterisci (syr^{p} c. ast.) et obeli (syr^{p} c. ob.), quorum hos ad modum hexaplaris operis Origenis verbis probabiliter ex collatione facta omittendis apposuit, illos verbis eis quae ex collatis exemplaribus demum textui inseruit. Syra posterior, quae Bernsteinio aliisque potius Heracleensis quam Philoxeniana videtur, nisi quod ipsae, ubi de Graeca varietate quaeritur, raro differunt, edita est a Iosepho White Oxonii 1778 sqq. Syram Peschito dictam post alios edidit Car. Schaaf (ed. II. 1717). Nuper vero accessit evangeliorum textus Nitriensis ex codice ineuntis V. saeculi a Guil. Cureton editus (syr^{cu}), qui ab ipsa antiquissima interpretis Syri videtur ratione pendere et reliquas praecessisse cen-

sendus est. Praeterea anno 1865 prodiit cura comitis Franc. Miniscalchi-Erizzo editio evangeliarii Vaticani, cuius lectiones (syr^{hr}) proprium locum habent.

LATINAE:

1) *vulgata* i. e. ea quae rogante Damaso Pontifice Romano ab Hieronymo anno 383 et sqq. Romae ita profecta est ut exemplarium Latinorum quae tum circumferebantur cum codicibus Graecis „sed veteribus nec qui multum a lectionis Latinae consuetudine discreparent" collatione instituta textum magna cum cautione emendatum proderet. Quae quidem Hieronymi editio mox in communem usum recepta est, ita ut fere inde a Gregorii Magni aetate merito vulgatae nomine nuncuparetur. Publica autem ecclesiae catholicae auctoritate donata est editio Clementis VIII. a. 1592 (vg, vg^{cle}), a qua passim differt editio Sixtina a. 1590 (vg^{sixt}). Utramque vero a veritate editionis Hieronymi satis abesse, probatur codicibus veterrimis, quorum antiquissimi sunt *Amiatinus* (am) olim monasterii Amiatae, nunc Laurentianae bibliothecae, circa annum 541 scriptus, anno 1850 (1854) a me editus, et *Fuldensis* (fuld), ab Ern. Ranke 1868 editus, in quo IV evangeliorum loco harmonia IV evangelistarum praebetur.

2) *itala* (it) i. e. Latina interpretatio quemadmodum primis p. Chr. saeculis in usu erat. Eam secundo iam saeculo in Africa prodisse perquam probabile est. Huius antehieronymianae versionis codices hi ad evv. pertinent:
a cod. Vercellensis, b cod. Veronensis, c cod. Colbertinus, d cod. Cantabrigiensis, e cod. Palatinus Vindobonensis, f cod. Brixianus, ff^{1} ff^{2} codices Corbeienses, g^{1} g^{2}. Sangermanenses, h Claromontanus nunc Vaticanus, i Vindobonensis, k Bobbiensis nunc Taurinensis, l Rhedigerianus, m Speculi lectiones, n, o et p Sangallensia fragmenta, q Monacensis. Plerique a IV. ad VI. saeculum exarati sunt, l fere septimo, c undecimo ut videtur.

Reliquae sunt *arabicae, persicae, georgiana, slavonica,* quarum raro a nobis ratio habita est.

III. PATRES ECCLESIASTICI.

Graeci: Horum pauci in commentario ipsi nominantur. Ex tribus primis saeculis omnium gravissimi sunt Clemens Alexandrinus († 220), Origenes († 254), Irenaeus († 202; maximam partem ex Latino tantum interprete superstes: Ir^{int}), Hippolytus (med. saec. III.). In Luca accedit Marcion ex Epiphanii et Tertulliani notationibus. Ex saeculis quarto et quinto Eusebius Caesareensis († 340), Athanasius († 373), Basilius Magnus († 379), Chrysostomus († 407; Chr^{gue} i. e. cod. Chr^{l} Guelpherbytanus saec. VI.), Epiphanius († 403), Cyrillus Alexandrinus († 444), Theodoretus (med. saec. V.). *Latini* vero saeculorum tertii et quarti inprimis graves sunt Tertullianus, Cyprianus, Lucifer; item Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Hilarius, Victorinus; saeculi quinti Rufinus.

SCRIPTURAE COMPENDIA.

Gb significat	Griesbachii editionem III. a Dav. Schulzio procuratam a. 1827.
Gb^0	— omissionem Griesbachio probabilem visam.
Gb^{00}	— omissionem Griesbachio maxime probabilem visam.
Gb′	— lectionem a Griesbachio commendatam.
Gb″	— lectionem a Griesbachio inprimis commendatam.
Gb†	— aliquid a Griesbachio cum aliqua dubitatione in textum receptum.
ς	— Rob. Stephani ed. a. 1550. una cum ed. Elzeviriana (prima a. 1624.). Praeterea ς complectitur etiam Gb, ubi Griesbachius ab Elzeviriis non differt. Ubi est ς(=Gb), ibi Gb eandem mecum lectionem recepit, nisi idem nomen cum alia lectione coniunctum est.
ς^e	— ed. Elzev. ubi a Stephaniana i. e. ς differt.
Ti	— ed. nostram crit. mai. VII. a. 1859 vel etiam Synopsis editionem alteram anni 1864.

add significat	addit, addunt, addo
al, al mu	— alios multos
al pm, al pl	— alios permultos, plurimos
aliq	— aliquot vel aliquoties
ap	— apud
c.	— cum i. e. auctoritate¹
comm	— commentarium
D^{supp}	— partem codicis D antiqua manu suppletam
diff	— differunt
dis	— diserte
int	— interpretem
mg	— in margine
minusc	— cdd litteris minusculis scriptos
om	— omittit, omittunt, omitto
omn	— omnes
praem	— praemittit, praemittunt
pp	— patres
rell	— reliquos
transp	— transponitur, transponit
unc	— unciales
vv	— versiones
var	— variat, variant
vi vdtr	— videtur

$^{1\,2\,3}$ etc sunt numeri cardinales, ut al^5 i. e. alii quinque; additi patribus significant semel, bis etc, ut Or^3 i. e. Or ter.

$^{1.\,2.}$ etc sunt numeri ordinales.

* ** significat primam, secundam manum etc.

= significat excepto, exceptis.

Lunulae ( ) in verbis sacris adhiberi solent ubi commodae comparationis caussa repetuntur quorum locus ex ordine rerum alibi est.

etc in enumeratione testium adhibitum indicat enumerationem abrumpi. Sed vide p. LIV. Alia per se clara erunt.

¹ Ubi igitur est „Gb^0 c. A“ etc i. e. Gb omitti vult auctoritate codicis A etc; ubi est „Gb^{00} αν c. A“ etc i. e. Gb αν vel maxime vult omitti auctoritate codicis A etc; ubi „est Gb′ αυτον c. A“ etc i. e. Gb lectionem αυτον probabilem dicit auctoritate ductus codicis A etc; ubi est „Gb″ αυτον c. A“ i. e. Gb lectionem αυτον maxime probabilem habet, quippe nixam auctoritate codicis A etc. Ubi est „εν c. A“ i. e. recepi εν auctoritate codicis A etc. „ς (=Gb′) εν“ i. e. ς excepto Gb, nisi quod lectionem εν non prorsus improbabilem habet.

PARS I. RES PRIMAE:
CIRCA IESU CHRISTI ORTUM ATQUE INFANTIAM.

§ 1.
IOHANNIS EVANGELISTAE DE IESU FILIO DEI PROLOGUS, TESTE ADHIBITO IOHANNE BAPTISTA.

Ion 1, 1—18.

1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. 2 οὗτος ἦν
ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. 3 πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.
4 ἐν αὐτῷ ζωή ἐστιν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· 5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. 6 ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ
Ἰωάννης· 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσω-
σιν δι' αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 ἦν τὸ φῶς
τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ
ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι
αὐτὸν οὐ παρέλαβον. 12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι,
τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 13 οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ
θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν
ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος
καὶ ἀληθείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον·
ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος
αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ
χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. 18 θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς
υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

§ 2.
LUCAE PRAEFATIO AD THEOPHILUM.

Lc 1, 1—4.

1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν
ἡμῖν πραγμάτων, 2 καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ
λόγου, 3 ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε
Θεόφιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

---

3. ουδε εν: ℵ*D etc ουδεν | ουδε εν et ο γεγονεν coni c. C^{3}EG^{2}HKMUXΓΛΠ etc . . ℸ ο γεγ. c. seqq. coni c. A^{vid}C*DL etc 4. εστιν c. ℵD cdd ap Or it^{pler} etc . . ς ην c. ABC unc rell etc 9. ερχομενον: it vg Eus etc c. ανθρ. coni; Thdor^{mop} c. ην 12. ελαβον c ℵAB^{3}CD rell . . B* ελαβαν 15. λεγων: ℵ*D b om | ον ειπον: ℵ^{a}B*C* ο ειπων . . ℵ* om | ερχομενος: ℵ* add ος 16. οτι c. ℵBC*DLX etc . . ς (= Gb) και 18. ο μονογ. c. ℵ^{c}AC^{3}X unc^{13} Thdot Clem Or etc . . Ti^{64} om ο c. ℵ*BC*L etc | υιος c. AC^{3}X unc^{13} it^{pler} syr^{cu} etc . . Ti^{64} θεος c. ℵBC*L etc . . gat Ign^{intpol} Or^1 al om, hinc Gb^0 | ο ων: ℵ* a om

§ 3.
IESU CHRISTI GENEALOGIA DUPLEX.

Mt 1, 1—17. Lc 3, 23—38.

1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δα-
υεὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. 2 Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν
Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰα-
κὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
αὐτοῦ, 3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ
τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἐσρώμ, Ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,
4 Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμινα-
δὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσὼν
δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, 5 Σαλμὼν δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Βοὲς ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βοὲς δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, 6 Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Δαυεὶδ τὸν βασιλέα. Δαυεὶδ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, 7 Σολομὼν
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ,
8 Ἀσὰφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ὀζείαν, 9 Ὀζείας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωά-
θαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄχαζ, Ἄχαζ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν, 10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσείαν,
11 Ἰωσείας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.
12 μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας
ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ζοροβάβελ, 13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέν-
νησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλια-
κείμ, Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ, 14 Ἀζὼρ
δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἀχείμ, Ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,
15 Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεά-

23 Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ
ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰω-
σήφ, τοῦ Ἠλεὶ 24 τοῦ Μαθθὰθ τοῦ Λευεὶ τοῦ
Μελχεὶ τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ 25 τοῦ Ματταθίου
τοῦ Ἀμὼς τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἐσλεὶ τοῦ Ναγγαὶ
26 τοῦ Μαὰθ τοῦ Ματταθίου τοῦ Σεμεεὶν τοῦ
Ἰωσὴχ τοῦ Ἰωδὰ 27 τοῦ Ἰωανὰν τοῦ Ῥησὰ
τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ τοῦ Νηρεὶ
28 τοῦ Μελχεὶ τοῦ Ἀδδεὶ τοῦ Κωσὰμ τοῦ Ἐλ-
μαδὰμ τοῦ Ἤρ 29 τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ
Ἰωρεὶμ τοῦ Μαθθὰθ τοῦ Λευεὶ 30 τοῦ Συμεὼν
τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἰωνὰμ τοῦ Ἐλια-
κεὶμ 31 τοῦ Μελεὰ τοῦ Μεννὰ τοῦ Ματταθὰ τοῦ
Ναθὰμ τοῦ Δαυεὶδ 32 τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰω-
βὴδ τοῦ Βοὸς τοῦ Σαλὰ τοῦ Ναασσὼν
33 τοῦ Ἀμιναδὰβ τοῦ Ἀδμεὶν τοῦ Ἀρνεὶ τοῦ
Ἐσρὼμ τοῦ Φαρὲς τοῦ Ἰούδα 34 τοῦ Ἰα-
κὼβ τοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Θάρα
τοῦ Ναχὼρ 35 τοῦ Σεροὺχ τοῦ Ῥαγαῦ τοῦ Φα-

---

1. δαυειδ . . Gb δαυιδ, ς (Gb'') δαβιδ 5. βοες c. ℵB k sah cop . . c 33. βοος, ς βοοζ c. EKL unc[7] etc | ιωβηδ c. ℵBC*Δ etc . . ς ωβηδ 6. δαυ. δε c. ℵBΓ etc . . ς add ο βασιλευς c. CL unc[8] etc | σολομωνα . . ς (= Gb) -μωντα 7. 8. ασαφ c. ℵBCD[lucae] etc . . ς ασα c. EL unc[8] etc 8. 9. οζειαν, οζαεις c. ℵ* (-ειαν, -ιας) B*D[lucae]Δ . . ς οζιαν, οζιας c. ℵ[b]CL etc 10. αμως c. ℵBCD[luc]MΓΔΠ* etc . . ς αμων 10. 11. ιωσειαν, ιωσειας c. ℵBD[luc]Δ . . ς ιωσιαν (et. ℵ[b]), ιωσιας 11. τον ιεχονιαν (Porphyr a Hier testatur deficere generationem) . . MU etc (et. Ir[int vid]) τον ιωακειμ, ιωακειμ δε εγεννησε τον ιεχονιαν

22. ιησους c. ℵBLUX etc (D ην δε ιη.) . . ς ο ιη. c. A etc | αρχ. ωσει ετ. τρ. c. ℵBLX etc . . ς ωσει ετ. τρ. αρχ. | ων υι. ως ενομ. c. ℵBL etc . . ς ων ως ενομ. υι. | ιωσηφ . . HΓ etc του ιωσ. | του ηλει etc: D του ιακωβ τ. μαθθαν τ. ελεαζαρ τ. ελιουδ atque sic paucis mutatis ad modum Mt[i] usque δαυειδ | ηλει c. ℵABEGHMSΓΛ etc, similiterque λευει, μελχει, εσλει, νηρει, μελχει, αδδει, λευι . . ς ηλι, λευι, μελχι, εσλι, νηρι, μελχι, αδδι, λευι 24. μαθθαθ c. ℵ et (μαθθαν) D . . ς ματθατ (L unc[6] etc -αν) . . ιανναι c. ℵBLΛ etc . . ς ιαννα 26. σεμεειν c. ℵBL etc . . ς σεμεΐ (A unc[9] etc σεμεει) | ιωσηχ c. ℵBLΓ etc . . ς ιωσηφ | ιωδα c. ℵBL(X)Γ etc . . ς ιουδα 27. ιωαναν c. ℵ[a] (ℵ*U ιωναν, L unc[4] -ανναν) AB unc[4] etc . . ς ιωαννα 28. ελμαδαμ c. ℵBL etc . . ς ελμωδαμ 29. ιησου c. ℵBL etc . . ς ιωση | μαθθαθ c. ℵ (B -ατ, ΛΚΠ ματταθ) . . ς ματθατ 30. ιωναμ c. ℵBΓ etc . . ς ιωναν 31. μεννα c. ℵBLX etc . . ς μαϊναν | ναθαμ c. ℵ*B c e . . ς ναθαν 32. ιωβηδ (ℵ*B -ηλ) c. ℵABL unc[6] etc . . ς ωβηδ (D[gr] -ηλ) | βοος c. ℵ[c] (ℵ* βαλλς) ABDLMXΠ etc . . ς βοοζ | σαλα c. ℵ*B aeth . . ς σαλμων 33. τ. αμιν. (ℵ* αδαμ, B om τ. α.) τ. αδμειν (ℵ -μιν, XΓ αδμη, αλμειν) τ. αρνει (LX -νι) c. ℵBLXΓ etc . . ς τ. αμ. τ. αραμ (KMSVΛΔ etc add τ. ιωραμ) | εσρωμ c. ℵA unc[15] etc . . . ς[e] εσρων c. B etc (et. d) 35. σερουχ c. ℵABL unc[14] etc . . ς (= Gb) σαρουχ

ζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν, Μαθθὰν δὲ
ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, 16 Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν
τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη
Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. 17 πᾶσαι οὖν αἱ
γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ δεκα-
τέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας
Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς
μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γε-
νεαὶ δεκατέσσαρες.

λὲκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σαλὰ 36 τοῦ Καϊνὰμ τοῦ
Ἀρφαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ 37 τοῦ
Μαθουσαλὰ τοῦ Ἑνὼχ τοῦ Ἰάρετ τοῦ Μελε-
λεὴλ τοῦ Καϊνὰμ 38 τοῦ Ἐνὼς τοῦ Σὴθ τοῦ
Ἀδὰμ τοῦ θεοῦ.

§ 4.
ZACHARIAE PER ANGELUM PROMITTITUR IOHANNES FILIUS.
Lc 1, 5—25.

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας
ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ.
6 ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δι-
καιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. 7 καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα,
καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. 8 ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν
αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, 9 κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε
τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, 10 καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσ-
ευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. 11 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν
τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. 12 καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ'
αὐτόν. 13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου,
καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· 14 καὶ
ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. 15 ἔσται γὰρ
μέγας ἐνώπιον κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται
ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, 16 καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν
αὐτῶν· 17 καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλεία, ἐπιστρέψαι
καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατε-
σκευασμένον. 18 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ
εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. 19 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆ-
σαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα· 20 καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆ-
σαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πλη-
ρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. 21 καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον
ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. 22 ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν
ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός. 23 καὶ
ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
24 μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν
μῆνας πέντε, λέγουσα 25 ὅτι οὕτως μοι πεποίηκεν κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός
μου ἐν ἀνθρώποις. •

17: Mal 4, 5 s.

---

15. μαθθαν c. B*D[luc] . . ς ματθαν c. ℵCLP etc

• 36. καιναμ c. ℵBL etc (D om) . . ς -ναν 37. ιαρετ c. ℵB* etc . . ς ιαρεδ (AKΠ etc ιαρεθ) | μελελεηλ c. ℵ*AΛ etc . . ς μαλελεηλ | καιναμ c. ℵL etc . . ς καιναν

5. βασιλεως c. ℵBLRΞ . . ς του βα. | γυνη αυτω (Gb'') c. ℵBC*D(L)XΞ etc . . ς η γυν. αυτου 6. εναντ. (Gb') c. ℵBCX etc . . ς ενωπιον 7. ην η (η om B al[6]) ελισ. c. ℵBDLXΛΞ etc . . ς η ελισ. ην 8. εναντι c. BDLPRΞ etc . . Gb' εναντιον c. ℵAC etc 10. ην του λαου c. ℵBL unc[13] etc . . ς (= Gb) τ. λα. ην. 14. γενεσει c. ℵABCD etc . . ς (= Gb) γεννησει 15. κυριου c. ℵACLΓ etc . . ς (= Gb) του κυρ. 17. ηλεια (L -ια) c. ℵB*L etc . . ς ηλιου 20. Gb' πλησθησονται c. DΞ Or 22. εδυν. c. ℵAB*KΠ al . . ς ηδυν. 25. κυριος c. ℵCDL . . . ς ο κυρ. c. AB unc[pler] | Ti εφειδεν (X al εφιδ.) c. DW[c]XΛ al | ονειδος c. ℵB*DL . . ς το ον. c. AC unc[pler]

§. 5.

MARIAE VIRGINI DE IESU EX IPSA NASCITURO PRAENUNTIATUR.

Lc 1, 26—38.

26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς
Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέθ, 27 πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ
οἴκου Δαυείδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. 28 καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν ὁ ἄγγελος
εἶπεν· χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ κύριος μετὰ σοῦ. 29 ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ διελογί-
ζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. 30 καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες
γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. 31 καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ
ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. 32 οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ
κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, 33 καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ
εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. 34 εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν
ἄγγελον· πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; 35 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ·
πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον
ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. 36 καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα
υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· 37 ὅτι οὐκ ἀδυνα-
τήσει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. 38 εἶπεν δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ
τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

31: Es 7, 14. 33: Mich 4, 7.

§ 6.

MARIA ET ELISABET.

Lc 1, 39—56.

39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπου-
δῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, 40 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ.
41 καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ
κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, 42 καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ
καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. 43 καὶ
πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ; 44 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ
φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
μου. 45 καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.
46 καὶ εἶπεν Μαριάμ· μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, 47 καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου
ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου, 48 ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ
ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, 49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός. καὶ
ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 50 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.
51 ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν· 52 κα-
θεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς, 53 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ
πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. 54 ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους,

---

26. απο c. ℵBLW^o etc . . ς υπο | ναζαρεθ (et ς^e 1624. 1633) . . ς -ρετ 27. εμνηστευμ. c. ℵ*et^ob AB*L . . ς μεμνηστ. c. ℵ^ca C etc 28. εισελθων c. BL 1. 131. cop. arm^zo . . ς (Gb^0) add ο αγγελος (ℵFΔ etc post αυτην) | μετα σου c. ℵBLW^cvid etc . . ς (Gb^0) add ευλογημενη συ εν γυναιξιν c. ACD etc 29. η δε (c. ℵBDLX etc; ς add ιδουσα) επι τ. λο. (h. l. et sine αυτου c. ℵBDLX etc, ς επ. τ. λ. αυτου post διεταρ., it^mu go *in [de] introitu eius*. c* plane om: Gb^00) 36. συγγενις c. ℵAB*C^3DEGHLΔ etc . . ς συγγενης c. B^3C*XΞ unc^7 etc | συνειληφυια: ℵBLΞ -ληφεν | γηρει c. unc omnib etc . . ς (= Gb) γηρα 37. π. του θεου c. ℵ*BDLΞ . . ς π. τω θεω

41. η ελισαβ. h. l. (Gb'') c. ℵBC*DLΞ etc . . ς post ηκουσεν 42. ℵCF etc ανεβοησεν | κραυγη c. BLΞ Or . . ς φωνη 43. εμε c. ℵ*B . . ς με 44. εν αγ. το βρεφ. (Gb') c. ℵBC*DFLΞ etc . . Gb το βρ. εν αγ. c. AC^3 etc 49. μεγαλα c. ℵ*et^ob BD*L . . ς μεγαλεια c. ℵ^ca ACD^2 etc | ο δυνατος: ς commate tantum a seqq distinx 50. ε. γενεας κ. γ. c. BC*LΞ etc . . ℵ unc^9 etc ε. γενεαν κ. γενεαν (Gb') . . ς εις γενεας γενεων c. ACD etc

55 καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν
αἰῶνα. 56 ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

46 ss: 1 Sam 2, 1 ss.

§ 7.
IOHANNES NASCITUR, PATRE VATICINANTE.
Lc 1, 57—80.

57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. 58 καὶ ἤκου-
σαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ᾽ αὐτῆς,
καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. 59 καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ
ἐκάλουν αὐτὸ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. 60 καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ
εἶπεν· οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. 61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐκ τῆς συγ-
γενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. 62 ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι
καλεῖσθαι αὐτό. 63 καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων· Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
καὶ ἐθαύμασαν πάντες. 64 ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ
ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. 65 καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν
ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, 66 καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκού-
σαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες· τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου
ἦν μετ᾽ αὐτοῦ.
67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων· 68 εὐ-
λογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
69 καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυεὶδ παιδὸς αὐτοῦ, 70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ
στόματος τῶν ἁγίων ἀπ᾽ αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, 71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς
πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, 72 ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι δια-
θήκης ἁγίας αὐτοῦ, 73 ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν
74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ 75 ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώ-
πιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. 76 καὶ σὺ δὲ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προ-
πορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, 77 τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας
τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν 78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέ-
ψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους 79 ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ
κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
80 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας
ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

73: Gn 22, 16.

§. 8.
IOSEPH AB ANGELO DOCETUR SPONSAM CONCEPISSE E SPIRITU SANCTO.
Mt 1, 18—25.

18 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας
τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. 19 Ἰωσὴφ

---

55. εις τον αιωνα (Gb′) c. ℵABDΞ unc[12] etc . . Gb εως αιωνος c. (A in psalt) c unc[9] etc 56. ως c. ℵBLΞ etc . . ς ωσει (D etc om)

59. τ. ημ. τ. ογδ. (Gb″) ℵBCDLΞ etc . . ς εν τη ογδ. ημ. 61. ειπαν c. ℵDLΔΞ . . ς ειπον | εκ τ. σ. (Gb′) c. ℵABC*LΛΔΞΠ etc . . ς εν τη συγγενεια 62. αυτο c. ℵBDFG al . . ς αυτον 64. Gb⁰ παραχρ. κ. η γλωσσ. αυτ. (singg variant) c. D it[4] (sed D it[3] και παρ. ελυθη η γλ. α. ante κ. εθ. πα.) 65. και εγ. c. ℵ^cBCD etc . . ℵ*AKΠ εγ. δε 66. γαρ. c. ℵBC*DL etc . . ς om 67. επροφητευσεν . . ς προεφ. 69. εν (Gb′) c. ℵBCDLMO^ae etc . . ς εν τω | παιδος c. ℵBDL . . ς του π. 70. απ αιωνος c. ℵBLW^cΔ etc . . ς των α. α. 74. χειρος c. ℵBDL etc . . . ς add των | εχθρ. c. ℵBLW^c etc . . ς add ημων 75. ημερας . . ς (= Gb) add της ζωης 76. δε c. ℵAP^salt BCDLR . . ς om δε 78. ℵ*BL etc επισκεψεται

18. ιησ. χρ. c. ℵCEKLMPSUVZΓΔΠ etc . . Gb′ χρ. c. 71. it (et d; D periit) vg syr^cu al Ir^int bis (*potuerat dicere* Iesu vero - *sed ait* Christi autem) . . B Or^int χρ. ιησ. | γενεσις c. ℵBCPSZΔ etc . . ς (= Gb) γεννησις | μνηστευθ. c. ℵ*BC*Z etc . . ς μν. γαρ

δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι
αὐτήν. 20 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων·
Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυείδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεν-
νηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. 21 τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν·
αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα
πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 23 ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει
καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον μεθ'
ἡμῶν ὁ θεός. 24 ἐγερθεὶς δὲ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος
κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· 25 καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν,
καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

23: Es 7, 14.

§ 9.

IESUS CHRISTUS BETHLEHEMI NASCITUR, DIVINITUS MONITIS PASTORIBUS. OCTAVO DIE CIRCUMCIDITUR.

Lc 2, 1—21.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπο-
γράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. 2 αὕτη ἀπογραφὴ ἐγένετο πρώτη ἡγεμονεύοντος τῆς Συ-
ρίας Κυρηνίου. 3 καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. 4 ἀνέβη
δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυεὶδ ἥτις
καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυείδ, 5 ἀπογράψασθαι σὺν Μα-
ριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. 6 ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν
αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, 7 καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν
αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς
νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9 καὶ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περι-
έλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε·
ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν
σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστιν Χριστὸς κύριος, ἐν πόλει Δαυείδ. 12 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὑ-
ρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον ἐν φάτνῃ. 13 καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος
στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων· 14 δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς
εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας. 15 καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ
ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ
γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. 16 καὶ ἦλθαν σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦραν τήν τε Μαριὰμ
καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· 17 ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥή-
ματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. 18 καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύ-
μασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς· 19 ἡ δὲ Μαρία πάντα συνε-
τήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20 καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες

---

19. δειγμ. (Gb') c. ℵ[a]vel[b]BZ 1. Eus[dis] . . ς παραδειγμ. c. ℵ*et[c]CL etc 22. κυριου (Gb'') c. ℵBCDZΔ al . . ς του κυρ. 24. εγερθεις c. ℵBC*Z etc . . ς διεγερθ. | ιωσηφ c. ℵKZΓΔΠ al pm . . ς ο ιωσ. 25. υιον c. ℵBZ al[2] it[5] syr[cu] etc . . ς τον υιον αυτης (D[2]L d q om) τον πρωτοτοκον c. CDEKLMSUVΓΔΠ etc plane ex Lc 2, 7.

2. απογραφη c. ℵ* et ℵ[a] (est αυτην απογραφην, ν utroque deleto) BD etc . . ς η απ εγ. πρω. c. ℵ*D Or[int] (D Or εγ. απο. πρ.) . . ς πρ. εγ. 3. εαυτου c. ℵ* (εαυτων) et[c] BDLΞ . . ς ιδιαν 4. ναζαρεθ (et. ς[e] 1624. 1633.) . . ς -ρετ 5. εμνηστ. c. ℵ* et[cb]AB*C*D*LΞ . . ς μεμνηστ. | αυτω c. ℵBC*DLΞ etc . . ς add γυναικι 7. εν φατνη (Gb') c. ℵABDLΞ etc . . ς ε. τη φατν. 9. και αγγ. c. ℵBLΞ etc . . ς κ. ιδου αγγ. 12. εν c. ℵ*D etc . . ς praem κειμενον c. A unc[11] etc, item ℵ[c]BLPSΞ και κειμενον | ς (= Gb) εν τη φατνη 13. ουρανιου . . B*D* d -νου 14. ευδοκιας c. ℵ*AB*D it vg go etc . . ς ευδοκια 15. οι (ℵ* om) ποιμ. c. ℵBLΞ etc . . ς praem και οι ανθρωποι | ελαλουν c. ℵB etc (ℵ it[5] πρ. αλλ. λεγοντες) . . ς ειπον (LΞ -παν) 16. ηλθαν c. B*LΞ . . ς ηλθον | ανευραν c. ℵ[a]B* et (ευραν) ℵ[c]Lς . . ς ανευρον c. ℵ*APR unc[12] etc 17. εγνωρισαν c. ℵBDLΞ etc . . ς διεγνωρ. 19. μαρια c. ℵ*BDR etc . . ς -ριαμ | ς συμβαλλουσα 20. υπεστρεψαν . . ς (= Gb) επεστρ.

δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ ἴδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς
αὐτούς.
21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

§ 10.
IESUS IN TEMPLO SISTITUR DEO, SYMEONE ET ANNA VATICINANTIBUS.
Lc 2, 22—38.

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως,
ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ κυρίῳ, 23 καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου
ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, 24 καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ
τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν. 25 καὶ ἰδοὺ
ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἰερουσαλήμ, ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής,
προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ᾽ αὐτόν· 26 καὶ ἦν αὐτῷ
κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἂν ἴδῃ τὸν Χριστὸν
κυρίου. 27 καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παι-
δίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, 28 καὶ αὐτὸς
ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν· 29 νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν
σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, 30 ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,
31 ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, 32 φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν
λαοῦ σοῦ Ἰσραήλ, 33 καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλου-
μένοις περὶ αὐτοῦ. 34 καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ·
ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμε-
νον. 35 καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν
καρδιῶν διαλογισμοί. 36 καὶ ἦν Ἅννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη
προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς,
37 καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ
δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. 38 καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ
καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἰερουσαλήμ.

22: Lv 12, 4. 23: Ex 13, 2. 24: Lv 12, 8.

§ 11.
IESUM BETHLEHEMI NATUM MAGI EX ORIENTE ADORANT: 1—12.
IOSEPH CUM MARIA ET INFANTE IN AEGYPTUM FUGIT: 13—15.
HERODES OCCIDIT PUEROS BETHLEHEMITICOS: 16—18.
Mt 2, 1—18.

1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασι-
λέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα 2 λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυ-
νῆσαι αὐτῷ. 3 ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ᾽ αὐτοῦ,

---

21. αυτον c. ℵABRΞ unc^{9} etc . . ς (= Gb) το παιδιον

22 αυτων . . ς^{e} 1624. al αυτης c. min pauc 24. εν τω c. ℵBDL etc . . ς εν | νοσσους c. ℵB unc^{7} etc . . ς νεοσσ. 25. ανθρ. ην c. ℵB etc . . ς ην ανθρ. c. ADR unc^{14} etc | ην αγιον . . ς (= Gb) αγ. ην 26. πριν η (BF^{w} om) αν c. ℵ^{c}BR unc^{3} al^{2} . . ς πριν η c. AD unc^{12} . . ℵ* etc εως αν 28. αγκαλας c. ℵBLΠ etc . . ς αγκ. αυτου 33. ο πατ. αυτ. c. ℵBDL etc . . ς ιωσηφ (AΠ ο ιωσ.) | αυτου sec (et. ℵ*L etc) . . Gb om c. ℵ^{a}BD etc 36. με. ανδρ. (B^{3} του α. αυτης) ετ. επτ. c. ℵBGLXΔΞ etc; ADKΠ etc ετ. επτ. μ. α. . . ς ετ. με. α. επτ. 37. εως c. ℵ*ABLΞ etc . . ς ως . . D vv mu om | του c. ℵ^{ca}BDG^{gr}FLΞ etc . . ς απο (ℵ*et^{cb}ex) του 38. και αυτη c. ℵABDLXΔΞΠ* etc . . ς κ. αὕτη αὐτῇ | θεω c. ℵBDLX*Ξ etc . . ς κυριω | ιερουσαλημ (Gb') c. ℵBΞΠ etc . . ς εν ιερ.

3. ο βασ. ηρ. c. ℵBDZ etc . . ς ηρωδ. ο βασ.

4 καὶ συναγαγὼν πάντασ τοὺσ ἀρχιερεῖσ καὶ γραμματεῖσ τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρʼ αὐτῶν ποῦ
ὁ Χριστὸσ γεννᾶται. 5 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐν Βηθλεὲμ τῆσ Ἰουδαίασ· οὕτωσ γὰρ γέγραπται
διὰ τοῦ προφήτου· 6 καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶσ ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖσ ἡγεμόσιν Ἰούδα·
ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενοσ, ὅστισ ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. 7 τότε Ἡρῴδησ
λάθρα καλέσασ τοὺσ μάγουσ ἠκρίβωσεν παρʼ αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέροσ, 8 καὶ
πέμψασ αὐτοὺσ εἰσ Βηθλεὲμ εἶπεν· πορευθέντεσ ἐξετάσατε ἀκριβῶσ περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν
δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπωσ κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντεσ τοῦ
βασιλέωσ ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃ εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺσ ἕωσ ἐλθὼν
ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. 10 ἰδόντεσ δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.
11 καὶ ἐλθόντεσ εἰσ τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίασ τῆσ μητρὸσ αὐτοῦ, καὶ πεσόντεσ
προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντεσ τοὺσ θησαυροὺσ αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν
καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12 καὶ χρηματισθέντεσ κατʼ ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸσ Ἡρῴδην,
διʼ ἄλλησ ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰσ τὴν χώραν αὐτῶν.
13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελοσ κυρίου φαίνεται κατʼ ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων·
ἐγερθεὶσ παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰσ Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ
ἕωσ ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδησ ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. 14 ὁ δὲ ἐγερθεὶσ
παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτόσ, καὶ ἀνεχώρησεν εἰσ Αἴγυπτον, 15 καὶ ἦν
ἐκεῖ ἕωσ τῆσ τελευτῆσ Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγον-
τοσ· ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.
16 Τότε Ἡρῴδησ ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλασ
ἀνεῖλεν πάντασ τοὺσ παῖδασ τοὺσ ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖσ ὁρίοισ αὐτῆσ ἀπὸ διετοῦσ καὶ
κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ
Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντοσ· 18 φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, κλαυθμὸσ καὶ ὀδυρμὸσ πολύσ,
Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆσ, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

6: Mich 5, 2. 15: Hos 11, 1. 18: Ier 31, 15.

§ 12.

IOSEPH CUM MARIA ET INFANTE EX AEGYPTO REDUX HABITAT NAZARETHI: Mт 2, 19—23. PARENTES IESU BETHLEHEMO NAZARETHUM REVERTUNTUR: Lc 2, 39. 40.

19 Τελευτήσαντοσ δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ ἄγγελοσ κυρίου φαίνεται κατʼ ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ
ἐν Αἰγύπτῳ 20 λέγων· ἐγερθεὶσ παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου
εἰσ γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντεσ τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21 ὁ δὲ ἐγερθεὶσ παρέ-
λαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰσ γῆν Ἰσραήλ. 22 ἀκούσασ δὲ
ὅτι Ἀρχέλαοσ βασιλεύει τῆσ Ἰουδαίασ ἀντὶ τοῦ πατρὸσ αὐτοῦ Ἡρῴδου, ἐφοβήθη ἐκεῖ
ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶσ δὲ κατʼ ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰσ τὰ μέρη τῆσ Γαλιλαίασ. 23 καὶ ἐλ-
θὼν κατῴκησεν εἰσ πόλιν λεγομένην
Ναζαρέθ· ὅπωσ πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν
διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖοσ
κληθήσεται.

23: Es 11, 1.(?)

39 Καὶ ὡσ ἐτέλεσαν πάντα κατὰ τὸν νόμον κυρίου,
ἐπέστρεψαν εἰσ τὴν Γαλιλαίαν εἰσ πόλιν ἑαυτῶν Να-
ζαρέθ. 40 τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πλη-
ρούμενον σοφίασ, καὶ χάρισ θεοῦ ἦν ἐπʼ αὐτό.

---

5. ειπαν c. ℵB . . ς ειπον 8. εξετ. ακριβ. (Gb′) c. ℵBC*D etc . . ς ακρ. εξ. 9. ετταθη (Gb′) c. ℵBCD etc . . ς εστη 11. ειδον . . ς (= Gb) ευρον c. min pl etc 13. κατ οναρ h. l. c. ℵDELMSUVΓΔ etc . . BCKΠ etc ante φαιν. (B εφανη) 15. κυριου (Gb′) c. BCDZℵΓΔΠ etc . . ς του κυρ. 17. δια (Gb′) c. ℵBCDZ etc . . ς υπο 18. κλαυθμοσ (Gb″) c. ℵBZ etc . . ς θρηνοσ και κλαυθμ. c. CDL unc[9] etc

19. φαιν. κ. ον. c. ℵBDZ etc . . ς κατ οναρ φαινεται 21. εισηλθεν c. ℵBC cop . . ς ηλθεν 22. τησ ιουδ. (Gb′) c. ℵB etc . . ς επι τησ ιουδ. c. CDL unc rell etc | τ. πατρ. αυτ. ηρωδ. c. ℵBC* . . ς ηρ. τ. πα. αυτ. 23. ναζαρεθ . . ς ναζαρετ

39. παντα c. ℵBFLXΞ al . . ς απαντα | κατα c. ℵDLΔΠ* etc . . τα κατα | επεστρεψαν c. ℵ*BΞ . . ς υπεστρ. | πολιν c. ℵBD* al . . ς την πολ. | εαυτων c. ℵABD*LΞ unc[11] etc . . ς αὐτων | ναζαρεθ (et. ςe 1624 etc) . . ς -ρετ 40. εκραταιουτο (Gb″) c. ℵBDL etc . . ς add πνευματι | σοφιασ . . ℵcBL al σοφια

§ 13.
IESUS DUODENNIS IN TEMPLO.
Lc 2, 41—52.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 42 καὶ
ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, 43 καὶ τελειωσάντων
τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνω-
σαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. 44 νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζή-
τουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, 45 καὶ μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ
ἀναζητοῦντες αὐτόν. 46 καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον
ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· 47 ἐξίσταντο δὲ πάντες
οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. 48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλά-
γησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ
σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. 49 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε
ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; 50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.
51 καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ
αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 52 καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν ἐν τῇ σοφίᾳ
καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

---

42. αναβαινοντ c. ℵABKLXΠ etc . . ς αναβαντων (D ανεβησαν etc), et add (Gb^{00}) εις ιεροσολυμα: om c. ℵBDL etc 43. εγνωσαν οι γον. αυτ. (Gb′) c. ℵBDL etc . . ς εγνω (A etc εγνωσαν) ιωσηφ και η μητηρ αυτου 44. ειν. ε. τ. συνοδ. c. ℵBDL etc . . ς ε. τ. συνοδ. ειν. | και (ς = Gb add εν) τοις γνω.: ℵ*L* om 45. ευρ. c. ℵBC*DL etc . . ς (= Gb) add αυτον | αναζητ. (Gb″) c. ℵ^{c}BCDL etc . . ς ζητ. c. ℵ*A unc^{13} etc 46. μετα c. ℵBL al^{3} . . ς μεθ 48. ειπεν h. l. c. ℵBCDLX etc . . ς post η μη. αυτ. | ℵ*B ζητουμεν 49. ℵ* syr^{cu} etc ζητειτε 51. c*DF etc om κ. ηλθ. (Gb^{0}) | ναζαρεθ (et. ς^{e} 1624. etc) . . ς -ρετ | και η μητ. c. ℵABC* unc^{10} etc . . Gb′ η δε μητ. c. D unc^{0} etc | παντ. τα ρημ.: ADKΠ etc τα ρη. παντα (D παντ.). Praeterea ς add ταυτα: om c. ℵ*BDM etc 52. εν (B om) τη c. ℵ(B)L Or . . ς om | DL vv mu pp mu ηλικ. κ. σοφ.

PARS II. RES MEDIAE:

A PRAECURSIONE IOHANNIS USQUE ULTIMUM ITER IESU HIEROSOLYMITANUM.

A: USQUE DUM CAPTO IOHANNE ABIRET IN GALILAEAM, INCLUSO QUOD HIEROSOLYMAE CELEBRABAT IUDAEORUM FESTO.

§ 14.

PRODIT IOHANNES BAPTISTA CHRISTO VIAM PARANS.

Mt 3, 1—10. Mc 1, 1—6. Lc 3, 1—14.

1 Ἐν δὲ ταῖσ ἡμέραισ ἐκείναισ παραγίνεται Ἰωάννησ ὁ βαπτιστὴσ κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆσ Ἰουδαίασ 2 λέγων· μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 3 οὗτοσ γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶσ διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντοσ· φωνὴ βοῶντοσ ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείασ ποιεῖτε τὰσ τρίβουσ αὐτοῦ. 4 αὐτὸσ δὲ ὁ Ἰωάννησ εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδεσ καὶ μέλι ἄγριον. 5 τότε ἐξεπορεύετο πρὸσ αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωροσ τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰσ ἁμαρτίασ αὐτῶν.

1. δε c. ℵBCUΓ etc . . Gb⁰ c. DL unc[7] etc 2. λεγων c. ℵB it[2] sah cop aeth Hil . . ς και λεγ. 3. δια (Gb′) c. ℵBCD etc . . ς υπο 4. ην αυτου c. ℵBCD al[2] . . ς α. ην 6. ποταμω c. ℵBC*MΔ etc . . ς om

1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2 καθὼσ γέγραπται ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ τῷ προφήτῃ· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃσ κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου· 3 φωνὴ βοῶντοσ ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείασ ποιεῖτε τὰσ τρίβουσ αὐτοῦ. 4 ἐγένετο Ἰωάννησ ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίασ εἰσ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 5 καὶ ἐξεπορεύετο πρὸσ αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμεῖται πάντεσ, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰσ ἁμαρτίασ αὐτῶν. 6 καὶ ἦν ὁ Ἰωάννησ ἐνδεδυμένοσ τρίχασ καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδασ καὶ μέλι ἄγριον.

2: Mal 3, 1 (Mt 11, 10 Lc 7, 27)
3: Es 40, 3.

1. ιησ. χριστ. c. ℵ* al[2] Or[4] et[int] Bas Cyr[hr] Victorin etc . . ς add υιου του θεου c. A unc pler etc, item ℵ[a]BDL υιου θεου | ς θεου. [2]ωσ, edd al θεου· [2]ωσ 2. καθωσ c. ℵBKLΔΠ* etc . . ς ωσ | εν τω (Gb om τω c. D etc) ησ τω πρ. c. ℵBDLΔ etc . . ς (= Gb, sed Gb′) εν τοισ προφηταισ | εγω: BC etc om | ς (= Gb) in fine add εμπροσθεν σου contr ℵBDKLPΠ* etc 4. ο βαπτιζων c. ℵBLΔ al . . ς βαπτιζων | και: B al[3] om 5. Gb″ εξεπορευοντο contr ℵABD unc[7] etc | ς ιεροσολυμιται | παντ. και (ℵ* al om) εβαπτ. κ. ℵBDLΔ etc . . ς (= Gb) κ. εβ. πα. | υπ αυτ. h. l. c. ℵBL etc . . ς post ιορδ. ποτ. 6. και ην c. ℵBL etc . . ς ην δε | ο ιω. c. ℵBLP unc[10] etc . . ς ιω. | εσθων c. ℵ*BL*Δ 33 . . . ς εσθιων

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆσ ἡγεμονίασ Τιβερίου Καίσαροσ, ἡγεμονεύοντοσ Ποντίου Πειλάτου τῆσ Ἰουδαίασ, καὶ τετρααρχοῦντοσ τῆσ Γαλιλαίασ Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετρααρχοῦντοσ τῆσ Ἰτουραίασ καὶ Τραχωνίτιδοσ χώρασ, καὶ Λυσανίου τῆσ Ἀβιληνῆσ τετρααρχοῦντοσ, 2 ἐπὶ ἀρχιερέωσ Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, 3 καὶ ἦλθεν εἰσ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίασ εἰσ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, 4 ὡσ γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἠσαΐου τοῦ προφήτου· φωνὴ βοῶντοσ ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείασ ποιεῖτε τὰσ τρίβουσ αὐτοῦ· 5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄροσ καὶ βουνὸσ ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰσ εὐθείασ καὶ αἱ τραχεῖαι εἰσ ὁδοὺσ λείασ, 6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. 7 ἔλεγεν οὖν τοῖσ ἐκπορευομένοισ ὄχλοισ βαπτισθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίσ ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆσ μελλούσησ ὀργῆσ; 8 ποιήσατε οὖν καρποὺσ ἀξίουσ τῆσ μετανοίασ, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖσ· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸσ

1. ς πιλατου | τετρααρχ. ter c. ℵ*C cop . . ς τετραρχ. 2. ς (= Gb) επ αρχιερεων | ς (= Gb) τον του ζαχ. 3. την: ABL etc om 4. προφητου c. ℵBDLΔ etc . . ς (Gb⁰⁰) add λεγοντοσ 5. ευθειασ c. BD[gr]Z etc (Or[dis]) . . ς -αν c. ℵAC unc rell etc

7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ
βάπτισμα εἶπεν αὐτοῖσ· γεννήματα
ἐχιδνῶν, τίσ ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν
ἀπὸ τῆσ μελλούσησ ὀργῆσ; 8 ποιή-
σατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆσ μετα-
νοίασ, 9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυ-
τοῖσ· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ·
λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸσ
ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα
τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸσ
τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν
οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν
ἐκκόπτεται καὶ εἰσ πῦρ βάλλεται.

3: Es 40, 3.

ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 9 ἤδη
δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸσ τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται·
πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται
καὶ εἰσ πῦρ βάλλεται. 10 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι
λέγοντεσ· τί οὖν ποιήσωμεν; 11 ἀποκριθεὶσ δὲ ἔλεγεν
αὐτοῖσ· ὁ ἔχων δύο χιτῶνασ μεταδότω τῷ μὴ ἔχον-
τι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίωσ ποιείτω. 12 ἦλθον δὲ
καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸσ αὐτόν· διδά-
σκαλε, τί ποιήσωμεν; 13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· μηδὲν
πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. 14 ἐπηρώ-
των δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντεσ· τί ποιήσω-
μεν καὶ ἡμεῖσ; καὶ εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· μηδένα δια-
σείσητε, μηδένα συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖσ
ὀψωνίοισ ὑμῶν.

4—6: Es 40, 3—5.

§ 15.

IOHANNES BAPTISTA CHRISTUM PRODITURUM PRAENUNTIAT.

Mt 3, 11—12. Mc 1, 7. 8. Lc 3, 15—18.

11 Ἐγὼ μὲν ὑμᾶσ βα-
πτίζω ἐν ὕδατι εἰσ μετά-
νοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρ-
χόμενοσ ἰσχυρότερόσ μου
ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸσ
τὰ ὑποδήματα βαστάσαι·
αὐτὸσ ὑμᾶσ βαπτίσει ἐν
πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί·
12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν
ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει
τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰσ τὴν
ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον
κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

7 Καὶ ἐκήρυσσεν λέ-
γων· ἔρχεται ὁ ἰσχυ-
ρότερόσ μου ὀπίσω
μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκα-
νὸσ κύψασ λῦσαι τὸν
ἱμάντα τῶν ὑποδη-
μάτων αὐτοῦ. 8 ἐγὼ
ἐβάπτισα ὑμᾶσ ὕδα-
τι, αὐτὸσ δὲ βαπτί-
σει ὑμᾶσ ἐν πνεύματι
ἁγίῳ.

15 Προσδοκῶντοσ δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλο-
γιζομένων πάντων ἐν ταῖσ καρδίαισ αὐτῶν
περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸσ εἴη ὁ
Χριστόσ, 16 ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰω-
άννησ· ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶσ·
ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερόσ μου, οὗ οὐκ εἰμὶ
ἱκανὸσ λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων
αὐτοῦ, αὐτὸσ ὑμᾶσ βαπτίσει ἐν πνεύματι
ἁγίῳ καὶ πυρί· 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ
συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰσ τὴν ἀποθήκην
αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ
ἀσβέστῳ. 18 πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρα-
καλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.

§ 16.

IESUS A IOHANNE BAPTIZATUR.

Mt 3, 13—17. Mc 1, 9—11. Lc 3, 21. 22.

13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦσ ἀπὸ τῆσ Γα-

9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκεί-

21 Ἐγένετο δὲ

---

7. βαπτισμα c. ℵ*B sah Or[3] .. ς add αυτου 8. καρπον αξιον .. ς (= Gb) καρπουσ αξιουσ 10. ηδη δε (Gb') c. ℵBCDMΔ etc .. ς add και

9. καλον: it[2] am Or[dis] Ir[int odd] om 10. ποιησωμεν (Gb') c. ℵABCD unc pler .. ς -σομεν 11. ελεγ. c. ℵBC*LX etc .. ς λεγει 12. ειπαν c. C*D .. ς ειπον | ποιησωμεν ut ante .. ς ποιησομεν 14. ς ποιησομεν, ut ante | και ημεισ h. l. c. ℵBC*LX etc .. ς ante τι | πρ. αυτουσ c. ℵAC[3] unc[13] etc .. ς αυτοισ c. BC*DLΞ etc

11. υμ. βαπτ. c. ℵB al[3] it[3] am Iust Or Cyp etc .. ς βαπτ. υμασ 12. αποθηκην .. BELU etc add αυτου.

8. εγω c. ℵBL Or etc .. ς add μεν | υδατι c. ℵBHΔ al[8] vg Or .. ς εν υδ. | εν πν. (et. ℵHΔ al Or) .. BL etc om εν

16. λεγ. πασ. (ℵ[c]L π. λ.) ο ιω. c. ℵBL e Or .. ς ο ιω. απασι (K*Ξ al πα.) λεγ. 17. διακαθαρ. c. ℵ*B a e cop arm Ir[int] etc .. ς και διακαθαριει | συναγαγειν c. ℵ*B e arm (ℵ[a] συναξαι) .. ς συναξει

λιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. 14 ὁ δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. 16 βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστεράν, ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. 17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα.

ναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου. 10 καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν. 11 καὶ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν, 22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι· σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

§ 17.

CHRISTUS TEMPTATUR A DIABOLO.

Mt 4, 1—11. Mc 1, 12. 13. Lc 4, 1—13.

1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2 καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ τεσσεράκοντα νύκτας, ὕστερον ἐπείνασεν.

12 Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. 13 καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσεράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ 2 ἡμέρας τεσσεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασεν.

3 καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· γέγραπται· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. 5 τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος

3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. 4 καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· γέγραπται ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. 5 καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ

---

14. ο δε c. ℵ*B sah Eus . . ς add ιωαννησ 15. πρ. αυτον c. ℵCDP unc⁹ etc . . B etc αυτω 16. βαπτ. δε c. ℵBC* etc . . ς και βαπτ. | ευθ. ανεβ. c. ℵBD (non d) etc . . ς ανεβ. ευθ. | ανεωχθ. (B ηνεωχθ.) c. ℵ*B sah syr^cu tol Ir^int odd etc . . ς add αυτω | πν. θε. c. ℵB . . ς το πν. του θε. | ερχομ. c. ℵ*B it⁵ am cop etc . . ς και ερχ. | ηυδοκ. c. ℵ* etc CLP al pm . . ς ευδ.

9. ναζαρετ . . ς^e -ρεθ | ε. τ. ιορδ. υπο ιω. c. ℵBDL etc . . ς υπο ιω. ε. τ. ιορδ. 10. ευθυσ c. ℵBLΔ al . . ς ευθεωσ | εκ (Gb″) c. ℵBDL etc . . ς απο | ς (= Gb) ωσει περιστ. | εισ c. BD etc . . ς επ 11. φωνη c. ℵ*D etc . . ς ad εγενετο | εν σοι (Gb′) c. ℵBD^gr LPΔ etc . . ς εν ω | D² unc⁶ etc ηυδοκ.

22. ωσ c. ℵBDL etc . . ς ωσει | γενεσθαι c. ℵBDL etc . . ς (Gb⁰⁰) add λεγουσαν | ευδοκησα c. ℵBFKMUΔΠ etc . . ς ηυδ. c. ALX unc⁷ etc

1. ο ιησ. c. ℵCDLP unc⁶ rell omn . . BUΔ om ο 2. τεσσ. νυκτ. c. ℵD . . ς νυ. τεσσ.

13. ην pr c. ℵABDL etc . . ς (= Gb) add εκει (KΠ* etc om εν τη ερ.) | τεσσ. ημ. c. ℵBL Or Eus etc . . ς ημ. τεσσ.

1. πληρ. πν. αγ. c. ℵBDEFKLΞΠ etc . . ς πν. αγ. πληρ. | εν τη ερ. c. ℵBDL etc . . ς εισ την ερημον 2. επειν. c. ℵBDL etc. . . ς (Gb⁰⁰) praem υστερον

3. πρ. ο π. ειπ. αυτω c. ℵB(D) al⁶ etc . . ς πρ. αυτω ο π. ειπεν 4. ς (= Gb†) om ὁ | επι c. ℵBEKLMPSUVΓΔ etc . . Gb″ εν c. CD al⁶ 5. εστησεν (Gb′) c. ℵBCDZ etc . . ς ιστησιν c. EKLMPSUVΓΔ etc

3. ειπ. δε c. ℵBDL etc . . ς και ειπεν 4. πρ. αυτ. ο ιησ. c. ℵBL(Δ) etc . . ς ιησ. πρ. αυτ. λεγων | ο (Gb⁰⁰) ανθρ. c. ℵBL sah cop^schw . . ς add αλλ επι παντι ρηματι θεου 5. αυτον c. ℵBDL etc . . ς (Gb⁰⁰) add ο διαβολοσ, insuper ς add εισ οροσ υψηλον: om e. ℵBL etc

εἰσ τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, 6 καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸσ
εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται
γὰρ ὅτι τοῖσ ἀγγέλοισ αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ
σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσ-
κόψῃσ πρὸσ λίθον τὸν πόδα σου. 7 ἔφη αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦσ· πάλιν γέγραπται· οὐκ ἐκπειράσεισ
κύριον τὸν θεόν σου. 8 πάλιν παραλαμβάνει
αὐτὸν ὁ διάβολοσ εἰσ ὄροσ ὑψηλὸν λίαν καὶ
δείκνυσιν αὐτῷ πάσασ τὰσ βασιλείασ τοῦ κόσ-
μου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, 9 καὶ εἶπεν αὐτῷ·
ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃσ
μοι. 10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· ὕπαγε σα-
τανᾶ· γέγραπται γάρ· κύριον τὸν θεόν σου
προσκυνήσεισ καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεισ. 11 τότε
ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολοσ, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι
προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

4: Dt 8, 3. 6: Ps 91, 11. 7: Dt 6, 16. 10: Dt 6, 13.

χρόνου· 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολοσ· σοὶ δώσω
τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν
αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἐὰν θέλω
δίδωμι αὐτήν· 7 σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃσ ἐνώ-
πιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. 8 καὶ ἀποκριθεὶσ
ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐτῷ· γέγραπται· προσκυνή-
σεισ κύριον τὸν θεόν σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λα-
τρεύσεισ. 9 ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰσ Ἰερουσαλὴμ καὶ
ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ· εἰ υἱὸσ εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦ-
θεν κάτω· 10 γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖσ ἀγγέλοισ
αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε,
11 καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσ-
κόψῃσ πρὸσ λίθον τὸν πόδα σου. 12 καὶ ἀποκρι-
θεὶσ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ ὅτι εἴρηται· οὐκ
ἐκπειράσεισ κύριον τὸν θεόν σου. 13 καὶ συντε-
λέσασ πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολοσ ἀπέστη
ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

4: Dt 8, 3. 8: Dt 6, 13. 10: Ps 91, 11 s. 12: Dt 6, 16.

§ 18.

IOHANNIS BAPTISTAE DE CHRISTO TESTIMONIA BETHANIAE PROPE IORDANEM.

Ioh 1, 19—34.

a) AD LEGATOS SYNEDRII 19—28.
b) DE BAPTISMO CHRISTI 29—34.

19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων
ἱερεῖσ καὶ Λευείτασ ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· σὺ τίσ εἶ; 20 καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο,
καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστόσ. 21 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί οὖν; Ἠλείασ εἶ;
λέγει· οὐκ εἰμί. ὁ προφήτησ εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὔ. 22 εἶπαν οὖν αὐτῷ· τίσ εἶ; ἵνα ἀπό-
κρισιν δῶμεν τοῖσ πέμψασιν ἡμᾶσ· τί λέγεισ περὶ σεαυτοῦ; 23 ἔφη· ἐγὼ φωνὴ βοῶντοσ ἐν τῇ
ἐρήμῳ· εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼσ εἶπεν Ἠσαΐασ ὁ προφήτησ. 24 καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν
ἐκ τῶν Φαρισαίων, 25 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί οὖν βαπτίζεισ, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ
Χριστὸσ οὐδὲ Ἠλείασ οὐδὲ ὁ προφήτησ; 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖσ ὁ Ἰωάννησ λέγων· ἐγὼ βαπτίζω
ἐν ὕδατι· μέσοσ ὑμῶν στήκει, ὃν ὑμεῖσ οὐκ οἴδατε, 27 ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενοσ, οὗ οὐκ εἰμὶ

---

6. λεγει . . ℵ^{b}Z etc ειπεν 9. ειπ. c. ℵBCDZ etc . . ς λεγει | ταυτ. σοι παντ. c. ℵBC*Z etc . . ς ταυ. πα. σοι 10. υπαγε c. ℵBC* KPSVΔ al mu Or^{dis} etc . . Gb add οπισω μου c. C^{2}DLZ unc^{4} etc

7. εμου c. ℵ*BDΞ unc^{8} al^{50} . . ς μου | πασα . . ς (= Gb) παντα 8. ο ιησ. ειπ. αυτ. c. ℵFLM^{mg}Ξ etc . . AKMΠ etc ει. αυ. ο ιη., ς αυ. ει. ο (B om) ιη., DL etc αυ. ο ιη. ει. | γεγρ. c. ℵBDLΞ etc . . ς (= Gb) praem υπαγε οπισω μου σατανα | ς (= Gb) γεγρ. γαρ | προσκ. κυ. τ. θε. σου c. A unc^{11} etc . . ℵBDFLW^{b}ΔΞ etc κυ. τ. θε. σου πρ. 9. ηγ. δε c. ℵBLΞ etc . . ς και ηγ. | εστησεν c. ℵBLΞ etc . . ς add αυτον | ς (= Gb) ει ο υιοσ

19. ς λευιτασ 20. εγω ουκ ειμι (Gb'') c. ℵABC*LXΔ etc . . ς ουκ ειμι εγω 21. τι ουν ηλ. ει c. ℵL a syr^{sch} Cyr . . B συ ουν τι ηλ. ει, C* etc τι ουν συ ηλ. ει, ς τι ουν ηλ. ει συ | λεγει c. ℵ a b cop . . ς και λεγ. c. ABC rell 22. ειπαν c. BC*Δ . . ς -πον 24. απεσταλμενοι c. ℵ*A*BC*L etc . . ς οι απ. 25. ειπαν c. BC*LX etc . . ς -πον | ουδε bis c. ℵABCLT^{b}X etc . . ς ουτε | ς ηλιασ 26. μεσοσ c. ℵBC*LT^{b} etc . . ς (Gb^{0}) add δε | στηκει c. BLT^{b} etc (ℵG etc εστηκει) . . ς εστηκεν c. AC unc^{13} etc 27. ο (ℵ*B om) οπισ. c. ℵBC*LT^{b} etc . . ς (= Gb) praem αυτοσ εστιν | ερχομ. c. ℵBC*LT^{b} etc . . ς (= Gb) add οσ εμπροσθεν μου γεγονεν | ουκ εγω c. BT^{b}X Or^{4} etc . . ς εγω ουκ c. A unc^{13} etc . . ℵCL Heracl Clem Or^{1} etc om εγω

ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. 28 ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν
τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.
29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ
ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. 30 οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ
ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 31 κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ
τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. 32 καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων
ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ᾽ αὐτόν. 33 κἀγὼ
οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ᾽ ὃν ἂν ἴδῃς τὸ
πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ᾽ αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 34 κἀγὼ
ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

§ 19.

DUO IOHANNIS DISCIPULI, QUORUM ALTER ANDREAS, IESUM ADEUNT; ITEM SIMON.

Ιοη 1, 35—43.

35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, 36 καὶ ἐμ-
βλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. 37 ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐ-
τοῦ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. 38 στραφεὶς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς
ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· 39 τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ῥαββεί, ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον
διδάσκαλε, ποῦ μένεις; 40 λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει,
καὶ παρ᾽ αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. 41 ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ·
42 εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ· εὑρήκαμεν τὸν Μεσ-
σίαν, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός. 43 ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

§. 20.

IN GALILAEAM ABITURUS IESUS ASSUMIT PHILIPPUM ET NATHANAELEM.

Ιοη 1, 44—52.

44 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀκολούθει μοι. 45 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου
καὶ Πέτρου. 46 εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ
νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. 47 εἶπεν αὐτῷ
Ναθαναήλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. 48 εἶδεν
Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλείτης,
ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. 49 λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. 50 ἀπε-

---

28. βηθανια c. ℵ*ABC* unc^{12} etc . . ς (= Gb‘) βηθαβαρα c. C^{2}KTUΔΠ al^{35} syr^{cu} etc
ς ο ιω c. ℵBC al . . ς ιω. c. AL rell 29. βλεπει . . ς (= Gb) add ο ιωαννης 30. υπερ c.
ℵ*BC* Or^{2} . . ς περι 31. εν c. ℵBCGLPT^{2}Λ etc . . ς εν τω 32. ς (= Gb) ωσει περιστ.
35. BL al om ὁ | 37. ηκουσαν c. ℵ* 1. . . ς και ηκ. c. ℵ^{c}ABCLT^{b} rell | οι δυ. μα. αυτ.
c. ℵB etc . . ς αυτ. οι δυ. μα. c. AP unc pler, C*LT^{b}X etc οι δυ. αυτ. μα. 38. στραφεις
c. ℵT^{b} unc^{7} etc . . ς στρ. δε 39. ειπαν c. BC* . . ς ειπον | ς ραββι | ερμηνευομ. c. ℵ*P unc^{13}
etc . . ℵ^{c}ABCLX etc μεθερμ. 40. οψεσθ. (Gb‘) c. BC*LT^{b} etc . . ς ιδετε | ηλθαν et ειδαν
c. B*C . . ς -ον | ουν c. ℵABCLXΛ etc . . ς om | ς (= Gb) ωρα δε 42. ℵ^{c}ABMT^{b}XΠ etc
πρωτον | Gb“ μεσιαν contr ℵABT^{b} unc^{4} etc | ς ο χριστ. c. min 43. ηγαγεν c. ℵBL etc . .
ς και ηγ. | ς (= Gb) εμβλ. δε | ιωαννου (B -ανου) c. ℵB*L etc. . . ς ιωνα
44. ς (= Gb) ηθελ. ο ιησους | ο (ℵ* om) ιησ. c. ℵABL unc^{10} etc . . ς om 46. υιον
c. ℵB etc . . ς τον υι. | Gb^{00} του c. AKMΔΠ etc | ναζαρετ (ς Gb“) . . ς^{e} Gb -ρεθ, item v.
sq. 47. ειπεν c. ℵ it^{3} etc . . ς και ειπ. | BL 33. ο φιλ. 48. ιησ. c. BHSΛ . . ς ο ιησ. | ς
ισραηλιτης 49. ς (= Gb) ο ιησ. 50. απεκρ. αυτ. ναθα. c. BL 33. b . . ς απ. ναθ. και λεγει
(ℵΓΛ etc ειπεν) αυτω (ℵ om, Gb^{0} κ. λεγ. αυ.). Etc | ς ραββι | βασ. ει c. ABL etc . . ς ει ο βασ.

κρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ· ῥαββεί, σὺ εἶ ὁ υἱὸσ τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺσ εἶ τοῦ Ἰσραήλ. [51]ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦσ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆσ συκῆσ, πιστεύεισ;
μείζω τούτων ὄψῃ. [52]καὶ λέγει αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα
καὶ τοὺσ ἀγγέλουσ τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντασ καὶ καταβαίνοντασ ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

§ 21.

CANAE INTEREST NUPTIIS. INDE REDIT CAPHARNAUMUM.

Ιοη 2, 1—12.

[1]Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμοσ ἐγένετο ἐν Κανᾶ τῆσ Γαλιλαίασ, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ
Ἰησοῦ ἐκεῖ· [2]ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦσ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰσ τὸν γάμον. [3]καὶ οἶνον οὐκ
εἶχον, ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνοσ τοῦ γάμου. εἶτα λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸσ αὐτόν· οἶνοσ
οὐκ ἔστιν. [4]λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦσ· τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. [5]λέγει ἡ
μήτηρ αὐτοῦ τοῖσ διακόνοισ· ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. [6]ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἓξ
κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰσ δύο ἢ τρεῖσ. [7]λέγει
αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· γεμίσατε τὰσ ὑδρίασ ὕδατοσ. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰσ ἕωσ ἄνω. [8]καὶ λέγει αὐ-
τοῖσ· ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ. οἱ δὲ ἤνεγκαν. [9]ὡσ δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρί-
κλινοσ τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντλη-
κότεσ τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινοσ [10]καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶσ ἄνθρωποσ πρῶτον
τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν, τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκασ τὸν καλὸν οἶνον
ἕωσ ἄρτι. [11]ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦσ ἐν Κανᾶ τῆσ Γαλιλαίασ καὶ ἐφα-
νέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰσ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [12]μετὰ τοῦτο κατέβη
εἰσ Καφαρναοὺμ αὐτὸσ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰσ ἡμέρασ.

§ 22.

IT HIEROSOLYMAM CELEBRATUM PASCHA. TEMPLUM PURGAT.

Ιοη 2, 13—25.

[13]Καὶ ἐγγὺσ ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰσ Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦσ. [14]καὶ
εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺσ πωλοῦντασ βόασ καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰσ καὶ τοὺσ κερματιστὰσ
καθημένουσ, [15]καὶ ποιήσασ φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντασ ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρό-
βατα καὶ τοὺσ βόασ, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα καὶ τὰσ τραπέζασ ἀνέστρεψεν,
[16]καὶ τοῖσ τὰσ περιστερὰσ πωλοῦσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ
πατρόσ μου οἶκον ἐμπορίου. [17]ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· ὁ ζῆλοσ
τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. [18]ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί σημεῖον
δεικνύεισ ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖσ; [19]ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ καὶ εἶπεν αὐτοῖσ· λύσατε τὸν ναὸν τοῦ-
τον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραισ ἐγερῶ αὐτόν. [20]εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν
οἰκοδομήθη ὁ ναὸσ οὗτοσ, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραισ ἐγερεῖσ αὐτόν; [21]ἐκεῖνοσ δὲ ἔλεγεν περὶ
τοῦ ναοῦ τοῦ σώματοσ αὐτοῦ. [22]ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦσ.

---

51. οτι sec c. ℵABOL etc . . ς om | ς οψη (Gb") . . οψει 52. οψεσθ. c. ℵBL it^{pl} vg Or^{bis} etc . . ς (Gb^{00}) praem απ αρτι

2. κ. οιν. ουκ usque ειτα λεγ. c. ℵ* a b ff^{2}, item e l aeth syr$^{p\ mg}$ . . ς κ. υστερησαντοσ οινου λεγει c. ℵ^{a}ABL rell it^{3} vg etc | οινοσ ο. εστιν c. ℵ* (et. ℵ^{a}), item syr^{sch} et ^{hr} aeth . . ς οινον ουκ εχουσιν 4. λεγει (et. ℵ* et^{cb}) . . ℵ^{ca} ABGKLUXΔΠ etc και λεγ. 6. λιθ. υδρ. c. ℵBLX etc . . ς υδρ. λιθ. | κειμεναι h. l. c. ℵ^{c}(ℵ* etc om)BLX etc . . ς ante κατα 8. οι δε c. ℵBKLΠ etc . . ς και 10. τον ελασσ. c. ℵ*BLT^{b} etc . . ς τοτε τον ελ. 11. αρχην c. ABLT^{b}Λ etc . . ς την αρχ. c. ℵX unc^{12} 12. ς καπερναουμ | αυτου (BLT^{b} etc om) κ. οι μα. αυτ. (LT^{b} etc om) . . ℵ al^{6} it^{6} arm om κ. οι μα. αυτ. (KΠ* etc ante κ. οι αδ. α. pon)

15. BLT^{b}X etc τα κερματα 17. εμνησθ. (Gb') c. ℵBLT^{b}X etc . . ς εμν. δε | ς (= Gb) κατεφαγε 18. ειπαν c. BL 33 Or^{2} . . ς ειπον 19. ιησουσ . . ς (Gb^{00}) praem ὁ 20. ειπαν c. B Or . . ς ειπον | οικοδομηθη c. ℵB*T^{b} 33 . . ς ωκοδ. 22. ς (= Gb) ελεγ. αυτοισ

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· 24 αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν
αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, 25 καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ
ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

17: Ps 69, 9.

§ 23.
COLLOQUIUM CUM NICODEMO.
Ιοн 3, 1—21.

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων·
2 οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ῥαββεί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας δι-
δάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐ-
τοῦ. 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν,
οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 4 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος· πῶς δύναται ἄν-
θρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελ-
θεῖν καὶ γεννηθῆναι; 5 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 6 τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς
σαρκὸς σάρξ ἐστιν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. 7 μὴ θαυμάσῃς ὅτι
εἶπόν σοι· δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. 8 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ
ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ
τοῦ πνεύματος. 9 ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; 10 ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; 11 ἀμὴν
ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν
οὐ λαμβάνετε. 12 εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια
πιστεύσετε; 13 καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ· 14 καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 15 ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώ-
νιον. 16 οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς
ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. 17 οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν
υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. 18 ὁ πιστεύων
εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. 19 αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον
καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα.
20 πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ
ἔργα αὐτοῦ· 21 ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα,
ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

14: Nm 21, 8 s.

§ 24.
IESU IN IUDAEA BAPTIZANTIS DIVINAM CELEBRAT LAUDEM IOHANNES BAPTISTA.
Ιοн 3, 22—36.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέ-
τριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. 23 ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ,

---

23. ϛ (= Gb) om τοις 24. ιης c. BL . . ϛ ο ιης. c. ℵA rell | αυτον c. ℵ*A*BL etc . . ϛ εαυτον

2. πρ. αυτον . . ϛ (= Gb) πρ. τον ιησουν | ϛ ραββι | δυναται h. l. c. ℵABLT^{b} etc . . ϛ ante ποιειν 3. ϛ ο (Gb^{0}) ιησους 5. ϛ ο (Gb^{00}) ιης. | των ουραν. c. ℵ* al Iust^{apo} Docet^{hipp} Ir Eus Tert etc . . ϛ του θεου 10. ϛ (= Gb) ο ιησους 13. ο ων (A* om) εν τω ουρ. c. A unc^{12} it vg syr^{cu} etc . . Gb^{0} Ti^{syno64} om c. ℵBLT^{b} etc 15. εν αυτω c. BT^{b} it^{3} am; L επ αυτω, A επ αυτον . . ϛ εις αυτον c. ℵ unc^{13} etc | εχη c. ℵBLT^{b} al^{7} a f syr^{cu} etc . . ϛ (Gb^{00}) praem μη αποληται αλλ 16. τ. υιον c. ℵ*B . . ϛ add αυτου 17. τ. υιον c. ℵBLT^{b} etc . . ϛ add αυτου 18. ο μη c. ℵB it^{2} Or Cyp^{2} Tert . . ϛ ο δε μη 19. αυτων πονηρα (Gb“) . . ϛ πον. αυτ.

ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· 24 οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς
τὴν φυλακὴν Ἰωάννης. 25 ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ
καθαρισμοῦ. 26 καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ· ῥαββεί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν
τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.
27 ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον
αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· 28 αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ'
ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου· 29 ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος
τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη
οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. 30 ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. 31 ὁ ἄνωθεν ἐρ-
χόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστιν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος 32 ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς
λαμβάνει. 33 ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν. 34 ὃν γὰρ
ἀπέστειλεν ὁ θεός, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. 35 ὁ
πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 36 ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει
ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

§ 25.

A) IOHANNES CAPITUR.

Lc 3, 19. 20. Mt 14, 3—5. Mc 6, 17—20.

19 Ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ
τετραάρχης, ἐλεγχό-
μενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ
Ἡρωδιάδος τῆς γυναι-
κὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τοῦ καὶ περὶ πάντων
ὧν ἐποίησεν πονηρῶν
ὁ Ἡρώδης, 20 προσέ-
θηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ
πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν
Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

3 Ὁ γὰρ Ἡρώδης
κρατήσας τὸν Ἰωάν-
νην ἔδησεν καὶ ἐν φυ-
λακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρω-
διάδα τὴν γυναῖκα
[Φιλίππου] τοῦ ἀδελ-
φοῦ αὐτοῦ· 4 ἔλεγεν γὰρ
Ἰωάννης αὐτῷ· οὐκ
ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν.
5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀπο-
κτεῖναι ἐφοβήθη τὸν
ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην
αὐτὸν εἶχον.

17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκρά-
τησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυ-
λακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν.
18 ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι οὐκ
ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ
σου. 19 ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθε-
λεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· 20 ὁ
γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς
αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετή-
ρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει,
καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.

---

24. ιωανν. c. ℵB etc . . ς ο ιω. 25. ιουδαιου c. ℵ^{c}ABL unc^{12} etc . . ς (= Gb) ιουδαιων c. ℵ unc^{3} Or$^{4, 162}$ etc 26. ηλθον et ειπον c. ℵAT^{b} unc^{15} etc . . Ti ηλθαν et ειπαν c. B* 28. μοι: ℵEFHMVΓ etc om 31. εκ prim: ℵ* a e επι, D al απο | ερχομενος (Gb") c. ℵD al^{4} it^{5} syr^{cu} arm Or^{com} (non^{txt}) Eus Tert al . . ς add επανω παντων εστιν 32. ὃ (ℵ* ον) c. ℵBDLT^{b} al^{6} it^{4} syr^{cu} etc . . ς (Gb^{00}) praem και | μαρτυρει c. ℵD al^{4} it^{3} syr^{cu} etc . . ς (Gb^{00}) praem τουτο 34. διδωσιν c. ℵBC*LT^{b} etc . . ς (Gb^{00}) add ο θεος

19. τετρααρχης c. ℵ*C cop . . ς τετραρχ. c. ℵ^{c} etc | τ. αδελφ. αυτου c. ℵBDΞ unc^{12} etc . . ς (= Gb) φιλιππου τ. αδ. αυ. 20. κατεκλει. c. ℵ*BDΞ it^{2} . . ς και κατ. | φυλακη c. ℵBDΞ unc^{5} etc . . ς τη φυλ.

3. εδησεν c. ℵ*B it^{2} Or^{1} . . ς add αυτον | κ. εν (ℵ^{c}B^{3} etc add. τη) φυ. απεθ. c. ℵB al it^{2} . . ς κ. εθετο εν φυ. c. CL unc^{11} etc. Alii aliter. | φιλιππου: Ti om c. D it^{6} vg | ιωανν. c. ℵD al^{5} . . ς ο ιω. | αυτω. h. l. c. ℵ^{c}(*om)BZ . . ς post γαρ c. CD unc^{12} etc

17. ς (= Gb) εν τη φυλακ. contra unc omnes 20. ηπορει c. ℵBL cop . . ς εποιει c. ACD etc

b) IOHANNE CAPTO IESUS EX IUDAEA IN GALILAEAM ABIT.

Mt 4, 12. Mc 1, 14. Lc 4, 14. Ioh 4, 1—3.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.	14 Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.	14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν.	1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, 2 καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 3 ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

§ 26.

IESU PER SAMARIAM REDEUNTIS IN GALILAEAM COLLOQUIUM CUM MULIERE SAMARITANA.

Ioh 4, 4—42.

4 Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρίας. 5 ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λεγο-
μένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 6 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ
τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα
ἦν ὡς ἕκτη. 7 ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι
πεῖν. 8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. 9 λέγει
αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρῖτις· πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος
οὔσης; 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ
λέγων σοι· δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. 11 λέγει αὐτῷ ἡ
γυνή· κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;
12 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ
ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; 13 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ
πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· 14 ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ,
οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ
ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. 15 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ
ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. 16 λέγει αὐτῇ· ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα
σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. 17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· ἄνδρα οὐκ ἔχω. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·
καλῶς εἶπες ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου
ἀνήρ. τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. 19 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. 20 οἱ
πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν
ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. 21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα
ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. 22 ὑμεῖς προσκυνεῖτε
ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· 23 ἀλλὰ
ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύ-

---

12. δε c. ℵBC* DZ etc . . ς (Gb^{00}) add ο ιησους	14. μετα δε c. ℵA unc^{13} . . Ti και μετ. c. BDg^{r} a	14. ο ιη. c. ℵABDX unc^{4} . . E unc^{10} ιη.	1. ο ιησ. c. ℵDA etc . . ς ο κυριος c. ABC unc rell 3. παλιν c. ℵB^{mg}CDLMT^{b} etc . . Ti (Gb^{0}) om c. AB* unc^{12} etc

4. σαμαριας: ς -ρειας, item infra 5. ς^{e} (non ς etc) σιχαρ c. min pauc | ὃ . . Gb ου c. C*DLMS etc | ℵB τω ιωσηφ 6. ως (Gb'') . . ς ωσει 7. πειν (πιν) c. ℵ*B*C*DL, v. 9. c. ℵ*AB*C*DLT^{b}, v. 10. c. ℵ*B*C*DLT^{b} . . ς ubique πιειν 9. λεγει c. ℵ*V*w^{e} etc . . ς (Gb^{0}) add ουν | σαμαριτις . . ς -ρειτις· Item post | ουσης (ς ante γυναικος) absq ου γαρ etc c. ℵ*D it^{3} . . ς add ου γαρ συγχρωνται ιουδαιοι σαμαρειταις 11. ποθεν c. ℵD etc . . ς ποθ. ουν 13. ς (= Gb) ο ιησ. 14. διψησει . . ς -ση | εγω sec c. ℵDMT^{b} etc . . ς om 15. διερχ- c. ℵ*B Or^{4} . . ς ερχ. Item -χωμαι c. ℵ*ACD unc^{6} Or^{4} . . ς Ti -χομαι c. ℵ^{c}B etc 16. αυτη c. BC* etc . . ς add ο (ℵA om) ιησους | τ. ανδρ. σου: Ti σου τ. ανδρ. c. B etc 17. και ειπεν: ℵ om | ανδρ. ο. εχ. c. ℵC*DL . . ς ο. εχ. α. | ειπες c. ℵB* . . ς ειπας | οτι α. ο. εχω . . ℵD etc - - εχεις 20. ς (= Gb) εν τουτ. τ. ορ. | ℵ om ο τοπος | ς (= Gb) δει προσκυ. 21. πιστευε μ. γυν. (Gb'') c. ℵBC*L etc . . ς γυν πιστευσον μοι 23. αλλα c. ℵABD . . ς αλλ

ματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. 24 πνεῦμα
ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν δεῖ. 25 λέγει αὐτῷ ἡ
γυνή· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν
ἅπαντα. 26 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. 27 καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν· τί ζητεῖς ἢ τί
λαλεῖς μετ᾽ αὐτῆς; 28 ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ
λέγει τοῖς ἀνθρώποις· 29 δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι οὗτός
ἐστιν ὁ Χριστός; 30 ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. 31 ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων
αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ῥαββεί, φάγε. 32 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν
ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. 33 ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν;
34 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ
τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. 35 οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχε-
ται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί
εἰσιν πρὸς θερισμόν. 36 ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον,
ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. 37 ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι
ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. 38 ἐγὼ ἀπέσταλκα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κε-
κοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. 39 ἐκ δὲ τῆς
πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρ-
τυρούσης ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. 40 ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρῖται, ἠρώτων
αὐτὸν μεῖναι παρ᾽ αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. 41 καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ
τὸν λόγον αὐτοῦ, 42 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ
ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

§ 27.

IESUS A GALILAEIS RECEPTUS CANAE SANAT FILIUM CAPHARNAITICI MINISTRI REGII.

Ioh 4, 43—54.

43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, 44 αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς
ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. 45 ὡς οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ
ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. 46 ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας,
ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον.
Ἦν δέ τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει, ἐν Καφαρναούμ· 47 οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς
ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτόν, καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ
ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. 48 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· ἐὰν
μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. 49 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· κύριε,
κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. 50 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου· ὁ υἱός σου
ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. 51 ἤδη δὲ αὐτοῦ

---

24. προσκυνουντας c. ℵD* Heracl etc . . ς add αυτον | ℵ*εν πν. αληθειας | πρ. δει c. ℵD etc . . ς δει πρ. 25. ℵ^{c}GLΛ etc οιδαμεν | Gb″ μεσιας c. B unc^{7} etc | απαντα c. ℵBC* . . ς παντα 27. επι: ℵ*D cop εν | ηλθαν (ℵ* επηλθαν) c. ℵ*B* . . ς -ον | ς (= Gb) εθαυμασαν 29. ἃ c. ℵBC* etc . . ς οσα 30. εξηλθον . . ς (= Gb) add ουν 31. εν c. ℵBC*DL etc . . ς (= Gb) εν δε 34. ποιω c. ℵA unc^{10} . . BCDKLT^{b}Π ποιησω 35. ετι: Gb^{0} c. DLΠ* | ς (= Gb) τετραμηνον 36. ηδη . . ς c. antecedd conjg | ο θεριζων c. ℵBC*DLT^{b} etc . . ς (= Gb) και ο θε. | ινα και: BCLT^{b}U etc om και 37. αληθινος c. ℵBC*KLT^{b}ΔΠ* . . ς (Gb^{0}) praem ὁ 38. απεσταλκα c. ℵD . . ς απεστειλα 39. ἃ c. ℵBC*L etc . . ς οσα 42. ο σω. τ. κο. c. ℵBC*T^{b} etc . . ς (Gb^{00}) add ο χριστος

43. εκειθ. c. ℵBCDT^{b} etc . . ς (Gb^{0}) add και απηλθεν 44. ς (= Gb) ο ιησ. 45. ως c. ℵD . . ς οτε | ἃ c. ℵ*DT^{b} unc^{13} . . Gb″ Ti οσα c. ℵ^{c}ABCLΠ^{2} 46. ηλθεν (ℵ ηλθαν, item ℵ* εποιησαν) ουν παλ. c. (ℵ)BCDL etc . . ς (= Gb) ante (A unc^{13} post) παλ. add ο ιησους

46. ην δε c. ℵDLT^{b} etc . . ς και ην 47. ηρωτα c. ℵBCDLT^{b} etc . . ς (Gb^{00}) add αυτον 50. επιστευσεν c. ℵBD etc . . ς (Gb^{0}) praem και, LT^{b} επ. δε | ον (c. ℵ^{c}ABCLT^{b}; ς ᾧ) ειπ. αυτ. ο (ς om c. min) ιησ. (ℵ^{c} om ο ιησ.) . . ℵ* syr^{cu} του ιησου

καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι ὑπήντησαν αὐτῷ καὶ ἤγγειλαν ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. 52 ἐπύθετο οὖν
τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν. εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην
ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. 53 ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. 54 τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον
ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

§ 28.

HIEROSOLYMAM PROFECTUS SENEM AEGROTUM AD PISCINAM BETHESDA RESTITUIT SABBATO. QUA RE OFFENSIS IUDAEIS DE SE SUBLIMITER DISPUTAT.

Ioh 5, 1 — 47.

1 Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. 2 ἔστιν δὲ
ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, τὸ λεγόμενον Ἑβραϊστὶ Βηθζαθά, πέντε
στοὰς ἔχουσα. 3 ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. 5 ἦν
δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· 6 τοῦτον ἰδὼν ὁ
Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέ-
σθαι; 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλῃ
με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. 8 λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς· ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει· 9 καὶ ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ
ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 10 ἔλεγον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κρά-
βαττον. 11 ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἆρον τὸν κράβαττόν σου
καὶ περιπάτει. 12 ἠρώτησαν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι ἆρον καὶ περιπάτει;
13 ὁ δὲ ἀσθενῶν οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.
14 μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιὴς γέγονας·
μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται. 15 ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς
Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. 16 καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν

---

51. οι δουλ. c. ℵDgrL 1. it^{7} vg . . ς add αυτου | υπηντ. c. ℵBCDKL . . ς απηντ | κ. ηγγειλ. c. ℵD (D b al add αυτω) . . ς κ. απηγγ., KΠ κ. ανηγγ . . BL cop om | οτι c. ℵD b . . ς praem λεγοντες | παις: DKLUΠ υιος | αυτου c. ℵABC it^{6} vg arm . . ς σου 52. ς παρ αυτ. τ. ωραν | ειπ. ουν. c. BCL . . ς και ειπον | ς χθες 53. εκεινη c. ℵ*BC 1. Chr . . ς εν εκ. | ο υι. c. ℵABCL . . ς (Gb^{0}) praem οτι

1. η εορτη c. ℵCL unc^{7} etc . . ς εορτη c. ABD unc^{7} etc | ιουδαιων: Λ αζυμων | ιησους: ς (Gb^{00}) praem ὁ 2. επι (c. BCI unc^{12}; ℵcADGL εν) τη: ℵ* al^{3} e etc om | το λεγομενον c. ℵ*; DV etc η λεγομενη . . ς η επιλεγομενη | βηθζαθα (L Eus βηζ.) c. ℵ 33, L e l Eus; item D a βελζεθα (-*zatha*). Similiter B c vg sah cop al Tert itinerar^{burdig} (anni 333) etc βηθσαιδα . . ς βηθεσδα 3. πληθος c. ℵBCDL etc . . ς (Gb^{00}) add πολυ | ξηρων c. ℵA*BC*L etc . . ς (Gb^{00}) add εκδεχομενων την του υδατος κινησιν 4. ς (Gb^{00}) ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ. ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι (singg variant): om c. ℵBC*D al^{3} it^{3} vg^{codd} syr^{cu} etc 5. και: ς (= Gb) om | αυτου c. ℵBC*DLΠ** etc . . ς om 7. ς (= Gb) βαλλη 8. ς (= Gb) εγειραι | κραβαττον (ℵ -κτον): ς κραββατον. Etiam vv. sqq. 9. εγεν. υγιης (D etc υγ. εγ.) c. ℵ*D etc . . ς praem ευθεως | ℵD etc και εγερθεις (ℵ ηγερθη και) ηρεν 10. και ουκ: ς om και 11. απεκριθη c. C^{3}D unc^{8} it^{7} vg syr^{cu} etc . . ℵABC* unc^{6} etc praem ο (AB ος) δε 12. ηρωτησαν c. ℵBD etc: ς add ουν | αρον (ℵ* αραι, item περιπατειν) c. ℵBC*L sah . . ς add τον κραββατον (-βαττον) σου 13. ασθενων (Gb') c. D b l fos . . ς ιαθεις | ℵ*D* ενευσεν 14. σοι τι (Gb'') . . ς τι σοι c. ℵDEKΠ etc 15. ειπεν c. ℵCL etc . . ς ανηγγειλεν (DKUΛ etc απηγγ.) | αυτον . . DA** etc με 16. οι ιουδ. τ. ιησ. (Gb'') . . ς τ. ιη. οι ιουδ. atque add (= Gb) και εζητουν αυτον αποκτειναι

Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17 ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖσ· ὁ πατήρ μου ἕωσ ἄρτι
ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. 18 διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι
οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ
θεῷ. 19 ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦσ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖσ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ
υἱὸσ ποιεῖν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ οὐδέν, ἂν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνοσ ποιῇ,
ταῦτα καὶ υἱὸσ ποιεῖ ὁμοίως. 20 ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ
αὐτὸσ ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖσ θαυμάζετε. 21 ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ
ἐγείρει τοὺσ νεκροὺσ καὶ ζωοποιεῖ, οὕτωσ καὶ ὁ υἱὸσ οὓσ θέλει ζωοποιεῖ. 22 οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ
κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, 23 ἵνα πάντεσ τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼσ
τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. 24 ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώ-
νιον, καὶ εἰσ κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰσ τὴν ζωήν. 25 ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆσ φωνῆσ τοῦ υἱοῦ τοῦ
θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντεσ ζήσουσιν. 26 ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτωσ καὶ τῷ
υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. 27 καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸσ ἀνθρώ-
που ἐστίν. 28 μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντεσ οἱ ἐν τοῖσ μνημείοισ ἀκούσουσιν
τῆσ φωνῆσ αὐτοῦ, 29 καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντεσ εἰσ ἀνάστασιν ζωῆσ, οἱ τὰ
φαῦλα πράξαντεσ εἰσ ἀνάστασιν κρίσεωσ. 30 οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼσ
ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσισ ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέ-
λημα τοῦ πέμψαντόσ με. 31 ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθήσ·
32 ἄλλοσ ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἴδατε ὅτι ἀληθήσ ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ
περὶ ἐμοῦ. 33 ὑμεῖσ ἀπεστάλκατε πρὸσ Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ· 34 ἐγὼ δὲ οὐ
παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖσ σωθῆτε. 35 ἐκεῖνοσ ἦν
ὁ λύχνοσ ὁ καιόμενοσ καὶ φαίνων, ὑμεῖσ δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸσ ὥραν ἐν τῷ φωτὶ
αὐτοῦ. 36 ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ
ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκεν.
37 καὶ ὁ πέμψασ με πατήρ, ἐκεῖνοσ μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε
ἀκηκόατε, οὔτε εἶδοσ αὐτοῦ ἑωράκατε, 38 καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι
ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνοσ, τούτῳ ὑμεῖσ οὐ πιστεύετε. 39 ἐραυνᾶτε τὰσ γραφάσ, ὅτι ὑμεῖσ δοκεῖτε
ἐν αὐταῖσ ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· 40 καὶ οὐ θέλετε
ἐλθεῖν πρόσ με ἵνα ζωὴν ἔχητε. 41 δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, 42 ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶσ
ὅτι οὐκ ἔχετε τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ ἐν ἑαυτοῖσ. 43 ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρόσ μου,
καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλοσ ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσθε. 44 πῶσ
δύνασθε ὑμεῖσ πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντεσ, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ
μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; 45 μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸσ τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κα-
τηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆσ, εἰσ ὃν ὑμεῖσ ἠλπίκατε. 46 εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν
ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνοσ ἔγραψεν. 47 εἰ δὲ τοῖσ ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶσ τοῖσ
ἐμοῖσ ῥήμασιν πιστεύσετε;

---

17. ο δε c. ℵB . . ς add ιησουσ 18. δια τουτο ℵD it^{7} etc . . ς add ουν (syr^{cu} δε) 19. απεκριν. ουν ο ιησ. (B om) κ. ελεγ. (c. ℵ^{c}BL; ς ειπεν) αυτοισ . . ℵ* ελεγεν ουν αυτ. ο ιησ., similiter syr^{cu} | αν c. ℵB . . ς εαν | ποι. ομοι. c. ℵD it^{3} Or^{int} etc . . ς ομ. ποι. 20. θαυμαζετε c. ℵL al^{6} . . ς -ζητε 25. ακουσουσιν (ℵL -σωσιν) c. B (ℵL) etc . . ς -σονται | ζησουσιν c. ℵBDL etc . . ς ζησονται 26. και τω υι. εδω. c. ℵ^{c} (ℵ* plura om) BL it^{2} Eus^{bis} etc . . ς εδω. κ. τω υι. 27. κρισιν c. ℵ^{c}ABL 33. it^{6} Or^{saep} etc . . ς και κρισιν 28. ακουσουσιν (ℵLΔ -σωσιν) c. B (ℵLΔ) etc . . ς ακουσονται 29. οι sec c. B it^{3} Tert . . ς add δε (vv mu *et qui*) 30. ς (= Gb) του πεμψ. με πατροσ 32. οιδατε c. ℵD it^{3} syr^{cu} arm . . ς οιδα (al^{3} οιδαμεν) 35. ς (= Gb) αγαλλιασθηναι c. L al mu 36. μειζω c. ℵL unc^{8} . . ABFGMΛ etc -ζων, D -ζονα | δεδωκ. c. ℵBLΓ etc . . ς εδωκ. | ποιω c. ℵABDL etc . . ς praem εγω 37. εκεινοσ c. ℵBL etc . . ς αυτοσ (D εκειν. αυτ.) | πωπ. ακηκ. c. ℵABDKLΠ etc . . ς ακηκ. πωπ. 38 εν υμ. μεν. c. ℵBL etc . . ς μεν. ε. υμ. 39. εραυν. c. ℵB* . . ς ερευν. 42. αλλα c. BDL 33. . . ς αλλ | ουκ εχετε h. l. c. ℵ*D it^{3} . . ς post θεου 44. ζητειτε: ℵ* al^{10} it^{2} etc ζητουντεσ 46. ς μωση | ℵ* γεγραφεν 47. πιστευσετε c. ℵΛ unc^{pl} etc . . BVΠ* etc -ετε, DGSΔ etc -σητε

B: USQUE DUM E MEDIIS REBUS GALILAEIS IRET HIEROSOLYMAM AD TABERNACULORUM FESTUM.

§ 29.

IESUS PUBLICE IN GALILAEA PRODIENS.

Mt 4, (12.) 17. Mc 1, (14.) 15. Lc 4, (14.) 15.

(12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.) 17 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

(14 Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν,) κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, 15 ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

(14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν·) καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

(Mt 4, 12. Mc 1, 14. Lc 4, 14: cf § 25.)

NAZARETHI IN SYNAGOGA DOCET ET SPERNITUR.

Lc 4, 16—30.

16 Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἀνατεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. 17 καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ
βιβλίον τοῦ προφήτου Ἠσαΐου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον·
18 πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με
19 κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,
κηρῦξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. 20 καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν, καὶ
πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς
ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. 22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ
καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
ἔλεγον· οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; 23 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ,
ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. 24 εἶπεν δέ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός
ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι ἑαυτοῦ. 25 ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλείου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο
λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, 26 καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλείας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν. 27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. 28 καὶ ἐπλήσθησαν
πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, 29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς
πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε
κατακρημνίσαι αὐτόν. 30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

18: Es 61, 1 s. 25: 1 Reg 17, 1. 26: 1 Reg. 17, 9. 27: 2 Rg 5, 14.

---

14. του θεου (Gb'') c. ℵBL al^{10} it^{3} al Or^{bis} . . ς praem της βασιλειας 15. οτι c. ℵ* c. vg^{cod} Or . . ς praem και λεγων c. BL unc^{4}, item Gb'' Ti λεγων c. ℵ^{a}AD unc^{8}

16. εισ c. ℵBDL (Δ om) ΛΞ al^{15} Or . . ς add την | ναζαρα c. ℵB*Ξ 33. e Or; Δ -ραθ Λ -ρατ . . ς -ρετ, ς^{e} -ρεθ | ανατεθραμμ. c. ℵFLΞ etc . . ς τεθραμμ. 17. του πρ. ησα. c. ℵBLΞ etc (D) . . ς ησα τ. πρ. | αναπτυξ. (et Eus Or^{int}): ABLΞ etc ανοιξας | τοπον c. ℵLΞ 33. . . ς τον τοπ. 18. ς (= Gb) ενεκεν et ευαγγελιζεσθαι | απεστ. με (D*^{gr} απεσταλμαι) c. ℵBDLΞ etc . . ς (= Gb) add ιασασθαι τους συντετριμμενους την καρδιαν 20. παντ. οι οφθ. εν τ. συν. ησ. c. ℵBFL Eus^{2} etc . . ς πα εν. τ. συ. οι οφθ. ησ., Ti πα. εν τη σ. ησ. οι οφθ. 22. ουχι c. ℵBDL . . ς ουχ | υι. εστ. (D post ιωσ.) ιωσ. ουτ. c. ℵBDL etc . . ς ουτ. εστ. ο υι. ιω. 23. εισ την c. ℵB; Gb εισ c. DL al^{4} . . ς εν τη 24. εαυτου c. ℵD . . ς αυτου 25. οτι c. ℵLXΛ al^{30} etc . . ς om c. ABD unc^{12} | επι: BD al^{5} om (nec expri it^{pler} vg al) 26. σιδωνιας c. ℵABC(DL)XΓ etc . . ς σιδωνος 27. εν τω ισρ. h. l. c. ℵBCDLX etc . . ς post προφητ. | ελισαιου c. ℵABDGLUVΔ etc . . ς ελισσαιου | Ti εκαθερισθη c. ΑCLX al | ναιμαν . . ς νεεμαν 29. ς (= Gb) εως της οφρ. | ωκοδ. (D οικοδομηται) αυτ. c. ℵBDL al^{4} it^{3} . . ς αυτ. ωκοδ. | ωστε c. ℵBDL etc . . ς (= Gb) εισ το

§ 30.

RELICTO NAZARETH MIGRAT CAPHARNAUMUM.

Mt 4, 13—16. Lc 4, 31.

13 Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὰ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰσ Καφαρ-
ναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοισ Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ,
14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντοσ·
15 γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσησ, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,
16 ὁ λαὸσ ὁ καθήμενοσ ἐν σκότει φῶσ εἶδεν μέγα, καὶ τοῖσ καθημένοισ ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ
θανάτου φῶσ ἀνέτειλεν αὐτοῖσ.

31 Καὶ κατῆλθεν εἰσ
Καφαρναοὺμ πόλιν τῆσ
Γαλιλαίασ.

15 s: Es 9, 1 s.

§ 31.

QUATTUOR VOCAT DISCIPULOS: Mc 1, 16—20. Mt 4, 18—22.

PISCATUS PETRI: Lc 5, 1—11.

16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆσ
Γαλιλαίασ εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν
ἀδελφὸν Σίμωνοσ ἀμφιβάλλοντασ ἐν τῇ θα-
λάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλεεῖσ. 17 καὶ εἶπεν αὐτοῖσ
ὁ Ἰησοῦσ· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶσ
γενέσθαι ἁλεεῖσ ἀνθρώπων. 18 καὶ εὐθὺσ
ἀφέντεσ τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 καὶ
προβὰσ ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβε-
δαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
αὐτοὺσ ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντασ τὰ δίκτυα·
20 καὶ εὐθὺσ ἐκάλεσεν αὐτούσ· καὶ ἀφέντεσ
τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ
μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆσ
Γαλιλαίασ εἶδεν δύο ἀδελφούσ, Σίμωνα τὸν
λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ, βάλλοντασ ἀμφίβληστρον εἰσ τὴν θά-
λασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλεεῖσ. 19 καὶ λέγει αὐτοῖσ·
δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶσ ἁλεεῖσ
ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθέωσ ἀφέντεσ τὰ δίκτυα
ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 καὶ προβὰσ ἐκεῖθεν
εἶδεν ἄλλουσ δύο ἀδελφούσ, Ἰάκωβον τὸν τοῦ
Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν
τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸσ αὐτῶν
καταρτίζοντασ τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν
αὐτούσ. 22 οἱ δὲ εὐθέωσ ἀφέντεσ τὸ πλοῖον καὶ
τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Lc 5, 1—11.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ αὐ-
τὸσ ἦν ἑστὼσ παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, 2 καὶ ἴδεν δύο πλοιάρια ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην·
οἱ δὲ ἁλεεῖσ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀποβάντεσ ἔπλυναν τὰ δίκτυα. 3 ἐμβὰσ δὲ εἰσ ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σί-
μωνοσ, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆσ γῆσ ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καθίσασ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐδίδασκεν
τοὺσ ὄχλουσ. 4 ὡσ δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸσ τὸν Σίμωνα· ἐπανάγαγε εἰσ τὸ βάθοσ, καὶ

---

13. ναζαρα c. ℵbB*Z 33.; CPΔ -ραθ . . Ti -ρεθ c. ℵ*D unc[5], ς -ρετ. 16. σκοτει c. ℵ*CLP unc[8] etc . . Ti σκοτια (-εια) c. ℵbBD | φωσ h. l. c. ℵBC etc . . ς post ειδ c. DLP unc[8]

16. και παραγ. (Gb'') c. ℵBDL etc . . ς περιπατων δε | σιμωνοσ c. ℵBLM etc; Gb'' του σι. c. AE**Δ etc . . E* unc[7] etc αυτου του σιμ.

18. ς (=Gb) περ. δε ο ιησουσ 18. 19. αλεεισ c. ℵ*B*C . . ς αλιεισ

. . ς αυτου | ς (= Gb) βαλλοντασ | εν τη c. ℵBL al . . praem αμφιβληστρον 16. 17. αλεεισ c. AB*LΔ et ℵAB*CLΔ . . ς αλιεισ 18. ευθυσ c. ℵL 33. . . ς ευθεωσ | τ. δικτ. (Gb'') c. ℵBCL etc . . ς τ. δι. αυτων . . D it[4] παντα 19. προβασ (Gb'') c. BDL etc . . ς add εκειθεν ℵ omisso* ολιγ.) 20. ευθυσ c. ℵBL . . ς ευθεωσ

1. και ακου. c. ℵABLX etc . . ς του ακ. 2. ιδεν c. ACDLQR unc[5] . . ς ειδε c. ℵB unc[8] | πλοιαρ. c. AC*LQR al[6] it[2] . . ς πλοια | αλεεισ c. ℵ*ACLQ . . ς αλιεισ | απ (ℵ*om) αυτ. h. l. (Gb'') c. ℵBC*DL etc; ς post αποβ . . R it[5] vg om | επλυναν c. ℵC*LQX etc; BD επλυνον . . ς απεπλυναν 3. σιμωνοσ c. ℵBDL . . ς του σι. | καθ. δε c. ℵBLQ etc . . ς και καθ. | εν τω πλ. c. ℵD e . . B εκ του πλοιου, item ς sed post εδιδ.

χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς
κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. 6 καὶ τοῦτο ποιήσαν-
τες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ· διερήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. 7 καὶ κατένευσαν
τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ ἔπλησαν
ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8 ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γό-
νασιν Ἰησοῦ λέγων· ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε. 9 θάμβος γὰρ περι-
έσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ᾗ συνέλαβον, 10 ὁμοίως δὲ καὶ
Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σί-
μωνα ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. 11 καὶ καταγαγόντες τὰ
πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

§ 32.

CAPHARNAUMI SANAT DAEMONIACUM.

Lc 4, 31—37.

31 (Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας,) καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν·
32 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.
33 καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ·
34 ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.
35 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν.
36 καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν καὶ ἐξέρχονται;
37 καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

Mc 1, 21—28.

21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγήν.
22 καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.
23 καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν
24 λέγων· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς· οἴδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.
25 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.
26 καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.
27 καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συνζητεῖν αὐτοὺς λέγοντας· τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.
28 καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

---

5. σιμ. c. ℵBLΔ . . ς ο σιμ. | ειπεν c. ℵB e cop . . ς add αυτω | ολησ c. ℵABL etc . . ς ολησ | τα δικτ. c. ℵB(D)L etc . . ς το δικτυον 6. ς (= Gb) ιχθ. πληθ. | διερησσετο (ℵB^{3} διερρ.) c. ℵB*L . . c διερρητο . . ς διερρηγνυτο (A διερηγν.) | τα δι. c. ℵBDL etc . . ς το δικτυον 7. τ. μετοχ. c. ℵBDL . . ς τ. με. τοισ | ηλθαν c. ℵL . . ς ηλθον 8. ς του (Gb^{00}) ιησου 10. ο ιησ. c. ℵAC unc^{13} . . Ti om o c. BL 11. παντα c. ℵBDL . . ς απαντα

34. εα c. ℵBLV*Ξ cop Or . . ς praem λεγων 35. εξελθ. απ (Gb'') c. ℵBDLVΞ etc . . ς εξ | εισ το c. ℵABCLMQXΞ etc . . Gb om το c. D unc^{12}

21. ευθυσ c. ℵL etc . . ς ευθεωσ | εδιδ. ε. τ. συν. c. ℵ(C)L(Δ) Or^{2} etc . . ς εισελθων (Gb^{00}) ε. τ. συν. εδιδ. 13. ευθυσ c. ℵBL etc . . ς om 24. λεγων c. ℵ*BD it vg etc . . ς add (Gb^{0}) εα | οιδαμεν c. ℵLΔ cop Or^{2} Eus^{4} Ir^{int} etc . . ς οιδα

25. ο ιησ. c. ℵ*A* . . ς add λεγων 26. φωνησαν c. ℵBL 33. Or . . ς κραξαν | Gb'' απ αυτου c. CDMΔ etc 27. απαντ. c. ℵBL Or etc . . ς παντ. | αυτουσ c. ℵB it^{4} . . ς προσ αὐτ., Ti πρ. εαυτ. | διδ. καιν. κ. εξουσ. και c. ℵBL etc . . ς τισ η διδ. η καινη αυτη; οτι κατ εξουσ. και 28. ς εξηλθ. δε | ευθυσ . . ℵ* etc om | πανταχου (ℵ^{c}L -χη) c. ℵ^{c}BCL al it^{3} cop . . ς om

§ 33.

IBIDEM SANAT SOCRUM PETRI ET ALIOS.

Lc 4, 38 s. 40 s. Mc 1, 29—31. 32—34. Mt 8, 14 s. 16 s.

38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συνα-
γωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν
Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σί-
μωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ
μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν
περὶ αὐτῆς. 39 καὶ ἐπιστὰς
ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ
πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν·
παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διη-
κόνει αὐτοῖς.

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου
πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας
νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐ-
τοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκά-
στῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπι-
τιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς.
41 ἐξήρχοντο δὲ καὶ δαιμόνια
ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ
λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα
αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν
Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

29 Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς
ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν
Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰα-
κώβου καὶ Ἰωάννου. 30 ἡ δὲ πεν-
θερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσ-
σουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ
περὶ αὐτῆς. 31 καὶ προσελθὼν ἤγει-
ρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός·
καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ
διηκόνει αὐτοῖς.

32 Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε
ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ
τοὺς δαιμονιζομένους· 33 καὶ ἦν
ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς
τὴν θύραν. 34 καὶ ἐθεράπευσεν
πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις
νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέ-
βαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ
δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

14 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶ-
δεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ
βεβλημένην καὶ πυρέσ-
σουσαν. 15 καὶ ἥψατο τῆς
χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆ-
κεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ
ἠγέρθη, καὶ διηκόνει
αὐτῷ.

16 Ὀψίας δὲ γενομένης
προσήνεγκαν αὐτῷ δαι-
μονιζομένους πολλούς· καὶ
ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λό-
γῳ, καὶ πάντας τοὺς κα-
κῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν,
17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥη-
θὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προ-
φήτου λέγοντος· αὐτὸς
τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλα-
βεν καὶ τὰς νόσους ἐβά-
στασεν.

17: Es 53, 4.

§ 34.

CAPHARNAUMO IN DESERTUM IT PERAGRATQUE GALILAEAM.

Lc 4, 42—44. Mc 1, 35—39.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη
εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν
αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον
αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. 43 ὁ δὲ

35 Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν
καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύ-
χετο. 36 καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ
μετ' αὐτοῦ, 37 καὶ εὗρον αὐτόν, καὶ λέγουσιν

---

38. απο (Gb'') c. ℵBCDLQ etc ..ς εκ | ς (= Gb) η πενθ. δε

40. BC al[2] απαντες | επιτιθεις c. BDQX al .. ς επιθεις | εθεραπευεν c. BD it vg etc .. ς -πευσεν 41. εξηρχοντο c. ℵCX Or etc .. ς εξηρχετο | κραυγαζ. c. ADEGHQUVΓΛ etc .. ς κραζ. | ς (= Gb) ο χριστος ο υι. τ. θε.

42. επεζητουν .. ς (= Gb) εζητουν

29. ευθυς c. ℵBLΔ .. ς ευθεως | Gb' εξελθων ηλθεν c. B(D) al mu etc 30. ευθυς c. ℵBDL .. ς ευθεως 31. χειρος c. ℵBL(D) .. ς χειρ. αυτης | ο πυρ. c. ℵBCL etc .. ς add ευθεως

32. BD εδυσεν 33. ην ολη η πολ. επισ. (B συνηγμ.) c. ℵBCDL etc .. ς η πολ. ολη επισ. ην 34. ηδ. αυτ. c. ℵ*A(D) unc[10] .. ℵ[c]BC GLM etc add (τον) χριστον ειναι

15. αυτω (Gb') .. ς αυτοις

35. εννυχα (Gb') .. ς εννυχον 36. κατεδιωξεν c. ℵBMSU etc .. ς -ξαν | σιμων c. ℵBL al .. ς ο σιμων 37. κ. ευρον αυτ. και c. ℵBL e etc .. ς κ. ευροντες αυτ.

εἶπεν πρὸσ αὐτοὺσ ὅτι καὶ ταῖσ ἑτέραισ πό-
λεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. 44 καὶ ἦν
κηρύσσων εἰσ τὰσ συναγωγὰσ τῆσ Γαλι-
λαίασ.

αὐτῷ ὅτι πάντεσ ζητοῦσίν σε. 38 καὶ λέγει αὐτοῖσ·
ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰσ τὰσ ἐχομένασ κωμοπόλεισ,
ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰσ τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. 39 καὶ
ἦλθεν κηρύσσων εἰσ τὰσ συναγωγὰσ αὐτῶν εἰσ
ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Mτ 4, 23.

23 Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖσ συναγωγαῖσ αὐτῶν καὶ κηρύσσων
τὸ εὐαγγέλιον τῆσ βασιλείασ καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

§ 35.

SANAT LEPROSUM.

Lc 5, 12—16. Mc 1, 40—45. Mτ 8, 1—4.

12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐ-
τὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ
ἀνὴρ πλήρησ λέπρασ· ἰδὼν δὲ
τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον
ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων· κύριε, ἐὰν
θέλῃσ, δύνασαί με καθαρίσαι.
13 καὶ ἐκτείνασ τὴν χεῖρα ἥψατο
αὐτοῦ εἰπών· θέλω, καθαρίσθη-
τι. καὶ εὐθέωσ ἡ λέπρα ἀπῆλθεν
ἀπ' αὐτοῦ. 14 καὶ αὐτὸσ παρήγ-
γειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ
ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱε-
ρεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ κα-
θαρισμοῦ σου καθὼσ προσέταξεν
Μωϋσῆσ, εἰσ μαρτύριον αὐτοῖσ.
15 διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγοσ
περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι
πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι
ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· 16 αὐ-
τὸσ δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖσ
ἐρήμοισ καὶ προσευχόμενοσ.

40 καὶ ἔρχεται πρὸσ αὐτὸν λε-
πρόσ, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γο-
νυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέ-
λῃσ δύνασαί με καθαρίσαι. 41 καὶ
σπλαγχνισθεὶσ ἐκτείνασ τὴν χεῖρα
αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει· θέλω,
καθαρίσθητι. 42 καὶ εὐθὺσ ἀπῆλ-
θεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκα-
θερίσθη. 43 καὶ ἐμβριμησάμενοσ
αὐτῷ εὐθὺσ ἐξέβαλεν αὐτόν, 44 καὶ
λέγει αὐτῷ· ὅρα μηδενὶ μηδὲν
εἴπῃσ, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖ-
ξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ
τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν
Μούσῆσ εἰσ μαρτύριον αὐτοῖσ. 45 ὁ
δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν
πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον,
ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι εἰσ
πόλιν φανερῶσ εἰσελθεῖν, ἀλλ'
ἔξω ἐπ' ἐρήμοισ τόποισ ἦν, καὶ
ἤρχοντο πρὸσ αὐτὸν πάντοθεν.

1 Καταβάντι δὲ αὐτῷ
ἀπὸ τοῦ ὄρουσ, ἠκολού-
θησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
2 καὶ ἰδοὺ λεπρὸσ προσελ-
θὼν προσεκύνει αὐτῷ λέ-
γων· κύριε, ἐὰν θέλῃσ,
δύνασαί με καθαρίσαι.
3 καὶ ἐκτείνασ τὴν χεῖρα
ἥψατο αὐτοῦ λέγων· θέ-
λω, καθαρίσθητι. καὶ εὐ-
θέωσ ἐκαθερίσθη αὐτοῦ
ἡ λέπρα. 4 καὶ λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦσ· ὅρα μηδενὶ
εἴπῃσ, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυ-
τὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ
προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ
προσέταξεν Μωϋσῆσ, εἰσ
μαρτύριον αὐτοῖσ.

4: Lv 14, 2.

---

43. επι c. ℵBL etc . . ς εισ | απεσταλην c. ℵBCDLX etc . . ς απεσταλμαι 44. εισ τασ συ. c. ℵBDQ etc . . ς εν ταισ συναγωγαισ | γαλιλαιασ c. AD unc[14] it vg etc . . ℵBCLQR etc ιουδαιασ

37. ζητ. σε c. ℵBCDLΔ etc . . Gb″ σε ζητ. 38. αλλαχου c. ℵBC*L etc . . ς om | Gb και εκει contra ℵDLef etc | εξηλθον (Gb′) c. ℵBCL . . ς εξεληλυθα, Gb′ εληλυθα 39. ηλθεν c. ℵBL cop aeth . . ς ην | ℵ* κηρυσσιν | εισ τ. συν.: ς (= Gb) εν ταισ συναγωγαισ

23. εν ολη (ℵ* om) τ. γαλ. c. ℵ*BC etc . . ς ολην την γαλιλαιαν | ς post γαλιλ. add ο ιησουσ, ℵC*D etc post περιηγ. . . om c. B al[2] k syr[cu]

12. ιδ. δε c. ℵB e cop . . ς και ιδων 13. ειπων . . Gb′ λεγων c. ℵBCDLX 15. θεραπευεσθαι c. ℵBC*DL etc . . ς (Gb⁰) add υπ (A al απ) αυτου

40. κ. γονυπ. c. ℵL etc; ς κ. γον. αυτον . . BDGΓ etc om λεγων c. ℵB etc . . ς και λεγ. 41. και pr c. ℵBD etc . . ς ο δε ιησουσ | αυτ. ηψ. c. ℵBL etc . . ς ηψ. αυτ. 42. και c. ℵBDL etc . . ς add ειποντοσ αυτου | ευθυσ c. ℵBL al[2] . . ς ευθεωσ | εκαθερισθ. c. AB*CL unc[4] . . ς εκαθαρ. 43. ευθυσ c. ℵBDL . . ς ευθεωσ 44. μηδεν . . ℵADLΔ etc om 45. εισ πο. φαρ. εισελθ. c. ℵCL etc . . ς φαν. εισ πολ. εισελθ. . . επ c. ℵBLΔ . . ς εν | παντοθεν (Gb″) . . ς πανταχοθεν

1. καταβαντι δ. αυτω c. ℵ*L unc[10] etc . . ℵ[b]BCZ al καταβαντοσ δε (Z και κατ.) αυτου 2. προσελθ. (Gb′) c. ℵBEMΔ etc . . ς ελθων 3. λεγων c. ℵBC* Z[vid] . . ς (Gb⁰) praem ο ιησουσ | εκαθερισθ. c. B*ELXΠ* al . . ς εκαθαρ. 4. προσενεγκον c. BC . . ς -γκε

§ 36.

SANAT PARALYTICUM.

Lc 5, 17—26. Mc 2, 1—12. Mτ 9, 1—8.

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμε-
ρῶν καὶ αὐτὸσ ἦν διδάσκων, καὶ
ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νο-
μοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότεσ
ἐκ πάσησ κώμησ τῆσ Γαλιλαίασ
καὶ Ἰουδαίασ καὶ Ἰερουσαλήμ· καὶ
δύναμισ κυρίου ἦν εἰσ τὸ ἰᾶσθαι
αὐτόν. 18 καὶ ἰδοὺ ἄνδρεσ φέρον-
τεσ ἐπὶ κλίνησ ἄνθρωπον ὃσ ἦν πα-
ραλελυμένοσ, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν
εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐ-
τοῦ. 19 καὶ μὴ εὑρόντεσ ποίασ εἰσ-
ενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον,
ἀναβάντεσ ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν
κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ
κλινιδίῳ εἰσ τὸ μέσον ἔμπροσθεν
τοῦ Ἰησοῦ. 20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν
αὐτῶν εἶπεν· ἄνθρωπε, ἀφέωνταί
σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. 21 καὶ ἤρξαντο
διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖσ καὶ οἱ
Φαρισαῖοι λέγοντεσ· τίσ ἐστιν οὗτοσ
ὃσ λαλεῖ βλασφημίασ; τίσ δύναται
ἁμαρτίασ ἀφεῖναι εἰ μὴ μόνοσ ὁ
θεόσ; 22 ἐπιγνοὺσ δὲ ὁ Ἰησοῦσ τοὺσ
διαλογισμοὺσ αὐτῶν, ἀποκριθεὶσ εἶ-
πεν πρὸσ αὐτούσ· τί διαλογίζεσθε
ἐν ταῖσ καρδίαισ ὑμῶν; 23 τί ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφέωνταί σοι
αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε
καὶ περιπάτει; 24 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει
ἐπὶ τῆσ γῆσ ἀφιέναι ἁμαρτίασ, εἶ-
πεν τῷ παραλελυμένῳ· σοὶ λέγω,
ἔγειρε καὶ ἄρασ τὸ κλινίδιόν σου
πορεύου εἰσ τὸν οἶκόν σου. 25 καὶ
παραχρῆμα ἀναστὰσ ἐνώπιον αὐ-
τῶν, ἄρασ ἐφ᾽ ὃ κατέκειτο, ἀπῆλ-

1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰσ Καφαρ-
ναοὺμ δι᾽ ἡμερῶν, ἠκούσθη ὅτι ἐν
οἴκῳ ἐστίν. 2 καὶ συνήχθησαν πολ-
λοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ
πρὸσ τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖσ
τὸν λόγον. 3 καὶ ἔρχονται φέροντεσ
πρὸσ αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον
ὑπὸ τεσσάρων. 4 καὶ μὴ δυνάμενοι
προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον,
ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν,
καὶ ἐξορύξαντεσ χαλῶσι τὸν κρά-
βαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸσ κατέ-
κειτο. 5 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦσ τὴν πί-
στιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ·
τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι.
6 ἦσαν δέ τινεσ τῶν γραμματέων
ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι
ἐν ταῖσ καρδίαισ αὐτῶν· 7 τί οὗτοσ
οὕτωσ λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίσ δύ-
ναται ἀφιέναι ἁμαρτίασ εἰ μὴ εἷσ
ὁ θεόσ; 8 καὶ εὐθὺσ ἐπιγνοὺσ ὁ Ἰη-
σοῦσ τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτωσ
διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖσ, λέγει αὐ-
τοῖσ· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν
ταῖσ καρδίαισ ὑμῶν; 9 τί ἐστιν εὐ-
κοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ·
ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν·

1 Καὶ ἐμβὰσ εἰσ
πλοῖον διεπέρασεν,
καὶ ἦλθεν εἰσ τὴν
ἰδίαν πόλιν. 2 καὶ
ἰδοὺ προσέφερον αὐ-
τῷ παραλυτικὸν ἐπὶ
κλίνησ βεβλημένον.
καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦσ
τὴν πίστιν αὐτῶν
εἶπεν τῷ παραλυτι-
κῷ· θάρσει τέκνον·
ἀφίενταί σου αἱ
ἁμαρτίαι. 3 καὶ ἰδού
τινὲσ τῶν γραμμα-
τέων εἶπον ἐν ἑαυ-
τοῖσ· οὗτοσ βλασφη-
μεῖ. 4 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰη-
σοῦσ τὰσ ἐνθυμήσεισ
αὐτῶν εἶπεν· ἱνατί
ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ
ἐν ταῖσ καρδίαισ ὑ-
μῶν; 5 τί γάρ ἐστιν
εὐκοπώτερον, εἰ-
πεῖν· ἀφίενταί σου
αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰ-
πεῖν· ἔγειρε καὶ
περιπάτει; 6 ἵνα δὲ
εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν
ἔχει ὁ υἱὸσ τοῦ ἀν-
θρώπου ἐπὶ τῆσ γῆσ

---

17. αυτον c. ℵBLΞ . . ς αυτουσ 19. ς (= Gb) δια ποιασ 20. ειπ.ν c. ℵBLΞ etc . . ς (= Gb) add αυτω | σοι αι αμ. σου . . ℵD^{gr}F al^7 σου αι αμ. 21. αμ. αφειν. (L αφιεν.) c. BDΞ (L) it^2 . . ς αφιεν. αμ. 22. αποκριθεισ: CD al^{2}it^6 om 23. ℵD^{gr} σου αι αμ., CFXΔ σου αι αμ. σου | ς (= Gb) εγειραι 24. εξ. εχ. h. l. c. BKLΞΠ etc . . ς post οτι | αφιεναι: D*L* αφιναι | Gb'' τ. παραλυτικω c. ℵCDFLMXΞ etc | ς (= Gb) εγειραι | ℵD etc αρον τ. κ. σ. και 25. εφ ο (Gb'') . . ς εφ ω

1. εισελθων παλ. c. ℵBD^{gr}L etc . . ς παλιν εισηλθεν, Gb'' εισηλθ. παλ. | ηκουσθη c. ℵBL etc . . ς praem και | εν οικω c. ℵBDL . . ς εισ οικον 2. συνηχθ. c. ℵBL al^2 it^3 vg etc . . ς praem ευθεωσ 3. φερ. πρ. α. παρ. c. ℵBL etc . . ς πρ. α. παρ. φερ. (c*DG etc φε. πα.) 4. προσενεγκ. c. ℵBL al^5 it^2 vg etc . . ς προσεγγισαι | ς κραββατον | οπου c. ℵBDL it^2 . . ς εφ. ω 5. και ιδ. c. ℵBCL etc . . ς ιδ. δε | αφιενται c. B al^2 (Δ αφιοντ.) it^{pler} vg . . ς αφεωνται | σου αι αμ. c. ℵBD^{gr}GLΔ etc . . ς σοι αι αμ. σου 7. βλασφημει c. ℵBDL etc . . ς βλασφημιασ 8. ευθυσ c. ℵBL . . ς ευθεωσ | διαλογ. c. ℵBDGL etc . . ς praem αυτοι | λεγει c. ℵBL etc . . ς ειπεν 9. αφιενται c. ℵB al^2 it^{pler} vg . . ς αφεωνται | ς (= Gb) σοι αι αμ.

1. πλοιον c. ℵBC^3 Lv^{mgx} Or etc . . ς (Gb^0) praem το 2. αφιενται c. ℵB etc . . ς αφεωνται | σου αι αμαρτιαι (Gb') c. ℵBCΔ* etc . . ς σοι αι αμαρτιαι σου 3. ειπον: B -παν 4. Gb' και ειδωσ c. BE^{2}MΠ* etc | ινατι c. ℵBCD etc . . ς add υμεισ 5. αφιενται c. ℵ^{c}B(ℵ*D αφιοντ.) etc . . ς αφεωντ. | ς (= Gb) σοι αι αμαρτ. | εγειρε (Gb'') . . ς εγειραι

θεν εἰσ τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. 26 καὶ ἔκστασισ ἔλαβεν ἅπαντασ, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντεσ ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε; 10 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆσ γῆσ ἀφιέναι ἁμαρτίασ, λέγει τῷ παραλυτικῷ· 11 σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰσ τὸν οἶκόν σου. 12 καὶ ἠγέρθη, καὶ εὐθὺσ ἄρασ τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντασ καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντασ ὅτι οὕτωσ οὐδέποτε εἴδαμεν.

ἀφιέναι ἁμαρτίασ, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἐγερθεὶσ ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰσ τὸν οἶκόν σου. 7 καὶ ἐγερθεὶσ ἀπῆλθεν εἰσ τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8 ἰδόντεσ δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖσ ἀνθρώποισ.

§ 37.

VOCAT LEVIN (MATTHAEUM) EIUSQUE INTEREST CONVIVIO. DISCIPULI NON IEIUNANTES.

Lc 5, 27—32. Mc 2, 13—17. Mt 9, 9—13.
33—39. 18—22. 14—17.

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευεὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. 28 καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰσ ἠκολούθει αὐτῷ. 29 καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευεὶσ αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλοσ πολὺσ τελωνῶν καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. 30 καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φα-

13 καὶ ἐξῆλθεν πάλιν εἰσ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶσ ὁ ὄχλοσ ἤρχετο πρὸσ αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούσ. 14 καὶ παράγων εἶδεν Λευεὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰσ ἠκολούθησεν αὐτῷ. 15 καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖσ μαθηταῖσ αὐτοῦ·

9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦσ ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰσ ἠκολούθει αὐτῷ. 10 καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντεσ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖσ μαθηταῖσ αὐτοῦ. 11 καὶ ἰδόν-

---

26. DMSX etc om κ. εκστ. usq θεον

9. εγειρε: ς (= Gb) -ραι . . BL -ρου | και αρον c. ℵAB unc[14] . . Gb Ti αρον c. CD[gr]L | ς κραββατον | τ. κρ. σου c. ℵABCDKLMΠ* . . ς σου τ. κρ. | υπαγε c. ℵLW[c]Δ(D) . . ς περιπατει 10. αφ. ε. τ. γ. αμ. c. A unc[9] (et B αφ. αμ. επι etc) . . Gb ε. τ. γ. αφ. αμ. c. ℵCD unc[6] 11. ς (= Gb) εγειραι | ς (= Gb) και αρον | ς κραββατον 12. ηγ. κ. ευθυσ (C -εωσ) c. ℵBC*L etc . . ς ηγ. ευθεωσ και | εμπροσθ. c. ℵBL . . ς εναντιον | ουτ. ουδ. c. ℵBDL . . ς ουδ. ουτ. | ειδαμεν c. CD . . ς ειδομ. c. ℵ[c]BL etc

6. εγερθεισ: B(D) etc εγειρε (D add και) αρον 8. εφοβ. (Gb'') c. ℵBD etc . . ς εθαυμασαν

27. λευειν c. ℵABCLMRΓΞ . . ς λευϊν 28. παντα (ℵ*C* -τασ) c. ℵ*et[c]BCDLRΞ . . ς απαντα | ηκολουθει c. BDLΞ . . ς -θησεν 29. ς ο (Gb om) λευϊσ | ℵΔ om αυτω | πολ. τελω. c. ℵBCDLRΞ . . ς τελω. πολ.

13. εισ c. ℵ* . . ς παρα 14. λευειν c. ℵ[c](*-ει)BE*LM al . . ς λευϊν, AKΓΔΠ λευϊ . . D etc ιακωβον 15. γινετ. c. ℵBL . . ς εγενετο | καταχ. αυ. c. ℵBL . . ς εν τω κατ. αυ. (D κατακειμενων αυτων) | και sec . . D etc om

9. ℵ*L om εκειθεν (D etc ante ο ιησ.) | μαθθ. c. ℵB*D . . ς ματθ. | ηκολουθει c. ℵD al[3] . . ς -θησεν

ρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐ-
τῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
λέγοντες· διατί μετὰ τῶν τε-
λωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθί-
ετε καὶ πίνετε; 31 καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς
αὐτούς· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ
ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ
κακῶς ἔχοντες· 32 οὐκ ἐλή-
λυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ
ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν·
οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύ-
ουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποι-
οῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν
Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίου-
σιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μὴ
δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμ-
φῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽
αὐτῶν ἐστίν, ποιῆσαι νηστεύ-
ειν; 35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι,
καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν
ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσου-
σιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
36 ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν
πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐδεὶς ἐπί-
βλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ
σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον
παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ
καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ
οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλη-
μα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37 καὶ

ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν
αὐτῷ 16 καὶ γραμματεῖς τῶν Φα-
ρισαίων. καὶ ἰδόντες ὅτι ἤσθιεν
μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτω-
λῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ· ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ
ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει;
17 καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει
αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ
ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς
ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δι-
καίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάν-
νου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύον-
τες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν
αὐτῷ· διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου
καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων
νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ
οὐ νηστεύουσιν; 19 καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ
υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμ-
φίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν νηστεύειν;
ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον
μετ᾽ αὐτῶν, οὐ δύνανται νη-
στεύειν. 20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμ-
φίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν

τες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ· διατί με-
τὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρ-
τωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος
ὑμῶν; 12 ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν·
οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύον-
τες ἰατροῦ ἀλλ᾽ οἱ κακῶς
ἔχοντες. 13 πορευθέντες δὲ
μάθετε τί ἐστιν· ἔλεος θέλω
καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλ-
θον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ
ἁμαρτωλούς.

14 Τότε προσέρχονται αὐ-
τῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέ-
γοντες· διατί ἡμεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ
δὲ μαθηταί σου οὐ νη-
στεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται
οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πεν-
θεῖν ἐφ᾽ ὅσον μετ᾽ αὐτῶν
ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσον-
ται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ
ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ
τότε νηστεύσουσιν. 16 οὐδεὶς
δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥά-
κους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ
παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλή-
ρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱμα-
τίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γί-
νεται. 17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶ-
νον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαι-
ούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται
οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖ-
ται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται·
ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον
εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμ-
φότεροι συντηροῦνται.

13: Hos 6, 6.

---

30. οι φαρ. κ. οι γρ. αυτ. (ℵD etc om) c. (ℵ)BC(D)LRΞ etc . . ς οι γρ. αυτων (FX om, Gb^{0}) κ. οι φαρ. | ς (= Gb) om των | Ti om και αμαρτ. c. C*D 31. αλλα c. ABΞ . . ς αλλ 32. αμαρτ. . . ℵ* ασεβεις

33. ειπαν c. B*CDLRXΞ . . ς ειπον | οι μαθ. c. ℵ^{a}BLΞ . . ς διατι οι 34. ιησ. c. ℵBCDLRXΞ . . ς om | ποιησαι: ℵ*D it^{6} om | νηστευσαι c. ℵ^{c}BXΞ . . ς νηστευειν 36. απο c. ℵBDLXΞ . . ς om | σχισας c. ℵBDLΞ . . ς om | σχισει et συμφωνησει c. ℵ(A)BCDLX . . ς σχιζει et συμφωνει | το (ς om) επιβλ. c. ℵBCLXΔ etc . . Ti om (Gb^{00})

15. ηκολουθουν c. ℵBLW^{c}Δ . . ς -θησαν 16. και (ℵBL; Δ om, B add οι) γρ. των φα. και ιδ. c. ℵBLΔ etc . . ς και οι γρ. και οι φαρισαιοι ιδοντ. | οτι ησθ. c. ℵDL (et B οτι εσθιει) . . ς αυτον εσθιοντα | τελω. κ. αμαρτ. c. ℵΔC unc^{14} . . Ti αμαρτ. κ. τελ. c. BDL | οτι c. BL al^{4} . . ς τι οτι (ℵD διατι) | τελω. κ. (B add των) αμαρτ. c. ℵABC unc^{12} . . Ti αμ. κ. τε. c. D a | ℵBD om κ. πιν., ℵCLΔ in fine (C ante εσθ.) add ο διδασκ. υμων 17. αμαρτωλους: ς (= Gb) add εις μετανοιαν

18. οι φαρ.: ς (= Gb) οι των φαρισαιων (Gb') | μαθ. tert. c. ℵBC*L etc . . ς om 19. εχ. τ. ν. με. α. c. ℵBCL etc . . ς μ. εαυτ. εχ. τ. ν. | εχ. τ. νυμφ. μετ αυτ. c. ℵBC(L) . . ς μεθ εαυτ. εχ. τ. νυ. | Gb^{0} οσ. χρ. usq. νηστ. c. DU etc

11. ελεγον c. ℵBCL etc . . ς ειπον 12. ς ο δε ιησους (om c. ℵBD) ακ. ειπ. αυτοις (Gb^{0}, om c. ℵBC*DX) . . Ti αλλα c. B 13. ελεος (Gb') c. ℵBC*D . . ς ελεον | ς αλλ | αμαρτωλ. c. ℵBDV*Γ*Δ . . ς (= Gb) add εις μετανοιαν

14. νηστευομεν c. ℵ*B al^{3} . . ς add πολλα (ℵ^{a} πυκνα) 17. απολλυνται c. ℵB etc . . ς απολουνται | ς (= Gb) αμφοτερα

οὐδεὶσ βάλλει οἶνον νέον εἰσ ἀσκοὺσ παλαιούσ. εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνοσ ὁ νέοσ τοὺσ ἀσκούσ, καὶ αὐτὸσ ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· [38]ἀλλὰ οἶνον νέον εἰσ ἀσκοὺσ καινοὺσ βλητέον. [39]καὶ οὐδεὶσ πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ· ὁ παλαιὸσ χρηστόσ ἐστιν.

ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. [21]οὐδεὶσ ἐπίβλημα ῥάκουσ ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. [22]καὶ οὐδεὶσ βάλλει οἶνον νέον εἰσ ἀσκοὺσ παλαιούσ· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνοσ τοὺσ ἀσκούσ, καὶ ὁ οἶνοσ ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

§ 38.

DISCIPULI SABBATO SPICAS EVELLUNT.

Lc 6, 1—5. Mc 2, 23—28. Mt 12, 1—8.

[1]Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺσ στάχυασ καὶ ἤσθιον ψώχοντεσ ταῖσ χερσίν. [2]τινὲσ δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον· τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν τοῖσ σάββασιν; [3]καὶ ἀποκριθεὶσ ὁ Ἰησοῦσ πρὸσ αὐτοὺσ εἶπεν· οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυείδ, ὁπότε ἐπείνασεν αὐτὸσ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντεσ; [4]ὡσ εἰσῆλθεν εἰσ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺσ ἄρτουσ τῆσ προθέσεωσ ἔλαβεν καὶ

[23]Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖσ σάββασιν παραπορεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντεσ τοὺσ στάχυασ. [24]καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖσ σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; [25]καὶ λέγει αὐτοῖσ· οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυείδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸσ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; [26]πῶσ εἰσῆλθεν εἰσ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέωσ καὶ τοὺσ ἄρτουσ τῆσ προθέσεωσ ἔφαγεν,

[1]Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦσ τοῖσ σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυασ καὶ ἐσθίειν. [2]οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντεσ εἶπαν αὐτῷ· ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. [3]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ· οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυείδ, ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; [4]πῶσ εἰσῆλθεν εἰσ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺσ ἄρτουσ τῆσ προθέσεωσ ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖσ μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖσ ἱερεῦσιν

---

37. ς ο οινοσ ο νεοσ (ℵ om ο νε.) c. BCDLR unc[4] . . ς ο νεοσ οιν. 38. βλητεον (ℵ* D it[9] βαλλουσιν): ς (Gb[0]) add και αμφοτεροι συντηρουνται (D τηρουνται): om c. ℵBL al[6] cop 39. D it[6] om versum | θελει c. ℵBC*L etc . . ς praem ευθεωσ | χρηστοσ c. ℵBL etc . . ς χρηστοτεροσ

20. ς (= Gb) εν εκειναισ ταισ ημεραισ 21. ς (= Gb) και ουδεισ | AD unc[6] ρακκουσ | ς επιρραπτει | επι ιματιον παλ. c. ℵBCDL 33. . . ς επι ιματιω παλαιω | το (ℵ om) πλ. απ αυτ. (B αφ εαυτ.) c. ℵBL etc; AKΔΠ* απ α. το πλ. . . ς το πληρ. αυτου (Gb[00] αυτ.) c. C unc[10] 22. ρηξει c. ℵBCDL . . ς ρησσει | ο οιν. c. ℵBC*DL etc . . ς (Gb[00]) add ο νεοσ | απολλ. (L 102. εκχειτ.) κ. οι ασκ. c. BL 102. cop; D it[5] κ. οι ασκ. απολουνται . . ς εκχειται και οι ασκοι απολουνται, et add αλλα οινον νεον εισ ασκουσ καινουσ βλητεον (ℵ*B 102. om βλητ.): om c. D it[4]

1. δευτεροπρωτω c. ACDRX unc[11] it[5] vg, diserte Caes Epiph Chr Amb etc . . ℵBL al[7] it[6] etc om | δια . . ς δια των 2. ειπ. c. ℵBC*LX etc . . ς (Gb[0]) add αυτοισ | ποιειν c. ℵAC(L) unc[12] etc . . Ti om c. BR etc (D ad Mc conform) | τοισ c. ℵB(D)LRU . . ς εν τοισ 3. ο ιη. πρ. α. ειπ. c. ℵL etc . . ς πρ. α. ε. ο (B om) ιη. | οποτε c. AR unc[10] . . ℵBCDLXΔ οτε | ℵBDLX om οντεσ 4. ωσ (ℵ[c]LRX etc πωσ) . . BD Mcion[epiph] om | ελαβ. και c. AR unc[10]; item BC*LX λαβων . . ℵDKΠ Ir[int] etc om

23. αυτον h. l. c. ℵBDUΔ etc . . ς post -εσθαι | παραπορ. c. ℵAL unc[12] . . BCD διαπορ. | ς παραπ. αυ. εν (Gb[00] c. CLΔ) τ. σαββ. | ηρξ. h. l. c. ℵBCL: ς ante οι | BGH οδοποιειν 24. ς (Gb[00]) εν τοισ σα. 25. και c. ℵBCL . . ς add αυτοσ | λεγει c. ℵCL etc . . ς ελεγεν (D ειπεν) 26. πωσ: BD 102. om | επι: ς (Gb[0]) add του | τουσ (L τοισ) ιερεισ c. ℵBL . . ς τοισ ιερευσιν

2. ειπαν c. ℵBC . . ς ειπον 3. ς (= Gb) αυτοσ και οι 4. εφαγον c. ℵB . . ς εφαγεν | ὃ c. BD al[2] it[3] . . ς ουσ

ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; 5 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

3: 1 Sam 21, 6.

οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; 27 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· 28 ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

25: 1 Sam 21, 6.

μόνοις; 5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; 6 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. 7 εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν· ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. 8 κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

3: 1 Sam 21, 6. 5: Nm 28, 9 s.
7: Hos 6, 6.

§ 39.

RESTITUIT SABBATO MANUM TABIDAM.

Lc 6, 6—11. Mc 3, 1—6. Mт 12, 9—14.

6 Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· 7 παρετηροῦντο δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. 8 αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστὰς ἔστη. 9 εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· ἐπερωτῶ ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι. 10 καὶ περιβλεψάμε-

1 Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς συναγωγήν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· 2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ ἐν τοῖς σάββασιν θεραπεύει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 3 καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ξηρὰν χεῖρα ἔχοντι· ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. 4 καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. 5 καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατε-

9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. 10 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεῦσαι; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; 12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου· ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. 13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ

---

4. κ. εδ. και: BL etc om και sec 5. οτι: ℵ*B etc om | ο υι. τ. ανθρ.: ℵB etc post τ. σαββ. pon

27. και ελ. usq δια τ. σ. ωστε: D it[5] λεγω δε υμειν (it add οτι) 28. και c. ℵBC*LΔ . . ς om

6. μειζον (Gb'): ς -ζων 7. ελεος c. ℵBCD: ς ελεον 8. ς (=Gb) εστι και του

6. δε c. ℵBLX . . ς add και | ανθρ. εχ. c. ℵBLR: ς εχ. ανθρ. 7. παρετηρουντο (Gb') c. ABDL unc[4]: ς -ρουν c. ℵ unc[7] | δε: ς (= Gb) add αυτον c. ℵBDLX | θεραπευει c. ℵADLΠ . . ς -πευσει | κατηγορειν c. ℵ*B(D -ρησαι)SX etc . . ς -ριαν (add κατ ℵ^cB unc[4]) 8. ειπ. δε c. ℵBLX . . ς και ειπ. | τ ανδρι (Gb'') c. ℵBL . . ς τ. ανθρωπω | εγειρε (Gb''): ς -ραι | και αν. c. ℵBDLX: ς ο δε αν. 9. δε c. ℵBDL: ς ουν | επερωτω c. ℵBL: ς -τησω | ει c. ℵBDL . . ς τι· (Gb υμας· τι) | τω σαββ. c. ℵBDL: ς τοις σαββασιν | απολεσαι (Gb'') c. ℵBDLX: Gb αποκτειναι c. A unc[11]

1. εις c. ℵB . . ς εις την 2. AC*DΔ al[6] παρετηρουντο | εν c. ℵCDHM . . ς om | θεραπευει c. ℵΔ . . ς θεραπευσει | Ti κατηγορησουσιν c. CD 3. τω τη. ξηραν (BL post εχ.) χ. εχ. . . ς τω εξηραμμενην εχ. την χειρ. | ς (= Gb) εγειραι 4. αγαθον (D praem τι) ποι. c. ℵD it[4] . . ς αγαθοποιη. 5. την χειρα c. B unc[7] . . ς add σου c. ℵACD unc[7] | απεκατεσταθη (Gb''): ς αποκατ.

10. ανθρ. χειρα c. ℵBC . . ς ανθρ. ην την χειρα | θεραπευσαι c. ℵDL . . ς -πευειν 11. εσται c. ℵBC[2] unc[10] . . Ti om c. C*LX. 13. σου την χ. c. ℵBL . . ς τ. χειρ. σου

νοσ πάντασ αὐτοὺσ εἶπεν αὐτῷ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. 11 αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίασ, καὶ διελάλουν πρὸσ ἀλλήλουσ τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

στάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. 6 καὶ ἐξελθόντεσ οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺσ μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίησαν κατ' αὐτοῦ, ὅπωσ αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴσ ὡσ ἡ ἄλλη. 14 ἐξελθόντεσ δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπωσ αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt 12, 15—21. 15 Ὁ δὲ Ἰησοῦσ γνοὺσ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺσ πάντασ, 16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖσ ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· 17 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντοσ· 18 ἰδοὺ ὁ παῖσ μου ὃν ἡρέτισα, ὁ ἀγαπητόσ μου ὃν ηὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖσ ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. 19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τισ ἐν ταῖσ πλατείαισ τὴν φωνὴν αὐτοῦ. 20 κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕωσ ἂν ἐκβάλῃ εἰσ νῖκοσ τὴν κρίσιν. 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

18: Es 42, 1—4.

§ 40.

IESUS FAMA SANATIONUM CLARUS ELIGIT DUODECIM.

Lc 6, 12—13. Mc 3, 13—15.

Lc 6, 14—19. Mc 3, 16—19. 7—12. Mt 10, 2—4. 4, 24. 25.

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖσ ἡμέραισ ταύταισ ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰσ τὸ ὄροσ προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. 13 καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺσ μαθητὰσ αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενοσ ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓσ καὶ ἀποστόλουσ ὠνόμασεν,

13 Καὶ ἀναβαίνει εἰσ τὸ ὄροσ, καὶ προσκαλεῖται οὓσ ἤθελεν αὐτόσ, καὶ ἀπῆλθον πρὸσ αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺσ κηρύσσειν 15 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια.

14 Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ

16 Καὶ ἐποίησεν τοὺσ δώδεκα, καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον· 17 καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν

2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτοσ Σίμων ὁ λεγόμενοσ Πέτροσ καὶ Ἀνδρέασ ὁ ἀδελφὸσ αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβοσ ὁ

---

10. αυτω . . ϛ (= Gb) τω ανθρωπω c. ℵDLX | εποιησ. (ϛ = Gb add ουτω) . . ℵDX εξετεινεν | απεκατεσταθη (Gb'' απεκ.) . . ϛ αποκατ. | αυτου . . ϛ (Gb) add υγιησ, praeterea ϛ add ωσ η αλλη: om c. ℵBL etc 11. ποιησαιεν c. BLΔ item ℵΔ -σειεν (ℵ -σιεν) . . ϛ -σειαν c. QX unc^9

5. αυτου: ϛ (= Gb) add υγιησ ωσ η αλλη 6. ευθυσ c. ℵBCΔ . . ϛ ευθεωσ . . DL etc om | εποιησαν c. ℵCΔ; ϛ εποιουν . . BL al^5 εδιδουν

13. απεκατεσταθη (Gb'): ϛ αποκατ. 14. εξελθ. δε usq κ. αυτου (Gb') c. ℵBC(D) etc . . ϛ οι δε φαρ. συ. ελαβον κ. αυτ. εξελθοντ.

15. πολλοι c. ℵB it^{pl} vg . . ϛ οχλοι πο. (X etc πο. οχλ.) 17. ινα c. ℵBCD etc . . ϛ οπωσ 18. ον sec c. ℵ*B etc . . C*D etc εν ω, ϛ εισ ον | ηυδοκησεν c. ℵCD . . ϛ ευδ. 21. ϛ (= Gb) εν τω

12. εξελθ. αυτον (Gb') c. ℵABDL (X om αυτ.) . . ϛ εξηλθεν

14. δωδεκα (Δ post αυτου): ℵBC*Δ etc add ουσ και αποστολουσ ωνομασεν 15. εξουσιαν c. ℵBC*LΔ etc . . ϛ add θεραπευειν τασ νοσουσ και

14. και ιακ. c. ℵBDKLΔΠ . . ϛ om και | και φιλ. c. ℵBDL . . ϛ om και

16. κ. εποι. τ. δωδ. c. ℵBC*Δ . . ϛ om | ον. τω σιμ. c. ℵBCLΔ . . ϛ τ. σιμ. ον. 17. του sec: Gb^0 c. CKSΔ al mu

2. και ιακ. c. ℵ*B d syr^{sch} syr$^{p\,mg}$ . . ϛ om και

Βαρθολομαῖον 15 καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον Ἀλφαίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτήν, 16 καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς ἐγένετο προδότης,

17 καὶ καταβὰς μετ᾽ αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, 18 καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο· 19 καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ᾽ αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας.

αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· 18 καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον 19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησαν, 8 καὶ ἀπὸ Ἰεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. 9 καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· 10 πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. 11 καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντες ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 12 καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιῶσιν.

τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, 3 Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεββαῖος, 4 Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

24 Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 25 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἰεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

§ 41.

ORATIO MONTANA.

Mt 5, 1 — 7, 29.

CUM LUCAE LOCIS PARALLELIS.

V, 1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ

---

15. και pr c. ℵBDL etc .. ς om | μαθθ- c. ℵ*BD .. ς ματθ- | και ιακ. c. ℵD*L etc .. ς om και | αλφαιου c. ℵBL al^6 .. ς τον του αλφ. 16. και pr c. ℵBDFLQ etc .. ς om | ισκαριωθ (D it^5 vg^{cdd} σκαριωθ) c. ℵBDL etc .. ς -ιωτην | ος c. ℵBL it vg etc .. ς ος και

17. πολυς c. ℵBL etc .. ς om 18. ενοχλουμ. c. ℵABL al^2 .. ς οχλουμενοι | απο: ς (= Gb) υπο | εθεραπ. c. ℵABDLQ etc .. ς praem και 19. εζητουν c. ℵBL etc .. ς εζητει

17. βοανηργες c. ℵABC unc^5 etc .. ς -εργες 18. μαθθαιον c. B*D .. ς ματθ. | θαδδαι... D it^5 cdd ap Or λεββαιον | καναναιον c. ℵBCDLΔ etc .. ς κανανιτην 19. ισκαριωθ (D it vg σκαριωθ) c. ℵBCDLΔ etc .. ς -ιωτην

7. ς (= Gb) ανεχ. μετ. τ. μα. αυτ. | εις c. DHP al^{25} .. ς (= Gb) προς | ηκολουθησαν c. ℵCΔ unc^6 etc .. Gb'' -θησεν. Absque αυτω c. ℵBC(D)L etc .. ς (Gb^{00}) add c. AP unc^{11} etc | ηκολ post ιουδ. c. ℵCΔ etc .. ς post γαλιλ. 8. περι c. ℵBCLΔ etc .. ς οι πε. | ακουοντ. c. ℵBΔ etc .. ς ακουσαντες | οσα: CD al α | BL ποιει 11. εθεωρουν c. ℵBCDGLΔ .. ς -ρει | προσεπιπτον (Gb'') .. ς -πτεν | εκραζον (Gb'') .. ς -ζε λεγοντες c. ℵDK al^5 .. ς λεγοντα 12. αυτ. φαν. c. ℵBCD^{gr}Δ etc .. Gb φανερ. αυτ. | ποιωσιν c. B^{corr}DKLΠ* al^6 .. ς ποιησωσιν

3. μαθθ. c. ℵB*D .. ς ματθ. | λεββ. (Gb') c. D 122. k Or$^{int\ dis}$ cdd ap Aug Hesych^{dis} .. ℵB etc θαδδαιος .. ς λεββαιος ο επικληθεις θαδδαιος 4. καναναι. (Gb') c. BCDL it vg etc .. ς κανανιτης c. ℵ unc^{pler} | ιουδ. ο c. ℵBDKMSΔΠ etc .. ς (non ς^e) ιουδ.

24. και διαμ.: BC* al^2 cop Eus om και

1. προσηλθαν c. ℵ*B* .. ς -θον

μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ ἀνοίξασ τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺσ λέγων· **3** μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. **4** μακάριοι οἱ πραεῖσ, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. **5** μακάριοι οἱ πενθοῦντεσ, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. **6** μακάριοι οἱ πεινῶντεσ καὶ διψῶντεσ τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. 7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονεσ, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. 8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. 9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνησ, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. **11** μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶσ καὶ διώξουσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ᾽ ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. **12** χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸσ ὑμῶν πολὺσ ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ· οὕτωσ γὰρ ἐδίωξαν τοὺσ προφήτασ τοὺσ πρὸ ὑμῶν. **13** Ὑμεῖσ ἐστὲ τὸ ἅλα τῆσ γῆσ· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰσ οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 14 Ὑμεῖσ ἐστὲ τὸ φῶσ τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλισ κρυβῆναι ἐπάνω ὄρουσ κειμένη· 15 οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖσ ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτωσ λαμψάτω τὸ φῶσ ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπωσ ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ. 17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺσ προφήτασ· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. **18** ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕωσ ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸσ καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕωσ ἂν πάντα γένηται. 19 ὃσ ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτωσ τοὺσ ἀνθρώπουσ, ἐλάχιστοσ κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃσ δ᾽ ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτοσ μέγασ κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· 20 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰσ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖσ ἀρχαίοισ· οὐ φονεύσεισ· ὃσ δ᾽ ἂν φονεύσῃ, ἔνοχοσ ἔσται τῇ

3—6: Lc 6, 20 s. 20 Καὶ αὐτὸσ ἐπάρασ τοὺσ ὀφθαλμοὺσ αὐτοῦ εἰσ τοὺσ μαθητὰσ αὐτοῦ ἔλεγεν· μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 μακάριοι οἱ πεινῶντεσ νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντεσ νῦν, ὅτι γελάσετε.

11. 12: Lc 6, 22—26. 22 Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶσ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶσ καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡσ πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 23 χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸσ ὑμῶν πολὺσ ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖσ προφήταισ οἱ πατέρεσ αὐτῶν. 24 πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖσ πλουσίοισ, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. 25 οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ οἱ γελῶντεσ νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. 26 οὐαὶ ὅταν καλῶσ εἴπωσιν ὑμᾶσ πάντεσ οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖσ ψευδοπροφήταισ οἱ πατέρεσ αὐτῶν.

13: Lc 14, 34 s. 34 Καλὸν οὖν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 οὔτε εἰσ γῆν οὔτε εἰσ κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. (Mc 9, 50. Καλὸν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖσ ἅλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοισ.)

18: Lc 16, 17. 17 Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

---

4. 5. Ita c. D 33. it^{6} vg syr^{cu} Clem Or^{dis} Eus Tert etc . . ς transp 9. οτι c. ℵCD etc . . ς οτι αυτοι 11. διωξουσιν c. ℵ(D)Δ (D διωξ. υμ. κ. ονειδισουσιν) . . ς -ξωσιν | καθ υμ.: D it^{3} syr^{cu} etc post ειπ. | πονηρον c. ℵBD it^{10} vg etc . . ς add ρημα (et. Or) | ψευδομενοι c. ℵBC unc^{9} etc: D it^{6} vg^{cod} Or etc om, Gb^{0} 13. αλα bis c. ℵ* (pr et. D*, sec et. B^{cor}) . . ς αλασ | βληθεν εξω καταπ. c. ℵBC etc . . ς βληθηναι εξω και καταπ. 20. υμων η δικ (Gb′) c. ℵB unc^{6} etc . . ς η δικ. υμ. 21 ss. ερρεθη: ubique c. B*L unc^{al} etc . . Ti ερρηθη c. B^{2}D unc^{mu} etc

20. πτωχοι . . ℵ^{c}QX etc add τω πνευματι 23. ς (= Gb) χαιρετε | τα αυτα c. BDQXΞ etc . . ς ταῦτα, Gb″ τ᾽ αὐτά 25. νυν pr c. ℵBLQRXΔ*ΛΞ etc . . ς om | ουαι sec c. ℵBKLSXΞ Or^{3} etc . . ς (Gb^{0}) add υμιν 26. ς (= Gb) ουαι υμιν | καλ. ειπ. υμ. c. ℵAHL Ir^{int} etc (B it^{2} υ. κ. ε.) . . ς κα. υμ. ειπ. | παντεσ: Gb om c. DL unc^{6} etc | τα αυτα c. ℵ^{a}BDKRXΞΠ etc . . ς ταῦτα, Gb″ τ᾽ αὐτά 34. ουν c. ℵBLX etc . . ς om | αλα bis c. ℵ*D . . ς αλασ | δε και c. ℵBDLX etc . . ς δε (Mc 9, 50 αλα pr c. LΔ, sec c. ℵLΔ, tert c. ℵ*A*BDLΔ al . . ς ubique αλασ)

κρίσει. 22ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει·
ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥαχά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ᾽ ἂν εἴπῃ μωρέ,
ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου
ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν
πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. **25** ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ᾽ αὐτοῦ
ἐν τῇ ὁδῷ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς
φυλακὴν βληθήσῃ. **26** ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον
κοδράντην. 27Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· οὐ μοιχεύσεις. 28ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων
γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29εἰ δὲ ὁ ὀφθαλ-
μός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα
ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30καὶ εἰ ἡ δεξιά
σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται
ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. 31Ἐρρέθη δέ· ὃς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. **32** ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπο-
λύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολε-
λυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. 33Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιορκήσεις,
ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. 34ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ
οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· 35μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ·
μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως· 36μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμό-
σῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχαν λευκὴν ποιῆσαι ἢ μελαιναν. 37ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί,
οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν. 38Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ὀφθαλμὸν ἀντὶ
ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. **39** ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ᾽ ὅστις
σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· **40** καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι
καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· **41** καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν,
ὕπαγε μετ᾽ αὐτοῦ δύο. **42** τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀπο-

25. 26: Lc 12, 58 s. 58Ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ᾽ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ
δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε
παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν. 59λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς
ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

32: Lc 16, 18. 18Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ
ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

39—42: Lc 6, 27—30. 27Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν,
καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, 28εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ
τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. 29τῷ τύπτοντί σε εἰς τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ
τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. 30παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ
ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει.

---

22. οργ. τ. αδ. αυτ. c. ℵ*BΔ^{2} al^{2} vg Or^{bis} cdd^{gr} ap Aug Hier^{dis} etc . . ς add εικη c. D unc^{pler} it syr^{cu} etc | ραχα c. ℵ*D it^{pler} am Tert etc . . ς ρακα 23. κακει c. ℵBLΓ etc . . Ti και εκει 25. με. αυτ. h. l. (Gb′) c. ℵBDL etc . . ς post οδω | ο κριτ. c. ℵB etc . . ς add σε παραδω 27. ερρεθη: ς (= Gb) add τοις αρχαιοις 28. επιθυμησ. c. ℵ* Clem Or^{ter} al . . ς add αυτης, item Gb″ αυτην 30. ε. γε. απελθ. c. ℵB(D) etc . . ς βληθη ε. γε. 31. ερρ. δε c. ℵBDL etc . . ς add οτι. 32. πας ο απολυων (Gb′) c. ℵBKLMΔΠ etc . . ς ος αν απολυση c. D unc^{5} Or etc | μοιχευθηναι c. ℵBD Or^{bis} etc . . ς μοιχασθαι | ος εαν etc: B al^{6} ο απολελ. γαμησας 36. τριχαν c. ℵ*EL al . . ς -χα | λευκ. π. η (L om) με. c. ℵB (L) al it^{10} vg etc . . ς λε. η με. ποι. 37. εστω: B al^{1} Eus εσται 39. ραπιζει c. ℵB al^{3} . . ς -σει | εις c. ℵ*B al^{16} . . ς επι | σιαγονα c. ℵ al^{55} it^{3} Bas Chr Or^{int} etc . . ς σου σια., BD Eus σια. σου 42. δος c. ℵBD al^{2} Clem . . ς διδου | δανισασθ. (ς δανεισ.): vide infra ad Lc 6, 34

58. παραδωσει c. ℵABDT etc . . ς παραδω | βαλει c. ℵBDXΓ etc . . ς βαλλη, Gb βαλη 59. εως c. ℵBL 1. Or . . ς εως ου | το c. ℵ*BMTΓ etc . . ℵ^{c}AL unc^{11} etc τον 18. και ο (Gb′) c. BDL etc . . ς κ. πας ο c. ℵAP unc^{14} etc | απο ανδρ.: D al^{2} syr al om 28. κατ. υμας . . ς (= Gb) κ. υμιν | προσευχ. . . ς (= Gb) και πρ. | περι c. ℵBLΞ . . ς υπερ 29. εις c. ℵ*D Clem^{2} Or^{3} . . ς επι 30. παντι c. ℵBKLRΠ etc . . ς πα. δε | αιτουντι c. ℵB . . ς τω αιτ.

στραφῇς. 43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.
44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων
ὑμᾶς· **45** ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει
ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. **46** ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς
ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; **47** καὶ ἐὰν ἀσπά-
σησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;
48 ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

VI. 1 Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ
θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς. 2 ὅταν
οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς
συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί
ποιεῖ ἡ δεξιά σου, 4 ὅπως ᾖ σοῦ ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν
τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 5 καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν
τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε
εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ
ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε
ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· 8 μὴ οὖν ὁμοιω-
θῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.
9 οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά
σου· **10** ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·

44—48: Lc 6, 32—36. 32 Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;
καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. 33 καὶ γὰρ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς
ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. 34 καὶ ἐὰν
δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανί-
ζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. 35 πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ
δανίζετε μηδένα ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι
αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. 36 γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ
πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

9. 10: Lc. 11, 2. 2 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ
ὄνομά σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου·

---

44. τ. εχθρ. υμ. c. ℵB al^{7} k cop syr^{cu} Or^{5} etc . . ς (Gb^{00}) add ευλογειτε τους καταρωμενους υμας, καλως ποιειτε τους μισουντας (Gb τοις μισουσιν) υμας | διωκοντων c. ℵB al^{5} it^{2} vg^{cd} syr^{cu} cop Or^{5} Cyp etc . . ς (Gb^{0}) praem επηρεαζοντων υμας και 46. το αυτο . . DZ al^{5} it^{2} etc ουτως 47. αδελφ. c. ℵBDZ etc . . Gb' φιλους | εθνικοι (Gb) c. ℵBDZ etc . . ς (Gb') τελωναι | το αυτο c. ℵBDMUZ etc . . ς ουτω (-ως) c. EKLSΔΠ etc 48. ως c. ℵBF^{a}LZ al Clem Or Eus al . . ς ωσπερ | ουρανιος (Gb'') c. ℵBD^{2}EF^{a}LUZ etc . . ς εν τοις (D* om) ουρανοις

1. δε c. ℵLZ etc . . ς om | δικαιοσυνην c. ℵ*et^{b}BD etc (ℵ^{a} δοσιν) . . ς (= Gb) ελεημοσυνην | εν c. ℵ*D etc . . ς add τοις 4. η σου ελ. (D ελ. σ.) η (Δ om) c. ℵ*(D)Δ 33. . . ς η σου η ελ. c. ℵ^{b}BL rell | αποδ. c. ℵBKLUZ etc . . ς (Gb^{0}) praem αυτος | σοι c. ℵBDZ etc . . ς (Gb^{00}) add εν τω φανερω 5. προσευχησθ. ο. εσεσθ. c. ℵBZ Or etc. . . ς προσευχη ο. εση | ως c. ℵBDZ . . ς ωσπερ | οπως . . ς (Gb^{00}) add αν | απεχ. c. ℵBDZ etc . . ς (Gb^{00}) praem οτι 6. ταμειον (-μιον) c. ℵBDEL etc. . . ς ταμειον | σοι c. ℵBDZ etc . . ς (Gb^{00}) add εν τω φανερω 7. βατταλ. c. ℵB(D^{2} βλατταλ.) . . ς βαττολ. 8. ο πατηρ: ℵ*B sah praem ο θεος 10. ελθατω c. ℵDE^{2}GΔ . . ς ελθετω | επι γης c. ℵBZΔ etc . . ς επ. της γ.

33. γαρ c. ℵ*B . . ς om | αγαθοποιητε: DP unc^{6} al -ειτε | και οι c. ℵBΔ . . ς κ. γαρ οι 34. δανισητ. c. ℵBΞ al (-ι- c. ℵAB*DLPR(Ξ) etc: ς -ει- ubique) . . ς -ζητε, Gb'' -ζετε, | λαβ. c. ℵBLΞ Iust . . ς απολαβ. | και sec. c. ℵBLΞ etc . . ς κ. γαρ | αμαρτωλοι . . ς (Gb^{00}) praem οι 35. μηδενα c. ℵΞΠ* syr^{utr} etc . . ς μηδεν | DP al αφελπ. | ς (= Gb) του υψιστ. 36. γιν. c. ℵBDLΞ etc . . ς (Gb^{00}) add ουν | καθως c. ℵBLΞ etc . . ς καθ. και 2. προσευχησθε: ACP unc^{6} al^{12} -χεσθε | πατερ c. ℵBL etc . . ς (= Gb) add ημων ο εν τοις ουρανοις | ελθατω c. ℵCPΔ al . . ς ελθετω | η βα. σου c. BL al^{4} ff^{2}vg syr^{cu} Or^{dis} Aug^{dis} etc . . ς (= Gb) add γενηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω και επι της (ℵACDMPΔ al om) γης

11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· **12** καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· **13** καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· 14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα
αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις,
οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. 16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ
ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν
κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ
πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι. **19** Μὴ
θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται
διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· **20** θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς
οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. **21** ὅπου γάρ ἐστιν
ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου. **22** Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός.
ἐὰν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· **23** ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλ-
μός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ
σκότος πόσον. **24** Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον
ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ
μαμωνᾷ. **25** Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώ-
ματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

11—13. Lc 11, 3. 4. 3 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ᾽ ἡμέραν·
4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ
εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

19—21: Lc 12, 33 s. 33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε
ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ
ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει. 34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

22. 23: Lc 11, 34—36. 34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφθαλ-
μός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά
σου σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον
φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ
φωτίζῃ σε.

24: Lc 16, 13. 13 Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει
καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δου-
λεύειν καὶ μαμωνᾷ.

25: Lc 12, 22. 23. 22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ με-
ριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. 23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τρο-
φῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.

---

12. αφηκ. c. ℵ*BZ etc . . ς αφιεμεν c. ℵ^{c} unc^{6}, DELΔΠ^{2} αφιομ. 13. πονηρου c. ℵBDZ etc . . ς (= Gb) add οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας. αμην. 15. ανθρωποις c. ℵD al it^{7} vg etc . . ς add τα παραπτωματα αυτων 16. ως c. ℵBDΔ . . ς ωσπερ | απεχ. c. ℵBD etc . . ς οτι απ. 18. κρυφαιω bis c. ℵBD ete . . ς κρυπτω | σοι . . ς (= Gb) add εν τω φανερω 20. ουδε . . ℵ it^{7} syr^{cu} etc και 21. σου bis c. ℵB etc . . ς υμων 22. εαν c. ℵ al^{6} it^{3} vg syr^{cu} . . ς add ουν | ᾖ h. l. c. ℵB etc . . ς post απλους 23. ᾖ: ℵ* post δε 24. ς (= Gb) μαμμωνα 25. φαγητε c. ℵ al^{3} it^{5} vg syr^{cu} al Ath al Hier^{dis} etc . . ς (Gb^{00}) add και (B etc η) τι πιητε

4. αφιομεν c. ℵ^{c}ABCD unc^{8} al^{20} . . ς αφιεμεν c. ℵ*LX unc rell etc | ε. πειρ. c. ℵBL etc (Or^{dis} Aug^{dis}) . . ς (= Gb) add αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου 33. βαλλαντια . . ς βαλαντ. 34. σου pr . . (= Gb†) om | οταν c. ℵBDLΔ etc . . ς (Gb^{0}) add ουν 36. τι μερ. c. ℵ unc^{7} etc . . ABGKMXΠ etc μερ. τι . . CLΓ om τι 22. υμιν λεγω c. AQT unc^{12} etc . . ℵBDLX etc λε. υμ. | τη ψυχη c. ℵABDLQ etc . . ς (Gb^{00}) add υμων 23. η ψυχ. c. AQ unc^{10} etc . . ℵBDLMSX etc η γαρ ψυ., T sah οτι η, al^{20} etc ουχι η

26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν
εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;
27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; **28** καὶ
περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν
οὐδὲ νήθουσιν. **29** λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν
τούτων. **30** εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς
οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; **31** μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες· τί
φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; **32** πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. **33** ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν
καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προσεθήσεται ὑμῖν. 34 μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς
τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

VII, 1 Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε. **2** ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέ-
τρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. **3** τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ
σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; **4** ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες
ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ. **5** ὑποκριτά,
ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ

26—33: Lc 12, 24—31. 24 Κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπείρουσιν οὔτε θερί-
ζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς δια-
φέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ
πῆχυν; 26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ
κρίνα, πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ πε-
ριεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον
βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί
φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζη-
τοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ
ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

1. 2: Lc 6, 37 s. 37 Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ
καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· 38 δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν
πεπιεσμένον σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· ᾧ γὰρ μέτρῳ
μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. (**Mc 4, 24.** — ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν —)

3—5: Lc 6, (39 s.) 41 s. (39 Εἶπεν δὲ καὶ (ς om) παραβολὴν αὐτοῖς. μήτι δύναται τυ-
φλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται (ς πεσοῦνται); 40 οὐκ ἔστιν
μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον (ς add αὐτοῦ)· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος
αὐτοῦ.) 41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν
τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· ἀδελφέ, ἄφες ἐκ-
βάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ δοκὸν οὐ βλέπων;
ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

---

28. αυξανουσ. ο. κοπιωσ. (B 33. -ιουσιν) ο. νηθουσ. c. ℵB etc . . ς αυξανει ο. κοπια ο. νηθει 32. επιζητουσιν c. ℵB al^{6} . . ς -τει 33. τ. βα. (B δικ.) κ. τ. δικ. (B βασ.) αυτ. (Eus om α.) c. ℵ(B) it^{3} am etc . . ς τ. βα. του θεου κ. τ. δικ. αυτ. 34. εαυτησ (Gb'') c. ℵBGLSV (B*L αυτησ) al^{30} . . ς τα εαυτησ

2. μετρηθησεται . . ς (= Gb) αντιμετρ. 4. εκ c. ℵB al^{12} . . ς απο 5. τ. δοκ. h. l. c. ℵBC . . ς post πρωτον

24. ουτ. σπ. ουτ. θε. c. ℵDLQ e . . ς ου σπ. ουδε θε. 25. μεριμνων: D al^{2} (Tert^{libere}) om | B επι τ. ηλ. α. προσθ. | πηχ. c. ℵBD etc . . ς add ενα 26. ουδε c. ℵBLQT etc . . ς ουτε 27. π. ουτ. νηθ. ουτ. υφ. c. D a syr^{cu} Clem (Mcion^{tert}) . . ς π. αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει | υμιν (et. BQT) . . ℵADLMX etc add οτι 28. εν (ς add τω) αγρω h. l. c. ℵBL . . ς ante σημ. (ΛΚΜQTUΠ etc post σημ.) οντ., D etc του αγρου post τ. χορτ. | οντ. ση. c. ℵBLΛ al . . ς ση. οντ. | αμφιεζει (B -αζει) c. BDLT . . ς αμφιεννυσι 29. και τι c. ℵBLQT etc . . ς η τι 30. επιζητουσ. c. ℵBLTX al . . ς -τει 31. αυτου (Gb'') c. ℵBD^{gr}*L etc . . ς του θεου | ταυτα . . ς (Gb^{00}) add παντα 37. και μη καταδ. c. ℵBLSXΞ etc . . ς om και 38. πεπιεσμ. (ℵ -ασμ.) σεσαλ. (D etc σεσ. πεπ.) . . ς πε. και σεσ. και | ς υπερεκχυνομ. | ω γαρ μετρ. c. ℵBDLΞ etc . . ς τω γ. αυτω μετρω ω | B*P etc μετρηθησεται 39 et 40: cf. §§ 63 et 56. 42. πωσ c. B it^{2} . . ℵ πωσ δε, ς η πωσ (et. και πωσ) | εκβαλ. h. l. c. B al^{4} . . L post καρφ., ς post διαβλ.

τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 6 Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας
ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στρα-
φέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. **7** Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ
ἀνοιγήσεται ὑμῖν. **8** πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγή-
σεται. **9** ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; **11** εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα
ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ
τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. **12** πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ
ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. **13** εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς
πύλης· ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν
οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· 14 ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν,
καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. 15 Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρ-
χονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. **16** ἀπὸ τῶν καρπῶν
αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;
17 οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς
ποιεῖ. **18** οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς
καλοὺς ἐνεγκεῖν. **19** πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
20 ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. **21** Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι κύριε κύριε,
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν

7–11: Lc 11, 9–13. 9 Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ
εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν. 10 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει,
καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιχθήσεται. 11 τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον
ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; 12 ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ
ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; 13 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι
τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

12: Lc 6, 31. 31 Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε
αὐτοῖς ὁμοίως.

13: Lc 13, 24. 24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν,
ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. (Sqq. vide § 100.)

16–21: Lc 6, 43–46. 43 Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ
πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. 44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ
γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν.
45 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονη-
ρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.
(Mt 12, 34 s.: § 47.) 46 τί δέ με καλεῖτε· κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;

---

6. καταπατησουσ. c. BCLX . . ς -ωσιν 8. B syr^{cu} al ανοιγεται 9. εστιν: B*L it^{3} syr^{cu} etc om | ον c. א*BC etc . . ς ον εαν | αιτησει c. אBCLΔ etc . . ς -ση 10. η και c. אBC etc . . KMSΠ al^{30} η και εαν, ς και εαν | αιτησει c. אBCLΔ . . ς ση 12. ουν: א*L etc om | εαν c. אC al . . ς αν 13. εισελθατε c. אBCLΔ al^{6} . . ς -θετε | οτι: 118* it^{5} arm^{zo} Cyp al τι | πλατεια sine additam c. א* it^{6} for Naass Clem^{bis} Or^{4} Cyp etc . . ς add η πυλη 14. οτι c. א*B*X Naass Or etc . . א^{b} etc B^{3}c rell it^{pler} vg etc τι (Gb) | στενη sine additam c. min^{3} it^{4} Naass Clem Or Eus etc . . ς add η πυλη : : vide ante 15. προσεχ. c. אB al^{15} etc . . ς πρ. δε 16. σταφυλας c. אB (C* -ληνας) etc . . ς -λην 18. ενεγκ. pr c. א*B Or^{1} et Heracl Dial, item sec c. א Or^{1} Dial . . ς bis ποιειν 19. C^{2}LZ etc παν ουν 20. απο: C etc εκ

9. ανοιχθ. c. DEFGHSUVΓΛ al^{50} . . ς ανοιγησ. c. אABCKLMRXΔΠ etc. 10. ανοιχθ. (Gb') c. A unc^{12} al^{60} . . ς ανοιγησ. c. אCLMRX etc, BD^{gr} ανοιγετ. 11. τινα: אDLX c vg Or etc τις | εξ . . ς (= Gb†) om | τ. πατ. (B etc post αιτ.) . . al^{1} b syr^{cu} Dial om | ο υιος: אL 157. c vg om (D etc ante αιτ.) | η και (B etc om αρτ. usq η και) c. ACDR unc^{14} . . אL etc η, ς ει και | αυτ. επιδ. c. BDL c . . ς επ. αυ. 12. η και c. אBL Dial etc . . ς η και εαν (singg var) | αιτησει (et. ς^{e}) . . ς -ση 13. υπαρχ. : אDK MXΠ etc οντες | ς (= Gb) αγ. δομ. | ο εξ: אLX etc om ο 31. και υμεις. B it^{3} Ir^{int} om 24. θυρας c. אBDL etc . . ς (= Gb) πυλης 43. παλιν c. אBLΞ etc . . ς om 44. σταφ. τρυ. c. אBCDLXΞ etc . . ς τρ. στ. 45. τ. καρδ. c. אB . . ς add (D praem) αυτου | ο πον. c. א*BDL etc . . ς (Gb^{00}) add ανθρωπος | εκ. τ. πον. . . (Gb^{00}) add θησαυρου της καρδιας αυτου | ς του περισσ. της καρδ. | αυτου: Gb^{00} c. CF etc

τοῖσ οὐρανοῖσ. **22** πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπρο-
φητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεισ πολλὰσ
ἐποιήσαμεν; **23** καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖσ ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶσ, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. **24** Πᾶσ οὖν ὅστισ ἀκούει μου τοὺσ λόγουσ τούτουσ καὶ ποιεῖ αὐ-
τοὺσ ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστισ ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν.
25 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ
οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. **26** καὶ πᾶσ ὁ ἀκούων μου
τοὺσ λόγουσ τούτουσ καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺσ ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστισ ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ
τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. **27** καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ
ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσισ αὐτῆσ μεγάλη.
28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦσ τοὺσ λόγουσ τούτουσ, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ
διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺσ ὡσ ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡσ οἱ γραμματεῖσ αὐτῶν.

V, 21: Ex 20, 13. 27: Ex 20, 14. 31: Dt 24, 1. 33: Ex 20, 7. Dt 23, 21.
38: Ex 21, 24. 43: Lev 19, 18.

22. 23: Lc 13, 25—27. 25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότησ καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν,
καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντεσ· κύριε ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ ἀποκριθεὶσ
ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ οἶδα ὑμᾶσ πόθεν ἐστέ. 26 τότε ἄρξεσθε λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ
ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖσ πλατείαισ ἡμῶν ἐδίδαξασ. 27 καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶσ πόθεν
ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντεσ ἐργάται ἀδικίασ.

24—27: Lc 6, 47—49. 47 Πᾶσ ὁ ἐρχόμενοσ πρόσ με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ
ποιῶν αὐτούσ, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιοσ. 48 ὅμοιόσ ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν,
ὃσ ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρησ δὲ γενομένησ προσ-
έρηξεν ὁ ποταμὸσ τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶσ οἰκοδομῆ-
σθαι αὐτήν. 49 ὁ δὲ ἀκούσασ καὶ μὴ ποιήσασ ὅμοιόσ ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν
ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶσ θεμελίου, ᾗ προσέρηξεν ὁ ποταμόσ, καὶ εὐθὺσ συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο
τὸ ῥῆγμα τῆσ οἰκίασ ἐκείνησ μέγα.

§ 42.

SANAT CAPHARNAUMI CENTURIONIS SERVUM.

Lc 7, 1—10. Mt 8, 1. 5—13.

1 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐ-
τοῦ εἰσ τὰσ ἀκοὰσ τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰσ
Καφαρναούμ.
2 Ἑκατοντάρχου δέ τινοσ δοῦλοσ κακῶσ
ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃσ ἦν αὐτῷ ἔντιμοσ.
3 ἀκούσασ δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸσ

1 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρουσ, ἠκο-
λούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
5 Εἰσελθόντεσ δὲ αὐτοῦ εἰσ Καφαρναούμ,
προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατοντάρχησ παρακαλῶν
αὐτὸν 6 καὶ λέγων· κύριε, ὁ παῖσ μου βέβλη-
ται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικόσ, δεινῶσ βασανι-

---

21. τοισ c. ℵBCZ al Iust Naass . . ς om 22. επροφ. c. ℵB*CLZ . . ς προεφ. 24. ομοιωθησ. c. ℵBZ Or etc . . ς ομοιωσω αυτον | αυτ. τ. οικ. c. ℵBCZ etc . . ς τ. οικ. αυτ. 25. B ηλθαν | προσεπεσαν c. ℵBCEXZΔ etc . . ς -σον 26. αυτ. τ. οικ. c. ℵBZ . . ς τ. οικ. αυτ. 27. ℵ ηλθαν

28. ετελεσεν c. ℵBCZ etc . . ς συνετελ. 29. αυτων c. ℵBC^{3}KΔΠ etc . . ς om

25. κυριε c. ℵBL it^{7} vg etc . . ς κυρ. κυρ. 26. αρξεσθ. c. BEGHUVΔ etc . . ℵADK LMSTXΓΛΠ etc αρξησθε 27. λεγω (BT λεγων) . . ℵ al^{1} it vg sah al om | υμασ: BLRT etc om | ς οι (Gb^{0}) εργατ. c. AKMTUVΓΠ etc | αδικ. c. ℵB(D)LR . . ς τησ αδ. 48. πλημμυρησ c. ℵB*LΞ al . . ς -ρασ | προσερη. c. ℵ*B*DL . . ς προσερρ. | δια το κ. οικοδομησθ. (-η- ℵB*LΞ, B^{3} -ει-) αυ. c. ℵBLΞ etc . . ς τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν 49. προσερη. c. B*(D συνερη.)L . . ς προσερρ. | ευθυσ c. ℵBCLΞ . . ς ευθεωσ (D it^{2} om) | συνεπεσ. (Gb′) c. ℵBDLRΞ etc . . ς επεσεν

1. επειδη c. ABC*X etc . . ς επει δε c. ℵC^{2}LRΞ unc^{9} etc

1. καταβαντι δ. αυτ. c. ℵ*L unc^{10} etc . . ℵ^{b}BC(Z) al καταβαντοσ δε (Z και κατ.) αυτου 5. εισελθοντοσ δ. αυτου c. ℵBCZ etc . . Gb εισελθοντι δ. αυτω, ς -ντι δ. τω ιησου

αὐτὸν πρεσβυτέρουσ τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν
αὐτὸν ὅπωσ ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.
4 οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸσ τὸν Ἰησοῦν ἠρώ-
των αὐτὸν σπουδαίωσ, λέγοντεσ ὅτι ἄξιόσ
ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο· 5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνοσ
ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸσ ᾠκοδόμησεν
ἡμῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦσ ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖσ.
ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντοσ τῆσ οἰ-
κίασ, ἔπεμψεν φίλουσ ὁ ἑκατοντάρχησ λέγων·
κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανόσ εἰμι ἵνα
ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃσ· 7 διὸ οὐδὲ
ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρόσ σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ
λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖσ μου. 8 καὶ γὰρ ἐγὼ
ἄνθρωπόσ εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενοσ, ἔχων
ὑπ᾽ ἐμαυτὸν στρατιώτασ, καὶ λέγω τούτῳ·
πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου,
καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον
τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 9 ἀκούσασ δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦσ
ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶσ τῷ ἀκολου-
θοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν· λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν
τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. 10 καὶ ὑπο-
στρέψαντεσ εἰσ τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντεσ εὗρον
τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

ζόμενοσ. 7 λέγει αὐτῷ· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω
αὐτόν. 8 ἀποκριθεὶσ δὲ ὁ ἑκατοντάρχησ ἔφη·
κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸσ ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέ-
γην εἰσέλθῃσ· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ
ἰαθήσεται ὁ παῖσ μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρω-
πόσ εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ᾽ ἐμαυτὸν
στρατιώτασ, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ
πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται,
καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
10 ἀκούσασ δὲ ὁ Ἰησοῦσ ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν
τοῖσ ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν
τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. 11 λέγω
δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν
ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν· 12 οἱ δὲ υἱοὶ τῆσ βασιλείασ ἐξελεύ-
σονται εἰσ τὸ σκότοσ τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸσ καὶ ὁ βρυγμὸσ τῶν ὀδόντων. 13 καὶ
εἶπεν ὁ Ἰησοῦσ τῷ ἑκατοντάρχῃ· ὕπαγε, ὡσ
ἐπίστευσασ γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖσ ἐν
τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

(11 s: Lc 13, 28 s. § 100.)

§ 43.

IN VITAM REVOCAT FILIUM VIDUAE NAINENSIS.

Lc 7, 11—17.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆσ ἐπορεύθη εἰσ πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλοσ πολύσ. 12 ὡσ δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆσ πόλεωσ, καὶ ἰδοὺ
ἐξεκομίζετο τεθνηκὼσ μονογενὴσ υἱὸσ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἦν χήρα, καὶ ὄχλοσ τῆσ πό-
λεωσ ἱκανὸσ ἦν σὺν αὐτῇ. 13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριοσ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ εἶπεν αὐτῇ·
μὴ κλαῖε. 14 καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆσ σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντεσ ἔστησαν, καὶ εἶπεν· νεα-
νίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. 15 καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸσ καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ
μητρὶ αὐτοῦ. 16 ἔλαβεν δὲ φόβοσ ἅπαντασ, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντεσ ὅτι προφήτησ μέγασ
ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸσ τὸν λαὸν αὐτοῦ. 17 καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγοσ οὗτοσ ἐν
ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

---

4. ηρωτ. c. ℵDLΞ al^4 . . ς παρεκαλουν (A -λεσαν) | παρεξη (Gb') . . ς -ξει **6.** τησ c. ℵD al^7 go . . ς απο τησ | επεμψ. c. ℵ*B . . ς add προσ (A επ) αυτον | φιλ. ο (L om) εκατ. c. ℵBCLXΞ etc . . ς ο εκατ. φιλ. | εκατονταρχησ c. BL al^2 . . ς -αρχοσ | λεγων c. ℵ* it^2 vg . . ς add αυτω | ικαν. ειμι c. ℵB etc . . ς ειμι ικαν. | υπ. τ. στ. μου c. AB unc^{10} . . Gb'' μου υ. τ. στ. c. ℵCDLMRXΓΞ **7.** ιαθητω c. BL . . ς ιαθησεται **9.** Gb' ουτε c. EFGHSUVΔΛ al pl **10.** εισ τ. οικ. οι πεμφθ. c. ℵBD unc^5 etc . . ς οι πε. ε. τ. οικ. | δουλον c. ℵBL etc . . ς praem ασθενουντα (D om δουλ.)

7. λεγει c. B it^4 am syr^{cu} etc . . ς και λεγ. | αυτω c. ℵB k cop . . ς add ο ιησουσ **8.** απ. δε c. ℵ*B 33. sah . . ς και απ. | εκατονταρχησ c. ℵ* al . . ς -ρχοσ | λογω . . ς (= Gb) -γον **9.** υπο εξ. . . ℵB etc add τασσομενοσ **10.** B al^5 it^3 syr^{cu} etc παρ ουδενι τοσαυτ. πιστ. εν τω ισρ. ευρ. (Eadem it^7 in Lc) **13.** ς (= Gb) εκατονταρχω | ωσ c. ℵB al it^7 syr^{cu} al Ir^{int} . . ς praem και | ο παισ c. ℵB al^4 it vg al . . ς add αυτου | ℵ*GMUX(E c. *) etc add in fine και υποστρεψασ ο εκατονταρχοσ εισ τον οικον αυτου εν αυτη τη ωρα ευρεν τον παιδα υγιαινοντα

11. εν τη c. ℵ*C(D)KMSΠ etc . . Gb'') εν τω c. ℵ^{c}ABLR unc^{10} etc | επορευθη c. ℵBR al^3 . . ς -ρευετο | ικανοι: Gb^0 c ℵBDFLΞ etc **12.** τεθνηκωσ: A 54. c om | μονογ. υι. c. ℵBLXΞ c . . ς υι. μονογ. | ην pr (et. ς) c. ℵBC*LSVΞ etc (D χηρα ουση) . . ς^e Ti om | ην sec (et. ς^e) c. ℵBLΞ etc . . ς Ti om **13.** επ αυτην c. ℵB unc^5 . . ς επ αυτη **16.** απαντ. c. ℵACFLRΓΞ etc . . Gb παντ. | ηγερθ. c. ℵABCD(εξηγ.)LΞ al . . ς εγηγερται **17.** περ. αυτ. (FLΞ etc post περιχ.) . . ℵ* it^2 om | παση c. ℵBFLΞ etc . . ς εν πα.

§ 44.

IOHANNIS CAPTIVI LEGATIO AD IESUM. IESU DE IOHANNE TESTIMONIUM.

Lc 7, 18—23. Mt 11, 2—6.
24—35. 7—19.

18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννει οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ
πάντων τούτων. 19 καὶ προσκαλεσάμενοσ δύο τινὰσ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννησ ἔπεμψεν πρὸσ τὸν κύριον
λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενοσ, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;
20 παραγενόμενοι δὲ πρὸσ αὐτὸν οἱ ἄνδρεσ εἶπαν· Ἰωάν-
νησ ὁ βαπτιστὴσ ἀπέσταλκεν ἡμᾶσ πρόσ σε λέγων· σὺ
εἶ ὁ ἐρχόμενοσ, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 21 ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺσ ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ
πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖσ πολλοῖσ ἐχαρίσατο
βλέπειν. 22 καὶ ἀποκριθεὶσ εἶπεν αὐτοῖσ· πορευθέντεσ
ἀπαγγείλατε Ἰωάννει ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε, ὅτι τυ-
φλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθα-
ρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ
εὐαγγελίζονται· 23 καὶ μακάριόσ ἐστιν ὃσ ἐὰν μὴ σκαν-
δαλισθῇ ἐν ἐμοί.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννησ ἀκούσασ ἐν τῷ
δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ,
πέμψασ διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
3 εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενοσ, ἢ
ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ ἀποκρι-
θεὶσ ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐτοῖσ· πορευ-
θέντεσ ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκού-
ετε καὶ βλέπετε· 5 τυφλοὶ ἀναβλέ-
πουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν,
λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ
ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ
πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· 6 καὶ μακά-
ριόσ ἐστιν ὃσ ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ
ἐν ἐμοί.

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου
ἤρξατο λέγειν πρὸσ τοὺσ ὄχλουσ περὶ Ἰωάννου·
τί ἐξεληλύθατε εἰσ τὴν ἔρημον θεάσασθαι;
κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 25 ἀλλὰ τί
ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖσ
ἱματίοισ ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐν-
δόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντεσ ἐν τοῖσ βασιλείοισ
εἰσίν. 26 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην;
ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
27 οὗτόσ ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἀπο-
στέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃσ
κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
28 λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖσ γυναικῶν
προφήτησ Ἰωάννου οὐδείσ ἐστιν· ὁ δὲ μικρό-
τεροσ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ
ἐστίν. 29 καὶ πᾶσ ὁ λαὸσ ἀκούσασ καὶ οἱ τε-
λῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντεσ τὸ
βάπτισμα Ἰωάννου· 30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ
νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰσ ἑαυ-
τούσ, μὴ βαπτισθέντεσ ὑπ' αὐτοῦ. 31 Τίνι οὖν

7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦσ
λέγειν τοῖσ ὄχλοισ περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε
εἰσ τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέ-
μου σαλευόμενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; ἄνθρω-
πον ἰδεῖν ἐν μαλακοῖσ ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ
τὰ μαλακὰ φοροῦντεσ ἐν τοῖσ οἴκοισ τῶν βασι-
λέων. 9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν;
ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
10 οὗτόσ ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἐγὼ
ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
σου, ὃσ κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπρο-
σθέν σου. 11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται
ἐν γεννητοῖσ γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότεροσ ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν. 12 ἀπὸ δὲ
τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕωσ
ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ
βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. 13 πάντεσ γὰρ οἱ
προφῆται καὶ ὁ νόμοσ ἕωσ Ἰωάννου ἐπροφή-
τευσαν, 14 καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτόσ ἐστιν

---

18. ιωαννει c. ℵAB* . . ς -ννη 19 κυρ. c. BLRΞ etc . . ς ιησουν | αλλον c. AD al unc[13] etc . . ℵBLRXΞ etc ετερον 20. ειπαν c. ℵBDLΞ . . ς ειπον | ℵB al[12] απεστειλεν | ℵDLXΞ etc η ετερον 21. εκεινη c. ℵBL etc . . ς αυτη | τη c. ℵBLX etc . . ς δε τη | ωρα: ℵ*L etc ημερα | βλεπειν . . ς (Gb⁰) praem το 22. αποκρ. c. ℵBDΞ etc . . ς (Gb⁰⁰) add ο ιησουσ | ιωαννει c. ℵAB*L . . ς -ννη | ℵBLXΞ etc om οτι | ℵBDFΓ*Δ etc και κωφ.

24. Gb' τοισ οχλοισ 24 ss. Gb'' εξηλθατε ter c. ℵ(A)BDLΞ etc (KΠ etc, KMΠ etc, al mu -θετε) 27. ιδου c. ℵBDLΞ etc . . ς add εγω 28. λεγω c. BΞ al[7] cop syr[sch] . . ς λε. γαρ (D etc λε. δε. ℵLX etc αμην λε.) | προφ.: Gb⁰ c. ℵBKLMXΞΠ etc | ιωανν. c. ℵBLΞ etc . . ς (Gb⁰) add του βαπτιστου 31. τινι . . ς (= Gb) praem ειπε δε ο κυριοσ

2. δια (Gb') c. ℵBC*DPZΔ etc . . ς δυο (et. Or) 4. B*DΔ ιωαννει (B -ανει) 5. και νεκρ. c. ℵBDLPZΔ etc . . ς om και

7. 8. εξηλθατε c. ℵBCD(G)LPZ(Δ) al . . ς -θετε . . F(Δ) εξεληλυθατε 8. ανθρ. ιδειν c. ℵ . . ς ιδειν; ανθρ. | εν μαλακοισ c. ℵBDZ etc . . ς add ιματιοισ | βασιλεων (Gb' -λειων) c. ℵ*B . . ς add εισιν 9. εξηλθατε . . ς -θετε | προφ. ιδ. c. ℵBZ . . ς ιδειν; προφητην; 10. ουτοσ c. ℵBDZ etc . . ς add γαρ | οσ: Τι και c. P it[4] etc 11. Τι εστιν αυτου c. C it[pler] vg 13. επροφ. c. ℵB*CDZ . . ς προεφ.

ὁμοιώσω τοὺσ ἀνθρώπουσ τῆσ γενεᾶσ ταύτησ,
καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32ὅμοιοί εἰσιν παιδίοισ
τοῖσ ἐν ἀγορᾷ καθημένοισ καὶ προσφωνοῦσιν
ἀλλήλοισ λέγοντεσ· ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ
ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.
33ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννησ ὁ βαπτιστὴσ μὴ
ἐσθίων ἄρτον μηδὲ πίνων οἶνον, καὶ λέγετε·
δαιμόνιον ἔχει. 34ἐλήλυθεν ὁ υἱὸσ τοῦ ἀν-
θρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε· ἰδοὺ
ἄνθρωποσ φάγοσ καὶ οἰνοπότησ, φίλοσ τελω-
νῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. 35καὶ ἐδικαιώθη ἡ σο-
φία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆσ πάντων.

Ἠλείασ ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. 15ὁ ἔχων ὦτα
ἀκουέτω. 16Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύ-
την; ὁμοία ἐστὶν παιδίοισ καθημένοισ ἐν ταῖσ
ἀγοραῖσ, ἃ προσφωνοῦντα τοῖσ ἑτέροισ 17λέ-
γουσιν· ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·
ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. 18ἦλθεν γὰρ
Ἰωάννησ μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγου-
σιν· δαιμόνιον ἔχει. 19ἦλθεν ὁ υἱὸσ τοῦ ἀν-
θρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ
ἄνθρωποσ φάγοσ καὶ οἰνοπότησ, τελωνῶν
φίλοσ καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σο-
φία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆσ.

14: Mal 3, 22.

§ 45.

IESUS ET MULIER PECCATRIX APUD SIMONEM PHARISAEUM.

Lc 7, 36—50.

36Ἠρώτα δέ τισ αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰσ τὸν οἶκον
τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. 37καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτισ ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλόσ, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι
κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου 38καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ
τοὺσ πόδασ αὐτοῦ κλαίουσα τοῖσ δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺσ πόδασ αὐτοῦ καὶ ταῖσ θριξὶν
τῆσ κεφαλῆσ αὐτῆσ ἐξέμαξεν, καὶ κατεφίλει τοὺσ πόδασ αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. 39ἰδὼν
δὲ ὁ Φαρισαῖοσ ὁ καλέσασ αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων· οὗτοσ εἰ ἦν προφήτησ, ἐγίνωσκεν ἂν
τίσ καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτισ ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλόσ ἐστιν. 40καὶ ἀποκριθεὶσ ὁ Ἰησοῦσ
εἶπεν πρὸσ αὐτόν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ· διδάσκαλε εἰπέ, φησίν. 41δύο χρεοφειλέται
ἦσαν δανιστῇ τινί· ὁ εἷσ ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτεροσ πεντήκοντα. 42μὴ ἐχόν-
των αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροισ ἐχαρίσατο. τίσ οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; 43ἀπο-
κριθεὶσ Σίμων εἶπεν· ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ὀρθῶσ ἔκρι-
νασ. 44καὶ στραφεὶσ πρὸσ τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη· βλέπεισ ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν
σου εἰσ τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μου ἐπὶ τοὺσ πόδασ οὐκ ἔδωκασ· αὕτη δὲ τοῖσ δάκρυσιν ἔβρεξέν μου
τοὺσ πόδασ καὶ ταῖσ θριξὶν αὐτῆσ ἐξέμαξεν. 45φίλημά μοι οὐκ ἔδωκασ· αὕτη δὲ ἀφ' ἧσ εἰσῆλ-
θον οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά μου τοὺσ πόδασ. 46ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψασ· αὕτη

---

32. λεγοντεσ (ℵCΣ al -ντα) c. DL al^4 it^6 cop . . ℵ*B α λεγει, Δ οι λεγουσιν . . ς και λεγουσιν c. AP unc^{12} | εθρην. c. ℵBDLΣ etc . . ς add υμιν 33. μη c. ℵBΣ 157., μηδε c. ℵ 157. . . ς bis μητε | εσθ. (BD εσθων) αρτ. et πι. οι. c. ℵBLΣ etc . . ς αρτ. εσθ. et οι. πι. (D al^6 etc om αρτ. et οι.) 34. D εσθων | ς (= Gb) τελωνων φιλοσ 35. παντων: ℵ*B etc ante των pon; Gb^0 c. ℵ^{c}DFLMX etc | τεκνων: ℵ cdd^{gr} ^{pler} ap Amb εργων

15. ακουετω c. BD al^1 k . . ς praem ακουειν (ut ubique Mc et Lc) 16. ς (= Gb) παιδαριοισ | καθη. h. l. (Gb') . . ς post αγορ. | ταισ c. ℵBZ al . . ς om | α προσφωνουντα et λεγουσιν (Gb') c. ℵBDZ etc . . ς και (C α) προσφωνουσιν et και λεγουσιν | τ. ετεροισ (Gb') . . ς τ. εταιροισ et add αυτων: om (Gb^0) c. ℵBDZ etc 17. εθρηνησ. c. ℵBDZ etc . . ς add υμιν 19. εργων c. ℵB* 124. cdd ap Hier cop syrr al . . ς τεκνων

36. τ. οικον c. ℵBDLΣ etc . . ς την οικιαν | κατεκλιθη c. ℵ^{c}BCLXΣ etc (a^a κατεκειτο) . . ς ανεκλιθη 37. ητισ ην h. l. c. ℵBLΣ etc . . ς post πολει . . D om | και sec c. ℵΔBP unc^7 . . ς om | ς ανακειται 38. ς (= Gb) παρα τ. π. αυτ. οπισω | τ. δακρ. h. l. c. ℵBDL etc . . ς ante και ταισ | εξεμαξ. c. ℵ*ADLX etc . . ς εξεμασσεν 40. φησιν h. l. c. ℵBILΣ al^2 . . ς post ο δε (AD al εφη) 41. ς χρεωφειλ. et δανειστη 42. εχοντων c. BLPΣΠ etc . . ς (Gb^0) add δε | αυτων sec (DI etc om) c. ℵBDLΣ al^4 it vg al . . ς (Gb^0) add ειπε | αγ. αυτ. c. ℵBFLXΣ etc . . ς αυτ. αγ. 43. αποκριθ. c. BDL^{2}Σ etc . . ς add δε | σιμ. c. ℵBLΓΣ . . ς ο σιμ. 44. μου ε. τ. ποδ. c. ℵLΣ etc, BX etc μοι ε. τ. (B om) πο., D ε. πο. μοι . . ς ε τ. π. μου | ς (= Gb) θριξι τησ κεφαλησ α. 45. Gb' εισηλθεν c. L* al^{20} it^5 vg etc | διελειπ. c. ℵAILΣ unc^9 . . ς διελιπε c. BDP unc^5

δὲ μύρῳ ἤλειψέν μου τοὺς πόδας. 47 οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. 48 εἶπεν δὲ αὐτῇ· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτί[illegible] 49 καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· τίς οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; 50 εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

§ 46.

IESUS CUM DUODECIM PERCURRIT GALILAEAM, ALIQUOT MINISTRANTIBUS FEMINIS.

Lc 8, 1—3.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, 2 καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ᾽ ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, 3 καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

§ 47.

DAEMONIACO SANATO PHARISAEORUM CALUMNIAS REPELLIT.

Mc 3, 19—30. Mτ 12, 22—37. (Lc 11, 17—23. 6, 43—45).

Mc 3, 19—21: 19 - - Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· 20 καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν. 21 καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ᾽ αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.

Mτ 12, 22 s.: 22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. 23 καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυείδ;

Mc 3, 22: 22 Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. 23 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς· πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; 24 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ᾽ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη. 25 καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ᾽ ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι. 26 καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ᾽ ἑαυτόν, ἐμερίσθη, καὶ οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. 27 ἀλλ᾽ οὐ δύναται οὐδεὶς

Mτ 12, 24: 24 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. 25 εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. 26 καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; 27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 28 εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 29 ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν

---

46. μ. τ. ποδ. c. ℵKMSXΔΛΠ etc . . Ti τ. ποδ. μου . . Gb⁰ c. DI etc 47. αυτης (itpl vg -τη) αι αμ. c. ℵAFKΠ al Clem etc . . ς αι αμ. αυτης (variant DP etc)

3. αυτοις (Gb') c. BD unc11 etc . . ς αυτω c. ℵALMXΠ etc | εκ (Gb'') . . ς απο | αυταις . . ℵ*D αυτων

19. εργεται c. ℵ*BΓ etc . . ς -ονται | 20. οχλος: ℵcABDL²Δ etc praem ὁ | μητε c. ℵCD unc9 . . ς μηδε c. AB unc5 25. δυνησετ. c. ℵBCLΔ etc . . ς δυναται | σταθ. c. ℵCΔ, item A unc9 . . ς στηναι c. BL, item KΠ (D εσταναι) | στ. h. l. c. ℵBCLΔ(D) etc . . ς ante ἡ 26. εμερ. και c. ℵ*(ο κ. εμ. κ.) C*vid Δ italiq vg; item BL κ. εμερ. . . ς και μεμερισται | στην. c. ℵBCL . . ς σταθηναι 27. αλλ c. ℵBC*vidLΔ etc . . ς om | ου δυ. ουδ. c. ℵBCΔ etc . . Gb ουδ. δυν.

22. τον κωφον c. ℵBD it3 cop syrcu aeth . . ς τον τυφλον και κωφον (al aliter) | λαλειν c. ℵ*BD etc . . ς και λαλ. 25. δε c. ℵBD etc . . ς add ο ιησους 27. κρι. εσ. υμ. c. ℵBD etc . . ς υμ. εσ. κρ. 28. ς (= Gb) εγω εν πν. θε. 29. αρπασαι c. BC*X al4 . . ς διαρπασαι

εἰσ τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖσ υἱοῖσ τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσα ἂν βλασφημήσωσιν· 29 ὃσ δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰσ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰσ τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνογοσ ἔσται αἰωνίου ἁμαρτήματοσ. 30 ὅτι ἔλεγον· πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ; 30 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 31 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖσ ἀνθρώποισ, ἡ δὲ τοῦ πνεύματοσ βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. 32 καὶ ὃσ ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃσ δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματοσ τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

3, 23 ss.: (Lc 11, 17—23: 17 Αὐτὸσ δὲ εἰδὼσ αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖσ· πᾶσα βασιλεία διαμερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν ἐρημοῦται, καὶ οἶκοσ ἐπὶ οἶκον πίπτει. 18 εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶσ ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶσ σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 20 εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶσ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 Ὅταν ὁ ἰσχυρὸσ καθωπλισμένοσ φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· 22 ἐπὰν δὲ ἰσχυρότεροσ αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. 23 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.)

Mt 12, 33: 33 Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 34 γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶσ δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντεσ; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματοσ τῆσ καρδίασ τὸ στόμα λαλεῖ. 35 ὁ ἀγαθὸσ ἄνθρωποσ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸσ ἄνθρωποσ ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. 36 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεωσ. 37 ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

(Lc 6, 43 ss.: 43 Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. 44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. 45 ὁ ἀγαθὸσ ἄνθρωποσ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆσ καρδίασ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸσ ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματοσ καρδίασ λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.)

---

27. εισ τ. οι. τ. ισχ. εισε. (ℵ ante εισ) τ. σκ. αυτ. c. (ℵ)BCLΔ etc . . ς τα σκ. τ. ισχ. εισε. εισ τ. οι. αυτ. | Gb' διαρπαση c. A unc^{3} 28. τα αμ. h. l. (Gb'') . . ς ante τοισ | ς (= Gb) om αι | ς οσασ | Ti αν c. BC unc^{3} 29. Gb^{0} ε. τ. αιωνα c. D etc | εσται c. ℵDLΔ etc . . ς εστιν | αμαρτημ. (Gb'') c. ℵBLΔ etc (c*D etc -τιασ) . . ς κρισεωσ.

29. διαρπαση c. ℵD unc^{3} al^{80} (ς -σει c. BCL unc^{8}) . . Ti αρπασει c. 1 al pauc 30. σκορπ.: ℵ 33. cop Chr^{cod} add με 31. ουκ αφεθ. c. ℵB al^{10} it^{2} vg etc . . ς (Gb^{0}) add τοισ ανθρωποισ (variant al) 32. εαν (Gb'') . . ς αν | Gb' εν τω νυν αιωνι

(17. διαμερ. (c unc^{4} μερισθ.) h. l. c. ℵADL etc . . ς post εφ εαυτ. 18. ℵCΔ etc εμερισθη, Γ μερισθη 19. οι: ADΓ om | αυ. κρι. εσοντ. υμ. c. ℵACL unc^{4} etc (εσ. υμ. c. ℵ it^{5}, rell υμ. εσ.) . . BD c αυ. υμ. κρι. εσοντ., ς Ti κρι. υμ. αυ. εσ. c. R unc^{10} 22. ισχυρ. c. ℵBDLΓ etc . . ς ο ισχ.)

Mt 35. ς (= Gb) εκ τ. αγαθ. θησαυρ. τησ καρδιασ | τα αγαθα c. ℵCLUΔ Or etc . . Gb' Ti om τα c. BD unc^{9} etc | LUΔ al^{20} τα πονηρα 36. ο c. ℵBD it^{pler} vg Ir^{int} al . . ς ο εαν | λαλησουσιν c. ℵBC 33. (D λαλουσιν) . . ς -σωσιν

(43. παλιν c. ℵBLΞ etc . . ς om 44. σταφυ. (L al -λασ) τρυγ. c. ℵBCDLXΞ . . ς τρυγ. σταφ. 45. τ. καρδιασ c. ℵB . . ς add αυτου (D ante τ. κα.) | πονηροσ . . ς (Gb^{00}) add ανθρωποσ | πονηρου . . ς (Gb^{00}) add θησαυρου τησ καρδιασ αυτου | ς του περισσ. τησ καρδ. c. CLMUΓ etc | αυτου: Gb^{00} c. CF al^{20} etc)

§ 48.

ACCEDENTIBUS MATRE ET FRATRIBUS INTERPELLATUR.

Mc 3, 31—35. Mt 12, 46—50. Lc 8, 19—21.

31 Καὶ ἔρχεται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. 32 καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητουσίν σε. 33 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; 34 καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει· ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 ὃς ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. [47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.] 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

19 Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ ὅτι ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

§ 49.

PARABOLA DE SEMINATORE ET VARIO AGRO.

Mt 13, 1—23. Mc 4, 1—25. Lc 8, 4—18.

a: PROOEMIUM b: IPSA PARABOLA c: RATIO INSTITUTIONIS PARABOLICAE d: EXPLICATIO PARABOLAE e: SUBIUNGITUR DE LUCERNA ET MENSURA.

a: 1—3.

1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. 2 καὶ συνή-

1. 2.

1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος,

4.

4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων

---

31. και ερχ. c. ℵBCDGLΔ etc . . ς ερχ. ουν | ερχεται c. ℵDG al^{6} it^{6} . . ς -ονται | ς Ti οι αδελφ. (Ti add αυτου c. AKMΠ) και η μητ. αυτου c. A unc^{10} | στηκ. c. BC*Δ . . ς εστωτες, ℵ σταντες, C^{corr} GL εστηκοτ. | καλ. α. c. ℵBCL . . ς φωνουντες (A ζητουντ.) α. . . Gb^{0} c. Δ a 32. πε. α. οχλ. (Gb′) . . ς οχλ. π. α. | κ. λεγου. . . ς ειπον δε | κ. αι αδ. σ. c. (Gb†) c. AD unc^{8} it^{7} etc . . ς om c. ℵBCGKLΔΠ etc 33. απ. α. λε. c. ℵB(C)LΔ etc . . ς απεκριθη α. λεγων | ἤ . . Gb′ και | μου sec: Ti om c. BD^{gr} etc 34. κυκλ. h. l. c. ℵBCLΔ . . ς ante (D al post) τους | Gb′ ιδου 35. ος c. B it^{2} cop . . ς ος γαρ | αδελφη: ς add μου

46. ετι etc c. ℵB al^{5} it^{2} (et^{6}) vg cop . . ς ετι δε etc (DLZ etc λαλουντ. δε αυτ.) 47. ℵ*BLΓ al^{4} it^{2} syr^{cu} om versum 48. λεγοντι c. ℵBDZΠ* . . ς ειποντι | και . . D etc η 49. χειρ. c. ℵ*D al^{10} it^{6} vg Or . . ς add αυτου 50. ποιηση (KLZΓ etc -σει) . . Ti ποιη c. CΔ (D -ει)

19. παρεγενετο c. BDX al^{2} cop . . ς -νοντο | αυτ. pr c. ℵD al^{10} syr^{cu} etc . . ς om 20. απ. δε . . ς και απ. | αυτω c. ℵBDLΔΞ . . ς add λεγοντων | οτι c. ℵDLX . . ς om 21. ποιουντες . . ς (= Gb) add αυτον

1. εν c. ℵBZ etc . . ς εν δε | εκ c. ℵZ al Or^{1} al; ς απο . . B al^{3} Or^{1} om, D it^{7} om ε. τ. οικ.

1. συναγετ. c. ℵBCLΔ al^{4} . . ς συνηχθη | πλειστ. c. ℵBCLΔ . . ς πολυς c. AD unc^{10}

γθησαν πρὸσ αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰσ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶσ ὁ ὄχλοσ ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. 3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖσ πολλὰ ἐν παραβολαῖσ λέγων·

ὥστε αὐτὸν εἰσ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶσ ὁ ὄχλοσ πρὸσ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆσ γῆσ ἦσαν. 2 καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺσ ἐν παραβολαῖσ πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖσ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·

πρὸσ αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆσ·

b: 3—9.

3 ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. 5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέωσ ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθοσ γῆσ· 6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντοσ ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰσ ἀκάνθασ, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἔπνιξαν αὐτά. 8 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. 9 ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

3—9.

3 ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. 5 καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδεσ, ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺσ ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθοσ γῆσ· 6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιοσ, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰσ τὰσ ἀκάνθασ, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8 καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰσ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν εἰσ τριάκοντα καὶ εἰσ ἑξήκοντα καὶ εἰσ ἑκατόν. 9 καὶ ἔλεγεν· ὃσ ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

5—8.

5 ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· 6 καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· 7 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό· 8 καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰσ τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

c: 10—17.

10 Καὶ προσελθόντεσ οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ· διατί ἐν παραβολαῖσ λαλεῖσ αὐτοῖσ; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ εἶπεν· ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆσ βασιλείασ τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοισ δὲ οὐ δέδοται. 12 ὅστισ γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστισ δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 13 διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖσ αὐτοῖσ λαλῶ, ὅτι βλέποντεσ οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντεσ οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσιν. 14 καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖσ ἡ προφητεία Ἠσαΐου ἡ λέγουσα· ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντεσ βλέψετε καὶ οὐ μὴ

10—12.

10 Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνασ, ἠρώτουν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖσ δώδεκα τὰσ παραβολάσ. 11 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖσ· ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται τῆσ βασιλείασ τοῦ θεοῦ· ἐκείνοισ δὲ τοῖσ ἔξω ἐν παραβολαῖσ πάντα γίνεται, 12 ἵνα βλέπον-

9. 10.

9 Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίσ αὕτη εἴη ἡ παραβολή. 10 ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆσ βασιλείασ τοῦ θεοῦ, τοῖσ δὲ λοιποῖσ ἐν παραβολαῖσ, ἵνα

---

2. πλοι. c. ℵBCLZ etc . . ς το πλοι. 3. Gb' τ. σπειραι c. ℵDLMX 4. ηλθεν (DLZ al -ον) etc κ. κατεφ. . . Ti ελθοντα et κατεφ. c. B al 7. επνιξ. c. ℵD al3 . . ς απεπν. 9. ακουετω c. ℵBL it4 . . ς praem ακουειν 10. ειπαν c. ℵBL . . ειπον 11. ειπ. c. ℵCZ etc . . ς add αυτοισ 14. αυτοισ: ς (= Gb) επ αυτοισ

1. πλοι. c. ℵB*CKLMΠ . . ς το πλ. | εμβ. h. l. c. ℵBCDLUΔ etc . . ς ante εισ | ησαν c. ℵBCLΔ etc . . ς ην 3. σπειρ. c. ℵ*B . . ς του σπειρ 4. ς (= Gb) τα πε. του ουρανου 5. ς αλλο δε | οπου: B avid και οπ. | ευθυσ . . ς -θεωσ 6. και οτε etc. c. ℵBCDLΔ . . ς ηλιου δε ανατειλαντοσ 8. αλλα c. ℵ*BCL etc . . ς αλλο | αυξανομ. (Gb') c. ℵABCDLΔ (ℵB -μενα) . . ς -νοντα εισ ter c. ℵC*Δ(BL) etc . . ς ἓν (Gb' ἐν) 9. ς (= Gb) ελεγ. αυτοισ | οσ εχει . . ς ο εχων 10. και οτε . . ς οτε δε | ηρωτουν c. ℵC, -των c. AB LΔ(D επερ-) . . ς -τησαν | τασ παραβ. c. ℵBCLΔ etc . . ς την παραβολην 11. το μυ. δεδ. c. ℵBC*L (AKΠ δεδ. τ. μ.) . . ς δεδ. γνωναι (Gb00) το μυ. | παντ. c. ℵDKΠ . . ς τα πα.

5. αυτου . . Ti εαυτ. c. AMSVΓΔ 6. κατεπ. c. BLRΞ . . ς επεσεν 7. συνφ. c. ℵADL . . ς συμφ. 8. εισ . . ς (= Gb) επι 9. οι μαθ. αυτ. c. ℵBDLRΞ . . ς (Gb0) add λεγοντεσ | τ. αυτ. ειη (LΞ om) η (B om) παρ. c. ℵBLΞ etc . . ς τισ ειη η πα. αυτ.

ἴδητε. 15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖσ ὠσὶν βαρέωσ ἤκουσαν, καὶ τοὺσ ὀφθαλμοὺσ
αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσιν τοῖσ ὀφθαλμοῖσ
καὶ τοῖσ ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν
καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούσ. 16 ὑμῶν δὲ
μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα
ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προ-
φῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν, ἃ βλέπετε, καὶ
οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

τεσ βλέπωσιν καὶ μὴ
ἴδωσιν, καὶ ἀκούον-
τεσ ἀκούωσιν καὶ
μὴ συνιῶσιν, μήποτε
ἐπιστρέψωσιν, καὶ
ἀφεθῇ αὐτοῖσ.

βλέποντεσ μὴ βλέ-
πωσιν καὶ ἀκού-
οντεσ μὴ συνιῶ-
σιν.

14 s.: Es 6, 9 s.

d: 18—23.

18 Ὑμεῖσ οὖν ἀκούσατε τὴν
παραβολὴν τοῦ σπείραντοσ.
19 παντὸσ ἀκούοντοσ τὸν λόγον
τῆσ βασιλείασ καὶ μὴ συνιέν-
τοσ, ἔρχεται ὁ πονηρὸσ καὶ
ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτόσ ἐστιν ὁ
παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείσ. 20 ὁ
δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείσ,
οὗτόσ ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκού-
ων καὶ εὐθὺσ μετὰ χαρᾶσ
λαμβάνων αὐτόν· 21 οὐκ ἔχει
δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσ-
καιρόσ ἐστιν, γενομένησ δὲ
θλίψεωσ ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν
λόγον εὐθὺσ σκανδαλίζεται.
22 ὁ δὲ εἰσ τὰσ ἀκάνθασ σπα-
ρείσ, οὗτόσ ἐστιν ὁ τὸν λόγον
ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ
αἰῶνοσ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ
πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον,
καὶ ἄκαρποσ γίνεται. 23 ὁ δὲ
ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείσ,
οὗτόσ ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκού-
ων καὶ συνιείσ, ὃσ δὴ καρπο-
φορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν,
ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριά-
κοντα.

13—20.

13 Καὶ λέγει αὐτοῖσ· οὐκ οἴδατε
τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶσ
πάσασ τὰσ παραβολὰσ γνώσεσθε;
14 ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει.
15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν
ὅπου σπείρεται ὁ λόγοσ, καὶ ὅταν
ἀκούσωσιν, εὐθὺσ ἔρχεται ὁ σατανᾶσ
καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον
ἐν αὐτοῖσ. 16 καὶ οὗτοι ὁμοίωσ εἰσὶν
οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ
ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺσ
μετὰ χαρᾶσ λαμβάνουσιν αὐτόν,
17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖσ
ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομέ-
νησ θλίψεωσ ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λό-
γον εὐθὺσ σκανδαλίζονται. 18 καὶ
ἄλλοι εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὰσ ἀκάνθασ σπει-
ρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον
ἀκούσαντεσ, 19 καὶ αἱ μέριμναι τοῦ
αἰῶνοσ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου
καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι
εἰσπορευόμεναι συνπνίγουσιν τὸν λό-
γον, καὶ ἄκαρποσ γίνεται. 20 καὶ
ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν
καλὴν σπαρέντεσ, οἵτινεσ ἀκούουσιν
τὸν λόγον καὶ παραδέχονται, καὶ
καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν
ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

11—15.

11 Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ πα-
ραβολή. ὁ σπόροσ ἐστὶν ὁ
λόγοσ τοῦ θεοῦ. 12 οἱ δὲ
παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ
ἀκούσαντεσ, εἶτα ἔρχεται
ὁ διάβολοσ καὶ αἴρει τὸν
λόγον ἀπὸ τῆσ καρδίασ
αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαν-
τεσ σωθῶσιν. 13 οἱ δὲ ἐπὶ
τὴν πέτραν οἳ ὅταν ἀκού-
σωσιν μετὰ χαρᾶσ δέχον-
ται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι
ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ
πρὸσ καιρὸν πιστεύουσιν
καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ
ἀφίστανται. 14 τὸ δὲ εἰσ
τὰσ ἀκάνθασ πεσόν, οὗτοί
εἰσιν οἱ ἀκούσαντεσ, καὶ
ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλού-
του καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου
πορευόμενοι συνπνίγονται
καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. 15 τὸ
δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί
εἰσιν οἵτινεσ ἐν καρδίᾳ
καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαν-
τεσ τὸν λόγον κατέχουσιν
καὶ καρποφοροῦσιν ἐν
ὑπομονῇ.

e: (Mt 5, 15. 10, 26. 7, 2.)

(5, 15: Οὐδὲ καίουσιν
λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν
ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ

Mc 4, 21—25.

21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖσ ὅτι μήτι
ἔρχεται ὁ λύχνοσ ἵνα ὑπὸ τὸν
μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην;

Lc 8, 16—18.

16 Οὐδεὶσ δὲ λύχνον ἅψασ κα-
λύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω
κλίνησ τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίασ

---

15. συνωσιν . . Gb' συνιωσι c. C al mu | ιασομαι (Gb') . . ς -σωμαι 16. υμων sec: B etc om | ακουουσιν . . ς ακουει 17. αμην c. ℵX al^{10} it^{9} etc . . ς Ti add γαρ | ιδαν (B ειδ.) c. ℵB 33. . . ς ειδον 18. σπειραντοσ c. ℵBX . . ς -ροντοσ 22. αιωνοσ c. ℵBD . . ς add τουτου 23. την καλ. γην . . ς την γ. την καλ. | συνιεισ c. ℵBD . . ς συνιων

12. D*L al^{5} συνωσιν | Gb' αφεθησεται c. AKΠ etc | αυτοισ c. ℵBCL etc . . ς (Gb^{00}) add τα αμαρτηματα 15. ευθυσ c. ℵBCLΔ . . ς -εωσ | αιρει . . D αφερει, ℵCΔ αρπαζει | εν αυτοισ (Gb') c. ℵCLΔ; Ti εισ αυτουσ c. B al^{6} . . ς εν ταισ καρδιαισ αυτων | (A απο τησ -ιασ α.) 16. ομοι. (D etc om) εισ c. ℵCLΔ etc . . ς ει. ομ. 16. 17. ευθυσ c. ℵBCLΔ . . ς -εωσ 18. αλλοι . . ς (= Gb) ουτοι επι c. ℵCΔ . . ς εισ | ουτ. εισιν . . A unc^{11} etc om (et. ς^{e} 1633) | ακουσαντ. (Gb') . . ς -οντεσ 19. ς (= Gb) τ. αιω. τουτου 20. εκεινοι c. ℵBCLΔ . . ς ουτοι | ἐν (Gb') . . ς ἓν ter 21. οτι c. BL (al^{5} ιδετε) . . ς om | ς λυχν. ερχ.

12. ακουσαντεσ c. ℵBLΞX etc . . ς ακουοντεσ 13. ε. την πετραν c. ℵDFX al Or . . ς ε. της πετρας 16. επι λυχνιασ c. ABLΞ unc^{9} . . ℵBDKMUXΠ επι την λυχνιαν

τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.)

(10, 26: Οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται.)

(7, 2: καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν.)

οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; 22 οὐ γάρ ἐστιν τι κρυπτόν, ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ᾽ ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. 23 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. 24 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν. 25 ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ.

τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. 18 βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. (6, 38: ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.)

§ 50.

PARABOLAE VARIAE.

Mt 13, 24—53. Mc 4, 26—34. Lc 13, 18—21.

a: DE LOLIO ET TRITICO (Mt) b: DE SEMINATORE ET MESSORE (Mc) c: DE GRANO SINAPIS (Mt Mc Lc), ITEM DE FERMENTO (Mt Lc) d: DE PARABOLARUM USU (Mt Mc) e: EXPLICATIO PARABOLAE DE LOLIO ET TRITICO (Mt) f: PARABOLAE DE THESAURO, MARGARITA, VERRICULO (Mt).

a: Mt 13, 24—30.

24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. 25 ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. 26 ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. 27 προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; 28 ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι λέγουσιν αὐτῷ· θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; 29 ὁ δὲ φησίν· οὔ, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. 30 ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

b: Mc 4, 26—29.

26 Καὶ ἔλεγεν· οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, 27 καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. 28 αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν πλήρης σῖτος ἐν τῷ στάχυϊ. 29 ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

(7, 2: (ς = Gb) αντιμετρηθησεται)

21. τεθη sec. (Gb′): ς επιτεθ. 22. τι c. ℵACL unc^{7} . . Gb^{0} c. BD unc^{5} | εαν (al^{6} ει) μη ινα c. ℵBΔ al^{6}, ACKLΠ εαν μη (Gb′), D αλλ ινα . . ς ο εαν μη | ς εις φα. ελθ. 24. Gb^{0} κ. προστ. υμ. c. DG etc | υμιν: ς (= Gb) add τοις ακουουσιν 25. εχει . . ς αν εχη (-ει DE*FHKΘ^{b})

16. τιθησ. sec. . . ς επιτιθησιν 17. ο ου μη (L* om) γνωσθη c. ℵALΞ etc. . . ς ο ου γνωσθησεται 18. αν γαρ c. ℵBLΞ . . ς γαρ αν, Ti γαρ εαν (6, 38: ᾧ γὰρ μέτρῳ c. ℵBDLΞ . . ς τω γαρ αυτω μετρω ω)

24. σπειραντι c. ℵBMXΔΠ etc . . ς -ροντι 25. επεσπειρεν (-αρκεν ℵ*) c. ℵ^{b}B al^{6} Clem Or al . . ς εσπειρεν 27. εσπειρας ℵBKLSUΓΔΠ . . Ti -ρες c. CDEFGVX | ς (= Gb) τα ζιζ. c. ℵ*LX etc 28. δουλοι: Ti om c. B 157. it^{2} cop | λεγ. αυτ. (BC αυ. λε.) c. ℵBCD al^{2} it^{7} syr^{cu} et^{sch} (D λε. α. οι δ.) . . ς ειπον αυτω 29. φησ. c. ℵBC . . ς εφη 30. μεχρι c. ℵ^{b}C unc^{12}; ℵ*et^{c}L αχρι . . BD εως | ς (= Gb) ε. τω καιρ. c. ℵCEL | αυτα εις δεσμ. c. ℵBC unc^{10} . . Gb″ Ti αυτ. (D it^{4} om) δεσμ. c. LXΔ al^{6} it^{7} (D it^{4}) vg^{edd} etc

26. ως c. ℵBDLΔ etc . . ς add εαν 27. βλαστα c. BC*DLΔ al . . ς -στανη c. ℵAC^{2} unc^{8} (et -νει EFH) 28. ς (= Gb^{0}) αυτομ. γαρ | ειτεν bis c. ℵ(om στα. ειτ.)B*LΔ . . ειτα | πληρης (D add ο) σιτος c. BD (C*) . . πληρη σιτον c. ℵAC^{2}L unc^{11} 29. παραδοι c. ℵ*BDΔ . . ς -δω | ς ευθεως

c: Mт 13, 31—33.

31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθη-
κεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ
σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὃ
μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν
σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ,
μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ
γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατα-
σκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.
33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν
αὐτοῖς· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα
γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα
τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Mc 4, 30—32.

30 Καὶ ἔλεγεν· πῶς ὁμοι-
ώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παρα-
βολῇ θῶμεν; 31 ὡς κόκκῳ
σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ
τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάν-
των τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ
τῆς γῆς, 32 καὶ ὅταν σπαρῇ,
ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζον
πάντων τῶν λαχάνων, καὶ
ποιεῖ κλάδους μεγάλους,
ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν
αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
νοῦ κατασκηνοῦν.

Lc 13, 13—21.

18 Ἔλεγεν οὖν· τίνι ὁμοία
ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ,
καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν;
19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινά-
πεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ
ηὔξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δέν-
δρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν
τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. 20 Καὶ
πάλιν εἶπεν· τίνι ὁμοιώσω
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ;
21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λα-
βοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύ-
ρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυ-
μώθη ὅλον.

d: Mт 13, 34 s.

34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβο-
λαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει
αὐτοῖς, 35 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ
προφήτου λέγοντος· ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα
μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

35: Ps 78, 2.

Mc 4, 33 s.

33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς
ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύ-
ναντο ἀκούειν· 34 χωρὶς δὲ παραβολῆς
οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ᾽ ἰδίαν δὲ τοῖς
ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

e: Mт 13, 36—43.

36 Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
λέγοντες· φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ
σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, 38 ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ
καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ
δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερι-
σταὶ ἄγγελοί εἰσιν. 40 ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν
τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξου-
σιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, 42 καὶ βαλοῦ-
σιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
43 τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα
ἀκουέτω.

---

32. κατασκηνοιν c. B*D . . ς -νουν c. ℵB^{3}GL unc^{12} 33. Gb‘ εκρυψεν c. GL al^{110}

30. πως (Gb‘) et εν τινι c. ℵBCLΔ etc . . ς τινι et εν ποια | α. παρ. θωμεν . . ς παραβολη παραβαλωμεν αυτ. 31. κοκκω c. ℵBDΔΠ* . . Gb -ον | ος: ℵ* om | μικροτερον (ℵ* | ο μι.) c. ℵBD*LMΔ . . ς -ρος | ον c. ℵBLΔ . . ς εστιν post σπερμ. 32. μειζον . . ς -ζων idque post λαχ. | κατασκηνουν c. ℵAB^{3}CD unc^{12} . . Ti -νοιν c. B*

18. ουν c. ℵBL etc . . ς δε 19. δενδρον ℵBDLT it^{6} etc . . ς add μεγα 20. και c. ℵBGLT etc . . Gb^{00} 21. εκρυ. (Gb‘) c. BKLUΠ al^{70} . . ς ενεκρ.

34. ουδεν c. ℵ*BCMΔ etc. . . ς ουκ 35. ησαι. c. ℵ* al^{5} aeth^{cod} cdd ap Eus^{ps} Porphyr et cdd nonnull ap Hier (Hom^{clem}) . . ς om | καταβολ. c. ℵ^{b}B al^{2} it^{2} syr^{cu} Or . . ς add κοσμου

33. Gb^{0} πολλ. c. C*LΔ | ηδυν. c. ℵBC etc . . Gb″ εδυν. c. ADL etc 34. ιδι. μαθ. . . ς μαθ. αυτου

36. οικιαν c. ℵBD etc . . ς (Gb^{00}) add ο ιησους | προσηλθον c. ℵCDL unc^{12} . . Ti -θαν c. B 33. | φρασον c. ℵ^{c}CD unc rell . . ℵ*B Or^{1} διασαφησον 37. ειπεν c. ℵBD etc . . ς add αυτοις 39. αιωνος c. ℵ*BD etc . . ς του αι. 40. κατακαιετ. (D -ονται) c. ℵBD etc . . Gb καιετ. | τ. αιωνος c. ℵBDΓ etc . . ς (Gb^{0}) add τουτου 43. ωτα c. ℵ*B it^{4} am Hil^{cdd} . . ς ωτ. ακουειν

f: Mt 13, 44—53.

44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν
ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγο-
ράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. 45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ
ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν
πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. 47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σα-
γήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· 48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη
ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ
ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφο-
ριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ
πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 συνήκατε ταῦτα πάντα;
λέγουσιν αὐτῷ· ναί. 52 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βα-
σιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ
αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.
53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν.

§ 51.

IESUS TEMPESTATEM SEDAT IN LACU GALILAEO.

Lc 8, 22—25. Mc 4, 35—41. Mt 8, 18. 23—27.

22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν
ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς
πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· διέλ-
θωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμ-
νης· καὶ ἀνήχθησαν. 23 πλεόν-
των δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν· καὶ
κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς
τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦν-
το καὶ ἐκινδύνευον. 24 προσελ-
θόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέ-
γοντες· ἐπιστάτα ἐπιστάτα,
ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς
ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ
κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐ-
παύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλή-
νη. 25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ποῦ ἡ
πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ
ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλ-
λήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν,

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης· διέλθωμεν
εἰς τὸ πέραν. 36 καὶ ἀφέντες τὸν
ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς
ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦ-
σαν μετ' αὐτοῦ. 37 καὶ γίνεται λαῖλαψ
μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέ-
βαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γε-
μίζεσθαι τὸ πλοῖον. 38 καὶ ἦν αὐ-
τὸς ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφά-
λαιον καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐ-
τὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε,
οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; 39 καὶ
διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ
καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ· σιώπα, πε-
φίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος,
καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 40 καὶ
εἶπεν αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε οὕτως;
πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν; 41 καὶ ἐφο-
βήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον

18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐ-
τὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν
εἰς τὸ πέραν.
23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς
τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας
ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ,
ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτε-
σθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων,
αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. 25 καὶ
προσελθόντες ἤγειραν αὐ-
τὸν λέγοντες· κύριε σῶσον,
ἀπολλύμεθα. 26 καὶ λέγει
αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε,
ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς
ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις
καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγέ-
νετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ

---

44. Ομοια c. ℵBD etc . . ς praem παλιν | πωλ. πα. (B etc om) οσ. εχ. c. ℵBD it^{pler} vg syr^{cu} etc . . ς πα. οσ. εχ. πω. 45. ℵ*B etc om ανθρωπω 46. ς (=Gb) οσ ευρων 48. αναβιβ. c. ℵBCL unc^{10} . . Ti add αυτην c. PSΔ | και (ℵ^{b}C etc ante επι) . . Gb^{0} Ti om c. L al^{3} a | αγγη c. ℵBCM** . . ς αγγεια 51. ς add ab initio λεγει αυτοισ ο ιησουσ (Gb^{00}): om c. ℵBD etc | ναι c. ℵBD etc . . ς (Gb^{0}) add κυριε 52. τη (Gb' εν τη) βασιλεια c. ℵBCKΠ . . ς (= Gb) εισ την βασιλειαν

22. εγ. δε . . ς και εγ. | FLM(D) al^{60} ανεβη 24. διεγερθ. c. ℵBL al^{4} . . ς εγερθεισ | ℵ unc^{4} etc επαυσατο 25. που c. ℵABLX etc . . ς (Gb^{0}) add εστιν

36. δε: ℵBC*LΔ etc om | ς (=Gb) πλοιαρια | ησαν c. ℵDΔ . . ς ην (L om) 37. ς ανεμ. μεγ., τα δε | ωστ. ηδ. γε. το πλ. (Gb'') . . ς ω. αυτο ηδ. γεμ. . . ℵ* e om 38. ℵBCLΔ κ. αυτ. ην | ς (=Gb) επι τη | εγειρ. c. ℵB*C*ΔΠ . . ς διεγ. 40. ουτωσ . . ℵBDLΔ om; iidem ουπω (Gb'') pro πωσ ουκ

18. ℵB al cop om πολλ. | B οχλον 23. το: ℵ^{b}BC etc om 25. προσελθ. c. ℵB it^{5} am sah etc . . ς add οι μαθηται αυτου (Gb om αυτ.) | σωσ. c. ℵBC al^{4} . . ς add ημασ

ὅτι καὶ τοῖσ ἀνέμοισ ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

πρὸς ἀλλήλουσ· τίσ ἄρα οὗτόσ ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμοσ καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούει;

δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντεσ· ποταπόσ ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

§ 52.

SANAT DAEMONIACUM GERASENUM (DAEMONIACOS GADARENOS).

Lc 8, 26—39. Mc 5, 1—20. Mт 8, 28—34.

26 Καὶ κατέπλευσαν εἰσ τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ἥτισ ἐστὶν ἀντίπερα τῆσ Γαλιλαίασ. 27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνήρ τισ ἐκ τῆσ πόλεωσ ἔχων δαιμόνια, καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖσ μνήμασιν. 28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, ἀνακράξασ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃσ. 29 παρήγγελλεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖσ γὰρ χρόνοισ συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἁλύσεσιν καὶ πέδαισ φυλασσόμενοσ, καὶ διαρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰσ τὰσ ἐρήμουσ. 30 ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦσ λέγων· τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν·

1 Καὶ ἦλθον εἰσ τὸ πέραν τῆσ θαλάσσησ εἰσ τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. 2 καὶ ἐξελθόντοσ αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺσ ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωποσ ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, 3 ὃσ τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖσ μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶσ ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι, 4 διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκισ πέδαισ καὶ ἁλύσεσιν δεδέσθαι καὶ διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰσ ἁλύσεισ καὶ τὰσ πέδασ συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶσ ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι, 5 καὶ διὰ παντὸσ νυκτὸσ καὶ ἡμέρασ ἐν τοῖσ μνήμασιν καὶ ἐν τοῖσ ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοισ. 6 καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, 7 καὶ κράξασ φωνῇ μεγάλῃ λέγει· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃσ. 8 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ· ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. 9 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ· λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολ-

28 Καὶ ἐλθόντοσ αὐτοῦ εἰσ τὸ πέραν εἰσ τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆσ ὁδοῦ ἐκείνησ. 29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντεσ· τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθεσ ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶσ; 30 ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. 31 οἱ δὲ δαίμονεσ παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντεσ· εἰ ἐκβάλλεισ ἡμᾶσ,

---

25. B om κ. υπακ. αυτ.

41. αυτ. υπακουει c. ℵ*CΔ etc et (υπ. α.) ℵcBL . . ς υπακουουσιν αυτω

27. και pr: C etc om | αυτ. υπακ. c. ℵB al2 Eus Chr . . ς υπ. αυτ.

26. γεργεση. c. ℵLXΞ . . Gb' Ti γερασην. c. B(C latet) D it vg . . ς γαδαρην. c. AR unc13 | αντιπερα (Gb'') . . ς -ραν 27. υπηντ. c. ℵBEΞ . . ς add αυτω | εχων c. ℵB . . ς οσ ειχεν | και χρονω usq ιματ. c. ℵBLΞ etc . . ς εκ χρονων ικανων και ιμ. ουκ. ενεδιδυσκετο 28. ς και ανακρ. | Gb0 ιησ. (om DR) et τ. θε. (om DΞ) 29. ς παρηγγειλε c. BFMΔΞ | εδεσμευ. c. ℵBLXΞ . . ς εδεσμειτο | ς διαρρη. | ς Ti δαιμονοσ c. AR uncpler 30. λεγων: ℵB etc om | εστ. h. l. c. ℵBDLΞ . . ς ante ον., C* (ον. σοι) om

1. Gb' ηλθεν c. CGLMΔ etc | γερασην. (Gb') c. ℵ*BD etc . . ς γαδαρην., ℵcLUΔ etc γεργεσην. 2. εξελθοντ. αυτου c. ℵBCLΔ . . ς -ντι αυτω, D it3 -ντων -των | ευθυσ: ς -θεωσ. B vv aliq om | υπηντ. c. ℵBCDGLΔ . . ς απηντ. 3. ς (= Gb) μνημειοισ | ουδε . . ς ουτε | αλυσει c. BC*L etc . . ς αλυσεσιν | ουκετι . . ς om | ς ηδυνατο. 4. ς αυτ. ισχυ. 5. ς (= Gb) ε. τ. ορεσι κ. εν τ. μνημ. 6. και ιδων . . ς ιδ. δε | Gb0 απο c. AKLMΠ | αυτω: Ti αυτον c. AB CLΔ 7. λεγει (Gb'') . . ς ειπε 9. ς σοι ονομα | λεγ. αυτω . . ς (= Gb) απεκριθη λεγων | λεγιων c. ℵ*B*CDLΔ . . ς λεγεων

28. ελθοντοσ αυτου c. ℵbBC . . Ti ελθοντων αυτων c. ℵ* . . ς ελθοντι αυτω | γαδαρην. (Gb') c. ℵ* (γαζαρ.) BC*MΔ cdd ap Or etc . . Gb'' γερασην. c. cdd ap Or etc, ς γεργεσην. (ut Or legi voluit) 29. υιε. c. ℵBC*L etc . . ς (= Gb) praem ιησου

λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια
πολλὰ εἰσ αὐτόν. 31 καὶ παρεκά-
λουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐ-
τοῖσ εἰσ τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.
32 ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκα-
νῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει, καὶ
παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ
αὐτοῖσ εἰσ ἐκείνουσ εἰσελθεῖν.
καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖσ. 33 ἐξελ-
θόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ
ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰσ τοὺσ χοί-
ρουσ, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ
τοῦ κρημνοῦ εἰσ τὴν λίμνην καὶ
ἀπεπνίγη.

34 Ἰδόντεσ δὲ οἱ βόσκοντεσ τὸ γε-
γονὸσ ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰσ τὴν
πόλιν καὶ εἰσ τοὺσ ἀργούσ. 35 ἐξῆλθον
δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονόσ, καὶ ἦλθον πρὸσ
τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον
τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια
ἐξῆλθεν, ἱματισμένον καὶ σωφρο-
νοῦντα παρὰ τοὺσ πόδασ τοῦ Ἰησοῦ,
καὶ ἐφοβήθησαν. 36 ἀπήγγειλαν δὲ
αὐτοῖσ οἱ ἰδόντεσ πῶσ ἐσώθη ὁ
δαιμονισθείσ. 37 καὶ ἠρώτησαν αὐ-
τὸν ἅπαν τὸ πλῆθοσ τῆσ περιχώρου
τῶν Γεργεσηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν,
ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸσ
δὲ ἐμβὰσ εἰσ πλοῖον ὑπέστρεψεν.
38 ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ
ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν
αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων·

λοί ἐσμεν. 10 καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ
ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆσ χώ-
ρασ. 11 ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸσ τῷ ὄρει ἀγέλη
χοίρων μεγάλη βοσκομένη· 12 καὶ παρ-
εκάλεσαν αὐτὸν λέγοντεσ· πέμψον
ἡμᾶσ εἰσ τοὺσ χοίρουσ, ἵνα εἰσ αὐτοὺσ
εἰσέλθωμεν. 13 καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖσ.
καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκά-
θαρτα εἰσῆλθον εἰσ τοὺσ χοίρουσ, καὶ
ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ
εἰσ τὴν θάλασσαν, ὡσ δισχίλιοι, καὶ
ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.

14 Καὶ οἱ βόσκοντεσ αὐτοὺσ ἔφυγον
καὶ ἀπήγγειλαν εἰσ τὴν πόλιν καὶ εἰσ
τοὺσ ἀγρούσ· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν
τὸ γεγονόσ. 15 καὶ ἔρχονται πρὸσ τὸν
Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονι-
ζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ
σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λε-
γιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. 16 καὶ διη-
γήσαντο αὐτοῖσ οἱ ἰδόντεσ πῶσ ἐγέ-
νετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν
χοίρων. 17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν
αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐ-
τῶν. 18 καὶ ἐμβαίνοντοσ αὐτοῦ εἰσ τὸ
πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονι-
σθεὶσ ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ. 19 καὶ οὐκ
ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· ὕπα-
γε εἰσ τὸν οἶκόν σου πρὸσ τοὺσ σούσ,
καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖσ ὅσα ὁ κύριόσ

ἀπόστειλον ἡμᾶσ
εἰσ τὴν ἀγέλην
τῶν χοίρων. 32 καὶ
εἶπεν αὐτοῖσ· ὑπά-
γετε. οἱ δὲ ἐξελ-
θόντεσ ἀπῆλθον εἰσ
τοὺσ χοίρουσ· καὶ
ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶ-
σα ἡ ἀγέλη κατὰ
τοῦ κρημνοῦ εἰσ
τὴν θάλασσαν, καὶ
ἀπέθανον ἐν τοῖσ
ὕδασιν.

33 Οἱ δὲ βό-
σκοντεσ ἔφυγον,
καὶ ἀπελθόντεσ
εἰσ τὴν πόλιν ἀπ-
ήγγειλαν πάν-
τα καὶ τὰ τῶν
δαιμονιζομένων.
34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα
ἡ πόλισ ἐξῆλθεν
εἰσ ὑπάντησιν
τοῦ Ἰησοῦ, καὶ
ἰδόντεσ αὐτὸν
παρεκάλεσαν ὅ-
πωσ μεταβῇ ἀπὸ
τῶν ὁρίων αὐ-
τῶν.

---

30. λεγιων c. ℵ*B*D*L . . ς -εων | εισ. δαι. πο. c. ℵB etc . . ς δ. π. ε. 31. παρεκαλουν (Gb') . . ς -λει 32. ℵBD^{gr}KUΠ etc βοσκομενη | παρεκαλεσαν c. ℵ^{c}BC*LΞ . . ς -καλουν | αυτοισ: Ti om c. ℵ* al^1 33. εισηλθον (Gb') . . ς -θεν 34. ς (= Gb) το γεγενημενον | Ti εφυγαν c. DΔ | ς (= Gb) κ. απελθοντεσ απηγγ. 35. Ti ηλθαν et ευραν c. B* | εξηλθεν c. ℵ*B . . ς εξεληλυθει | του: B om 36. οι c. ℵBCDLPX . . ς και (Gb^0) οι | ο δαιμ. (D it^{pl} var): c om (Gb^{00}) 37. ηρωτησαν c. DL unc^8 etc . . ℵABC unc^7 etc -σεν | γεργεση. c. ℵ* et^{cb}C^{2}LPX . . Ti γερασῃ. c. BC*D . . γαδαρη. | πλοιον: ς το πλ. 38. λεγων . . ς (Gb^{00}) praem ο ιησουσ

10. AΔ etc παρεκαλουν | αυτα c. BCΔ . . ς αυτουσ c. unc^7 (AM etc); ℵL(KΠ) etc αυτον 11. ς (= Gb) προσ τα ορη | μεγαλη . . Gb^{00} c. DLU etc 12. ℵDKMΠ* παρεκαλουν | αυτον: ς add παντεσ (= Gb) οι δαιμονεσ (Gb^{00}) etc 13. αυτοισ: ς add ευθεωσ (Gb^0) ο ιησουσ (Gb^0) | ωσ . . ς praem (Gb^{00}) ησαν δε 14. και οι (G'') . . ς οι δε | αυτουσ . . ς (= Gb) τουσ χοιρουσ | ς (= Gb) ανηγγειλ. | ηλθον (Gb'') c. ℵ^{c}ABKLMUΠ* . . ς εξηλθ. 15. ιματ. c. ℵBDLΔ etc (M* om . . ς (Gb^0) praem και | τ. εσχ. τ. λεγ. (-ιωνα c. ℵ*LΔ; ς -εωνα) . . Gb^{00} c. D al^2 it vg 16. Gb'' διηγ. δε c. D unc^7 al^{100} 18. εμβαινοντ. (Gb'') . . ς εμβαντ. | με. αυτ. η . . ς η με. αυτ. 19. και ουκ . . ς (= Gb) ο δε ιησουσ ουκ | απαγγ. c. ℵBCΔ . . ς αναγγ., D al^7 διαγγ.

31. αποστ. ημ. c. ℵB al^2 it^8 vg etc . . ς (= Gb) επιτρεψον ημιν απελθειν 32. Ti απηλθαν c. B εισ τουσ χοιρουσ c. ℵBC* etc . . ε. την αγελην των χοιρων | η αγελη c. ℵBC* MΔ . . ς (=Gb) add των χοιρων 34. υπαντ. c. ℵB al^2 . . ς συναντ. | του c. ℵC al^3 . . ς τω

39 ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ
ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν, καθ'
ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς.

σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. 20 καὶ ἀπῆλ-
θεν, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει
ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες
ἐθαύμαζον.

§ 53.

RESTITUIT MULIEREM SANGUINE FLUENTEM ET MORTUAM IAIRI FILIAM.

Lc 8, 40—56. Mc 5, 21—43. Mt 9, 18—26.

40 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέ-
φειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν
ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδο-
κῶντες αὐτόν. 41 καὶ ἰδοὺ ἦλθεν
ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς
ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν·
καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰη-
σοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς
τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ
μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώ-
δεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. ἐν
δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι
συνέπνιγον αὐτόν.

43 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵ-
ματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰα-
τροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον
οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευ-
θῆναι, 44 προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψα-
το τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ,
καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ
αἵματος αὐτῆς. 45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰη-
σοῦς· τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνου-
μένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι
συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. 46 ὁ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἥψατό μού τις· ἐγὼ
γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ'

21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ
ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὸ πέραν πάλιν,
συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ
ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. 22 καὶ ἔρ-
χεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνό-
ματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει
πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, 23 καὶ παρα-
καλεῖ αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι τὸ
θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα
ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα
σωθῇ καὶ ζήσῃ. 24 καὶ ἀπῆλθεν μετ'
αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος
πολύς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

25 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος
δώδεκα ἔτη, 26 καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ
πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ
παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφε-
ληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλ-
θοῦσα, 27 ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ,
ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ· 28 ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐὰν
ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σω-
θήσομαι. 29 καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ
τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώ-
ματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. 30 καὶ
εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν
ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστρα-

18 Ταῦτα αὐτοῦ λα-
λοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ
ἄρχων εἰσελθὼν προσ-
εκύνει αὐτῷ, λέγων·
ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι
ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ
ἐλθὼν ἐπίθες τὴν
χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν,
καὶ ζήσεται. 19 καὶ
ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς
ἠκολούθει αὐτῷ καὶ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

20 Καὶ ἰδοὺ
γυνὴ αἱμορρο-
οῦσα δώδεκα
ἔτη προσελ-
θοῦσα ὄπισθεν
ἥψατο τοῦ κρα-
σπέδου τοῦ ἱ-
ματίου αὐτοῦ·
21 ἔλεγεν γὰρ
ἐν ἑαυτῇ· ἐὰν
μόνον ἅψωμαι
τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ, σωθή-
σομαι. 22 ὁ δὲ

---

39. σοι post οσα c. ℵBC*D(L)PRX etc . . ς post εποι.

19. σοι h. l. c. BCΔ ff^{2} . . ς post οσα, ℵ post πεπ. | ς (= Gb) εποιησεν

40. εγ. δε εν τω: Gb' εν δε τω c. ℵ^{ca}BLR | υποστρεφειν c. ℵBR al^{4} . . ς -ψαι 41. αυτος: BDR etc ουτος | ιησου c. ℵBPS . . ς του ιησ. 42. εν δε τω c. ℵABLR unc^{14} . . Ti και εγενετο εν τω c. C*DP | υπαγειν: Ti πορευεσθαι c. C*DP 43. ς(= Gb) εις ιατρους | απ c. ABRΞ* . . ς υπ 45. κ. οι συν αυτω (et. Gb; ς μετ αυτου) . . BΠ etc om | αποθλ. c. ℵBL al^{3} sah cop arm . . ς (Gb^{0}) add και λεγεις· τις ο αψαμενος μου (D etc var) 46. ιησους: Gb^{00} c. DΞ etc | εξεληλ. c. ℵBL etc . . ς εξελθουσαν.

21. παλιν h. l. c. ℵD it^{7} etc . . ς ante εις 22. ερχεται . . ς (Gb^{0}) praem ιδου 23. παρακαλει (Gb') c. ℵACL etc . . ς παρεκαλει | ς αυτη τ. χειρ. | ινα (Gb') σω. κ. ζηση . . ς οπως σω. κ. ζησεται 24. CLM^{mg} ηκολουθησεν 25. γυνη c. ℵABCLΔ . . ς add (Gb^{00}) τις c. D unc^{10} | δω. ετη c. ℵBCLΔ . . ς ετ. δωδ. 26. παρ (D al^{12} om) εαυτ. c. ℵCDKΔΠ . . Gb π. αυτ. c. ABL unc^{8} 27. τα c. ℵBC*Δ . . ς om 28. ε. αψ. καν (B* om) τ. ιμ. α. c. ℵBCLΔ . . ς καν τ. ιμ. α. αψ. (ℵD etc του ιματιου) 29 et 30. ς ευθεως

18. εισελθ. (Gb') c. ℵ^{c}CDEMXΠ* et (εἷς ἐλθ. ut Gb) KSVΔΠ^{2} . . ς ελθων, ℵ* προσελθ., ℵ^{b}B εις πρ., C^{3} GLU τις πρ. | λεγων c. ℵD(M) etc . . ς add οτι 19. ηκολουθει c. ℵCD al it^{pl} vg . . ς -θησεν 22. ο δε c. ℵD it^{5} . . ς add ιησους

ἐμοῦ. 47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ
ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπε-
σοῦσα αὐτῷ δι᾽ ἣν αἰτίαν ἥψατο
αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸσ
τοῦ λαοῦ, καὶ ὡσ ἰάθη παραχρῆμα.
48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πί-
στισ σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰσ
εἰρήνην.

φεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν· τίσ μου ἥψατο
τῶν ἱματίων; 31 καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ· βλέπεισ τὸν ὄχλον συν-
θλίβοντά σε, καὶ λέγεισ· τίσ μου ἥψατο;
32 καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο
ποιήσασαν. 33 ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα
καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ,
ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν
αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 34 ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πίστισ σου σέσω-
κέν σε· ὕπαγε εἰσ εἰρήνην, καὶ ἴσθι
ὑγιὴσ ἀπὸ τῆσ μάστιγόσ σου.

στραφεὶσ καὶ
ἰδὼν αὐτὴν εἶ-
πεν· θάρσει θύ-
γατερ, ἡ πί-
στισ σου σέσω-
κέν σε. καὶ ἐ-
σώθη ἡ γυνὴ
ἀπὸ τῆσ ὥρασ
ἐκείνησ.

49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντοσ ἔρχε-
ταί τισ παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου
λέγων ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ
σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσ-
καλον. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦσ ἀκούσασ
ἀπεκρίθη αὐτῷ· μὴ φοβοῦ·
μόνον πίστευσον, καὶ σωθήσε-
ται. 51 ἐλθὼν δὲ εἰσ τὴν οἰκίαν
οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινὰ σὺν
αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην
καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆσ
παιδὸσ καὶ τὴν μητέρα. 52 ἔ-
κλαιον δὲ πάντεσ καὶ ἐκόπτοντο
αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν· μὴ κλαίετε·
οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει.
53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότεσ
ὅτι ἀπέθανεν. 54 αὐτὸσ δὲ κρα-
τήσασ τῆσ χειρὸσ αὐτῆσ ἐφώνη-
σεν λέγων· ἡ παῖσ, ἐγείρου. 55 καὶ
ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆσ,
καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ
διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.
56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖσ αὐ-
τῆσ· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖσ
μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονόσ.

35 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντοσ ἔρχονται ἀπὸ τοῦ
ἀρχισυναγώγου λέγοντεσ ὅτι ἡ θυγάτηρ σου
ἀπέθανεν, τί ἔτι σκύλλεισ τὸν διδάσκαλον;
36 ὁ δὲ Ἰησοῦσ παρακούσασ τὸν λόγον λαλού-
μενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ· μὴ φοβοῦ,
μόνον πίστευε. 37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα
μετ᾽ αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέ-
τρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελ-
φὸν Ἰακώβου. 38 καὶ ἔρχονται εἰσ τὸν οἶκον
τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ
κλαίοντασ καὶ ἀλαλάζοντασ πολλά, 39 καὶ
εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖσ· τί θορυβεῖσθε καὶ
κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ
καθεύδει. 40 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸσ δὲ
ἐκβαλὼν πάντασ παραλαμβάνει τὸν πατέρα
τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺσ μετ᾽
αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον.
41 καὶ κρατήσασ τῆσ χειρὸσ τοῦ παιδίου λέ-
γει αὐτῇ· ταλιθὰ κοὺμ, ὅ ἐστιν μεθερμη-
νευόμενον· τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε.
42 καὶ εὐθὺσ ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιε-
πάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν
εὐθὺσ ἐκστάσει μεγάλῃ. 43 καὶ διεστείλατο
αὐτοῖσ πολλὰ ἵνα μηδεὶσ γνοῖ τοῦτο, καὶ
εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

23 Καὶ ἐλθὼν
ὁ Ἰησοῦσ εἰσ
τὴν οἰκίαν τοῦ
ἄρχοντοσ καὶ
ἰδὼν τοὺσ αὐ-
λητὰσ καὶ τὸν
ὄχλον θορυβού-
μενον ἔλεγεν·
24 ἀναχωρεῖτε·
οὐ γὰρ ἀπέθα-
νεν τὸ κοράσιον
ἀλλὰ καθεύδει.
καὶ κατεγέλων
αὐτοῦ. 25 ὅτε
δὲ ἐξεβλήθη ὁ
ὄχλοσ, εἰσελ-
θὼν ἐκράτησεν
τῆσ χειρὸσ αὐ-
τῆσ, καὶ ἠγέρ-
θη τὸ κοράσιον.
26 καὶ ἐξῆλθεν
ἡ φήμη αὕτη
εἰσ ὅλην τὴν
γῆν ἐκείνην.

---

47. απηγγειλεν: ς (Gb^{00}) add αυτω 48. θυγατερ c. ℵACDPRΞ unc^{11} . . Ti -τηρ c. BKL . . ς (Gb^{0}) praem θαρσει 49. λεγων: ς add αυτω | μηκετι c. ℵBD etc . . ς μη 50. απ. (ℵ* etc ειπεν) αυτω . . ς add λεγων | πιστευσον c. BLΞ . . ς πιστευε 51. ελθων: ς (= Gb) εισελθ. | τιν. συν αυτω c. BC*(DL)X . . ς ουδενα (ℵ ουδ. αφ. συνεισελθ. αυτω) | ς (= Gb) ιακ. κ. ιωανν. 52. ουκ c. AR unc^{10} . . Gb' Ti ου γαρ c. ℵBCD unc^{4} 54. αυτος δε . . ς (= Gb^{0}) add εκβαλων εξω παντας και | εγειρου c. AR unc^{12} . . ℵBCDX(L) -ρε

33. αυτη c. ℵBCDL etc . . ς επ αυτη 34. ο δε: CDM^{2} etc add ιης. | Ti θυγατηρ c. BD al^{1} 36. παρακουσ. ℵBLΔ e . . ς ευθεως (Gb^{0}, om et. D al^{8} it^{10} vg etc) ακουσ. 37. με. α. συνακ. c. ℵBCLΔ . . ς αυτω συνακ. (AKΠ* ακ.) | τον pr c. ℵBCΔ . . ς om | ιακωβου: Gb' αυτου c. DGΔ etc 38. ερχονται (Gb'') . . ς -εται | ς (= Gb) om και tert 40. D it^{pler} οι δε κατεγ. | αυτ. δε (Gb') c. ℵBCDLΔ . . ς ο δε | ς (= Gb) απαντας | παιδιον . . ς (= Gb) add ανακειμενον 41. κουμ c. ℵBCLM . . ς κουμι | ς (= Gb) εγειραι 42. ς ευθεως | ευθυς sec c. ℵBCLΔ . . ς om 43. γνοι c. ABDL . . ς γνω

22. στραφ. c. ℵBD etc . . ς επιστρα. | Ti θυγατηρ c. DG L solis 23. ελεγ. (Gb') c. ℵBD etc . . ς λεγει αυτοις 26. αυτη . . ℵC al^{4} αυτης, D al^{5} αυτου

§ 54.
ITERUM NAZARETHI IN SYNAGOGA DOCET.
Mc 6, 1—6. Mt 13, 54—58.

1 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα
αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
2 καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ; καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται;
3 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.
4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι ἑαυτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν.
6 καὶ ἐθαύμασεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

54 Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις;
55 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας;
56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα;
57 καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ·
58 καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

§ 55.
IESUM PER GALILAEAM DOCENTEM MISERET POPULI.
Mt 9, 35—38. Mc 6, 6.

35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.
36 ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.
37 τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι·
38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

6 Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.

§ 56.
LEGAT AD ISRAEL DUODECIM APOSTOLOS.
Mt 10, 1. 5—15. Mc 6, 7—13. Lc 9, 1—6.
Mt 10, 16—11, 1. (cum locis parallelis.)

1 Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώ-

7 Καὶ προσκαλεῖται τοὺς

1 Συνκαλεσάμενος δὲ

---

1. ερχεται . . ς ηλθεν 2. διδ. εν τη συν . . ς εν τη συν. διδ. | οι πολλοι c. BL al^{4} . . ς om οι | τουτω sec . . ς αυτω | κ. δυν. usq. γινοντ. c. AC^{2} unc^{8} al^{90} it^{2} . . ς (= Gb) οτι και etc . . Synops^{2} κ. αι (c. ℵBΔ) δυν. τοι αι (c. ℵ^{c}LΔ) δια τ. χ. α. γινομεναι (c. ℵBLΔ) . . CDK ινα και δ. τοι. --γινωντ. (C* -νοντ.) 3. ο τεκτ. ο υιος: 33. al^{8} it^{7} etc (Or?) ο του τεκτονος υι. και | της c. ℵBCLΔ . . ς om | και (ℵDL add ο) αδελφ. c. ℵBCDLΔ etc . . ς αδ. δε | ιωσητος c. BDLΔ . . ς ιωση, ℵ etc ιωσηφ 4. και ελεγ. . . ς ελεγε δε | εαυτου c. ℵ*L al^{3} . . ς αυτου | συγγενευσιν c. B*D^{2}L unc^{7} . . ς -νεσιν c. ℵ^{a} AB^{3}BD* unc^{4} . . ℵ it^{2} om κ. ε. τ. συ. α. | αυτου sec . . ς om 5. ς ηδυνατο c. ℵD unc^{7} | ς ουδεμ. δυν. ποιη. 6. εθαυμασεν c. ℵBE* . . ς -ζεν

54. εκπλησσεσθαι . . ς -ττεσθαι 55. ουχ η c. ℵBCMΔ al Or^{3} etc . . ς ουχι η | ιωσηφ (c. ℵ^{a}BC al^{3} vv pl Or^{3} etc . . ς ιωσης (c. KLΔΠ etc), ℵ*D unc^{9} al^{20} Or^{1} ιωαννης 56. ταυτ. παντ. c. ℵBC unc^{5} . . Ti πα. ταυ. 57. ιδι. πατρ. c. ℵZ al^{3} Or^{1}; ς πατρ. αυτου (C ιδ. πα. αυτ.) . . BD al^{2} it^{2} πατρ.

35. μαλακιαν c. ℵ^{b}BC*DSΔ etc . . ς (= Gb) add εν τω λαω 36. ς (= Gb) ησαν εκλελυμενοι | εριμμ. c. ℵBCD^{corr}(L) al^{2}, D* ρεριμμενοι . . ς ερριμμ. | ωσει: CDFLM ως

δεκα μαθητὰσ αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖσ ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺσ ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖσ ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.

τοὺσ δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖσ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσουσ θεραπεύειν.

[5]Τούτουσ τοὺσ δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦσ παραγγείλασ αὐτοῖσ λέγων· εἰσ ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰσ πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε· [6]πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸσ τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. [7]πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντεσ ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. [8]ἀσθενοῦντασ θεραπεύετε, νεκροὺσ ἐγείρετε, λεπροὺσ καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

[2]Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺσ κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι.

[9]Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰσ τὰσ ζώνασ ὑμῶν, [10]μὴ πήραν εἰσ ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνασ μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιοσ γὰρ ὁ ἐργάτησ τῆσ τροφῆσ αὐτοῦ. [11]εἰσ ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίσ ἐν αὐτῇ ἄξιόσ ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕωσ ἂν ἐξέλθητε. [12]εἰσερχόμενοι δὲ εἰσ τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν. [13]καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸσ ὑμᾶσ ἐπιστραφήτω. [14]καὶ ὃσ ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶσ μηδὲ ἀκούσῃ τοὺσ λόγουσ ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆσ οἰκίασ ἢ τῆσ πόλεωσ ἐκείνησ ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν ποδῶν ὑμῶν. [15]ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεωσ ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

[8]Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖσ ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰσ ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰσ τὴν ζώνην χαλκόν, [9]ἀλλὰ ὑποδεδεμένουσ σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνασ. [10]καὶ ἔλεγεν αὐτοῖσ· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰσ οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕωσ ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.

[11]καὶ ὃσ ἂν τόποσ μὴ δέξηται ὑμᾶσ μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰσ μαρτύριον αὐτοῖσ.

[3]Καὶ εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· μηδὲν αἴρετε εἰσ τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνασ ἔχειν. [4]καὶ εἰσ ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. **(10,** [5]εἰσ ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. [6]καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸσ εἰρήνησ, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν. εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶσ ἀνακάμψει.**)**

[5]καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶσ, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆσ πόλεωσ ἐκείνησ καὶ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰσ μαρτύριον ἐπ' αὐτούσ. **(10,** [12]λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Σοδόμοισ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.**)**

---

1. δωδ. c. ABDR unc[7] etc . . ς (= Gb) add μαθητασ αυτου, ℵC*LX ΔΣ αποστολουσ

5. ς σαμαρειτων 8. νεκρουσ εγειρετε (D -ρατε) h. l. (et. Gb) c. ℵ*etc BC*D al[15]it[10] vg etc . . ς ante δαιμ. . . Gb[0] Ti om c. ℵ[b]L unc[12] etc

2. ιασθ. c. B syr[cu] Dial . . ς add τουσ ασθενουντασ, Gb'' τ. ασθενεισ

10. ραβδον c. ℵBD etc . . Gb'' Ti ραβδουσ | αυτου c. ℵB CL . . ς (Gb[0]) add εστιν 12. αυτην: ℵ*DL etc add λεγοντεσ ειρηνη τω οικω τουτω 13. ελθατω c. ℵCL al . . ς ελθετω | προσ . . Ti εφ c. ℵB al 14. αν . . ς εαν | εξω (L al εκ) c. ℵBD etc . . ς om | εκ c. ℵC al[10] vv mu . . ς om 15. γομορρων c. ℵB unc[11] etc . . Gb' -ρασ c. CDLMP etc

8. αιρωσ. c. ABD unc[10] . . Ti αρ. c. ℵCLΔ | μ. αρτ. μ. πηρ. c. ℵBCLΔ . . ς μ. πηρ. μ. αρτ. 9. ς αλλ | ενδυσησ.: ς[e] (= Gb) ενδυσασθαι 11. οσ αν τοπ. (C* al om) μη δεξ. c. ℵBLΔ (C* al) . . ς οσοι αν μη δεξωνται | αυτοισ c. ℵBCDLΔ etc . . ς (= Gb) add αμην λεγω υμιν, ανεκτοτερον εσται σοδομοισ η γομορροισ εν ημερα κρισεωσ η τη πολει εκεινη

3. ραβδον . . ς (= Gb) -δουσ | ανα: ℵBC*FLΞ om | εχειν (ℵ* om) . . ℵ[a]FL etc εχετε (X, 5. εισελθ. (Gb') et (c. ℵBD e) ante οικιαν . . ς οικιαν εισερχησθε 6. ς (= Gb) εαν μεν η | ς[e] (= ς Gb) ο υιοσ | επαναπαησ. c. ℵB* . . ς -παυσ.) 5. CΞ unc[9] οσοι εαν | δεχωντ. (Gb'') . . ς δεξωνται | και sec: ℵBC*DL XΞ om | αποτινασσετε c. ℵB al . . ς -ναξατε (X, 12. δε c. ℵDM SVΞ . . Gb Ti om c. ABC unc[11])

16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων·
γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περι-
στεραί.

(Lc 10, 3 Ὑπάγετε· ἰδοὺ
ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας
ἐν μέσῳ λύκων.)

17 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων· παραδώσουσιν
γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν
μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· 18 καὶ
ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασι-
λεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ,
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ
τοῖς ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ πα-
ραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνή-
σητε πῶς ἢ τί λαλήσητε·
δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκεί-
νῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· 20 οὐ
γὰρ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ λαλοῦντες,
ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς
ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.
21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς
ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ
πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπανα-
στήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς
καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι
ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά
μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέ-
λος, οὗτος σωθήσεται.

(Lc 21, 12—17. 12 Πρὸ δὲ τού-
των πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς
τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν,
παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς
καὶ φυλακάς, ἀναγομένους ἐπὶ βα-
σιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ
ὀνόματός μου· 13 ἀποβήσεται ὑμῖν
εἰς μαρτύριον. [12, 11 ὅταν δὲ εἰσφέ-
ρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ
τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ με-
ριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε
ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα
διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ
εἰπεῖν.] 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι·
15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ
σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι
ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι
ὑμῖν. 16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ
γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν
καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ
ὑμῶν, 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ
πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.)

(Mc 13, 9—13. — Βλέ-
πετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· πα-
ραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέ-
δρια καὶ εἰς συναγωγὰς δα-
ρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων
καὶ βασιλέων σταθήσεσθε
ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον
αὐτοῖς. 10 καὶ εἰς πάντα τὰ
ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆ-
ναι τὸ εὐαγγέλιον. 11 καὶ
ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδι-
δόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί
λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο
λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς
οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον. 12 καὶ παραδώσει
ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνα-
τον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ
ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ
γονεῖς καὶ θανατώσουσιν
αὐτούς. 13 καὶ ἔσεσθε μι-
σούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ
ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας
εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.)

23 Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε
εἰς τὴν ἑτέραν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πό-
λεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστιν
μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον
αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος
αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην
Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

Lc 6, 40. Οὐκ ἔστιν μαθη-
τὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατ-
ηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ
διδάσκαλος αὐτοῦ.

26 Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ
ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσε-

(Lc 12, 2—9. 2 Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον
ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ

(X, 3. ιδου c. ℵAB etc . . ς add εγω)

19. παραδωσιν c. ℵBE* etc . . Gb' -δωσουσιν c. DGLX etc . . ς -διδωσιν | λαλησητε sec . . ς -σετε 23. φ. ε. τ. ετερ. c. ℵB al² Or² etc, ς φ. ε. τ. αλλην . . Gb φ. ε. τ. ετεραν (DL αλλην) καν (D εαν δε) εκ ταυτης (D εν τη αλλη) διωκωσιν (D -κουσιν, L εκδιωξουσιν) υμας, φ. ε. τ. αλλην (L ετεραν) c. (DL) etc | Gb⁰ γαρ c. DM etc | του : BD om | εως c. ℵ*BX . . ς εως αν (ℵᶜ ου) 25. ℵB βεελζεβουλ. Item alibi. | ς (= Gb) εκαλεσαν

(12. ς (= Gb) απαντων | τας sec c. ℵBD . . ς om | απαγομ. c. ℵBDL . . ς αγομενους 13. αποβ. c. ℵBD . . ς απ. δε [XII, 11. εισφερ. c. ℵBLX . . ς προσφ., Τι φερ. c. D it² etc (sed ℵDR etc εις τας) | μεριμνησ. c. ℵBLQRX . . ς μεριμνατε | η τι pr . . D it⁸ Clem etc om] 14. θετε et (Gb') εν ταις καρδ. . . ς θεσθε ο. εις τας καρδιας 15. αντιστ. η αντειπ. c. ℵBL etc . . ς αντειπ. ουδε (Gb η) αντιστ. | απαντ. c. BL . . ς παντ. 17. δι. τ. ον. μου: Ti ante υπο c. KMUVΓΔΠ . . SΔ al om)

(9. παραδ. υ. c. BL cop al . . ς πα. γαρ υ. (var al) | ςᵉ etc συναγωγας· 10. πρ. δει c. ℵBD etc . . ς δει πρ. 11. και οτ. c. ℵBDL etc . . ς οταν δε | ς (= Gb) αγαγωσιν | λαλησητε c. ℵBDL etc . . ς (Gb⁰⁰) add μηδε μελετατε 12. και παρ. c. ℵBDL etc . . ς παρ. δε)

VI, 40. διδασκαλον c. ℵBDL XΞ . . ς (Gb⁰) add αυτου | ℵF Or etc εστω

ται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 27 ὃ
λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί·
καὶ ὃ εἰσ τὸ οὖσ ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν
δωμάτων. 28 καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀπο-
κτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυ-
ναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον
τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέ-
σαι ἐν γεέννῃ. 29 οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου
πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ
τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸσ ὑμῶν. 30 ὑμῶν δὲ
καὶ αἱ τρίχεσ τῆσ κεφαλῆσ πᾶσαι ἠριθμη-
μέναι εἰσίν. 31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν
στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖσ. 32 Πᾶσ οὖν ὅστισ
ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
πων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν
τοῦ πατρόσ μου τοῦ ἐν οὐρανοῖσ· 33 ὅστισ
δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
πων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ
πατρόσ μου τοῦ ἐν οὐρανοῖσ.

34 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην
ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην
ἀλλὰ μάχαιραν. 35 ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄν-
θρωπον κατὰ τοῦ πατρὸσ αὐτοῦ καὶ θυγα-
τέρα κατὰ τῆσ μητρὸσ αὐτῆσ καὶ νύμφην
κατὰ τῆσ πενθερᾶσ αὐτῆσ, 36 καὶ ἐχθροὶ τοῦ
ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

37 Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ
οὐκ ἔστιν μου ἄξιοσ, καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ
θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιοσ,
38 καὶ ὃσ οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου
ἄξιοσ.

39 Ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει
αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσασ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.

γνωσθήσεται. 3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε,
ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸσ τὸ οὖσ
ἐλαλήσατε ἐν τοῖσ ταμείοισ, κηρυχθήσεται ἐπὶ
τῶν δωμάτων. 4 λέγω δὲ ὑμῖν τοῖσ φίλοισ μου, μὴ
φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ
μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι.
5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν
μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰσ
τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.
6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο;
καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. 7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχεσ τῆσ κεφαλῆσ
ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν
στρουθίων διαφέρετε. 8 λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶσ ὃσ ἂν
ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
καὶ ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ
ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· 9 ὁ δὲ ἀρνη-
σάμενόσ με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθή-
σεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.)

(Lc 12, 51—53. 51 Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρ-
εγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν ἀλλ'
ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε
ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖσ ἐπὶ δυσὶν καὶ
δύο ἐπὶ τρισὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ
υἱῷ καὶ υἱὸσ ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ
θυγάτηρ ἐπὶ μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην
καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.)

(Lc 14, 26. 27. 26 Εἴ τισ ἔρχεται πρόσ με καὶ
οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ
τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺσ ἀδελφοὺσ καὶ
τὰσ ἀδελφάσ, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ
δύναται εἶναί μου μαθητήσ. 27 ὅστισ οὐ βα-
στάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω
μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητήσ.)

(Lc 17, 33. 33 Ὃσ ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃσ
ἐὰν ἀπολέσει, ζωογονήσει αὐτήν.)

---

28. ς (= Gb) και μη φοβηθητε | αποκτεννοντων c. ℵCDUΓΔΠ[2] .. Gb αποκτενοντ., ς αποκτεινοντ. | φοβεισθ. c. ℵBC al .. ς φοβηθητε 29. επι τ. γην (pauc var): Gb[oo] c. L Or[1] al 31. φοβεισθ. (Gb') c. ℵBDL etc .. ς φοβηθητε 32. BCKV εν τοισ ουρ. 33. δ αν .. BL δε (c δ απαρνησ.) | καγ. αυτ. c. ℵBDΔ .. ς αυτ. καγ. | BVX εν τοισ ουρ. 37. B*D etc om και ο φιλ. usque αξ.

(4. αποκτεννοντ. c. ℵAL unc[6] .. ς αποκτεινοντ., Gb αποκτενοντ. | Gb' περισσον c. ADKRΠ 5. εχ. εξ. (Gb') .. ς εξ. εχ. 6. πωλουνται c. ℵB al .. ς πωλειται 7. μη c. BLR etc .. ς add ουν 8. ℵD οτι πασ 52. ενι οικω c. ℵBD[gr]L etc .. ς οικ. ενι 53. διαμερισθησοντ. c. ℵBDLTU etc .. ς -σθησεται (et ἐπὶ τρισίν.) | επι prim (Gb'') .. ς εφ | επι (ℵBD; LT addito την) θυγ. c. ℵBDLT .. ς επι θυγατρι | επ. (BDL add την) μητ. c. ℵBDLT etc .. ς ε. μητρι | νυμφην c. ℵ*Δ* etc .. ς add αυτησ | πενθεραν c. ℵ*BDL .. ς add αυτησ XIV, 26 ℵ εμε | αυτου (Gb'') .. ς εαυτ. | δε c. ℵAD[gr] unc[13] .. ς τε c. BLRΔ | εαυτ. ψυ. c. ADLR unc[14] .. ℵB ψ. εαυτ. | ς μου μαθ. ειν. 27. οστισ c. ℵ*L(B*) .. ς και οστ. | εαυτ. c. ABL[2]M[2]Δ al[10] .. ς αυτ. c. ℵDL unc[10] | ς μου ειν. μα. XVII, 33. περιποιησ. c. BL (it[4]) .. ς σωσαι | ℵBL οσ δ αν | απολεσει c. ℵALR unc[5] .. ς -ση | απολ. c. ℵBDR .. ς add αυτην)

40 Ὁ δεχόμενοσ ὑμᾶσ ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενοσ δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. 41 ὁ δεχόμενοσ προφήτην εἰσ ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενοσ δίκαιον εἰσ ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται.

42 Καὶ ὃσ ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰσ ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

XI, 1. 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦσ διατάσσων τοῖσ δώδεκα μαθηταῖσ αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖσ πόλεσιν αὐτῶν.

Lc 10, 16. 16 Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶσ ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.)

(Mc 9, 41. 41 Ὃσ γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶσ ποτήριον ὕδατοσ ἐν ὀνόματί μου, ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.)

Mc 6, 12. 13.

12 Καὶ ἐξελθόντεσ ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, 13 καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺσ ἀρρώστουσ καὶ ἐθεράπευον.

Lc 9, 6.

6 Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰσ κώμασ εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντεσ πανταχοῦ.

§ 57.
IOHANNES BAPTISTA AB HERODE NECATUR.
Mc 6, 21—29. Mт 14, 6—12.

21 Καὶ γενομένησ ἡμέρασ εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδησ τοῖσ γενεσίοισ αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖσ μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖσ χιλιάρχοισ καὶ τοῖσ πρώτοισ τῆσ Γαλιλαίασ, 22 καὶ εἰσελθούσησ τῆσ θυγατρὸσ αὐτῆσ τῆσ Ἡρωδιάδοσ καὶ ὀρχησαμένησ, ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖσ συνανακειμένοισ. ὁ δὲ βασιλεὺσ εἶπεν τῷ κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃσ, καὶ δώσω σοι· 23 καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐὰν αἰτήσῃσ δώσω σοι ἕωσ ἡμίσουσ τῆσ βασιλείασ μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆσ· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντοσ. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺσ μετὰ σπουδῆσ πρὸσ τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα ἐξαυτῆσ δῷσ μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυποσ γενόμενοσ ὁ βασιλεὺσ διὰ τοὺσ ὅρκουσ καὶ τοὺσ ἀνακειμένουσ οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν. 27 καὶ εὐθὺσ ἀποστείλασ ὁ βασιλεὺσ σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 28 καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν

6 Γενεσίοισ δὲ γενομένοισ τοῦ Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆσ Ἡρωδιάδοσ ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ, 7 ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆσ μητρὸσ αὐτῆσ· δόσ μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 9 καὶ λυπηθεὶσ ὁ βασιλεὺσ διὰ τοὺσ ὅρκουσ καὶ τοὺσ συνανακειμένουσ ἐκέλευσεν δοθῆναι, 10 καὶ πέμψασ ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. 11 καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆσ. 12 καὶ προσελ-

---

41. ς λημψ. 42. BD οσ αν | MXZ al[12] ψυχρου Mc VI, 12. εκηρυξαν c. ℵBCDLΔ . . ς -ρυσσον | μετανοωσιν c. BDL . . ς -νοησωσι

(Mт IX, 41. ς (=Gb) εν τω ονομ. | μου c. ℵ*D unc[13] . . Gb Ti om c. ℵcABC unc[4] | ς om οτι sec | Ti απολεσει c. DE al[20])

21. εποιησεν c. ℵBCDLΔ . . ς εποιει 22. αυτησ τησ . . ℵBDLΔ αυτου | ηρεσεν c. ℵBC*L(Δ) . . ς και αρεσασησ | ο δε βασ. ειπ. c. ℵBC*LΔ . . ς ειπ. ο βασ. 23. αιτησ. c. ℵHL it[4] vg etc . . ς add (AKΠ* praem) με (al μοι) 24. και c. ℵBLΔ etc . . ς η δε | αιτησωμαι (Gb') . . ς -σομαι | βαπτιζοντ. c. ℵBLΔ etc . . ς βαπτιστου 25. ς ευθεωσ . . Gb[0] c. DL etc | εξ. δωσ μοι c. ℵBC*LΔ etc . . ς μ. δ. ε. 26. ανακειμ. c. BC*LΔ . . ς συνανακ. | ς αυτ. αθετ. 27. ς ευθεωσ | ς σπεκουλατωρα | ενεγκαι c. ℵBCΔ . . ς ενεχθηναι 28. ς ο δε απελθ.

6. γενεσιοισ δε γεν. c. ℵBDLZ (CL al -σιων etc) . . ς γενεσιων δε αγομενων | Dgr η θυγ. αυτου ηρωδιασ 7. BD ο αν 9. λυπηθεισ et δια τουσ c. BD al[4] a (et it[7] ut L*) . . ς ελυπηθη et δια δε (L* om) τουσ 10. ιω. c. ℵ*BCΘ . . ς τον ιω.

αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

θόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

§ 58.

HERODIS POST NECEM IOHANNIS OPINIO DE IESU.

Mc 6, 14—16. Lc 9, 7—9. Mt 14, 1 s.

14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλείας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16 ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.

7 Ἤκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, 8 ὑπό τινων δὲ ὅτι Ἡλείας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 9 εἶπεν δὲ Ἡρώδης· Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

§ 59.

DUODECIM EX LEGATIONE REVERSIS IESUS SECEDIT TRANS LACUM IBIQUE QUINQUE MILLIA CIBAT.

Lc 9, 10—17. Mc 6, 30—44. Mt 14, 13—21. Ioh 6, 1—14.

10 Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαϊ-

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ἐδίδαξαν. 31 καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. 32 καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν. 33 καὶ εἶδον αὐτοὺς

13 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν

1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· 2 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἑώρων τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. 3 ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ

---

28. αυτην pr: Gb^0 c. LΔ; D etc om sec 29. ηλθαν c. BL . . ς -ον | ς (non ς^e) εν τω μνημ. c. D al

12. πτωμ. (Gb') c. ℵBCDL etc (ℵ*DL etc add αυτου) . . ς σωμα | αυτον c. ℵ*BΘ it^2 . . ς αυτο

14. ελεγεν . . BD etc ελεγον (D -γοσαν) | εγηγερτ. ε. ν. c. ℵB DLΔ . . ς ε. ν. ηγερθη, Ti ε. ν. ανεστη c. AKΠ 15. δε pr . . ς (=Gb†) om | προφητης: ς add εστιν | ς (=Gb) η ως 16. ελεγεν . . ς ειπεν | ον: ς (Gb^0) praem οτι | ιωανν. (ℵ* -ννης post ουτ.) . . Gb^{00} c. D | ουτ. c. ℵBDLΔ, Gb' αυτος . . ς (=Gb) ουτ. εστιν αυτος | ηγερθ. c. ℵBLΔ . . ς add (D etc praem) εκ (c etc απο των) νεκρων

7. τετρααρχ- c. ℵ^{a}CΞ* . . τετραρχης | γινομ. c. ℵBC*DLΞ . . ς (Gb^{00}) add υπ αυτου | ηγερθη . . ς εγηγερται 8. τις c. ℵBCLXΔΞ . . ς εις 9. ειπ. δε . . ς και ειπ. | ς (=Gb) ο ηρωδ. | ακουω c. ℵB C*LΞ . . ς praem εγω

10. πολ. καλ. c. ℵ^{ca}BLXΞ etc (D κωμην λεγομενην) . . ς τοπον ερημον (Gb^0 το. ερ.) πολεως καλουμενης (Gb^{00} πο. κα. c. ℵ* etc) | βηθσ.: ℵ* al^4 syr^{cu} om

30. οσα c. ℵBC*DELVΔ: ς praem και (Gb^0) | εποι. κ. c. ℵ*C* al it vg: ς add οσα 31. λεγει . . ς ειπεν | αναπαυσασθε (Gb') c. ABCMΔ . . ς -παυεσθε c. ℵD unc^{11} | ευκαιρουν (Gb') . . ς ηυκ. 32. ℵB LΔ etc εν τω (ℵ om) πλ. εις ερ. τοπ.

13. ακουσ. δε c. ℵBDLZ etc . . ς και ακ.

2. ηκολ. δε c. ℵBDL etc . . ς και ηκολ. | εωρων c. ℵ unc^{13} . . Ti εθεωρουν (Δ -ρων) c. ABDL | ς (=Gb) αυτου τα σημεια 3. ℵ*D απηλθεν | ιησ. (Δ om) c. ℵ*BD . . ς ο ιησ.

δά. 11 οἱ δὲ ὄχλοι
γνόντες ἠκολού-
θησαν αὐτῷ.

καὶ ἀποδεξά-
μενος αὐτοὺς ἐ-
λάλει αὐτοῖς περὶ
τῆς βασιλείας τοῦ
θεοῦ, καὶ τοὺς
χρείαν ἔχοντας
θεραπείας ἰᾶτο.
12 ἡ δὲ ἡμέρα
ἤρξατο κλίνειν·
προσελθόντες δὲ
οἱ δώδεκα εἶπον
αὐτῷ· ἀπόλυσον
τὸν ὄχλον, ἵνα πο-
ρευθέντες εἰς τὰς
κύκλῳ κώμας καὶ
ἀγροὺς καταλύ-
σωσιν καὶ εὕρω-
σιν ἐπισιτισμόν,
ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ
τόπῳ ἐσμέν. 13 εἶ-
πεν δὲ πρὸς αὐ-
τούς· δότε αὐτοῖς
φαγεῖν ὑμεῖς. οἱ
δὲ εἶπαν· οὐκ εἰ-
σὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ
ἄρτοι πέντε καὶ
ἰχθύες δύο, εἰ
μήτι πορευθέντες
ἡμεῖς ἀγοράσω-
μεν εἰς πάντα τὸν
λαὸν τοῦτον βρώ-
ματα. 14 ἦσαν δὲ
ὡσεὶ ἄνδρες πεν-
τακισχίλιοι. εἶ-
πεν δὲ πρὸς τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ·
κατακλίνατε αὐ-
τοὺς κλισίας ἀνὰ

---

11. αποδεξ. c. ℵBDLXΞ . . ς δε-
ξαμ. 12. πορευ-
θεντ.: ς (=Gb)
απελθοντες (Gb′)
| παι αγρ. c. ℵBEX
. . ς κ. τους α.
13. φαγ. υμεις c.
B it^2 . . ς υμ.
φαγ. | ς ειπον |
αρτ. πε. c. ℵ*B
. . ς πε. αρτ. | ς
(=Gb) δυο ιχθ.
14. δε c. ℵ*L etc
. . ς γαρ | ανα: ℵB
CDLRΞ ωσει ανα

ὑπάγοντας καὶ ἐπέγνωσαν αὐτοὺς
πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν
πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προ-
ῆλθον αὐτούς.
34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄ-
χλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐ-
τούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ
ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο δι-
δάσκειν αὐτοὺς πολλά. 35 καὶ ἤδη
ὥρας πολλῆς γινομένης προσελ-
θόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον
ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη
ὥρα πολλή· 36 ἀπόλυσον αὐτούς,
ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ
ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν
ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. 37 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δότε αὐτοῖς
ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ·
ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηνα-
ρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δώ-
σωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; 38 ὁ δὲ λέ-
γει αὐτοῖς· πόσους ἔχετε ἄρτους;
ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέ-
γουσιν· πέντε, καὶ δύο ἰχθύας.
39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι
πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ
τῷ χλωρῷ χόρτῳ. 40 καὶ ἀνέπεσαν
πρασιαὶ πρασιαί, κατὰ ἑκατὸν καὶ
κατὰ πεντήκοντα· 41 καὶ λαβὼν
τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν
εὐλόγησεν, καὶ κατέκλασεν τοὺς

---

33. ς (=Gb) post υπαγ. add
οι οχλοι | αυτους c. ℵAL unc^5;
ς αυτον . . Gb om c. BD | κ.
προηλθ. (LΔ προσ.) αυτ. c. ℵBLΔ;
Gb (omisso εκει pr. c. 1.) κ.
ηλθον εκει c. 1. (it^{codd}) . . ς κ.
προ. αυτ. και συνηλθον προς αυ-
τον (singg var) 34. ς (=Gb)
ειδ. ο ιησους | επ αυτους c. ℵBDF
. . ς ε. αυτοις 35. γινομ. c. ℵD
(it^{pler} vg) . . ς γεν. | προσελθ.
c. ℵ* al^5 it^3 vg al . . ς add αυ-
τω (transp A, DK) | ελεγ. c.
ℵBLΔ . . ς λεγουσιν 36. τι (ℵ
βρωματα τι) φαγωσ. (D -γειν) c.
(Gb″) ℵBDLΔ etc . . ς αρτους·
τι γαρ φαγωσιν ουκ εχουσιν 37.
ς (=Gb) διακ. δην. | δωσωμ. c.
ℵD al; Ti δωσομ. c. ABLΔ . . ς
δωμεν 38. αρτ. εχ. c. ℵAD unc^{11}
. . BLΔ ε. α. | ς και (Gb^{00}) ιδ.
39. ℵB*G etc ανακλιθηναι 40. ς
ανεπεσον | κατα bis c. ℵBD . . ς
ανα 41. ℵ κλασας τ. α. εδιδ.

αὐτῷ πεζοὶ ἀπὸ
τῶν πόλεων.

14 Καὶ ἐξελθὼν
εἶδεν πολὺν ὄ-
χλον, καὶ ἐσπλαγ-
χνίσθη ἐπ' αὐτοῖς
καὶ ἐθεράπευσεν
τοὺς ἀρρώστους
αὐτῶν. 15 ὀψίας δὲ
γενομένης προσ-
ῆλθον αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ λέγον-
τες· ἔρημός ἐστιν
ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα
παρῆλθεν ἤδη· ἀ-
πόλυσον οὖν τοὺς
ὄχλους, ἵνα ἀπελ-
θόντες εἰς τὰς
κώμας ἀγοράσω-
σιν ἑαυτοῖς βρώ-
ματα. 16 ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς· οὐ χρείαν
ἔχουσιν ἀπελθεῖν·
δότε αὐτοῖς ὑμεῖς
φαγεῖν. 17 οἱ δὲ λέ-
γουσιν αὐτῷ· οὐκ
ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ
πέντε ἄρτους καὶ
δύο ἰχθύας. 18 ὁ δὲ
εἶπεν· φέρετέ μοι
ὧδε αὐτούς. 19 καὶ
κελεύσας τοὺς ὄ-
χλους ἀνακλιθῆ-
ναι ἐπὶ τοῦ χόρτου,
λαβὼν τοὺς πέντε

---

13. πεζοι c.
ℵILZ etc . . ς -ζη
14. εξελθων c.
ℵBD etc . . ς
(Gb^{00}) add ο ιη-
σους | ς (=Gb)
επ αυτους 15. B
προσηλθαν | οι
μα. c. ℵBZ etc . .
ς add αυτου | παρ.
ηδη c. ℵZ al Or^2
. . ς η. π. | ουν
c. ℵCZ etc . . ς
om 16. ο δε c.
ℵ*D etc . . ς add
ιησ. 18. ωδ. αυτ.
c. ℵBZ al . . ς α.
ω. 19. επι του
χορτ. c. ℵBC*I
etc . . ς ε. τους
χορτους | ς (=
Gb) και λαβ.

τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
4 ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πά-
σχα ἡ ἑορτὴ τῶν
Ἰουδαίων.
5 Ἐπάρας οὖν τοὺς
ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς
καὶ θεασάμενος ὅτι
πολὺς ὄχλος ἔρχεται
πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς
Φίλιππον· πόθεν ἀ-
γοράσωμεν ἄρτους ἵνα
φάγωσιν οὗτοι; 6 τοῦ-
το δὲ ἔλεγεν πειρά-
ζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ
ᾔδει τί ἔμελλεν ποι-
εῖν. 7 ἀποκρίνεται αὐ-
τῷ ὁ Φίλιππος. δια-
κοσίων δηναρίων ἄρ-
τοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐ-
τοῖς, ἵνα ἕκαστος βρα-
χύ τι λάβῃ. 8 λέγει αὐ-
τῷ εἷς ἐκ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας
ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος
Πέτρου· 9 ἔστιν παι-
δάριον ὧδε ὃς ἔχει
πέντε ἄρτους κριθί-
νους καὶ δύο ὀψάρια·
ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν
εἰς τοσούτους; 10 εἶ-
πεν ὁ Ἰησοῦς· ποιή-
σατε τοὺς ἀνθρώπους
ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρ-
τος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄν-
δρες τὸν ἀριθμὸν ὡς
πεντακισχίλιοι. 11 ἔλα-
βεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ

---

5. ο ιησους: ς post
ουν | φιλιππ. c. ℵBD
LΔ . . ς praem τον |
αγορασωμεν (Gb′) . .
ς -σομεν 6. εμελλεν
. . Ti ημ. c. D unc^9
7. αποκριν. c. ℵ*D^{gr} . .
ς απεκριθη | ο φιλ.
c. ℵL al . . ς φιλ. |
εκαστ. c. ℵABLΠ . .
ς add αυτων | τι: BD
it^5 al om 9. παιδ. c.
ℵBDLΠ* . . ς (Gb^0)
add εν | οσ (Gb′) . .
ς ὅ c. ℵ unc^{12} 10.
ειπ. c. ℵBL . . ς (Gb^0)
add δε | ς ανεπεσον
| Gb^0 ουν | ως c. ℵB
DL . . ς ωσει 11.
ουν c. ℵ^{c}ABDL . . ς δ

πεντήκοντα. 15 καὶ ἐ-
ποίησαν οὕτως καὶ
κατέκλιναν ἅπαντας.
16 λαβὼν δὲ τοὺς πέντε
ἄρτους καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας, ἀναβλέψας
εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλό-
γησεν αὐτοὺς καὶ κα-
τέκλασεν, καὶ ἐδίδου
τοῖς μαθηταῖς παρα-
θεῖναι τῷ ὄχλῳ. 17 καὶ
ἔφαγον καὶ ἐχορτάσ-
θησαν πάντες, καὶ
ἤρθη τὸ περισσεῦσαν
αὐτοῖς κλασμάτων,
κόφινοι δώδεκα.

ἄρτους, καὶ ἐδίδου
τοῖς μαθηταῖς
ἵνα παρατιθῶσιν
αὐτοῖς, καὶ τοὺς
δύο ἰχθύας ἐμέ-
ρισεν πᾶσιν. 42 καὶ
ἔφαγον πάντες
καὶ ἐχορτάσθη-
σαν· 43 καὶ ἦραν
κλασμάτων δώδε-
κα κοφίνων πλη-
ρώματα, καὶ ἀπὸ
τῶν ἰχθύων. 44 καὶ
ἦσαν οἱ φαγόντες
τοὺς ἄρτους πεν-
τακισχίλιοι ἄν-
δρες.

ἄρτους καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς
τὸν οὐρανὸν εὐλόγη-
σεν, καὶ κλάσας ἔδω-
κεν τοῖς μαθηταῖς
τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μα-
θηταὶ τοῖς ὄχλοις.
20 καὶ ἔφαγον πάντες
καὶ ἐχορτάσθησαν,
καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον
τῶν κλασμάτων δώ-
δεκα κοφίνους πλή-
ρεις. 21 οἱ δὲ ἐσθίον-
τες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ
πεντακισχίλιοι χωρὶς
γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ἰησοῦς καὶ εὐχαρίστησεν καὶ
ἔδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις,
ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων
ὅσον ἤθελον. 12 ὡς δὲ ἐνε-
πλήσθησαν, λέγει τοῖς μα-
θηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε
τὰ περισσεύσαντα κλάσματα,
ἵνα μή τι ἀπόληται. 13 συνή-
γαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώ-
δεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ
τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθί-
νων, ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βε-
βρωκόσιν.
14 Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόν-
τες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλε-
γον ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς
ὁ προφήτης ὁ εἰς τὸν κόσμον
ἐρχόμενος.

§ 60.

DIMISSIS QUINQUE MILLIBUS DE MONTE AD DISCIPULOS PRAEMISSOS SUPER LACUM INCEDENS ABIT.

Mt 14, 22—33. Mc 6, 45—52. Ioh 6, 15—21.

22 καὶ ἠνάγκασεν τοὺς μαθη-
τὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ
προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν,
ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.
23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέ-
βη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσ-
εύξασθαι.
ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν
ἐκεῖ. 24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον
τῆς θαλάσσης ἦν βασανιζόμενον
ὑπὸ τῶν κυμάτων. ἦν γὰρ ἐναν-
τίος ὁ ἄνεμος. 25 τετάρτῃ δὲ φυ-
λακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐ-
τοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

45 Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ
πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν
πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπο-
λύει τὸν ὄχλον. 46 καὶ ἀποταξά-
μενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ
ὄρος προσεύξασθαι.
47 καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ
πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης,
καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.
48 καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομέ-
νους, ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνε-
μος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρ-
την φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται

15 Ἰησοῦς οὖν γνοὺς
ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι
καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα
ποιήσωσιν βασιλέα, φεύ-
γει πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐ-
τὸς μόνος.
16 ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο,
κατέβησαν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν,
17 καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖ-
ον ἤρχοντο πέραν τῆς θα-
λάσσης εἰς Καφαρναούμ.
κατέλαβεν δὲ αὐτοὺς ἡ

---

15. κατεκλ. c. ℵB LΞ . . ς ανεκλ. | ℵLΞ παντας (DΞ om κ. κατ. απ.) 16. αυτους: Ti om c. ℵΞ etc | παραθειναι c. ℵBC (Ξ -θηναι) . . ς παρατιθεναι

41. τ. μαθ.: ς add αυτου | παρατιθ. c. ℵBLM*Δ Π* . . ς -αθωσιν 43. κλασματων (BLΔ -τα) δω. κο. (LΔ -νους) πληρωμ. c. ℵ(BLΔ) . . ς κλασματων δω. κοφινους πληρεις 44. ℵD etc om τ. αρτ. | ς (=Gb) ωσει πεντακ.

19. Ti ηυλογησ. c. CDIPT^c etc 21. D etc παιδ. κ. γυναικ.

11. ευχ. και c. ℵD etc . . ς ευχαριστησας | εδωκ. c. ℵDΓ . . ς διεδωκ. | τ. ανακ. c. ℵ*ABLΠ . . ς (Gb^{00}) praem τοις μαθηταις, οι δε μαθηται 13. επερισσευσαν c. BDΘ8 . . ς -σεν 14. σημειον c. ℵBD: ς (Gb^0) add ο ιησους | ερχομ. h. l. c. ℵDM . . ς ante εις

22. και pr c. ℵ*C* etc . . ς add ευθεως | ς (=Gb) ηναγκ. ο ιησους | ς (=Gb) τ. μαθ. αυτου | το: B etc om 23. ℵ* om απ. τ. οχλ. 24. μεσον etc: B etc σταδιους πολλους απο της γης απειχε βασανιζ. 25. ς απηλθεν (Gb'' ηλθ.) | ς (=Gb) πρ. αυτ. ο ιησους | ς επ. της θαλασσης

45. ς ευθεως | το pr: ℵ om | απολυει c. ℵBL(DL) . . ς -λυση 48. ιδων c. ℵBDLΔ etc . . ς ειδεν | περι c. ℵBLΔ etc . . ς και περι

15. ινα ποι. c. ℵ^{c}ABL (ℵ* και αναδικνυναι) . . ς (Gb^0) add αυτον φευγει c. ℵ it^5 vg al . . ς ανεχωρησε | παλιν: Gb^{00} 17. πλοι. c. ℵBLΔ . . ς το πλ. | κατελ. etc c. ℵD . . ς και σκοτια ηδη εγεγονει

26 ἰδόντεσ δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆσ
θαλάσσησ περιπατοῦντα ἐτα-
ράχθησαν λέγοντεσ ὅτι φάν-
τασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φό-
βου ἔκραξαν. 27 εὐθὺσ δὲ ἐλά-
λησεν αὐτοῖσ λέγων· θαρ-
σεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.
28 ἀποκριθεὶσ δὲ αὐτῷ ὁ Πέ-
τροσ εἶπεν· κύριε, εἰ σὺ εἶ,
κέλευσόν με ἐλθεῖν πρόσ σε
ἐπὶ τὰ ὕδατα. 29 ὁ δὲ εἶπεν·
ἐλθέ. καὶ καταβὰσ ἀπὸ τοῦ
πλοίου Πέτροσ περιεπάτησεν
ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸσ
τὸν Ἰησοῦν. 30 βλέπων δὲ τὸν
ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ ἀρξά-

πρὸσ αὐτοὺσ περιπατῶν ἐπὶ τῆσ
θαλάσσησ. καὶ ἤθελεν παρελθεῖν
αὐτούσ. 49 οἱ δὲ ἰδόντεσ αὐτὸν
ἐπὶ τῆσ θαλάσσησ περιπατοῦντα
ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ
ἀνέκραξαν· 50 πάντεσ γὰρ αὐτὸν
εἶδαν καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐ-
θὺσ ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν, καὶ
λέγει αὐτοῖσ· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι,
μὴ φοβεῖσθε. 51 καὶ ἀνέβη πρὸσ
αὐτοὺσ εἰσ τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπα-
σεν ὁ ἄνεμοσ· καὶ λίαν ἐκ περισ-
σοῦ ἐν ἑαυτοῖσ ἐξίσταντο. 52 οὐ
γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖσ ἄρτοισ, ἀλλ᾽
ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

σκοτία καὶ οὔπω ἐληλύθει
Ἰησοῦσ πρὸσ αὐτούσ. 18 ἥ τε
θάλασσα ἀνέμου μεγάλου
πνέοντοσ διηγείρετο. 19 ἐλη-
λακότεσ οὖν ὡσ στάδια εἴκοσι
πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν
τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ
τῆσ θαλάσσησ καὶ ἐγγὺσ τοῦ
πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβή-
θησαν. 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖσ·
ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 21 ἤ-
θελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰσ
τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέωσ ἐγέ-
νετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆν γῆν
εἰσ ἣν ὑπῆγον.

μενοσ καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· κύριε, σῶσόν με. 31 εὐθέωσ δὲ ὁ Ἰησοῦσ ἐκτείνασ τὴν
χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰσ τί ἐδίστασασ; 32 καὶ ἀναβάντων αὐτῶν
εἰσ τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμοσ. 33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντεσ· ἀληθῶσ
θεοῦ υἱὸσ εἶ.

§ 61.

IESU SANATIONES IN TERRA GENNESARET.

Mт 14, 34—36. Mc 6, 53—56.

34 Καὶ διαπεράσαντεσ ἦλθον ἐπὶ τὴν
γῆν εἰσ Γεννησαρέτ. 35 καὶ ἐπιγνόντεσ
αὐτὸν οἱ ἄνδρεσ τοῦ τόπου ἐκείνου ἐπέ-
στειλαν εἰσ ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην,
καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντασ τοὺσ κα-
κῶσ ἔχοντασ, 36 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν
ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώ-
θησαν.

53 Καὶ διαπεράσαντεσ ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰσ Γεν-
νησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. 54 καὶ ἐξελθόντων αὐ-
τῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺσ ἐπιγνόντεσ αὐτὸν 55 περιέ-
δραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ
τοῖσ κραβάττοισ τοὺσ κακῶσ ἔχοντασ περιφέρειν,
ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. 56 καὶ ὅπου ἐὰν εἰσεπορεύετο
εἰσ κώμασ ἢ εἰσ πόλεισ ἢ εἰσ ἀγρούσ, ἐν ταῖσ ἀγο-
ραῖσ ἐτίθεσαν τοὺσ ἀσθενοῦντασ, καὶ παρεκάλουν
αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ
ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

26. ιδ. δε (και ιδ.) αυτ. c. ℵ* it[8] Eus (1. it[2] vg etc) . . ς και ιδ. α. οι μαθηται, ℵ[a]BD al οι δε μα. ιδ. α. | ε. τησ θαλ. c. ℵBCDT[c] . . ς ε. την -σσαν 27. ς ευθεωσ | αυτοισ c. ℵ*DT[c] etc . . ς add ο ιησ. 28. ς πρ. δε ελθ. 29. πετρ. c. ℵBD . . ς ο πε. | και ηλθ. c. BC* etc . . ς ελθειν (ℵ* ελθιν ηλθεν ουν) 30. ανεμ. c. ℵ*B* 33. cop . . ς add ισχυρον 32. ς εμβαντων 33. οι δε ε. τ. πλ. c. ℵBC[2]T[c] etc . . ς add ελθοντεσ

49. ε. τ. θα. περ. c. ℵBLΔ al[2] . . ς περ. ε. τ. θα. | οτι φα. εστ. c. ℵBLΔ . . ς φαντ. ειναι 50. ειδαν c. ℵB . . ς -ον | ο δε c. ℵBLΔ . . ς και | ς ευθεωσ 51. λιαν (Gb[0] c. D etc) εκ περ. (Gb[0] c. ℵBLΔ; D περισσωσ) | εξιστ. c. ℵBLΔ etc . . ς (Gb[00]) add και εθαυμαζοντο 52. αλλ ην c. ℵBL M**SΔ . . ς ην γαρ | αυτ. η κα. (Gb') . . ς η κ. α.

17. ουπω c. ℵBDL etc . . ς ουκ | ιησ. (D ο ιησ.) πρ. α. c. ℵD etc . . ς πρ. α. ο (L om) ιησ. 18. Ti διεγειρ. c. BL unc[4] 19. σταδια c. ℵ*D . . ς -διουσ 21. ηθελον: ℵ ηλθον | εγεν. το πλ. c. ABGL . . ς το πλ. εγ. | ε. την γ. c. ℵ al[10] Or . . ς ε. τησ γησ

34. επι τ. γ. c. ℵBCDT[c]Δ . . ς εισ τ. γ. | εισ γεν. c. ℵBDT[c]Δ etc . . ς om εισ | Ti γεννησαρεθ c. LP unc[10]

53. επ. τ. γ. ηλθ. εισ γε. c. ℵBLΔ al[3] . . ς ηλθ. επ. τ. γ. γε. | ς γενησ. 54. ς ευθεωσ 55. περιεδρ. et και ηρξ. c. ℵBLΔ . . ς περιδραμοντεσ et ηρξ. | ς την περιχωρον et κραββατοισ | ℵ ηκουσθη | οτι εστ. c. ℵBLΔ etc . . ς ο. εκει ε., D etc τον ιησ. ειναι 56. εαν c. ℵXΓΔ . . ς αν | ς η πολ. η αγρ. | ετιθεσ. c. ℵBLΔ . . ς ετιθουν | ηψαντο c. ℵBD[gr]LΔ . . ς ηπτοντο

§ 62.
IESU DISPUTATIO DE PANE VITAE.
Ioh 6, 22—65.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ
ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ
μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· 23 ἄλλα ἦλθον πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου
ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. 24 ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς
οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ ἦλθον εἰς Κα-
φαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. 25 καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ·
ῥαββεί, πότε ὧδε γέγονας; 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. 27 ἐρ-
γάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον,
ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δίδωσιν ὑμῖν· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ θεός. 28 εἶπον οὖν
πρὸς αὐτόν· τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; 29 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. 30 εἶπον οὖν
αὐτῷ· τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι, τί ἐργάζῃ; 31 οἱ πατέρες
ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστιν γεγραμμένον· ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. 32 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς
δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. 33 ὁ γὰρ ἄρτος ὁ τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. 34 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦ-
τον. 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ
οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε. 36 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ
ἑωράκατε καὶ οὐ πιστεύετε. 37 πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχό-
μενον πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, 38 ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιήσω τὸ θέ-
λημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. 39 τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
40 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐ-
τὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 41 ἐγόγγυζον οὖν οἱ
Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, 42 καὶ ἔλεγον·
οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς
νῦν λέγει οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; 43 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. 44 οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με
ἑλκύσῃ αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 45 ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προ-
φήταις· καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ· πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχε-
ται πρὸς ἐμέ. 46 οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἑώρακέν τις, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος ἑώρακεν τὸν

---

22. ειδον c. ABL it⁵ etc (NDgr it⁴ vg etc ειδεν) . . ς ιδων | εν c. NcABL etc . . ς (=Gb) add εκεινο (D etc om) εις ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου (ND etc του ιησου) | συνεισηλθ. etc . . N συνεληλυθει αυτοις ο ιησ. | πλοιον c. NABDKLθg etc . . ς (=Gb) -αριον | N* om απηλθ. 23. αλλα (c. BLθg etc, ς add δε) ηλθον (-ον c. KLMΓθg al³⁰, ς -εν) πλοιαρ. (B al² etc πλοια): N επελθοντων ουν των πλοιων, D etc αλλων πλοιαρ. ελθοντων | N εγγυς ουσης οπου και εφαγ. αρτ. | Gb⁰ ευχ. τ. κυ. c. D etc 24. N syrcu και ιδοντες οτι ουκ ην εκει ο ιησ. ουδε οι μαθηται | N*L al¹⁶ ανεβησαν | αυτοι: ς (=Gb) και αυτ. | πλοιαρια . . ς πλοια 27. N εργ. βρωσ. μη την | διδ. υμ. c. ND etc . . ς υμ. δωσει 28. ς (non ςe etc) ποιουμεν 29. ιησ. (Gb'') . . ς ο ιησ. | πιστευητε c. NABLT etc . . ς -σητε 30. ουν sec: NL etc om (Gb⁰) 32. Gb⁰⁰ ουν c. GL etc 33. ο του c. ND . . ς του 35. ουν c. NDΓ etc . . ς (Gb⁰⁰) δε | πρ. εμε c. NBT . . ς πρ. με | ς πειναση et διψηση 36. εωραχ. c. NA it⁴ syrcu . . ς add με 37. εμε sec c. NEK(L)TΔ etc . . ς με 38. απο c. ABLT . . ς εκ | ποιησ. c. NDL* etc . . ς ποιω 39. πεμψ. με . . ς (=Gb) add πατρος | αυτο: Gb' αυτον | εν: Gb⁰ 40. γαρ . . ς (=Gb) δε | τ. πατρ. μ. (Gb'') . . ς τ. πεμψαντος με | εγω: Gb⁰ | εν . . ς om 42. νυν c. BCT etc . . ς ουν | ουτ. sec . . Gb⁰ c. BCDLT etc 43. απεκριθη c. BCKLTΠ etc . . ς (=Gb) add ουν | ς ο ιησ. 44. Ti πρ. εμε c. BEMUVΔ al | ς και εγω et (=Gb) om εν | ς (=Gb) του θεου | πας . . ς (=Gb) π. ουν | ακουσας . . Gb' Ti ακουων | πρ. εμε c. NBT etc . . ς πρ. με. 46. ς τις εωρ.

θεόν. 47 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. 48 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτοσ τῆσ ζωῆσ.
49 οἱ πατέρεσ ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον· 50 οὗτόσ ἐστιν ὁ ἄρτοσ ὁ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τισ ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. 51 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτοσ ὁ ζῶν ὁ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάσ· ἐάν τισ φάγῃ ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἄρτου, ζήσει εἰσ τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτοσ
δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆσ τοῦ κόσμου ζωῆσ, ἡ σάρξ μου ἐστίν. 52 ἐμάχοντο οὖν πρὸσ ἀλλή-
λουσ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντεσ· πῶσ δύναται ἡμῖν οὗτοσ δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; 53 εἶπεν οὖν αὐ-
τοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ
πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖσ. 54 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου
τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 55 ἡ γὰρ σάρξ μου
ἀληθὴσ ἐστιν βρῶσισ, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθὴσ ἐστιν πόσισ. 56 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πί-
νων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. 57 καθὼσ ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν πατὴρ κἀγὼ ζῶ
διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνοσ ζήσει δι' ἐμέ. 58 οὗτόσ ἐστιν ὁ ἄρτοσ ὁ ἐξ οὐρανοῦ
καταβάσ, οὐ καθὼσ ἔφαγον οἱ πατέρεσ καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰσ τὸν
αἰῶνα. 59 ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.
60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντεσ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον· σκληρόσ ἐστιν ὁ λόγοσ οὗτοσ·
τίσ δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; 61 εἰδὼσ δὲ ὁ Ἰησοῦσ ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖσ· τοῦτο ὑμᾶσ σκανδαλίζει; 62 ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; 63 τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ
οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν. 64 ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν
τινὲσ οἳ οὐ πιστεύουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆσ ὁ Ἰησοῦσ τίνεσ εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντεσ καὶ τίσ ἐστιν
ὁ παραδώσων αὐτόν. 65 καὶ ἔλεγεν· διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶσ δύναται ἐλθεῖν πρὸσ ἐμὲ
ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρόσ.

31: Ps 78, 24. 45: Es 54, 13. 49: Ex 16, 15.

§ 63.

IESUS REDARGUIT PHARISAEOS ILLOTAS DISCIPULORUM MANUS CRIMINANTES.

Mt 15, 1—20. Mc 7, 1—23.

1 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ
Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖσ
λέγοντεσ· 2 διατί οἱ μαθηταί σου παραβαί-
νουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων;
οὐ γὰρ νίπτονται τὰσ χεῖρασ ὅταν ἄρτον
ἐσθίωσιν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ εἶπεν αὐ-
τοῖσ· διατί καὶ ὑμεῖσ παραβαίνετε τὴν
ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν
ὑμῶν; 4 ὁ γὰρ θεὸσ ἐνετείλατο λέγων·

1 Καὶ συνάγονται πρὸσ αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινεσ
τῶν γραμματέων ἐλθόντεσ ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2 καὶ
ἰδόντεσ τινὰσ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖσ χερ-
σίν, τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοισ, ἐσθίουσιν τοὺσ ἄρτουσ, —
3 οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντεσ οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ
πυκνὰ νίψωνται τὰσ χεῖρασ οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦν-
τεσ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπὸ ἀγο-
ρᾶσ ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα
πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺσ ποτη-

---

46. τ. θεον c. ℵ*D etc . . ς τ. πατερα 47. πιστ. c. ℵBLT arm^{odd} . . ς add εισ εμε 49. ς το μανν. εν τ. ερ. 51. του εμου c. ℵ a e Eus^2 Cyp . . ς τουτου του | ζησει c. ℵDL etc . . ς ζησεται | ον εγ. δωσω υπερ etc c. ℵ m Tert . . . ς ον εγ. δω. η σαρξ μου εστ. ην εγω δωσω (BCDLT etc om ην ε. δ., Gb^0) υπερ etc 52. ημ. ουτ. c. ℵC al Or . . ς ουτ. ημ. (var al) 54. ς και εγω | τη c. ℵBDEGHLUΓ . . ς εν τη 55. αληθησ bis (Gb'') c. ℵ^{c}BCF^{a}KLTΠ etc . . ς -θωσ 57. ζησει (Gb') . . ς ζησεται 58. εξ c. BCT . . ς εκ του | οι πατ. (Gb'') . . ς οι π. υμων et add (= Gb) το μαννα | ζησει (Gb'') . . ς -σεται 60. ς ουτ. ο λογ. 61. ειδωσ etc: ℵ etc εγνω ουν ιησ. et και ειπεν 63. λελαληκ. (Gb'') . . ς λαλω 64. Ti αλλα c. DL | ℵD it^4 εξ υμ. εισ. τιν. 65. πρ. εμε c. ℵC . . ς πρ. με | πατροσ . . ς (Gb^{00}) add μου

1. απο c. ℵBD etc . . ς οι απο | φαρ. κ. γρ. c. ℵBD etc . . ς γρ. κ. φα. 2. χειρ. c. ℵBT^{c}Δ al it^2 Or^2 . . ς add αυτων 4. ενετ. λεγ. c. ℵ*et^{cb} CL unc^{13} . . ℵ^{ca}BDT^c ειπεν

2. οτι et εσθιουσιν c. ℵBLΔ etc . . ς Ti εσθιοντασ | τουσ (c. BDLNΔ etc; ς om) αρτουσ (ℵ etc αρτον) . . ς (= Gb) add εμεμψαντο 3. πυκνα c. ℵ it^4 vg al . . ς πυγμη (D -χμη, var al) 4. απο . . ς απ ℵB al^9 ραντισωνται

τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ
κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τε-
λευτάτω· 5 ὑμεῖσ δὲ λέγετε· ὃσ ἂν εἴπῃ
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ
ὠφεληθῇσ, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐ-
τοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. 6 καὶ ἠκυρώσατε
τὸν νόμον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν
ὑμῶν. 7 ὑποκριταί, καλῶσ ἐπροφήτευσεν
περὶ ὑμῶν Ἠσαΐασ λέγων· 8 ὁ λαὸσ οὗτοσ
τοῖσ χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν
πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. 9 μάτην δὲ σέβον-
ταί με διδάσκοντεσ διδασκαλίασ ἐντάλματα
ἀνθρώπων. 10 Καὶ προσκαλεσάμενοσ τὸν
ὄχλον εἶπεν αὐτοῖσ· ἀκούετε καὶ συνίετε·
11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰσ τὸ στόμα κοινοῖ
τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ
τοῦ στόματοσ, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
12 τότε προσελθόντεσ οἱ μαθηταὶ λέγουσιν
αὐτῷ· οἶδασ ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντεσ
τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶσ εἶπεν· πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύ-
τευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιοσ ἐκριζωθή-
σεται. 14 ἄφετε αὐτούσ· ὁδηγοί εἰσιν τυφλοὶ
τυφλῶν. τυφλὸσ δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμ-
φότεροι εἰσ βόθυνον πεσοῦνται. 15 ἀποκρι-
θεὶσ δὲ ὁ Πέτροσ εἶπεν αὐτῷ· φράσον ἡμῖν
τὴν παραβολήν. 16 ὁ δὲ εἶπεν· ἀκμὴν καὶ
ὑμεῖσ ἀσύνετοί ἐστε; 17 οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν
τὸ εἰσπορευόμενον εἰσ τὸ στόμα εἰσ τὴν
κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰσ ἀφεδρῶνα ἐκβάλλε-
ται; 18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόμα-
τοσ ἐκ τῆσ καρδίασ ἐξέρχεται, κἀκεῖνα
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 19 ἐκ γὰρ τῆσ καρδίασ
ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι,
μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυ-
ρίαι, βλασφημίαι. 20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοι-
νοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοισ χερ-
σὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

ρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων — 5 καὶ ἐπερωτῶ-
σιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖσ· διατί
οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παρά-
δοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖσ χερσὶν
ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ· καλῶσ
ἐπροφήτευσεν Ἠσαΐασ περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκρι-
τῶν, ὡσ γέγραπται ὅτι οὗτοσ ὁ λαὸσ τοῖσ χεί-
λεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει
ἀπ' ἐμοῦ· 7 μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντεσ
διδασκαλίασ ἐντάλματα ἀνθρώπων. 8 ἀφέντεσ τὴν
ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν
ἀνθρώπων. 9 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖσ· καλῶσ ἀθετεῖτε
τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν
τηρήσητε. 10 Μουσῆσ γὰρ εἶπεν· τίμα τὸν πα-
τέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί· ὁ κακολογῶν
πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. 11 ὑμεῖσ
δὲ λέγετε· ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωποσ τῷ πατρὶ ἢ τῇ
μητρί· κορβᾶν, ὅ ἐστιν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ
ὠφεληθῇσ, 12 οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, 13 ἀκυροῦντεσ τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ᾗ παρεδώκατε. καὶ
παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. 14 καὶ προσκα-
λεσάμενοσ πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖσ· ἀκού-
σατέ μου πάντεσ καὶ σύνετε. 15 οὐδέν ἐστιν ἔξω-
θεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰσ αὐτὸν ὃ
δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου
ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον.
17 καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰσ τὸν οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου,
ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν.
18 καὶ λέγει αὐτοῖσ· οὕτωσ καὶ ὑμεῖσ ἀσύνετοί
ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον
εἰσ τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι,
19 ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰσ τὴν καρδίαν ἀλλ'
εἰσ τὴν κοιλίαν, καὶ εἰσ τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύε-
ται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα; 20 ἔλεγεν δὲ
ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 21 ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆσ καρ-
δίασ τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκ-

---

4. τον πατερα . . ς (= Gb) add σου 5. ου μη c. ℵBCDT^{c} etc . . ς (Gb^{00}) praem και | τιμησει . . ς -ση | ℵBD it^{2} syr^{cu} om η την μητ. αυτου 6. τ. νομ. c. ℵ*CT^{c} al Ptol . . ς την εντολην, $ℵ^{ca}$BD τον λογον 8. ο λα. ουτ. etc c. ℵBDLT^{c} etc . . ς (=Gb) εγγιζει μοι ο λα. ουτ. τω στοματι αυτων και τοισ χειλ. μ. τ. 12. οι μαθ. c. ℵBD etc . . ς add αυτου | λεγ. c. BD etc . . ς ειπον (ℵ -αν) 14. οδ. εισ. τυ.: $ℵ^{c}$BD LZ etc τυ. εισ. οδ. | τυφλων c. $ℵ^{ca}$CLZ unc^{13} etc . . ℵ*BD etc om 15. τ. παραβ. c. ℵBZ etc . . ς add ταυτην 16. ο δε c. ℵBDZ etc . . ς (Gb^{0}) add ιησ. 17. ου c. BDZ etc . . ς ουπω

4. κ. χαλκ. c. ℵBLΔ al^{3} cop . . ς add και κλινων 5. και επ. (Gb') c. ℵBDL . . ς επειτα επ. | ου περ. h. l. c. ℵBLΔ etc . . ς post σου | κοιν. c. ℵ*BD . . ς (= Gb) ανιπτοισ 6. ο δε c. ℵBLΔ . . ς add αποκριθεισ | καλωσ c. ℵBLΔ et γεγρ. οτι c. ℵBL . . ς οτι κα. et γεγρ. 8. αφ. c. ℵBLΔ(D) . . ς add γαρ | ανθρ. c. ℵBLΔ etc . . ς add βαπτισμουσ ξεστων και ποτηριων και αλλα παρομοια τοιαυτα πολλα ποιειτε 9. Gb'' στησητε c. D^{gr} al^{3} etc 12. ουκετι c. ℵBDΔ . . ς και ουκ. | πατρι et μητρ. c. ℵBDL(Γ) . . ς add bis αυτου 14. παλιν (Gb') . . ς παντα | ακουσατε c. BDHL al . . ς ακουετε | ℵΔ om μου, ℵLΔ om πα. | συνετε c. BHLΔ . . ς συνιετε (D συνιτε) 15. τα εκ τ. α. ε. c. ℵBDLΔ . . ς τα εκπορ. απ αυτου | εστιν c. ℵBLΔ . . ς εκεινα εστ. 16. ει τισ εχει ωτα ακουειν, ακουετω . . om c. ℵBLΔ* al^{2} cop 17. τον c. ℵΔ(D) . . ς om | την πα. (Gb') . . περι τησ παραβολησ 18. ου pr: ℵLUΔ ουπω 19. ς καθαριζον

14: Lc 6, 39. Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν
αὐτοῖς· μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδη-
γεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπε-
σοῦνται;

πορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, 22 μοιχεῖαι,
πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς
πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη·
23 πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται
καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

4: Ex 20, 12. 21, 17. 8: Es 29, 13. 6: Es 29, 13. 10: Ex 20, 12. 21, 17.

§ 64.

SANAT FILIAM MULIERIS CHANANAEAE.

Mt 15, 21—28. Mc 7, 24—30.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρη-
σεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. 22 καὶ
ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων
ἐξελθοῦσα ἔκραξεν λέγουσα· ἐλέησόν με,
κύριε υἱὸς Δαυείδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαι-
μονίζεται. 23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον.
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν
αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει
ὄπισθεν ἡμῶν. 24 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ
ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολω-
λότα οἴκου Ἰσραήλ. 25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύ-
νει αὐτῷ λέγουσα· κύριε, βοήθει μοι. 26 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔξεστιν λαβεῖν τὸν ἄρτον
τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. 27 ἡ δὲ
εἶπεν· ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει
ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τρα-
πέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. 28 τότε ἀποκριθεὶς ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ
πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ
θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

24 Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια
Τύρου. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἠθέ-
λησεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαθεῖν·
25 ἀλλὰ εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς
εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον,
εἰσελθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐ-
τοῦ· 26 ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα
τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον
ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. 27 καὶ ἔλεγεν
αὐτῇ· ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα·
οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν
τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. 28 ἡ δὲ
ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· ναί, κύριε· καὶ τὰ
κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ
τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. 29 καὶ εἶπεν αὐτῇ·
διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ
τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον. 30 καὶ ἀπελ-
θοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον
βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον
ἐξεληλυθός.

§ 65.

SANAT HOMINEM AURIBUS ET LINGUA CAPTUM ALIOSQUE.

Mc 7, 31—37. Mt 15, 29—31.

31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γα-

---

21. πορν. etc c. ℵBLΔ etc . . ς μοιχ. πορν. φο. κλοπ. (var al)

22. εκραξεν c. ℵ*Z etc . . ς εκραυγασεν . . ℵcBD al εκραζεν | λεγ. c. ℵBCZ etc . . ς αυτω (D etc οπισω αυτου) λεγ. | υιος c. BD al[2] Bas . . ς υιε 23. ηρωτουν c. ℵBCDX . . ς -των 25. Gb'' προσεκυνησεν 26. εξεστ. c. D it[7] Or[2] etc . . ς εστι καλον

24. εκ. δε c. ℵBLΔ etc . . ς και εκ. | ορια c. ℵBDLΔ al Or[2] . . ς μεθορια | τυρου (Gb') c. DLΔ al it[5] Or[2] . . ς add και σιδωνος | εις οικιαν (Gb'') . . ς ε. την οι. | ηθελησ. c. ℵΔ Or etc . . ς ηθελεν | ηδυνασθ. c. ℵB . . ς ηδυνηθη 25. αλλα (BLΔ αλλ) etc c. ℵBLΔ etc . . ς ακουσασα γαρ γυνη | εισελθ. c. ℵLD etc . . ς ελθ. 26. η δ. γ. ην c. ℵBDLΔ . . ς ην δε η γυ. | συροφοινικ. (ς -φοινισσα) . . Gb συρα φοινικ. | ς (=Gb) εκβαλλη | εκ (D απο) . . Gb[00] c. L al[10] 27. κ. ελεγ. c. ℵBLΔ . . ς ο δε ιησ. ειπεν | ς καλ. εστ. | τ. κυ. βα. c. ℵB al . . ς βα. τ. κυ. 28. και τα c. ℵBHΔ etc . . ς και γαρ τα | ς εσθιει 29. το δαι. h. l. c. ℵBLΔ . . ς ante εκ 30. το παιδ. etc c. ℵB(D)LW[d]Δ etc . . ς το δαιμ. εξελ. και την θυγατερα βεβλημενην επι της κλινης

31. ηλθ. δ. σιδ. (Gb') c. ℵBDLΔ etc . . ς και σιδ. ηλθ. | εις . . ς (=Gb) προς

λιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. 32 καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον, καὶ πα-
ρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. 33 καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ'
ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, 34 καὶ
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐφφαθά, ὅ ἐστιν διανοίχθητι. 35 καὶ
ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ εὐθὺς ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.
36 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισ-
σότερον ἐκήρυσσον. 37 καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ
τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

Mτ 15, 29—31.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς
εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. 30 καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς
τυφλοὺς κωφοὺς κυλλοὺς καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ·
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, 31 ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς
ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

§ 66.
CIBAT QUATTUOR MILLIA.
Mτ 15, 32—38. Mc 8, 1—9.

32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· σπλαγχνίζομαι ἐπὶ
τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένου-
σίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ
ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε
ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ· 33 καὶ λέγουσιν αὐτῷ
οἱ μαθηταί· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι
τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον;
34 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πόσους ἄρτους
ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύ-
δια. 35 καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν
ἐπὶ τὴν γῆν, 36 ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ
τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ
ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς
ὄχλοις. 37 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθη-
σαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν

1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου
ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσά-
μενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς 2 σπλαγχνίζο-
μαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσ-
μένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. 3 καὶ
ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκ-
λυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί τινες αὐτῶν ἀπὸ μα-
κρόθεν ἥκασιν. 4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ὅτι πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορ-
τάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; 5 καὶ ἠρώτα αὐτούς·
πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν· ἑπτά. 6 καὶ
παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν
καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν·
καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. 7 καὶ εἶχαν ἰχθύδια

---

32. και sec c. ℵBDΔ etc . . ς om | μογιλ. c. ℵAB*D unc[7] . . Gb' μογγιλ. | ℵ*NW[d]Δ τας χειρας 33. τ. δακτ. c. ℵL it[2] . . ς add αυτου 34. ℵ[c]D etc εφφεθα 35. ηνοιγ. (c. ℵBDΔ; ς διηνοιχθησ.) c. ℵBDΔ(LW[d]) etc . . ς praem ευθεως | ευθυς (L -εως) c. ℵLΔ . . ς om 36. λεγω. . . ς ειπωσιν | οσ. δε: ς add αυτος | αυτοι c. ℵB(D)LNW[d]Δ . . ς om 37. αλαλ. c. ℵBLΔ . . ς τους αλ.

30. χω. τυ. κω. κυ. (ℵ κυ. κω., D etc om κω.): var B, CK, LMΔ, s etc | εριψ. c. ℵDL . . ς ερρ. | αυτου (Gb'') . . ς του ιησου 31. τον οχλον c. ℵCDUΔ etc . . ς τους οχλους ℵ* al[3] it[pl] syr[cu] om κυ. υγι. | και pr . . ς om | εδοξαζ. c. ℵL al[40] it vg syr[cu] al Or . . ς -ξασαν

32. ς (=Gb) ημερας | ℵ al pl νηστις 33. οι μαθ. c. ℵB etc . . ς add αυτου 34. Τι ειπαν c. ℵ 33. 35. και παραγγ. usq ελαβεν c. ℵBD al (Or) . . ς κ. εκελευσεν τοις οχλοις α. ε. τ. γ. και λαβων 36. και ευχ. c. ℵBD etc . . ς om και | εδιδ. c. ℵBD etc . . ς εδωκεν | τ. μαθ. c. ℵBD etc . . ς add αυτου | τοις οχλ. c. ℵBKLMΠ etc . . ς τω οχλω 37. το πε. etc c. BD al[2] it[8] vg . . ς ηραν το πε. τ. κλ.

1. παλ. πολλ. (Gb') c. ℵBDGLMNΔ etc . . ς παμπολλου | ς (=Gb) προσκ. ο ιησ. | τ. μαθ. c. ℵDLNW[d]Δ etc . . ς add αυτου 2. ς (=Gb) ημερας τρ. | μοι: om 3. νηστις c. ℵΔ al[25] . . ς -εις | και τινες c. ℵBLΔ etc (D) . . ς τινες γαρ | απο c. ℵBDLΔ etc . . ς om | ηκασιν c. ℵADN al[25], ς[e] ηκουσι . . Ti εισιν c. BLΔ 4. οτι c. BLΔ . . ς om . . ℵ και ειπαν 5. ηρωτα c. ℵBLΔ . . ς επηρ. | ℵD etc αρτ. εχετ. | ειπαν c. ℵBNΔ . . ς ειπον 6. παραγγ. c. ℵBDLΔ . . ς παρηγγειλε | ς παραθωσι 7. ειχαν c. ℵBDΔ . . ς -ον

ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. 38οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν.

ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ παρέθηκεν. 8καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. 9ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

§ 67.

PHARISAEI ET SADDUCAEI CAELESTE SIGNUM POSTULANT.

Mt 15, 39—16, 4. Mc 8, 10—12.

39Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

XVI, 1Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτων αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. 2ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· 3καὶ πρωΐ· σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;] 4γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.

10Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

11Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ᾽ αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. 12καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει· τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.

§ 68.

FERMENTUM PHARISAEORUM CAVENDUM DOCET.

Mt 16, 4—12. Mc 8, 13—21.

4--Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν. 5Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. 6ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 7οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. 8γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; 9οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; 10οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;

13Καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. 14Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. 15καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων· ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου. 16καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν. 17καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς· τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; 18ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε, καὶ οὐ μνημονεύετε, 19ὅτε τοὺς πέντε

---

38. παιδ. κ. γυ. c. ℵD al^{2} it^{pler} vg syr^{cu} . . ς γυ. κ. παιδ.

7. ευλ. αυτ. c. ℵBCLΔ etc (Ti ταυτα ευλ. c. AFKΠ, MNW^{d} αυτα ευλ.) . . ς om h. l. αυτα | παρεθ. c. ℵ* . . ς ειπε παραθειναι και αυτα (Gb^{0} κ. α.): singg maxime fluct 8. ς εφαγ. δε 9. ησ δε: ς (Gb^{0}) add οι φαγοντες

39. ενεβη c. ℵBS (Δ ενβαινει) etc . . Gb Ti ανεβη | μαγαδ. c. ℵBD etc . . ς μαγδαλα (var al)

10. ευθυσ . . ς -θεωσ

1. επηρωτων c. ℵ* et ^{ob} Or etc . . ς -τησαν | 2. 3. ℵBV Χr etc cdd^{pler} ap Hier syr^{cu} arm Or^{vdtr} om οψιας usq δυνασθε 3. το μεν c. CDLΔ etc . . ς (Gb^{00}) praem υποκριται 4. ιωνα c. ℵBDL etc . . ς (Gb^{0}) add του προφητου

12. ζησει σημ. c. ℵBCDLΔ etc . . ς σημ. επιζητ.

5. οι μαθ. c. ℵBCD etc . . ς add αυτου 8. ς (= Gb) ειπ. αυτοις | ουκ ελαβετε . . ℵBD etc ουκ εχετε 9. ℵ*X om ουδ. μνημ.

13. παλ. εμβ. c. ℵBCDLΔ etc . . ς ε. π. et add (Gb^{00}) εισ το πλοιον 16. πρ. αλλ. c. ℵBD etc . . ς add λεγοντες | εχομεν . . ς εχουσιν c. B al^{4}, D etc ειχαν 17. γνουσ c. ℵ^{c}BΔ* etc . . ς add ο ιησ. | ς ετι πεπωρ.

11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν· προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, καὶ πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ· δώδεκα. 20 ὅτε καὶ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν· ἑπτά. 21 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὔπω συνίετε;

§ 69.
SANAT CAECUM BETHSAIDAE.
Mc 8, 22—26.

22 Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. 23 καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει. 24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν· βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. 25 εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν δηλαυγῶς ἅπαντα. 26 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων· μὴ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.

§ 70.
CHRISTUS, PETRO IPSUM CONFESSO DEI FILIUM, PASSIONEM SUAM PRAEDICIT, FIDEI CONSTANTIAM EXIGENS.
Mt 16, 13—28. Mc 8, 27—9, 1. Lc 9, 18—27.
Ioh 6, 66—71.

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14 οἱ δὲ εἶπαν· οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλείαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. 15 λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; 16 ἀποκριθεὶς δὲ

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; 28 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἠλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν. 29 καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς·

18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων· τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; 19 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 20 εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με

---

11. αρτων (Gb") . . ς αρτου | προσεχετε δε (Gb") c. ℵBC*L etc (D *om δε, c² al²⁵ praem προσεχειν) . . ς προσεχειν c. Dgr² unc¹³ 12. τ. ζυμ. τ. φαρ. κ. σαδδ. c. ℵ* (33.) ff¹. syrcu . . ℵcBL τ. ζυ. των αρτων, ς τ. ζυ. του αρτου, Ti τ. ζυ. c. D etc

19. και c. ℵCDMΔ etc . . ς om | πληρ. h. l. c. ℵBCLΔ etc . . ς ante κλασμ. 20. οτε (CN add δε) και c. ℵΔ it³ vg, CN; vv aliq και οτε, BL οτε . . ς οτε δε | και (Δ it³ syr om) λεγ. (BCLΔ etc add αυτω) c. ℵBCLΔ etc . . ς οι δε ειπον 21. ουπω c. ℵCKLΔΠ etc . . ς πως ου (ADMNUX etc π. ουπω)

22. ερχονται (Gb") . . ς ερχεται 23. εξηνεγκεν c. ℵBCLΔ . . ς εξηγαγεν | Ti βλεπεις c. BCD*grΔ cop 24. ανδρ. οτι ως etc (Gb') . . ςe (non ς) ανδρ. ως δενδρα περ. 25. BL εθηκεν | διεβλεψεν . . ς εποιησεν αυτον αναβλεψαι . . Gb⁰ c. syr (persp) | απεκατεστη . . ς αποκατεσταθη | ενεβλεπ. c. ℵcBL (Δ ανεβλ.) etc . . ενεβλεψεν (ℵ* εβλ.) | δηλαυγ. c. ℵCLΔ . . ς τηλαυγ. | απαντα (Gb") c. ℵBC*(D)LMΔ etc . . ς απαντας 26. ς (=Gb) τον οικον | μη (ℵcBL etc μηδε) ε. τ. κ. εισ. c. ℵ*, ℵcBL al² cop . . ς μηδε ε. τ. κ. εισ. μηδε (c k *ne* omissis priorib) ειπης τινι εν τη κωμη: singg valde var

13. καισαριας c. ℵCDELV, in Mc c. ℵACEFHNXΔ . . ς -ρειας | τινα (Gb') c. ℵB etc . . ς τινα με 14. ειπαν c. BΠ* 33. . . ς -ον

28. ειπ. αυτ. λεγ. . . ς απεκριθησαν | οτι pr c. ℵ*B . . ς om | οτι εις . . ς ενα 29. επηρ. αυτ. (Gb') . . ς λεγει αυτοις

18. οι οχλ. λεγ. c. ℵ*BLRΞ etc . . ς λεγ. οι οχλ. 19. ειπαν c. ℵBD . . ς -ον

Σίμων Πέτρος εἶπεν· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.

ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστός.

λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· τὸν Χριστὸν τοῦ θεοῦ.

(Mt) 17 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν οὐρανοῖς. 18 κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. 19 δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

20 Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.

21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. 22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυ-

30 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. 31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. 32 καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. 36 τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 τί γὰρ

21 Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο. 22 εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

23 Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 24 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐ-

---

(Mc) 29. αποκριθεις c. BL etc 20. πε. δε απ. c. ℵBCLΞ . . ς απ. δε, AN etc και απ. etc . . ς απ. δε ο (Gb^{0}) πε.

17. απ. δε c. ℵBD etc . . ς και απ. | τοις (et. Clem Or^{2} Eus^{2}) . . B al^{1} Or^{1} om 19. δωσω c. ℵB*C^{2} D al^{2} syr^{cu} et^{sch} ff^{1}. . . ς και δω. | κλειδας c. ℵ*B*L Or^{4} . . ς κλεις (Or^{1})

20. διεστειλατο: Gb" επετιμησεν c. B*D cdd ap Or etc | ς τ. μαθ. αυτου | ς (=Gb) ιησους ο χρ. 21. ο (B^{3}D om) ιησ.: ℵ*B* ιησ. χριστος . . ℵ^{cb} etc om | ς απελθ. ε. ιερ. 22. ηρξ. etc . . B al^{1} λεγει αυτω επιτιμων 23. ει εμου (c ℵ^{c} μου) c. ℵ* (et^{c})B(c) al . . ς μου ει, D etc ει εμοι 25. εαν . . ς αν 26. ωφεληθ. c. ℵBL etc . . ς ωφελειται

31. υπο (Gb'): ς απο | ς (=Gb) om των sec et tert 32. αυτον h. l. c. BL a . . ς post πρ., D^{gr} om 33. ς τω πετρ. λεγων 34. οστις: Gb' ει τις c. ℵBC*DLΔΓΠ | ακολουθ.: ς (=Gb) ελθειν c. ℵABC^{2}KL etc 35. ς γαρ αν | ς απολεση την | τ. ψ. αυτ. sec c. ℵABC*LΔ . . Gb Ti τ. εαυτ. ψ. (sic B(D^{2}) Or ante), D^{2}Γ αυτην . . Or om (Gb^{0}) 36. ωφελ. et κερδησ. et ζημιωθ. c. ℵBL etc . . ς ωφελησει, εαν κερδηση et ζημιωθη | ανθρωπον c. ℵ^{c}B unc^{4} etc (AC*DΠ Or τον ανθρ.) . . ℵ*L unc^{9} -πος 37. τι γαρ c. ℵBLΔ . . ς η τι

21. λεγ. c. ℵABCDKLMΞΠ etc . . ς (=Gb) ειπειν 22. εγερθ. c. ℵBLRΞ unc^{12} . . Gb' Ti αναστηναι c. ACDF*KΠ 23. ερχεσθαι . . ς (=Gb) ελθειν | ς (=Gb) απαρνησ. | κα. ημ. c. ℵABKLMRΞΠ . . Gb^{00} c. ℵ^{ca}CD unc^{11} etc 24. εαν c. ℵCRΞ etc . . ς αν c. ABDL etc

γῆς αὐτοῦ; 27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 38 ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων ἁγίων. (IX.) 1 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες ὧδε τῶν ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

τήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. 25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; 26 ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. 27 λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Ioh 6, 66—71.

66 Ἐκ τούτου οὖν πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. 67 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; 68 ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· 69 καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. 70 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν. 71 ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

§ 71.

TRANSFIGURATUR CHRISTUS IN MONTE.

Lc 9, 28—36. Mc 9, 2—13. Mt 17, 1—13.

28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. 29 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. 30 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐ-

2 Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, 3 καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως

1 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

---

28. οτι c. ℵBL etc . . ς om | των ωδε εστωτ. (ς εστηκοτ.) c. ℵBCDLSU etc (KMΠ etc) . . Ti ωδε εστωτες c. EFGHVXΔ etc

37. δοι (ℵ^{c}L δω) ανθρ. (B ο αν.) c. ℵBL; ς δωσει ανθρ. . . Ti om c. Δ 38. ς γαρ αν 1. ωδε των c. BD* it^{aliq} . . ς των ωδε

25. ℵC(D) ωφελει 26. λογους: Ti om c. D it^{3} syr^{cu} 27. αυτου (Gb') c. ℵBLΞ . . ς ωδε | Gb Ti εστωτων c. ACDP unc^{11} (non ℵB LRΞ unc^{3}) | ς (=Gb) γευσονται

66. ουν c. ℵD al^{5} it^{5} . . ς om | απηλθον: ς post πολλ. | BGT etc εκ των 68. απεκριθη . . ς (=Gb) add ουν 69. ο αγιος c. ℵBC*DL etc . . ς (=Gb) ο χριστος ο υιος (Gb') | του θεου: ς (=Gb) add του ζωντος 70. ο ιησ. c. (ℵ)BC(D)KLUΠ etc . . Gb^{00} Ti om 71. ℵDK al om τον | ισκαριωτου c. ℵ^{c}BCGLΠ^{2} etc (ℵ al απο καρυωτου, D etc σκαριωθ) . . ς -ωτην | ς ημελλε | αυτ. παρ. c. ℵ unc^{13} . . Ti παρ. αυτ. c. BCDL etc | Gb^{00} ων c. BC*DL

28. ℵ*BH etc om και pr | ς (=Gb) τον πετρ.

2. μετα: ς μεθ | τον sec: w^{d}XΓΔ om | τον tert: Gb om c. ABN unc^{9} 3. Ti εγενοντο c. ADLN unc^{6} | λιαν: ς (Gb^{00}) add ως χιων | ουτως: ς om; Gb^{0} οια γναφ. usq λευκ. c. X it^{2}

1. ℵD al τον ιακω. 2. HL UΓ al^{60} εγενοντο

τῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς καὶ Ἠλείας,
31 οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξ-
οδον αὐτοῦ, ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν
Ἰερουσαλήμ. 32 ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν
αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρη-
γορήσαντες δὲ εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ
καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας
αὐτῷ. 33 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζε-
σθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος
πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐπιστάτα, καλόν
ἐστιν ὑμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν
σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μω-
ϋσεῖ καὶ μίαν Ἠλείᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει.
34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νε-
φέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβή-
θησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς
τὴν νεφέλην. 35 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ
τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ
υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκού-
ετε. 36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν
εὑρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσί-
γησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκεί-
ναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

λευκᾶναι. 4 καὶ ὤφθη αὐ-
τοῖς Ἠλείας σὺν Μωϋσεῖ,
καὶ ἦσαν συνλαλοῦντες
τῷ Ἰησοῦ. 5 καὶ ἀποκρι-
θεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ
Ἰησοῦ· ῥαββεί, καλόν
ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι,
καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκη-
νάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋ-
σεῖ μίαν καὶ Ἠλείᾳ μίαν.
6 οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκρι-
θῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένον-
το. 7 καὶ ἐγένετο νεφέλη
ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ
ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νε-
φέλης· οὗτός ἐστιν ὁ
υἱός μου ὁ ἀγαπητός,
ἀκούετε αὐτοῦ. 8 καὶ
ἐξάπινα περιβλεψάμενοι
οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ
τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ'
ἑαυτῶν.

3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μω-
ϋσῆς καὶ Ἠλείας συνλαλοῦν-
τες μετ' αὐτοῦ. 4 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ·
κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε
εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε
τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ
Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλείᾳ μί-
αν. 5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ
νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν
αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ
τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός
ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπη-
τός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε
αὐτοῦ. 6 καὶ ἀκούσαντες οἱ
μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσω-
πον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν
σφόδρα. 7 καὶ προσῆλθεν ὁ
Ἰησοῦς καὶ ἁψάμενος αὐτῶν
εἶπεν· ἐγέρθητε καὶ μὴ φο-
βεῖσθε. 8 ἐπάραντες δὲ τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶ-
δον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

(Mc) 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ
ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἃ εἶδον
διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. 10 καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν
πρὸς ἑαυτοὺς συνζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νε-
κρῶν ἀναστῆναι. 11 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέ-
γοντες· ὅτι λέγουσιν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 12 ὁ δὲ
ἔφη αὐτοῖς· Ἠλείας ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθι-
στάνει πάντα. καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου; ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουθενω-

(Mt) 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ
ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· μη-
δενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. 10 καὶ ἐπηρώτησαν αὐ-
τὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· τί οὖν οἱ γραμματεῖς
λέγουσιν ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 11 ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἠλείας μὲν ἔρχεται
καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. 12 λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι Ἠλείας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν
αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλη-
σαν. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει

---

31. ημελλ. c. ℵAC . . ς εμ. (D μελλει) 32. ειδαν c. ℵLR . . ς ειδον 33. Gb^{0} Ti om ὁ c. AP unc^{8} | ς (=Gb) μωσει μιαν 34. επεσκιαζεν c. ℵBL etc . . ς -ασεν | εισ. αυτους c. ℵBL (C al α. ε.) etc . . ς εκεινους εισ. 35. ο εκλελ. (Gb') c. ℵBLΞ etc . . ς ο αγαπητος 36. ς ο (Gb^{00}) ιησ. | εωρακαν c. BC^{2}LX al^{5} . . ς εωρακασιν (var al)

4. et 5. -σει: ς -ση 5. τρ. σκ. c. ℵBCLΔ etc . . ς σκ. τρ. 6. αποκριθη (Gb'') c. ℵBC*LΔ etc (ℵ Or απεκρ.) . . ς λαληση, Gb'' λαλησει | εκφ. γ. εγ. (Gb') . . ς ησαν γαρ εκφ. 7. εγενετο c. ℵBC LΔ etc . . ς ηλθεν | ουτος: ς (=Gb) praem λεγουσα | ς αυτ. ακου. 8. αλλα c. ACL unc^{13} . . ℵBDNW^{d} ει μη

3. ωφθη c. ℵBD etc . . ς -ησαν | συνλ. μ. α. c. ℵB etc . . ς μ. α. συλλ. 4. ποιησω c. ℵBC* it^{2} . . ς -σωμεν | ς μωση | ς μιαν ηλια 5. Gb νεφελη φωτος c. al^{10} Ephr | ακ. αυτ. c. ℵBD etc . . ς αυτ. ακ. 6. ς επεσον 7. προσηλθεν (et. D) etc c. ℵB etc . . ς προσελθων ο ιη. ηψατο α. και ειπ.

9. και καταβ.: ς κα. δε | απο: BD al^{3} εκ | ς διηγ. α ειδον 10. Gb' τι εστιν οταν εκ νε. αναστη c. D al^{7} it^{8} vg 11. οι φαρισ. και c. ℵL it^{4} vg . . ς om 12. εφη (Gb') . . ς αποκριθεις ειπεν | ηλ. c. DL al^{4} it^{11} vg al . . ς ηλ. μεν | αποκατιστανει (ℵ*D -καταστανει, B* -κατιστανει) c. ℵ^{c}AB^{3}LΔ(ℵ*B*D) . . ς -καθιστα | εξουθενωθη . . ς εξουδε-, BDLN -νηθη

9. ς (=Gb) απο του | εγερθη c. BD . . ς αναστη 10. οι μαθ. c. ℵLZ etc . . ς (Gb^{0}) add αυτου 11. ο δε: ς (Gb^{00}) add ιησους | ειπεν c. BD al^{2} it^{5} etc . . ς add αυτοις | ερχεται c. ℵBD(L) etc . . ς (Gb^{0}) add πρωτον 12. Ti αλλα c. CDKMΠ | ℵDFU etc om εν

θῇ. 13 ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλείας ἐλήλυ-
θεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς
γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. 13 τότε συνῆκαν οἱ μαθη-
ταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν
αὐτοῖς.

§ 72.

HOMINEM LUNATICUM SANAT.

Lc 9, 37—43. Mc 9, 14—29. Mτ 17, 14—21.

37 Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς
ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐ-
τῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήν-
τησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.
38 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ
ὄχλου ἐβόησεν λέγων· δι-
δάσκαλε, δέομαί σου, ἐπί-
βλεψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου,
ὅτι μονογενής μοι ἐστίν,
39 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμ-
βάνει αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης
κράζει καὶ σπαράσσει αὐ-
τὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μό-
γις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ
συντρῖβον αὐτόν. 40 καὶ
ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου
ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ
οὐκ ἠδυνήθησαν. 41 ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διε-
στραμμένη, ἕως πότε ἔσο-
μαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέ-
ξομαι ὑμῶν; προσάγαγε
ὧδε τὸν υἱόν σου. 42 ἔτι δὲ
προσερχομένου αὐτοῦ ἔρ-
ρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον
καὶ συνεσπάραξεν.

(42) ἐπετίμησεν δὲ ὁ

14 Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον
ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συν-
ζητοῦντας πρὸς αὐτούς. 15 καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ
ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ
προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. 16 καὶ ἐπη-
ρώτησεν αὐτούς· τί συνζητεῖτε πρὸς αὐτούς;
17 καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου· δι-
δάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε, ἔχοντα
πνεῦμα ἄλαλον, 18 καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν κατα-
λάβῃ ῥήσσει, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς
ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μα-
θηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ
ἴσχυσαν. 19 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· ὦ
γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι;
ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός
με. 20 καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ
ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν
αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρί-
ζων. 21 καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ·
πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ;
ὁ δὲ εἶπεν· ἐκ παιδιόθεν· 22 καὶ πολλάκις καὶ
εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπο-
λέσῃ αὐτόν· ἀλλὰ εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν
σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῷ τὸ εἰ δύνῃ; πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύ-
οντι. 24 εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου
ἔλεγεν· πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.

25 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὁ
ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρ-

14 Καὶ ἐλθόντων
πρὸς τὸν ὄχλον,
προσῆλθεν αὐτῷ ἄν-
θρωπος γονυπετῶν
αὐτὸν 15 καὶ λέγων·
κύριε, ἐλέησόν μου
τὸν υἱόν, ὅτι σεληνι-
άζεται καὶ κακῶς
πάσχει· πολλάκις
γὰρ πίπτει εἰς τὸ
πῦρ καὶ πολλάκις
εἰς τὸ ὕδωρ. 16 καὶ
προσήνεγκα αὐτὸν
τοῖς μαθηταῖς σου,
καὶ οὐκ ἠδυνήθη-
σαν αὐτὸν θεραπεῦ-
σαι. 17 ἀποκριθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
ὦ γενεὰ ἄπιστος
καὶ διεστραμμένη,
ἕως πότε μεθ' ὑμῶν
ἔσομαι; ἕως πότε
ἀνέξομαι ὑμῶν;
φέρετέ μοι αὐτὸν
ὧδε.

18 καὶ ἐπετίμη-
σεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ'
αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον,

---

13. ηθελον c. ℵBC*DL . . ς -λησαν

37. τη c. ℵBLS etc . . ς εν τη 38. εβοη. c. ℵBCDL etc . . ς ανεβο. | επιβλεψαι: ς -εψον c. ℵD unc⁴ etc | μ. εστ. (Gb″) . . ς εστ. μοι 40. ς (=Gb) εκβαλλωσιν | KΠ εδυνηθησαν 41. ωδε etc c. ℵBLXΞ etc . . Gb″ τον υι. σ. ωδε

14. ελθοντ. et ειδον (B* -αν) c. ℵBLΔ k arm . . ς ελθων et ειδεν | πρ. αυτ. c. ℵBC(G)ILΔ etc . . ς αυτοις 15. ς ευθεως | ιδοντ. et εξεθ. (Gb″) . . ς ιδων et -βηθη 16. αυτους pr: ς (=Gb) τους γραμματεις (Gb″) | ς πρ. αὑτ. 17. ς αποκριθεις εις ε. τ. ο. ειπεν 18. εαν: ς αν | ρησσει c. ℵD etc . . ς add αυτον | τ. οδ. (Gb″): ς add αυτου | ειπα c. ℵBFL . . ς ειπον 19. αυτοις: ς (=Gb) αυτω 20. ς ευθεως το πνευμ. | συνεσπαρ.: ς εσπαρ. (D εταραξ.) 21. εκ: ς om 22. ς αυτον και εις (Gb† add το) πυρ εβ. και ε. υδ. | δυνη: ς δυνασαι 23. ς ει δυνασαι πιστευσαι (Gb⁰⁰ πιστ.) 24. ευθυς: ς και ευθεως, ℵ*C* etc και | ελεγεν: ς μετα δακρυων ελεγε | ς (=Gb) πιστευω κυριε 25. ο οχλ. c. ℵALMSXΔΠ . . ς οχλ.

14. ελθοντ. c. ℵBZ al . . ς ελθ. αυτων (var al) | ς (=Gb) γον. αυτω 15. κυριε: ℵZ om | κακ. πασχει: ℵBLZ (Or) κακ. εχει 17. ς εσομ. με. υμ.

Ἰησοῦς τῷ
πνεύματι τῷ
ἀκαθάρτῳ,
καὶ ἰάσατο τὸν
παῖδα καὶ ἀπ-
έδωκεν αὐτὸν
τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ. 43 ἐξε-
πλήσσοντο δὲ
πάντες ἐπὶ τῇ
μεγαλειότητι
τοῦ θεοῦ.

τῳ λέγων αὐτῷ· τὸ ἄλαλον καὶ κω-
φὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε
ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσελθῃς εἰς αὐτόν.
26 καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλ-
θεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς
πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. 27 ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν
αὐτόν, καὶ ἀνέστη. 28 καὶ εἰσελθόντος
αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ'
ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν· ὅτι ἡμεῖς οὐκ
ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; 29 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύνα-
ται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας
ἐκείνης. 19 τότε προσελθόντες οἱ μα-
θηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον·
διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβα-
λεῖν αὐτό; 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· διὰ
τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ
λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκ-
κον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ·
μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσε-
ται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.

§ 73.

PRAEDICIT EXITUM SUUM.

Lc 9, 43—45. Mc 9, 30—32. Mt 17, 22—23.

43 Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ
πᾶσιν οἷς ἐποίει, εἶπεν πρὸς τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ· 44 θέσθε ὑμεῖς εἰς
τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους·
ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει
παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώ-
πων. 45 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα
τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον
ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐ-
τό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐ-
τὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

30 κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρε-
πορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας,
καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ·
31 ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται
εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀπο-
κτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκταν-
θεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστή-
σεται. 32 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ
ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

22 Συστρεφομένων δὲ
αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶ-
πεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που παραδίδοσθαι εἰς
χεῖρας ἀνθρώπων, 23 καὶ
ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθή-
σεται. καὶ ἐλυπήθησαν
σφόδρα.

§ 74.

TRIBUTUM STATERE EX PISCE SOLVI IUBET.

Mt 17, 24—27. Mc 9, 33.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέ-
τρῳ καὶ εἶπαν· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; 25 λέγει· ναί. καὶ εἰσελθόντα εἰς
τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ
τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; 26 εἰπόντος δέ·

---

25. ς το πν. το αλαλ. κ. κωφ. | ς σοι επιτ. 26. ς (=Gb) κραξαν et σπαραξαν αυτον | ς ωστε πολλους 27. της χ. αυτου c. ℵBDLΔ etc . . ς αυτον της χ. (c* add αυτου) 28. εισελθοντος α. c. ℵBCD LΔ etc . . ς -ντα αυτον | ς επηρ. αυτ. κ. ιδι. | οτι: ADKΠ etc διατι 29. προσευχ. c. ℵ* et^{ca} B k . . ς add και (Δ add τη) νηστεια (syr al νη. κ. πρ.)

20. ο δε et λεγει c. ℵBD etc . . ς ο δε ιησ. ειπεν | ολιγοπιστιαν c. ℵB al[6] syr^{cu} sah al Or al . . ς απιστιαν μεταβα c. ℵB etc et ενθεν c. ℵBD etc . . ς μεταβηθι εντευθεν 21. om versum c. ℵ*B 33. it[2] syr^{cu} sah al Eus^{can} . . ς (et. Or) τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

43. ς (=Gb) εποιησεν | εποι. c. ℵBDLΞ etc . . ς (Gb⁰) add ο ιησους

30. ς και εκειθ. et γνω 31. με. τρ. ημ. (Gb") . . ς τη τριτη ημερα

22. συστρεφ. c. ℵB etc . . ς αναστρεφ.

24. ειπαν c. ℵ^c BD . . ς ειπον 25. εισελθοντα (D -ντι, ℵ^{ca} B ελθ.) c. ℵBD etc . . ς οτε εισηλθεν (var al) 26. ειπ. δε (c add αυτου) etc c. ℵBCL etc (Or), sed ℵCL praem λεγει αυτω ο πετρ. (ℵ ο δε εφη) απο των αλλοτριων . . ς λεγει αυτω (ς add ο πετρος, Gb⁰⁰) απ. τ. αλλ.

ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. 27 ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίζωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Mc 9, 33. 33 Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ.

§ 75.

A) DISCIPULORUM AMBITIONEM REDARGUIT INFANTIS EXEMPLO, AC RESPONDET DE ALIENO SANANTE NOMINE IESU.

Lc 9, 46—50. Mc 9, 33—41. Mt 18, 1—5.

46 Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. 47 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίου ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, 48 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας.

-- Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς· τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; 34 οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. 35 καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς· εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. 36 καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς· 37 ὃς ἂν ἓν τῶν παιδίων τούτων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

1 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; 2 καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν 3 καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 4 ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 5 καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

49 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν· ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. 50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς· μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

38 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν. 39 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με· 40 ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν. 41 ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματί μου, ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

---

27. σκανδαλιζωμ. c. ℵLZ . . ς -λισωμεν | ς εις την θαλασσ.

47. ειδως c. ℵBFKΛΠ . . ς ιδων 48. αν c. BKLUΞ . . ς εαν . . ℵ om (εμε δεχετ.) | εστιν (Gb'') c. ℵBCLXΞ etc . . ς εσται

49. ὁ c. ℵAC^{2}LΞ unc^{14} . . Ti om | επι c. ACD unc^{12} . . ℵBLXΔΞ εν | ς (=Gb^{00}) τα δαιμ. | ℵBLΞ it^{3} εκωλυομεν 50. ς και ειπ. | ιησ. c. ℵ*B . . ς ο ιησ. | κωλ.: CDL unc^{3} add αυτον | ς (=Gb) καθ ημων υπ. ημων, ℵΑΧΔ κ. υμ. υπ. ημ.

33. ηλθον c. ℵBD (-οσαν) al^{12} it^{8} etc . . ς ηλθεν | ς (Gb^{00}) προς εαυτους διελογι. 37. ς ος εαν bis | των παιδ. τουτ. c. ℵCΔ etc . . ς τ. τοιουτ. παι. | δεχηται c. BL etc (ℵ ος δεχετ.) . . ς δεξητ.

38. εφη αυτω c. ℵBLΔ (C) etc . . ς απεκριθη δε αυτω | ο (Gb om) ιω. c. ℵB(C)Δ etc . . ς add λεγων | εν . . ς (non ς^{e}) Gb om | ος ο. ακολ. ημιν (D etc μεθ ημων) . . Gb om c. ℵBCLΔ etc | εκωλυομεν c. ℵBDΘ^{r}LΔ al^{2} . . ς -σαμεν | οτι ο ηκολ. (c. ℵBΔ; ς ακ.) ημιν (L al μεθ ημ.) . . Gb^{00} om c. DX al^{9} it^{pler} vg 40. ημων bis c. ℵBCΔ etc . . ς (non ς^{e}) Gb υμων bis (var al) 41. ς (=Gb) εν τω ονομ. | μου: ℵ^{c}ABC* unc^{4} om | οτι sec c. ℵBC*DLΔ . . ς om | Ti απολεσει c. DE al^{20}

1. ωρα: Gb'' ημερα 2. προσκα.: ς add ο ιησ. 4. ταπεινωσει (Gb'') . . ς -ση 5. εν (ℵΧΔ etc om) παιδ. τοι. c. BDLZ etc . . ς π. τοι. εν (ℵG etc π. εν τ.) | ς τοιουτον

в) OFFENSIONES VITANDAS DICIT: Mт 18, 6—9. Mc 9, 42—50. Lc 17, 1 s. ADHIBITA PARABOLA DE OVE PERDITA: Mт 18, 10—14. (Lc 15, 3—7.)

6 Ὃσ δ᾽ ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰσ ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλοσ ὀνικὸσ περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆσ θαλάσσησ. 7 οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι᾽ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. 8 εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούσ σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰσ τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρασ ἢ δύο πόδασ ἔχοντα βληθῆναι εἰσ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. 9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμόσ σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰσ τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺσ ἔχοντα βληθῆναι εἰσ τὴν γέενναν τοῦ πυρόσ. (Mт 5, 13. Ὑμεῖσ ἐστὲ τὸ ἅλα τῆσ γῆσ· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται;)

42 Καὶ ὃσ ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλοσ ὀνικὸσ περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰσ τὴν θάλασσαν. 43 καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰσ τὴν ζωήν, ἢ τὰσ δύο χεῖρασ ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰσ τὴν γέενναν, εἰσ τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. 45 καὶ ἐὰν ὁ πούσ σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰσ τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺσ δύο πόδασ ἔχοντα βληθῆναι εἰσ τὴν γέενναν. 47 καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμόσ σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν. καλόν σε ἐστὶν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰσ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺσ ἔχοντα βληθῆναι εἰσ τὴν γέενναν, 48 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 49 πᾶσ γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται. 50 καλὸν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖσ ἅλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοισ.

48: Es 66, 24. 49: Lv 2, 13.

1 Εἶπεν δὲ πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, οὐαὶ δὲ δι᾽ οὗ ἔρχεται· 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθοσ μυλικὸσ περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰσ τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα.

(Lc 14, 34. Καλὸν οὖν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;)

10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸσ τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖσ διὰ παντὸσ βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρόσ μου τοῦ ἐν οὐρανοῖσ.

(Lc 15, 3—7. 3 Εἶπεν δὲ πρὸσ αὐτοὺσ τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· 4 τίσ ἄνθρωποσ ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσασ ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ

---

6. L al λιθοσ μυλικ. | περι c. ℵBLZ etc . . ς επι, Gb'' εισ 7. εστιν . . Gb^{0} c. BL al mu | ανθρ. c. ℵDFL etc . . ς (Gb^{0}) add εκεινω 8. αυτον (Gb'') c. ℵBDL etc . . ς αυτα | κυλλ. η χωλ. c. ℵB etc . . ς χω. η κυλλ.
(13. αλα bis c. ℵ* (pr et D) . . ς αλασ)

42. αν: Ti εαν | τουτ. c. ℵABC*et^{2}DL M^{2}NΔ . . ς om | πιστευοντ. c. ℵΔ it^{4} cop^{cod} . . Ti πιστιν εχοντων c. C*D a; . . ς πιστευ. εισ εμε | μυλ. ον. (Gb') . . ς λιθοσ μυλικ. 43. ς σκανδαλιζη | εστ. σε: ς σοι εστι | ς ε. τ. ζ. εισελθ. | Gb^{0} εισ το π. το ασβ. c. ℵ^{c}LΔ al^{3} syr (var al) 44. ς (Gb^{0}) οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται: om c. ℵBCLΔ etc 45. ς εστι σοι | γεενν. c. ℵBCLΔ etc . . ς (Gb^{00}) add εισ το πυρ το ασβεστον 46. ς (Gb^{0}) οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται: om c. ℵBCLΔ etc 47. ς σοι εστι | ε. την (Ti om c. BL) γεενν.: ς (Gb^{00}) add του πυροσ 49. αλισθ. c. ℵBLΔ al^{15} k cop^{2} arm^{zoh} . . ς add και πασα θυσια αλι αλισθησεται (singg var) 50. το αλα bis c. ℵ*(pri loc -ασ)LΔ . . ς τ. αλασ | αλα c. ℵ*A*BDLΔ . . ς αλασ

1. αυτου c. ℵA BDL unc^{4} etc . . ς om | ς^{e} (= ς Gb) om του | τ. σκ. μη ελθ. c. ℵBLX Θ . . ς μ. ε. τ. σκ. | ου. δε . . ℵBDL πλην ουαι 2. λιθ. μυλ. (Gb'): ς μυλοσ ονικοσ | ενα h. l. c. ℵBL . . ς ante των
(34. ουν: ς om | αλα c. ℵ*D . . ς αλασ | ς om και)

10. εν ουραν. (B εν τω -νω) pr . . Γ al^{9} it^{2} sah Or^{4} Eus^{ps} etc om

(4. εξ αυτ. εν c. ℵBD^{gr} al^{5} ε . . ς εν εξ αυτ.

[12]τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; [13]καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. [14]οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων.

καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; [5]καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, [6]καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συνκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. [7]λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.)

§ 76.

A) OFFICIA IN FRATREM PECCANTEM TRACTAT: Mt 18, 15—20.

[15]Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. [16]ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. [17]ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. [18]Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. [19]Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσουσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. [20]οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

16: Dt 19, 15.

B) PLACABILITATEM COMMENDAT PARABOLA DE COMPUTANTIBUS REGE AC SERVO: Mt 18, 21—35. Lc 17, 3 s.

[21]Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; [22]λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. [23]διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. [24]ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη εἰς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. [25]μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀποδοθῆναι. [26]πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος ἐκεῖνος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. [27]σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. [28]ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων· ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. [29]πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ

---

11. ς (Gb^{00}) ηλθεν γαρ ο υιος του ανθρωπου σωσαι (GL^{2} etc var) το απολωλος: om c. ℵBL* al^{3} it^{2} sah al Or al 12. BLD etc αφησει (D etc αφιησιν) et και πορ. 14. υμων (DΓ* al ημ.) c. ℵD unc^{pler} etc . . BFHΙΓ etc μου | ἕν (Gb') c. ℵBDLM^{2} . . ς εἷς

4. εως: ℵΛMUΔΛ etc add ου 5. αυτου c. ℵB DL unc^{6} al^{50} . . ς εαυτου 7. εσται h. l. c. ℵBL al^{2} . . ς post χαρα)

15. αμαρτηση c. ℵB al^{3} sah Or et Or^{int} al . . ς add εις σε | υπαγε c. ℵBD etc . . ς (=Gb) add και 16. σεαυτ. c. ℵKLM Or etc . . ς σου 17. ειπον c. ℵL Or . . ς ειπε 18. εαν pr: BDL unc^{3} αν | εαν sec: ℵ*DL αν | εν (ς add τω: om c. B Or et c. ℵB) ουρανω . . ℵDL et DL ε. τοις ουρανοις 19. παλιν c. ℵDLMΓΔ (MΔ πα. δε) etc . . Ti παλ. αμην | ς συμφωνησωσιν | δυο συμφ. εξ υμ. c. ℵBDL etc . . ς δυο υμων συμφ.

21. πρ. ο (D om) πε. ειπ. αυτ. (ℵ* om) c. ℵ*DL al^{2} Or . . ς αυτω ο πε. ειπ. 24. Ti προσηχθη c. BD | εις αυτω c. ℵ*B . . ς αυ. εις | μυριων: ℵ* sah cop Or^{6} πολλων 25. ο κυρ. c. ℵBDL etc . . ς add αυτου | γυν. c. ℵB etc . . ς add αυτου | ειχεν: Ti εχει c. B al^{4} Or 26. εκειν. c. ℵ^{c}DLΔ etc . . ς om | λεγων c. BD it^{6} syr^{cu} etc . . ς add κυριε | απ. σοι (Ti om c. D it^{4}) c. ℵBL etc . . ς σ. απ. 28. αποδ. c. ℵBDLΠ* etc . . ς (Gb^{00}) add μοι | ει τι . . ς (=Gb) ο, τι

παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ
ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐ-
τοῦ τὰ γινόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ
γενόμενα. 32τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν
ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν
σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα; 34καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς
ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. 35οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν,
ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

Lc 17, 3 s. 3Προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν
μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. 4καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπι-
στρέψῃ πρός σε λέγων· μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

C: A TABERNACULORUM FESTO USQUE DUM AD ULTIMUM PASCHA PROFICISCERETUR.

§ 77.

IESUS ET FRATRES FESTUM HIEROSOLYMAE CELEBRATURI: Ioh 7, 1—10. IESUS PER SAMARIAM PROFICISCENS MALE EXCIPITUR: Lc 9, 51—56.

Ioh 7, 1—10.

1Μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περι-
πατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. 2ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ
σκηνοπηγία. 3εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν
Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· 4οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ
ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.
5οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. 6λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς
οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. 7οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν
ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. 8ὑμεῖς ἀνά-
βητε εἰς τὴν ἑορτήν. ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλή-
ρωται. 9ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 10ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς
τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερῶς ἀλλ' ἐν κρυπτῷ.

Lc 9, 51—56.

51Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, 52καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ
προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς πόλιν Σαμαριτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ· 53καὶ

---

29. παρεκ. . . ς (=Gb) praem εις τους ποδας αυτου | CDL επ εμε | και . . ς (Gb^{00}) add παντα 30. εως c. ℵBCL . . ς εως ου 31. ουν c. ℵBD etc . . ς δε | γινομ. c. ℵ^{ca}DL etc . . ς γενομ. | εαυτων . . ς αὐτ. 33. καγω . . ς και εγω 34. αυτω . . ℵ^{ca}BD etc om 35. ο ουρ. (Gb') c. ℵBC^{2}DKLΠ etc . . ς ο επουρ. | υμων . . ς (=Gb) add τα παραπτωματα αυτων

(Lc) 3. εαν . . ς (Gb^{00}) add δε | αμαρτη c. ℵABL etc . . ς (Gb^{00}) add εις σε 4. αμαρτηση (Gb'') c. ABDLXΔ etc . . ς αμαρτη | επταχ. sec . . ς add της ημερας | προς (ς επι c. minusc) σε (Gb'') c. ℵABDLXΔ al it^{8} vg cop syrr arm Clem . . Gb om c. ΓΔ unc^{10} etc

1. με. τα. (ς post ο ιησ.) περιεπ. c. ℵC^{2}D al^{2} it^{8} vg^{codd} syr^{cu} etc . . ς (Gb^{0}) praem και 3. θεωρησουσ. (ℵ* -ρουσιν) c. ℵ^{c}B*DLMΔ al . . ς -ρησωσι | σου (B ante τα) . . ℵDGU etc om (ο etc α συ) 4. τι εν κρ. c. ℵBKLXΠ etc . . ς εν κρ. τι | αυτος: BD* sah cop -το 6. λεγει c. ℵ*D^{gr} al^{4} e syr^{cu} etc . . ς (Gb^{00}) add ουν 8. εορτην c. ℵ^{c}BDKLTXΠ etc . . ς (Gb^{00}) add ταυτην | ουκ c. ℵDKMΠ etc (Porphyr ap Hier) . . ς (=Gb) ουπω | ς ο καιρ. ο εμ. 9. ταυτ. c. ℵDKΠ etc . . ς (=Gb) add δε | αυτος (Gb') c. ℵD*KLXΠ etc . . ς αυτοις 10. ε. τ. εορ. h. l. c. ℵBKLTXΠ etc . . ς post ανεβη | εν c. ℵD al^{2} it^{3} syr^{cu} sah Cyr . . ς ως εν

51. αυτου sec (ς εαυτ.) . . BLΞ al^{2} c om | εστηρισεν c. BCLVXΞ al . . ς εστηριξεν 52. αυτου . . Ti εαυτ. c. ABGSVΔ al pl | πολιν c. ℵ*ΓΔ al^{25} it^{pler} vg Tert . . ς κωμην· | ωστε; ℵB it^{5} ως

οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰσ Ἰερουσαλήμ. 54 ἰδόντεσ δὲ οἱ
μαθηταὶ Ἰάκωβοσ καὶ Ἰωάννησ εἶπαν· κύριε, θελεισ εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ
καὶ ἀναλῶσαι αὐτούσ; 55 στραφεὶσ δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖσ. 56 καὶ ἐπορεύθησαν εἰσ ἑτέραν κώμην.

§ 78.

INTER VIAM ACCEDUNT NOVI DISCIPULI.

Lc 9, 57—62. Mt 8, 19—22.

57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν
τισ πρὸσ αὐτόν· ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν
ἀπέρχῃ. 58 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· αἱ ἀλώ-
πεκεσ φωλεοὺσ ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνώσεισ, ὁ δὲ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώ-
που οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.
59 Εἶπεν δὲ πρὸσ ἕτερον· ἀκολούθει μοι. ὁ
δὲ εἶπεν· ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι
θάψαι τὸν πατέρα μου. 60 εἶπεν δὲ αὐτῷ· ἄφεσ
τοὺσ νεκροὺσ θάψαι τοὺσ ἑαυτῶν νεκρούσ, σὺ
δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

19 Καὶ προσελθὼν εἶσ γραμματεὺσ εἶπεν
αὐτῷ· διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν
ἀπέρχῃ. 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· αἱ ἀλώ-
πεκεσ φωλεοὺσ ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνώσεισ, ὁ δὲ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώ-
που οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.
21 Ἕτεροσ δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ·
κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ
θάψαι τὸν πατέρα μου. 22 ὁ δὲ λέγει αὐτῷ·
ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφεσ τοὺσ νεκροὺσ θάψαι
τοὺσ ἑαυτῶν νεκρούσ.

61 Εἶπεν δὲ καὶ ἕτεροσ· ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι
τοῖσ εἰσ τὸν οἶκόν μου. 62 εἶπεν δὲ πρὸσ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦσ· οὐδεὶσ ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ᾽
ἄροτρον καὶ βλέπων εἰσ τὰ ὀπίσω εὔθετόσ ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

§ 79.

IESUS MEDIIS DIEBUS FESTIS PRODIENS IN TEMPLO SE DEI LEGATUM PROFITETUR AC BREVI DISCESSURUM.

Ioh 7, 11—36.

11 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνοσ; 12 καὶ γογγυ-
σμὸσ ἦν περὶ αὐτοῦ πολὺσ ἐν τῷ ὄχλῳ· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθόσ ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· οὔ,
ἀλλὰ πλανᾷ ὄχλον. 13 οὐδεὶσ μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν
Ἰουδαίων.
14 Ἤδη δὲ τῆσ ἑορτῆσ μεσούσησ ἀνέβη Ἰησοῦσ εἰσ τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. 15 ἐθαύμαζον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντεσ· πῶσ οὗτοσ γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώσ; 16 ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖσ
Ἰησοῦσ καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντόσ με· 17 ἐάν τισ θέλῃ τὸ
θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆσ διδαχῆσ, πότερον ἐκ θεοῦ ἐστιν ἢ ἐγὼ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ
λαλῶ. 18 ὁ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαν-
τοσ αὐτόν, οὗτοσ ἀληθήσ ἐστιν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 19 οὐ Μωϋσῆσ δέδωκεν ὑμῖν τὸν

---

54. μαθ. c. ℵB al^{4} e arm . . ς add αυτου | ς ειπον | αυτουσ c. ℵBLΞ etc . . ς (Gb^{0}) add ωσ και ηλιασ εποιησε [* 2 Rgg 1, 10. 12.] 55. αυτοισ . . ς (Gb^{00}) add και ειπεν· ουκ οιδατε οιου πνευματοσ εστε υμεισ; 56. ς (=Gb) praem ο γαρ υιοσ του ανθρωπου ουκ ηλθε ψυχασ ανθρωπων απολεσαι αλλα σωσαι.

57. Και c. ℵBCLXΞ . . ς εγενετο | Ti οπου εαν | απερχ. c. ℵBDLΞ . . ς (Gb^{00}) add κυριε 59. ειπεν c. B*DV Or . . ς add κυριε | πρ. απελθ. e. ℵBD etc . . ς α. πρ. 60. αυτω: ς (Gb^{00}) add ο ιησ. 62. πρ. αυτ. h. l. c. ℵL XΞ . . AC unc^{11} post ο ιησ., Ti om c. B; var al | B etc om αυτου | τη βασ. c. ℵBLΞ . . ς εισ την βασιλειαν, ℵ^{c} etc εν τη βασιλ.

21. μαθητων c. ℵB etc . . ς add αυτου 22. δε c. ℵ 33. it^{4} . . ς add ιησουσ | λεγει c. ℵBC etc . . ς ειπεν

12. ην περι αυ. c. ℵD etc . . ς πε. αυ. ην | πολυσ h. l. c. BLTX etc . . ς ante περι . . D it^{5} arm om | τω οχλ. c. ℵD etc . . ς τοισ οχλοισ | αλλοι . . ς (=Gb) add δε c. BTX etc 14. ς ο ιησ. 15. εθαυμ. ουν . . ς και εθ. 16. ουν . . ς (=Gb†) om c. DLX etc | ιησ. c. ℵB etc . . ς ο ιησ. 17. θεου c. ℵD . . ς του θε. 19. BDHH^{2} al εδωκεν

νόμον; καὶ οὐδεὶσ ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; 20 ἀπεκρίθη ὁ ὄχλοσ·
δαιμόνιον ἔχεισ. τίσ σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; 21 ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ καὶ εἶπεν αὐτοῖσ· ἓν ἔργον
ἐποίησα καὶ πάντεσ θαυμάζετε. 22 ὁ Μωϋσῆσ δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ
Μωϋσέωσ ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. 23 εἰ περιτομὴν
λαμβάνει ἄνθρωποσ ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμοσ ὁ Μωϋσέωσ, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄν-
θρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
25 Ἔλεγον οὖν τινὲσ ἐκ τῶν Ἱεροσολυμειτῶν· οὐχ οὗτόσ ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; 26 καὶ
ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μήποτε ἀληθῶσ ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντεσ ὅτι οὗτόσ
ἐστιν ὁ Χριστόσ; 27 ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸσ ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶσ γινώ-
σκει πόθεν ἐστίν. 28 ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦσ καὶ λέγων· κἀμὲ οἴδατε καὶ
οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸσ ὁ πέμψασ με, ὃν ὑμεῖσ
οὐκ οἴδατε· 29 ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι κἀκεῖνόσ με ἀπέσταλκεν.
30 Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶσ ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύ-
θει ἡ ὥρα αὐτοῦ. 31 πολλοὶ δὲ ἐπίστευσαν ἐκ τοῦ ὄχλου εἰσ αὐτόν, καὶ ἔλεγον· ὁ Χριστὸσ
ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτοσ ποιεῖ; 32 ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου
γογγύζοντοσ περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτασ οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἵνα
πιάσωσιν αὐτόν.
33 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦσ· ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ ὑπάγω πρὸσ τὸν πέμ-
ψαντά με. 34 ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖσ οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.
35 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸσ ἑαυτούσ· ποῦ μέλλει οὗτοσ πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖσ οὐχ εὑρή-
σομεν αὐτόν; μὴ εἰσ τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺσ
Ἕλληνασ; 36 τίσ ἐστιν ὁ λόγοσ οὗτοσ ὃν εἶπεν· ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου
εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖσ οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

22: Lev 12, 3. Gen 17, 10.

§ 80.

ULTIMO DIE FESTO DE SPIRITU SANCTO DISSERIT. CUM ALIORUM TUM NICODEMI IUDICIUM.

Ιοη 7, 37—53.

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆσ ἑορτῆσ εἱστήκει ὁ Ἰησοῦσ καὶ ἔκραζεν λέγων·
ἐάν τισ διψᾷ, ἐρχέσθω καὶ πινέτω. 38 ὁ πιστεύων εἰσ ἐμέ, καθὼσ εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ
ἐκ τῆσ κοιλίασ αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατοσ ζῶντοσ. 39 τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματοσ οὗ
ἤμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντεσ εἰσ αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦσ οὐδέπω
ἐδοξάσθη. 40 ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντεσ τῶν λόγων τούτων ἔλεγον· οὗτόσ ἐστιν ἀληθῶσ
ὁ προφήτησ· 41 ἄλλοι ἔλεγον· οὗτόσ ἐστιν ὁ Χριστόσ· ἄλλοι ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆσ Γαλι-
λαίασ ὁ Χριστὸσ ἔρχεται; 42 οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματοσ Δαυεὶδ καὶ ἀπὸ
Βηθλεὲμ τῆσ κώμησ, ὅπου ἦν Δαυείδ, ὁ Χριστὸσ ἔρχεται; 43 σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ
ὄχλῳ δι' αὐτόν· 44 τινὲσ δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶσ ἐπέβαλεν ἐπ' αὐ-
τὸν τὰσ χεῖρασ.

---

20. απ. ο οχλ. c. ℵBLTX etc . . ς add και ειπεν 21. ιησουσ: ς (Gb^0) praem ὁ 22. ο μω. c. ℵ* . . ς δια τουτο μω. 23. ο μω. c. ℵΠ^2 . . ς om ο 24. κρινατε . . BDLT etc -νετε 25. εκ: ℵΓ om 26. μηποτε . . ℵD etc μητι | ο χριστοσ . . ς (=Gb) praem αληθωσ 29. ς (=Gb) εγω δε | απεσταλκ. c. ℵD . . ς -στειλεν 31. πο. δε επιστ. εκ τ. ο. c. ℵD etc; ς πο. δε εκ τ. ο. επ. . . Ti εκ τ. ο. δε (ℵΠ ουν) πο. επ. | ο χρ. c. ℵBDLTUXΔ . . ς (Gb^0) praem οτι | μη (Gb') . . ς μητι | σημεια . . ς (Gb^0) add τουτων | ποιει c. ℵ*D al^2 it^7 vg syr^{cu} . . ς εποιησεν 32. υπηρετασ: ς ante ινα | ς οι φαρ. κ. οι αρχ. 33. ουν: ς (=Gb) add αυτοισ | ς μικρ. χρον. 34. BTX etc ευρ. με | εἰμί . . Gb' εἶμι 35. με. ουτ. c. DLX syr^{cu} et^{sch} . . ς ουτ. με. | οτι c. ℵD etc . . ς add ημεισ 36. ο λο. ουτ. c. BDS^{tr}E*KLXΠ . . ς ουτ. ο λο. | BGTX etc ευρ. με 37. εκραζ. c. ℵD al^2 it vg etc . . ς -ξεν | ερχεσθω c. ℵD it^2 Cyp^2 etc . . ς add προσ με 39. οὗ . . B unc^7 ὅ | ημελλ. c. ℵL unc^{10} . . ς εμ. c. BDT unc^3 | BLT οι πιστευσαντεσ | πνευμ. c. ℵKTΠ etc . . ς (Gb^{00}) add αγιον, B αγιον δεδομενον, it^7 etc δεδομενον, et aliter | ιησουσ: ς (Gb^{00}) praem ὁ | Ti ουπω c. ℵBD al Or^3 40. ς πολλοι ουν εκ του οχλου | των λογ. τουτων: ς τον λογον | BD οτι ουτοσ 41. DLX etc οτι ουτοσ | αλλοι sec: ς (Gb^{00}) add δε . . Ti οι δε 42. BLT etc ερχ. ο χρ. 43. ς εν τ. οχλ. εγε. 44. BLT etc εβαλεν

45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι·
διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; 46 ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος,
ὡς οὗτος λαλεῖ ὁ ἄνθρωπος. 47 ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε;
48 μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; 49 ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ
μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. 50 λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· 51 μὴ
ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ;
52 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι προ-
φήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγείρεται.

38: Zch 14, 8. Es 58, 11. 39: Ioel 2, 28 (3, 1). 42: Ps 89, 4. Mich 5, 1.

[§ 81.
IESUS ET MULIER ADULTERA.
Ιοη 7, 53—8, 11.]

[53 Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. VIII, 1 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος
τῶν ἐλαιῶν. 2 ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν,
καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. 3 ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα
ἐν μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ 4 λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, αὕτη ἡ
γυνὴ κατειλήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη. 5 ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς
τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις; 6 τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι
κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 7 ὡς δὲ ἐπέμε-
νον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς· ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ'
αὐτῇ βαλέτω. 8 καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ τῆς
συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν
ἐσχάτων, καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἑστῶσα. 10 ἀνακύψας δὲ ὁ
Ἰησοῦς καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικός, εἶπεν αὐτῇ· ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ
κατήγοροί σου; οὐδείς σε κατέκρινεν; 11 ἡ δὲ εἶπεν· οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·
οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.]

5: Lev 20, 10.

---

46. ελ. ουτ. ανθρ. c. ℵ^{c}BLTX etc . . ς ο. ε. α., ℵD ο. α. ε. | ως ουτ. λαλ. ο ανθρ. (D om ο α.) c. ℵ*(D) etc, item ς omisso λαλει . . ℵ^{c}BLT om, Gb^{0} 47. απεκρ. c. ℵD etc . . ς (Gb^{0}) add ουν 48. ℵD πιστευει 49. επαρατ. c. ℵBT etc . . ς επικαταρ. 50. εισ c. ℵ* . . ς praem ο ελθων νυκτος (Ti om, Gb^{0}) προς αυτον (ℵ^{c}BT add προτερον): quae maxime fluct 51. πρωτ. παρ αυτ. (ℵ* om π. α.) . . ς π. αυτ. προτερον (Gb' πρωτ.) 51. ς ειπον | εραυν. c. ℵB*T . . ς ερευν. | Ti εκ τ. γα. προφ. c. BLTX | εγειρ. c. ℵBDT unc^{5} . . ς εγηγερται

53—8, 11. om c. ℵABCLTXΔ al^{60} et evgg^{30} it^{5} sah cop syr$^{cdd\ pl}$ go; praetereunt Or Chr Cyr al Tert al; asteriscis vel obelis notant EMSΔΠ etc; al varie transp . . . . habent pericopam DFGHKUΓ al^{300} cdd^{gr} et^{lat} ap Hier it^{6} vg al; agnoscunt Hier Amb Aug Constit Nicon Euth. Textum dedimus ut habet ς (Gb^{00}). Variant autem singg fere verba in cdd plerisq. Adscripsimus pauca.

[53. επορευθη . . DMSΓ etc -θησαν, UΛ etc απηλθεν, -θον VIII, 2. λαος . . GSU οχλος | EGHKΠ om πρ. αυτον 3. DMSUΓΛ om πρ. αυτον | εν . . DMSUΓΛ επι | D ειλημμενην, EGHKΠ καταληφθεισαν 4. λεγουσ. αυτω . . EGHKΠ add πειραζοντες, D εκπειραζοντες αυτον οι ιερεισ ινα εχωσιν κατηγορειαν αυτου | EGHKΓΠ κατεληφθη, D al κατειληπται | EGHMSΓΛΠ* επαυτοφορω | U etc ταυτην ευρομεν επαυτ. μοιχευομενην 5. ημιν (al aliter) . . DH al om | DMSUΛ λιθαζειν | λεγεισ . . MSUΛ add περι αυτησ 6. κατηγορειν . . SUΛ -γοριαν κατ | DM al om τουτο δε usq κατ. αυτου | DEGHMS κατεγραφεν | γην . . EGHK add μη προσποιουμενος 7. DMS etc ανεκυψεν και, UΛ etc αναβλεψας | πρ. αυτ. (M al om) . . DSUΓΛ αυτοισ | EGH πρωτον | DUΓΛ om τον | DEGHKMSUΓΛ επ αυτην | EGHK βαλλετω 8. D etc κατακυψας τω δακτυλω | γην . . U etc add ενος εκαστου αυτων τας αμαρτιας 9. DMUΓΛ etc om και usq ελεγχ. | EGHKMΓ om εως τ. εσχ., D ωστε παντας εξελθειν | εστωσα . . unc omn ουσα 10. DMS etc om και μηδ. usq γυναικος | DEFGHK etc om η γυνη, MSUΓΛ etc γυναι | DMΓΛ etc om εκειν. usq σου 11. αυτη . . EFGHKMS etc om | EFGK etc κρινω | μηκετι . . DMSUΓ etc praem απο του νυν]

§ 82.
IN TEMPLO DE SUO SUIQUE PATRIS TESTIMONIO AGIT.
Ioh 8, 12—20.

12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων· ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολου-
θῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ᾽ ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ
Φαρισαῖοι· σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. 14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πό-
θεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. 15 ὑμεῖς κατὰ τὴν
σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. 16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν,
ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ᾽ ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με. 17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γεγραμμένον
ἐστὶν ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. 18 ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ
μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου;
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου
ἂν ᾔδειτε. 20 ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς
ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

17: Dt 19, 15.

§ 83.
DE ORTU SUO ATQUE ABITU DISPUTAT CONTRA IUDAEOS ABRAHAMI GENUS FRUSTRA IACTANTES.
Ioh 8, 21—59.

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς· ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀπο-
θανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μήτι ἀποκτε-
νεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; 23 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμεῖς
ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ
τοῦ κόσμου τούτου. 24 εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ
πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· σὺ τίς εἶ;
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ
κρίνειν· ἀλλ᾽ ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ᾽ αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν
κόσμον. 27 οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ὅταν ὑψώσητε
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς
ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. 29 καὶ ὁ πέμψας με μετ᾽ ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέν με μόνον,
ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.
30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 31 ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς
πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου
ἐστέ, 32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. 33 ἀπεκρίθησαν πρὸς
αὐτόν· σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι
γενήσεσθε; 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν
δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. 35 ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ υἱὸς μένει εἰς
τὸν αἰῶνα. 36 ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. 37 οἶδα ὅτι σπέρμα

---

12. ς ο ιης. αυτ. ελαλ. (var al) | BT Or μοι | ς περιπατησει 14. υμεις c. ℵFHK al[20] a . . ς υμ. δε | η που c. BDKTUXΛ etc . . ς (=Gb) και που c. ℵL unc[4] 16. αληθινη c. BDLTX etc . . ς -θης | με c. ℵ*D . . ς add πατηρ 17. γεγραμμ. εστ. c. ℵ . . ς γεγραπται 19. ς (=Gb) ο ιης. | αν (D om) ηδειτ. c. BLTX etc . . ς ηδ. αν 20 ς (=Gb) ελαλ. ο ιησους

21. αυτοις . . ς (Gb[00]) add ο ιης. 23. ελεγεν . . ς ειπεν | Ti ε. τουτου του κο. εστε c. BT etc 24. ℵD etc πιστευσ. μοι 25. ειπεν c. BLTX etc . . ς (Gb[00]) praem και, (ℵ)DΓ etc add ουν | ὅ τι . . ς (non ς[e]) Gb'' ὅτι 26. λαλω (Gb ') . . ς λεγω 27. τ. πατ. αυτοις (D al -του) ελεγ. (DF λεγει): ℵ*D etc add τον θεον 28. ουν c. BLT etc . . ς add αυτοις, ℵD etc αυτ. παλιν | ο πατ. c. ℵDLTX etc . . ς (Gb[0]) add μου 29. μονον . . ς (Gb[00]) add ο πατηρ 33. πρ. αυτον . . ς αυτω 34. Gb[00] της αμαρτιας c. D c Clem etc 35. ℵXΓ al mu Clem om ο (DT etc add δε) υιος usq αιωνα

Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. 38 ἃ ἐγὼ
ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. 39 ἀπεκρί-
θησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τέκνα τοῦ
Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε· 40 νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς
τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν.
41 ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπαν αὐτῷ· ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα,
ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. 42 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν
ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με
ἀπέστειλεν. 43 διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν
ἐμόν. 44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε
ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν
ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ
αὐτοῦ. 45 ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ
ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα
τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. 48 ἀπεκρίθησαν οἱ
Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις;
49 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ
με. 50 ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. 52 εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰου-
δαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις·
ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· 53 μὴ σὺ μείζων εἶ
τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς;
54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ
δοξάζων με. ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, 55 καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα
αὐτόν. κἂν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν
λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα εἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ
εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ
ἑώρακας; 58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί.
59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

§ 84.

A) SANAT HIEROSOLYMAE SABBATO CAECIGENUM: Ioh 9, 1—41.

B) SE BONUM PASTOREM ESSE DICIT: Ioh 10, 1—21.

A) Ioh 9, 1—41.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. 2 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ λέγοντες· ῥαββεί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; 3 ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν

---

38. α bis c. ℵ*BCDX etc (pri ℵcL, sec K) . . ς ο (Gb' α sec) | α εγω c. ℵBC Or[3] (DLX εγω α) . . ς εγω ο | πατρι c. BCLTX etc (Or[dis]) . . ς (Gb[00]) add μου | ηκουσατε (Gb'') c. ℵcBCKLX . . ς εωρακατε c. ℵ*DT unc[10] | του πατρ. c. ℵT, item qui ηκουσατε . . ς τω πατρι, et ς (Gb[00]) add υμων: om c. BLT etc (Or[dis]) 39. ς ειπον | εστε c. ℵBDLT etc . . ς (=Gb) ητε c. C unc[13] etc | εποιειτε c. ℵB²DLT et unc[14] etc . . Gb' ποιειτε c. B* Or[saep] (antea[10] εστε). Praeterea ς (=Gb) add αν: om c. ℵBDT unc[8] 41. ℵcDΠ² al υμ. δε | ειπαν c. ℵD . . ς -ον, et ς add -ουν: om c. ℵBLT etc | BD* ουκ εγεννηθημεν, ℵ*LT ουκ εγεννημεθα 42. ειπεν c. BCLT unc[8] . . ς (=Gb) add ουν 44. ς (=Gb) εκ πατρ. | ουκ εστ. c. ℵB*DLXΔΛ** al . . ς ουχ εστ. 46. ς (=Gb) ει δε 48. ς (=Gb) απεκρ. ουν | ς ειπον 51. ς τον λο. τον εμον 52. ειπαν c. ℵD . . ς -ον et ς add ουν: om c. ℵBC etc | ς (=Gb) γευσεται 53. σεαυτον . . ς (=Gb) add συ 54. ς δοξαζω | ημων (G'') c. AB²CL unc[11] . . ς υμων c. ℵB*DFX 55. καν c. ℵBD . . ς και εαν | υμων . . ABD υμιν | 56. ειδη c. ℵAB*D²X . . ς ιδη 57. ειπαν c. ℵD . . ς -ον | εωρακας (B* -κεσ) . . ℵ* -κεν σε 58. ιησ. c. BC al[1] . . ς ο ιησ. 59. ιερου c. ℵ*BD it[7] vg Or etc . . ς (=Gb) add διελθων δια μεσου αυτων και παρηγεν ουτως (singg var)

3. ς (=Gb) ο ιησ.

αὐτῷ. 4 ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντος ἡμᾶς ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε
οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. 5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. 6 ταῦτα εἰπὼν ἔπτυ-
σεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς
ὀφθαλμούς, 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἑρμηνεύεται
ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. 8 οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεω-
ροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσ-
αιτῶν; 9 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος
ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι. 10 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς οὖν ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; 11 ἀπεκρίθη
ἐκεῖνος· ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμοὺς
καὶ εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ νίψαι. ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.
12 εἶπαν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τόν ποτε τυφλόν. 14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ
τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· 15 πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν
καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς,
καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. 16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ
ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοι-
αῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. 17 λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις
περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. 18 οὐκ ἐπίστευσαν
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς
αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος, 19 καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν
ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; 20 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ
καὶ εἶπαν· οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· 21 πῶς δὲ νῦν βλέ-
πει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε,
ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. 22 ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς
Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀπο-
συνάγωγος γένηται. 23 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε.
24 ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ
θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. 25 ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· εἰ
ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. 26 εἶπον οὖν αὐτῷ· τί ἐποίη-
σέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; 27 ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκού-
σατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; 28 ἐλοιδόρησαν
αὐτὸν καὶ εἶπαν· σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί· 29 ἡμεῖς
οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. 30 ἀπεκρίθη ὁ
ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν
ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. 31 οἴδαμεν ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ'

---

4. ημασ pr c. א*BDL sah cop syr^hr etc . . ς εμε | ημασ sec c. א*L cop etc . . ς με 6. αυτου (D -τω) τ. πη. c. אABC**L etc . . ς om αυτ. | οφθαλμ. c. אBL al . . ς add του τυφλου (D etc αυτου) 8. προσαιτησ . . ς (=Gb) τυφλοσ 9. α. ελ. ουχι αλλα . . ς αλλοι δε οτι | א* unc7 εκει. δε 10. ουν sec: ς om | ς ανεωχθ. | σου (et ς Gb) . . ςe σοι 11. απεκρ. εκ.: ς (Gb0) add και ειπεν | ο ανθρ. c. אBL et ο λεγ. c. אBCL . . ς om ὁ bis | οτι c. אBL . . ς om | ς (=Gb) εισ την κολυμβηθραν του σιλωαμ | ουν . . ς δε 12. ειπαν c. אBD . . ς -ον et (Gb0) add ουν: om c. A al4 e am etc . . אBLX praem και 14. εν η ημ. c. אBLX etc . . ς οτε | LX ηνεωξ., D ηνοιξ. 15. ς (=Gb) επ. τ. οφθ. μου 16. ς ουτ. ο α. ουκ εστ. πα. του (Gb00) θεου | אBD etc αλλοι δε 17. ουν c. אABDLX etc . . ς om | אBLX etc τι συ | ηνοιξ. c. אAD unc9 . . BXΔ ηνεωξ., KLΠ ανεωξ. 18. ην τυ. c. אBL . . ς τυ. ην | Gb0 οτι usq ανεβλ. c. D 1 19. λεγοντεσ: א* etc om | א ει ουτ. εστ., D ει ε. ουτ. | ς αρτ. βλεπ. 20. απεκρ. ουν c. אB . . ς om ουν . . A unc9 etc απ. δε. Addit autem ς αυτοισ: om c. אBLX etc | ς ειπον 21. αυτ. ερω. h. l. c. אcBDLX etc (א*b sah Chr om) . . ς post εχει | ηλ. εχ. c. אcBDLX etc . . ς αυτοσ ηλ. εχ. | εαυτου: ς αυτου 22. א ειπαν 23. ειπαν c. אBD . . ς -ον, item v. sq | επερωτ. c. אB (D v. 21) . . ς ερωτ. 24. ς εκ δευ. τ. ανθρ. | אBL etc ουτ. ο ανθρ. 25. Gb00 ουν c. KS etc εκεινοσ . . ς (Gb0) add και ειπεν 26. א* ειπαν | ουν: א it2 etc om; ς δε | αυτω c. א*BD etc . . ς add παλιν 27. אDLXΓΔ etc μαθ. αυτ. 28. ελοιδ. c. A unc12 etc . . ς (=Gb) add ουν, א*B etc και ελ., אcDL etc οι δε ελ. | ειπαν c. אD . . ς -ον | μα. ει εκ. c. אAB al2 . . ς ει μα. εκ. 29. ς μωση 30. ε. του. γαρ (D ουν) c. אB(D)L etc . . ς ε. γ. του. | το c. אBL etc . . ς om | ηνοιξ. c. אBDL al . . ς ανεωξ., X ηνεωξ. 31. οιδαμεν . . ς (Gb00) add δε | BDA etc ο θε. αμαρτ.

ἐάν τισ θεοσεβὴσ ᾖ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. [32]ἐκ τοῦ αἰῶνοσ οὐκ ἠκούσθη
ὅτι ἤνοιξέν τισ ὀφθαλμοὺσ τυφλοῦ γεγεννημένου· [33]εἰ μὴ ἦν οὗτοσ παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο
ποιεῖν οὐδέν. [34]ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαισ σὺ ἐγεννήθησ ὅλοσ, καὶ σὺ δι-
δάσκεισ ἡμᾶσ; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
[35]Ἤκουσεν Ἰησοῦσ ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν· σὺ πιστεύεισ εἰσ τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; [36]ἀπεκρίθη ἐκεῖνοσ καὶ εἶπεν· καὶ τίσ ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰσ
αὐτόν; [37]εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· καὶ ἑώρακασ αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνόσ ἐστιν.
[38]ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. [39]καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦσ· εἰσ κρίμα ἐγὼ
εἰσ τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντεσ βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντεσ τυφλοὶ γένωνται.
[40]ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντεσ, καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖσ τυφλοί
ἐσμεν; [41]εἶπεν αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι
βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

в) Ιοн 10, 1—21.

[1]Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενοσ διὰ τῆσ θύρασ εἰσ τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων
ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνοσ κλέπτησ ἐστὶν καὶ λῃστήσ· [2]ὁ δὲ εἰσερχόμενοσ διὰ τῆσ
θύρασ ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. [3]τούτῳ ὁ θυρωρὸσ ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆσ φωνῆσ
αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. [4]ὅταν τὰ ἴδια πάντα
ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν
αὐτοῦ· [5]ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν
ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. [6]Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνω-
σαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖσ. [7]εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦσ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ
θύρα τῶν προβάτων. [8]πάντεσ ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν
τὰ πρόβατα. [9]ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τισ εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ
ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει. [10]ὁ κλέπτησ οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ
ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. [11]ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλόσ.
ὁ ποιμὴν ὁ καλὸσ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· [12]ὁ μισθωτὸσ καὶ οὐκ ὢν
ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα
καὶ φεύγει, καὶ ὁ λύκοσ ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει· [13]ὅτι μισθωτόσ ἐστιν καὶ οὐ μέλει
αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. [14]ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλόσ, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώ-
σκουσί με τὰ ἐμά, [15]καθὼσ γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν
ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. [16]καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆσ
αὐλῆσ ταύτησ· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆσ φωνῆσ μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσεται μία
ποίμνη, εἷσ ποιμήν. [17]διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα
πάλιν λάβω αὐτήν. [18]οὐδεὶσ αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ.
ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν
ἔλαβεν παρὰ τοῦ πατρόσ μου. [19]σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖσ Ἰουδαίοισ διὰ τοὺσ λόγουσ

---

32. ηνοιξ. c. ℵADL unc^9 etc . . BXΔ al ηνεωξ. 34. ειπαν c. ℵBD . . ς -ον 35. ιησ. c. ℵB . . ς ο ιησ. | ειπ. c. ℵ*BD e cop^{cod} . . ς add αυτω | τ. ανθρωπ. (Gb') c. ℵBD etc . . ς τ. θεου 36. κ. ειπεν: AB om | και sec: ς (=Gb) om 37. ειπεν (ℵ εφη, D απεκριθη) c. ℵBDX etc . . ς (Gb^{00}) add δε 40. ηκουσ. c. ℵBLX etc . . ς (Gb^{00}) και ηκ. (D ηκ. ουν) | φαρισ. c. ℵ*D al it^{pler} vg al . . ς add ταυτα | ς οι οντ. μ. αυτ. | ειπαν c. ℵD . . ς -ον 41. ς η ουν (Gb^{00}) αμαρτια

3. φωνει (Gb') . . ς καλει 4. οταν (Gb') c. ℵBLΠ^2 etc . . ς και οτ. (var al) | παντα c. ℵ^{ca}BDLX etc (ℵ* et^{ob} go om) . . ς προβατα 5. ς ακολουθησωσιν c. ℵKLX unc^6 etc 7. ειπ. ουν sine παλ. c. ℵ* et^{ca} etc, sine αυτοισ c. ℵ*B . . ς add παλιν αυτοισ, ℵ^a et^{ob} A unc^3 αυτοισ παλιν, var al | οτι: BGKLUXΠ* om 8. ηλθ. c. ℵ* unc^8 al pl it vg go sah syr^{sch} et^{hr} Bas Aug^{dis} al . . ς (Gb^0) praem, Ti add προ εμον 11. τιθησιν: Ti διδωσιν c. ℵ*D it^2 vg 12. ο μισθ. c. BGL etc . . ℵDXΔ ο δε μι., ς ο μι. δε | εστιν c. ℵABLX etc . . ς εισιν | σκορπ. c. ℵBDLΠ al^9 arm syr^{hr} Lcif . . add τα προβατα 13. οτι c. ℵBDL al^3 e sah cop arm syr^{hr} Lcif . . ς (Gb^0) praem ο δε μισθωτοσ φευγει 14. γινωσκουσ. μ. τ. ε. (Gb') c. ℵBDL etc . . ς γινωσκομαι υπο των εμων 15. τιθημι: Ti c. ℵ*D διδωμι 16. ς με δει | ℵAGXΔΛ etc ακουσωσιν | Gb' γενησονται c. ℵ^{c}BDLX etc 17. ς ο πατ. με 18. ℵ*B ηρεν 19. σχισμ. c. ℵBLX etc . . ς (Gb^0) add ουν

τούτους. 20 ἔλεγον οὖν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; 21 ἄλλοι ἔλεγον· ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

§ 85.

LEGATIO SEPTUAGINTA DISCIPULORUM.

Lc 10, 1—16. Mt 11, 20—24.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. 2 ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. 3 ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. 4 μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα· μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. 5 εἰς ἣν ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ᾽ αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν. εἰ δὲ μήγε, ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνακάμψει. 7 ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ᾽ αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. 8 καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, 9 καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς· ἤγγικεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 10 εἰς ἣν δ᾽ ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε· 11 καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

Cf. ad haec § 56.

12 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. 13 οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. 14 πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. 15 καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ᾅδου καταβιβασθήσῃ. 16 Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· 21 οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. 22 πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. 23 καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. 24 πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί. (cf. § 56: Mt 10, 15. 40 s.)

---

20. ουν c. ℵD al^3 . . ς δε 21. ανοιξαι c. ℵBLX etc . . ς ανοιγειν

1. BLΞ etc om και pr | BDMR etc εβδομ. δυο | ς εμελλ. 2. δε (Gb′) . . ς ουν | εργ. εκβ. c. BD e . . ς εκβ. (et ς = Gb -άλλη) εργ. 3. ιδου c. ℵAB etc . . ς add εγω 4. ς βαλαντ. | μη tert c. ℵBDLΞ . . ς μηδε | μηδενα c. ℵ*Δ* etc . . ς και μηδ. 5. εισελθ. (Gb′) et (c. ℵBD e) ante οικιαν . . ς οικιαν εισερχησθε 6. ς (=Gb) εαν μεν η | ς^e (= ς Gb) ο υιος c. ℵ* etc | επαναπαησ. c. ℵB* . . ς -παυσ- 7. εσθοντ. c. BD . . ς εσθιοντ. | αυτου . . ς add εστι 8. κ. ε. ην . . ς (Gb^{00}) add δ᾽ 10. εισελθητε (Gb″) . . ς εισερχησθε 11. εισ. τ. ποδ. (c. ℵBDR etc; ACLΞ unc^6 add ημων) . . ς om | εγγικεν . . ς (=Gb) add εφ υμας

12. δε c. ℵDΞ unc^8 etc . . Gb Ti om 13. ς χοραζιν | ℵEUΓ etc βηθσαϊδαν | ς εγενοντο et καθημεναι 15. μη et υψωθηση c. ℵBDLΞ etc . . ς η et υψωθεισα | ουρ. c. ℵB*CD al^3 . . ς του ουρ. | Ti του αδου c. BLW^a al | καταβιβ. c. ℵACLRΞ unc^6 . . BD syr^{cu} aeth καταβηση

21. ς χοραζιν | βηθσαϊδαν c. ℵ*B unc^{11} . . Gb″ -δα c. ℵ**CDLV 23. μη (L ἡ) et υψωθ. c. ℵBCD(L) al it^6 vg syr^{cu} Ir^{int} etc . . ς η et υψωθεισα, Ti Gb′ η et υψωθησ | ουρ. c. ℵBDΔ al . . του ουρ. | καταβιβ. c. ℵCL unc^{12} syr^{cu} et^{rell} cop etc . . Ti καταβηση c. BD it vg etc | ς εγενοντο | εμεινεν c. ℵBC al ς -ναν (LXΔ -νον)

§ 86.

REDITUS SEPTUAGINTA DISCIPULORUM.

Lc 10, 17—24. Mt 11, 25—30.

17 Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶσ λέγοντεσ· κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. 18 εἶπεν δὲ αὐτοῖσ· ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡσ ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. 19 ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶσ οὐ μὴ ἀδικήσει. 20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐνγέγραπται ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ.

21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγγαλλιάσατο ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν· ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆσ γῆσ, ὅτι ἀπέκρυψασ ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψασ αὐτὰ νηπίοισ· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτωσ ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. 22 καὶ στραφεὶσ πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ εἶπεν· πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρόσ μου, καὶ οὐδεὶσ γινώσκει τίσ ἐστιν ὁ υἱὸσ εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίσ ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱὸσ καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸσ ἀποκαλύψαι. 23 καὶ στραφεὶσ πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ κατ' ἰδίαν εἶπεν· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντεσ ἃ βλέπετε. 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖσ ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖσ βλέπετε, καὶ οὐκ ἶδαν, καὶ ακοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶσ ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν· ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆσ γῆσ, ὅτι ἔκρυψασ ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψασ αὐτὰ νηπίοισ· 26 ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτωσ εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. 27 Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρόσ μου, καὶ οὐδεὶσ ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τισ ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸσ καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸσ ἀποκαλύψαι. 28 Δεῦτε πρόσ με πάντεσ οἱ κοπιῶντεσ καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶσ. 29 ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶσ καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰσ εἰμι καὶ ταπεινὸσ τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖσ ψυχαῖσ ὑμῶν. 30 ὁ γὰρ ζυγόσ μου χρηστὸσ καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν. (**Mt 13,** 16 Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ ἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.)

§ 87.

PARABOLA DE SAMARITA MISERICORDE.

Lc 10, 25—37.

25 Καὶ ἰδοὺ νομικόσ τισ ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσασ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 26 ὁ δὲ εἶπεν πρὸσ αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶσ ἀναγινώσκεισ; 27 ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ εἶπεν· ἀγαπήσεισ κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλησ τῆσ καρδίασ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡσ σεαυτόν. 28 εἶπεν δὲ αὐτῷ· ὀρθῶσ ἀπεκρίθησ· τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ. 29 ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸσ τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίσ ἐστίν μου πλησίον; 30 ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦσ

---

17. BD it^6 vg al οι εβδ. δυο 19. δεδωκ. c. ℵBC*LX etc . . ς διδωμι | ℵ*D om ου μη | ς Gb (non ς^e) αδικηση 20. ς (=Gb) χαιρ. δε μαλλον | ενγεγρ. c. ℵBLX etc (ενγ- ℵB, rell εγγ-) . . ς εγραφη

21. εν τω c. ℵDFLWXΞ etc . . ς om εν | τω αγ. c. ℵBCDKLXΞΠ . . ς om και ειπ. c. ℵBDΞ . . ς praem ο ιησους | Ti ευδ. εγ. c. BC*LXΞ etc 22. κ. στρ. πρ. τ. μα. ειπ. c. ACX unc^{11} it^4 etc . . . ς Gb Ti om c. ℵBDLMΞΠ al^{20} it^6 vg syr^{cu} etc | ς (=Gb) παρεδ. μοι 23. D it^{pler} vg syr^{cu} om κατ ιδ. 24. ς ειδον

25. εκρυψ. c. ℵBD etc . . ς απεκρ. 26. ευδ. εγε. c. ℵB etc . . ς εγε ευδ. 27. μου: ℵ* etc om 29. πραυσ c. ℵBC*D* etc . . ς πραοσ (16. ς ακουει 17. αμην c. ℵX etc . . ς add γαρ | ιδαν (B ειδ.) c. ℵB al . . ς -ον)

25. λεγων c. ℵBLΞ etc . . ς και λεγ. 27. εξ ολ. τησ (BΞ al om) καρδ. . . D etc εν ολη τη -δια | κ. εν ολη etc c. ℵBDLΞ etc . . ς κ. εξ ολησ τησ ψυχησ σ. κ. εξ ο. τ. ισχυοσ σ. κ. εξ ο. τ. διανοιασ 29. ς δικαιουν 30. υπολαβ. c. ℵ*BC* etc . . ς υπ. δε

εἶπεν· ἄνθρωπός τισ κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰσ Ἰερειχώ, καὶ λῃσταῖσ περιέπεσεν, οἳ καὶ
ἐκδύσαντεσ αὐτὸν καὶ πληγὰσ ἐπιθέντεσ ἀπῆλθον, ἀφέντεσ ἡμιθανῆ. 31κατὰ συγκυρίαν δὲ
ἱερεύσ τισ κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. 32ὁμοίωσ δὲ καὶ Λευεί-
τησ γενόμενοσ κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. 33Σαμαρίτησ δέ τισ ὁδεύων
ἦλθεν κατ᾽ αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, 34καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ
ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσασ δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνοσ ἤγαγεν αὐτὸν εἰσ πανδοκίον
καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοκεῖ καὶ
εἶπεν· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃσ ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέργεσθαί με ἀποδώσω σοι.
36τίσ τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντοσ εἰσ τοὺσ λῃστάσ; 37ὁ δὲ
εἶπεν· ὁ ποιήσασ τὸ ἔλεοσ μετ᾽ αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίωσ.

27: Dt 6, 5. Lv 19, 18.

§ 88.

IESUS BETHANIAE APUD MARTHAM HOSPITATUR.

Lc 10, 38—42.

38Ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺσ καὶ αὐτὸσ εἰσῆλθεν εἰσ κώμην τινά· γυνὴ δέ τισ
ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰσ τὴν οἰκίαν. 39καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαριάμ,
ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸσ τοὺσ πόδασ τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ· 40ἡ δὲ Μάρθα
περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν· κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου
μόνην με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὸν οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. 41ἀποκριθεὶσ δὲ εἶπεν
αὐτῇ ὁ κύριοσ· Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷσ καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, 42ἑνὸσ δέ ἐστιν χρεία·
Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτισ οὐ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆσ.

§ 89.

ORARE DOCET DISCIPULOS.

Lc 11, 1—13. (Mt 6, 9—13. 7, 7—11.)

1Καὶ ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡσ ἐπαύσατο, εἶπέν τισ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ πρὸσ αὐτόν· κύριε, δίδαξον ἡμᾶσ προσεύχεσθαι, καθὼσ καὶ Ἰωάννησ ἐδίδαξεν
τοὺσ μαθητὰσ αὐτοῦ. **2**εἶπεν δὲ αὐτοῖσ· ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ
ὄνομά σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· **3**τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ᾽ ἡμέραν.

2—3: Mt 6, 9—11. 9Οὕτωσ οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖσ· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ,
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· 10ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡσ ἐν οὐρανῷ
καὶ ἐπὶ γῆσ· 11τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸσ ἡμῖν σήμερον.

---

30. ημιθανη c. ℵBDLΞ etc . . ς add τυγχανοντα 32. γενομ. et ελθ. c. AC unc[11] etc . . ℵ[c]BLXΞ om γενομ., item DΠ al[10] it[6] vg etc om ελθ. (Gb[0]; ℵ* om versum) 33. ιδων c. ℵBC LΞ etc . . ς add αυτον 34 et 35. πανδοκ- c. ℵ*Ξ et ℵ*D* . . ς πανδοχ-. Item ς -δοχειον 35. εκβαλ. c. ℵBDLXΞ etc . . ς (Gb[00]) praem εξελθων (C* εξ. και) | ειπ. c. BDLΞ etc . . ς add αυτω 36. τισ c. ℵBLΞ etc . . ς add ουν | ς δοκ. σοι πλ. γεγ. 37. ειπ. δε: ς (=Gb) ειπ. ουν . . Gb' ειπ. c. al[3] syr[cu] et[sch] arm

38. εγεν. etc c. ACDP unc[13] etc . . ℵBLΞ etc εν δε τω πορ. αυτουσ αυτοσ | ε. την οικ. c. ℵC*LΞ . . ς ε. τον οικον αυτησ . . B om 39. μαριαμ c. ℵB[3]C*LPΞ al . . ς -ρια | η και: ℵ*B[3]LΞ om η | παρακαθεσθ. etc . . ς παρακαθισασα παρα τ. πο. του ιησου 40. Ti κατελειπεν contra ℵD unc[6] | ειπον c. DLΞ al . . ς ειπε 41. ο κυρ. c. ℵB*L etc . . ς ο ιησουσ | θορυβαζ. c. ℵBCDL etc . . ς τυρβαζη 42. ενοσ δε etc c. AC*P unc[14] etc . . ℵBC**L al[2] cop syr[p mg] Or[cat] etc ολιγων δε εστ. χρ. (B χρ. ε., ℵ* om χρ.) η ενοσ . . D it[7] om | γαρ c. ℵBLX[com]Δ etc . . ς δε . . D etc om | αυτησ c. ℵ*BDL etc . . ς (Gb[0]) praem απ

2. προσευχησθ. c. ℵBDLΞ unc[9] etc . . Ti -χεσθε c. ACHMPΓΔΛΠ* etc | πατ. c. ℵBL (add ημ.) Or[dis] etc . . ς (=Gb) add ημων ο εν τοισ ουρανοισ | ελθατω c. ℵCPΔ . . ς -ετω | η βα. σου c. BL etc (Or[dis]) . . ς (=Gb) add γενηθητω το θελημα σου ωσ εν ουρανω και επι τησ (ℵ*ACDMPΔ om) γησ

10. ελθατ. c. ℵDE[2]GΔ etc . . ς -θετω | γησ c. ℵBZΔ etc . . ς τησ γησ

4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσ-
ενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.
5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου
καὶ εἴπῃ αὐτῷ· φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, 6 ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός
με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· 7 κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ· μή μοι κόπους πάρ-
εχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι
ἀναστὰς δοῦναί σοι. 8 λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά
γε τὴν ἀναιδίαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει. **9** Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δο-
θήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν. **10** πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμ-
βάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιχθήσεται. **11** τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰ-
τήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει;
12 ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; **13** εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες
οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει
πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

4: Mt 6, 12. 13. 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς
ὀφειλέταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

9—13: Mt 7, 7—11. 7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε,
καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8 πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι
ἀνοιγήσεται. 9 ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει
αὐτῷ; 10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δό-
ματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει
ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Cf. ad haec § 41.

§ 90.

DUO CAECOS SANAT.

Mt 9, 27—31.

27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγον-
τες· ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυείδ. 28 ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ· ναί, κύριε.
29 τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. 30 καὶ
ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁρᾶτε μηδεὶς
γινωσκέτω. 31 οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

---

4. αφιομ. c. ℵ^{c}ABCDP unc^7 . . ς αφιεμ. (et. ℵ*LΞ) | εις πειρ. c. ℵ*BL etc (Or^{dis}) . . ς (=Gb) add αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου 5. ειπη . . Gb' ερει c. AD^{gr}KMPRΠ etc 6. μου c. ℵABLXΠ etc . . Gb^0 c. CR unc^{11} etc 8. φιλ. αυτ. c. ℵBC(D)LX etc . . ς αυτου (AR etc -τον) φιλ. | ℵ^{c}DLX unc^{10} οσον 9. et 10. ανοιχθ. c. D unc^9, et (Gb') c. A unc^{12} etc . . ς ανοιγησ. c. ℵABCLRX unc^4, et c. ℵCLMRX etc (BD^{gr} ανοιγετ.) 11. τινα . . ℵDLX etc τις | εξ . . ς (=Gb†) om | τον πατ. (B etc post αιτ.) . . 48^{ev} semel b syr^{cu} Dial om | ο υιος (D etc transp) . . ℵL etc om | η και (ℵL etc om) c. (ℵL)ACDR unc^{14} . . ς ει και | αυτ. επιδ. c. BDL c . . ς επ. αυτ. 12. η και c. ℵBL etc . . ς η και εαν | αιτησει (et. ς^e) . . ς -ση | μη: BL om 13. υπαρχοντες: ℵD unc^4 οντες | ς (=Gb) αγ. δομ. | ὁ sec . . ℵLX etc om

12. αφηκαμεν . . ς αφιεμεν (DELΔ etc -ομεν) 13. πονηρου . . ς (=Gb) add οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας. αμην.

8. B vv aliq ανοιγεται 9. εστιν . . B*L etc om | ον αιτησει . . ς Ti ον εαν αιτηση 10. η και c. ℵBC etc . . Ti η και εαν, ς και εαν | ς αιτηση

27. αυτω . . BD al om | ℵ κραυγαζοντες | υιος (Gb') c. BGUΠ al^{80} . . ς υιε 28. Ti προσηλθαν c. B | ℵ*D etc οι δυο τυ. 30. ανεωχθ. c. ℵL unc^{11} etc . . Ti ηνεω. c. BD(C* ηνοι.) | ενεβριμηθη c. ℵB* al . . ς -μησατο

§ 91.

A) SANAT MUTUM DAEMONIACUM: Lc 11, 14 s. Mt 9, 32—34.
B) CALUMNIANTES PHARISAEOS CASTIGAT: Lc 11, 17—26. Mt 12, 43—45.
C) FEMINAM QUIS BEATUS SIT DOCET: Lc 11, 27 s.
D) REIICIT CAELESTE SIGNUM PETENTES: Lc 11, 16. 29—36. Mt 12, 38—42.

A) Lc 11, 14 s. Mt 9, 32—34.

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντοσ ἐλάλησεν ὁ κωφόσ. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· 15 τινὲσ δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. 33 καὶ ἐκβληθέντοσ τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφόσ. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντεσ· οὐδέποτε ἐφάνη οὕτωσ ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

B) Lc 11, 17—26. Mt 12, 43—45.

17 Αὐτὸσ δὲ εἰδὼσ αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖσ· πᾶσα βασιλεία διαμερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν ἐρημοῦται, καὶ οἶκοσ ἐπὶ οἶκον πίπτει. 18 εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶσ ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶσ σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 20 εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶσ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 Ὅταν ὁ ἰσχυρὸσ καθωπλισμένοσ φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· 22 ἐπὰν δὲ ἰσχυρότεροσ αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. 23 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 24 Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει· ὑποστρέψω εἰσ τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον. 25 καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 26 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτά, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

Cf. ad haec § 47.

Mt 12, 43 ss. 43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε λέγει· εἰσ τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτωσ ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

C) Lc 11, 27 s.

27 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τισ φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓσ ἐθήλασασ. 28 αὐτὸσ δὲ εἶπεν· μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντεσ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντεσ.

---

14. εξελθοντοσ . . ACLX εκβληθεντοσ 15. Ti ειπαν c. B | τω . . ς (=Gb†) om

32. ανθρωπον . . ℵB etc om 33. λεγοντεσ . . ς (=Gb) add οτι

17. διαμερ. h. l. c. ℵADL etc . . ς ante ερημ. 18. ℵBA(Γ) etc εμερισθη 19. αυτ. κρι. εσ. υμ. (εσ. υμ. c. ℵ it[5]) . . BD c. αυτ. υμ. κριτ. εσ. . . ς κρ. υμ. αυτ. εσ. 22. ισχυρ. c. ℵBD LΓ etc . . ς ο. ισχ. 23. ℵ*L etc σκορπ. με. 25. ελθον c. ℵABLΞ unc[6] . . Ti -ων c. CDRX unc[6] (sed mu et. ευρισκων, aliq et. ζητων) | σεσαρ. c. ℵ*AD unc[11] etc . . ℵ^c BCLRΓΞ etc praem σχολαζοντα 26. επτα h. l. c. ℵBLΞ al . . ς ante ετερα | εισελθοντα . . Gb' ελθ.

44. ς επιστρ. εισ. τ. οι. μου | ελθον (ℵ* om) c. ℵ^b BCL unc[8] . . Ti -ων c. DFGXΓ etc | και σεσαρ. c. ℵC*Z al mu it[5] syr[cu] etc . . ς om και

27. φων. γυν. c. ℵBL . . ς γυν. φων. 28. μενουν c. ℵAB*LAΞ . . ς μενουνγε | φυλασσ.: ς (=Gb) add αυτον

D) Lc 11, 16. 29—36. Mt 12, 38—42.

16 Ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρα-
νοῦ ἐζήτουν παρ᾿ αὐτοῦ.
29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων ἤρξατο
λέγειν· ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν·
σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐ-
τῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. 30 καθὼς γὰρ ἐγέ-
νετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευείταις σημεῖον, οὕτως
ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύ-
τῃ. 31 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ
κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης
καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περά-
των τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος,
καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. 32 ἄνδρες Νι-
νευεῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς
γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι
μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ
πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμ-
ματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες· διδάσκαλε,
θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. 39 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· γενεὰ πονηρὰ καὶ μοι-
χαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθή-
σεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προ-
φήτου. 40 ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ
τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας,
οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρ-
δίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.
41 ἄνδρες Νινευεῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν
αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ,
καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. 42 βασίλισσα νότου
ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς
ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ
τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σο-
λομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.

33 Οὐδεὶς λύχνον ἅψας εἰς κρυπτὴν τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾿ ἐπὶ τὴν λυχνίαν,
ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσιν. 34 ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου.
ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ,
καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 36 εἰ οὖν τὸ
σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος
τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

31: 1 Reg 10, 1. 32: Ion 3, 5.

Cf. ad haec § 41. Mt 6, 22 s. et § 49. e.

§ 92.

IN AEDIBUS PHARISAEI CONTRA PHARISAEOS DISSERIT

Lc 11, 37—54.

37 Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ᾿ αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ
ἀνέπεσεν. 38 ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.
39 εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνα-
κος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. 40 ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας

39: Mt 23, 25. 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ
ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας.

---

16. ς παρ. αυτ. εζ. εξ ουρ. 29. γενεα sec: ς om | ς επιζητει | ιωνα: ς (=Gb) add του προφητου 30. ς σημ. τοις νινευιτ. (-ειτ- c. ℵB) 31. ς (=Gb) σολομωντος 32. D om versum | νινευειτ. (-ειτ. ℵBL, rell -ιται: Gb') . . ς νινευι c. K (-η E*HSVΔ)

38. ς om αυτω | B al^{2} om και φαρ. 41. νινευειτ. c. ℵBCDLXΔ . . ς -ιται 42. ς (=Gb) σολομωντος bis c. (c^{semel}) Δ etc

33. ουδεις . . ς add δε | ς (non ς^{e} 1624, sed 1633. al) κρυπτον c. test pauc | LΓΞ etc om ουδ. υ. τ. μοδ. | φεγγος: ℵBCDX etc φως 34. ς (=Gb†) om σου pri | οταν . . ς (Gb^{0}) add ουν 35. Gb^{0} versum c. al^{3} . . D it^{5} syr^{cu} ει ουν το φ. etc ex Mt 36. Gb^{0} versum c. D it^{5} syr^{cu} | τι μερ. c. ℵ unc^{7} etc; Ti με. τι . . CLΓ om τι

37. ερωτα c. ℵABM etc . . ς ηρωτα | φαρισ. c. ℵBL al^{6} . . ς φαρ. τις (DX et τ. φ.)

25. ακρασ. (Gb') c. ℵBDLΔΠ etc . . Gb αδικιας c. C unc^{9} etc

τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; 41 πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν. **42** ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. 43 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν. 45 ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. **46** ὁ δὲ εἶπεν· καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. **47** οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. **48** ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. **49** διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν· ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, **50** ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, **51** ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 52 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. 53 κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, 54 ἐνεδρεύοντες, θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

51: Gn 4, 8. 2 Chron 24, 21.

42: Mt 23, 23. 23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι.

46: Mt 23, 4. 4 Δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά.

47—48: Mt 23, 29—31. 29 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, 30 καὶ λέγετε· εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. 31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας.

49—51: Mt 23, 34—36. 34 Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· 35 ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

---

40. CDr etc το εσωθ. κ. το εξωθ. επ. 42. ϛ αλλ | Gb^{0} ταυτα (Gb† add δε c. ℵ^{a}BCL unc^{5}) usq παρ. c. D | παρειν. c. ℵ^{c}B*L al; ℵ* al αφειναι . . ϛ αφιεναι (A παραφι.) 43. ℵD it^{pler} φαρισαιοι 44. υμιν c. ℵBCL etc . . ϛ (=Gb) add γραμματεις και φαρισαιοι υποκριται | οι sec c. ℵBCLM etc . . Gb^{00} om c. AD unc^{12} 46. CX etc βαρεα και δυσβ. 47. και οι c. ℵC etc . . ϛ οι δε 48. μαρτ. εστ. c. ℵBL Or . . ϛ μαρτυρειτε | οικοδομειτε c. ℵBDL it^{5} . . ϛ (Gb^{00}) add αυτων τα μνημεια 49. D b Lcif om κ. η σοφ. τ. θ. ειπ. | ℵBCLX etc διωξουσιν 50. ϛ εκχυνομ. 51. ϛ απο του (Gb^{0}) αιμ. α. εως του αι. ζα. (D etc add υιου βαραχιου) 52. εισηλθατε (Gb'') . . ϛ -θετε 53. κακ. εξ. αυτ. c. ℵBCL etc . . ϛ λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους . . Gb'' και c. 69. 54. ενεδρ. (c. ℵX al cop am; ϛ add αυτον) . . Gb^{00} c. D it^{7} syr^{cu} arm | θηρ. c. ℵBL etc (Gb'') . . ϛ praem και (Gb om) ζητουντες | θηρ. τι ε. τ. στ. αυτ.: D it^{pl} αφορμην τινα λαβειν αυτου, var al . . Gb^{0} sine teste | στομ. αυτ. c. ℵBL cop aeth . . ϛ (Gb^{00}) add ινα κατηγορησωσιν αυτου

23. ϛ τον ελεον | ταυτα (Gb') c. ℵD unc^{8} etc . . Gb add δε c. BCKLMΔΠ etc | αφειν. c. ℵBL al^{2} . . ϛ αφιεναι 4. δε (Gb') . . ϛ γαρ | βαρεα c. ℵ (praem μεγαλα) L al it^{5} cop syr^{cu} et^{sch} al Ir^{int} al . . ϛ (Gb^{0}) Ti add και δυσβαστακτα | ℵBDL etc αυτοι δε τω δακτ. αυτ. 30. ϛ (=Gb) bis ημεν | Ti αυτ. κοιν. c. BD al^{6} 34. εξ αυτ. pr c. ℵBMΔΠ etc . . ϛ praem και 35. ϛ εκχυνομενον | υι. βαρ.: ℵ* al^{2} Eus^{3} om 36. ηξει . . Gb (sed Gb^{0}) praem οτι | ταυ. πα. . . Ti πα. ταυ. c. B unc^{11} etc

§ 93.

QUIS TIMENDUS SIT DICIT, ET DE PECCATO IN SPIRITUM SANCTUM.

Lc 12, 1—12.

1 Ἐν οἷσ ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλουσ, ἤρξατο
λέγειν πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ αὐτοῦ πρῶτον· προσέχετε ἑαυτοῖσ ἀπὸ τῆσ ζύμησ τῶν Φαρισαίων,
ἥτισ ἐστὶν ὑπόκρισισ. 2 οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν
ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸσ
τὸ οὖσ ἐλαλήσατε ἐν τοῖσ ταμείοισ, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. 4 λέγω δὲ ὑμῖν τοῖσ
φίλοισ μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων
περισσότερόν τι ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖ-
ναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰσ τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. 6 οὐχὶ πέντε
στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχεσ τῆσ κεφαλῆσ ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων
διαφέρετε. 8 λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶσ ὃσ ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸσ
τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενόσ με
ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. 10 καὶ πᾶσ ὃσ ἐρεῖ
λόγον εἰσ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰσ τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημή-
σαντι οὐκ ἀφεθήσεται. 11 ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶσ ἐπὶ τὰσ συναγωγὰσ καὶ τὰσ ἀρχὰσ καὶ τὰσ
ἐξουσίασ, μὴ μεριμνήσητε πῶσ ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδά-
ξει ὑμᾶσ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Ad 2—9. 11. 12: cf. § 56. Mt 10, 26—33. 18 ss. Ad 10: § 47. Mt 12, 32.

§ 94.

HEREDITATIS LITEM RECUSAT.

Lc 12, 13—21.

13 Εἶπεν δέ τισ ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ· διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ'
ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. 14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίσ με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν
ἐφ' ὑμᾶσ; 15 εἶπεν δὲ πρὸσ αὐτούσ· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσησ πλεονεξίασ, ὅτι οὐκ
ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. 16 εἶπεν δὲ παραβολὴν
πρὸσ αὐτοὺσ λέγων· ἀνθρώπου τινὸσ πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ
λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺσ καρπούσ μου; 18 καὶ εἶπεν· τοῦτο ποιήσω·
καθελῶ μου τὰσ ἀποθήκασ καὶ μείζονασ οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά
μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, 19 καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεισ πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰσ ἔτη
πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. 20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεόσ· ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ
τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασασ, τίνι ἔσται; 21 οὕτωσ ὁ θησαυρίζων αὐτῷ
καὶ μὴ εἰσ θεὸν πλουτῶν.

---

1. πρωτ. c. antecdd: ita ℵACD unc[5] etc . . ς (non ς[e]) c. seqq: ita GLΔ etc 4. αποκτεννοντ. c. ℵAL unc[6] . . ς αποκτεινοντ., Gb αποκτενοντ. | Gb' περισσον c. ADKRΠ 5. ℵD etc om φοβήθητε | εχ. εξ. (Gb') . . ς εξ. εχ. 6. πωλουνται c. ℵB al . . ς πωλειται 7. μη c. BLR etc . . ς add ουν 8. πασ . . ℵD οτι πασ 10. D εισ δε το πν. το αγ. omisso (Gb[0]) βλασφ. (ℵ Epiph -μουντι, 69. om) 11. εισφερ. c. ℵBLX etc . . ς προσφ., Ti φερ. c. D it[2] Clem | επι: ℵDR etc εισ | μεριμνησ. c. ℵBLQRX etc . . ς μεριμνατε | η τι pri: D it[8] syr[cu] etc om

13. αυτω: ς ante εκ c. ADR unc[13] 14. κριτ. c. ℵBDL etc . . ς δικαστην 15. πασησ (Gb'') . . ς τησ | αυτου: Gb' αυτω | αυτω c. ℵ[c]BDFQRT etc . . ς αυτου c. ℵ*AL unc[13] etc 16. ευφορ. c. ℵBQT unc[9] etc . . ADL unc[5] ηυφ. 18. τα γενημ. (ς[e] γεννη.) c. ℵ*ADQ unc[12] . . ℵ[a]BLTX etc τον σιτον | ℵ*D al it[9] syr[cu] om κ. τα αγ. μ. 19. κειμενα usq πιε . . D it[5] om 20. ς[e] [1633] Gb αφρον | BLQT d αιτουσιν 21. D it[2] om versum | αυτω c. ℵBL (εν αυ.) al[1] . . ς εαυτω

§ 95.

VARII IESU SERMONES DE VANIS CURIS, AETERNIS DIVITIIS, DE BONI SERVI VIGILANTIA, DE SIGNIS TEMPORUM.

Lc 12, 22—59.

22 Εἶπεν δὲ πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. 23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆσ τροφῆσ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματοσ. 24 κατανοήσατε τοὺσ κόρακασ, ὅτι οὔτε σπείρουσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷσ οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸσ τρέφει αὐτούσ· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖσ διαφέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίσ δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; 26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶσ οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡσ ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰσ κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸσ οὕτωσ ἀμφιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶσ, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖσ μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

Cf. ad haec § 41. Mt 6, 25—33.

32 Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. 33 πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖσ βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ, ὅπου κλέπτησ οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴσ διαφθείρει. 34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸσ ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Cf. ad haec § 41. Mt 6, 19—21.

35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύεσ περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι· 36 καὶ ὑμεῖσ ὅμοιοι ἀνθρώποισ προσδεχομένοισ τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντοσ καὶ κρούσαντοσ εὐθέωσ ἀνοίξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓσ ἐλθὼν ὁ κύριοσ εὑρήσει γρηγοροῦντασ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺσ καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖσ. 38 κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτωσ, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι.

39 τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότησ ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτησ ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖσ γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. 41 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Πέτροσ· κύριε, πρὸσ ἡμᾶσ τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεισ ἢ καὶ πρὸσ πάντασ;

Mt 24, 43—51. 43 Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότησ ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτησ ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖσ γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

---

22. υμιν λεγω: ℵBDLX λε. υμ. | τη ψυχη . . ς (Gb^{00}) add υμων 23. Gb' η γαρ ψυχ. c. ℵBDLMSX etc (var al) 24. ουτε σπ. ουτε c. ℵDLQ e . . ς ου σπ. ουδε 25. μεριμνων . . Ti om c. D al^2 | Ti επ. τ. ηλ. αυ. προσθ. c. B | πηχυν c. ℵBD etc . . ς add ενα 26. ουδε c. ℵBLQT etc . . ς ουτε 27. πωσ ουτε ν. ο. υφ. c. D a syr^{cu} Clem Tert . . ς πωσ αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει | ℵADLMX etc οτι ουδε 28. εν (ς add τω) αγρω h. l. c. ℵBL etc . . ς ante σημερον (var al) | αμφιεζει c. DLT, B -αζει . . ς αμφιεννυσι 29. και τι . . ς η τι 30. επιζητουσιν . . ς επιζητει 31. αυτου (Gb'') . . ς του θεου | ταυτα . . ς (Gb^{00}) add παντα 33. βαλλαντ. (Gb'') . . ς βαλαντ. 36. αναλυση . . ς -λυσει 38. καν εν τη δευτ. καν εν τ. τρ. φυλ. ελθη . . ς και εαν ελθη ε. τ. δε. φυλακη και εν τη τρι. φυ. ελθ. (var mu) | μακ. εισιν c. ℵ* it^4 vg^2 Ir^{int} . . ς add οι δουλοι εκεινοι, item Gb' Ti add εκεινοι c. ℵ^{a}BDL e

39. ουκ αν αφ. c. ℵ*D it^2 syr^{cu} etc . . ς εγρηγορησεν αν και ουκ αν (Ti om) αφ. | διορυχθ. c. ℵBL al^2 . . ς -ρυγηναι 40. και υμ. c. ℵBLQT etc . . ς add ουν (D δε) 41. ειπεν δε . . ς add αυτω

43. διορυχθ. c. ℵDIL al . . ς -ρυγηναι 44. η ου δο. ωρ. c. ℵBDI etc . . ς η ωρα ου δοκ.

42 καὶ εἶπεν ὁ κύριος· τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς
οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος
ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν και-
ρῷ τὸ σιτομέτριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖ-
νος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦν-
τα οὕτως. 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν
τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.
45 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ· χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ
ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας,
ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι· 46 ἥξει
ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ
προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχο-
τομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν
ἀπίστων θήσει.

45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος,
ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐ-
τοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ;
46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. 47 ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐ-
τοῦ καταστήσει αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς
δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει
μου ὁ κύριος, 49 καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συν-
δούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν
μεθυόντων· 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου
ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γι-
νώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος
αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

47 ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας
πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· 48 ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρή-
σεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ,
περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.
49 Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. 50 βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτι-
σθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν
τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν ἀλλ᾽ ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ δια-
μεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς
ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην καὶ νύμφη
ἐπὶ τὴν πενθεράν.

Cf. ad haec § 56: Mт 10, 34—36.

54 Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· ὅταν ἴδητε
νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως
λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως·
55 καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων
ἔσται, καὶ γίνεται. 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον
τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν,
τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;
57 Τί δὲ καὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;
58 ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ᾽
ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι

Mт 16, 2 s. 2 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-
τοῖς· [ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία, πυρ-
ράζει γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωΐ· σήμερον
χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός.
τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε δια-
κρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύ-
νασθε;]

(Mт 5, 25 s. 25 Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ
σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ·

---

42. και ειπ. c. ℵBDL etc . . ς ειπ. δε | ο φρον. (Gb″) . . ς και φρον. | DLQX om του | BD 69. om το 47. αυτου pr c. ℵBDE*KLTXΠ al pl . . ς εαυτου | μη ετοι. η (c. ℵBT, ς μηδε) ποιησ. (D etc om ετοιμ. η, L etc om η ποι.)

45. ο κυρ.: ς (Gb⁰) add αυτου | οικετ. c. BILΔΠ* (ℵ etc οικιασ) . . ς θεραπειας | δουναι . . ς (=Gb, sed Gb′) διδοναι 46. ς ποι. ουτ. 48. ο κακ. δου. c. ℵ*Γ al Ir^{int} etc . . ς add εκεινος | ς ο κυρ. μου. Praeterea add ελθειν: om c. ℵB al^2 Ir^{int} etc 49. ς (=Gb, sed Gb^0) om αυτου | ς (=Gb) εσθιειν δε κ. πινειν

49. επι (Gb″) c. ℵABLR*T unc^5 . . ς εισ 50. οτου (Gb′) . . ς ου 52. ενι οικ. c. ℵBD^{gr}L . . ς οικ. ενι 53. διαμερισθησοντ. c. ℵBDLTU etc . . ς -σθησεται (antea τρισίν.) | επι pr (Gb″) . . ς εφ | επι (ℵBD; LT add την) θυγατερα c. ℵBDLT etc . . ς επ. θυγατρι | επι (BDL add την) μητ. c. ℵBDLT etc . . ς ε. μητρι | νυμφην c. ℵ*Δ* | cop Eus $Mcion^{tert}$ . . ς add αυτης | πενθεραν c. ℵ*BDL . . ς add αυτης

54. νεφελ. c. ℵABLXΔ etc . . ς praem την | επι c. ℵBL . . ς απο | οτι c. ℵABKLUXΠ . . ς om 55. ℵ*DL om οτι 56. πωσ: D etc om | ου δοκιμαζετε c. AD unc^{12} . . ℵBLT ουκ οιδατε δοκιμαζειν

2. 3. οψιας usq δυνασθ. c. CDL unc^9 etc . . ℵBVXΓ al mu cdd^{pler} ap Hier etc om 3. το μεν c. CDLΔ etc . . ς (Gb^{00}) praem υποκριται

(25. με αυτ. h. l. (Gb′) c. ℵBDL etc . . ς post οδω

ἀπ᾽ αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν. [59]λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. [26]ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.)

§ 96.

DE GALILAEIS CAESIS AGIT, AC DE FICU STERILI.

Lc 13, 1—9.

[1]Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ
αἷμα Πειλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. [2]καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δοκεῖτε ὅτι οἱ
Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν;
[3]οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. [4]ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτώ,
ἐφ᾽ οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται
ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἰερουσαλήμ; [5]οὐχὶ λέγω ὑμῖν,
ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.
[6]Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκῆν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι
αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν. [7]εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν·
ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ᾽ οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον
αὐτήν· ἱνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; [8]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ
τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, [9]κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς
τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

§ 97.

SANAT SABBATO MULIEREM: Lc 13, 10—17.

(ADDIT PARABOLAS DE REGNO CAELESTI: Lc 13, 18—21. Mt 13, 31—33. Mc 4, 30—32. Vide § 50. c.)

[10]Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. [11]καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα
ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δεκαοκτώ, καὶ ἦν συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ
παντελές. [12]ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ἀπολέλυσαι
ἀπὸ τῆς ἀσθενείας σου, [13]καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ
ἐδόξαζεν τὸν θεόν. [14]ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευ-
σεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν
ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. [15]ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ
εἶπεν· ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς

58. παραδωσει c. ℵABDT etc . . ς παραδω | βαλει . . ς βαλλη, Gb βαλη 59. εως c. ℵBL . . ς εως ου | το c. ℵ*BMTΓ . . Ti τον

25. ο κριτ. c. ℵB al[4] etc . . ς add σε παραδω)

2. αποκρ. c. ℵBLT etc . . ς add ο ιησους | ταυτ. c. ℵBDL etc . . ς τοιαυτα 3. μετανοητε c. ℵBLT unc[10] . . Gb' -νοησητε c. ADMXΓ | ομοιως c. ℵBDLT etc . . ς ωσαυτως 4. οκτω c. ℵBD[gr]L etc . . ς και οκτ. | Ti[synops] επεπεσ. c. ℵ | αυτοι . . ς αυτοι | τους pr . . ς om | εν ιερ. c. ℵAT unc[12] . . BDLX om εν 5. μετανοησητ. (Gb') c. ℵ*ADLMTUX . . ς -νοητε | ωσαυτ. c. ℵBLM etc . . ς ομοιως 6. πεφυτ. h. l. c. ℵBDLX . . ς post αυτου | ς (=Gb) καρπ. ζητ. 7. αφ ου c. ℵBDLT . . ς om | ALTX it[plor] vg etc εκκ. ουν 8. ς κοπριαν, ς[e] -πρία 9. ε. τ. μελλ. h. l. c. ℵBLT (T sah add αφησεις) etc . . ς post μηγε

11. γυνη c. ℵBLTX etc . . ς add ην | οκτω c. ℵBT (D ιη') etc . . ς και οκτ. 12. απο c. ℵADXΠ etc . . ς om 13. ανορθ. c. ABDLX unc[6] . . ς ανωρθ. 14. οτι sec c. ℵBL etc . . ς om | αυταις . . ς ταυταις 15. δε c. ℵBDL etc . . ουν | υποκριται (Gb'') . . ς -τα

φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; 16 ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς
ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
17 καὶ ταῦτα λέγοντες αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

§ 98.

OBIT HIEROSOLYMAE ENCAENIORUM FESTUM, INSIDIIS OBNOXIUS.

Ioh 10, 22—39.

22 Ἐγένετο δὲ τὰ ἐνκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις· χειμὼν ἦν· 23 καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς
ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος. 24 ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως
πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν παρρησίᾳ. 25 ἀπεκρίθη ὁ Ἰη-
σοῦς· εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου,
ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· 26 ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν
ἐμῶν. 27 τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν, κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν
μοι, 28 κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρ-
πάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. 29 ὁ πατὴρ ὃ δέδωκέν μοι, πάντων μεῖζόν ἐστιν, καὶ οὐδεὶς
δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός. 30 ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. 31 ἐβάστασαν
πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. 32 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πολλὰ ἔργα
καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; 33 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος
ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ
ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα· θεοί ἐστε; 35 εἰ ἐκείνους εἶπεν θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος ἐγένετο τοῦ θεοῦ,
καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή· 36 ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς
λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον· υἱὸς θεοῦ εἰμί; 37 εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου,
μὴ πιστεύετέ μοι· 38 εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε
καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. 39 ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ ἐξ-
ῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

34: Ps 82, 6.

§ 99.

ABIT TRANS IORDANEM IBIQUE COMMORATUR, CREDENTIBUS MULTIS.

Ioh 10, 40—42.

40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶ-
τον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. 41 καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης

---

15. ℵ*B* 1. απαγων

22. ενκ. c. ℵB*DL etc . . ς εγκ. | εν c. ℵD unc^{12} . . ς (Gb^{00}) add τοις c. ABL | χειμ. c. ℵBDGLXΠ etc . . ς (Gb^{0}) praem και 23. ς του (Gb om) σολομωντος 24. ειπον c. ℵ* etc^{b} . . ς ειπε 25. απεκριθη c. ℵ*D go . . ς add αυτοις 26. οτι ουκ (Gb') c. ℵBDLX etc . . ς ου γαρ | των εμων c. ℵBKLM*Π* etc . . ς add καθως ειπον υμιν 26. ακουουσιν c. ℵBLX . . ς ακουει 28. ς ζω. αιω. διδ. αυτ. | ουχ αρπασει: ℵDLX etc ου μα αρπαση 29. ο πατ. c. ℵ* 13. it^{6} etc . . ς add μου | ὃ c. ℵB*L al it vg go cop etc (D ο δεδωκως) . . ς ος | πα. μει. εστ. c. ℵBDL etc . . ς μει. πα. εστ. | μειζον c. ABX it vg al . . ς -ζων | πατρος c. ℵBL Or . . ς add μου 31. εβαστ. c. ℵBL etc . . ς add ουν 32. καλα h. l. c. ℵAKAΠ al^{9} it^{5} Ath etc . . ς ante εργ., B post υμιν | πατρ. c. ℵ*BD etc . . ς add μου | εμε λιθ. c. ℵBL etc . . ς λιθ. με 33. οι ιουδ. (Gb'') . . ς add λεγοντες 34. υμων: ℵ*D al^{1} it^{6} etc om (Gb^{0}) | οτι . . ς om ADMSUΔ al^{40} ειπον 35. εγ. του θε. c. D it^{3} Eus^{2} etc . . ς τ. θ. εγ. 36. θεου c. ℵDEG etc . . ς του θε. 38. πιστευετε pri (D etc θελετε πιστευειν) . . ς -ητε c. BKLΓΠ (M -ειτε) al pl | πιστευετε sec c. ℵBDKLUΠ . . ς -σατε c. A unc^{8} | κ. γινωσκ. c. BLX al sah cop al Ath Hil^{3} al . . ς κ. πιστευσητε . . Gb^{0} c. D it^{6} Tert Cyp | εν τ. πατρι (Gb') . . ς εν αυτω 39. ουν c. ℵAKLXΛΠ etc (D και εζ.) . . Gb^{0} c. B unc^{8} etc | αυτον c. ℵ*D al^{10} it^{pler} vg etc . . ς praem et Ti add παλιν

40. εμεινεν . . B it^{6} εμενεν

μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. 42καὶ
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

§ 100.

ITURUS HIEROSOLYMAM RESPONDET QUAERENTI DE BEATORUM PAUCITATE.

Lc 13, 22—30.

22Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσό-
λυμα. 23εἶπεν δέ τις αὐτῷ· κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 24ἀγω-
νίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ
ἰσχύσουσιν. 25ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω
ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ
οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26τότε ἄρξεσθε λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν
ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. 27καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε
ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. 28ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν
ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. 29καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου,
καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 30καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ
εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

25—27: Cf § 41. Mт 7, 22 s.

§ 101.

RESPONDET NUNTIANTIBUS DE INSIDIIS HERODIS (INSUPER MINANS HIEROSOLYMAE).

Lc 13, 31—33. (34—35.)

31Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ· ἔξελθε καὶ πορεύου ἐν-
τεῦθεν, ὅτι Ἡρῴδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. 32καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώ-
πεκι ταύτῃ· ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ
τελειοῦμαι. 33πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ. (34Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς
προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ
τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνιξ τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 35ἰδοὺ
ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε· εὐλογη-
μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Cf. § 134.)

§ 102.

APUD PHARISAEUM COENANS SANAT HYDROPICUM SABBATO AC VARIA DOCET.

Lc 14, 1—6. 7—24.

1Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ
φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. 2καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς

---

42. πο. επιστ. c. ℵBDLMX etc . . ς επ. πο. | εκει . . ς ante εισ

22. ιεροσολυμ. c. ℵBL a . . ς ιερουσαλημ 24. θυρασ . . ς (=Gb′) πυλησ 25. κυριε c. ℵBL it^{7} vg etc . . ς κυρ. κυρ. 26. αρξεσθε c. B unc^{6} . . ℵADLT unc^{7} αρξησθε 27. λεγω (BT -γων) . . ℵ al^{1} it vg etc om | υμασ c. ℵAX unc^{12} . . Ti om c. BLRT etc | ς οι (Gb^{0}) εργατ., item τησ αδικιασ 28. οψεσθε c. B*DX al^{20} . . ς οψησθε (ℵ ιδητε) 29. βορρα c. ℵA D^{gr}X unc^{12} . . ς (Gb^{00}) praem απο c. BLR(T)

31. αυτη . . DKMTΠ etc ταυτη | ωρα (Gb′) . . ς ημερα | προσηλθαν c. B*DL . . ς -ον 32. αποτελω c. ℵBL etc (D -τελουμαι) . . ς επιτελω 33. ℵDΔ al^{15} ερχομενη (34. Gb″ αποκτενουσα c. XΔ, AKU* -εννουσα | ορνιξ c. ℵD . . ς -νισ | ADKMΠ τα εαυτ. νοσσια 35. υμων . . ς (=Gb) add ερημοσ | λεγω c. ℵ*L al it^{5} syr^{cu} sah . . ς αμην δε λε., Gb λε. δε c. unc pler etc | οτι . . ℵBDHLR etc om | ς με ιδητ. | εωσ c. BDKLRΠ . . ς add αν | ηξει (E etc ηξῃ) οτε c. AD unc^{8} it^{pl} vg syr^{cu} et^{p} etc . . KΠ οτε . . ℵMX αν . . BLR plane om)

ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων·
ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. 4 καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ
ἀπέλυσεν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται,
καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι
πρὸς ταῦτα.
7 Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέ-
γοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· 8 ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτο-
κλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ᾽ αὐτοῦ, 9 καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας
ἐρεῖ σοι· δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10 ἀλλ᾽
ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι·
φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι.
11 ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
12 Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς
φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε
καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. 13 ἀλλ᾽ ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτω-
χούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς, 14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι·
ἀνταποδοθήσεται δέ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.
15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν
πολλούς, 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρ-
χεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά εἰσιν. 18 καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν
αὐτῷ· ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.
19 καὶ ἕτερος εἶπεν· ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε,
ἔχε με παρῃτημένον. 20 καὶ ἕτερος εἶπεν· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.
21 καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπό-
της εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς
πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. 22 καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· κύριε,
γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. 23 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· ἔξελθε εἰς τὰς
ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

§ 103.

DICIT QUALES ESSE DEBEANT IPSIUS SECTATORES.

Lc 14. 25—35.

25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· 26 εἴ τις ἔρχε-
ται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναταί εἶναί μου μαθητής.

---

3. εξεστ. c. ℵBDL . . ς praem ει: : cf Mt 12, 10 | θεραπευσαι c. ℵBDL . . ς -πευειν | η ου c. ℵBDL al^{8} it^{4} syr^{cu} etc . . ς om 5. αποκριθεις . . Gb^{00} c. ℵ^{c}BDKLΠ | υιος (Gb') c. AB unc^{10} . . ς ονος c. ℵKLXΠ al it^{pl} vg al, D προβατον | πεσ. c. ℵABLΠ al^{20} . . ς εμπεσειτ. c. DX unc^{11} | εν c. ℵB, item unc^{9} εν τη . . ADKLXΔΠ τη 6. προς c. ℵBDL etc . . ς praem αυτω 8. ℵ*L om υπ 10. αναπεσε (Gb') c. ℵAB* unc^{8} etc, B^{3}LX unc^{4} etc -σαι . . ς -σον | ερει c. ℵBLX . . ς ειπη | παντ. c. ℵABLX etc . . ς om 12. Gb^{0} μη. τ. συγγ. σ. c. D it^{2} Cyp | ς σε αντικ. et σοι ανταποδ. 13. Ti δοχ. ποι. c. ℵB | ℵABDE*LR al αναπειρους. Similiter infra. . . δε c. ℵ* al^{5} it^{7} Cyp etc . . ς γαρ 15. οστις . . ς ος | αρτον . . Gb' αριστον 16. εποιει c. ℵBR etc . . ς εποιησεν | Ti μεγαν c. B^{3}DAΠ^{2} al mu Clem 17. εισιν (B εστ.) c. ℵ(B)LR it^{mu} . . ς εστιν παντα (D etc ante ετ.) 18. παντ. παρ. c. ℵBDLRX etc . . ς παρ. πα. | εξελθων ιδ. c. ℵBDL . . ς εξελθειν και (Ti om c. GR vv mu) ιδειν 21. ο δουλ. c. ℵABDKLPRΠ etc . . ς (Gb^{00}) add εκεινος | ς κ. χωλ. κ. τυφλ. 22. ο επετ. c. ℵBDLR . . ς ως επ. 23. ς ο οικ. μου

28. Ti εμε c. ℵ | αυτου (Gb'') . . ς εαυτ. c. BLRΓ etc | ετι δε και c. ℵAD^{gr} unc^{13} etc . . Ti ετ. τε και c. BLRΔ | Ti ψυχ. εαυτ. c. ℵB | ς μου μαθ. ειν.

27 ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου
μαθητής. 28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν
δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; 29 ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτε-
λέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν, 30 λέγοντες ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρ-
ξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. 31 Ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἑτέρῳ βασιλεῖ
συμβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν
ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; 32 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος
πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. 33 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται
πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναταί εἶναί μου μαθητής. 34 Καλὸν οὖν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ καὶ
τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω
βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Cf. ad 26 s.: § 56. Mt 10, 37 s.; item ad 34 s.: § 41. Mt 5, 13. Mc 9, 50.

§ 104.

PUBLICANOS A CONTEMTU VINDICANS TRADIT PARABOLAS TRES, a: DE OVE PERDITA 1—7; b: DE AMISSA DRACHMA 8—10; c: DE FILIO DEGENERE 11—32.

Lc 15, 1—32.

a: 1—7. 1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐ-
τοῦ. 2 καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσ-
δέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. 3 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· 4 τίς ἄν-
θρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα
ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; 5 καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν
ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, 6 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συνκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γεί-
τονας, λέγων αὐτοῖς· συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. 7 λέγω ὑμῖν ὅτι
οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις
οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.

Cf. ad haec § 75 B. Mt 18, 12—14.

b: 8—10. 8 Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει
λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ; 9 καὶ εὑροῦσα συνκαλεῖ τὰς
φίλας καὶ γείτονας λέγουσα· συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. 10 οὕτως,
λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

c: 11—32. 11 Εἶπεν δέ· ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. 12 καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν
τῷ πατρί· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. 13 καὶ
μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ
ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. 14 δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο
λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. 15 καὶ πορευθεὶς ἐκολ-
λήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν
χοίρους· 16 καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι,
καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ· 17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισ-

---

27. M*RΓ om versum | οστ. c. ℵ*L cop . . ς και ο., B υ. ουν, al ο. γαρ | εαυτ. c. ℵBL²M²Δ al¹⁰ . . ς αυτ. | ς μου ειν. μαθ. 28. εισ c. BDLR al . . ℵA unc¹⁰ etc τα εισ (Gb'), ς (=Gb) τα προσ 29. ς εμπ. αυτ. 31. ς συμβ. ετερ. βασ. | βουλευσετ. c. ℵB it⁷ . . ς βουλευετ. | ς απαντησαι 32. Gb' ετι πορρ. αυτ. 33. ειν. μου μα. c. ℵBLR etc . . ς μου ειν. μα., DU* etc μου μα. ειν. 34. ουν c. ℵBLX etc . . ς om | αλα bis c. ℵ*D . . ς αλασ | δε και . . ς δε

1. ς εγγιζ. αυτ. 2. τε c. ℵBDL . . ς om 4. εχων etc . . D οσ εξει et (item B*) κ. απολεση | εξ αυτ. εν c. ℵBDΓ etc . . ς εν εξ αυτ | ℵAMUΔΛ etc εωσ ου 5. αυτου c. ℵBDL unc⁶ . . ς εαυτου 7. εσται h. l. c. ℵBL al . . ς ante εν 8. οτου . . ℵBLX al ου, D om 9. ς συγκαλειται | γειτον. c. ℵBL al (D) . . ς praem τασ (M al τουσ) 10. γιν. χα. c. ℵBLX etc . . χα. γιν. 12. και sec c. ℵ*DX uncpler etc . . ℵᶜABL cop ο δε 13. BDP al παντα 14. ισχυρα (Gb') . . ς -ροσ 16. γεμι. τ. κ. αυ. απο c. APQX unc¹² etc . . ℵBDLR etc χορτασθηναι εκ 17. εφη c. ℵBL al . . ς ειπεν | περισσευουσ. c. ℵDLQRX unc¹² . . Ti -σευονται c. ABP al

σεύουσιν ἄρτων· ἐγὼ δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι. 18 ἀναστὰσ πορεύσομαι πρὸσ τὸν πατέρα μου καὶ
ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰσ τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, 19 οὐκέτι εἰμὶ ἄξιοσ κληθῆναι
υἱόσ σου· ποίησόν με ὡσ ἕνα τῶν μισθίων σου. 20 καὶ ἀναστὰσ ἦλθεν πρὸσ τὸν πατέρα αὐτοῦ.
ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντοσ εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν
ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 21 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱόσ· πάτερ,
ἥμαρτον εἰσ τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιοσ κληθῆναι υἱόσ σου. 22 εἶπεν δὲ ὁ
πατὴρ πρὸσ τοὺσ δούλουσ αὐτοῦ· ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε
δακτύλιον εἰσ τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰσ τοὺσ πόδασ, 23 καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν
σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντεσ εὐφρανθῶμεν, 24 ὅτι οὗτοσ ὁ υἱόσ μου νεκρὸσ ἦν καὶ ἀνέζησεν,
ἦν ἀπολωλὼσ καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. 25 ἦν δὲ ὁ υἱὸσ αὐτοῦ ὁ πρεσβύτεροσ ἐν
ἀγρῷ· καὶ ὡσ ἐρχόμενοσ ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίασ καὶ χορῶν, 26 καὶ προσκαλεσά-
μενοσ ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. 27 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφόσ σου ἥκει,
καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. 28 ὠργίσθη
δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ
εἶπεν τῷ πατρί· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ
οὐδέποτε ἔδωκασ ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· 30 ὅτε δὲ ὁ υἱόσ σου οὗτοσ ὁ κατα-
φαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσασ αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. 31 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·
τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· 32 εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι
ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφόσ σου οὗτοσ νεκρὸσ ἦν καὶ ἔζησεν, ἀπολωλὼσ καὶ εὑρέθη.

§ 105.

DISCIPULIS TRADIT PARABOLAM DE DISPENSATORE INIUSTO (a: 1—13), CASTIGANS MURMURANTES PHARISAEOS (b: 14—18), ITEM DE LAZARO ET DIVITE (c: 19—31).

Lc 16, 1—31.

a: 1—13. 1 Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸσ τοὺσ μαθητάσ· ἄνθρωπόσ τισ ἦν πλούσιοσ ὃσ εἶχεν οἰ-
κονόμον, καὶ οὗτοσ διεβλήθη αὐτῷ ὡσ διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 2 καὶ φωνήσασ αὐτὸν
εἶπεν αὐτῷ· τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδοσ τὸν λόγον τῆσ οἰκονομίασ σου· οὐ γὰρ δύνῃ
ἔτι οἰκονομεῖν. 3 εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμοσ· τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριόσ μου ἀφαιρεῖται τὴν
οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. 4 ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν
μετασταθῶ ἐκ τῆσ οἰκονομίασ δέξωνταί με εἰσ τοὺσ οἴκουσ ἑαυτῶν. 5 καὶ προσκαλεσάμενοσ ἕνα
ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεισ τῷ κυρίῳ μου;
6 ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν βάτουσ ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσασ
ταχέωσ γράψον πεντήκοντα. 7 ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεισ; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν
κόρουσ σίτου. λέγει αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. 8 καὶ ἐπῄνεσεν ὁ
κύριοσ τὸν οἰκονόμον τῆσ ἀδικίασ, ὅτι φρονίμωσ ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνοσ τούτου φρονι-
μώτεροι ὑπὲρ τοὺσ υἱοὺσ τοῦ φωτὸσ εἰσ τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. 9 καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω,

---

17. λιμω ωδε c. ℵBL etc, Gb† Ti ωδε λι. c. DRU etc . . ς om ωδε 19. ς (=Gb) και ουκετι 20. αυτου c. ℵDLPQX unc⁵ . . ς εαυτ. c. AB unc⁷ 21. αυτω . . Ti c. BL etc post υιοσ | ς και ουκετι | υι. σου: ℵBDUX etc add ποιησον με ωσ ενα των μισθιων σου 22. εξενεγκατε c. APQR unc¹² . . ℵBLX(D) praem ταχυ | στολην (Gb') . . ς την στ. 23. φερετε c. ℵBLRX etc . . ς ενεγκαντεσ 24. ην (DQR om) απολ. . . ς και απολ. ην 26. παιδων . . ς (non ςᵉ Gb) add αυτου | τι c. ℵAD unc¹³ (LΔ τινα) . . BPQRX al τι αν 28. ALPQRX al ηθελησεν | ο δε . . ς ο ουν 29. πατρι c. ℵLQ unc¹⁰ etc . . ABDGPR(Δ)Λ etc add αυτου 30. πορνων c. ℵBPX unc¹² . . Ti praem των c. ADLQR | ς τον μο. τον σιτ. 32. εζησεν c. ℵ*BLRΔ etc . . ς ανεζησεν | απολωλ. c. ℵDX etc . . ς (Gb⁰) praem και. Item ς (G⁰⁰) add ην: om c. ABDLRX

1. μαθητ. c. ℵBDLR etc . . ς add αυτου 2. σου sec c. ℵBX unc¹⁰ etc . . Gb⁰ c. ADKLP RΠ | δυνη c. ℵBDP . . ς δυνηση 4. εκ c. ℵBD etc; LX etc απο . . ς om | εαυτων c. ℵBPRX al⁴ . . ς αυτων 5. ς χρεωφ. 6. Ti synops βαδουσ c. ℵLX al mu Or (D etc καδ.) | ο δε ε. αυ, c. ℵABLR etc . . και ε. αυ. | τα γρ. c. ℵBDL etc . . ς το γραμμα 7. λεγει c. BLR etc . . ς και λεγ., ℵ a λεγ. δε, D ο δε λεγ. | τα γρ. c. ℵBDLR etc . . ς το γραμμα 9. και εγω c. ℵBLR al . . ς καγω

ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. [10]ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. [11]εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; [12]καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν;
18 οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Cf. ad **18**. § 41. Mt 6, 24.

b: 14—18. [14]Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. [15]καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστὲ οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [16]ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

(Mt 11, [13]πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν. [12]ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.)

[17]εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

(Mt 5, [18]ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.)

[18]πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

(Mt 5, [32]ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. Cf. etiam § 113. Mt 19, 9. Mc 10, 11 s.)

c: 19—31. [19]Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ᾽ ἡμέραν λαμπρῶς. [20]πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος [21]καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. [22]ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. [23]καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. [24]καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν. πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. [25]εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. [26]καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. [27]εἶπεν δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· [28]ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. [29]λέγει δὲ Ἀβραάμ· ἔχουσιν Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. [30]ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. [31]εἶπεν δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

---

9. εαυτ. ποι. c. ℵ*BLR . . ς ποι. ε. | εκλιπη c. ℵ*B*DLRΠ; AB[3]X -λειπη . . ς -λιπητε, unc[10] λειπητε 12. BL etc ημετερον | δω. υμ. c. ℵDLR etc ς . . υμ. δω.

14. οι φαρ. . . ς και οι φ. c. APX unc[13] 15. τ. θεου . . ς (=Gb) add εστιν

16. μεχρι . . ς εως
18. και ο (Gb‘) c. BDL etc . . ς κ. πας ο | Gb[0] απο ανδρ. c. D al[2] etc

(13. ς προεφητ.)
(32. πας ο απολυων (Gb′) c. ℵBL unc[4] al[50] it[6] vg etc . . ς ος αν απολυση | μοιχευθηναι c. ℵBC etc . . ς μοιχασθαι)

20. τις et εβεβλ. c. ℵBDLX(P*) etc . . ς τις ην et ος εβεβλ. | ειλκ. c. ℵABDLPX unc[6] . . ς ηλκ. | τ. πιπτ. c. ℵ*BL etc . . ς praem των ψιχιων | επελειχον . . ς απελ. 22. ς (=Gb) του αβρ. 23. ς τον αβρ. 25. απελαβ. c. ℵBDGHLΠ* . . ς add συ | ωδε (Gb′) . . ς οδε 26. εν c. ℵBL it[10] vg cop . . ς επι | ενθεν . . ς (=Gb) εντευθεν | οι εκειθ. c. ℵ[c]ALX unc[13] . . ℵ*BD (εκ. ωδε διαπερασαι) etc εκειθ. 27. ουν σε . . Ti σε ουν c. ABD 29. δε . . ς om, sed add αυτω: om c. ℵBL etc 31. ουδε c. ℵLX unc pler etc . . ABD ουδ

§ 106.

AD DISCIPULOS DICIT DE (OFFENSIONIBUS, PLACABILITATE), FIDE ATQUE HUMILITATE.

Lc 17, (1—4) 5—10.

(1 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν.
οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται· 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. 3 προσέχετε ἑαυτοῖς.
ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ· 4 καὶ ἐὰν ἑπτά-
κις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρός σε λέγων· μετανοῶ, ἀφή-
σεις αὐτῷ.)

Cf. § 75 B et § 76 B.

5 Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν. 6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος· εἰ ἔχετε
πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ
θαλάσσῃ, καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. 7 Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς
εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ· εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε; 8 ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· ἑτοί-
μασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φά-
γεσαι καὶ πίεσαι σύ; 9 μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; 10 οὕτως καὶ
ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλο-
μεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

§ 107.

IESUS ABIT BETHANIAM LAZARUMQUE MORTUUM IN VITAM REVOCAT.

Ioh 11, 1—46.

1 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης τῆς Μαρίας καὶ Μάρθας
τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. 2 ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας
αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. 3 ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐ-
τὸν λέγουσαι· κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. 4 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ
ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς.
5 ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6 ὡς οὖν ἤκουσεν
ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· 7 ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθη-
ταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. 8 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· ῥαββεί, νῦν ἐζήτουν σε
λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς
ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει·
10 ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. 11 ταῦτα εἶπεν,
καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω
αὐτόν. 12 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ μαθηταί· κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. 13 εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς
περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. 14 τότε οὖν

(1. αυτου c. ℵABDL unc^4 etc . . ς om | του . . ς^e (= ς Gb) om | τα σκ. μ. ελθ. c. ℵBLX e . . ς μ. ελθ. τ. σκ. | ℵBDL etc πλην ουαι 2. λι. μυλικ. (Gb') c. ℵBDL etc . . ς μυλος ονικος | ενα h. l. c. ℵ*BL . . ς ante των 3. εαν c. ℵBDLX etc . . ς (Gb^{00}) add δε | αμαρτη c. ℵABL etc . . ς (Gb^{00}) add εις σε 4. αμαρτηση (Gb'') . . ς αμαρτη | επταχ. sec c. ℵBDLX etc . ς add της ημερας | πρ. (ς επι) σε (Gb'') c. ℵABDLXΔ Clem etc . . Gb om c. E unc^{10} etc)

5. ς ειπον 6. εχετε c. ℵABLX unc^9 etc . . ς ειχετε 7. αυτω c. ℵBDLX etc . . ς om | ευθεως: ς c. ερει conjg | αναπεσε (Gb') c. ℵBD unc pl etc . . ς -σαι 9. εχ. χαρ. c. ℵBDL etc . . ς χα. εχ. | τ. δουλ. (ℵ* om) . . ς (Gb^0) add εκεινω | τ. διαταχθ. . . ς (=Gb) add αυτω. Item ς add ου δοκω: om c. ℵBLX al vv mu Cyp 10. οτι . . AXΠ etc om | εσμεν . . ς (Gb^0) add οτι | B^3 unc^{10} etc οφειλομεν

1. της μαριας c. ℵD . . ς om της 7. τ. μαθηταις: AD unc^5 etc add αυτου 9. ς (=Gb) ο ιησους | ς εισ. ωρ. 12. Τi ειπαν c. ℵ | αυτω οι μαθ. c. ℵDKΠ etc (BC*X οι μα. αυ.) . . ς (Gb^0) οι μα. αυτου . . Ti αυτω c. A al^3

εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανεν, 15 καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε,
ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 16 εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς
συνμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. 18 ἦν δὲ
Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. 19 πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων
ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελ-
φοῦ. 20 ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ
ἐκαθέζετο. 21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν· κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός
μου. 22 καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός. 23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·
ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 24 λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν
τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς
ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν
αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; 27 λέγει αὐτῷ· ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς
τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. 28 καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ
τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα· ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. 29 ἐκείνη ὡς ἤκουσεν,
ἐγείρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν· 30 οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην ἀλλ'
ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα· 31 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ
οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολού-
θησαν αὐτῇ, δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. 32 ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν
ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ· κύριε, εἰ ἦς ὧδε,
οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόν-
τας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν·
ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς· 36 ἔλεγον
οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοί-
ξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; 38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμ-
βριμούμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.
39 λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα· κύριε,
ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν. 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ
τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; 41 ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν·
πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. 42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ
τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν
φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. 44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας
καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· λύ-
σατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν,
ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ
ἐποίησεν Ἰησοῦς.

---

17. τεσσ. (ℵΔ -σαρες) ημ. c. A*D etc . . ς τ. ημ. ηδη, BC* al^5 τ. ηδη ημ. 18. βηθα. c. ℵ*B . . ς η βηθ. 19. πο. δε . . ς και πο. | τας περι c. A unc^{12} etc (go syrP) . . ℵBC*LX την . . D om | μαριαμ c. BCDLΔ . . ς -αν | αδελφου c. ℵBDL etc . . ς add αυτων 20. ς (=Gb) ο ιησ. 21. Gb^{00} η c. A unc^{10} | ιησουν c. ℵBC*vi . . ς τον ιη. | απεθ. (Gb″) c. ℵBC*DKLΣΠ etc . . ς ετεθνηκει | ο αδ. μ. h. l. c. ℵBC*LX etc . . ς ante ουκ, Ti post αν 22. και c. ℵBC*X etc . . ς αλλα και 24. ἡ c. BC*DKLXΠ . . ς om 28. τουτο c. ℵBCLX etc . . ς ταυτα | ς μαριαν c. ℵ unc^{10} | BC* ειπασα 29. ℵBC*LX etc εκειν. δε et ηγερθη (et. D) τα. κ. ηρχετο 30. ℵBC(F)X etc ην επι 31. μαριαμ c. BC*DKLΔΠ . . ς -αν | δοξαντ. c. ℵBC*DLX . . ς λεγοντ. 32. μαριαμ c. BC*E*L al . . ς -ια | ς ο ιησ. | αυτου . . ς (=Gb) post ποδ. | προς c. ℵBC*DLX etc . . ς εις | μου h. l. c. ℵBC*LΔ . . ς post απεθ. 35. ℵD al it vg etc και εδακρ. 37. Ti ειπαν c. ℵ | εδυνατο cum B*CDKΠ almu . . ς ηδυν. cum ℵAB^{3}L unc^{11} 38. εμβριμουμ. c. ℵAU al^4 . . ς εμβριμωμ., C*X εμβριμησαμενος 39. τετελευτ. (Gb″) . . ς τεθνηκοτος 40. οψη (Gb″) . . ς οψει 41. λιθον . . ς (=Gb) add ου ην ο τεθνηκως κειμενος 44. εξηλθ. c. BC*L etc . . ς (Gb^{00}) praem και | ο (B Or^1 om) ιησους . . BL etc ante αυτ. | αυτον sec c. BC*L . . ς om c. ℵAD unc^{13} 45. μαριαμ c. BCDL . . ς -αν | α c. ℵA*LX unc^{11} etc (Or^{saep}) . . A^{2}BC*D etc ο | εποιησεν . . ς (=Gb) add ο ιησους 46. ειπαν c. ℵD . . ς -ον | α . . CDM etc ο | ιησ. c. BCDL . . ς ο ιησ.

§ 108.
PHARISAEORUM INSIDIAS DEVITANS SECEDIT IN URBEM EPHRAIM.
Ioh 11, 47—54.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· τί ποιοῦμεν, ὅτι
οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; 48 ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς
αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. 49 εἷς δέ τις
ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν,
50 οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ
ἔθνος ἀπόληται. 51 τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου
ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, 52 καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους
μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. 53 ἀπ' ἐκείνης οὖν
τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.
54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.

§ 109.
ULTIMUM ITER HIEROSOLYMITANUM SUSCIPIT.
Lc 17, 11. Mt 19, 1 s. Mc 10, 1.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας.	1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.	1 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς.

§ 110.
DECEM LEPROSOS SANAT.
Lc 17, 12—19.

12 Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ὑπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστη-
σαν πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν
εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐ-
τοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δο-
ξάζων τὸν θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ
αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ
ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος;
19 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

---

47. ς σημ. ποι. 50. λογιζ. (Gb'') . . ς διαλογ. | υμιν c. BDLMXΓ etc . . ς ημιν c. AΙ unc9 etc . . ℵ etc om 51. ς προεφητ. | εμελλ. c. ℵBX unc9 . . Ti ημελλ. c. ADILUΔ | ιησ. (Gb'') . . ς ο ιησ. 53. εβουλευσ. c. ℵBD al Or1 al . . ς συνεβου. 54. ℵBLMX etc ο ουν ιησ. | ς εφραϊμ | διετριβ. c. ADIX uncpl . . Ti εμεινεν c. ℵBL etc | μαθητων . . ς add αυτου

11. πορευεσθ. c. ℵBL . . ς add αυτον | δια (D om, al ανα) μεσον c. ℵBL etc . . ς δια μεσου | ς σαμαρειας

1. και εκ. c. ℵBCDEΔ etc . . ς κακειθ. | και (C2DGΔ etc om) περαν c. ℵBC*L cop . . ς δια του περ.

12. υπηντ. c. ℵL etc . . ς απηντ. 17. BLS al2 ουχ οι | οι εννεα c. AD al4 it8 etc . . ς οι δε ενν.

§ 111.
DE REGNO DIVINO ATQUE ADVENTU FILII HOMINIS DISSERIT.
Lc 17, 20—37.

(CUM LOCIS GEMINIS: Mt 24, 23—28. 37—41. Mc 13, 21—23.)

20 Ἐπερωτηθεὶσ δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐ-
τοῖσ καὶ εἶπεν· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεωσ, **21** οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ
ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸσ ὑμῶν ἐστίν. **22** εἶπεν δὲ πρὸσ τοὺσ μαθητάσ·
ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ
ὄψεσθε. **23** καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. **24** ὥσπερ
γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆσ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰσ τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν λάμπει, οὕτωσ ἔσται
ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. 25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκι-
μασθῆναι ἀπὸ τῆσ γενεᾶσ ταύτησ. **26** καὶ καθὼσ ἐγένετο ἐν ταῖσ ἡμέραισ Νῶε, οὕτωσ ἔσται
καὶ ἐν ταῖσ ἡμέραισ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· **27** ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧσ
ἡμέρασ εἰσῆλθεν Νῶε εἰσ τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸσ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντασ.
28 ὁμοίωσ καθὼσ ἐγένετο ἐν ταῖσ ἡμέραισ Λώτ. ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον,
ᾠκοδόμουν. 29 ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ᾽ οὐρανοῦ καὶ
ἀπώλεσεν ἅπαντασ. 30 κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.
31 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃσ ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματοσ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ κατα-
βάτω ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίωσ μὴ ἐπιστρεψάτω εἰσ τὰ ὀπίσω. 32 μνημονεύετε τῆσ
γυναικὸσ Λώτ. **33** ὃσ ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃσ ἐὰν

21—24: Mt 24, 23 Τότε ἐάν τισ ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστόσ, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανηθῆναι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺσ ἐκλεκτούσ. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26 ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖσ ταμείοισ, μὴ πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕωσ δυσμῶν, οὕτωσ ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Mc 13, 21 Καὶ τότε ἐάν τισ ὑμῖν εἴπῃ· ἴδε ὧδε ὁ Χριστόσ, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸσ τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺσ ἐκλεκτούσ. 23 ὑμεῖσ δὲ βλέπετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα.

26 s.: Mt 24, 37 Ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτωσ ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡσ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖσ ἡμέραισ ταῖσ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντεσ καὶ πίνοντεσ, γαμοῦντεσ καὶ γαμίζοντεσ, ἄχρι ἧσ ἡμέρασ εἰσῆλθεν Νῶε εἰσ τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕωσ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸσ καὶ ἦρεν ἅπαντασ, οὕτωσ ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

33: cf. 9, 24. cum locis parallelis § 70.

---

21. η εκει c. ℵBL etc . . ς η ιδου εκ. 23. εκει et ωδε c. ℵB^{3}L (B* ωδε et ωδε) . . ς ωδε et εκει. Item ιδου sec sine copula (Gb′) c. DΓKLXΠ* etc . . ς η ιδ., ℵM etc και ιδ. 24. αστραπτουσα c. ℵBLXΓ etc . . ς η αστρ. | υπο τον . . ς υπ | εσται . . ς (=Gb) add και | BD al^1 it^4 om εν τ. ημ. αυτ. 26. ς (=Gb) του νωε 27. ς εξεγαμιζ. | BDLX παντασ 28. καθωσ c. ℵBLRX etc . . ς και ωσ 29. BDLΛΛ al παντασ 30. τα (R om) αυτα c. ℵ^{c}BDK(R)XΠ etc . . ς ταῦτα (Gb′ ταὐτὰ) 31. αγρω c. ℵBL etc . . ς τω αγρω 33. περιποι. c. BL it^4 . . ς σωσαι | ℵBL οσ δ αν | απολεσει c. ℵALR unc^5 . . ς απολεση

23. B* etc πιστευετε 24. Δ al h om ψευδοχρ. και | πλανηθην. c. ℵD it^{aliq} vg; LZ al Or -νασθαι . . ς -νησαι 27. εσται . . ς (Gb^{00}) add και

21. ιδε pr c. ℵBL . . ς ιδου | ιδε sec (c. ℵBDL; ς ιδου) c. ℵLU etc . . ς η (Gb^0; B etc και) ιδ. | ς (=Gb) πιστευσητε 22. ψευδοχρ. και . . Ti om c. D al^1 it^2 | ποιησουσιν c. D al^8 a . . ς δωσουσι | τουσ c. ℵBDΓ . . ς και τουσ 23. προειρ. c. BL etc . . ς ιδου πρ.

37. δε c. ℵL unc^{12} etc (Clem Or) . . BDI etc γαρ | εσται c. ℵBLUΓ etc . . ς add και 38. ωσ c. ℵBL etc . . ς ωσπερ | ταισ προ του c. ℵI unc^{12} etc . . B εκειναισ ταισ προ του, D εκειν. πρ. του . . Ti του c. L al^1 it^3 Or^2 | γαμιζ. c. ℵD al; B γαμισκοντεσ . . ς εκγαμιζ. 39. εστ. και c. ℵIL unc^{12} . . Ti om και c. BD etc

ἀπολέσει, ζωογονήσει αὐτήν. 34 λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιας,
εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· 35 ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ
μία παραλημφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται. 37 καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ,
κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

34 s. [36]: Mt 24, 40 Τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς
ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται.
37: Mt 24, 28 Ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

26: Gn 7, 7. 29: Gn 19, 15. 32: Gn 19, 26.

§ 112.

PARABOLAE DE IUDICE ET VIDUA, DE PHARISAEO ET PORTITORE.

Lc 18, 1—8. 9—14.

1 Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐν-
κακεῖν, 2 λέγων· κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ
ἐντρεπόμενος. 3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· ἐκδί-
κησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν
ἑαυτῷ· εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, 5 διά γε τὸ παρέχειν μοι
κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με.
6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος· ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· 7 ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ
τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ
ἐπ' αὐτοῖς; 8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐλθὼν ἄρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;
9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθε-
νοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. 10 ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσ-
εύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα προσηύχετο·
ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοι-
χοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· 12 νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα
κτῶμαι. 13 ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν
οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτεν τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω
ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν
ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

---

33. απολ. c. ℵBDR etc . . ς add αυτην 34. AR unc[4] etc δυο εσοντ. | ο εις c. ℵB al cop Eus . . Gb εις c. ADLRX unc rell 35. εσ. δυο c. ℵ[a](*om vers.)BDL etc . . ς δ. εσ. | η μια (ς[e]) c. ℵBDR etc . . ς Gb" μια | η δε ετ. c. ℵ[a]BLR al . . ς και η ετ. 36. ς[e] (ς Gb) δυο εσονται εν τω (D om) αγρω· ο (DU om) εις παραληφθησεται και ο ετερος αφεθησεται c. DU it[mu] vg etc 37. και sec . . ς om | οι αιετ. h. l. c. ℵBL etc et επισυναχθ. c. ℵBLQ . . ς συν-αχθ. οι αετ.

40. εσ. δυ. c. ℵ*B etc . . ς δυ. εσ. | εις bis c. ℵBDIL al mu (pr et. Δ) . . ς ο εις 41. μυλω (Gb') . . ς μυλωνι

1. δε c. ℵBLM al it[4] al Or . . ς δε και | αυτους . . ς om | ενκακειν . . ς εκκακ. 2. λεγων . . Gb[0] c. D al[5] sur[cu] et[sch] Or 3. δε (et. ς Gb) . . ς[e] δε τις 4. ηθελεν (Gb') . . ς ηθελησεν | δε ταυτ. c. ℵADRX unc[12] . . Ti ταυ. δε c. BLQ | ουδ. ανθρ. c. ℵBLX etc . . ς και ανθρ. ουκ 5. ℵ*E*GR al mu κοπους | Gb' υποπιαζη 7. ς ποιησει | αυτω c. ℵBLQ . . ς προς αυτον | κ. μακροθυμει (Gb') . . ς μακροθυμων 9. Gb[0] και pr 10. ο εις c. ℵALQ unc[12] etc . . Ti εις c. BDRX 11. ταυτα c. ℵ* it[7] sah . . ς praem προς (D καθ) εαυτον (L αυτ.). Eadem ℵ[c]BL etc add 12. αποδεκατευω c. ℵ*B . . ς -κατω 13. ο δε: ς και ο | ς ε. τ. ουρ. επαρ. | το στηθ. c. ℵBDKLQXΠ etc (et. Or) . . ς praem εις 14. η γαρ εκειν. c. APQX unc[12] etc . . ς (=Gb) η εκειν., ℵBL etc (D) παρ εκεινον

§ 113.
INTERROGANTIBUS DE REPUDIO RESPONDET.
Mc 10, 2—12. Mt 19, 3—12.

2 Καὶ προσελθόντεσ οἱ Φαρισαῖοι ἐπ-
ηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα
ἀπολῦσαι, πειράζοντεσ αὐτόν. 3 ὁ δὲ
ἀποκριθεὶσ εἶπεν αὐτοῖσ· τί ὑμῖν ἐν-
ετείλατο Μωϋσῆσ; 4 οἱ δὲ εἶπαν· ἐπ-
έτρεψεν Μωϋσῆσ βιβλίον ἀποστασίου
γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦσ
εἶπεν αὐτοῖσ· πρὸσ τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύ-
την. 6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆσ κτίσεωσ ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούσ· 7 ἕνεκεν τούτου
καταλείψει ἄνθρωποσ τὸν πατέρα αὐτοῦ
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, 8 καὶ ἔσονται οἱ
δύο εἰσ σάρκα μίαν, ὥστε οὐκέτι εἰσὶν
δύο ἀλλὰ μία σάρξ. 9 ὃ οὖν ὁ θεὸσ συν-
έζευξεν, ἄνθρωποσ μὴ χωριζέτω. 10 καὶ
εἰσ τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ
τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. 11 καὶ λέγει
αὐτοῖσ· ὃσ ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ'
αὐτήν· 12 καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν
ἄνδρα αὐτῆσ γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται.

4: Dt 24, 1. 6: Gn 1, 27.
7 s.: Gn 2, 24.

3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι πειράζοντεσ
αὐτὸν καὶ λέγοντεσ· εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ εἶπεν·
οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσασ ἀπ' ἀρχῆσ ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούσ; 5 καὶ εἶπεν· ἕνεκα τούτου
καταλείψει ἄνθρωποσ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα
καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ
δύο εἰσ σάρκα μίαν. 6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ
σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θεὸσ συνέζευξεν, ἄνθρωποσ μὴ
χωριζέτω. 7 λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωϋσῆσ ἐνετεί-
λατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι; 8 λέ-
γει αὐτοῖσ· ὅτι Μωϋσῆσ πρὸσ τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰσ γυναῖκασ ὑμῶν·
ἀπ' ἀρχῆσ δὲ οὐ γέγονεν οὕτωσ. 9 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
ὃσ ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ
γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται. 10 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθη-
ταί· εἰ οὕτωσ ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆσ
γυναικόσ, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. 11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ·
οὐ πάντεσ χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷσ δέ-
δοται. 12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινεσ ἐκ κοιλίασ μη-
τρὸσ ἐγεννήθησαν οὕτωσ, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινεσ
εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦ-
χοι οἵτινεσ εὐνούχισαν ἑαυτοὺσ διὰ τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενοσ χωρεῖν χωρείτω.

4: Gn 1, 27. 5 s.: Gn 2, 24. 7: Dt 24, 1.

§ 114.
ADMITTIT AD SE INFANTES.
Lc 18, 15—17. Mc 10, 13—16. Mt 19, 13—15.

15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ

13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία

13 Τότε προσηνέχθη-

---

2. οι φαρ. c. ℵCNVΣ . . Gb Ti om οι (D it^{3} om πρ. οι φα.) | ς επηρωτησαν 4. ς ειπον et μω. επετρ. 5. ο δε ιησ. . . ς και αποκριθεισ ο ιησ. 6. αυτουσ (D etc om) . . ς add ο θεοσ 7. ενεκεν . DN etc praem και ειπεν | μητερα 'αυτ. (c. ℵDM etc; ς om) c. ℵB etc . . ς add και προσκολληθησεται προσ την γυναικα (ACLNΔ τη γυναικι) αυτου 8. ℵΔΟ unc^{6} σαρξ μια 9. ΔS^{r} χωριζεσθω 10. εισ τ. οι. (Gb'') . . ς εν τη οικια | ς οι μα. αυτου | τουτου (ℵ τουτων) . . ς του αυτου | ς επηρωτησαν 11. αν . . ς εαν 12. αυτη απολυσασα (Gb') . . ς γυνη απολυση et αυτησ (Gb^{0}) και | γαμ. αλλον . . ς γαμηθη αλλω

3. οι c. ℵD unc^{9} al pler Or al . . BCLMΔΠ al mu om | λεγοντεσ . . ς (Gb^{00}) add αυτω | εξεστ. c. ℵ*B LΓ etc . . ς add ανθρωπω c. ℵ^{c} unc^{pl} 4. ειπεν . . ς add αυτοισ 4. ενεκα c. ℵBLZ Or . . ς ενεκεν | κολληθ. (Gb'') c. BDI unc^{7} etc . . ς προσκολλ. 6. ℵD etc μια σα. 7. απολυσαι c. ℵDLZ etc . . ς add αυτην 9. οτι c. ℵCILN unc^{11} etc . . Ti om c. BDZ it^{mu} | μη (ς = Gb ει μη) επι πο. . . BD al Or al παρεκτοσ λογου πορνειασ (cf 5, 32) | BN al^{2} cop al Or etc om κ. γαμ. αλλ. | μοιχατ. (BCN etc ποιει αυτην μοιχευθηναι) c. ℵC^{3}DLS al^{15} it^{9} syr^{cu} sah etc . . ς add και ο απολελυμενην γαμησασ (C* INΔΠ -μων) μοιχαται c. BC*INZ unc^{11} etc 10. οι μαθ. c. ℵB etc . . ς add αυτου 11. τουτον: B al^{2} etc om

(Mt) 13. ς προσηνεχθη

τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντεσ δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖσ. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦσ προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρόσ με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃσ ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡσ παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰσ αὐτήν.

ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖσ προσφέρουσιν. 14 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦσ ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖσ· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρόσ με, μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃσ ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡσ παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰσ αὐτήν. 16 καὶ ἐναγκαλισάμενοσ αὐτὰ κατευλόγει, τιθεὶσ τὰσ χεῖρασ ἐπ' αὐτά.

σαν αὐτῷ παιδία ἵνα τὰσ χεῖρασ ἐπιθῇ αὐτοῖσ καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖσ. 14 ὁ δὲ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐτοῖσ· ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρὸσ ἐμέ· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 15 καὶ ἐπιθεὶσ τὰσ χεῖρασ αὐτοῖσ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

§ 115.

A) CUM IUVENE DIVITE COLLOCUTUS, DE DIVITIARUM PERICULIS DEQUE PRAEMIIS FIDEI DICIT: Lc 18, 18—30. Mc 10, 17—31. Mt 19, 16—30.

B) ADDIT PARABOLAM DE OPERARIIS VINEAE: Mt 20, 1—16.

A) Lc 18, 18—30. Mc 10, 17—31. Mt 19, 16—30.

18 Καὶ ἐπηρώτησέν τισ αὐτὸν ἄρχων λέγων· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσασ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· τί με λέγεισ ἀγαθόν; οὐδεὶσ ἀγαθὸσ εἰ μὴ εἷσ θεόσ. 20 τὰσ ἐντολὰσ οἶδασ· μὴ μοιχεύσῃσ, μὴ φονεύσῃσ, μὴ κλέψῃσ, μὴ ψευδομαρτυρήσῃσ, τίμα τὸν πατέρα

17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰσ ὁδόν, προσδραμὼν εἷσ καὶ γονυπετήσασ αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεισ ἀγαθόν; οὐδεὶσ ἀγαθὸσ εἰ μὴ εἷσ ὁ θεόσ. 19 τὰσ ἐντολὰσ οἶδασ· μὴ μοιχεύσῃσ, μὴ φονεύσῃσ, μὴ κλέψῃσ, μὴ ψευδομαρτυρήσῃσ, μὴ ἀποστερήσῃσ, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.

16 Καὶ ἰδοὺ εἷσ προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με ἐρωτᾷσ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷσ ἐστὶν ἀγαθόσ. εἰ δὲ θέλεισ εἰσ τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰσ ἐντολάσ. 18 ποίασ; φησίν. ὁ δὲ Ἰησοῦσ εἶπεν· τὸ οὐ φονεύσεισ, οὐ μοιχεύσεισ, οὐ κλέψεισ, οὐ ψευδομαρτυρήσεισ, 19 τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ

---

15. επετιμων c. ℵBDGL etc . . ς -τιμησαν 16. προσεκαλεσατο (DG -καλειτο) αυτα (B om) λεγ. c. ℵBL(DG) etc . . ς προσκαλεσαμενοσ αυτα ειπεν 17. αν c. ℵBDLX . . ς εαν

13. αψ. αυτ. et επετιμων et τ. προσφε. c. ADNX unc[11] . . ℵBCLΔ αυ. αψ. et επετιμησαν et αυτοισ 14. μη . . ς (=Gb) και μη c. ℵACD LM[2] 15. αν . . ς εαν 16. κατευλ. (LN al -ηυ-) c. ℵBCLNΔ etc . . ς ηυλογει (Gb' ευλ.) αυτα, eaque post επ αυτα pon

14. αυτοισ c. ℵCDLM etc . . ς om c. BI unc[10] | εμε c. ℵLΔ . . ς με 15. ς αυτοισ τ. χειρ.

19. θεοσ c. ℵ*B** . . ς ο θεοσ

18. D μονοσ εισ θε. 19. μ. μοιχ. μ. φον. (D[gr] etc om, Gb[0]) . . ℵ[b]BCΔ μ. φον. μ. μοιχ. (ℵ* om μ. μοιχ.) Singg var | B*KΔΠ om μ. αποστ. | σου sec. c. ℵ*CFN . . ς om

16. πρ. αυτ. ειπ. c. ℵB etc . . ς πρ. ειπ. αυτ. | διδασκ. c. ℵBDL etc . . ς (Gb[00]) add αγαθε | σχω c. BD Or[txt] . . ς εχω, ℵL etc κληρονομησω 17. τι με etc (Gb) c. ℵBDL etc . . ς (Gb') τι με λεγεισ αγαθον | εισ etc c. ℵBDL etc . . ς (=Gb) ουδεισ αγαθ. ει μη εισ ο θεοσ | ς εισελθ. ε. τ. ζω. | τηρησ. c. ℵCL unc[11] etc . . Ti τηρει c. BD 18. ποι. φησ. c. ℵL . . ς λεγει (B εφη) αυτω ποι. 19. ς (=Gb) πατερ. σου.

σου καὶ τὴν μητέρα σου.
21 ὁ δὲ εἶπεν· ταῦτα πάν-
τα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος.
22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἕν σοι
λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις
πώλησον καὶ διάδος πτω-
χοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν
ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο
ἀκολούθει μοι. 23 ὁ δὲ
ἀκούσας ταῦτα περίλυ-
πος ἐγενήθη· ἦν γὰρ
πλούσιος σφόδρα.

24 Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν· πῶς δυσ-
κόλως οἱ τὰ χρήματα
ἔχοντες εἰς τὴν βασι-
λείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύ-
ονται· 25 εὐκοπώτερον
γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ
τρήματος βελόνης εἰσ-
ελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
εἰσελθεῖν. 26 εἶπαν δὲ οἱ
ἀκούσαντες· καὶ τίς δύ-
ναται σωθῆναι; 27 ὁ δὲ
εἶπεν· τὰ ἀδύνατα παρὰ
ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ
τῷ θεῷ ἐστίν.

20 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· διδάσκαλε,
ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεό-
τητός μου. 21 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμ-
βλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν
καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἕν σε ὑστερεῖ·
ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ
δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θη-
σαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο
ἀκολούθει μοι. 22 ὁ δὲ στυγνά-
σας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπού-
μενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα
πολλά.

23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰη-
σοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·
πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα
ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ εἰσελεύσονται. 24 οἱ δὲ μα-
θηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις
αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀπο-
κριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς
δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· 25 εὐκοπώ-
τερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυ-
μαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ
πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ εἰσελθεῖν. 26 οἱ δὲ περισσῶς
ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυ-
τούς· καὶ τίς δύναται σωθῆναι;
27 ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέ-
γει· παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον,
ἀλλ' οὐ παρὰ θεῷ· πάντα γὰρ
δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.

ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
σεαυτόν. 20 λέγει αὐτῷ ὁ νεανί-
σκος· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα·
τί ἔτι ὑστερῶ; 21 ἔφη αὐτῷ
Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι,
ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρ-
χοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ
ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ
δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ἀκούσας
δὲ ὁ νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπού-
μενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα
πολλά.

23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσ-
ελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν. 24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν
ὅτι εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον
διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελ-
θεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
λείαν τῶν οὐρανῶν. 25 ἀκούσαν-
τες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο
σφόδρα λέγοντες· τίς ἄρα δύνα-
ται σωθῆναι; 26 ἐμβλέψας δὲ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀν-
θρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν,
παρὰ δὲ θεῷ δυνατὰ πάντα.

---

20. σου sec c. ℵ unc^{10} al pl it^{3} cop syr^{cu} .. Gb^{00} c. ABDIKLMPXΠ 21. εφυλαξα c. ℵABL .. ς -ξαμην | νεοτητ. c. BD 1 syr^{cu} etc .. ς add μου 22. ακ. δε c. ℵBDL etc .. ς add ταυτα | ετι .. ℵ*FHV al οτι | διαδος c. BPX unc^{11} .. Gb' δος | εν (BD add τοις) ουρανοις .. εν -νω 23. εγενηθη c. ℵBL .. ς -νετο 24. ειπεν c. ℵBL al^{4} cop syr^{hr} .. ς praem περιλυπον γενομενον | εισπορ. c. BL .. ς εισελευσοντ. ante (ℵDR post) ε. τ. β. τ. θε. 25. τρημ. c. ℵBD .. LR τρυπηματος, ς τρυμαλιας | βελον. (Gb'') .. ς ραφιδος | εισελθ. pr: ADMP διελθ. 26. ειπαν c. ℵR .. ς -ον 27. εστιν: ς post δυνατ.

20. εφη c. ℵB(C)Δ cop .. ς αποκριθεις ειπεν | AD etc εφυλαξα 21. σε c. ℵBCMΔΠ* .. ς σοι | τοις c. ℵCD .. Gb^{00} Ti om | μοι c. ℵBCDΔ it^{8} vg Clem .. ς Ti add αρας τον σταυρον c. AℵX unc^{10} 24. εστιν c. ℵBΔ k cop^{cod} .. ς add τους πεποιθοτας επι (ς = Gb^{00} add τοις c. D etc) χρημασιν (var al) 25. της bis c. BX unc^{mu} .. Gb^{0} c. ℵACD unc^{mu} | τρυμαλ. (et. ℵ^{c}) .. ℵ* τρηματ., al τρυπημ. | διελθ. (et. ς^{e}) c. BC(D)KΠ .. ς Gb'' c. ℵA unc^{12} εισελθ. 26. εαυτ. (M* αλληλ.) .. ℵBCΔ cop αυτον 27. εμβλ. c. ℵBC*Δ etc .. ς add δε | θεω pr c. ℵBCNX unc^{10} .. ς (Gb^{0}) praem τω c. ADKΠ | δυνατα c. ℵBC(D) .. ς add εστιν

20. εφυλαξα (ς -ξαμην) c. ℵBL etc .. ς add εκ νεοτητος μου 21. πτωχ. c. ℵCLZ unc^{11} Clem Or etc .. Ti τοις πτ. c. BD sah cop | ουρανω c. ℵLZ unc^{10} .. BCDΓ etc -νοις 22. ο νεαν. c. ℵLZ .. ς add τον λογον, B etc τ. λο. τουτον 23. ς δυσκ. πλουσ. 24. οτι .. ς om | τρυπημ. c. ℵ^{c}DLXZ unc^{8} etc .. CKMU τρυμαλιας, ℵ*B τρηματ. | εισελθ. c. ℵCLZ unc^{7} .. ς διελθ. c BD unc^{5} | τ. ουρ. (c. Z al^{5} it vg syr^{cu} al Clem al; ς του θεου) c. ℵLZ al ff^{1}. syr^{cu} etc .. ς add εισελθειν (BD etc ante εις) 25. μαθ.: ς (=Gb) add αυτου 26. δυν. πα. (c. ℵLZ; ς π. δ.) .. ς (=Gb) add εστι

[28] Εἶπεν δὲ Πέτροσ·
ἰδοὺ ἡμεῖσ ἀφέντεσ τὰ
ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι.
[29] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείσ
ἐστιν ὃσ ἀφῆκεν οἰκίαν
ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺσ
ἢ γονεῖσ ἢ τέκνα εἵνε-
κεν τῆσ βασιλείασ τοῦ
θεοῦ, [30] ὃσ οὐχὶ μὴ ἀπο-
λάβῃ πολλαπλασίονα ἐν
τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν
τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ
ζωὴν αἰώνιον.

20: Ex 20, 12 ss.

[28] Ἤρξατο λέγειν ὁ Πέτροσ
αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖσ ἀφήκαμεν
πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι.
[29] ἔφη ὁ Ἰησοῦσ· ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐδείσ ἐστιν ὃσ ἀφῆκεν
οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺσ ἢ ἀδελφὰσ
ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ
ἀγροὺσ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν
τοῦ εὐαγγελίου, [30] ἐὰν μὴ λάβῃ
ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ
καιρῷ τούτῳ οἰκίασ καὶ ἀδελ-
φοὺσ καὶ ἀδελφὰσ καὶ μητέρασ
καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺσ μετὰ διωγ-
μῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχο-
μένῳ ζωὴν αἰώνιον. [31] πολλοὶ
δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ
οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

19: Ex 20, 12 ss.

[27] Τότε ἀποκριθεὶσ ὁ Πέτροσ εἶ-
πεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖσ ἀφήκαμεν
πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί
ἄρα ἔσται ἡμῖν; [28] ὁ δὲ Ἰησοῦσ
εἶπεν αὐτοῖσ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι ὑμεῖσ οἱ ἀκολουθήσαντέσ μοι,
ἐν τῇ παλινγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ
ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου
δόξησ αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ αὐτοὶ
ἐπὶ δώδεκα θρόνουσ κρίνοντεσ τὰσ
δώδεκα φυλὰσ τοῦ Ἰσραήλ. [29] καὶ
πᾶσ ὅστισ ἀφῆκεν ἀδελφοὺσ ἢ
ἀδελφὰσ ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ
τέκνα ἢ ἀγροὺσ ἢ οἰκίασ ἕνεκα τοῦ
ἐμοῦ ὀνόματοσ, πολλαπλασίονα
λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κλη-
ρονομήσει. [30] πολλοὶ δὲ ἔσονται
πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶ-
τοι.

18 s: Ex 20, 12 ss. Lv 19, 18.
28: cf. § 145. Lc 22, 30.

в) Mт 20, 1—6.

[1] Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστισ ἐξῆλθεν ἅμα
πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτασ εἰσ τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [2] συμφωνήσασ δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ
δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺσ εἰσ τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [3] καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην
ὥραν εἶδεν ἄλλουσ ἑστῶτασ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούσ, [4] καὶ ἐκείνοισ εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖσ εἰσ
τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. [5] οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην
καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτωσ. [6] περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλουσ ἑστῶτασ,
καὶ λέγει αὐτοῖσ· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; [7] λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶσ ἡμᾶσ
ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖσ· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖσ εἰσ τὸν ἀμπελῶνα. [8] ὀψίασ δὲ γενομένησ λέγει
ὁ κύριοσ τοῦ ἀμπελῶνοσ τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺσ ἐργάτασ καὶ ἀπόδοσ τὸν μισθόν,
ἀρξάμενοσ ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕωσ τῶν πρώτων. [9] καὶ ἐλθόντεσ οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν
ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. [10] ἐλθόντεσ δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ ἔλαβον τὸ
ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. [11] λαβόντεσ δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου [12] λέγοντεσ· οὗτοι
οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσουσ αὐτοὺσ ἡμῖν ἐποίησασ τοῖσ βαστάσασι τὸ βάροσ τῆσ

---

28. πετρ. c. AP unc[12] . . ℵBDLRUX ο πε. | αφ. τ. ιδ. c. ℵ[c]BDL etc . . ς αφηκαμεν παντα και 29. ουδ. c. ℵ*DΔ etc . . ς οτι ουδ. | η γυ. η αδ. η γο. c. ℵBL cop . . ς η γο. η αδ. η γυ. | ειν-εκ. c. ℵB . . ς εν. 30. ουχι c. ℵBL . . ς ου BDM λαβη

28. ς (=Gb) και ηρξ. | λε. ο πε. αυ. c. ℵBCΔ etc . . ς ο (D om) πε. λε. αυ. | ηκολουθηκ. c. BCD . . ς -σαμεν 29. εφη (ℵ add αυτω) ο ιη. c. ℵBΔ cop . . ς αποκριθεισ δε (Gb om; c unc[mu] etc και απ.) ο ιη. ειπεν | μητ. η πατ. c. BCΔ etc . . ς πα. η μη. | η τεκν. c. ℵBDΔ etc . . ς (Gb[0]) praem η γυναικα | ενεκ. sec . . ς (=Gb) om 30. ℵ* it[2] om οικ. usq διωγμ. 31. και οι εσχ. c. BCN unc[8] . . Gb Ti om οι c. ℵADL unc[5]

28. αυτοι c. ℵDLZ Or[2] . . ς υμεισ 29. ς (=Gb) πασ οσ | μητερα c. BD etc (Or[dis]) . . ς add η γυναικα | η οικ. c. ℵ[a](ℵ* om)C*L etc (Or[2]) . . ς οικ. η post αφηκ. | ενεκα c. ℵD . . ς -κεν | τ. εμ. ονομ. c. ℵB . . ς τ. ον. μου | πολλαπλ. c. BL sah syr[hr] Or[dis] et[4] . . ς εκατονταπλ. (Hier[dis])

2. Gb′ και συμφω. 3. ς (=Gb) πε. την τριτ. 4. και εκ. (Gb″) c. ℵBX unc[9] etc . ς κακειν. 5. δε sec c. ℵCDL etc . . ς om 6. ενδεκ. (Gb″) . . ς add ωραν | εστωτασ . . ς (=Gb) add αργουσ 7. αμπελ. (Gb″) . . ς add και ο εαν η δικαιον ληψεσθε 8. αποδ. c. ℵCLZ Or[3] . . ς add αυτοισ 9. B etc ελθ. δε, D etc ελθ. ουν 10. ελθ. δε c. ℵLZ unc[plur] . . Ti και ελθ. c. BCD | πλειονα c. ℵLX unc[13] (D πλειω) etc . . Ti -ον c. BC*ℵZ | το ανα c. ℵCLNZ . . ς om το | κ. αυτ. h. l. c. ℵBLZ etc . . ς post ελαβ. 12. λεγ. c. ℵBC[2]D etc . . ς add οτι | αυτ. ημ. c. ℵDLZ etc . . ς ημ. αυτ.

ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα; [13] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ
δηναρίου συνεφώνησάς μοι; [14] ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς
καὶ σοί· [15] ἢ οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν
ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; [16] οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

§ 116.

IN ITINERE DISCIPULIS RURSUS PRAEDICIT PASSIONEM.

Lc 18, 31—34. Mc 10, 32—34. Mt 20, 17—19.

[31] Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώ-
δεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ
ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερουσαλήμ,
καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ
γεγραμμένα διὰ τῶν προφη-
τῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου·
[32] παραδοθήσεται γὰρ τοῖς
ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται
καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυ-
σθήσεται, [33] καὶ μαστιγώ-
σαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν,
καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀνα-
στήσεται. [34] καὶ αὐτοὶ οὐδὲν
τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ
ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ'
αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον
τὰ λεγόμενα.

[32] Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνον-
τες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προ-
άγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμ-
βοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφο-
βοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς
δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ
μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, [33] ὅτι
ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα,
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδο-
θήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς
γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν
αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐ-
τὸν τοῖς ἔθνεσιν [34] καὶ ἐμπαίξουσιν
αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ
μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦ-
σιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστή-
σεται.

[17] Καὶ ἀναβαίνων ὁ
Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα
παρέλαβεν τοὺς δώδεκα
κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ
εἶπεν αὐτοῖς· [18] ἰδοὺ
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσό-
λυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδοθήσε-
ται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
γραμματεῦσιν, καὶ κα-
τακρινοῦσιν αὐτὸν εἰς
θάνατον. [19] καὶ παραδώ-
σουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνε-
σιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ
μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶ-
σαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἐγερθήσεται.

§ 117.

AMBITIONEM FILIORUM ZEBEDAEI CONFUTAT.

Mc 10, 35—45. Mt 20, 20—28.

[35] Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ
Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες αὐτῷ· δι-
δάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποι-
ήσῃς ἡμῖν. [36] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετέ με
ποιήσω ὑμῖν; [37] οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δὸς ἡμῖν ἵνα

[20] Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν
Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυ-
νοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. [21] ὁ δὲ
εἶπεν αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ
ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ
δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βα-

---

13. B αυτων επι | ειπ. h. l. c. . . ℵBD etc . . ς post αποκρ. 15. η pr c. ℵCNX unc[12] it vg etc . . BDLZ etc om | ς ποιη. ο θελ. | η sec (et. ς[e] Gb) . . ς (Gb'', non ς[e]) ει c. B[3]HST etc 16. πρ. εσχατ. c. ℵBLZ etc . . ς add πολλοι γαρ εισι κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι c. CDN unc[13]

31. ιερουσ. c. ℵBDLR etc . . ς ιεροσολυμα 32. DL etc om και υβρισθ. | PR etc om και εμπτυσθ. 33. XΔ al[50] etc και τη τριτ. ημε. | L etc εγερθησετ. pro αναστησ.

32. οι δε (c. ℵBC*LΔ etc; ς και) ακ. εφ. . . DK etc om 33. Gb[00] τοις sec 34. κ. εμπτ. α. h. l. c. ℵBCLΔ al it[pl] vg etc . . ς post μαστ. αυ. | αποκτ. c. ℵBLΔ etc; ς add αυτον . . A[2]D etc om | με. τρ. ημ. (Gb'') . . ς τη τριτη ημερα

17. δωδ.: ς (Gb[0]) add μαθητας | και εν τ. οδ. c. ℵBLZ . . ς ε. τ. οδ. και 18. εισ θαν. c. ℵ . . ς θανατω . . B om 19. εγερθ. c. ℵC*LNZ . . ς αναστησ.

35. οι (BO add δυο) . . Ti om c. AKMNUXΠ* ς om αυτω sec | ℵ* om ινα usq δος ημιν | σε: ς om 36. τι θελ.: D om utrq | με ποιησω c. ℵ[c]B arm, item sine με CD al[10] . . ς ποιησαι με (Ti μ. ποι.) 37. ς ειπον

20. παρ c. ℵ rell omn . . Ti απ c. BD 21. δεξιων c. ℵB . . ς add σου | ευων. σου . . ς (= Gb) om σου c. D etc

εἷς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς σου ἐξ ἀριστερῶν κα-
θίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. 38 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν
τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ
βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; 39 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ·
δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ ποτή-
ριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ
βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 40 τὸ δὲ καθίσαι ἐκ
δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦ-
ναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. 41 καὶ ἀκούσαντες οἱ
δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰω-
άννου. 42 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς
λέγει αὐτοῖς· οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν
ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι
αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43 οὐχ οὕτως δέ
ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι
ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 44 καὶ ὃς ἂν θέλῃ
ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος.
45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν δια-
κονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

σιλείᾳ σου. 22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ
ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐ-
τῷ· δυνάμεθα. 23 λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν
ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δε-
ξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὐκ ἔστιν ἐμὸν
τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ
πατρός μου. 24 ἀκούσαντες δὲ οἱ δέκα ἠγα-
νάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. 25 ὁ δὲ
Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· οἴ-
δατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυ-
ριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιά-
ζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν·
ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι,
ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν
ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος·
28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν
διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

(**42 ss. 25 ss.** Lc 22, 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ
ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γε-
νέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν.)

§ 118.

PROPE HIERICHUNTEM SANAT CAECUM (DUOS CAECOS).

Lc 18, 35—43. Mc 10, 46—52. Mt 20, 29—34.

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγί-
ζειν αὐτὸν εἰς Ἰερειχὼ τυ-
φλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν
ὁδὸν ἐπαιτῶν. 36 ἀκούσας δὲ
ὄχλου διαπορευομένου ἐπυν-
θάνετο τί εἴη τοῦτο. 37 ἀπήγ-
γειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς
Ναζωραῖος παρέρχεται.

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰερειχώ. καὶ
ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἰερειχὼ
καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου
ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτιμαῖος,
τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ
τὴν ὁδόν. 47 καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς
ὁ Ναζαρηνός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν
καὶ λέγειν· υἱὲ Δαυεὶδ Ἰησοῦ, ἐλέη-

29 Καὶ ἐκπορευομένων
αὐτῶν ἀπὸ Ἰερειχὼ ἠκο-
λούθησεν αὐτῷ ὄχλος πο-
λύς. 30 καὶ ἰδοὺ δύο τυ-
φλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν
ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰη-
σοῦς παράγει, ἔκραξαν
λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς,

---

37. ς εκ δεξ. σου | σου sec h. l. c. ℵL; ς ante καθ. . . Ti om c. BDΔ etc | αριστ. c. BLΔ . . ς ευωνυμ. 38. η το (Gb'') . . ς και το 39. ς ειπον | ς το μεν ποτηρ. 40. η εξ . . ς και εξ | ευωνυμ. . . ς (=Gb) add μου 42. ς ο δε ιησ. προσκ. αυτ. 43. εστιν c. ℵBC*DLΔ etc . . ς εσται | αν c. ℵBDLΔ etc . . ς εαν | μεγ. γεν. c. ℵBC*LΔ . . ς γεν. μεγ. | ℵCXΔ εστω | ς διακ. υμ. 44. αν c. ℵBDΔ . . Gb εαν | υμων γεν. (D al ειναι) c. Δ(D)unc^{13} etc . . ℵBC*LΔ etc εν υμιν ειναι

22. μελλ. πιν. c. ℵBDLZ . . ς (=Gb) add και (unc^{pler} etc η) το βαπτισμα εγω βαπτιζομαι βαπτισθηναι 23. ς και λεγει | πιεσθε . . ς (=Gb) add και το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθησεσθε | και (BL etc η) εξ ευω. . . ς (Gb^{00}) add μου | τουτο c. CDΔ(UII*) etc . . ς om 24. ακ. δε c. ℵ^{c}LZ etc . . ς και ακ. 26. ς (=Gb) ο. ουτ. δε | εσται: BDZ εστιν | BD αν | εν υμ. sec: Ti υμων c. LZ | εσται sec (Gb'') . . Ti εστω c. ℵ^{c} unc^{mu} 27. ς εαν | εσται (Gb'') . . ς εστω

35. επαιτ. c. ℵBDL etc . . ς προσαιτων 36. DLQR unc^{4} τι αν ειη τουτ.

46. απ. ιερ.: Gb' εκειθεν c. D etc | ὁ: ς om | ς ο τυφλ. εκ. π. τ. οδ. προσαιτων 47. ναζαρ. c. BLΔ(D): ς ναζωραιος | υιε c. ℵBCLM^{mg}Δ . . ς υιος

30. ελεη. ημας c. ℵD etc . . ς add et Ti praem κυριε

38 καὶ ἐβόησεν λέγων· Ἰη-
σοῦ υἱὲ Δαυείδ, ἐλέησόν με.
39 καὶ οἱ προάγοντες ἐπετί-
μων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς
δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν·
υἱὲ Δαυείδ, ἐλέησόν με.
40 σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέ-
λευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς
αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ
ἐπηρώτησεν αὐτόν· 41 τί σοι
θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν·
κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. 42 καὶ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀνά-
βλεψον· ἡ πίστις σου σέσω-
κέν σε. 43 καὶ παραχρῆμα
ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει
αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. καὶ
πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶ-
νον τῷ θεῷ.

σόν με. 48 καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ
ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον
ἔκραζεν· υἱὲ Δαυείδ, ἐλέησόν με.
49 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· φωνή-
σατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν
λέγοντες αὐτῷ· θάρσει, ἔγειρε, φω-
νεῖ σε. 50 ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν
Ἰησοῦν. 51 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς εἶπεν· τί σοι θέλεις ποιήσω;
ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· ῥαββουνί,
ἵνα ἀναβλέψω. 52 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῷ· ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν
σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκο-
λούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

υἱὲ Δαυείδ. 31 ὁ δὲ ὄχλος
ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα
σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον
ἔκραξαν λέγοντες· κύριε,
ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυείδ.
32 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώ-
νησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν·
τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;
33 λέγουσιν αὐτῷ· κύριε,
ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ
ἡμῶν. 34 σπλαγχνισθεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν
ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐ-
θέως ἀνέβλεψαν, καὶ ἠκο-
λούθησαν αὐτῷ.

§ 119.

HIERICHUNTE VISIT ZACCHAEUM.

Lc 19, 1—10.

1 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰερειχώ. 2 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος,
καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ ἦν πλούσιος· 3 καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ
ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. 4 καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη
ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἤμελλεν διέρχεσθαι. 5 καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τό-
πον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν
τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. 6 καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. 7 καὶ ἰδόντες
πάντες διεγόγγυζον, λέγοντες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. 8 σταθεὶς δὲ
Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον· ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς
δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. 9 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰη-
σοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ· 10 ἦλθεν
γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

---

39. σιγηση c. BDLPX etc . . ς σιωπηση 40. ο ιησ. c. ℵLQR unc13 Or . . Ti ιησ. c. BD . . Δ om 41. τι . . ς praem λεγων

49. φωνησ. α. c. ℵBCLΔ etc . . αυτον φωνηθηναι | εγειρε (Gb'') . . ς -ραι 50. αναπηδησας . . ς αναστας 51. ς λεγει αυτω ο ιησ. | ς θελ. ποιησω σοι c. ADX unc10 | ς (=Gb) ραββονι 52. ευθυς c. ℵBLΔ . . ς -εως | αυτω c. ℵABCDLMmgΔ . . ς (=Gb) τω ιησου

30. υιε c. ℵCDEFLNΠ* (ℵLN ιησ. υι.) . . ς υιος 31. Ti σιωπησουσιν c. LNΔ | ς εκραζον | κυρ. h. l. c. ℵBDLZ . . ς post ημας | υιε c. ℵCDLN . . ς υιος 33. ανοιγ. et οι οφ. ημ. c. ℵBDLZ etc . . ς ανοιχθ. et ημ. οι οφ. 34. ομματ. c. BDLZ etc . . ς οφθαλμ. | ανεβλ.: ς add αυτων οι οφθαλμοι

2. κ. αυτος: D etc αυτ. | κ. ην c. ℵL syrcu cop go . . ς κ. ουτος ην, BKΠ etc κ αυτος 4. εις το c. ℵBL al e . . ς om | συκομορεαν (et. ςe Gb) c. ℵBLΔ etc . . Ti -μωρεαν, ς -μωραιαν | ς (=Gb) δι εκεινης 5. ειπεν c. ℵBL al cop arm . . ς praem ειδεν αυτον και (var mu) 7. ς απαντες 8. τα ημισεια (ℵB*Q -σια, Δ -σηα) c. ℵBLQΔ etc . . ς τα ημιση, ARΔ τα ημισυ | ς των υπαρχ. μου et διδ. τοις (B al12 om) πτωχ. 9. αβρααμ. c. ℵLR . . ς add εστιν

§ 120.

PARABOLA DE MINARUM (TALENTORUM) USU.

Lc 19, 11—28.

11 Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶσ εἶ-
πεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺσ εἶναι Ἰερουσαλὴμ
αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺσ ὅτι παραχρῆμα μέλλει
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. 12 εἶπεν
οὖν· ἄνθρωπόσ τισ εὐγενὴσ ἐπορεύθη εἰσ χώ-
ραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑπο-
στρέψαι. 13 καλέσασ δὲ δέκα δούλουσ ἑαυτοῦ
ἔδωκεν αὐτοῖσ δέκα μνᾶσ, καὶ εἶπεν πρὸσ αὐ-
τούσ· πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. 14 οἱ δὲ
πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν
πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντεσ· οὐ θέλομεν
τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ᾽ ἡμᾶσ. 15 καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν,
καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺσ δούλουσ τού-
τουσ οἷσ δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίσ τί
διεπραγματεύσατο. 16 παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτοσ
λέγων· κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο
μνᾶσ. 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε,
ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸσ ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν
ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. 18 καὶ ἦλθεν ὁ δεύ-
τεροσ λέγων· ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε
μνᾶσ. 19 εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ· καὶ σὺ ἐπάνω
γίνου πέντε πόλεων. 20 καὶ ὁ ἕτεροσ ἦλθεν λέ-
γων· κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκει-
μένην ἐν σουδαρίῳ· 21 ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι
ἄνθρωποσ αὐστηρὸσ εἶ, αἴρεισ ὃ οὐκ ἔθηκασ,
καὶ θερίζεισ ὃ οὐκ ἔσπειρασ. 22 λέγει αὐτῷ· ἐκ
τοῦ στόματόσ σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε.
ᾔδεισ ὅτι ἐγὼ ἄνθρωποσ αὐστηρόσ εἰμι, αἴρων
ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα;
23 καὶ διατί οὐκ ἔδωκάσ μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ
τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ
ἔπραξα. 24 καὶ τοῖσ παρεστῶσιν εἶπεν· ἄρατε
ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰσ δέκα

Mt 25, 14—30.

14 Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωποσ ἀποδημῶν ἐκάλε-
σεν τοὺσ ἰδίουσ δούλουσ καὶ παρέδωκεν αὐτοῖσ
τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, 15 καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν
πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ
κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐ-
θέωσ 16 πορευθεὶσ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν
ἠργάσατο ἐν αὐτοῖσ καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε
τάλαντα. 17 ὡσαύτωσ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα
δύο. 18 ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν
καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
19 μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριοσ τῶν
δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ᾽ αὐ-
τῶν. 20 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λα-
βὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων·
κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκασ, ἴδε
ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. 21 ἔφη αὐτῷ
ὁ κύριοσ αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ,
ἐπὶ ὀλίγα ἦσ πιστόσ, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω.
εἴσελθε εἰσ τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 22 προσ-
ελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν· κύριε,
δύο τάλαντά μοι παρέδωκασ, ἴδε ἄλλα δύο τά-
λαντα ἐκέρδησα. 23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριοσ αὐτοῦ·
εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦσ πι-
στόσ, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰσ
τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 24 προσελθὼν δὲ
καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼσ εἶπεν· κύριε,
ἔγνων σε ὅτι σκληρὸσ εἶ ἄνθρωποσ, θερίζων
ὅπου οὐκ ἔσπειρασ, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διε-
σκόρπισασ· 25 καὶ φοβηθεὶσ ἀπελθὼν ἔκρυψα
τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεισ τὸ σόν.
26 ἀποκριθεὶσ δὲ ὁ κύριοσ αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ·
πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ᾔδεισ ὅτι θερίζω
ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διε-
σκόρπισα; 27 ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά

---

11. αυτον h. l. c ℵBL etc . . ς ante ειναι 13. εν ω (Gb'') . . ς εωσ 15. δεδωκει c. ℵBDL etc (Or εδεδ.) . . ς εδωκεν | γνοι c. ℵBDL . . ς γνω | τισ τι διεπραγματευσατο (R -σαντο) c. AR unc^{13} etc . . ℵBDL etc τι -σαντο 16. δεκ. προσηργ. (et. ADE*R) c. ℵBL etc . . ς προσειργ. δεκ. μν. 17. ευγε c. BD al^{3} (it vg) Or . . ς ευ | ℵM etc δουλ. αγ. 18. κυρ. h. l. c. ℵBL . . ς post λεγων 19. επ. γιν. c. ℵBL etc . . ς γιν επ. 20. ς και ετεροσ 22. λεγει (Gb'') . . ς λεγ. δε 23. μου το αργ. c. ℵABL etc . . ς τ. α. μ. | τραπεζαν . . ς (Gb^{00}) praem την | καγω c. ℵBD . . ς και εγω | αυ. επραξ. (A ανεπρ.) c. ℵABL etc . . ς επρ. αυ.

15. 16. ευθ. πορ. c. ℵ*B it^{2} (al^{5} it^{5} etc ευθ. δε πο.) . . ς ευθεωσ. πο. δε | ηργασ. c. ℵ*B*DL . . ς ειργ. | εποι. c. ℵ*A* unc^{14} . . ℵ^{c}A^{2}BCDL εκερδησ. | ταλ. sec: Gb^{0} c. BL etc 17. ωσαυτ. c. ℵ*C*L etc . . ς add και, A etc δε και | εκερδ. c. ℵBC*L . . ς (Gb^{0}) add και αυτοσ 18. γην c. ℵBC* (την γ.) L etc . . ς εν τη γη | εκρ. (Gb') . . ς απεκρ. 19. ς χρο. πολ. et μ. αυτ. λογ. 20. εκερδ. (D it^{pler} vg επεκερδ.) c. ℵBDL etc . . ς (Gb^{0}) add επ αυτοισ 21. ς (=Gb) εφ. δε | A* etc ευγε, item post 22. προσελθ. c. ℵ*B al . . ς add δε | δυ. ταλ. (Gb') c. ABCLΔΠ . . ς add λαβων | εκερδ. (D it^{1} επεκερδ.) c. ℵBDL etc . . ς add επ αυτοισ 27. σε ουν c. ℵBCL . . ς ουν σε | τα αργυρια c. ℵ*B syr^{P} . . ς το αργυριον

μνᾶσ ἔχοντι. 25 καὶ εἶπαν αὐτῷ· κύριε, ἔχει
δέκα μνᾶσ. 26 λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι
δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντοσ καὶ ὃ
ἔχει ἀρθήσεται. 27 πλὴν τοὺσ ἐχθρούσ μου
τούτουσ τοὺσ μὴ θελήσαντάσ με βασιλεῦσαι
ἐπ' αὐτοὺσ ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε
αὐτοὺσ ἔμπροσθέν μου.
28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν,
ἀναβαίνων εἰσ Ἱεροσόλυμα.

μου τοῖσ τραπεζείταισ, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομι-
σάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28 ἄρατε οὖν ἀπ'
αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ
δέκα τάλαντα. 29 τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθή-
σεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχον-
τοσ, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 30 καὶ
τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰσ τὸ σκότοσ
τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸσ καὶ ὁ
βρυγμὸσ τῶν ὀδόντων.

§ 121.

BETHANIAE INTER EPULAS A MARIA UNGITUR.

Ioн 11, 55—57.

Ioн 12, 1—11. Mc 14, 3—9. Mт 26, 6—13.

55 Ἦν δὲ ἐγγὺσ τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰσ Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆσ
χώρασ πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούσ. 56 ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ'
ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότεσ· τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰσ τὴν ἑορτήν; 57 δεδώκεισαν
δὲ οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰσ ἵνα ἐάν τισ γνῷ ποῦ ἐστιν μηνύσῃ, ὅπωσ πιάσωσιν
αὐτόν.

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦσ πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ
πάσχα ἦλθεν εἰσ Βηθανίαν, ὅπου ἦν
Λάζαροσ, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦσ.
2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ
ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαροσ εἷσ
ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. 3 ἡ
οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρ-
δου πιστικῆσ πολυτίμου ἤλειψεν τοὺσ
πόδασ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖσ
θριξὶν αὐτῆσ τοὺσ πόδασ αὐτοῦ· ἡ δὲ
οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆσ ὀσμῆσ τοῦ μύ-
ρου. 4 λέγει δὲ Ἰούδασ ὁ Ἰσκαριώτησ,
εἷσ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων
αὐτὸν παραδιδόναι· 5 διατί τοῦτο τὸ μύ-
ρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ
ἐδόθη πτωχοῖσ; 6 εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι
περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ'

3 Καὶ ὄντοσ αὐτοῦ ἐν
Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σί-
μωνοσ τοῦ λεπροῦ, κατα-
κειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ
ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου
νάρδου πιστικῆσ πολυτε-
λοῦσ· συντρίψασα τὸν ἀλά-
βαστρον κατέχεεν αὐτοῦ
τῆσ κεφαλῆσ. 4 ἦσαν δέ
τινεσ ἀγανακτοῦντεσ πρὸσ
ἑαυτούσ· εἰσ τί ἡ ἀπώ-
λεια αὕτη τοῦ μύρου γέ-
γονεν; 5 ἠδύνατο γὰρ τοῦ-
το τὸ μύρον πραθῆναι ἐπά-
νω δηναρίων τριακοσίων
καὶ δοθῆναι τοῖσ πτωχοῖσ·
καὶ ἐνεβριμοῦντο αὐτῇ.

6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενο-
μένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰ-
κίᾳ Σίμωνοσ τοῦ λεπροῦ,
7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ
ἔχουσα ἀλάβαστρον μύ-
ρου πολυτίμου καὶ κατέ-
χεεν ἐπὶ τῆσ κεφαλῆσ αὐ-
τοῦ ἀνακειμένου. 8 ἰδόν-
τεσ δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγα-
νάκτησαν λέγοντεσ· εἰσ
τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; 9 ἐ-
δύνατο γὰρ τοῦτο πρα-
θῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆ-
ναι πτωχοῖσ. 10 γνοὺσ δὲ
ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐτοῖσ·
τί κόπουσ παρέχετε τῇ
γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν

---

25. ειπαν c. ℵBL . . ς -ον 26. λεγω c. ℵBL etc . . ς add γαρ | αρθησ. c. ℵ*BL etc . . ς add απ αυτου 27. τουτουσ . . ς εκεινουσ | ℵMS al^2 κατασφαξετε | αυτουσ: ς om

29. του δε μη (Gb″) c. ℵBDL . . ς απο δε του μη 30. ς (=Gb) εκβαλλετε

55. Gb^0 προ τ. πα. c. minusc^4 Chr Cyr 56. ελεγαν c. ℵD . . ς -γον 57. δεδω. δε . . ς add και | εντολασ c. ℵBIM al syr$^{p\,mg}$ Or^2 . . ς -λην

1. λαζαρ. c. ℵBLX it^3 etc . . ς add ο τεθνηκωσ | ιησ. c. ℵB, item ο ιησ. ADIL unc^4 . . ς om 2. εκ c. ℵBL etc . . ς om | ς (=Gb) συνανακειμ. αυτω 4. λεγ. δε c. ℵB cop go . . ς λεγ. ουν (it^3 al και λεγ.) . . L al^2 it^2 al λε. | ιουδ. ο ισκ. c. ℵBL etc . . ς ιουδ. σιμωνοσ (Gb^{00}) ισκ. | εισ εκ (BLQ om) τ. μ. αυ. h. l. c. ℵBL etc . . ς ante ιουδ.

3. συντριψ. c. ℵBL . . ς και συντρ. | τον c. ℵ*AD unc^{11} . . Ti την c. ℵ^{c}BC LΔ, ς το | ς αυτου κατα τησ κε. 4. πρ. εαυτ. c. ℵBC*L etc . . ς add και λεγοντεσ (D al ελεγον) 5. ς (=Gb) om το μυρ. | δην. τρ. c. ℵCDL . . ς τρ. δην. | ενεβριμουντο c. ℵC* al^1 . . ς -μωντο

7. ς αλαβ. μυρ. εχου. | πολυτιμου . . ς βαρυτιμου | ς επ. την κεφαλην 8. οι μαθ. . . ς (Gb^{00}) add αυτου 9. ς ηδυν. | τουτο . . ς (=Gb) add το μυρον | πτωχοισ . . Gb′ Ti τοισ πτ.

ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον
ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. 7εἶ-
πεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς
τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τη-
ρήσῃ αὐτό· 8τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάν-
τοτε ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάν-
τοτε ἔχετε.
9Ἔγνω οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν
Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ
διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὸν
Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.
10ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ
τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, 11ὅτι πολλοὶ
δι᾽ αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπί-
στευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

6ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφε-
τε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους
παρέχετε; καλὸν ἔργον
ἠργάσατο ἐν ἐμοί. 7πάν-
τοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς
ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν καὶ
ὅταν θέλητε δύνασθε εὖ
ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάν-
τοτε ἔχετε. 8ὃ ἔσχεν ἐποί-
ησεν· προέλαβεν μυρίσαι
μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐν-
ταφιασμόν. 9ἀμὴν δὲ λέ-
γω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυ-
χθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς
ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ
ἐποίησεν αὕτη λαληθήσε-
ται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

ἠργάσατο εἰς ἐμέ. 11πάν-
τοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς
ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν, ἐμὲ
δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
12βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ
μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώ-
ματός μου πρὸς τὸ ἐν-
ταφιάσαι με ἐποίησεν.
13ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου
ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέ-
λιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ
κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ
ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνη-
μόσυνον αὐτῆς.

---

6. εχων c. ℵBDLQ etc . . ς ειχεν και 7. ινα et τηρηση (Gb') . . ς τετηρηκεν sine ινα 8. D om versum 9. ο οχλ. c. ℵB*L . . ς οχλ.

6. ηργ. c. ℵ*B*D . . ς ειργ. | εν εμοι . . ς (=Gb) εις εμε 7. ευ c. ℵ* . . ς praem αυτους, CDUΓΔ αυτοις, ℵcBL sah cop αυτοις παντοτε 8. ς (=Gb) ειχεν | εποι. c. ℵBL etc . . ς praem αὕτη | Ti τ. σω. μου c. ℵBDLM^2 9. δε . . ς om | εαν (Gb") . . ς αν | ς το ευαγγ. τουτο

10. ηργασ. c. ℵ*B*D . . ς ειργασ. 11. Gb' τους πτ. γαρ παντ.

PARS III. RES ULTIMAE:

A SOLEMNI CHRISTI INTROITU IN URBEM USQUE AD REDITUM IN CAELUM.

A: A SOLEMNI INTROITU USQUE AD COENAM ULTIMAM.

§ 122.

SOLEMNITER INGREDITUR HIEROSOLYMAM.

Ioh 12, 12—19. Mc 11, 1—11. Lc 19, 29—44. Mt 21, 1—11.

[12] Τῇ ἐπαύριον
ὄχλος πολὺς ὁ
ἐλθὼν εἰς τὴν
ἑορτήν, ἀκούσαν-
τες ὅτι ἔρχεται
Ἰησοῦς εἰς Ἱερο-
σόλυμα, [13] ἔλαβον
τὰ βαΐα τῶν φοι-
νίκων καὶ ἐξῆλ-
θον εἰς ὑπάντη-
σιν αὐτῷ, καὶ
ἐκραύγαζον· ὠ-
σαννά, εὐλογη-
μένος ὁ ἐρχόμε-
νος ἐν ὀνόματι
κυρίου, καὶ ὁ βα-
σιλεὺς τοῦ Ἰσ-
ραήλ. [14] εὑρὼν
δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀ-
νάριον ἐκάθισεν
ἐπ' αὐτό, καθώς
ἐστιν γεγραμμέ-
νον· [15] μὴ φοβοῦ,
θυγάτηρ Σιών·
ἰδοὺ ὁ βασι-
λεύς σου ἔρχε-
ται καθήμενος
ἐπὶ πῶλον ὄνου.

---

12. ιησ. (Gb'') . . ς ο ιησ. 13. εκραυγ. (ς εκραζον) . . ℵADKQXΠ etc add λεγοντες | και ο c. ℵB LQ etc, ς ο c. D KXΠ etc . . A unc[10] etc om κ. ο, Gb[00] 15. ς θυγατερ

[1] Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν
εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ
εἰς Βηθανίαν πρὸς τὸ
ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀπο-
στέλλει δύο τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ [2] καὶ λέγει
αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς
τὴν κώμην τὴν κατέ-
ναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς
εἰσπορευόμενοι εἰς αὐ-
τὴν εὑρήσετε πῶλον
δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐ-
δεὶς ἀνθρώπων οὔπω
κεκάθικεν· λύσατε αὐ-
τὸν καὶ φέρετε. [3] καὶ
ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· τί
ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε·
ὁ κύριος αὐτοῦ χρεί-
αν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐ-
τὸν ἀποστέλλει πάλιν

---

1. ς ιερουσαλημ | κ. ε. βηθαν. (Gb') c. D it[pler] vg Or[2] et[dis] . . ς εις (A και ε.) βηθφαγη και (ℵC add εις) βηθαν. 2. ς ευθεως | ουδ. α. ουπω c. ℵC etc et (ουδ. ο. α., ουπ. ουδ. α.) BLΔ, KΠ etc (A ουδ. πωποτ. α.) . . ς om ουπ. c. D unc[10] | ℵBCLΔ εκαθισεν | λυσατε etc (Gb'') . . ς λυσαντες αυτον αγαγετε 3. ειπατε c. BΔ al[3] it[6] aeth . . ς add οτι | ς ευθεως et (=Gb) αποστελει | παλ. c. ℵBC*DLΔ Or[2] . . ς om

[29] Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγι-
σεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθα-
νίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλού-
μενον ἐλαιών, ἀπέστειλεν
δύο τῶν μαθητῶν [30] εἰπών·
ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι
κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι
εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον,
ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώ-
πων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες
αὐτὸν ἀγάγετε. [31] καὶ ἐάν τις
ὑμᾶς ἐρωτᾷ· διατί λύετε;
οὕτως ἐρεῖτε· ὅτι ὁ κύριος
αὐτοῦ χρείαν ἔχει. [32] ἀπελ-
θόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι
εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς·
[33] λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶ-
λον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ
πρὸς αὐτούς· τί λύετε τὸν
πῶλον; [34] οἱ δὲ εἶπαν· ὅτι ὁ
κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.
[35] καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν
Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες αὐ-
τῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶ-
λον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν.
[36] πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπε-
στρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν
ἐν τῇ ὁδῷ. [37] ἐγγίζοντος δὲ
αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβά-
σει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν

---

29. ς ελαιων | μαθ. c. ℵ BL etc . . ς add αυτου 30. ειπων . . ℵBDL etc λεγων | και c. BDL . . ς om 31. ερειτε c. ℵBDFLR etc . . ς (Gb[0]) add αυτω 33. ς ειπον 34. ς ειπον | οτι c. ℵA BDKLMΠ etc . . ς om 35. ς επιρριψ. | αυτων c. ℵBDLA etc . . ς εαυτ.

[1] Καὶ ὅτε ἤγγισαν
εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ
ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ
εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαι-
ῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέ-
στειλεν δύο μαθητὰς
[2] λέγων αὐτοῖς· πορεύ-
εσθε εἰς τὴν κώμην
τὴν ἀπέναντι ὑμῶν,
καὶ εὐθὺς εὑρήσετε
ὄνον δεδεμένην καὶ
πῶλον μετ' αὐτῆς· λύ-
σαντες ἀγάγετέ μοι.
[3] καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴ-
πῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ
κύριος αὐτῶν χρείαν
ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀπο-
στελεῖ αὐτούς. [4] τοῦ-
το δὲ γέγονεν ἵνα πλη-
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ
τοῦ προφήτου λέγον-
τος· [5] εἴπατε τῇ θυ-
γατρὶ Σιών· ἰδοὺ ὁ
βασιλεύς σου ἔρχεταί

---

1. βηθφ. c. ℵB*D unc[9] etc . . Ti βηθσφ. c. B[3]N* unc[7] (L βησφ.) | εις το c. BC[2] ([1]latet) etc . . ς προς το | ιησ. c. BDEHV etc . . ς ο ιησ. 2. πορευεσθ. (Gb') . . ς πορευθητε ς απεναντι c. N unc[12] | ευθυσ c. ℵLZ . . ς -εως | BD al[2] αγετε 3. ευθυσ c. ℵBL . . ς -εως | Gb αποστελλει 4. του. δε c. ℵC*DLZ etc . . ς (Gb[00]) add ολον

16 ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ᾽ ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦσ, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ᾽ αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. 17 ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλοσ ὁ ὢν μετ᾽ αὐτοῦ ὅτι τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλοσ, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸσ ἑαυτούσ· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμοσ ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

ὧδε. 4 καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸσ τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καί τινεσ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖσ· τί ποιεῖτε λύοντεσ τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖσ καθὼσ εἶπεν ὁ Ἰησοῦσ· καὶ ἀφῆκαν αὐτούσ. 7 καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸσ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτόν. 8 καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰσ τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδασ, κόψαντεσ ἐκ τῶν ἀγρῶν. 9 καὶ οἱ προάγοντεσ καὶ οἱ ἀκολουθοῦντεσ ἔκραζον· ὡσαννά, εὐλογημένοσ ὁ ἐρχόμενοσ ἐν ὀνόματι κυρίου· 10 εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸσ ἡμῶν Δαυείδ, ὡσαννὰ ἐν τοῖσ ὑψίστοισ.

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰσ Ἱεροσόλυμα εἰσ τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενοσ πάντα, ὀψὲ ἤδη οὔσησ τῆσ ὥρασ, ἐξῆλθεν εἰσ Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθοσ τῶν μαθητῶν χαίροντεσ αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, 38 λέγοντεσ· εὐλογημένοσ ὁ βασιλεὺσ ἐν ὀνόματι κυρίου· ἐν οὐρανῷ εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοισ. 39 Καί τινεσ τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸσ αὐτόν· διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖσ μαθηταῖσ σου. 40 καὶ ἀποκριθεὶσ εἶπεν· λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν. 41 καὶ ὡσ ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτήν, λέγων 42 ὅτι εἰ ἔγνωσ καὶ σὺ καίγε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ τὰ πρὸσ εἰρήνην σου· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. 43 ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, 44 καὶ ἐδαφιοῦσίν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆσ ἐπισκοπῆσ σου.

Ioh 13 c. pp.: Ps 118, 25 s.
Item 15 c. pp.: Zach 9, 9.

σοι πραΰσ καὶ ἐπιβεβηκὼσ ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. 6 πορευθέντεσ δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντεσ καθὼσ προσέταξεν αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ, 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστοσ ὄχλοσ ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδουσ ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρωσαν ἐν τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντεσ αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντεσ ἔκραζον λέγοντεσ· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυείδ, εὐλογημένοσ ὁ ἐρχόμενοσ ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖσ ὑψίστοισ. 10 Καὶ εἰσελθόντοσ αὐτοῦ εἰσ Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλισ λέγουσα· τίσ ἐστιν οὗτοσ; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· οὗτόσ ἐστιν ὁ προφήτησ Ἰησοῦσ ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆσ Γαλιλαίασ.

---

16. ταυτα c. ℵBLQ etc . . ς (Gb^0) add δε | αυτ. οι μα. c. ℵB . . ς οι μα. αυτ. | ς ο ιησ. 17. οτι (et. ςe Gb) c. DE*KLΠ it^5 etc . . ς Gb' Ti οτε c. ℵAB unc^{11} etc 18. ς (=Gb) ηκουσε 19. ειπαν c. ℵB . . ς -ον | DLQX etc ο κο. ολοσ

4. ς απηλθ. δε | τον c. ℵCΔ etc . . Gb Ti om | την: Ti om c. BLΔ etc 6. ς ειπον | ειπεν (Gb''): ς ενετειλατο 7. φερ. c. ℵ^c BLΔ Or; ℵ*c al^9 αγουσ. (Gb'): ς ηγαγον | ς επεβαλον | ς εκ. επ αυτω 8. ς πολλ. δε | ς στοιβαδ. | κοψ. etc c. ℵB(C)LΔ . . ς εκοπτον εκ τ. δενδρων και εστρωννυον εισ την οδον 9. εκραζον: ς (Gb^0) add λεγοντεσ 10. βασιλεια: ς (=Gb) add εν ονοματι κυριου 11. ς (Gb^{00}) ε. ιεροσ. ο ιησουσ | ς και εισ το | οψε: ς οψιασ

37. πασων: BD παντων 38. ο βασ. c. ℵ(H) al it^2 Or . . ς ο ερχομενοσ (B add ο) βα. (D etc ο ερχ. ε. ο. κυ. ευλογημ. ο βα.) | εν ουρ. ειρ. c. ℵBL Or . . ς ει. ε. ου. 39. ς ειπον 40. ειπ. c. ℵBL etc . . ς add αυτοισ | ς σιωπησωσιν | κραξουσ. c. ℵBL . . ς κεκραξονται 41. ς επ αυτη 42. και συ καιγε εν τ. η. σου (Gb^0) ταυ.: ℵB (D)L Or εν τ. ημ. ταυτ. και συ | σου sec: ℵBL etc om 43. παρεμβ. c. ℵC*L etc . . ς περιβ. 44. λιθον sec . . ς λιθω | ε. σοι h. l. c. ℵBDL etc: ς post αφη.

5. και pr: Ti om c. D it^6 etc | επι sec: ς om 6. προσετ. c. ℵLZ unc^{14} Or^3 . . Ti συνετ. c. BCD al^2 7. επ αυτων (D -ον) c. ℵBDLZ . . ς επανω αυτ. | ιματ. c. ℵBD etc . . ς add αυτων | ς^e (=Gb) επεκαθισαν 8. εστρωσαν sec c. ℵ*D(Δ) . . ς εστρωννυον 9. αυτον . . ς om 11. ο προ. ιησ. c. ℵBD . . ς ιησ. ο προ.

§ 123.

IMPRECATIO FICI.

Mc 11, 12—14. Mt 21, 18. 19.

12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθα-
νίας ἐπείνασεν. 13 καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν
ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ,
καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ὁ γὰρ
καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ·
μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι.
καὶ ἤκουον μαθηταὶ αὐτοῦ.

18 Πρωὶ δὲ ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν
ἐπείνασεν. 19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ
τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν
εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ
λέγει αὐτῇ· οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς
γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη
παραχρῆμα ἡ συκῆ.

§ 124.

PURGATIO TEMPLI.

Mc 11, 15—19. Lc 19, 45—48. 21, 37 s. Mt 21, 12—17.

15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερο-
σόλυμα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ
ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς
πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγορά-
ζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς
τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν
καὶ τὰς καθέδρας τῶν πω-
λούντων τὰς περιστερὰς κα-
τέστρεψεν, 16 καὶ οὐκ ἤφιεν
ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ
τοῦ ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὐ γέγρα-
πται ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος
προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν
τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποι-
ήκατε αὐτὸν σπήλαιον λη-
στῶν. 18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρ-
χιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς,
καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν
ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ
αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος

45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ
ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν
τοὺς πωλοῦντας, 46 λέ-
γων αὐτοῖς· γέγραπται·
καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου
οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς
δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπή-
λαιον λῃστῶν.
47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ
καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ·
οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
γραμματεῖς ἐζήτουν αὐ-
τὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶ-
τοι τοῦ λαοῦ, 48 καὶ οὐχ
εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν·
ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέ-
μετο αὐτοῦ ἀκούων.
21, 37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέ-
ρας ἐν τῷ ἱερῷ διδά-
σκων, τὰς δὲ νύκτας

12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱε-
ρὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν πάντας
τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν
τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν
κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς
καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περι-
στεράς, 13 καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγρα-
πται· ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε
σπήλαιον λῃστῶν. 14 καὶ προσῆλθον
αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ,
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες
δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς
παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ
καὶ λέγοντας· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυείδ,
ἠγανάκτησαν, 16 καὶ εἶπαν αὐτῷ·
ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς λέγει αὐτοῖς· ναί· οὐδέποτε
ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ στόματος νηπίων
καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;

---

13. απο . . ς (=Gb†) om | ς ευρ. τι | ο γαρ etc c. ℵBC*LΔ etc . . ς ου γαρ ην καιρ. συκ. 14. αποκρ. . . ς (=Gb) add ο ιησ. | ς εκ σου εισ τ. αι. | ςe (non Gb) ουδεισ

18. πρωι c. ℵ*BD . . ς πρωιασ | επαναγαγ. c. ℵ*B*L . . ς επαναγων 19. ου c. BL . . ς om c. ℵCD unc[12]

15. εισελθ. . . ς (=Gb) add ο ιησ. | ς om τουσ sec 17. κ. ελεγ. c. ℵBCLΔ etc . . ς λεγων | αυτοισ: B al[1] it[2] arm om | οτι: CD etc om | πεποι. c. BLΔ Or . . ς εποιησατε 18. οι αρχ. κ. οι γρ. (Gb′) . . ς οι γρ. κ. οι αρχ. | ς απολεσουσιν | πασ γαρ . . ς οτι πασ

45. πωλ. c. ℵBCL . . ς (Gb[00]) add εν αυτω, item add (Gb[00]) και αγοραζοντασ: om c. ℵBL etc 46. και εσται usq πρ. c. ℵc (*om κ. εστ.) BLR etc . . ς οτι (ςe, sed ς om) ο οικ. μ. οικ. πρ. εστιν 48. εξεκρεμετο c. ℵB . . ς -ματο 37. BK etc διδ. ε. τ. ιερω

12. ς ο ιησ. | τ. θεου (et Or[3]) . . ℵBL al vv mu Or[2] om 13. ποιειτε c. ℵBL etc . . ς εποιησατε 14. Gb″ χωλ. κ. τυφλ. 15. τουσ sec c. ℵBD LN . . ς om 16. ς ειπον | οτι . . ℵD al[6] it[5] etc om

ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ
αὐτοῦ.
19 Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο,
ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

17: Es 56, 7. Ier 7, 11.

ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς
τὸ ὄρος τὸ καλούμενον
ἐλαιών. 38 καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ὤρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν
τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

46: Es 56, 7. Ier 7, 11.

17 καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν
ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ
ηὐλίσθη ἐκεῖ.

13: Es 56, 7. Ier 7, 11. 16: Ps 8, 3.

§ 125.

FICU VERBO AREFACTA DE FIDEI POTESTÁTE DISSERIT.

Mc 11, 20—25. Mt 21, 20—22. (6, 14 s.)

20 Καὶ παραπορευόμενοι πρωῒ εἶδον τὴν συ-
κῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. 21 καὶ ἀναμνησθεὶς
ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· ῥαββεί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν
κατηράσω ἐξήρανται. 22 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰη-
σοῦς λέγει αὐτοῖς· ἔχετε πίστιν θεοῦ. 23 ἀ-
μὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ·
ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ
μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πι-
στεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ· 24 διὰ
τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ
αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται
ὑμῖν. 25 καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφί-
ετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παρα-
πτώματα ὑμῶν.

20 Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασεν λέ-
γοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ;
21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακρι-
θῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ
κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· ἄρθητι καὶ βλή-
θητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· 22 καὶ πάν-
τα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύ-
οντες λήμψεσθε.
(6, 14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ
παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀν-
θρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ πα-
ραπτώματα ὑμῶν.)

§ 126.

PRIMORES POPULI QUAESTIONE DE IOHANNE BAPTISTA PERTURBAT.

Mc 11, 27—33. Mt 21, 23—27. Lc 20, 1—8.

27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς
Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ
περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται
πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτε-
ροι, 28 καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἐν

23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς
τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ δι-
δάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες·
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;
καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξου-

1 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν
ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ
τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐ-
αγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ
ἱερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν
τοῖς πρεσβυτέροις, 2 καὶ εἶπαν

---

18. εξεπλησσοντ. c. ℵMΔ etc . . ς -σετο 19. οταν . . ς οτε | ABKM*ΔΠ etc εξεπορευοντο

20. ς πρ. παραπ. 22. ς (=Gb) om ὁ | εχετε . . ℵD etc praem ει 23. αμην: ς add γαρ | οτι: ℵD etc om | ς πιστευση | ο λαλει: ς α λεγει | εστ. αυτω: ς (Gb⁰) add ο εαν ειπη 24. ς οσα αν (Gb⁰⁰) προσευχομενοι (Gb' -χεσθε κ.) et λαμβανετε (Gb' ελαβ.) 25. ς στηκητε, ℵ στητε 26. ς εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν c. ACD unc^{pl} etc: om c. ℵBLSΔ al^{10} it^{3} cop al

28. ελεγ. c. ℵBCLΔ etc . . ς λεγουσιν

17. εξω τ. πολεως (ℵ^{a}): ℵ* om

22. αν c. ℵBHUΘ^{c} etc . . Ti εαν (D om) (15. ανθρωπ. c. ℵD al it^{pl} vg al . . ς add τα παραπτωματα αυτων)

23. ελθοντοσ α. c. ℵBCDL al Or^{2} . . ς ελθοντι αυτω

1. ημερων: ς (Gb⁰) add εκεινων | ιερεισ (Gb⁰) c. A unc^{11} . . ς αρχιερεισ 2. ς ειπον

ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ
τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην
ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; 29 ὁ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐπε-
ρωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ
ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
30 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ
οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων;
ἀποκρίθητέ μοι. 31 καὶ ἐλογί-
ζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες·
ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ,
ἐρεῖ· διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύ-
σατε αὐτῷ; 32 ἀλλὰ εἴπωμεν·
ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβοῦντο τὸν
λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν
Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης
ἦν. 33 καὶ ἀποκριθέντες τῷ
Ἰησοῦ λέγουσιν· οὐκ οἴδαμεν.
καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς·
οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ
ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

σίαν ταύτην; 24 ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρω-
τήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα,
ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν
ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιῶ· 25 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰω-
άννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ
ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογί-
ζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες·
26 ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ,
ἐρεῖ ἡμῖν· διατί οὖν οὐκ ἐπι-
στεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπω-
μεν· ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα
τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ὡς
προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάν-
νην. 27 καὶ ἀποκριθέντες τῷ
Ἰησοῦ εἶπαν· οὐκ οἴδαμεν.
ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· οὐδὲ
ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξου-
σίᾳ ταῦτα ποιῶ.

λέγοντες πρὸς αὐτόν· εἰπὸν
ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι
τὴν ἐξουσίαν ταύτην; 3 ἀπο-
κριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον,
καὶ εἴπατέ μοι· 4 τὸ βάπτι-
σμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν
ἢ ἐξ ἀνθρώπων; 5 οἱ δὲ συνε-
λογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέ-
γοντες ὅτι ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ
οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί οὐκ ἐπι-
στεύσατε αὐτῷ; 6 ἐὰν δὲ εἴπω-
μεν· ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς
ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πε-
πεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην
προφήτην εἶναι. 7 καὶ ἀπεκρί-
θησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 8 καὶ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐδὲ
ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξου-
σίᾳ ταῦτα ποιῶ.

§ 127.

PARABOLA DE DUOBUS FILIIS IN VINEAM MISSIS.

Mt 21, 28—32.

28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο· προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· τέκνον,
ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω· ὕστερον μεταμε-
ληθεὶς ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἐγὼ κύ-
ριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν· ὁ πρῶτος.
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν
βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε
αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε
ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

---

28. η τισ c. ℵBLΔ etc . . ς και τισ | εδωκ. h. l. c. Δ unc^{13} . . ℵBCLM^{mg}SΔ post σοι 29. ιησ. c. ℵBCLΔ . . ς add αποκριθεισ | υμασ c. BC^{vi}LΔ etc . . ς υμ. (AKΠ post κα.) καγω (unc^{mu} etc και εγ.) 30. το sec: ς om 31. διελογ. . . ς ελογιζ. (ℵ* et ℵ^{cb} προσελ.) | ουν . . Ti om 32. αλλα: ς αλλ εαν (Gb^{00}) | λαον: ℵBCN οχλον | ℵCDN παντ. | οντ. (ℵ*N om) οτι πρ. ην c. ℵ^{c}BCL . . ς οτ. οντ. πρ. ην 35. ς λεγ. τω ιησ. | λεγει: ς αποκριθεισ λεγ.

24. δε . . Ti om c. LZ etc 25. το sec c. ℵBCZ etc . . ς om | παρ c. ℵCD unc^{pl} etc . . BLM^{mg}SZ etc εν 26. ουν c. ℵB CZ unc^{11} etc . . DL etc om | ς εγ. τον ιω. ωσ προφ. 27. ειπαν c. ℵD . . ς -ον

2. λεγοντεσ h. l. c. ℵBL; ς post πρ. αυτον . . CD etc om | ειπον (c. ℵ^{a} et^{o} BLR, ς ειπε) ημιν . . ℵ*C om 3. λογ. (Gb') . . ς ενα λο. (Δ unc^{5} λο. εν.) 4. το sec: ς om 5. ℵCD etc συνελογιζοντο | διατι (Gb'): ς add ουν 6. ο λα. απ. c. ℵB DL . . ς πασ ο λα.

28. προσελθ. c. ℵ*LZ etc . . ς και πρ. | αμπελ. (Gb'') . . ς add μου 29. υστερ. c. ℵ(B)H etc . . ς add δε | ου etc . . B al^{7} etc εγω κυριε, και ουκ απηλθεν, et postea (v. 30): ου θελω, υστ. (al add δε) μεταμ. απηλθ. 30. ς και προσελθ. | ετερω c. ℵ*C*D unc^{9} etc . . ς (=Gb') δευτερω c. ℵ^{o}BZ unc^{5} etc 31. ς λεγ. αυτω | ο πρωτ. c. ℵCL unc^{12} etc („ver. exempl.“ ap Hier) . . B ο υστεροσ, D etc ο εσχατοσ 32. ς πρ. υμ. ιωανν. | ου c. ℵCL unc^{12} etc . . B al^{10} it^{pler} al ουδε, D it^{2} om

§ 128.

PARABOLA DE VINITORIBUS HEREDEM NECANTIBUS.

Mт 21, 33—46. Mc 12, 1—12. Lc 20, 9—19.

33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκού-
σατε. ἄνθρωποσ ἦν οἰκοδεσπό-
τησ, ὅστισ ἐφύτευσεν ἀμπελῶ-
να, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθη-
κεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν
καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ
ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖσ, καὶ
ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ ἤγγι-
σεν ὁ καιρὸσ τῶν καρπῶν, ἀπ-
έστειλεν τοὺσ δούλουσ αὐτοῦ
πρὸσ τοὺσ γεωργοὺσ λαβεῖν
τοὺσ καρποὺσ αὐτοῦ. 35 καὶ λα-
βόντεσ οἱ γεωργοὶ τοὺσ δούλουσ
αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ
ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλη-
σαν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλουσ
δούλουσ πλείονασ τῶν πρώτων,
καὶ ἐποίησαν αὐτοῖσ ὡσαύτωσ.
37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸσ
αὐτοὺσ τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων·
ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.
38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντεσ τὸν υἱὸν
εἶπον ἐν ἑαυτοῖσ· οὗτόσ ἐστιν
ὁ κληρονόμοσ· δεῦτε ἀποκτεί-
νωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν
κληρονομίαν αὐτοῦ. 39 καὶ λα-
βόντεσ αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ
ἀμπελῶνοσ καὶ ἀπέκτειναν.
40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριοσ τοῦ
ἀμπελῶνοσ, τί ποιήσει τοῖσ
γεωργοῖσ ἐκείνοισ; 41 λέγουσιν
αὐτῷ· κακοὺσ κακῶσ ἀπολέσει
αὐτούσ, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκ-
δώσεται ἄλλοισ γεωργοῖσ, οἵτι-

1 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖσ ἐν
παραβολαῖσ λαλεῖν. ἀμπε-
λῶνα ἄνθρωποσ ἐφύτευσεν,
καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ
ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκο-
δόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο
αὐτὸν γεωργοῖσ, καὶ ἀπεδή-
μησεν. 2 καὶ ἀπέστειλεν πρὸσ
τοὺσ γεωργοὺσ τῷ καιρῷ
δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωρ-
γῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν
τοῦ ἀμπελῶνοσ. 3 καὶ λα-
βόντεσ αὐτὸν ἔδειραν καὶ
ἀπέστειλαν κενόν. 4 καὶ πά-
λιν ἀπέστειλαν πρὸσ αὐτοὺσ
ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον
ἐκεφαλίωσαν καὶ ἠτίμασαν.
5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀ-
κεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολ-
λοὺσ ἄλλουσ, οὓσ μὲν δέρον-
τεσ, οὓσ δὲ ἀποκτέννοντεσ.
6 ἔτι ἕνα εἶχεν υἱὸν ἀγαπη-
τόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχα-
τον πρὸσ αὐτοὺσ λέγων ὅτι
ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.
7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸσ
ἑαυτοὺσ εἶπαν ὅτι οὗτόσ ἐστιν
ὁ κληρονόμοσ· δεῦτε ἀπο-
κτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν
ἔσται ἡ κληρονομία. 8 καὶ
λαβόντεσ ἀπέκτειναν αὐτόν,
καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ
ἀμπελῶνοσ. 9 τί ποιήσει ὁ
κύριοσ τοῦ ἀμπελῶνοσ; ἐλεύ-

9 Ἤρξατο δὲ πρὸσ τὸν λαὸν
λέγειν τὴν παραβολὴν ταύ-
την. ἄνθρωποσ ἐφύτευσεν ἀμ-
πελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν
γεωργοῖσ, καὶ ἀπεδήμησεν
χρόνουσ ἱκανούσ. 10 καὶ και-
ρῷ ἀπέστειλεν πρὸσ τοὺσ γε-
ωργοὺσ δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ
καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνοσ δώ-
σουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ
ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντεσ
κενόν. 11 καὶ προσέθετο ἕτερον
πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖ-
νον δείραντεσ καὶ ἀτιμάσαντεσ
ἐξαπέστειλαν κενόν. 12 καὶ
προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ
δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντεσ
ἐξέβαλον. 13 εἶπεν δὲ ὁ κύριοσ
τοῦ ἀμπελῶνοσ· τί ποιήσω;
πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγα-
πητόν· ἴσωσ τοῦτον ἐντραπή-
σονται. 14 ἰδόντεσ δὲ αὐτὸν οἱ
γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸσ ἀλ-
λήλουσ λέγοντεσ· οὗτόσ ἐστιν
ὁ κληρονόμοσ· ἀποκτείνωμεν
αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ
κληρονομία. 15 καὶ ἐκβαλόν-
τεσ αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνοσ
ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐ-
τοῖσ ὁ κύριοσ τοῦ ἀμπελῶνοσ;
16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺσ
γεωργοὺσ τούτουσ, καὶ δώσει
τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοισ. ἀκού-
σαντεσ δὲ εἶπαν· μὴ γένοιτο.

---

33. ς (=Gb) ανθρ. τισ | εξεδετο c. ℵ*B*CL . . ς -δοτο 38. σχωμ. (Gb') c. ℵBDLZ etc . . ς κατασχ. 39. εξεβαλον: ℵ εβαλον 41. ς (=Gb'') εκδοσεται c. minusc

1. λαλειν: ς λεγειν | ς αμπ. εφυ. ανθρ. | ς εξεδοτο 2. των καρπων c. ℵBCLNΔ . . ς του καρπου 3. και pr: ς οι δε 4. εκεφαλιωσαν c. ℵBL . . ς -λαιωσαν et praem (Gb⁰⁰) λιθοβολησαντεσ | ητιμασαν c. ℵBL(D) etc . . ς απεστειλαν ητιμωμενον 5. ς (=Gb) κ. παλιν αλλον | ς τουσ μεν et τουσ δε | ς αποκτεινοντεσ 6. ετι etc c. ℵBLΔ etc . . ς ετι ουν εν. υι. εχων αγαπ. (Gb'): ς add αυτου | ς απεστ. και αυτ. | ς πρ. α. εσχ. 7. ς ειπον πρ. εαυτ. 8. ς αυτ. απεκτ. | αυτ. sec: ς om 9. τι c. BL g cop . . ς add ουν

9. ς ανθρ. τισ | ς εξεδοτο 10. ς κ. εν καιρω et δωσιν | εξαπ. α. δειρ. c. ℵBL . . ς δειρ. α. εξαπ. 11. ς πεμψ. ετερ. 12. τρι. πε. c. ℵBL etc . . ς πε. τρι. 13. εντραπ. c. ℵBCDLQ etc: ς (Gb⁰⁰) praem ιδοντεσ 14. αλληλ.: ς εαυτουσ | αποκτ. (Gb'): ς praem δευτε 16. ς ειπον

νεσ ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺσ
καρποὺσ ἐν τοῖσ καιροῖσ αὐτῶν.
42 λέγει αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· οὐ-
δέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖσ γρα-
φαῖσ· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν
οἱ οἰκοδομοῦντεσ, οὗτοσ ἐγενή-
θη εἰσ κεφαλὴν γωνίασ· παρὰ
κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν
θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖσ ἡμῶν;
43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρ-
θήσεται ἀφ᾽ ὑμῶν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει
ποιοῦντι τοὺσ καρποὺσ αὐτῆσ.

45 Ἀκούσαντεσ δὲ οἱ ἀρχιε-
ρεῖσ καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰσ παρα-
βολὰσ αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ
αὐτῶν λέγει· 46 καὶ ζητοῦντεσ
αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν
τοὺσ ὄχλουσ, ἐπεὶ εἰσ προφή-
την αὐτὸν εἶχον.

42: Ps 118, 22 s.

σεται καὶ ἀπολέσαι τοὺσ γε-
ωργούσ, καὶ δώσει τὸν ἀμ-
πελῶνα ἄλλοισ. 10 οὐδὲ τὴν
γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε·
λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ
οἰκοδομοῦντεσ, οὗτοσ ἐγενή-
θη εἰσ κεφαλὴν γωνίασ·
11 παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν
ὀφθαλμοῖσ ἡμῶν;

12 Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρα-
τῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸσ
αὐτοὺσ τὴν παραβολὴν εἶπεν.
καὶ ἀφέντεσ αὐτὸν ἀπῆλθον.

10 s: Ps 118, 22 s.

17 ὁ δὲ ἐμβλέψασ αὐτοῖσ εἶπεν·
τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον
τοῦτο· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν
οἱ οἰκοδομοῦντεσ, οὗτοσ ἐγε-
νήθη εἰσ κεφαλὴν γωνίασ;
18 πᾶσ ὁ πεσὼν ἐπ᾽ ἐκεῖνον τὸν
λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ᾽ ὃν
δ᾽ ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμ-
ματεῖσ καὶ οἱ ἀρχιερεῖσ ἐπι-
βαλεῖν ἐπ᾽ αὐτὸν τὰσ χεῖρασ
ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβή-
θησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ
ὅτι πρὸσ αὐτοὺσ εἶπεν τὴν πα-
ραβολὴν ταύτην.

17: Ps 118, 22.

§ 129.

PARABOLA DE CONVIVIO NUPTIALI REGIO.

Mt 22, 1—14.

1 Καὶ ἀποκριθεὶσ ὁ Ἰησοῦσ πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖσ αὐτοῖσ λέγων· 2 ὡμοιώθη ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστισ ἐποίησεν γάμουσ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3 καὶ ἀπέστειλεν
τοὺσ δούλουσ αὐτοῦ καλέσαι τοὺσ κεκλημένουσ εἰσ τοὺσ γάμουσ, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.
4 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλουσ δούλουσ λέγων· εἴπατε τοῖσ κεκλημένοισ· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοί-
μακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰσ τοὺσ γάμουσ. 5 οἱ
δὲ ἀμελήσαντεσ ἀπῆλθον, ὃσ μὲν εἰσ τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃσ δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6 οἱ δὲ
λοιποὶ κρατήσαντεσ τοὺσ δούλουσ αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. 7 ὁ δὲ βασιλεὺσ ὠργίσθη, καὶ
πέμψασ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺσ φονεῖσ ἐκείνουσ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρη-
σεν. 8 τότε λέγει τοῖσ δούλοισ αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμοσ ἕτοιμόσ ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν
ἄξιοι. 9 πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰσ διεξόδουσ τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσουσ ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰσ τοὺσ
γάμουσ. 10 καὶ ἐξελθόντεσ οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰσ τὰσ ὁδοὺσ συνήγαγον πάντασ ὅσουσ εὗρον,
πονηρούσ τε καὶ ἀγαθούσ, καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφὼν ἀνακειμένων. 11 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺσ
θεάσασθαι τοὺσ ἀνακειμένουσ εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. 12 καὶ
λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶσ εἰσῆλθεσ ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13 τότε ὁ
βασιλεὺσ εἶπεν τοῖσ διακόνοισ· δήσαντεσ αὐτοῦ πόδασ καὶ χεῖρασ ἐκβάλετε αὐτὸν εἰσ τὸ σκό-
τοσ τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸσ καὶ ὁ βρυγμὸσ τῶν ὀδόντων. 14 πολλοὶ γάρ εἰσιν
κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Cf. § 102: Lc 14, 16—24.

---

44. ς (Gb0) καὶ (pauc add πασ) ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον (sic Or2 in Lc pro ε. εκ. τ. λι.) συνθλασθήσεται· ἐφ᾽ ὃν δ᾽ ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν: om c. D 33. it5 Or Eustheo Irint Lcif 45. ς και ακου. 46. επει: ς επειδη

19. CD etc εζητουν | ς οι αρχ. κ. οι γραμμ. | ς την πα. τα. ειπεν

1. ς αυτ. εν παραβ. 4. ητοιμακα (Gb′): ς -σα 5. οσ (ℵC ο) μεν et οσ δε c. ℵBC*L etc . . ς ο μεν et ο δε | επι (Gb′): ς εισ 7. ο δε βασ. (Gb″) c. ℵBL al4 1 sah copcd (syrcu) . . ς ακουσασ δε ο βα. (Gb† add εκεινοσ), Ti και ακουσ. ο βα. εκειν. 9. ς αν 10. ℵB*D ουσ | νυμφ. c. ℵB*L . . ς γαμοσ 13. ο βα. ειπ. c. ℵBL etc . . ς ειπ. ο βα. | εκβαλ. αυτ. (Gb″) c. ℵBL Orsaep etc . . ς αρατε αυτ. και εκβ. Var al

§ 130.

INTERROGATUS A PHARISAEIS DE TRIBUTO CAESARI SOLVENDO.

Mc 12, 13—17. Mt 22, 15—22. Lc 20, 20—26.

13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸσ
αὐτόν τινὰσ τῶν Φαρισαίων
καὶ τῶν Ἡρωδιανῶν, ἵνα
αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ.
14 καὶ ἐλθόντεσ λέγουσιν
αὐτῷ· διδάσκαλε, οἴδαμεν
ὅτι ἀληθὴσ εἶ καὶ οὐ μέλει
σοι περὶ οὐδενόσ· οὐ γὰρ
βλέπεισ εἰσ πρόσωπον ἀν-
θρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείασ
τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδά-
σκεισ· ἔξεστιν κῆνσον Καί-
σαρι δοῦναι ἢ οὔ; δῶμεν ἢ
μὴ δῶμεν; 15 ὁ δὲ ἰδὼν
αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν
αὐτοῖσ· τί με πειράζετε;
φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα
ἴδω. 16 οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ
λέγει αὐτοῖσ· τίνοσ ἡ εἰκὼν
αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ
δὲ εἶπαν αὐτῷ· Καίσαροσ.
17 ὁ δὲ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐ-
τοῖσ· τὰ Καίσαροσ ἀπόδοτε
Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ
τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον
ἐπ' αὐτῷ.

15 Τότε πορευθέντεσ οἱ Φαρι-
σαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπωσ
αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.
16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺσ
μαθητὰσ αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρω-
διανῶν λέγοντασ· διδάσκαλε,
οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴσ εἶ καὶ τὴν
ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ δι-
δάσκεισ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ
οὐδενόσ, οὐ γὰρ βλέπεισ εἰσ
πρόσωπον ἀνθρώπων· 17 εἰπὸν
οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστιν
δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ;
18 γνοὺσ δὲ ὁ Ἰησοῦσ τὴν πονη-
ρίαν αὐτῶν εἶπεν· τί με πειρά-
ζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ
μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ
δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.
20 καὶ λέγει αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ·
τίνοσ ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπι-
γραφή; 21 λέγουσιν· Καίσαροσ.
τότε λέγει αὐτοῖσ· ἀπόδοτε οὖν
τὰ Καίσαροσ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ
θεοῦ τῷ θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντεσ
ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντεσ αὐτὸν
ἀπῆλθαν.

20 Καὶ παρατηρήσαντεσ ἀπ-
έστειλαν ἐνκαθέτουσ ὑποκρινο-
μένουσ ἑαυτοὺσ δικαίουσ εἶναι,
ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου,
ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρ-
χῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμό-
νοσ. 21 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν
λέγοντεσ· διδάσκαλε, οἴδαμεν
ὅτι ὀρθῶσ λέγεισ καὶ διδάσκεισ
καὶ οὐ λαμβάνεισ πρόσωπον,
ἀλλ' ἐπ' ἀληθείασ τὴν ὁδὸν
τοῦ θεοῦ διδάσκεισ· 22 ἔξεστιν
ἡμᾶσ Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ
οὔ; 23 κατανοήσασ δὲ αὐτῶν
τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸσ αὐ-
τούσ· 24 δείξατέ μοι δηνάριον.
τίνοσ ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγρα-
φήν; οἱ δὲ εἶπαν· Καίσαροσ.
25 ὁ δὲ εἶπεν πρὸσ αὐτούσ·
τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαροσ
Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ
θεῷ. 26 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπι-
λαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματοσ ἐν-
αντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμά-
σαντεσ ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ
ἐσίγησαν.

§ 131.

ITEM A SADDUCAEIS INTERROGATUR DE UXORE SEPTEM FRATRUM.

Mc 12, 18—27. Mt 22, 23—33. Lc 20, 27—39.

18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι
πρὸσ αὐτόν, οἵτινεσ λέγουσιν

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
προσῆλθον αὐτῷ Σαδδου-

27 Προσελθόντεσ δέ τινεσ τῶν
Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντεσ

---

14. και pr c. ℵBCDLΔ . . ς οι δε | εξεστιν: c*et^{2}DMN etc praem ειπε ουν ημιν (c*D add ει) | κηνσ. και. δου. c. AN unc^{12} . . ℵBCLΔ δου. κη. και. 15. ιδων (Gb') c. ℵD etc . . ς ειδωσ 16. ς ειπον 17. ο δε ιησ. c. ℵBCLΔ . . ς και αποκριθεισ ο ιησ. | αυτοισ: BD om | ς αποδ. τα καισ. (D του και. τω) καισαρι | εξεθ. c. ℵB; -ζον et. LΔ etc, -ζοντο D . . ς εθαυμασαν

16. λεγοντασ c. ℵBL etc . . ς -ντεσ 17. ειπον c. LZ 33. . . ς ειπε 20. και (C ο δε) . . Ti om c. D al^{1} it^{6} sah | ο ιησ. c. DLZ al^{5} vv pl . . ς om | αυτη: Ti post επιγρ. c. LZ al^{1} 21. λεγουσ. c. ℵB etc . . ς add αυτω | DKΔΠ al Or^{3} τω καισ. 22. απηλθαν c. BD al^{4} . . ς -ον

20. λογου: CKΓ-γων, L-γουσ, D των λογων | ωστε . . ς εισ το 22. ημασ c. ℵABL . . ς ημιν 23. ειπ. πρ. αυτ. c. ℵBL . . ς (Gb^{00}) add τι με πειραζετε 24. ς επιδειξατε | Post δην. ℵCL al pl vv pm add οι δε εδειξαν (αυτω). και ειπεν | οι δε c. ℵBL etc . . ς αποκριθεντεσ δε | ς ειπον 25. ς ειπ. αυτοισ | τοι. απ. c. ℵBL etc . . ς απ. τοι. | καισαρι: Ti praem τω c. C*DL al 26. αυτου: ℵBL του

27. αντιλε. c. AP unc^{12} etc . . ℵBCDL al^{25} λεγοντ.

ανάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπη-
ρώτων αὐτὸν λέγοντεσ· 19διδά-
σκαλε, Μωϋσῆσ ἔγραψεν ἡμῖν
ὅτι ἐάν τινοσ ἀδελφὸσ ἀποθάνῃ
καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ
ἀφῇ τέκνα, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελ-
φὸσ αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ
ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελ-
φῷ αὐτοῦ. 20ἑπτὰ ἀδελφοὶ
ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτοσ ἔλαβεν
γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ
ἀφῆκεν σπέρμα. 21καὶ ὁ δεύ-
τεροσ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέ-
θανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα·
καὶ ὁ τρίτοσ ὡσαύτωσ· 22καὶ
οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα.
ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ
ἀπέθανεν. 23ἐν τῇ ἀναστάσει,
ὅταν ἀναστῶσιν, τίνοσ αὐτῶν
ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον
αὐτὴν γυναῖκα. 24ἔφη αὐτοῖσ
ὁ Ἰησοῦσ· οὐ διὰ τοῦτο πλα-
νᾶσθε μὴ εἰδότεσ τὰσ γραφὰσ
μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ;
25ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶ-
σιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμί-
ζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡσ ἄγγελοι
ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ. 26περὶ δὲ
τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ
ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋ-
σέωσ ἐπὶ τοῦ βάτου πῶσ εἶπεν
αὐτῷ ὁ θεὸσ λέγων· ἐγὼ ὁ θεὸσ
Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸσ Ἰσαὰκ καὶ

καῖοι λέγοντεσ μὴ εἶναι
ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν
αὐτὸν 24λέγοντεσ· διδά-
σκαλε, Μωϋσῆσ εἶπεν· ἐάν
τισ ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα,
ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸσ
αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ
ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25ἦσαν δὲ
παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί,
καὶ ὁ πρῶτοσ γήμασ ἐτελεύ-
τησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα
ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 26ὁμοίωσ
καὶ ὁ δεύτεροσ καὶ ὁ τρίτοσ,
ἕωσ τῶν ἑπτά. 27ὕστερον
δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυ-
νή. 28ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν
τίνοσ τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή;
πάντεσ γὰρ ἔσχον αὐτήν.
29ἀποκριθεὶσ δὲ ὁ Ἰησοῦσ
εἶπεν αὐτοῖσ· πλανᾶσθε, μὴ
εἰδότεσ τὰσ γραφὰσ μηδὲ
τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. 30ἐν
γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γα-
μοῦσιν οὔτε γαμίζονται,
ἀλλ' ὡσ ἄγγελοι θεοῦ ἐν τῷ
οὐρανῷ εἰσίν. 31περὶ δὲ τῆσ
ἀναστάσεωσ τῶν νεκρῶν
οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν
ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντοσ·
32ἐγώ εἰμι ὁ θεὸσ Ἀβραὰμ
καὶ ὁ θεὸσ Ἰσαὰκ καὶ ὁ

ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτη-
σαν αὐτὸν 28λέγοντεσ· διδά-
σκαλε, Μωϋσῆσ ἔγραψεν ἡμῖν,
ἐάν τινοσ ἀδελφὸσ ἀποθάνῃ ἔχων
γυναῖκα, καὶ οὗτοσ ἄτεκνοσ ᾖ,
ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸσ αὐτοῦ τὴν
γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 29ἑπτὰ οὖν
ἀδελφοὶ ἦσαν. καὶ ὁ πρῶτοσ λα-
βὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνοσ·
30καὶ ὁ δεύτεροσ 31καὶ ὁ τρίτοσ
ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτωσ δὲ καὶ
οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ
ἀπέθανον. 32ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ
ἀπέθανεν. 33ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ
ἀναστάσει τίνοσ αὐτῶν γίνεται
γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν
γυναῖκα. 34καὶ εἶπεν αὐτοῖσ ὁ
Ἰησοῦσ· οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνοσ τού-
του γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται,
35οἱ δὲ καταξιωθέντεσ τοῦ αἰῶ-
νοσ ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆσ ἀνα-
στάσεωσ τῆσ ἐκ νεκρῶν οὔτε γα-
μοῦσιν οὔτε γαμίζονται· 36οὔτε
γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰ-
σάγγελοι γάρ εἰσιν, καὶ υἱοί εἰσιν
θεοῦ τῆσ ἀναστάσεωσ υἱοὶ ὄντεσ.
37ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί,
καὶ Μωϋσῆσ ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆσ
βάτου, ὡσ λέγει κύριον τὸν θεὸν
Ἀβραὰμ καὶ θεὸν Ἰσαὰκ καὶ
θεὸν Ἰακώβ· 38θεὸσ δὲ οὐκ
ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων·

---

18. ς επηρωτησαν 19. Ti καταλειψει (ℵ -ψη) c. ℵC al . . D etc εχῃ | ς μη αφ. post τεκν. | τεκνον c. ℵ^{cb}BLΔ: ς -κνα | τ. γυν. (Gb') . . ς add αυτου 20. ς^{e} (non ς Gb) επτ. ουν αδ. ησ. 21. μη κατ. σπ. c. ℵBCLΔ . . ς και ουδε αυτουσ αφηκεν σπ. 22. κ. οι ε. ο. αφ. σπ. c. ℵBCLΔ etc . . ς κ. ελαβον αυτην οι ε. και ουκ αφ. σπ. | εσχατον (Gb'') . . ς -τη | κ. η γυ. απ. (Gb') . . ς απ. κ. η γυ. 23. εν τη . . ς (Gb^{00}) add ουν | ℵBCDLΔ om οτ. αναστ. 24. ς και αποκριθεισ ο ιησ. ειπεν αυτ. 25. ς γαμισκονται | εν c. ℵCDL unc^{6} etc . . ς οι εν 26. ς (=Gb) τησ βατου | πωσ . . ς ωσ | ο tert et quart: Ti om c. BD . .

23. λεγοντ. c. ℵ*BDMSZ al pm Or^{2} . . ς οι λεγ. c. ℵ^{c}L unc^{8} etc 24. DZ ινα επιγ. 25. γημ. c. ℵBL al^{12} Or . . ς γαμησασ 27. η γυ. c. ℵBLUΔΠ* etc . . ς praem και 28. ς εν τη ουν αναστ. 30. γαμιζοντ. (Gb') c. ℵBDL etc . . ς εκγαμιζ. | θεου c. ℵL al^{20} . . ς του θεου . . Gb^{0} c. BD etc | εν τω c. ℵBL etc (Or^{3}) . . ς εν (U al οι εν)

28. ᾖ c. ℵ$^{a et c}$BLP . . ς αποθανη c. A unc^{12} 30. κ. ο. δευτ. (Gb') c. ℵBDL . . ς και ελαβεν ο δευτ. την γυναικα και ουτοσ απεθανεν ατεκνοσ 31. ου (ς Gb) . . ς^{e} και ου | Ti απεθαναν c. B* 32. υστερον: ς (Gb^{0}) add δε, item add παντων | ς απεθ. κ. η γυ. 33. η γυ. ουν ε. τ. α. c. BL syr$^{p\,mg}$ . . ς εν τη ουν (ℵ om) αν. | γινεται: ℵDGL εσται 34. και: ς (Gb^{0}) add αποκριθεισ | γαμισκ. c. ℵBL . . ς εκγαμισκ., Ti εκγαμιζ. 35. γαμιζ.: ς εκγαμισκ. (B γαμισκ.), Ti εκγαμιζ. 36. ουτε c. ℵQR unc^{12} . . ABDLP ουδε | θεου c. ℵABL etc . . ς του θε. 37. ς τον θεον ter

ὁ θεὸς Ἰακώβ; 27 οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. πολὺ πλανᾶσθε.

19: Dt 25, 5. 26: Ex 3, 6.

θεὸς Ιακώβ; οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. 33 καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

24: Dt 25, 5. 32: Ex 3, 6.

πάντες γαρ αὐτῷ ζῶσιν. 39 ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν· διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.

28: Dt 25, 5. 37: Ex 3, 6.

§ 132.

INTERROGATIONE DE SUMMA LEGE DISSOLUTA NON AMPLIUS INTERPELLATUR.

Mc 12, 28—34. Mt 22, 34—40.

Mc 12, 34. Lc 20, 40.

28 Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συνζητούντων, ἰδὼν ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν· ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; 29 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρώτη ἐστίν· ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν, 30 καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. 31 δευτέρα αὕτη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. 32 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς· καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. 33 καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν περισσότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. 34 καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

29: Dt 6, 4 s. 31: Lv 19, 18.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν· 36 διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. 38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. 39 δευτέρα ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

37: Dt 6, 5. 39: Lv 19, 18.

(34) καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Cf. Mt 22, 46. § 133.

Lc 20, 40 οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

---

27. ο θεος c. ℵAC unc[9] .. Ti om ο c. BDL unc[5] | ς (=Gb) αλλα θεος ζωντ. | ς υμεις ουν πολυ πλ.

32. εστ. (c. ℵD, BLA add ο) θε. νεκρων c. ℵBDLΔ etc .. ς εστ. ο θε. θεος νεκρ.

39. ς ειπον

28. ιδων c. ℵCDL etc .. ς ειδως | ς αυτοις απεκρ. | ς Gb πρωτ παντ. (ς πασων) εντολη 29. ς ο δε ιησ. απεκρ. αυτω | ς (Gb') οτι πρ. πασων των εντολων, Gb οτ. πρ. παντων εντολη 30. DH etc om κ. εξ ολ. τ. διαν. σου | ισχ. σου c. ℵBELΔ etc .. ς add αὕτη πρωτη εντολη 31. δευτ. c. ℵBLΔ etc .. ς και δευ., D etc δευ. δε, κ. δευ. δε | αυτη (ℵ add εστιν) c. ℵBLΔ sah cop .. ς ομοια αὕτη 32. ειπες c. ℵ*DL unc[7] .. ς ειπας | εις εστιν: ς (=Gb) add θεος 33. συνεσεως c. ℵBLΔ etc .. ς add και εξ ολης της ψυχης (D etc om π. ε. ολ. τ. ισχ.) | εαυτον .. ℵADL unc[3] σεαυτ. | περισσ. c. ℵBLΔ al[1] .. ς πλειον | των θυσ. c. ℵLMΔ .. Gb Ti om των

35. πειρ. αυτ. c. ℵBL al it[4] vg al mu Or[int] .. ς Ti add και λεγων 37. ο δ. ε. αυτ. c. ℵBL etc .. ς ο δ. ιησους ειπεν (Gb εφη) αυτ. | τη pr c. ℵ[c]DLZ unc[4] .. ℵ*B unc[9] om: Gb[00] | τη sec .. B unc[9] om: Gb[0] 38. η με. κ. πρ. (Gb') .. ς πρ. κ. μεγ. 39. δευτ. c. ℵB .. ς Ti add δε | αὐτῇ .. Gb' αὕτη | Gb' ως εαυτ. 40. κρε. κ. οι πρ. (Gb') .. ς κ. οι πρ. κρεμανται

40. ουκετ. γαρ c. ℵBL etc .. ς ουκ δε

§ 133.

IPSE INTERROGAT PHARISAEOS DE MESSIA FILIO DAVID.

Mc 12, 35—37. Lc 20, 41—44. Mt 22, 41—46.

35 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυείδ ἐστιν; 36 αὐτὸς Δαυεὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. 37 αὐτὸς Δαυεὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστιν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

36: Ps 110, 1.

41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· πῶς λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυεὶδ υἱόν; 42 αὐτὸς γὰρ Δαυεὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου 43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. 44 Δαυεὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱός ἐστιν;

42: Ps 110, 1.

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 42 λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαυείδ. 43 λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαυεὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ κύριον αὐτόν, λέγων· 44 εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου. 45 εἰ οὖν Δαυεὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν;

Mt 22, 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ημέρας ἐπερωτῆσαι αὐτόν οὐκέτι.

44: Ps 110, 1.

§ 134.

PERSTRINGIT PROLIXE PHARISAEORUM ET LEGISPERITORUM MORES.

Mc 12, 38—40. Lc 20, 45—47.

Mt 23, 1—39. Lc 13, 34 s.

38 Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς 39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· 40 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς· 46 προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, 47 οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

Cf. ad haec infra Mt 23, 6. 7. [14.]

1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 λέγων· ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε

---

35. ς εστι δαυ. 36. αυτος c. ℵBLT^{b}Δ . . ς add γαρ | Gb εν πνευμ. αγ. | ειπεν sec c. ℵBLT^b unc^5 . . Gb Ti λεγει | ο κυρ.: Ti om ο c. BD al^1 | Ti καθισον c. B 36. υποποδ. c. ℵAL unc^{13} . . Ti υποκατω c. BDT^b 37. ς αυτος ουν | αυτ. ε. υι. c. BLT^b . . ς υι. αυ. εστ.

41. ει. δα. υι. c. ℵBL . . ς υι. δα. ει. 42. αυτ. (Q και α.) γαρ c. ℵBL (Q)R . . ς και αυτ. | ο κυρ.: Ti om ο c. BD 44. Ti αυτον κυρ. | ς υι. αυτου

43. καλ. αυ. αυτ. c. ℵLZ (BD καλ. αυτ. κυ.) . . ς κ. αυ. καλ. 44. κυρ. c. ℵBDZ . . ς ο κυ. | υποκ. (Gb′) . . ς υποποδιον 46. ς αυτ. αποκριθ.

38. ς κ. ελεγ. αυτοις εν τ. δι. αυτ. 40. Ti κατεσθοντες c. B

45. τοις μαθ. c. BD arm . . ς τ. μ. αυτου c. ℵA unc^{14} . . Ti προς αυτους c. Q

1. ο ιησ. c. ℵDLZ unc^{12} . . Ti ιησ. c. BV 3. εαν (Gb′) . . ς αν c. BD unc^4 | ειπ. υμ. (Gb′) . . ς add τηρειν

καὶ τηρεῖτε, κατα δὲ τα ἐργα αυτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γαρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. **4** δεσμεύ-
ουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ
αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. 5 πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς
ἀνθρώποις· πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, **6** φιλοῦ-
σιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς
7 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββεί. 8 ὑμεῖς
δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε.
9 καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος.
10 μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστὶν εἷς ὁ Χριστός. 11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν
ἔσται ὑμῶν διάκονος. 12 ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν
ὑψωθήσεται.

13 Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους
ἀφίετε εἰσελθεῖν. 15 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θά-
λασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης
διπλότερον ὑμῶν. 16 οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν
ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. 17 μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων
ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; 18 καί· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ,
οὐδέν ἐστιν· ὃ δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. 19 τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον,
τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; 20 ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει
ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· 21 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ
καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν· 22 καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ
ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. **23** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι
ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ
νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι.
24 ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. **25** οὐαὶ ὑμῖν,
γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παρ-
οψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. 26 Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶ-
τον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν. 27 οὐαὶ ὑμῖν, γραμ-
ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν
φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. 28 οὕτως καὶ
ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ
ἀνομίας. **29** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους
τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, **30** καὶ λέγετε· εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς
ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν.
31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. 32 καὶ ὑμεῖς
πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. 33 ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς
κρίσεως τῆς γεέννης; **34** διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς
καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς

---

3. ποιησ. (D ποιειτ.) κ. τηρ. c. ℵ^{c}(* om κ. τηρ.)BDLZ . . ς τηρειτε κ. ποιειτε 4. δε (Gb'): ς γαρ | βαρεα (ℵ praem μεγαλα) c. ℵL al^{2} it^{5} syr^{cu} et^{sch} Ir^{int} . . ς add και δυσβαστακτα | αυτοι δε τω c. ℵBDL . . ς τω δε 5. γαρ (Gb') c. ℵBDL etc . . ς δε | τα κρασπ. (Gb') c. ℵBD etc . . ς add των ιματιων αυτων 6. δε c. ℵBDL unc^{4} etc . . ς τε 7. ραββ. (Gb') c. ℵBLΔθ^{b2} it vg etc . . ς ραββ. ραββ. 8. ο διδ. (Gb') c. ℵ^{c}BU al^{65} . . ς ο καθηγητης, item (=Gb) add ο χριστος 9. υμ. ο πατ. c. ℵBU etc . . ς ο πα. υμ. | ο ουρα. c. ℵBL . . ς ο εν τοις ουρανοις 10. οτι etc (Gb') c. B(D)GL etc . . ς εις γαρ υμων εστιν (ℵθ^{b}Δ εστ. υμ.) ο καθηγ. 14. ς^{e} (et ς Gb ante v. 13 adsumpto δε ex hoc) οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα: om (Gb^{00}) c. ℵBDLZ etc 17. αγιασας c. ℵBDZ . . ς -αζων 18. ς ος εαν 19. τυφλ. (Gb') c. ℵDLZ etc . . ς μωροι και τυφλ. 21. κατοικουντι c. ℵBHS etc . . Gb -κησαντι c. CDLZ unc^{10} etc 23. ς τον ελεον | ταυτ. (Gb') c. ℵD unc^{8} etc . . Gb add δε | αφειν. c. ℵBL al^{2} . . ς αφιεναι 24. οι c. ℵ*CD** unc^{12} . . ℵ^{a}BD*L om 25. εξ: CD etc om | ακρασ. (Gb') c. ℵBDLΔΠ . . Gb αδικιας 26. τ. ποτ. (Gb'') c. D al^{3} it^{2} Clem Ir^{int} . . ς add και της παροψιδος | αυτου (Gb'') c. B*DE* al^{25} it^{2} . . ς αυτων 27. B 1. ομοιαζετε 28. ς μεστ. εστ. 30. ς (=Gb) bis ημεν | Ti αυτων κοινωνοι c. BD al^{6} 34. εξ αυτ. pr c. ℵBMΔΠ etc . . ς praem και

συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· 35 ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἅβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

37 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 38 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. 39 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

Lc 13, 34 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνιξ τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 35 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. (Cf. § 101.)

39: Ps 118, 26.

Locos parallelos Lucae 11, 39—52. vide § 92.
4: 46. 6s: 43. 13: 52. 23: 42. 25: 39. 29—31: 47s. 34—36: 49—51.

§ 135.

LAUDAT MUNUSCULUM VIDUAE PAUPERIS.

Mc 12, 41—44. Lc 21, 1—4.

41 Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά. 42 καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. 43 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· 44 πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους. 2 εἶδεν δέ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, 3 καὶ εἶπεν· ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλείω πάντων ἔβαλεν· 4 ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

---

35. ς εκχυνομ. | υι. βαρ.: ℵ* al[2] Eus[3] om 36. ηξει c. ℵBDL . . Gb (sed Gb[0]) praem οτι | ταυτ. πα. c. ℵCDL unc[2] etc . . ς πα. ταυ.

37. CGK etc αποκτεννουσα, ℵΔ etc -κτενουσα (Gb'') | ς επισ. ορν. | αυτησ c. ℵB[mg]GDMΔ etc, ς εαυτησ . . B* Clem[sem] Eus[4] etc om | πτερ. c. ℵBCDL unc[11] etc . . Ti add αυτησ c. XΔ etc 38. ερημοσ . . BL etc om

34. AKU* απθκτεννουσα, Gb'' -κτενουσα c. XΔ | ορνιξ c. ℵD . . ς ορνισ | AD unc[3] τα εαυτ. νοσσια 35. υμων: ς (=Gb) add ερημοσ | λεγω c. ℵ*L etc . . ς αμην δε λεγ., Gb λεγ. δε | οτι: ℵBDHLR om | ς με ιδητ. | Ti εωσ αν c. ℵA unc[11] | ηξει (E etc ηξη) οτε c. ADVΔΛ (EGHSU) etc . . KΠ οτε . . ℵB unc[6] om

41. καθισασ . . ς add ο ιησουσ | BU al[20] απεναντι 42. πτωχη . . Gb[0] c. D al[1] it[7] arm 43. ειπεν c. ℵABDL unc[4] . . ς (=Gb) λεγει c. X unc[8] | βεβλη. c. E unc[12] etc: ℵ[c]ABDLΔ εβαλεν, ℵ εβαλλεν | ς βαλοντων

1. ς τα δω. α. εισ τ. γαζ. 2. τινα c. ℵB unc[7] . . Ti τι. και c. A unc[8] . . ς και τι. c. DP | δυ. λεπ. c. ADP unc[12] . . ℵBLQX λε. δ. | η πτ. αυ. c. A unc[13] . . ℵBDLQ αυ. η πτ. | πλειω c. DQX, L πλειονα . . ς πλειον, ℵ πλεον 4. ℵBDΔ Or παντεσ et ℵBDLQX παντα | ε. τ. δωρ. c. ℵBLX . . ς add του θεου

§ 136.

ACCEDENTIBUS GRAECIS DE PROXIMA SUA MORTE DICIT. VOX DE CAELO.

Ioh 12, 20—36.

20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινεσ ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· 21 οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆσ Γαλιλαίασ, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντεσ· κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. 22 ἔρχεται Φίλιπποσ καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέασ καὶ Φίλιπποσ καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦσ ἀποκρίνεται αὐτοῖσ λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου. 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκοσ τοῦ σίτου πεσὼν εἰσ τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸσ μόνοσ μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. 25 ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰσ ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. 26 ἐὰν ἐμοί τισ διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονοσ ὁ ἐμὸσ ἔσται· ἐάν τισ ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. 27 νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆσ ὥρασ ταύτησ. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰσ τὴν ὥραν ταύτην· 28 πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. 29 ὁ οὖν ὄχλοσ ὁ ἑστὼσ ἀκούσασ ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον· ἄγγελοσ αὐτῷ λελάληκεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ καὶ εἶπεν· οὐ δι᾽ ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι᾽ ὑμᾶσ. 31 νῦν κρίσισ ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω, 32 κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆσ γῆσ, πάντασ ἑλκύσω πρὸσ ἐμαυτόν. 33 τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. 34 ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλοσ· ἡμεῖσ ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸσ μένει εἰσ τὸν αἰῶνα, καὶ πῶσ λέγεισ σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίσ ἐστιν οὗτοσ ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου; 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶσ ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡσ τὸ φῶσ ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶσ καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. 36 ὡσ τὸ φῶσ ἔχετε, πιστεύετε εἰσ τὸ φῶσ, ἵνα υἱοὶ φωτὸσ γένησθε.

34: Ps 88 (89), 30. 110, 4.

§ 137.

DE IUDAEORUM CONTUMACIA AC DIVINA RE CHRISTI.

Ioh 12, 36—50.

(36) Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦσ, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ᾽ αὐτῶν. 37 τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότοσ ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰσ αὐτόν, 38 ἵνα ὁ λόγοσ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, ὃν εἶπεν· κύριε, τίσ ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; 39 διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐασ· 40 τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺσ ὀφθαλμοὺσ καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖσ ὀφθαλμοῖσ καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούσ. 41 ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐασ ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. 42 ὅμωσ μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰσ αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺσ Φαρισαίουσ οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· 43 ἠγάπησαν

---

20. ς τιν. ελλην. | προσκυνησωσ. c. ℵABQ unc^{12} . . Ti -σουσιν c. DIΔ al^{3} 22. BLXΠ^{2} ο φιλιππ. | ερχ. (ℵ και παλ. ερχ.) α. κ. φ. κ. λεγ. c. (ℵ)ABL etc . . ς και παλιν ανδρ. κ. φι. λεγουσιν 23. αποκρινετ. c. ℵBLX . . ς απεκρινατο 25. απολλυει c. ℵBL . . ς απολεσει 26. ς διακ. τισ | ς και εαν τισ 29. AD unc^{5} εστηκωσ | ακουσασ c. ℵD al^{2} etc . . ς και ακ. 30. ιησ. (Gb′) . . ς ο ιησ. | ς αυτη η φω. 31. Gb^{00} τουτου pr c. D it^{3} vg 32. παντασ (Or^{6} etc): ℵ*D it vg Or^{int} (Aug^{dis}) -ντα 33. Ti εμελλ. c. ℵ unc^{7} 34. ουν c. ℵBLX etc . . ς om | λε. συ c. BLXΠ cop syr^{utr} Chr . . ς συ λε. | οτι sec . . Gb^{00} c. E unc^{6} etc 35. εν υμιν . . ς (=Gb) μεθ υμων | ωσ c. ABDKLXΠ etc . . ς εωσ 36. ωσ c. ℵABDLΠ* etc . . ς εωσ

36. ιησ. c. ℵ*BDL . . ς ο ιησ. 40. επωρωσ. (ℵΠ^{corr} al^{1} Did επηρ.) . . ς πεπωρωκεν | στραφ. c. ℵBD* . . ς επιστραφ. | ιασομαι (Gb″) . . ς -σωμαι 41. οτι . . ς οτε

γὰρ την δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. 44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν κα εἶ-
πεν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με, 45 καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ
θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. 46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν
τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. 47 καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω
αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. 48 ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ
μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ
αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 49 ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ
αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. 50 καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός
ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

38: Es 53, 1. 40: Es 6, 9 s. 41: Es 6, 1.

§ 138 — § 141.

ORATIO CHRISTI PROPHETICA DE HIEROSOLYMAE AC SAECULI FINE, DEQUE ADVENTU SUO.

Mt 24. 25. Mc 13. Lc 21, 5—36.

§ 138.

A) DE SIGNIS, DOLORUM INITIIS.

Mt 24, 1—14. Mc 13, 1—13. Lc 21, 5—19.

1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται.	1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. 2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.	5 Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθέμασιν κεκόσμηται, εἶπεν· 6 ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθήσεται.
3 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μή τις ὑμᾶς	3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας· 4 εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς· βλέ-	7 Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; 8 ὁ δὲ εἶπεν· βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευ-

43. ηπερ.: ℵLX υπερ 47. και μη (Gb^{0} c. D it^{mu} etc) φυλαξ. (Gb") . . ς κ. μ. πιστευση 49. ς εδωκε 50. εγω h. l. (D etc om) c. ℵABLMX etc . . ς post λαλ. c. E unc^{9} etc

1. απ. (B εκ) τ. ιε. επορ. c. ℵBDLΔ . . ς επορ. απ. τ. ιε. 2. ο δε αποκρ. c. ℵBDL . . ς ο δε ιησους | ου pr. . . Gb^{00} c. DLX etc | τα. πα. c. ℵ^{a}(*om πα.)BCL unc^{7} . . ς πα. τα. c. D unc^{6} | ος ου . . ς (=Gb) add μη 3. ειπε: L al^{2} -πον | ς και της συντ.	1. των c. ℵBL unc^{10} . . ς εκ τ. c. ADFXΔ 2. ειπεν c. ℵBL . . ς αποκριθεις (AKΔΠ post και) ειπ. | αφεθη: ℵBDL unc^{4} add ωδε | ε. λιθον c. ℵBL unc^{7} . . ς ε. λιθω 3. επηρωτα c. ℵBL etc . . ς -των | ο πε. c. ℵD . . ς om ο 4. ς ειπε | Ti μελλει c. D unc^{5} | μ. τα. συντ. πα. c. ℵB(L) . . ς μ. πα. τα. συ. 5. ιησ. c. ℵBL: ς add αποκριθεις | ς αυ. ηρξ. λεγ.	5. αναθεμ. c. ℵADX . . ς αναθημ. c. BLQ unc^{12} 6. επι λιθω: Ti add ωδε c. ℵB(D)L etc 8. εγω c. ℵBLX etc . . ς οτι εγω | μη c. ℵBDLX etc . . ς (Gb^{0}) add ουν

πλανήσῃ. 5 πολλοὶ γὰρ ἐ-
λεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
μου λέγοντες· ἐγώ εἰμι ὁ
Χριστός, καὶ πολλοὺς πλα-
νήσουσιν. 6 μελλήσετε δὲ
ἀκούειν πολέμους καὶ ἀ-
κοὰς πολέμων· ὁρᾶτε μὴ
θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέ-
σθαι, ἀλλ' οὔπω ἐστὶν τὸ
τέλος. 7 ἐγερθήσεται γὰρ
ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασι-
λεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ
ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ
κατὰ τόπους. 8 πάντα δὲ
ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

πετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.
6 πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνό-
ματί μου, λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι,
καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 7 ὅταν
δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκο-
ὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ
γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος.
8 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔ-
θνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,
ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους,
ἔσονται λιμοί. 9 ἀρχὴ ὠδίνων
ταῦτα.

θῆτε ὀπίσω αὐτῶν. 9 ὅταν δὲ
ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκατα-
στασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ
ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ
εὐθέως τὸ τέλος. 10 τότε ἔλεγεν
αὐτοῖς· ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ'
ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,
11 σεισμοί τε μεγάλοι καὶ κατὰ
τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται,
φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐ-
ρανοῦ μεγάλα ἔσται.

9 Τότε παραδώσουσιν
ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀπο-
κτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε
μισούμενοι ὑπὸ πάντων
τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά
μου. 10 καὶ τότε σκανδαλι-
σθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλ-
λήλους παραδώσουσιν καὶ
μισήσουσιν ἀλλήλους. 11
καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆ-
ται ἐγερθήσονται καὶ πλα-
νήσουσιν πολλούς. 12 καὶ
διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν
ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγά-
πη τῶν πολλῶν. 13 ὁ δὲ
ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος
σωθήσεται. 14 καὶ κηρυ-
χθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέ-
λιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ
τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύ-
ριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν,
καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

(9) Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς·
παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέ-
δρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρή-
σεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ
βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν
ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶ-
τον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέ-
λιον. 11 καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς
παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε
τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο
λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ
λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον. 12 καὶ παραδώσει ἀδελ-
φὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ
πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσον-
ται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανα-
τώσουσιν αὐτούς. 13 καὶ ἔσεσθε
μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ
ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται.

12 Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπι-
βαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας
αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδι-
δόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυ-
λακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς
καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόμα-
τός μου· 13 ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς
μαρτύριον. 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν
ἀπολογηθῆναι· 15 ἐγὼ γὰρ δώσω
ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυ-
νήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν
ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.
16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ
γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγε-
νῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσου-
σιν ἐξ ὑμῶν, 17 καὶ ἔσεσθε μισού-
μενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά
μου. 18 καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς
ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται· 19 ἐν τῇ
ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν.

---

6. γενεσθ. (Gb') c. ℵBDL . . ς praem παντα c. C unc^{12} 7. επ. c. ℵCK LΠ . . ς επι c. BD unc^{10} | λιμοι c. ℵBDE* al^{3} it^{4} . . ς λιμ. και λοιμοι 9. Gb' θλιψεις c. L al^{20} etc | ς^{e} (=ςGb) om των (ℵ* om παντ.)

6. πολλοι c. ℵBL . . ς add γαρ 7. B ακουητε | δει c. ℵ*B . . ς add γαρ 8. επ: ς επι | εσ. σει. c. ℵBDL . . ς και ε. σ. | εσ. λι. c. ℵ^{c}(*om κα. το. εσ. λι.)BL . . ς και ε. λι. 9. αρχη . . ς -χαι | παραδ. c. BL . . ς πα. γαρ (D al ειτα πα., και πα.) | ς^{e} etc συναγωγας· 10. πρ. δει c. ℵBD . . ς δει πρ. 11. και οτ. c. ℵBDL . . ς οτ. δε | ς (=Gb) αναγωσιν | λαλησητε c. ℵBDL . . ς (=Gb) add μηδε μελετατε 12. ς παραδ. δε

9. τα. γεν. c. ℵBL unc^{12} . . Ti γεν. τα. 10. επ. . . ς επι 11. και κα. το. c. ℵBL . . ς κα. το. και | λι. κ. λοι. . . Ti λοι. κ. λι. c. B etc | Ti φοβηθρα c. BD | απ. ουρ. h. l. c. AX unc^{12} . . ℵL post μεγ., B ante ση., D ante κ. ση. 12. ς (=Gb) απαντων | τας sec c. ℵBD . . ς om | απαγομ. c. ℵB DL . . ς αγομ. 13. αποβ. c. ℵBD . . ς απ. δε 14. θετε et (Gb') εν ταις κα. . . ς θεσθε et εις τας καρδιας 15. αντιστ. η αντειπ. c. ℵBL . . ς αντειπ. ουδε (Gb η) αντιστ. | αναντ. c. BL . . ς παντ. 17. δια etc: Ti ante υπο c. K unc^{8} . . SA om 19. κτησασθ. c. ℵDLRX unc^{12} . . Gb' κτησεσθ. c. AB

§ 139.

в) PERGITUR DE SIGNIS. CALAMITAS MAXIMA. SEDUCTIONIS PERICULA. SIGNUM FILII HOMINIS.

Mt 24, 15—42. Mc 13, 14—37. Lc 21, 20—36.

15 Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέ-
λυγμα τῆσ ἐρημμώσεωσ τὸ ῥη-
θὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου
ἑστὸσ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγι-
νώσκων νοείτω, 16 τότε οἱ ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ
τὰ ὄρη, 17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώμα-
τοσ μὴ καταβάτω ἆραι τὰ ἐκ
τῆσ οἰκίασ αὐτοῦ, 18 καὶ ὁ ἐν
τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω
ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
19 οὐαὶ δὲ ταῖσ ἐν γαστρὶ
ἐχούσαισ καὶ ταῖσ θηλαζού-
σαισ ἐν ἐκείναισ ταῖσ ἡμέ-
ραισ. 20 προσεύχεσθε δὲ ἵνα
μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χει-
μῶνοσ μηδὲ σαββάτῳ. 21 ἔσται
γὰρ τότε θλῖψισ μεγάλη, οἵα
οὐκ ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆσ κό-
σμου ἕωσ τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ
γένηται.

15: Dan 9, 27.

14 Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέ-
λυγμα τῆσ ἐρημμώσεωσ ἑστη-
κότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώ-
σκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰσ τὰ
ὄρη, 15 ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματοσ
μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθά-
τω ἆραί τι ἐκ τῆσ οἰκίασ
αὐτοῦ, 16 καὶ ὁ εἰσ τὸν ἀγρὸν
μὴ ἐπιστρεψάτω εἰσ τὰ ὀπί-
σω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
17 οὐαὶ δὲ ταῖσ ἐν γαστρὶ
ἐχούσαισ καὶ ταῖσ θηλαζού-
σαισ ἐν ἐκείναισ ταῖσ ἡμέ-
ραισ. 18 προσεύχεσθε δὲ ἵνα
μὴ γένηται χειμῶνοσ. 19 ἔσον-
ται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι
θλῖψισ, οἵα οὐ γέγονεν τοιαύ-
τη ἀπ' ἀρχῆσ κτίσεωσ, ἣν
ἔκτισεν ὁ θεόσ, ἕωσ τοῦ νῦν
καὶ οὐ μὴ γένηται.

14: Dan 9, 27.

20 Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμέ-
νην ὑπὸ στρατοπέδων Ἰερου-
σαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν
ἡ ἐρήμωσισ αὐτῆσ. 21 τότε οἱ ἐν
τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰσ τὰ
ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆσ ἐκ-
χωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖσ χώ-
ραισ μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰσ αὐτήν,
22 ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεωσ αὗταί
εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ
γεγραμμένα. 23 οὐαὶ ταῖσ ἐν γα-
στρὶ ἐχούσαισ καὶ ταῖσ θηλαζού-
σαισ ἐν ἐκείναισ ταῖσ ἡμέραισ.
ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ
τῆσ γῆσ καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ,
24 καὶ πεσοῦνται στόματι μα-
χαίρησ καὶ αἰχμαλωτισθήσονται
εἰσ τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἰερου-
σαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐ-
θνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν και-
ροὶ ἐθνῶν.

(Mt) 22 Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι
ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺσ
ἐκλεκτοὺσ κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.
23 τότε ἐάν τισ ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστόσ,
ἤ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. 24 ἐγερθήσονται γὰρ
ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσου-
σιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανη-
θῆναι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺσ ἐκλεκτούσ. 25 ἰδοὺ
προείρηκα ὑμῖν.

(Mc) 20 Καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριοσ τὰσ
ἡμέρασ, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ
τοὺσ ἐκλεκτοὺσ οὓσ ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰσ
ἡμέρασ. 21 καὶ τότε ἐάν τισ ὑμῖν εἴπῃ· ἴδε
ὧδε ὁ Χριστόσ, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερ-
θήσονται δὲ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆ-
ται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸσ τὸ
ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺσ ἐκλεκτούσ. 23 ὑ-
μεῖσ δὲ βλέπετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα.

---

15. εστοσ (ς Gb') c. ℵB*L unc^{7} . . ς^{e} εστωσ 16. επι c. ℵLZ unc^{11} . . BDΔ etc εισ 17. ς καταβαινετω | ς (=Gb) αραι τι 18. το ιμ. (Gb") . . ς τα ιματια 20. ς (=Gb) εν σαββ. 21. ουκ εγ. c. ℵD X^{com} Eus . . ς ου γεγονεν

14. το βδ. τ. ερ.: ς (=Gb) add το ρηθεν υπο δανιηλ του προφητου | εστηκοτα c. ℵBL . . D -κοσ, ς εστοσ, ς^{e} εστωσ 15. ο δε: BFH ο, D και ο | καταβατ. c. ℵBL . . ς add εισ την οικιαν | ς εισελθετω | Ti τι αραι c. BKLΠ* 16. αγρον: ς add ων 18. χειμων. c. ℵBDL: ς (Gb^{00}) praem η φυγη υμων 19. ην c. ℵB C*L . . ς ησ

20. ιερουσ. c. ℵBDR . . ς την ιερ. 22. ς (=Gb) πληρωθηναι 23. ουαι c. BDL . . ς add δε | ς (=Gb) εν τω λαω 24. μαχαιρησ c. B*Δ . . ς -ρασ | ς πα. τα εθν. | ς om ου

24. ψευδοχρ. και . . Δ al it^{1} om | πλανηθ. c. ℵD it^{5} vg; LZ Or -νασθαι . . ς -νησαι

20. εκολ. κυρ. c. ℵBL . . ς κυ. εκολ. 21. ιδε pr. c. ℵBL . . ς ιδου | ιδε sec . . ς η (Gb' και) ιδου | ς (=Gb) πιστευσητε 22. εγ. δε c. ℵC . . ς εγ. γαρ | ψευδοχρ. και: Ti om c. D it^{3} | ποιησουσιν c. D al^{8} a . . ς δωσουσι | τουσ c. ℵBD^{gr}: ς και τουσ 23. προειρ. c. BL etc . . ς ιδου πρ.

26 Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ
ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖσ ταμείοισ, μὴ
πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχε-
ται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕωσ δυσμῶν,
οὕτωσ ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ-
που. 28 ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθή-
σονται οἱ ἀετοί.

(Lc 17, 23 Καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ
ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ
ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆσ ὑπὸ τὸν οὐ-
ρανὸν εἰσ τὴν ὑπʼ οὐρανὸν λάμπει, οὕτωσ ἔσται
ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.
37 Καὶ ἀποκριθέντεσ λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ,
κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ· ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ
καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.)

29 Εὐθέωσ δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν
τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιοσ
σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ
δώσει τὸ φέγγοσ αὐτῆσ, καὶ οἱ
ἀστέρεσ πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ, καὶ αἱ δυνάμεισ τῶν οὐρα-
νῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε
φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ
κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆσ
γῆσ καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνά-
μεωσ καὶ δόξησ πολλῆσ. 31 καὶ
ἀποστελεῖ τοὺσ ἀγγέλουσ αὐτοῦ
μετὰ σάλπιγγοσ μεγάλησ, καὶ
ἐπισυνάξουσιν τοὺσ ἐκλεκτοὺσ
αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων
ἀπʼ ἄκρων οὐρανῶν ἕωσ ἄκρων
αὐτῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆσ συκῆσ μά-
θετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη
ὁ κλάδοσ αὐτῆσ γένηται ἁπαλὸσ
καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε
ὅτι ἐγγὺσ τὸ θέροσ· 33 οὕτωσ καὶ
ὑμεῖσ ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγύσ ἐστιν ἐπὶ
θύραισ. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ
μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕωσ
ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ
οὐρανὸσ καὶ ἡ γῆ παρελεύσε-
ται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρ-
έλθωσιν.

24 Ἀλλὰ ἐν ἐκείναισ ταῖσ
ἡμέραισ μετὰ τὴν θλῖψιν
ἐκείνην ὁ ἥλιοσ σκοτισθήσε-
ται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει
τὸ φέγγοσ αὐτῆσ. 25 καὶ οἱ
ἀστέρεσ ἔσονται ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ πίπτοντεσ, καὶ αἱ δυ-
νάμεισ αἱ ἐν τοῖσ οὐρανοῖσ
σαλευθήσονται. 26 καὶ τότε
ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που ἐρχόμενον ἐν νεφέλαισ
μετὰ δυνάμεωσ πολλῆσ καὶ
δόξησ. 27 καὶ τότε ἀποστε-
λεῖ τοὺσ ἀγγέλουσ καὶ ἐπι-
συνάξει τοὺσ ἐκλεκτοὺσ ἐκ
τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπʼ
ἄκρου γῆσ ἕωσ ἄκρου οὐρα-
νοῦ. 28 Ἀπὸ δὲ τῆσ συκῆσ
μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν
αὐτῆσ ἤδη ὁ κλάδοσ ἁπαλὸσ
γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλ-
λα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺσ τὸ
θέροσ ἐστίν· 29 οὕτωσ καὶ
ὑμεῖσ ὅταν ἴδητε ταῦτα γι-
νόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύσ
ἐστιν ἐπὶ θύραισ. 30 ἀμὴν λέ-
γω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ
ἡ γενεὰ αὕτη μέχρισ οὗ ταῦ-
τα πάντα γένηται. 31 ὁ οὐρα-
νὸσ καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται,
οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρε-
λεύσονται.

25 Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν
ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροισ,
καὶ ἐπὶ τῆσ γῆσ συνοχὴ ἐθνῶν
ἐν ἀπορίᾳ ἤχουσ θαλάσσησ
καὶ σάλου, 26 ἀποψυχόντων
ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ
προσδοκίασ τῶν ἐπερχομένων
τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνά-
μεισ τῶν οὐρανῶν σαλευθή-
σονται. 27 καὶ τότε ὄψονται τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον
ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεωσ καὶ
δόξησ πολλῆσ. 28 ἀρχομένων
δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψα-
τε καὶ ἐπάρητε τὰσ κεφαλὰσ
ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύ-
τρωσισ ὑμῶν. 29 Καὶ εἶπεν
παραβολὴν αὐτοῖσ. ἴδετε τὴν
συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα·
30 ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέ-
ποντεσ ἀφʼ ἑαυτῶν γινώσκετε
ὅτι ἤδη ἐγγὺσ τὸ θέροσ ἐστίν·
31 οὕτωσ καὶ ὑμεῖσ, ὅταν ἴδη-
τε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε
ὅτι ἐγγύσ ἐστιν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ. 32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν
ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ
αὕτη ἕωσ ἂν πάντα γένηται.
33 ὁ οὐρανὸσ καὶ ἡ γῆ παρε-
λεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ
μὴ παρελεύσονται.

---

27. εσται . . ς (Gb^{00}) add και ℵBDL etc . . ς (Gb^{0}) add γαρ

28. οπου c.

(23. εκει et ωδε c. ℵB^{3}L, B* ωδ. et ωδ. . . ς ωδ. et εκ. | ιδου sec (Gb′) c. DKLXΠ* . . ς η ιδ. 24. ς η αστρ. η | υπο τον . . ς υπ. | εσται: ς (=Gb) add και | BD it^{4} om ε. τ. ημ. α. 37. ς εκει συναχθ. οι αετ.)

29. εκ c. ℵD al Eus Bas al . . ς απο 30. εν ουρ. c. ℵBL . . ς ε. τω ουρ. | κοψοντ. c. ℵ* al^{6} e Cyp . . ς τοτε κοψ. 31. σαλπ. c. ℵLΔ Eus Or^{int} etc . . ς add φωνησ (D etc και φ.) 33. ταυ. πα. (Gb′) c. ℵD unc^{4} . . ς πα. τα. 34. υμιν: BDFL add οτι | DHL τα. πα. 35. παρελευσετ. (Gb) c. BDL . . ς -σονται c. ℵ^{c} (* om versum) unc^{13}

25. ς κ. οι αστ. του ουρ. εσ. εκπιπτοντ. 27. τ. αγγ. c. BDL . . ς (Gb^{0}) add αυτου | τ. εκλ. c. DL al^{5} it^{5} Or^{int} . . ς add αυτου 28. αυ. ηδ. ο κλ. c. XΔ unc^{9} . . ℵABCDL ηδ. ο κλ. αυ. | Ti γινωσκεται c. AB^{3}DS^{2}LΔ 29. ς ταυ. ιδ. γιν. 30. μεχρ. ου: Ti μεχρι c. ℵ 31. Gb παρελευσεται | παρελευσοντ. sec c. ℵBL . . ς παρελθωσιν

25. εσοντ. c. ℵBD etc . . ς εσται | ηχουσ (Gb″) . . ς ηχουσησ 33. ου μη παρελευσοντ. c. ℵBDL R unc^{12} . . ς ου μη παρελθωσι

36 Περὶ δὲ τῆσ ἡμέρασ ἐκείνησ καὶ ὥρασ οὐδεὶσ οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱόσ, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνοσ. 37 ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτωσ ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡσ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖσ ἡμέραισ ταῖσ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντεσ καὶ πίνοντεσ, γαμοῦντεσ καὶ γαμίζοντεσ, ἄχρι ἧσ ἡμέρασ εἰσῆλθεν Νῶε εἰσ τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕωσ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸσ καὶ ἦρεν ἅπαντασ, οὕτωσ ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷσ παραλαμβάνεται καὶ εἷσ ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριοσ ὑμῶν ἔρχεται.

37—41: cf. § 111. Lc 17, 26 s. 35.

32 Περὶ δὲ τῆσ ἡμέρασ ἐκείνησ ἢ τῆσ ὥρασ οὐδεὶσ οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱόσ, εἰ μὴ ὁ πατήρ. 33 βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρόσ ἐστιν. 34 ὡσ ἄνθρωποσ ἀπόδημοσ ἀφεὶσ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺσ τοῖσ δούλοισ αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. 35 γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριοσ τῆσ οἰκίασ ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίασ ἢ πρωΐ· 36 μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνησ εὕρῃ ὑμᾶσ καθεύδοντασ. 37 ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

34 Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖσ μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναισ βιωτικαῖσ, καὶ ἐπιστῇ ἐφ᾽ ὑμᾶσ αἰφνίδιοσ ἡ ἡμέρα ἐκείνη 35 ὡσ παγίσ· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντασ τοὺσ καθημένουσ ἐπὶ πρόσωπον πάσησ τῆσ γῆσ. 36 ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

§ 140.

c) PROPTER REPENTINUM CHRISTI ADVENTUM VIGILANTIA COMMENDATUR PARABOLA DECEM VIRGINUM [ALIISQUE].

Mт 25, 1—13.

[Mт 24, 43—51. cum Lc 12, 39—46. vide § 95.]
[Mт 25, 14—30. cum Lc 19, 11—28. vide § 120.]

1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοισ, αἵτινεσ λαβοῦσαι τὰσ λαμπάδασ αὐτῶν ἐξῆλθον εἰσ ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε

---

36. ς (=Gb) κ. τησ ωρ. | ουδε ο υι. c. ℵ*et[cb]BD al[4] it[10] Ir[int] Or[int] etc . . ς om c. ℵ[ca]L unc[12] Bas[dis] etc | πατηρ c. ℵBDLΔΠ* etc . . ς add μου 37. δε . . BDI etc γαρ | εσται . . ς add και 38. ωσ c. ℵBL . . ς ωσπερ | ταισ (D εκειναισ, B εκ. ταισ) πρ. του c. ℵI unc[12] . . Ti του c. L al[1] it[3] Or[2] | γαμιζ. o. ℵD, B -σκοντεσ . . ς εκγαμιζ. 39. εστ. και . . Ti om και c. BD al[1] etc 40. εσ. δυ. o. ℵ*B . . ς δ. ε. | εισ bis o. ℵBDIL . . ς ο εισ 41. μυλω (Gb′) . . ς -λωνι 42. ημερα . . ς ωρα

32. η . . ς (=Gb) και c. ℵD unc[2] | τησ sec . . Gb[00] o. A unc[8] | οι αγγ., item ς οι α. οι . . Ti αγγελοσ c. B 33. αγρυπν. c. BD it[3] etc . . ς add κ. προσευχ. c. ℵACL unc[plu] 34. ς και εκαστω 35. η οψε: ς οψε | ς μεσονυκτιου 37. ὃ (Gb″): ς ἃ c. A unc[11]

34. δε: ℵD al[15] etc om | ς (=Gb) βαρυνθωσιν | ς αιφν. ε. υμ. επιστ. 35. εκεινη ωσ παγ. επ. γαρ c. ℵBDL it[pl] Mcion[tert] etc . . ς εκεινη· ωσ πα. γαρ επ. | επεισελ. c. ℵ*BD . . ς επελευσ. 36. δε c. ℵBD . . ς ουν | κατισχ. c. ℵBLX . . ς καταξιωθητε | τα. πα. o. ℵ[c]BDLX . . ς πα. τα. c. AC*M, Gb[0] ταυ. c. ℵ*R unc[13]

1. αυτων c. ℵCI unc[13] . . Ti εαυτ. c. BDL | υπαντ. c. ℵBC . . ς απαντ. 2. ς ησαν εξ αυτων | μωραι et φρον. c. ℵBCDLZ . . ς φρ. et μω. | και πεντ. (ς[0] Gb′) c. ℵBCDKLZΠ . . ς κ. αι πεντ.

φρόνιμοι. 3 αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰσ λαμπάδασ οὐκ ἔλαβον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἔλαιον· 4 αἱ δὲ φρό-
νιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖσ ἀγγείοισ μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5 χρονίζοντοσ δὲ τοῦ νυμφίου
ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. 6 μέσησ δὲ νυκτὸσ κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίοσ, ἐξ-
έρχεσθε εἰσ ἀπάντησιν. 7 τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰσ
λαμπάδασ ἑαυτῶν. 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖσ φρονίμοισ εἶπαν· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι
αἱ λαμπάδεσ ἡμῶν σβέννυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ
ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸσ τοὺσ πωλοῦντασ καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖσ. 10 ἀπερχομέ-
νων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίοσ, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ᾽ αὐτοῦ εἰσ τοὺσ γάμουσ,
καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11 ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε, κύριε,
ἄνοιξον ἡμῖν. 12 ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶσ. 13 γρηγορεῖτε οὖν,
ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.

§ 141.

D) DE CHRISTI AD IUDICIUM EXTREMUM ADVENTU.

Mτ 25, 31—46.

31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντεσ οἱ ἄγγελοι μετ᾽ αὐ-
τοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξησ αὐτοῦ· 32 καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ
ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺσ ἀπ᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρί-
φων, 33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε ἐρεῖ ὁ
βασιλεὺσ τοῖσ ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρόσ μου, κληρονομήσατε τὴν
ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆσ κόσμου. 35 ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν,
ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένοσ ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, 36 γυμνὸσ καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθέ-
νησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρόσ με. 37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ
οἱ δίκαιοι λέγοντεσ· κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσα-
μεν; 38 πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; 39 πότε δέ σε
εἴδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρόσ σε; 40 καὶ ἀποκριθεὶσ ὁ βασιλεὺσ ἐρεῖ αὐ-
τοῖσ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ
ἐποιήσατε. 41 τότε ἐρεῖ καὶ τοῖσ ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ᾽ ἐμοῦ κατηραμένοι εἰσ τὸ πῦρ
τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖσ ἀγγέλοισ αὐτοῦ. 42 ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ
ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, 43 ξένοσ ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με,
γυμνὸσ καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴσ καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. 44 τότε ἀπο-
κριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντεσ· κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυ-
μνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; 45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖσ λέγων·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε.
46 καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰσ κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰσ ζωὴν αἰώνιον.

---

3. αι γαρ c. ℵBCL . . Z αι δε, D αι ουν, ς αιτινεσ | λαμπαδ. c. ℵL it^{5} vg etc . . ς add εαυτων, Gb αυτων 4. αγγει. c. ℵBDLZ . . ς add αυτων | εαυτ. c. ℵB; ς αυτων . . CZ etc om 6. ο νυμφ. (Gb') . . ς add ερχεται | απαντησ. c. ℵB etc . . ς add αυτου (C etc αυτω) 7. εαυτων . . ς αυτων 8. ειπαν c. BCL . . ς -ον 9. ουκ c. ℵALZ etc . . Gb'' Ti ου μη | πορευ. c. ℵABD unc^{7} . . ς (=Gb) add δε c. CLZe^{h} unc^{6} 11 και αι . . DHZ om και 13. ωραν . . ς (= Gb) add εν η ο υιοσ του ανθρωπου ερχεται

31. ς (= Gb) οι αγιοι αγγελ. 32. ς συναχθησεται | αφορισει c. ℵ*LΔ etc . . ς -ριει c. ℵ^{c}ABD unc^{11} 33. αυτου: Ti om c. ℵA al^{3} etc. (ℵ add post ευων.) 36. ς ηλθετε 37. Ti c. B*I ειδαμεν, item I ιδαμεν v. sq 39. ασθενουντ. c. BD al^{3} Clem . . ς ασθενη 40. B* it^{2} etc om τ. αδ. μου 41. κατηρ. c. ℵBL al . . ς οι κατηρ. | το ητοιμ.: Gb' ο ητοιμασεν ο πατηρ μου c. D. al^{2} it^{7} Ir^{int} 44. αποκριθ. . . ς (=Gb) add αυτω

§ 142.

BIDUO ANTE PASCHA SACERDOTUM CONSILIUM FIT DE IESU NECANDO.

Mт 26, 1—5. Mc 14, 1 s. Lc 22, 1 s.

[1] Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· [2] οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.
[3] Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, [4] καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. [5] ἔλεγον δέ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

[1] Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν· [2] ἔλεγον γάρ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.

[1] Ἤγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα, [2] καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν. ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

§ 143.

IUDAE TRADITORIS PACTIO CUM SACERDOTIBUS.

Mт 26, 14—16. Mc 14, 10 s. Lc 22, 3—6.

[14] Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς [15] εἶπεν· τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. [16] καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

[10] Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ, ὁ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. [11] οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

[3] Εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα, [4] καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῷ αὐτόν. [5] καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· [6] καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

§ 144.

IESUS PARARI IUBET COENAM ULTIMAM.

Mт 26, 17—19. Mc 14, 12—16. Lc 22, 7—13.

[17] Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ

[12] Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·

[7] Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα, [8] καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰω-

---

3. αρχιερ. c. ℵABDLΘ[c] etc . . ς (Gb[0]) add και οι γραμματεισ 4. ς (=Gb) κρατ. δολ.

2. γαρ c. ℵBC*DL . . ς δε | εστ. θορ. c. ℵBC DΘ[s]L . . ς θο. εστ.

15. και εγω c. ℵD unc[9] . . ς καγω c. ABL unc[4]

10. ιουδ. (Gb'') . . ς ο ιουδ. | ς ο ισκαριωτης | ο εισ: ς εις | αυτον παρ. (-δοι c. BD) c. ℵBCLΔ etc . . ς παραδω (D προδοι) αυ. 11. ς ευκ. αυτ. | παραδοι c. BD: ς -δω.

3. ς (=Gb) ο σατ. | ς επικαλουμενον 4. ς κ. τοις στρατ. | ς αυτον πασ. (D παραδοι) αυτοις 5. Gb' αργυρια c. AC unc[4] 6. και εξωμολ.: ℵ*C etc om | ς αυτοις ατ. οχλ.

7. εν c. ℵAPX unc[13] . . BCDL al pauc om

Ιησοῦ λέγοντεσ· ποῦ
θέλεισ ἑτοιμάσωμέν
σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;
18 ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγε-
τε εἰσ τὴν πόλιν πρὸσ
τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε
αὐτῷ· ὁ διδάσκαλοσ
λέγει· ὁ καιρόσ μου
ἐγγύσ ἐστιν, πρὸσ σὲ
ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ
τῶν μαθητῶν μου.
19 καὶ ἐποίησαν οἱ μα-
θηταὶ ὡσ συνέταξεν
αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ, καὶ
ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

ποῦ θέλεισ ἀπελθόντεσ ἑτοιμάσω-
μεν ἵνα φάγῃσ τὸ πάσχα; 13 καὶ
ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ καὶ λέγει αὐτοῖσ· ὑπάγετε εἰσ
τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄν-
θρωποσ κεράμιον ὕδατοσ βαστά-
ζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, 14 καὶ
ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκο-
δεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλοσ λέγει·
ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου
τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου
φάγω; 15 καὶ αὐτὸσ ὑμῖν δείξει
ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοι-
μον, κἀκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. 16 καὶ
ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰσ
τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼσ εἶπεν
αὐτοῖσ, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

άννην εἰπών· πορευθέντεσ ἑτοιμά-
σατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν.
9 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ποῦ θέλεισ
ἑτοιμάσωμεν; 10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ·
ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰσ τὴν
πόλιν συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωποσ
κεράμιον ὕδατοσ βαστάζων· ἀκο-
λουθήσατε αὐτῷ εἰσ τὴν οἰκίαν εἰσ
ἣν εἰσπορεύεται, 11 καὶ ἐρεῖτε τῷ
οἰκοδεσπότῃ τῆσ οἰκίασ· λέγει σοι
ὁ διδάσκαλοσ· ποῦ ἐστὶν τὸ κατά-
λυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν
μαθητῶν μου φάγω; 12 κἀκεῖνοσ
ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρω-
μένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. 13 ἀπελ-
θόντεσ δὲ εὗρον καθὼσ εἰρήκει αὐ-
τοῖσ, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

§ 145.

ACCUMBIT CUM DUODECIM: Mt 26, 20. Mc 14, 17. Lc 22, 14—18. DISCIPULORUM AMBITIONEM COERCET: Lc 22, 24—30. EADEMQUE MENTE PEDES ILLIS LAVAT: Ioh 13, 1—20.

20 Ὀψίασ δὲ γενομένησ ἀν-
έκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθη-
τῶν.

17 Καὶ ὀψίασ γενομένησ
ἔρχεται μετὰ τῶν δώ-
δεκα.

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα,
ἀνέπεσεν, καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν
αὐτῷ.

(Lc) 15 Καὶ εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν
πρὸ τοῦ με παθεῖν· 16 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕωσ ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 17 καὶ δεξάμενοσ ποτήριον εὐχαριστήσασ εἶπεν· λάβετε τοῦτο καὶ δια-
μερίσατε εἰσ ἑαυτούσ· 18 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματοσ τῆσ
ἀμπέλου ἕωσ ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.

(Lc) 24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖσ, τὸ τίσ αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. 25 ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖσ· οἱ βασιλεῖσ τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντεσ αὐτῶν εὐεργέται
καλοῦνται· 26 ὑμεῖσ δὲ οὐχ οὕτωσ, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡσ ὁ νεώτεροσ, καὶ ὁ ἡγού-
μενοσ ὡσ ὁ διακονῶν. 27 τίσ γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενοσ ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενοσ;
ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμὶ ὡσ ὁ διακονῶν. 28 ὑμεῖσ δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότεσ μετ' ἐμοῦ ἐν

---

17. λεγοντ. c. ℵBDKLΔΠ . . ς (Gb^{00}) add αυτω

14. εαν c. ℵCLPX unc^{10} . . ABDΔΠ αν | μου pr: ς om 15. αναγαιον . . ς (= Gb) ανωγεον | Gb^{0} ετοιμ. c. AM*Δ | καχει (και εκ.) c. ℵD(BCL) . . ς εκει 16. μαθητ. c. ℵBLΔ: ς add αυτου

9. ς ειπον 10. εισ ην c. ℵBCL (X εν η) etc . . ς ου (AKMPRΠ add εαν) 12. αναγαιον . . ς (=Gb) ανωγεον | εκει: ℵLX κακει 13. ειρηκει c. ℵBCDL . . ς ειρηκεν

20. μαθητ. c. ℵALMΔΠ al^{12} it vg al pler (vv aliq add αυτου) . . ς om c. BD unc^{9} etc

14. οι απ. c. ℵ*BD etc . . ς οι δωδεκα απ., ℵ^{c}LX οι δωδ.

16. οτι: C*DX om | ουκετι c. C^{2}DP unc^{12} . . ℵABC*HL om | αυτο c. ℵBC*L . . ς εξ (D al απ) αυτου 17. AD unc^{4} το ποτηρ. | εισ εαυτ. (L αυτ.) c. ℵ^{c}BCLMΠ . . ς εαυτοισ (ℵ* αλληλοισ) 18. οτι c. ℵA unc^{12} . . Ti om c. BCDGL | απ. τ. νυν c. ℵBKLMΠ (et DG ante ου) etc . . ς om | ς γεννηματ. | οτου c. ADX unc^{12} . . ℵBL unc^{2} ου

26. γινεσθ. c. ℵBDLT . . ς γενεσθ. 27. ειμι h. l. c. ℵBLT . . ς ante εν μεσω

τοῖσ πειρασμοῖσ μου. 29κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼσ διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν,
30ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆσ τραπέζησ μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντεσ τὰσ δώδεκα φυλὰσ τοῦ Ἰσραήλ.

(Ioh) 13, 1Πρὸ δὲ τῆσ ἑορτῆσ τοῦ πάσχα εἰδὼσ ὁ Ἰησοῦσ ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸσ τὸν πατέρα, ἀγαπήσασ τοὺσ ἰδίουσ τοὺσ ἐν τῷ κόσμῳ, εἰσ τέλοσ ἠγάπησεν αὐτούσ.
2καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότοσ εἰσ τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδασ Σίμωνοσ Ἰσκαριώτησ,
3εἰδὼσ ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰσ τὰσ χεῖρασ, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸσ τὸν θεὸν ὑπάγει,
4ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν.
5εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰσ τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺσ πόδασ τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένοσ.
6ἔρχεται οὖν πρὸσ Σίμωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ· κύριε, σύ μου νίπτεισ τοὺσ πόδασ;
7ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδασ ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.
8λέγει αὐτῷ Πέτροσ· οὐ μὴ νίψῃσ μου τοὺσ πόδασ εἰσ τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ αὐτῷ· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεισ μέροσ μετ' ἐμοῦ.
9λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτροσ· κύριε, μὴ τοὺσ πόδασ μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰσ χεῖρασ καὶ τὴν κεφαλήν.
10λέγει αὐτῷ Ἰησοῦσ· ὁ λελουμένοσ οὐκ ἔχει χρείαν νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸσ ὅλοσ· καὶ ὑμεῖσ καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντεσ.
11ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντεσ καθαροί ἐστε.

12Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺσ πόδασ αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖσ· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν;
13ὑμεῖσ φωνεῖτέ με· ὁ διδάσκαλοσ καὶ ὁ κύριοσ, καὶ καλῶσ λέγετε· εἰμὶ γάρ.
14εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺσ πόδασ ὁ κύριοσ καὶ ὁ διδάσκαλοσ, καὶ ὑμεῖσ ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺσ πόδασ·
15ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼσ ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖσ ποιῆτε.
16ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλοσ μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολοσ μείζων τοῦ πέμψαντοσ αὐτόν.
17εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.
18οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνασ ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.
19ἀπάρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγώ εἰμι.
20ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

18: Ps 40 (41), 10.

§ 146.

INTER COENAM SIGNIFICAT PRODITOREM.

Mt 26, 21—25. Mc 14, 18—21. Lc 22, 21—23. Ioh 13, 21—35.

21Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷσ ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. 22καὶ	18Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν· ἀμὴν λέγω	21Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντοσ με μετ' ἐμοῦ	21Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦσ ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷσ ἐξ ὑμῶν παραδώσει

30. εσθητε c. BD*T . . ς -ιητε | εν τ. βασ. μου: Gb^{0} c. E unc^{7} etc | καθηρεσθε c. ℵAB^{3}GLQΠ* . . Gb″ Ti καθισεσθε, ς καθισησθε c. H . . B*TΔ καθησθε

1. ηλθεν . . ς εληλυθεν 2. γινομ. c. ℵ*BLX etc . . ς γενομ. | ινα παραδ. (-δοι c. ℵ*BD*) αυτ. etc (Gb″) c. ℵBLMX etc . . ς ιουδα σιμωνοσ ισκαριωτου ινα αυτον παραδω 3. ειδωσ . . ς (Gb^{00}) add ο ιησουσ | εδωκ. c. ℵBKL al Or^{saep} . . ς δεδωκ. (Or^{1}) 6. λεγει (Gb″) c. BDL vv mu Or . . ς και λεγ. | αυτω c. ℵ*B b syr^{hr} aeth Or Cyr . . ς add εκεινοσ 8. μου τ. πο. c. BCL . . ς τ. πο. μου | ιησουσ αυτω . . ς αυτ. ο ιησ. 10. ιησουσ c. B Or . . ς ο ιησ. | ς ου χρ. εχει | νιφασθ. c. ℵ it^{1} vg^{6} Or^{6} (Tert) . . ς (Gb^{0}) praem η (BC*KLΠ ει μη, item D) τουσ ποδασ 11. οτι ουχι c. BCL etc . . Ti^{synops} om οτι c. ℵA unc^{12}

12. και ελαβεν: ℵAC^{2}L om και | και ανεπεσεν c. ℵ*BC* . . ς αναπεσων, ℵ^{c}AL και αναπεσων 15. δεδωκ. c. ℵAKMΠ . . ς εδωκ. 18. εγω: ℵAKΠ add γαρ | τινασ c. ℵBCLM al Or^{4} Cyr . . ς ουσ | μετ εμου: BCL μου | επηρκ. c. ℵAUΠ . . ς επηρεν 19. ς ινα οτ. γεν. πιστευσ. | Ti πιστευητε c. BC 20. ς εαν τινα

(Mc) 18. ο ιη. ειπ. c. ℵBCL . . ς ειπ. ο ιησ.

(Ioh) 21. ιησ. c. ℵBL al . . ς ο ιησ.

λυπούμενοι σφόδρα
ἤρξαντο λέγειν αὐ-
τῷ εἷσ ἕκαστοσ·
μήτι ἐγώ εἰμι, κύ-
ριε; 23 ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶσ εἶπεν· ὁ
ἐμβάψασ μετ' ἐμοῦ
τὴν χεῖρα ἐν τῷ
τρυβλίῳ, οὗτόσ με
παραδώσει. 24 ὁ μὲν
υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου
ὑπάγει καθὼσ γέ-
γραπται περὶ αὐτοῦ·
οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώ-
πῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ
υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου
παραδίδοται· κα-
λὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ
ἐγεννήθη ὁ ἄνθρω-
ποσ ἐκεῖνοσ. 25 ἀπο-
κριθεὶσ δὲ Ἰούδασ
ὁ παραδιδοὺσ αὐτὸν
εἶπεν· μήτι ἐγώ
εἰμι, ῥαββεί; λέγει
αὐτῷ· σὺ εἶπασ.

ὑμῖν ὅτι εἷσ ἐξ
ὑμῶν παραδώσει
με, ὁ ἐσθίων μετ'
ἐμοῦ. 19 ἤρξαντο
λυπεῖσθαι καὶ λέ-
γειν αὐτῷ εἷσ κατὰ
εἷσ· μήτι ἐγώ;
20 ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τοῖσ· εἷσ τῶν δώ-
δεκα, ὁ ἐμβαπτό-
μενοσ μετ' ἐμοῦ
εἰσ τὸ τρύβλιον.
21 ὅτι ὁ μὲν υἱὸσ τοῦ
ἀνθρώπου ὑπάγει,
καθὼσ γέγραπται
περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ
δὲ τῷ ἀνθρώπῳ
ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸσ
τοῦ ἀνθρώπου πα-
ραδίδοται· καλὸν
αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεν-
νήθη ὁ ἄνθρωποσ
ἐκεῖνοσ.

ἐπὶ τῆσ τρα-
πέζησ. 22 ὅτι
ὁ υἱὸσ μὲν
τοῦ ἀνθρώ-
που κατὰ
τὸ ὡρισμένον
πορεύεται,
πλὴν οὐαὶ
τῷ ἀνθρώπῳ
ἐκείνῳ δι'
οὗ παραδί-
δοται. 23 καὶ
αὐτοὶ ἤρξαν-
το συνζητεῖν
πρὸσ ἑαυ-
τοὺσ τὸ τίσ
ἄρα εἴη ἐξ
αὐτῶν ὁ τοῦ-
το μέλλων
πράσσειν.

με. 22 ἔβλεπον εἰσ ἀλλήλουσ οἱ μα-
θηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνοσ λέγει.
23 ἦν ἀνακείμενοσ εἷσ ἐκ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ,
ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦσ· 24 νεύει οὖν
τούτῳ Σίμων Πέτροσ καὶ λέγει αὐ-
τῷ· εἰπὲ τίσ ἐστιν περὶ οὗ λέγει.
25 ἐπιπεσὼν οὖν ἐκεῖνοσ οὕτωσ ἐπὶ τὸ
στῆθοσ τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· κύριε,
τίσ ἐστιν; 26 ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦσ·
ἐκεῖνόσ ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψω-
μίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψασ οὖν τὸ
ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ
Σίμωνοσ Ἰσκαριώτου. 27 καὶ μετὰ τὸ
ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰσ ἐκεῖνον ὁ
σατανᾶσ. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦσ· ὃ
ποιεῖσ ποίησον τάχιον. 28 τοῦτο δὲ
οὐδεὶσ ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸσ
τί εἶπεν αὐτῷ· 29 τινὲσ γὰρ ἐδόκουν,
ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδασ,
ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦσ· ἀγόρασον
ὧν χρείαν ἔχομεν εἰσ τὴν ἑορτήν, ἢ
τοῖσ πτωχοῖσ ἵνα τι δῷ. 30 λαβὼν
οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνοσ ἐξῆλθεν εὐ-
θύσ· ἦν δὲ νύξ.

(Ioh) 31 Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦσ· νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸσ
ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. 32 εἰ ὁ θεὸσ ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸσ δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ
εὐθὺσ δοξάσει αὐτόν. 33 τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ καθὼσ εἶπον
τοῖσ Ἰουδαίοισ ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖσ οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. 34 ἐντολὴν
καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλουσ, καθὼσ ἠγάπησα ὑμᾶσ ἵνα καὶ ὑμεῖσ ἀγαπᾶτε ἀλλή-
λουσ. 35 ἐν τούτῳ γνώσονται πάντεσ ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοισ.

---

22. εισ εκ. (Gb') c. ℵBCLZ, et DM addito αυτων . . ς εκαστοσ αυτων 23. μετ εμ. etc c. ℵABLZ etc . . ς μετ εμ. εν τ. τρ. την χει.

19. ηρξ. c. ℵBL . . ς οι δε ηρ., C και ηρ. | κατα c. ℵBLΔ: ς καθ | εγω c. ℵBCLPΔ . . ς (Gb⁰) add και αλλοσ μητι εγω 20. ο δε: ς (Gb⁰) add αποκριθεισ | εισ c. ℵBCL . . ς add εκ 21. οτι c. ℵBL: ς om | καλον c. BL it⁵ . . ς add ην

22. οτι c. ℵBDΞ'LT . . ς και | ο υι. μεν c. ℵ⁰ (*om μ.) BLT . . ς ο μεν υι. | ς πορ. κα. τ. ωρ.

22. εβλεπ. c. ℵ^cBC etc . . ς (Gb⁰) add ουν c. ℵ*ADL unc¹³, al mu δε 23. ην c. BC*L al Or² . . ς add δε (var al) | εκ: ς (=Gb) om 24. και λεγει etc . . ς πυθεσθαι τισ αν ειη (Gb⁰ τ. α. ει.) 25. επιπεσ. c. ℵ*AD unc¹² . . Gb' αναπεσ. | ουν c. ℵDL MXΔ . . ς δε . . Ti (Gb⁰) om c. BC it¹ Or | εκειν.: Gb⁰ c. sah | ουτωσ c. BCL unc⁷ (L unc⁴ -τοσ); Ti om c. ℵADΠ 26. αποκριν. c. ℵAD unc¹² . . Ti add ουν | Ti om ο c. BM | βαψω et και δωσω (L δω) αυτ. (Gb') c. BCL Or^dis . . ς βαψασ (ADKΠ εμβ.) et επιδωσω c. ℵAD unc¹³ | βαψ. ουν . . ς και εμβαψ. | λαμβ. και c. ℵ^cBCLMX . . ς om c. ℵ*AD unc¹¹ | ς ισκαριωτη 27. τοτε: ℵDL etc om | ιησ. c. BL . . ς ο ιησ. 29. ς ο ιουδ. | ιησ. c. ℵB Or . . ς ο ιησ. 30. εξ. ευθυσ (Gb') . . ς ευθεωσ εξ.

31. ουν (et. ς^e) c. ℵBCDLX etc . . ς om (ς νυξ οτε εξ. conjg, non item ς^e Gb) | ιησ. c. ℵBLΔ . . ς ο ιησ. 32. ει usq αυτω pr. c. ℵ^cAC² unc¹¹ Or² . . ℵ*BC*DLXΠ om | αυτω sec c. ℵBHΔ Or³ . . ς εαυτω 33. οτι: ℵ*D etc om | εγω υπ. (Gb') c. ℵABCDL unc⁵ . . ς υπ. εγ. c. E unc⁷

§ 147.

INSTITUIT COENAM SACRAM.

Mт 26, 26—29. Mc 14, 22—25. Lc 22, 19. 20. (I Cor 11, 23—25.)

26 Ἐσθιόντων δὲ αὐ-
τῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦσ ἄρ-
τον καὶ εὐλογήσασ ἔκλα-
σεν καὶ δοὺσ τοῖσ μα-
θηταῖσ εἶπεν· λάβετε
φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ
σῶμά μου. 27 καὶ λαβὼν
ποτήριον καὶ εὐχαριστή-
σασ ἔδωκεν αὐτοῖσ λέ-
γων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάν-
τεσ· 28 τοῦτο γάρ ἐστιν
τὸ αἷμά μου τῆσ διαθή-
κησ τὸ περὶ πολλῶν ἐκ-
χυννόμενον εἰσ ἄφεσιν
ἁμαρτιῶν. 29 λέγω δὲ
ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ-
άρτι ἐκ τούτου τοῦ γενή-
ματοσ τῆσ ἀμπέλου ἕωσ
τῆσ ἡμέρασ ἐκείνησ ὅταν
αὐτὸ πίνω μεθ᾽ ὑμῶν
καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
πατρόσ μου.

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐ-
τῶν λαβὼν ἄρτον εὐλο-
γήσασ ἔκλασεν καὶ ἔδω-
κεν αὐτοῖσ καὶ εἶπεν·
λάβετε· τοῦτό ἐστιν τὸ
σῶμά μου. 23 καὶ λαβὼν
ποτήριον εὐχαριστήσασ
ἔδωκεν αὐτοῖσ, καὶ ἔπιον
ἐξ αὐτοῦ πάντεσ. 24 καὶ
εἶπεν αὐτοῖσ· τοῦτό ἐστιν
τὸ αἷμά μου τῆσ διαθή-
κησ τὸ ἐκχυννόμενον
ὑπὲρ πολλῶν. 25 ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ
μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήμα-
τοσ τῆσ ἀμπέλου ἕωσ
τῆσ ἡμέρασ ἐκείνησ ὅταν
αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

19 Καὶ λαβὼν
ἄρτον εὐχαρι-
στήσασ ἔκλασεν
καὶ ἔδωκεν αὐ-
τοῖσ λέγων· τοῦ-
τό ἐστιν τὸ σῶ-
μά μου τὸ ὑπὲρ
ὑμῶν διδόμενον·
τοῦτο ποιεῖτε εἰσ
τὴν ἐμὴν ἀνά-
μνησιν. 20 καὶ τὸ
ποτήριον ὡσαύ-
τωσ μετὰ τὸ δει-
πνῆσαι, λέγων·
τοῦτο τὸ ποτή-
ριον ἡ καινὴ δια-
θήκη ἐν τῷ αἵ-
ματί μου, τὸ
ὑπὲρ ὑμῶν ἐκ-
χυννόμενον.

(23 Ἐγὼ γὰρ παρέ-
λαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου,
ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν,
ὅτι ὁ κύριοσ Ἰησοῦσ
ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδί-
δετο ἔλαβεν ἄρτον
24 καὶ εὐχαριστήσασ
ἔκλασεν καὶ εἶπεν·
τοῦτό μου ἐστὶν τὸ
σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν·
τοῦτο ποιεῖτε εἰσ τὴν
ἐμὴν ἀνάμνησιν. 25 ὡσ-
αύτωσ καὶ τὸ πο-
τήριον μετὰ τὸ δει-
πνῆσαι, λέγων· τοῦτο
τὸ ποτήριον ἡ καινὴ
διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ
ἐμῷ αἵματι· τοῦτο
ποιεῖτε, ὁσάκισ ἐὰν
πίνητε, εἰσ τὴν ἐμὴν
ἀνάμνησιν.)

§ 148.

PRAEDICIT DISPERSUM IRI DUODECIM, PETRUMQUE LAPSURUM ESSE.

Mт 26, 31—35. Mc 14, 27—31. Lc 22, 31—38. Ioн 13, 36—38.

(Mт) 31 Τότε λέγει αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· πάντεσ
ὑμεῖσ σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
τῃ. γέγραπται γάρ· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ δια-
σκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆσ ποίμνησ. 32 μετὰ

(Mc) 27 Καὶ λέγει αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ
ὅτι πάντεσ σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγρα-
πται· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρό-
βατα διασκορπισθήσονται. 28 ἀλλὰ μετὰ

---

26. αρτον . . ς τον αρτ. c. A unc[11] | ευλογησασ . . Gb″ ευχαριστησασ | δουσ (ℵa ex εδιδ.) τ. μ. c. (ℵ)BDLZ . . ς εδιδου τ. μ. και c. AC unc[12] 27. ποτ. c. ℵBLZ unc[4] . . ς το ποτ. | CLZΔ om και sec 28. ς μου το τησ καινησ δια. et εκχυνομ. 29. ου μη c. ℵDZ al[8] it[7] vg Or Ir[int] etc . . ς praem οτι | ς γεννηματ.

22. λαβ. c. ℵaBD etc . . ς add ο ιησουσ | ς (=Gb) λαβετε φαγετε 23. ποτ. (Gb′) . . ς το ποτ. 24. μου . . (Gb[0]) add το | τησ . . ς (Gb[00]) add καινησ | ς το περι πολλ. εκχυνομ. 25. ουκετι c. ABN unc[13] . . ℵCDL om | ς γεννηματ.

20. και τ. πο. ωσ. c. ℵBL cop (sah) syr[hr] . . ς ωσαυτ. κ. τ. πο. | ς εκχυνομ.

(23. ς παρεδιδοτο 24. ειπεν . . ς (=Gb) add λαβετε φαγετε | το υπ. υμων c. ℵ*ABC* etc . . ς (Gb[0]) add κλωμενον, D* θρυπτομενον, vv aliq διδομενον 25. εαν c. ℵBC etc . . ς αν)

31. διασκορπισθησονται . . ς -σεται c. D. unc[10]

27. ς σκανδ. εν εμοι (Gb[00] ε. εμ.) εν τη νυκτι ταυτη (Gb[00] ε. τ. ν. τ.) | ς διασκορπισθησεται τα προβ.

δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶσ εἰσ τὴν Γαλιλαίαν. 33 ἀποκριθεὶσ δὲ ὁ Πέτροσ εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντεσ σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.

31: Zch 13, 7.

τ' ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶσ εἰσ τὴν Γαλιλαίαν. 29 ὁ δὲ Πέτροσ ἔφη αὐτῷ· εἰ καὶ πάντεσ σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.

27: Zch 13, 7.

Cf. ad haec Iон 16, 32. § 151.

(Lc) 31 Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶσ ἐξῃτήσατο ὑμᾶσ τοῦ σινιάσαι ὡσ τὸν σῖτον· 32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστισ σου. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψασ στήρισον τοὺσ ἀδελφούσ σου. 33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμόσ εἰμι καὶ εἰσ φυλακὴν καὶ εἰσ θάνατον πορεύεσθαι.

(Iон) 36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτροσ· κύριε, ποῦ ὑπάγεισ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεισ δὲ ὕστερον. 37 λέγει αὐτῷ Πέτροσ· κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.

Mт 26, 34 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶσ ἀπαρνήσῃ με. 35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτροσ· κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίωσ καὶ πάντεσ οἱ μαθηταὶ εἶπον.

Mc 14, 30 Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶσ ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίσ με ἀπαρνήσῃ. 31 ὁ δὲ ἐκπερισσῶσ ἐλάλει· ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσωμαι. ὡσαύτωσ δὲ καὶ πάντεσ ἔλεγον.

Lc 22, 34 Ὁ δὲ εἶπεν· λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ ἕωσ τρὶσ ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

Iон 13, 38 Ἀποκρίνεται Ἰησοῦσ· τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεισ; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕωσ οὗ ἀρνήσῃ με τρίσ.

Lc 22, 35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖσ· ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶσ ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρασ καὶ ὑποδημάτων, μή τινοσ ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν· οὐθενόσ. 36 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ· ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίωσ καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό· καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλοσ ἔχει. 38 οἱ δὲ εἶπαν· κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ· ἱκανόν ἐστιν.

37: Es 53, 12.

---

33. ει . . ς (=Gb) ει και | εγω . . Gb† add δε

29. ει και c. ℵBCGL etc . . ς και ει (D εαν) c. A(D) unc[14]

31. σιμ. σιμ. c. BLT sah cop . . ς praem ειπε δε ο κυριοσ 32. εκλιπη (Gb') c. ℵBDLT unc[5] . . ς εκλειπη c. AQ unc[8] | ς στηριξον

36. απεκριθη c. BC*L . . ς (Gb⁰) add αυτω | ς ο ιησ. | εγω c. ℵDS[mg]UX it vg Or[2] etc . . ς om | ς υστερ. δε ακολ. μοι (Gb⁰⁰ μ.) 37. ς (=Gb) ο πετρ. | ℵ* al vg al om κυρ. | Gb⁰⁰ αρτι | Ti υπερ σου τ. ψυχ. μ. θησ. c. ℵX

34. BC al απαρνησει 35. Gb' απαρνησωμαι c. A unc[6] al[70] | ομοιωσ . . Gb† add δε

30. συ: ς (=Gb) om | ς εν τη νυ. ταυτ. | ℵ(C*)D etc om η (non C*) δισ | ς απαρν. με 31. εκπερισσ. (Gb'): ς εκ περισσου | ελαλ.: ς ελεγεν et add μαλλον | ℵ^cAB unc[4] δεη με | απαρνησωμαι c. ℵ unc[11] . . ς -σομαι

34. ς ου μη | εωσ c. ℵBLT al . . ς πριν η | απαρν. μη ειδ. με c. AD unc[12] . . Ti με απ. ειδ. c. ℵBLT

38. ς απεκριθη αυτω (Gb⁰⁰) et ο (Gb⁰) ιησ. | φωνηση (Gb') . . ς -σει | αρν. c. BDLX . . ς απαρν.

35. ς βαλαντιου | ς ειπον et (c. ℵDLUΔ etc) ουδενοσ 36. ο δε ει. c. ℵ*D etc, ℵ^cBLT ειπ. δε . . ς ειπ. ουν | ς βαλαντ. 37. οτι c. ℵABDHLQTX . . ς add ετι | το περι c. ℵBDLQT . . ς τα περι 38. ς ειπον

§ 149.

AGIT DE ABITU SUO AD PATREM AC PROMITTIT PARACLETUM.

Ioh 14, 1—31.

1 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰσ τὸν θεόν, καὶ εἰσ ἐμὲ πιστεύετε. 2 ἐν τῇ
οἰκίᾳ τοῦ πατρόσ μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι
τόπον ὑμῖν· 3 καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι
ὑμᾶσ πρὸσ ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖσ ἦτε. 4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν.
5 λέγει αὐτῷ Θωμᾶσ· κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεισ, καὶ πῶσ οἴδαμεν τὴν ὁδόν; 6 λέγει
αὐτῷ Ἰησοῦσ· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸσ καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶσ ἔρχεται πρὸσ τὸν πατέρα
εἰ μὴ δι᾽ ἐμοῦ. 7 εἰ ἐγνώκατε ἐμέ, καὶ τὸν πατέρα μου γνώσεσθε· καὶ ἀπάρτι γινώσκετε
αὐτὸν καὶ ἑωράκατε αὐτόν. 8 λέγει αὐτῷ Φίλιπποσ· κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ
ἀρκεῖ ἡμῖν. 9 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· τοσούτῳ χρόνῳ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμί, καὶ οὐκ ἔγνωκάσ με,
Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼσ ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα· πῶσ σὺ λέγεισ· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα;
10 οὐ πιστεύεισ ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. 11 πιστεύετέ μοι ὅτι
ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. 12 ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰσ ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνοσ ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων
ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸσ τὸν πατέρα πορεύομαι, 13 καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου,
τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. 14 ἐάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ
ποιήσω. 15 ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰσ ἐντολὰσ τὰσ ἐμὰσ τηρήσετε. 16 κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα
καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μεθ᾽ ὑμῶν ᾖ εἰσ τὸν αἰῶνα, 17 τὸ πνεῦμα τῆσ ἀλη-
θείασ, ὃ ὁ κόσμοσ οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖσ γινώ-
σκετε αὐτό, ὅτι παρ᾽ ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. 18 οὐκ ἀφήσω ὑμᾶσ ὀρφανούσ, ἔρχομαι
πρὸσ ὑμᾶσ. 19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμοσ με οὐκέτι θεωρεῖ· ὑμεῖσ δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ
καὶ ὑμεῖσ ζήσετε. 20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖσ ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου καὶ ὑμεῖσ
ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. 21 ὁ ἔχων τὰσ ἐντολάσ μου καὶ τηρῶν αὐτάσ, ἐκεῖνόσ ἐστιν ὁ ἀγαπῶν
με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρόσ μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω
αὐτῷ ἐμαυτόν. 22 λέγει αὐτῷ Ἰούδασ, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτησ· κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν
μέλλεισ ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; 23 ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάν
τισ ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸσ αὐτὸν ἐλευ-
σόμεθα καὶ μονὴν παρ᾽ αὐτῷ ποιησόμεθα. 24 ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺσ λόγουσ μου οὐ τηρεῖ· καὶ
ὁ λόγοσ ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸσ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντόσ με πατρόσ.

25 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ᾽ ὑμῖν μένων· 26 ὁ δὲ παράκλητοσ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ
πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνοσ ὑμᾶσ διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶσ πάντα ἃ
εἶπον ὑμῖν. 27 εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼσ ὁ κόσμοσ δί-
δωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. 28 ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ

---

2. αν . . ℵX* om | οτι . . ς om 3. και (A unc^{5} etc om) ετοιμασω . . DM etc ετοιμασαι | ς υμιν τοπ. 4. DLX etc om εγω | οιδ. τ. οδ. (Gb') . . ς οιδ. και την οδ. οιδατε 5. και . BC*L it^{2} om | οιδ. τ. οδ. (Gb') c. BC*(D) etc . . ς δυναμεθα (ℵ post ειδ.) τ. οδ. ειδεναι 6. ιησ. c. ℵC*L . . ς ο ιη. 7. εγνωκατε c. ℵD* etc . . ς εγνωκειτε | εμε c. ℵD . . ς με | γνωσεσθ. c. ℵD* . . ς εγνωκειτε αν c. AD^{2}N unc^{12} . . Gb' αν ηδειτε c. BC*LQX | και απ. c. ℵADN unc^{12} . . BC*LQXΠ^{2} om και 9. ὁ pr: Ti om c. ALΠ | τοσουτω χρ. c. ℵDLQ . . ς τοσουτον χρονον | πωσ c. ℵBQ etc . . ς και πωσ 10. λεγω c. B^{2} (* om)LNX it^{2} al . . ς λαλω c. ℵAQ unc^{11} (D λελαληκα) | ο εν c. ℵADNQ unc^{12} . . Ti om ο c. BL | αυτου c. ℵBD etc, LX etc αυτοσ . . ς αυτοσ ante ποιει 11. εν εμοι . . ς^{e} (= ς Gb) add εστιν | πιστευετε c. ℵDL etc . . ς (Gb^{0}) add μοι 12. πατερα . . ς (Gb^{00}) add μου 13. BQ αιτητε 14. αιτησ. με c. ℵB unc^{5} . . ς om με | εγω: ABLA^{2}(M* ε. τ.) τουτο 15. τηρησετε (ℵ al -σητε) c. ℵBL al cop Eus al . . ς -σατε 16. ς και εγω | ᾖ c. ℵ it^{6} Eus^{1} etc post υμ. (B it^{1} post αιω., LQX ante μεθ) . . ς μενη ante μεθ 17. Ti c. ℵB etc om αυτο sec | υμεισ c. ℵBQ etc . . ς add δε | εσται . . BD* al vv mu εστιν 19. ζησετε c. BLX . . ς -σεσθε 21. ς και εγω 22. και τι c. ℵQ unc^{10} . . ς (=Gb) τι ο. ABDELX 23. ς (=Gb) ο ιησ. | ποιησομεθα c. ℵBLXΠ^{2} Or^{5} al mu . . ς -σομεν 26. υμιν . . BL add εγω

εἶπον ὑμῖν· ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύομαι πρὸς
τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μου ἐστίν. 29 καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν
γένηται πιστεύσητε. 30 οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων,
καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, 31 ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐν-
ετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

§ 150.

SE VITEM, DISCIPULOS PALMITES DICIT. ITEM DICIT DE MUNDI ODIO ET CULPA.

Ioh 15, 1—27.

1 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2 πᾶν κλῆμα ἐν
ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν
πλείονα φέρῃ. 3 ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν· 4 μείνατε ἐν ἐμοί,
κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ
ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. 5 ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα.
ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν
οὐδέν. 6 ἐὰν μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν
αὐτὸ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. 7 ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν
ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. 8 ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου,
ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. 9 καθὼς ἠγάπησέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ
ἠγάπησα ὑμᾶς. μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10 ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν
τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς κἀγὼ τοῦ πατρός μου τὰς ἐντολὰς τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ
ἀγάπῃ. 11 ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.
12 αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. 13 μείζονα ταύ-
της ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. 14 ὑμεῖς φίλοι μου
ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. 15 οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ
οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός
μου ἐγνώρισα ὑμῖν. 16 οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς
ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν
πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῷ ὑμῖν. 17 ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
18 Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον μεμίσηκεν. 19 εἰ ἐκ τοῦ κόσμου
ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς
ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 20 μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν·
οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον
μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. 21 ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ
τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. 22 εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρ-
τίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. 23 ὁ ἐμὲ μισῶν
καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. 24 εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν,
ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου.

---

28. οτι πορ. . . ς (=Gb) οτ. ειπον πορευομαι | πατηρ c. ℵ[ca]ABD*LX . . ς (Gb[0]) add μου c. ℵ* et ℵ[cb] unc[11] etc 30. τ. κοσμου . . ς (=Gb) add τουτου | ουκ εχει ουδ. . . Gb′ ευρησει ουδ. c. KΠ etc 31. ενετ. c. ℵAD unc[11] . . BLX etc εντολην εδωκεν (x δεδ.)

2. ς πλει. καρπ. 4. μενη c. ℵBL . . ς μεινη | μενητε c. ℵABL . . ς μεινητε 6. μενη c. ℵ*ABD . . ς μεινη | αυτο (Gb′) c. ℵDLXΔΠ . . ς αυτα | το c. ℵABL unc[10] . . ς (=Gb†) om 7. αιτησασθ. (Gb′) c. ABDLMXΓ . . ς -σεσθε c. ℵ unc[9] 8. γενησεσθ. c. ℵA unc[9] . . Gb′ γενησθε c. BDLMXΔ 9. ηγ. υμ. c. ℵA unc[13] . . BD*L υμ. ηγαπ. 10. καγω c. ℵDΓ . . ς εγω | τ. πα. μου (Ti om μ. c. B it[5], non ℵ) h. l. c. ℵB etc . . ς post εντ. 11. ῃ (Gb′) c. ABD . . ς μεινη c. ℵLX unc[11] 13. ινα c. ℵ*D* it[pler] etc . . ς add τις 14. ℵ*D υμ. γαρ | α (Gb″) c. ℵDLX . . Ti ο c. B it[3] al, ς οσα 15. ς υμ. λεγ. 16. BL αιτητε | δω c. ABDIL unc[6] . . Ti δωη c. ℵX unc[5]; ℵ al[25] δωσει (sed ℵ* om ινα) 18. πρωτον c. ℵ*D it[5] etc . . ς add υμων 21. εις υμ. (Gb′) c. ℵ[a](* om)BD*L . . ς υμιν 22. ειχοσαν c. ℵBLN*Π[2] . . ς ειχον 24. εποιησεν c. ℵABDIKLXΠ . . ς πεποιηκεν | ειχοσαν c. ℵBL*Π[2] . . ς -χον

25 ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν.
26 ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας
ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· 27 καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε,
ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

25: Ps 35, 19. 69, 5.

§ 151.

DE MALIS FUTURIS ET PARACLETI AUXILIO DICIT: ITEM DE PRECIBUS NOMINE SUO FACTIS: ITEM DE PROXIMA DISCIPULORUM FUGA.

Ιοη 16, 1—33.

1 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. 2 ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ'
ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. 3 καὶ ταῦτα
ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. 4 ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν
ἔλθῃ ἡ ὥρα μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον,
ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. 5 νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ
με· ποῦ ὑπάγεις; 6 ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρ-
δίαν. 7 ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ
ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς
ὑμᾶς. 8 καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ
κρίσεως. 9 περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς
τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· 11 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου
τούτου κέκριται. 12 ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· 13 ὅταν
δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ
λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος
ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 15 πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά
ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 16 μικρὸν καὶ οὐκέτι
θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. 17 Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς
ἀλλήλους· τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με; καὶ ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; 18 ἔλεγον οὖν· τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει τὸ μικρόν;
οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. 19 ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ
τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ
ὄψεσθέ με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρή-
σεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλὰ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. 21 ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ
λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς
θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν
λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐ-

---

25. γεγραμμ. . . ς ante εν 26. οταν c. ℵBΔ etc . . ς add δε

3. ποιησουσιν (ℵ al -σωσιν) . . ς (=Gb) add υμιν 4. η ωρα c. ℵD unc^{11} . . ABΠ* (item LΠ^{2}) add αυτων | αυτων: ℵ^{ca}(non ^{cb})D (item LΠ^{2}) om 7. γαρ. c. ℵBDLY . . Gb† add εγω 10. πατερα c. ℵBDL . . ς (Gb^{00}) add μου 12. υμ. λεγ. c. ℵBLY . . ς λεγ. υμ. 13. εν τ. αληθ. παση (ℵ* om πα.) c. ℵDL etc . . ς εισ πασαν την αληθειαν, ABY Or^{2} εισ τ. αλ. πασαν | οσα c. ℵBD*L . . ς add αν | ακουει c. ℵL etc . . Ti ακουσει c. BDE*HY . . ς ακουση 15. λαμβανει . . ς (=Gb) ληψεται 16. ουκετι (Gb′) . . ς ου | οψ. με (Gb′) c. ℵBDL etc . . ς add οτι εγω (Gb om) υπαγω προσ τον πατερα 17. Ti ειπαν c. B | ου . . D^{gr} al^{2} ουκετι | οτι . . ς add εγω c. D unc^{9} 18. τουτ. τι εστ. . . ℵBD*LYΠ^{2} τι ε. το | ℵ*D* al mu it^{5} al om ο λεγ. | το . . ℵ^{c}BLY al Or om | τι λα. (D* ο λεγει) . . B om 19. ς (=Gb) εγνω ουν | ιησ. c. BL . . ς ο ιησ. 20. υμεισ sec c. ℵ*BDΔ etc . . ς (Gb^{0}) add δε 22. ς κ. υμ. ουν λυπ. μεν νυν | ℵ^{c}ADL etc εξετε et BD*Γ αρει

δεὶσ αἴρει ἀφ᾽ ὑμῶν. 23καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ἄν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. 24ἕωσ ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐ-
δὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

25Ταῦτα ἐν παροιμίαισ λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαισ λαλήσω
ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸσ ἀπαγγελῶ ὑμῖν. 26ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί
μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· 27αὐτὸσ γὰρ ὁ πα-
τὴρ φιλεῖ ὑμᾶσ, ὅτι ὑμεῖσ ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον.
28ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸσ καὶ ἐλήλυθα εἰσ τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι
πρὸσ τὸν πατέρα. 29λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖσ, καὶ παροιμίαν
οὐδεμίαν λέγεισ. 30νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδασ πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεισ ἵνα τίσ σε ἐρωτᾷ· ἐν τού-
τῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεσ. 31ἀπεκρίθη αὐτοῖσ Ἰησοῦσ· ἄρτι πιστεύετε; 32ἰδοὺ ἔρ-
χεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστοσ εἰσ τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ
μόνοσ, ὅτι ὁ πατὴρ μετ᾽ ἐμοῦ ἐστίν. 33ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ
κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

§ 152.

CHRISTI PRECATIO SACERDOTALIS.

Ιοh 17, 1—26.

1Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦσ, καὶ ἐπάρασ τοὺσ ὀφθαλμοὺσ αὐτοῦ εἰσ τὸν οὐρανὸν εἶπεν·
πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸσ δοξάσῃ σέ, 2καθὼσ ἔδωκασ αὐτῷ
ἐξουσίαν πάσησ σαρκόσ, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκασ αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖσ ζωὴν αἰώνιον. 3αὕτη δέ ἐστιν
ἡ αἰώνιοσ ζωή, ἵνα γινώσκουσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλασ Ἰησοῦν Χριστόν.
4ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆσ γῆσ, τὸ ἔργον τελειώσασ ὃ δέδωκάσ μοι ἵνα ποιήσω· 5καὶ νῦν δόξα-
σόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. 6ἐφα-
νέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖσ ἀνθρώποισ οὓσ ἔδωκάσ μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν κἀμοὶ αὐτοὺσ
ἔδωκασ, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν· 7νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάσ μοι παρὰ σοῦ
εἰσίν· 8ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάσ μοι δέδωκα αὐτοῖσ, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶσ
ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλασ. 9ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ
τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάσ μοι, ὅτι σοί εἰσιν, 10καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστιν καὶ
τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖσ. 11καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ
εἰσίν, κἀγὼ πρὸσ σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺσ ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάσ μοι,
ἵνα ὦσιν ἓν καθὼσ ἡμεῖσ. 12ὅτε ἤμην μετ᾽ αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺσ ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ
δέδωκάσ μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶσ ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸσ τῆσ ἀπωλείασ, ἵνα ἡ
γραφὴ πληρωθῇ. 13νῦν δὲ πρὸσ σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χα-

---

23. λεγ. υμιν c. BCD*LY .. ς (Gb^{00}) add οτι | αν (DY^{2} εαν) τι (Gb′) c. (A om τι) BCDLY* .. ς οσα αν, ℵXΠ ο εαν | εν τ. ον. μου: ς post τον πατ. pon 25. ς (=Gb) αλλ ερχεται | απαγγ. (Gb′) .. ς αναγγελω 27. παρα του: ℵA om του | θεου c. ℵ*A unc^{13} .. ℵ^{c}BC*DLX πατροσ 28. εκ c. BC*LX .. ς παρα 29. λεγ. c. ℵBC*D*ΔΠ etc .. ς add αυτω | αυτου .. ℵ* αυτω | εν c. ℵBCD .. ς om 31. ιησ. c. BC .. ς ο ιησ. 32. ς νυν εληλυθ. | ς και εμε 33. εχετε .. ς^{e} (=Gb) εξετε

1. ιησ. c. ℵB .. ς ο ιησ. | επαρασ et ειπ. (Gb′) c. ℵBC*DLX etc .. ς επηρεν et και ειπ. | ινα .. ς (Gb^{0}) add και | ο υι. c. ℵBC* et^{2} .. ς add σου 2 δωση c. ℵ^{c}(* -σω)ACX unc^{4} .. Ti δωσει c. B unc^{8}, D εχη 3. γινωσκουσ. c. ADGLYΔΛ al .. ς -ωσιν c. ℵBC unc^{8} etc 4. τελειωσασ c. ℵABCLΠ .. ς ετελειωσα 6. εδωκασ c. ℵABDKΠ .. ς δεδ. | Ti καμοι c. BY al^{2} | ς δεδωκασ | τετηρηκαν c. BDL .. ς -κασι, ℵ ετηρησαν 7. ℵ cdd ap Ch^{dis} εγνων, it^{pler} etc *cognovi* | δεδ. c. ℵCDLX unc^{pl} .. AB al^{3} εδ. | εισιν .. ς εστιν 8. εδωκασ c. ABCDΠ* .. ς δεδ. c. ℵL unc^{13} | και εγνωσαν: ℵ*AD etc om 10. και τα εμα usq σα εμα .. ℵ και εμοι αυτουσ εδωκασ 11. αυτοι c. ℵB al .. ς ουτοι | ς και εγω | B πατηρ | ῳ .. ς (=Gb) ουσ | ℵLM al εδωκ. | καθωσ: ς add και c. B* unc^{5} etc 12. μετ αυτων: ς (Gb^{0}) add εν τω κοσμω | ω (ℵ^{c} ο) c. ℵ^{c}(* om ω δε. μ.) BC*L etc .. ς ουσ | και εφυλαξα .. ς om και

ρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. 14ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος
ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 15οὐκ ἐρωτῶ
ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ᾽ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. 16ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ
εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 17ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος σὸς
ἀλήθειά ἐστιν. 18καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον·
19καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. 20οὐ περὶ τού-
των δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, 21ἵνα πάν-
τες ἓν ὦσιν, καθὼς σὺ πατὴρ ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος
πιστεύῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 22κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν
ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν· 23ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ
ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. 24πατήρ, ὃ δέ-
δωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ᾽ ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν,
ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου· 25πατὴρ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε
οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· 26καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς
τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

B: A COMPREHENSIONE USQUE AD MORTEM AC SEPULTURAM.

§ 153.

ANXIETAS IESU IN GETHSEMANI.

Ioh 18, 1. Lc 22, 39. Mt 26, 30. Mc 14, 26.
Mt 26, 36—46. Mc 14, 32—42. Lc 22, 40—46.

1Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ κέδρου, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

39Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί.

30Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

26Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

Mt 26, 36Τότε ἔρχεται μετ᾽ αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι.
37καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον

Mc 14, 32Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. 33καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάν-

Lc 20, 40Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς· προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. 41καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ᾽ αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γό-

---

13. ε. εαυτ. c. ℵABXΠ . . ς ε. αυτοις 16. ς εκ τ. κο. ουκ ειμι 17. εν τ. αληθ. c. (ℵ* ab αληθ. ad αληθ. transil.) ABC*DLΠ^{2} . . ς (Gb^{00}) add σου 19. αγιαζ. c. ℵA al it^{4} sah al Chr al . . ς praem εγω (varie pon) | ς και αυτ. ωσιν 20. ς (=Gb) πιστευσοντων 21. πατηρ c. BD Eus . . ς πατερ | εν ημιν c. BC*D etc . . ς (Gb^{00}) add εν | πιστευη c. ℵ*BC* Clem Eus . . ς -ση 22. ς και εγω | ADUΠ εδωκας et ℵAKMΠ εδωκα | ημεις εν c. ℵ*(sed om εν)BC*DL . . ς (Gb^{0}) add εσμεν 23. ινα sec c. BCDLX etc . . ς και ινα, ℵ και | Gb' ηγαπησα αυτ. c. D etc 24. πατηρ c. AB . . ς -τερ | ὃ c. ℵBD . . ς ους | δεδωκας pr: AΠ^{2} εδωκ. | δεδ. sec: ς εδ. c. B unc^{8} 25. πατηρ c. AB . . ς -τερ

1. ιησ. c. ℵBL* . . ς ο ιησ. | του κεδρου c. ℵD it^{2} sah cop . . Gb του κεδρων c. ASΔ etc (item Ioseph.), ς τῶν κεδρων (ita plerumq LXX)

39. μαθηται c. ℵA BDLM^{2}TΔ^{2} . . ς add αυτου

36. γεθσημανει (Gb'') . . ς -νη | μαθηταις: ℵACD add αυτου | αυτου: ℵC* om | ου c. BI unc^{8}: A ου αν, DL unc^{4} αν . . ℵ CM om | ς εκ. πρ.

32. γεθσημανει (Gb') . . ς -μανη 33. τον: ℵ* al om | ς (=Gb) τον ιακ. c. ABKLΠ* | ABKΠ* τον ιω.

καὶ τοὺσ δύο υἱοὺσ Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. 38 τότε λέγει αὐτοῖσ· περίλυπόσ ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕωσ θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. 39 καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενοσ καὶ λέγων· πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡσ ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡσ σύ.

40 Καὶ ἔρχεται πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ καὶ εὑρίσκει αὐτοὺσ καθεύδοντασ, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτωσ οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; 41 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰσ πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενήσ.

νην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, 34 καὶ λέγει αὐτοῖσ· περίλυπόσ ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕωσ θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. 35 καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆσ γῆσ, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, 36 καὶ ἔλεγεν· ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.

37 Καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺσ καθεύδοντασ, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεισ; οὐκ ἴσχυσασ μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; 38 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰσ πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενήσ.

νατα προσηύχετο 42 λέγων· πάτερ, εἰ βούλει παρενέγκαι τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημα μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. 43 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελοσ ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 44 καὶ γενόμενοσ ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο. καὶ ἐγένετο ὁ ἱδρὼσ αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματοσ καταβαίνοντοσ ἐπὶ τὴν γῆν.

45 Καὶ ἀναστὰσ ἀπὸ τῆσ προσευχῆσ, ἐλθὼν πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ εὗρεν κοιμωμένουσ αὐτοὺσ ἀπὸ τῆσ λύπησ, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖσ· τί καθεύδετε; ἀναστάντεσ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰσ πειρασμόν.

Mт 26, 42 Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. 43 καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺσ καθεύδοντασ· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. 44 καὶ ἀφεὶσ αὐτοὺσ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 45 τότε ἔρχεται πρὸσ τοὺσ μαθητὰσ καὶ λέγει αὐτοῖσ· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰσ χεῖρασ ἁμαρτωλῶν. 46 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούσ με.

Mo 14, 39 Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 40 καὶ ὑποστρέψασ εὗρεν αὐτοὺσ πάλιν καθεύδοντασ· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τι ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. 41 καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖσ· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸσ τοῦ ἀνθρώπου εἰσ τὰσ χεῖρασ τῶν ἁμαρτωλῶν. 42 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούσ με ἤγγισεν.

---

38. αυτοισ: ς (=Gb†) add ο ιησ. 39. προσελθ. (Gb') c. ℵA CDIL unc[12] . . ς προελθ. c. BM Π* | πατερ c. LΔ al[12] a am Iust Valentt ap Ir Or[7] Eus[6] etc . . ς add μου | παρελθατω . . ς -θετω

33. ς μεθ εαυτου 35. προελθ. c. ℵBFKMNΠ* . . Gb' προσελθ. | επιπτεν c. ℵBL . . ς επεσεν 36. ℵACKW[b]Π* etc παρενεγκαι | το πο. τουτ. (DN τουτ. το πο.) α. εμ. . . ς το πο. α. εμ. τουτ. c. E unc[6] 38. ελθητε c. ℵB al[1] it[1] . . ς εισελθ.

41. ℵTΓ al προσηυξατο (T -ευ-) 42. παρενεγκαι (-γκε BD[gr]) c. ℵBD[gr]KLM RΠ etc . . ς -γκειν c. ΔQ unc[9] etc | ς το πο. τουτ. | ς γενεσθω 43. 44. ωφθη usq γην c. ℵ*et[c]DLQ unc[8]; item c.* EsVΔΠ . . ℵ[a]AB RT etc om 44. και εγ. c. ℵVX etc . . ς εγ. δε | καταβαινοντοσ c. ℵX it[5] vg etc . . ς -ντεσ 45. ς[e] τ. μαθ. αυτου | ς αυτ. κοιμωμ.

42. τουτο . . ς (Gb[00]) add το ποτηριον | παρελθειν . . ς (Gb[00]) add απ εμου 43. παλιν h. l. (Gb") . . ς ante καθευδ. | ευρεν (Gb") . . ς ευρισκει 44. παλιν . . ς post απελθ. | εκ τριτ. (ℵ post τ. αυτ.) . . Gb[0] c. ADKΠ al[6] it[2] | ειπ. παλιν c. ℵBL etc . . ς om παλ. 45. μαθητασ . . ς add αυτου | BCL al om το

40. υποστρ. ευρ. αυ. πα. (Gb[00]) καθ. (NX καθ. πα.) c. AC unc[15] . . ℵB(D)L παλιν (D it[4] om) ελθων ευρ. αυτ. καθ. | ς οι οφθ. αυτου | ς βεβαρημενοι | ς αυτω αποκρ. 41. το λοι. c. ℵB unc[10] . . Gb[00] το c. ACDL unc[5] | τασ . . ΔN unc[5] om 42. ηγγισεν c. ℵC . . ς -κεν

§ 154.

CAPITUR IN GETHSEMANI.

Ioh 18, 2—11.

Mt 26, 47—56. Mc 14, 43—52. Lc 22, 47—53.

2 Ἤδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. 3 ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν
Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. 4 Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς
πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; 5 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ·
Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδι-
δοὺς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. 6 ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσαν
χαμαί. 7 πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν· τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.
8 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν.
9 ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.
10 Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦ-
λον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. 11 εἶπεν οὖν ὁ
Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ,
οὐ μὴ πίω αὐτό;

47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος,
ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλ-
θεν, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ
τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων
τοῦ λαοῦ. 48 ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐ-
τὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων·
ὃν ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρα-
τήσατε αὐτόν. 49 καὶ εὐθέως προσ-
ελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· χαῖρε,
ῥαββεί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖ-
ρε, ἐφ' ὃ πάρει; τότε προσελ-
θόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ
τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

43 Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦν-
τος παραγίνεται Ἰούδας ὁ Ἰσκα-
ριώτης εἷς τῶν δώδεκα, καὶ
μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν
καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων
καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν
πρεσβυτέρων. 44 δεδώκει δὲ ὁ
παραδιδοὺς αὐτὸν σύνσημον αὐ-
τοῖς λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός
ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπά-
γετε ἀσφαλῶς. 45 καὶ ἐλθὼν εὐ-
θὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει· ῥαβ-
βεί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 46 οἱ
δὲ ἐπέβαλαν τὰς χεῖρας αὐτῷ
καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

47 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦν-
τος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ
λεγόμενος Ἰούδας εἷς
τῶν δώδεκα προήρχετο
αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ
Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν.
48 Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐ-
τῷ· Ἰούδα, φιλήματι
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
παραδίδως; 49 ἰδόντες δὲ
οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμε-
νον εἶπαν· κύριε, εἰ πα-
τάξομεν ἐν μαχαίρῃ;

51 Καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν
δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. 52 τότε
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου

47 Εἷς δὲ
τῶν παρεστη-
κότων σπασά-
μενος τὴν μά-

50 Καὶ ἐπάταξεν εἷς
τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρ-
χιερέως τὸν δοῦλον καὶ
ἀφεῖλεν τὸ οὖς αὐτοῦ

---

2. ς ο ιησ. 3. και εκ (B om) των φαρ. c. ℵ*et^{ob}(B)DL etc . . ς και φαρ. 4. ουν: Ti δε c. ℵDLX etc | εξηλθ. κ. λε. c. BC*D etc . . ς εξελθων ειπεν 5. ιησ. (c. ℵ; ς ο ιη.) . . Ti om c. (B)D al^6 it^2 Or (B εγω ειμ. ιησ.) 6. εγω c. ℵABDLXΠ . . ς (Gb^0) praem οτι | απηλθαν c. ℵBD . . ς -ον | ς επεσον 7. αυτ. επηρ. c. ℵD unc^9 etc . . Ti επ. αυτ. 8. ιησ. (Gb″) . . ς ο ιησ. 10. ωταριον c. ℵBC*LX . . ς ωτιον 11. ς (=Gb) την μαχ. σου

48. εαν c. ℵA unc^{10} etc . . ς αν 50. Ti om ιησ. c. ℵ (D etc ειπ. δε αυ. ο ιησ.) | ς (=Gb′) εφ ω 52. τ. μα. σου c. ℵBDL etc . . ς σου (KUΠ etc om) τ. μαχ.

43. ς ευθεως | AB ο ιουδ. | ο (D al Or om) ισκ. . . ℵB om | εισ: ς (Gb^{00}) add ων c. EX unc^8 | οχλ. c. ℵBL . . ς add πολυσ 44. απαγετ. c. ℵBDL . . ς απαγαγετε 45. ς ευθεως | ραββ. (Gb′) c. ℵBC*DLMΔ . . ς ραββ, ραββ. 46. επεβαλαν c. ℵB . . ς -ον | τ. χει. αυτω c. ℵ^{c}BDL, ℵ*CΔ τ. χ. αυτων . . ς επ αυτον (Gb^0) τ. χει. αυτων 47. εισ δε τισ c. BC unc^{13} . . ℵALM etc om τισ

47. ετι (Gb′) . . ς ετ. δε | ς (=Gb) προηρ. αυτων 48. ς ο δε ιησ. 49. ς ειπον αυτω· κυριε et μαχαιρα 50. του αρχ. τον δου. c. ℵBLT . . ς τ. δ. του αρ. | τ. ουσ αυτ. c. ℵBLT . . ς αυ. τ. ο.

εἰσ τὸν τόπον αὐτῆσ· πάντεσ γὰρ οἱ λαβόντεσ μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. 53 ἢ δοκεῖσ ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιώνων ἀγγέλων; 54 πῶσ οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτωσ δεῖ γενέσθαι;

χαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέωσ καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον.

το δεξιόν. 51 ἀποκριθεὶσ δὲ ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν· ἐᾶτε ἕωσ τούτου. καὶ ἁψάμενοσ τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν.

55 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦσ τοῖσ ὄχλοισ· ὡσ ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. 56 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντεσ ἀφέντεσ αὐτὸν ἔφυγον.

48 Καὶ ἀποκριθεὶσ ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐτοῖσ· ὡσ ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· 49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸσ ὑμᾶσ ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. 50 καὶ ἀφέντεσ αὐτὸν ἔφυγον πάντεσ. 51 καὶ εἷσ τισ νεανίσκοσ συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένοσ σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸσ ἔφυγεν.

52 Εἶπεν δὲ Ἰησοῦσ πρὸσ τοὺσ παραγενομένουσ πρὸσ αὐτὸν ἀρχιερεῖσ καὶ στρατηγοὺσ τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρουσ· ὡσ ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων· 53 καθ' ἡμέραν ὄντοσ μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνατε τὰσ χεῖρασ ἐπ' ἐμέ. ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότουσ.

§ 155.

ABDUCITUR AD ANNAM (CAIAPHAN) PRINCIPEM SACERDOTUM. PETRI LAPSUS.

Ιoh 18, 12—18. 25—27. Lc 22, 54—62. Μτ 26, 57 s. 69—75. Μc 14, 53 s. 66—72.

12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχοσ καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, 13 καὶ ἤγαγον πρὸσ Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸσ τοῦ Καιάφα, ὃσ ἦν ἀρχιερεὺσ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. 14 ἦν δὲ Καϊάφασ ὁ συμβουλεύσασ τοῖσ Ἰουδαίοισ ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

54a Συλλαβόντεσ δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰσ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέωσ.

57 Οἱ δὲ κρατήσαντεσ τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸσ Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖσ καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸσ τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται πάντεσ οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖσ.

---

52. ς σου τ. μαχαιραν | ς εν μαχαιρα | Gb'' αποθανουνται c. Δ unc[8] 53. αρτι h. l. c. ℵBL . . ς post δυναμ. | πλειω c. ℵ BD et δωδ. c. ℵBDL . . ς πλειουσ η δωδ. | λεγιωνων (-ι- c. ℵ*B*DL; ς -ε-) . . ς -νασ (ℵcBD unc[10]) | αγγελων c. ℵ* etc BD unc[12] . . ℵaACLΠ* -λουσ 55. ς εξηλθετε | ημεραν c. ℵBL . . ς (Gb0) add προσ υμασ | ς εκαθ. διδ. (Gb0) εν τ. ιε.

47. ωταρ. c. ℵBD . . ς ωτιον 48. ς εξηλθετε 49. Ti εκρατειτε c. B(-τει) 50. ς παντ. εφυ. 51. κ. εισ τ. νε. c. ΑΝΡ unc[14] . . Ti κ. νεα. (D νε. δε) τισ c. ℵBCDL ς ηκολουθει, Gb'' ηκολουθησεν | κρα. αυτον c. ℵBC*DLΔ . . ς (Gb00) add οι νεανισκοι 52. εφυγ. c. ℵBCL etc . . ς add απ αυτων

51. τ. ωτιου c. ℵBLRT . . ς add αυτου 52. ς ο ιησ. | προσ sec c. ℵGHRΔ al[50] syrp mg . . ς επ | εξεληλυθ. c. Α unc[9] al pl . . ℵBDLRT εξηλθατε, ΚΜΧΠ -ετε 53. ερτ. υμ. c. ℵc(* om υμ.)BDLR unc[5] . . ς υμ. εστ. c. Α unc[7]

13. ηγαγ. c. ℵ*BD etc . . ς απηγ. Item add αυτον: om c. ℵBC*D unc[3] 14. αποθαν. (Gb'') c. ℵBC*Dsuppl LX . . ς απολεσθαι c. ΑC[2] unc[11]

54. εισηγαγ. . . ς (Gb00) add αυτον | ς τον οικον

53. συνερχ. c. ℵDLΔ etc . . ς add αυτω (C προσ αυτον)

15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ
Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μα-
θητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος
ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ καὶ συν-
εισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐ-
λὴν τοῦ ἀρχιερέως. 16 ὁ δὲ Πέ-
τρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ
ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ
ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως
καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσή-
γαγεν τὸν Πέτρον. 17 λέγει οὖν
τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρω-
ρός· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθη-
τῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
λέγει ἐκεῖνος· οὐκ εἰμί. 18 εἱ-
στήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ
ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκό-
τες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερ-
μαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος
μετ᾽ αὐτῶν ἑστὼς καὶ θερμαι-
νόμενος.

54b Ὁ δὲ Πέ-
τρος ἠκολούθει
μακρόθεν. 55 πε-
ριαψάντων δὲ πῦρ
ἐν μέσῳ τῆς αὐ-
λῆς καὶ συνκαθι-
σάντων ἐκάθητο
ὁ Πέτρος μέσος
αὐτῶν. 56 ἰδοῦσα
δὲ αὐτὸν παιδί-
σκη τις καθήμε-
νον πρὸς τὸ φῶς
καὶ ἀτενίσασα αὐ-
τῷ εἶπεν· καὶ οὗ-
τος σὺν αὐτῷ ἦν.
57 ὁ δὲ ἠρνήσατο
αὐτὸν λέγων· οὐκ
οἶδα αὐτόν, γύναι.

58 Ὁ δὲ Πέτρος
ἠκολούθει αὐτῷ
μακρόθεν ἕως τῆς
αὐλῆς τοῦ ἀρχιε-
ρέως, καὶ εἰσελ-
θὼν ἔσω ἐκάθητο
μετὰ τῶν ὑπηρε-
τῶν ἰδεῖν τὸ τέ-
λος.

69 Ὁ δὲ Πέτρος
ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ
αὐλῇ· καὶ προσ-
ῆλθεν αὐτῷ μία
παιδίσκη λέγου-
σα· καὶ σὺ ἦσθα
μετὰ Ἰησοῦ τοῦ
Γαλιλαίου. 70 ὁ δὲ
ἠρνήσατο ἔμπρο-
σθεν πάντων λέ-
γων· οὐκ οἶδα τί
λέγεις.

54 Καὶ ὁ Πέτρος απο
μακρόθεν ἠκολούθη-
σεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς
τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιε-
ρέως, καὶ ἦν συνκα-
θήμενος μετὰ τῶν ὑπ-
ηρετῶν καὶ θερμαι-
νόμενος πρὸς τὸ φῶς.
66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέ-
τρου κάτω ἐν τῇ αὐ-
λῇ ἔρχεται μία τῶν
παιδισκῶν τοῦ ἀρχιε-
ρέως, 67 καὶ ἰδοῦσα
τὸν Πέτρον θερμαινό-
μενον ἐμβλέψασα αὐ-
τῷ λέγει· καὶ σὺ με-
τὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦ-
σθα τοῦ Ἰησοῦ. 68a ὁ
δὲ ἠρνήσατο λέγων·
οὔτε οἶδα οὔτε ἐπί-
σταμαι σὺ τί λέγεις.

25 Ἦν δὲ Σί-
μων Πέτρος ἑ-
στὼς καὶ θερ-
μαινόμενος. εἶ-
πον οὖν αὐτῷ·
μὴ καὶ σὺ ἐκ
τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ εἶ; ἠρ-
νήσατο ἐκεῖνος
καὶ εἶπεν· οὐκ
εἰμί. 26 λέγει
εἷς ἐκ τῶν δού-
λων τοῦ ἀρχιε-
ρέως, συγγε-
νὴς ὢν οὗ ἀπέ-

58 Καὶ μετὰ βραχὺ ἕτε-
ρος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· καὶ
σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέ-
τρος ἔφη· ἄνθρωπε, οὐκ
εἰμί. 59 καὶ διαστάσης
ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις
διϊσχυρίζετο λέγων· ἐπ᾽
ἀληθείας καὶ οὗτος μετ᾽
αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλι-
λαῖός ἐστιν. 60 εἶπεν δὲ
ὁ Πέτρος· ἄνθρωπε, οὐκ
οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παρα-
χρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐ-
τοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ,
61 καὶ στραφεὶς ὁ κύριος

71 Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν
εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐ-
τὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς
ἐκεῖ· οὗτος ἦν μετὰ Ἰη-
σοῦ τοῦ Ναζωραίου. 72 καὶ
πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρ-
κου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄν-
θρωπον. 73 μετὰ μικρὸν
δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶ-
τες εἶπον τῷ Πέτρῳ· ἀ-
ληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν
εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου
δῆλόν σε ποιεῖ. 74 τότε
ἤρξατο καταθεματίζειν
καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα

68b Καὶ ἐξῆλθεν ἔξω
εἰς τὸ προαύλιον, καὶ
ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 69
καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦ-
σα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν
λέγειν τοῖς παρεστῶσιν
ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐ-
στίν. 70 ὁ δὲ πάλιν ἠρ-
νεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν
πάλιν οἱ παρεστῶτες
ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ἀλη-
θῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ
γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. 71 ὁ
δὲ ἤρξατο ἀναθεματί-
ζειν καὶ ὀμνύναι ὅτι οὐκ

---

15. αλλος (Gb') c. ℵ*ABD^suppl etc . . ς ο αλλ. c. CLXY unc[10] 16. ο γνωστ. του αρχιερ. c. BC*L . . ς ος ην γν. τω αρχιερει 17. τ. πετρ. h. l. c. BC* LX etc . . ς post θυρωρ. 18. και ο πε. μ. α. c. ℵBCLX . . ς μετ αυ. (test mu add και) ο πε.

55. περιαψ. c. ℵB LT Eus . . ς αψ. | συνκαθ. . . ς add αυτων | μεσος c. BLT al . . ς εν μεσω 57. αυτον pr c. AD* unc[7] etc . . Gb[00] c. ℵBLT unc[6] | γυναι h. l. c. ℵBLTX . . ς ante ουκ 58. εφη sec c. ℵBKLMTΠ . . ς ειπεν 60. ὃ . . ℵD al τι | ς (= Gb) ο αλεκτ.

58. μαπροθ. c. ℵC FLΔΠ* . . ς απο μα. 69. ς εξω εκαθ. 70. παντων: Gb Ti αυτων παντ. (KΠ al om πα.) 71. αυτον pr c. ACX unc[12] . . ℵBLZ om (D εξελθοντος δ. αυτου) | τοις εκει c. ℵBD unc[5] . . Gb' Ti αυτοις (Gb' αυτοις·) εκει | ουτος c. ℵBD . . ς και ουτ. 72. ς μεθ 74. ς (= Gb) καταναθεμ. sine teste?

54. το: ς[e] om (ex err.) 66. ς εν τ. αυ. κατω 67. του να. (ℵ ιησ.) ησθ. τ. ιη. (ℵ ναζ.) c. (ℵ)BCL . . ς του ναζ. ιησ. ησθ. 68. ουτε οι. ουτε c. ℵ BDL . . ς ουκ οι. ουδε (ουτε) | συ τι: ς τι συ | κ. αλ. εφ.: ℵBL om 69. παλ. h. l. c. ℵC LΔ . . ς post αυτον (mu var) | ς παρεστηκοσιν 70. κ. γ. γα. ει (Gb[0] haec c. al[3] it[1] go) c. ℵBCDL: ς (Gb[00]) add και η λαλια σου ομοιαζει 71. ς (= Gb') ομνυειν c. ℵAC unc[6]

κοψεν Πέτρος
τὸ ὠτίον· οὐκ
ἐγώ σε εἶδον ἐν
τῷ κήπῳ μετ'
αὐτοῦ; 27 πάλιν
οὖν ἠρνήσατο
Πέτρος, καὶ εὐ-
θέως ἀλέκτωρ
ἐφώνησεν.

ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ·
καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος
τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς
εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέ-
κτορα φωνῆσαι σήμερον
ἀπαρνήσῃ με τρίς. 62 καὶ
ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν
πικρῶς.

τὸν ἄνθρωπον· καὶ εὐθέ-
ως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.
75 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος
τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρη-
κότος ὅτι πρὶν ἀλέκτορα
φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ
με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω
ἔκλαυσεν πικρῶς.

οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦ-
τον ὃν λέγετε. 72 καὶ
εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέ-
κτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἀνε-
μνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα
ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆ-
σαι δὶς τρίς με ἀπαρ-
νήσῃ. καὶ ἐπιβαλὼν ἔ-
κλαιεν.

§ 156.

IUDAEORUM IUDICIUM ET ILLUSIO.

Ιοh 18, 19—24.

Mt 26, 59—68. Mc 14, 55—65. Lc 22, 63—71.

19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς
αὐτοῦ. 20 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ. ἐγὼ πάντοτε ἐδί-
δαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλά-
λησα οὐδέν. 21 τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν
ἃ εἶπον ἐγώ. 22 ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ
Ἰησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; 23 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα,
μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; 24 ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἄννας
δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

59 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συν-
έδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρ-
τυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως
αὐτὸν θανατώσουσιν, 60 καὶ οὐχ
εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευ-
δομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελ-
θόντες δύο 61 εἶπον· οὗτος ἔφη·
δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ

55 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συν-
έδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρ-
τυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ
οὐχ εὕρισκον· 56 πολλοὶ γὰρ ἐψευδο-
μαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ
μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. 57 καί τινες
ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ'
αὐτοῦ λέγοντες 58 ὅτι ἡμεῖς ἠκούσα-

66 Καὶ ὡς ἐγένετο
ἡμέρα, συνήχθη τὸ
πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ
ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμ-
ματεῖς, καὶ ἀπήγαγον
αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον
αὐτῶν, λέγοντες· εἰ
σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν

---

27. πετρ. (Gb') c. ABC*D^{suppl}L unc^{8} etc . . ς ο πε. c. ℵX unc^{6} etc

61. λογου c. AD unc^{12} etc . . ℵBLTX ρηματος | σημερ. c. ℵ BKLMTXΠ etc . . ς om 62. Versum om it^{6} | εξω: ς (=Gb) add ο πετρος

75. ιησου (Gb'') . . ς του ιη. | ειρηκοτος . . ς (Gb^{0}) add αυτω

72. εκ (DG ευθεως εκ) δευτ. . . ℵL it^{1} ευθυς | το ρη. ως . . Gb'' το ρη. ο, ς του ρηματος ου | δις: B etc ante φω., ℵC*Δ om | ς απαρν. με τρ.

20. ς ο ιησους et ελαλησα | ς (=Gb) εν τη συναγ. | παντες . . ς (=Gb) παντοτε, ς^{e} παντοθεν 21. ς επερωτας et επερωτησον 22. εις παρεστηκως τ. υπ. c. ℵB it^{3} vg Cyr . . ς εις των υπ. παρεστηκως, ℵ^{c}O*LXY etc εις των παρεστωτων (ℵ^{c}Y al -στηκοτων) υπ. 23. απ. α. (ς add ο) ιης. . . ℵ al^{3} arm ο δε ιη. ειπεν αυτω 24. ουν (ς^{e}) c. BC*LXΔΠ^{2} etc . . ℵ al^{15} etc δε (it^{2} vg al *et misit*, go *tunc misit*) . . ς Gb om c. AD^{suppl} unc^{12} etc

59. αρχιερ. c. ℵBDL: ς (Gb^{00}) add και οι πρεσβυτεροι | θανατωσουσιν c. ACDL unc^{8} . . ς -σωσι (Gb'' ante αυτ.) c. ℵB unc^{7} 60. ς (=Gb) κ. ο. ευρον· και πολλων ψ. πρ. (πο. ψ. πρ. et. Gb) ουχ ευρον | δυο c. ℵBL: ς add ψευδομαρτυρες 61. Ti ειπαν c. ℵ

55. ευρισκ. c. ℵAC unc^{13} . . Ti ηυρ. c. BDFLP(Δ ηρισκ.)

66. απηγαγ. c. ℵB DKT al^{25} Or etc . . ς ανηγαγ. | αυτων (Gb'') . . ς εαυτ. c. AΔ al mu | ειπον c. ℵBLT . . ς ειπε

θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν αὐτὸν
οἰκοδομῆσαι. 62 καὶ ἀναστὰς ὁ
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐδὲν
ἀποκρίνῃ τί οὗτοί σου καταμαρ-
τυροῦσιν; 63 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν
αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ
θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς
εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ. 64 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ-
άρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς
δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ
τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 65 τό-
τε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· ἐβλασφή-
μησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν
μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν
βλασφημίαν. 66 τί ὑμῖν δοκεῖ;
οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· ἔνο-
χος θανάτου ἐστίν.

μεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ καταλύ-
σω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον
καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειρο-
ποίητον οἰκοδομήσω. 59 καὶ οὐδὲ οὕ-
τως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. 60 καὶ
ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπ-
ηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων· οὐκ
ἀποκρίνῃ οὐδὲν τί οὗτοί σου κατα-
μαρτυροῦσιν; 61 ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ
ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς
ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ
εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;
62 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐγώ εἰμι, καὶ
ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ
ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐ-
ρανοῦ. 63 ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας
τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· τί ἔτι
χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; 64 ἠκού-
σατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαί-
νεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐ-
τὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

ἡμῖν. 67 εἶπεν δὲ αὐ-
τοῖς· ἐὰν ὑμῖν εἴπω,
οὐ μὴ πιστεύσητε·
68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ
μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ
τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου καθή-
μενος ἐκ δεξιῶν τῆς
δυνάμεως τοῦ θεοῦ.
70 εἶπαν δὲ πάντες· σὺ
οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ;
ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη·
ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ
εἰμι. 71 οἱ δὲ εἶπαν·
τί ἔτι ἔχομεν μαρτυ-
ρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ
ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ
στόματος αὐτοῦ.

67 Τότε ἐνέπτυσαν εἰς
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ
ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ
ἐράπισαν 68 λέγοντες· προ-
φήτευσον ἡμῖν, Χριστέ,
τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

65 Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύ-
ειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐ-
τοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν
αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ· προφή-
τευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπί-
σμασιν αὐτὸν ἔλαβον.

63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες
αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες,
64 καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπ-
ηρώτων λέγοντες· προφήτευσον,
τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 65 καὶ ἕτε-
ρα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον
εἰς αὐτόν.

§ 157.

IESUS TRADITUR PILATO.

Ioh 18, 28. Mt 27, 1—2. Mc 15, 1. Lc 23, 1.

28 Ἄγουσιν οὖν τὸν
Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊά-
φα εἰς τὸ πραιτώριον·
ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ

1 Πρωΐας δὲ γενομένης
συμβούλιον ἔλαβον πάντες
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρε-
σβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ

1 Καὶ εὐθὺς πρωῒ συμ-
βούλιον ἑτοιμάσαντες οἱ
ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρε-
σβυτέρων καὶ γραμματέων

1 Καὶ ἀνα-
στὰν ἅπαν τὸ
πλῆθος αὐτῶν
ἤγαγον αὐτὸν

---

61. αυτον h. l. c. ℵCLθ; ς post οικοδ. c. ADN unc[12] .. Gb[0] om c. B al[4] etc 65. λεγων (ℵ* και λεγει) .. ς (Gb[0]) add οτι (ℵ* ιδε) | ς την βλασφ. αυτου 66. Τι ειπαν c. ℵ 33. .. ς ειπον 67. ς ερραπισαν

60. ς (= Gb) εις το μεσον | ς ουδεν; τι et Gb ουδεν, τι 61. ουκ απ. ουδ. c. ℵCBL .. ς ουδεν απεκρ. 62. ς (= Gb) καθη. εκ δεξ. 64. ς ειναι ενοχον 65. ς το προ. αυτ. | ελαβον .. ς εβαλλον

68. δε c. ℵBLT (D it[mu] om) .. ς δε και | αποκριθ. c. ℵB LT .. ς add μοι η απολυσητε 69. δε: ς om 70. ς ειπον 71. ς ειπον | εχ. μαρτ. χρ. c. BLT .. ς χρ. εχ. μα. 63. αυτον (Gb'') .. ς τον ιησουν 64. ς περικαλ. αυτ. ετυπτον αυτον το προσωπον και επηρ. αυτον λεγοντες

28. ουν .. Gb[00] c. LMU etc | πρωι (Gb'') .. ς πρωϊα

1. ς ευθεως | πρωι c. ℵBCDL Or .. ς επι το πρ. | ετοιμασ. c. ℵCL .. ς ποιησαντες

1. ηγαγον .. ς (= Gb) -γεν

οὐκ εἰσῆλθον εἰσ τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πάσχα.	Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. ²καὶ δήσαντεσ αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.	καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντεσ τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ.	ἐπὶ τὸν Πειλᾶτον.

§ 158.

IUDAS DESPERAT AC PERIT.

Mt 27, 3—10.

³Τότε ἰδὼν Ἰούδασ ὁ παραδιδοὺσ αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶσ ἔστρεψεν τὰ τριά-
κοντα ἀργύρια τοῖσ ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέροισ ⁴λέγων· ἥμαρτον παραδοὺσ αἷμα ἀθῷον.
οἱ δὲ εἶπον· τί πρὸσ ἡμᾶσ; σὺ ὄψῃ. ⁵καὶ ῥίψασ τὰ ἀργύρια εἰσ τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ
ἀπελθὼν ἀπήγξατο. ⁶οἱ δὲ ἀρχιερεῖσ λαβόντεσ τὰ ἀργύρια εἶπαν· οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ
εἰσ τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματόσ ἐστιν. ⁷συμβούλιον δὲ λαβόντεσ ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν
τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέωσ εἰσ ταφὴν τοῖσ ξένοισ. ⁸διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸσ ἐκεῖνοσ ἀγρὸσ αἵμα-
τοσ ἕωσ τῆσ σήμερον. ⁹τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντοσ·
καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν
Ἰσραήλ, ¹⁰καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰσ τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέωσ, καθὰ συνέταξέν μοι κύριοσ.

9: Zach 11, 13. (Ier 18, 1.)

§ 159.

IESUS CORAM PILATO ACCUSATUR.

Ioh 18, 29—32. Lc 23, 2.

Ioh 18, 33—38. Mt 27, 11—14. Mc 15, 2—5. Lc 23, 3—5.

(Ioh) ²⁹Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πειλᾶτοσ ἔξω πρὸσ αὐτοὺσ καὶ φησίν· τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ³⁰ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· εἰ μὴ ἦν οὗτοσ κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν· ³¹εἶπεν οὖν αὐτοῖσ ὁ Πειλᾶτοσ· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖσ καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα. ³²ἵνα ὁ λόγοσ τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνῄσκειν.

Lc 23, ²Ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντεσ· τοῦτον εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνοσ ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρουσ Καίσαρι διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι.

---

28. αλλα c. ℵABC* D^suppl Δ etc . . ς αλλ ινα

2. παρεδωκ. c. ℵBC*KL etc . . ς add αυτον | πειλα. (πιλ.) c. ℵBL etc . . ς praem ποντιω

1. πειλατ (πιλ.) c. ℵB CDLΔ . . ς τω πιλ.

3 παριδιδουσ . . BL etc παραδουσ | εστρ. c. ℵBL al² Or³ . . ς απεστρ. | κ. πρεσβ. c. ℵBCL etc . . ς και τοισ πρ. 4. αθωον: Gb″ δικαιον c. B^mg L etc | Ti ειπαν c. L 33. Eus Chr^guelph | οψη (Gb″) . . ς οψει 5. εισ τον να. c. ℵBL al³ Or Eus Chr . . ς εν τω ναω 6. ειπαν c. BL 33. Eus . . ς -ον 9. ιερεμιου: 33. 157. it² cdd ap Aug etc om 10. εδωκαν: ℵ al⁴ syr^utr eth^hr Eus^odd εδωκα

29. εξω c. ℵBC*LXΠ etc . . ς om | φησιν (Gb′) c. ℵBC*LX etc . . ς ειπεν | φερετε c. ℵ*B e (it² *de hoc hom.*) . . ς add κατα 30. ς ειπον | κακ. ποιων (ℵ* -ησασ) c. ℵ* et ᶜ BL e; C* al² a κακοποιων . . ς κακοποιοσ 31. ὁ c. ℵADLX unc¹⁴ . . Ti om c. BC* | κρινατε c. ℵ*θ^c etc . . ς add αυτον | ουν sec c. ℵLX unc⁹ etc; Aθ^c unc⁴ δε . . Ti om c. BO etc

2. ευραμ. c. B*LTX etc . . ς -ρομεν | ημων . . ς om c. A unc⁹ etc | ς καισ. φορ. διδ. | και λεγ. c. ℵBLT etc (D λε. δε) . . ς om και | BGT αυτον

33 Εἰσῆλθεν οὖν εἰσ το πραιτώριον
πάλιν ὁ Πειλᾶτοσ καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰη-
σοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺσ
τῶν Ἰουδαίων; 34 ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ·
ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι
εἶπον περὶ ἐμοῦ; 35 ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶ-
τοσ· μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖόσ εἰμί; τὸ ἔθνοσ
τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖσ παρέδωκάν σε
ἐμοί· τί ἐποίησασ; 36 ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ·
ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κό-
σμου τούτου. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ
ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖσ
Ἰουδαίοισ· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ
οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. 37 εἶπεν οὖν αὐτῷ
ὁ Πειλᾶτοσ· οὐκοῦν βασιλεὺσ εἶ σύ;
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦσ· σὺ λέγεις, ὅτι βα-
σιλεύσ εἰμι. ἐγὼ εἰσ τοῦτο γεγέννημαι
καὶ εἰσ τοῦτο ἐλήλυθα εἰσ τὸν κόσμον,
ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶσ ὁ ὢν
ἐκ τῆσ ἀληθείασ ἀκούει μου τῆσ φω-
νῆσ. 38 λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτοσ· τί ἐστιν
ἀλήθεια; καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλ-
θεν πρὸσ τοὺσ Ἰουδαίουσ, καὶ λέγει αὐ-
τοῖσ· ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ
αἰτίαν.

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦσ
ἐστάθη ἔμπρο-
σθεν τοῦ ἡγεμό-
νοσ· καὶ ἐπηρώ-
τησεν αὐτὸν ὁ
ἡγεμὼν λέγων·
σὺ εἶ ὁ βασιλεὺσ
τῶν Ἰουδαίων; ὁ
δὲ Ἰησοῦσ ἔφη·
σὺ λέγεις. 12 καὶ
ἐν τῷ κατηγορεῖ-
σθαι αὐτὸν ὑπὸ
τῶν ἀρχιερέων
καὶ πρεσβυτέρων
οὐδὲν ἀπεκρίνα-
το. 13 τότε λέγει
αὐτῷ ὁ Πειλᾶ-
τοσ· οὐκ ἀκούεισ
πόσα σου κατα-
μαρτυροῦσιν;
14 καὶ οὐκ ἀπε-
κρίθη αὐτῷ πρὸσ
οὐδὲ ἓν ῥῆμα,
ὥστε θαυμάζειν
τὸν ἡγεμόνα
λίαν.

2 Καὶ ἐπηρώ-
τησεν αὐτὸν ὁ
Πειλᾶτοσ· σὺ
εἶ ὁ βασιλεὺσ
τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶσ αὐτῷ λέ-
γει· σὺ λέγεις.
3 καὶ κατηγό-
ρουν αὐτοῦ οἱ
ἀρχιερεῖσ πολ-
λά. 4 ὁ δὲ Πει-
λᾶτοσ πάλιν
ἐπηρώτα αὐ-
τόν· οὐκ ἀπο-
κρίνῃ οὐδέν;
ἴδε πόσα σου
κατηγοροῦσιν.
5 ὁ δὲ Ἰησοῦσ
οὐκέτι οὐδὲν
ἀπεκρίθη,
ὥστε θαυμά-
ζειν τὸν Πει-
λᾶτον.

3 Ὁ δὲ Πειλᾶ-
τοσ ἠρώτησεν
αὐτὸν λέγων· σὺ
εἶ ὁ βασιλεὺσ
τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ
αὐτῷ ἔφη· σὺ
λέγεις. 4 ὁ δὲ
Πειλᾶτοσ εἶπεν
πρὸσ τοὺσ ἀρχιε-
ρεῖσ καὶ τοὺσ
ὄχλουσ· οὐδὲν
εὑρίσκω αἴτιον
ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
τούτῳ. 5 οἱ δὲ
ἐπίσχυον λέγον-
τεσ ὅτι ἀνα-
σείει τὸν λαόν,
διδάσκων καθ'
ὅλησ τῆσ Ἰου-
δαίασ καὶ ἀρξά-
μενοσ ἀπὸ τῆσ
Γαλιλαίασ ἕωσ
ὧδε.

§ 160.

IESUS CORAM HERODE.

Lc 23, 6—12.

6 Πειλᾶτοσ δὲ ἀκούσασ ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωποσ Γαλιλαῖόσ ἐστιν, 7 καὶ ἐπιγνοὺσ ὅτι
ἐκ τῆσ ἐξουσίασ Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸσ Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσο-
λύμοισ ἐν ταύταισ ταῖσ ἡμέραισ. 8 ὁ δὲ Ἡρώδησ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ
ἱκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν
ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. 9 ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοισ ἱκανοῖσ. αὐτὸσ δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο
αὐτῷ. 10 εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ γραμματεῖσ εὐτόνωσ κατηγοροῦντεσ αὐτοῦ.

---

33. παλ. h. l. c. ℵA unc^{10} etc; Ti ante εισ c. BC*D^{supp}LXYΔ . . c^{3} al^{3} vv aliq om 34. απεκρ. . . ς (Gb^{00}) add αυτω c. ℵ unc^{9} | ιησ. c. BLX . . ς ο ιησ. | αφ εαυ. c. AC**D^{supp} XΘ^{c} unc^{12} . . ℵBC*L απο σεαυτ. | ℵ*D^{supp} etc om συ | BC*D^{supp}L ειπ. σοι 36. ιησ. (Gb'') . . ς ο ιησ. | αν: ℵB^{mg} (* om)LX etc post ηγων. 37. ο ιη. c. ℵABD^{supp}Y unc^{9} etc . . Ti ιησ. c. LXΓΔ al pl | εγω c. ℵBD^{supp}LY etc . . ς εγω. εγω c. ΔX unc^{11} 38. τι . . ℵ* τισ | αιτι. h. l. c. BLX etc . . ς post ουδεμ.

11. εσταθη c. ℵBCL al . . ς εστη | εφη c. ℵL al^{4} a d etc Chr . . ς add αυτω 12. κ. πρεσβ. c. ℵB*LXΓ . . ς κ. των πρεσβ.

2. αυτω λεγει c. ℵBCD . . ς ειπεν αυτω 4. επηρωτα c. BU al^{15} it^{2} syr^{p} mg . . ς -τησεν | αυτον c. ℵ* al^{3} a sah . . ς add λεγων | κατηγορ. c. ℵBCD . . ς καταμαρτυρ.

3. ηρωτ. c. ℵBT . . ς επηρωτ. 5. και αρξ. c. ℵBLT etc . . ς om και

6. ακουσασ c. ℵBLT cop . . ς add γαλιλαιαν 8. εξ ικανων χρ. c. ℵBDLT etc . . ς εξ ικανου (HMXΠ add χρονου) | θελων h. l. c. ℵBTX etc (L om) . . ς post ην γαρ | ακουειν . . ς (Gb^{00}) add πολλα

11 ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἡρῴδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πειλάτῳ. 12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρῴδης καὶ ὁ Πειλᾶτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ᾽ ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς.

§ 161.

PILATUS IESUM STUDET DIMITTERE.

Lc 23, 13—16.

Mt 27, 15—23. Mc 15, 6—14. Lc 23, 18—23. Ioh 28, 39. 40.

Lc 23, 13 Πειλᾶτος δὲ συνκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν
14 εἶπεν πρὸς αὐτούς· προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐθὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ᾽ αὐτοῦ. 15 ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἡρῴδης· ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. 16 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.

15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ δι᾽ αὐτόν. 20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὃν παρῃτοῦντο. 7 ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. 8 καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς. 9 ὁ δὲ Πειλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων· θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 10 ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. 11 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.

18 ἀνέκραγον δὲ πανπληθεὶ λέγοντες· αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· 19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ.

39 Ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες· μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

---

11. και pr c. ℵLTX al a d cop^{dd} . . ς om | περιβ. c. ℵBLT . . ς add αυτον (RSUΓ -τω) | ℵ*LR επεμψ. 12. ηρωδ. κ. ο πειλ. c. ℵBLT al it^{pler} vg syr^{cu} al . . ς πιλ. κ. ο ηρ.

14. ουθεν c. ℵBT . . ς ουδεν | κατ . . ℵALΔ al om 15. ανεπεμψεν γ. α. πρ. ημ. (Gb') c. ℵBKLMΠ etc . . ς ανεπεμψα γ. υμας πρ. αυτον

16. βαραββαν: 1* 118. 209* 241** 299** syr^{hr} arm ιησουν βαρ. 17. βαραββ.: 1* al^{4} syr^{hr} arm Or^{int} schol ιησουν τον βαρ.

6. ον παρητ. c. ℵ*AB* . . ς ονπερ (DG ον αν) ητουντ. 7. στασιαστ. c. ℵBCDK etc . . ς συστασιαστ., Ti συνστασ. 8. αναβας c. ℵ*BD vv mu . . ς αναβοησας

17. ς (Gb^{00}) αναγκην δε ειχεν απολυειν αυτοις κατα εορτην ενα c. ℵ(D)X unc^{11} . . om c. ABKLTΠ etc 18. ς ανεκραξαν | τον: ς om 19. βληθ. (ℵ* om) εν etc . . ς βεβλημενος εις φυλακην

39. ς ενα υμιν απολυ. | ουν: ℵ unc^{4} add ινα | ς υμιν απολ. τον 40. λεγοντ. c. ℵBLX etc . . ς παντες λεγ.

[21] Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· τὸν Βαραββᾶν. [22] λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες· σταυρωθήτω. [23] ὁ δὲ ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω.

[12] Ὁ δὲ Πειλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς· τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; [13] οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν. [14] ὁ δὲ Πειλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς· τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν.

[20] Πάλιν δὲ ὁ Πειλᾶτος προσεφώνησεν, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν. [21] οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· σταύρου σταύρου αὐτόν. [22] ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. [23] οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν.

§ 162.

DIMISSO BARABBA IESUS FLAGELLATUS TRADITUR AD CRUCIFIGENDUM.

Mт 27, 24—30. Mc 15, 15—19. Lc 23, 24. 25. Ioн 19, 1—16.

[24] Ἰδὼν δὲ ὁ Πειλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. [25] καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. [26] τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

[15] Ὁ δὲ Πειλᾶτος βουλόμενος ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῷ ὄχλῳ ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

[24] Καὶ Πειλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν· [25] ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν, ὃν ᾐτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

(Mт) [27] Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. [28] καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, [29] καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ

(Mc) [16] Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον, καὶ συνκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν· [17] καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθιον στέφανον· [18] καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν· χαῖρε βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων·

---

21. ειπαν c. DL al . . ς -ον τον c. ℵBL al[3] . . ς om 22. λεγουσιν: ς (Gb[00]) add αυτω 23. ο δε c. ℵB al[3] sah syr[hr] arm Chr . . ς add ηγεμων (var al)

12. παλ. αποκρ. c. ℵ BC . . ς απ. πα. (DΓ om πα.) | ελεγ. c. ℵBC . . ς ειπεν | θελετε c. AD unc[11] . . ℵBCΔ om | ον (B om) λεγ.: AD etc om | ς om τον 14. επ. κακ. c. BCΔ al[4] . . ς κα. επ. | περισσως: ς (=Gb) -οτερως

20. δε c. ℵABDLT . . ς ουν | ℵBDL al πρ. αυτοις (D -τους) 21. σταυρου bis (Gb'') c. ℵBDF* . . ς -ωσον bis 23. αυτων c. ℵBL al it[plur] vg sah cop . . ς add και των αρχιερεων

24. BD κατεναντι | τουτου c. BD it[2] Or[int3] etc . . ς του δικαιου τουτ. (AΔ etc τουτ. τ. δικ.)

15. β. ποι. το ικ. τω οχλ. c. ℵC etc . . ς β. τω οχ. το ικ. ποι. . . D it[2] om

24. και πειλ. επ. c. ℵBL . . ς ο δε πιλ. επ. 25. ς (=Gb) απελ. δε αυτοις | φυλακ. c. ℵBDFK al Or . . ς την φυ.

28. εκδυσ.: ℵ[c]BD 157. it[5] ενδ. | ς περιεθ. αυτ. χλ. κοκκ. 29. ς επι την κεφαλην | εν τ. δεξ. (Gb') . . επι την δεξιαν | ενεπαιξ. c. ℵBDLΓ . . ς -παιζον

17. ενδιδυσκ. (Gb') . . ς ενδυουσιν 18. βασιλευ c. ℵBDMΓSVX . . Gb Ti ο βασ. c. AC** unc[10]

λέγοντεσ· χαῖρε ὁ βασιλεὺσ τῶν Ἰουδαίων, 30 καὶ ἐμπτύσαντεσ εἰσ αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰσ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

19 καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντεσ τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.

(Ioн) 1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πειλᾶτοσ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. 2 καὶ οἱ στρατιῶται πλέ-
ξαντεσ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον
αὐτόν, 3 καὶ ἤρχοντο πρὸσ αὐτὸν καὶ ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασιλεὺσ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν
αὐτῷ ῥαπίσματα.

4 Ἐξῆλθεν πάλιν ὁ Πειλᾶτοσ ἔξω καὶ λέγει αὐτοῖσ· ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε
ὅτι αἰτίαν οὐχ εὑρίσκω. 5 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦσ ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ
πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖσ· ἰδοὺ ὁ ἄνθρωποσ. 6 ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ
οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν· σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖσ ὁ Πειλᾶτοσ· λάβετε αὐτὸν
ὑμεῖσ καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. 7 ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι·
ἡμεῖσ νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν.
8 ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πειλᾶτοσ τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, 9 καὶ εἰσῆλθεν εἰσ τὸ
πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦσ ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ.
10 λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτοσ· ἐμοὶ οὐ λαλεῖσ; οὐκ οἶδασ ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξου-
σίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; 11 ἀπεκρίθη Ἰησοῦσ· οὐκ ἔχεισ ἐξουσίαν κατ᾽ ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ
ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούσ με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. 12 ἐκ τούτου ὁ
Πειλᾶτοσ ἐζήτει ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγαζον λέγοντεσ· ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃσ,
οὐκ εἶ φίλοσ τοῦ Καίσαροσ· πᾶσ ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. 13 ὁ οὖν Πει-
λᾶτοσ ἀκούσασ τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματοσ εἰσ τόπον
λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. 14 ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡσ
ἕκτη. καὶ λέγει τοῖσ Ἰουδαίοισ· ἴδε ὁ βασιλεὺσ ὑμῶν. 15 ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι· ἆρον ἆρον,
σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖσ ὁ Πειλᾶτοσ· τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιε-
ρεῖσ· οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. 16 τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖσ ἵνα σταυρωθῇ.

7: Lv 24, 16.

§ 163.

DUCITUR AD CRUCEM.

Mт 27, 31—34. Mc 15, 20—23. Lc 23, 26—33a. Ioн 19, 16b. 17.

31 Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐκδύσαν-

20 Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν

26 Καὶ ὡσ ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον

16b Παρέλαβον οὖν

---

29. ο βασ. c. ℵALN unc^{10} . . BDΔΠ αλ βασιλευ

19. κ. τιθ. τα γο. πρ. αυτω: D al^{3} k om

3. κ. ηρχ. πρ. α. c. ℵBLUXΔΠ etc ς om | ς εδιδουν 4. εξηλθ. c. ℵD^{supp}Γ al it^{6} am fu etc . . ς (=Gb) εξ. ουν, ABKLXΠ και εξ. | εξω h. l. c. ℵLX al it^{pler} vg al . . ς post παλ. | αιτ. ουχ ευρ. c. ℵ* . . ς εν αυτω ουδεμιαν αι. ευ., Ti αι. ε. αυ. ουδ. (al ουχ) ευ. c. LXY Λ ουδ. ε. αυ. αι. ευ. ℵ^{a}B al ουδ. αι. (ℵ^{a} α. ο.) ευ. ε. αυ. 5. ιδου c. ℵBL unc^{3} . . ς ιδε c. AD^{supp} unc^{11} 6. εκραυγ. c. ℵY . . it^{4} . . ς add λεγοντεσ | σταυ. σταυ. c. BL etc . . Gb add αυτον c. ℵAD^{supp} unc^{pl} etc 7. απεκριθ. c. ℵ it^{6} Or etc . . ς add αυτω | κα. τ. νομ.: ς add ημων | ς εαυτ. υι. (ς^{e} add του) θε. εποι. 10. λεγει c. ℵ*A al^{30} vv mu Cyr . . ς (=Gb) add ουν | απολ. σε et σταυ. σε c. ℵABE* . . ς σταυ. σε et απολ. σε 11. ℵBD^{supp}L απεκρ. αυτω | ιησ. (Gb'') . . ς ο ιησ. | εχεισ c. ℵAD^{supp}LXYΔΠ etc . . ς ειχεσ c. B unc^{8} | κατ εμου: ς post ουδεμ. | ς σοι δεδομεν. | παραδουσ c. ℵBEΔΛ etc . . ς -διδουσ 12. ο π. εζη. c. ℵBLMX etc . . ς εζ. ο π. (KΠ ο π. post αυτ.) | εκραυγαζ. c. AΙLMYΠ, BD^{supp} al -γασαν . . ς εκραζον c. ℵ^{c} (* ελεγον) unc^{9} | εαυτον . . ς (=Gb) αὑτον 13. των λο. του. (Gb'') . . ς τουτον τον λογον | επι . . ς (Gb^{00}) add του 14. ωρ. ην (Gb'') . . ς ωρ. δε | ωσ . . ς ωσει | εκτη c. ℵ*ABΓY unc^{9} . . ℵ*D^{supp}LXΔ al^{4} τριτη 15. εκρ. ο. εκειν. c. ℵ^{c}BLX etc . . ς οι δε εκραυγασαν

31. εκδυσ. et ενεδ. (L και εν.) c. ℵL 33. . . ς εξεδυσαν et και ενεδ.

26. ς σιμωνοσ τινοσ κυρηναιου του (Gb om) ερχομενου [illegible]

16. παρελαβ. ουν: AΙ unc^{7} πα. δε . . Gb^{0} π. ο. τ. ιη. c. al^{9}

τες αὐτὸν τὴν χλα-
μύδα ἐνέδυσαν αὐ-
τὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν
εἰς τὸ σταυρῶσαι.
32 Ἐξερχόμενοι δὲ
εὗρον ἄνθρωπον Κυ-
ρηναῖον, ὀνόματι Σί-
μωνα· τοῦτον ἠγγά-
ρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ. 33 καὶ
ἐλθόντες εἰς τόπον
λεγόμενον Γολγοθᾶ,
ὅ ἐστιν κρανίου τό-
πος λεγόμενος,
34 ἔδωκαν αὐτῷ πεῖν
οἶνον μετὰ χολῆς
μεμιγμένον· καὶ
γευσάμενος οὐκ ἠ-
θέλησεν πεῖν.
34: Ps 68 (69), 22.

τὴν πορφύραν καὶ
ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ
ἴδια ἱμάτια αὐτοῦ.
καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν
ἵνα σταυρώσουσιν.
21 Καὶ ἀγγαρεύου-
σιν παράγοντά τινα
Σίμωνα Κυρηναῖον,
ἐρχόμενον ἀπὸ
ἀγροῦ, τὸν πατέρα
Ἀλεξάνδρου καὶ
Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.
22 καὶ φέρουσιν αὐ-
τὸν ἐπὶ τὸν Γολγο-
θᾶν τόπον, ὅ ἐστιν
μεθερμηνευόμενον
κρανίου τόπος. 23 καὶ
ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρ-
νισμένον οἶνον· ὃς
δὲ οὐκ ἔλαβεν.

ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐ-
τῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ
Ἰησοῦ. 27 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ
πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν,
αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.
28 στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς
εἶπεν· θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ
κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς
κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν,
29 ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς
ἐροῦσιν· μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ
αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ
μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε ἄρ-
ξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν· πέσατε
ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς· καλύ-
ψατε ἡμᾶς· 31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ
ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί
γένηται; 32 ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο
κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.
33a Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τό-
πον τὸν καλούμενον Κρανίον,
30: Hos 10, 8.

τὸν Ἰησοῦν,
17 καὶ βαστά-
ζων ἑαυτῷ
τὸν σταυρὸν
ἐξῆλθεν εἰς
τὸν λεγόμε-
νον Κρανίου
τόπον, ὃ λέ-
γεται
Ἑβραϊστὶ
Γολγοθᾶ,

§ 164.

CRUCIFIXIO. TITULUS. VESTES.

Ioh 19, 18—24. Mt 27, 35—38. Mc 15, 24—27. Lc 23, 33b s. 38.

18 ὅπου αὐτὸν
ἐσταύρωσαν, καὶ
μετ' αὐτοῦ ἄλλους
δύο ἐντεῦθεν καὶ
ἐντεῦθεν, μέσον
δὲ τὸν Ἰησοῦν.

38 Τότε σταυ-
ροῦνται σὺν αὐτῷ
δύο λῃσταί, εἷς
ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς
ἐξ εὐωνύμων.

25 Ἦν δὲ ὥρα τρίτη
καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.
27 καὶ σὺν αὐτῷ σταυ-
ροῦσιν δύο λῃστάς, ἕνα
ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ
εὐωνύμων αὐτοῦ.

33b ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν
καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν
ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστε-
ρῶν. 34a ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν·
πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ
οἴδασιν τί ποιοῦσιν.

---

33. ὅ (et. Gb) . . ς ος | κρ. το. λεγ. c. ℵ*BL etc . . ς λεγ. κρ. το. . . ℵ^{ca}D etc om λεγ. 34. πειν (πιν) bis c. ℵ*D . . ς πιειν | οιν. (Gb') c. ℵBDKLΠ* etc . . ς οξος | ς ηθελε

20. τα ιδι. (BCΔ om) ιμ. αυτ. c. ℵ(BCΔ) etc . . ς τα ιμ. τα ιδ. (Gb^{0} τ. ιδ.) | σταυρωσους. (ς -σωσιν) c. ℵD etc . . ς add αυτον 21. Ti απο c. DNX 22. τον c. ℵC unc^{5} . . ς om | γολγοθαν . . ς -θα 23. εδιδ. αυτω . . ς add πιειν | ος δε . . ς ο δε

27. αι (Gb') c. ABC*DLX (ℵ nec αι nec και hab) . . ς αι και 28. ς ο ιησ. 29. και αι c. ℵBCX . . ς και | εθρεψ.: ς εθηλασαν 30. πεσατε c. ℵ^{c}C*LQXΔ . . ς -σετε 33. απηλθ. c. AX unc^{13} . . ℵBCDLQ ηλθον (D -αν)

16. τ. ιησ. (Gb') c. BLX etc: ς add και απηγαγον (Gb ηγαγ.) . . ℵ* sic: οι δε λαβοντες τ. ιη. απηγαγ. 17. εαυτω c. ℵLΠ Or; Ti αυτω c. BX . . ς αὐτου post σταυ. | ο (ς ος) λεγ. . . LX om

(Mc) 28. ς (Gb^{00}) και επληρωθη η γραφη η λεγουσα· και μετα ανομων ελογισθη c. L PΔ unc^{12}: om c. ℵABC DXΠ^{2}: cf. Lc 22, 37. § 148.

(Lc) 34. ο δε ιησ. etc c. ℵ* etc ACDℵ^{2}LQ unc^{15} . . ℵ^{a} BD* al^{2} a b d etc om versum

19 Ἔγραφεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πειλᾶτοσ καὶ
ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον·
Ἰησοῦσ ὁ Ναζωραῖοσ ὁ βασιλεὺσ τῶν Ἰουδαίων.
20 τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν
Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺσ ἦν ὁ τόποσ τῆσ πόλεωσ
ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦσ· καὶ ἦν γεγραμμένον
Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί. 21 ἔλεγον
οὖν τῷ Πειλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖσ τῶν Ἰουδαίων·
μὴ γράφε· ὁ βασιλεὺσ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι
ἐκεῖνοσ εἶπεν· βασιλεύσ εἰμι τῶν Ἰουδαίων.
22 ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτοσ· ὃ γέγραφα, γέγραφα.

23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν
Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν
τέσσερα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέροσ, καὶ
τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφοσ, ἐκ τῶν ἄνω-
θεν ὑφαντὸσ δι' ὅλου. 24 εἶπαν οὖν πρὸσ ἀλλή-
λουσ· μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ
αὐτοῦ, τίνοσ ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· διε-
μερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖσ καὶ ἐπὶ τὸν
ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν οὖν στρα-
τιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

24: Ps 21 (22), 19.

37 Καὶ ἐπέθη-
καν ἐπάνω τῆσ
κεφαλῆσ αὐτοῦ
τὴν αἰτίαν αὐ-
τοῦ γεγραμμέ-
νην· οὗτόσ ἐστιν
Ἰησοῦσ ὁ βασι-
λεὺσ τῶν Ἰου-
δαίων.

35 Σταυρώ-
σαντεσ δὲ αὐ-
τὸν διεμερίσαν-
το τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ βαλόντεσ
κλῆρον, 36 καὶ
καθήμενοι
ἐτήρουν αὐτὸν
ἐκεῖ.

26 Καὶ ἦν
ἡ ἐπιγραφὴ
τῆσ αἰτίασ
αὐτοῦ ἐπι-
γεγραμμέ-
νη· ὁ βασι-
λεὺσ τῶν
Ἰουδαίων.

24 Καὶ σταυ-
ροῦσιν αὐ-
τόν, καὶ δια-
μερίζονται
τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, βάλ-
λοντεσ κλῆ-
ρον ἐπ' αὐτὰ
τίσ τί ἄρῃ.

38 Ἦν δὲ
καὶ ἐπιγρα-
φὴ ἐπ' αὐ-
τῷ· ὁ βασι-
λεὺσ τῶν
Ἰουδαίων
οὗτοσ.

34 b δια-
μεριζόμενοι
δὲ τὰ ἱμά-
τια αὐτοῦ
ἔβαλον κλή-
ρουσ.

§ 165.

ILLUDITUR CRUCIFIXUS. MATER ET IOHANNES IUXTA CRUCEM.

Mт 27, 39—44. Mc 15, 29—32. Lc 23, 35—37. 39—43
Ioн 19, 25—27.

39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι
ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦν-
τεσ τὰσ κεφαλὰσ αὐτῶν 40 καὶ
λέγοντεσ· ὁ καταλύων τὸν
ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραισ
οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν, εἰ
υἱὸσ εἶ τοῦ θεοῦ, καὶ κατάβηθι
ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 41 ὁμοίωσ οἱ
ἀρχιερεῖσ ἐμπαίζοντεσ μετὰ

29 Καὶ οἱ παραπορευό-
μενοι ἐβλασφήμουν αὐ-
τόν, κινοῦντεσ τὰσ κεφα-
λὰσ αὐτῶν καὶ λέγοντεσ·
οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν
καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν ἡ-
μέραισ, 30 σῶσον σεαυ-
τὸν καταβὰσ ἀπὸ τοῦ
σταυροῦ. 31 ὁμοίωσ καὶ

35 Καὶ εἱστήκει ὁ λαὸσ θεωρῶν·
ἐξεμυκτήριζον δὲ οἱ ἄρχοντεσ λέγον-
τεσ· ἄλλουσ ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν,
εἰ οὗτόσ ἐστιν ὁ Χριστὸσ τοῦ θεοῦ ὁ
ἐκλεκτόσ. 36 ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ
οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξοσ
προσφέροντεσ αὐτῷ 37 καὶ λέγοντεσ·
εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺσ τῶν Ἰουδαίων,
σῶσον σεαυτόν.

---

20 ς (=Gb) τησ πολ. ο τοπ. | εβρ. ρω. ελλ. c. ℵ^a BLX (ℵ* plura om) . . ς εβρ. ελλ. ρω. 21. BLX τ. ιουδ. ειμ. 23. τεσσερ. c. ℵALM . . ς τεσσαρ. | ς αρραφ. 24. ς ειπον | πληρωθ. c. ℵB etc . . ς add η λεγουσα

35. βαλοντ. c. ℵA DΠ* . . ς βαλλοντ. | κληρον . . ς (=Gb) add ινα πληρωθη το ρηθεν υπο του προφετου· διεμερισαντο τα ιματια μου εαυτοισ, και επι τον ιματισμον μου εβαλον κληρον c. Δ al it[6] etc

24. κ. σταυρ. α. και (L d om) c. BL it[4] sah cop al . . ς κ. σταυρωσαντεσ α. | ς (=Gb) διεμεριζον

38. επ αυτω c. ℵBL sah cop . . ς praem (c*X add) γεγραμμενη (ADQ επιγεγρ.) et post ε. α. add γραμμασιν ελληνικοισ και ρωμαϊκοισ και εβραϊκοισ 34. κληρουσ (Gb') c. AX al[10] it[4] vg al Aug[dis] . . ς -ρον (et. cdd ap Aug)

40. και καταβ. c. ℵAD al[5] it[4] syr[sch] eth[hr] etc . . ς om και 41. ομοιωσ c. ℵALΠ* etc . . ς ομ. δε (BK etc om) και

29. οικοδ. h. l. c. BDL etc . . ς post ημερασ | τρισιν c. ADPV etc . . ς εν τρι. 30. καταβασ c. ℵBDLΔ etc . . ς και καταβα (P etc -βηθι) 31. ς (=Gb) ομοι. δε και

35. δε c. ℵB al[6] it[2] . . add και | οι αρχ.: D om . . . ς (Gb[0]) add συν αυτοισ | τ. θε. ο εκλ. c. ℵBL al[3] . . ς ο τ. θε. εκλ. 36. ενεπαιξ. c. ℵBL sah . . ς -ζον | οξοσ . . ς και οξ.

τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυ-
τέρων ἔλεγον· 42 ἄλλους ἔσω-
σεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶ-
σαι· βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστιν,
καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυ-
ροῦ καὶ πιστεύσωμεν ἐπ᾽ αὐ-
τόν· 43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν,
ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν·
εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμὶ υἱός.
44 τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ
συνσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ
ὠνείδιζον αὐτόν.

43: Ps 21 (22), 8.

οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζον-
τες πρὸς ἀλλήλους μετὰ
τῶν γραμματέων ἔλεγον·
ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν
οὐ δύναται σῶσαι· 32 ὁ
Χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσ-
ραήλ, καταβάτω νῦν ἀπὸ
τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν
καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ
συνεσταυρωμένοι σὺν αὐ-
τῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

39 Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κα-
κούργων ἐβλασφήμει αὐτόν· οὐχὶ σὺ
εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ
ἡμᾶς. 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπι-
τιμῶν αὐτῷ ἔφη· οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν
θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;
41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ
ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗ-
τος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. 42 καὶ
ἔλεγεν· Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν
ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 43 καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ· ἀμήν σοι λέγω, σήμερον
μετ᾽ ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ioн 19, 25 Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ
τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαριὰμ ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν
τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί· γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου.
27 εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ
μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

§ 166.

TENEBRAE. MORITUR.

Mт 27, 45—50. Mc 15, 33—37. Lc 23, 44—46. Ioн 19, 28—30.

45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκό-
τος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν
ἕως ὥρας ἐνάτης. 46 περὶ δὲ
τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ
Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων·
ἠλεί ἠλεί λεμὰ σαβαχθανεί;
τοῦτ᾽ ἔστιν· θεέ μου θεέ μου,

33 Καὶ γενομένης
ὥρας ἕκτης σκότος
ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν
γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.
34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ
ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φω-
νῇ μεγάλῃ· ἐλωὶ ἐλωὶ

44 Καὶ ἦν ἤδη
ὡσεὶ ὥρα ἕκτη
καὶ σκότος ἐγέ-
νετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν
γῆν ἕως ὥρας
ἐνάτης, 45 τοῦ
ἡλίου ἐκλιπόν-

28 Μετὰ τοῦτο
εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς
ὅτι ἤδη πάντα
τετέλεσται, ἵνα
τελειωθῇ ἡ γρα-
φή, λέγει· διψῶ.
29 σκεῦος ἔκει-

---

42. βασ. c. ℵBDL . . ς (=Gb) ει βασ. | πιστευσωμεν c. ℵL unc[6] . . ς -σομεν, A etc -ομεν | επ αυτον c. ℵBL . . ς (Gb† επ) αυτω 43. νυν c. ℵBL . . ς add αυτον 44. συνσταυ. (DL σταυ.) συν (c. ℵBDL) αυτω . . ς συστ. αυτω | ς (=Gb) ωνειδ. αυτω

32. ισρ. c. ℵBDKLΔΠ etc . . ς του ισρ. | πιστ.: c[3]DP unc[7] add αυτω | συν c. ℵBL . . ς om (D om σ. αυτ.)

39. ουχι c. BL (λεγων· ουχι ℵC* etc) . . ς λεγων· ει 40. ς επετιμα αυτω λεγων | ουδε: ℵ*G etc ου (D οτι ου) 42. ιησου c. ℵ*BC*L . . ς τω ιησ. | μνη. μου . . ς (Gb[0]) add κυριε 43. αυτω c. ℵBL etc . . ς add ο ιησους | σοι λεγ. c. BC*L arm . . ς λεγ. σοι

25. μαριαμ bis c. ℵ(L sec loc)Π[2] 1. 33. . . ς -ρια 26. μητρι c. ℵBLX . . ς add αυτου | ιδε (Gb") c. BD[supp]MT[d]XΛ . . ς ιδου 27. ιδε c. ℵBLT[d] . . ς ιδου | αυτ. ο μα. c. ℵD[supp]T[d]Γ al pl it[pler] vg . . Gb ο μα. αυτ.

45. ℵ* al[1] it[1] Lact om επ. πασ. (ℵ[a] etc εφ ολην) τ. γ. 46. BL εβοησεν | ηλει c. DEΔθ[f], ς ηλι . . ℵB etc ελωι (B -ει) | λεμα c. ℵBL . . ς λαμα c. D, Ti λιμα (λει-) c. A unc[pl] | -αχθανει c. ℵABDΔ . . ς -ανι

33. ς γενομ. δε 34. ς τη ωρ. τη ενν. | ς φω. με. λεγων | D etc ηλει vel ηλι

44. και ην c. ℵC*DL . . ς ην δε | ηδη c. BC*L . . ς om 45. τ. ηλ. εκλιπ. (B -ει-) c. ℵBC*L al sah cop syr[pmg] Or[2] etc . . ς και εσκοτισθη (D εσκ. δε) ο ηλιος c. AD QR unc[14] . . Gb[0] c. c[2vl] 33.

28. ειδως . . Gb' ιδων | ηδη h. l. c. ABD[supp] L unc[4]; ℵ unc[8] post πα. . . 1. al[30] it[6] om 29. σκευ. c. ABLX . . ς (Gb[0]) add ουν, ℵ etc δε

ἰνατί με ἐγκατέλιπεσ; 47 τινὲσ
δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκού-
σαντεσ ἔλεγον ὅτι Ἠλείαν φω-
νεῖ οὗτοσ. 48 καὶ εὐθέωσ δρα-
μὼν εἷσ ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν
σπόγγον πλήσασ τε ὄξουσ καὶ
περιθεὶσ καλάμῳ ἐπότιζεν αὐ-
τόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον·
ἄφεσ ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλεί-
ασ σώσων αὐτόν. 50 ὁ δὲ Ἰη-
σοῦσ πάλιν κράξασ φωνῇ με-
γάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.

46: Ps 21 (22), 2.

λεμα σαβαχθανεί, ὅ ἐστιν
μεθερμηνευόμενον· ὁ θε-
όσ μου ὁ θεόσ μου, εἰσ τί
ἐγκατέλιπέσ με; 35 καί τι-
νεσ τῶν παρεστηκότων ἀ-
κούσαντεσ ἔλεγον· ἴδε
Ἠλείαν φωνεῖ. 36 δραμὼν
δέ τισ καὶ γεμίσασ σπόγ-
γον ὄξουσ περιθεὶσ καλά-
μῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων·
ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται
Ἠλείασ καθελεῖν αὐτόν.
37 ὁ δὲ Ἰησοῦσ ἀφεὶσ φω-
νὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν.

34: Ps 21 (22), 2.

τοσ· ἐσχίσθη δὲ
τὸ καταπέτασμα
τοῦ ναοῦ μέσον.
46 καὶ φωνήσασ
φωνῇ μεγάλῃ ὁ
Ἰησοῦσ εἶπεν·
πάτερ, εἰσ χεῖ-
ράσ σου παρατί-
θεμαι τὸ πνεῦμά
μου. τοῦτο δὲ
εἰπὼν ἐξέπνευ-
σεν.

46: Ps 30 (31), 6.

το ὄξουσ μεστόν·
σπόγγον οὖν με-
στὸν ὄξουσ ὑσ-
σώπῳ περιθέν-
τεσ προσήνεγκαν
αὐτοῦ τῷ στό-
ματι. 30 ὅτε οὖν
ἔλαβεν τὸ ὄξοσ,
εἶπεν· τετέλε-
σται, καὶ κλίνασ
τὴν κεφαλὴν
παρέδωκεν τὸ
πνεῦμα.

28: Ps 68 (69), 22.

§ 167.

PORTENTA. CENTURIO. FEMINAE.

Mt 27, 51—56. Mc 15, 38—41. Lc 23, 45b. 47—49.

51 Καὶ ἰδοὺ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἄνωθεν
ἕωσ κάτω εἰσ δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχί-
σθησαν, 52 καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώμα-
τα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν· 53 καὶ ἐξελθόν-
τεσ ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰσ
τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖσ.

38 Καὶ τὸ κα-
ταπέτασμα τοῦ
ναοῦ ἐσχίσθη
εἰσ δύο ἀπὸ ἄ-
νωθεν ἕωσ κάτω.

(45b ἐσχίσθη
δὲ τὸ καταπέ-
τασμα τοῦ ναοῦ
μέσον.)
V. § 166.

54 Ὁ δὲ ἑκατοντάρχησ καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ τηροῦντεσ τὸν Ἰησοῦν ἰδόντεσ
τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβή-
θησαν σφόδρα, λέγοντεσ· ἀληθῶσ
θεοῦ υἱὸσ ἦν οὗτοσ.

39 Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ
παρεστηκὼσ ἐξ ἐναντίασ αὐ-
τοῦ ὅτι οὕτωσ ἐξέπνευσεν, εἶ-
πεν· ἀληθῶσ οὗτοσ ὁ ἄνθρω-
ποσ υἱὸσ ἦν θεοῦ.

47 Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρ-
χησ τὸ γενόμενον ἐδόξα-
ζεν τὸν θεὸν λέγων· ὄν-
τωσ ὁ ἄνθρωποσ οὗτοσ
δίκαιοσ ἦν.

---

47. εστηκοτ. c. ℵBCL .. ς εστωτων | οτι : ℵDL om 49. σω. αυτον c. AD unc^{10} it vg etc .. ℵBCLUΓ al^{5} Chr^{dis} etc add αλλοσ δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου την πλευραν και (Γ κ. ευθεωσ) εξηλθεν υδωρ και αιμα (Γ α. κ. υ.): cf. § 168. Io 19, 34.

34. λεμα c. ℵCLΔ .. Ti λαμα c. BD, ς λαμμα .. AΓΧ unc^{11} λιμα (λει-) | -νει c. ℵABCDGH .. ς -νι | ο θε. μου pr c. ℵCDL unc^{5}: Ti om μου c. AP unc^{7} .. B om | εγκατ. με c. ℵBL .. ς μ. ε. 35. παρεστωτων c. ℵDU .. ς -ηκοτων | ς ιδου 36. τισ c. ℵBLΔ .. ς εισ | και pr: BL om | περιθ. c. ℵBDG^{r}L etc .. ς πε. τε

45. εσχ. δε c. ℵBC*L .. ς και εσχ. 46. παρατιθεμ. (Gb') .. ς παραθησομαι | τουτ. δε c. ℵBC* DG^{r} etc (L τουτο, KMPΠ και το.) .. ς και ταυτα

29. σπ. ουν με. (Eus add ποιησαντεσ) οξ. (ℵ^{c}BL του οξ.) c. ℵBLX al^{3} it^{3} sah Eus^{2} .. ς οι δε πλησαντεσ σπογγ. οξ. και 30. το οξ. c. ℵ* a: ς add (E etc praem) ο (B om) ιησουσ

51. εισ δυο h. l. c. BC*L etc .. ς post εσχ. | ανωθ. c. ℵL Or .. ς praem απο, BCΘ^{f} απ 52. ς ηγερθη 54. εκατονταρχησ c. ℵD Or .. ς -ρχοσ | γινομ. c. BD al^{4} Or (it vg) .. ς γενομ. | θε. υι. c. ℵ^{c}ACLΘ^{f} unc^{12} .. BDG^{r} υι. θε. (ℵ* υι. ην του θε.)

38. απο .. BDL al^{1} απ 39. ουτωσ c. ℵBL .. ς add κραξασ | ς ο ανθρ. ουτ. | υι. ην θε. c. AC unc^{9} .. Ti υι. θε. ην c. ℵBLΓΔ

47. εκατονταρχησ c. ℵ*BΠ* al .. ς -ρχοσ | ς εδοξασε

55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκεσ
πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦ-
σαι, αἵτινεσ ἠκολούθησαν τῷ
Ἰησοῦ ἀπὸ τῆσ Γαλιλαίασ
διακονοῦσαι αὐτῷ· 56 ἐν αἷσ
ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ
Ἰωσὴφ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ
τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

40 Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκεσ ἀπὸ
μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷσ καὶ
Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία
ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰω-
σῆτοσ μήτηρ καὶ Σαλώμη, 41 αἳ
ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολού-
θουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ,
καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶ-
σαι αὐτῷ εἰσ Ἱεροσόλυμα.

48 Καὶ πάντεσ οἱ συνπαρα-
γενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεω-
ρίαν ταύτην, θεωρήσαντεσ τὰ
γενόμενα, τύπτοντεσ τὰ στήθη
ὑπέστρεφον. 49 εἱστήκεισαν δὲ
πάντεσ οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ
μακρόθεν, καὶ γυναῖκεσ αἱ
συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ
τῆσ Γαλιλαίασ, ὁρῶσαι ταῦτα.

§ 168.

LATUS PERCUSSUM.

Ioh 19, 31—37.

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ
σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πειλᾶτον ἵνα κατεα-
γῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. 32 ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν
τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντοσ αὐτῷ· 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντεσ ὡσ εἶδον
ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ' εἷσ τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ
τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺσ αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακὼσ μεμαρτύρηκεν, καὶ
ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κἀκεῖνοσ οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖσ πιστεύητε.
36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. 37 καὶ πάλιν
ἑτέρα γραφὴ λέγει· ὄψονται εἰσ ὃν ἐξεκέντησαν.

36: Ex 12, 46. Ps 34, 20. 37: Zch 12, 10.

§ 169.

SEPULTURA. IOSEPH ARIMATHIENSIS, NICODEMUS, FEMINAE.

Mt 25, 57—61. Mc 15, 42—47. Lc 23, 50—56. Ioh 19, 38—42.

57 Ὀψίασ δὲ γε-
νομένησ ἦλθεν ἄν-
θρωποσ πλούσιοσ
ἀπὸ Ἀριμαθαίασ,
τοὔνομα Ἰωσήφ,
ὃσ καὶ αὐτὸσ ἐμα-

42 Καὶ ἤδη ὀψίασ γε-
νομένησ, ἐπεὶ ἦν παρα-
σκευή, ὅ ἐστιν προσάββα-
τον, 43 ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ
ἀπὸ Ἀριμαθαίασ, εὐσχή-
μων βουλευτήσ, ὃσ καὶ

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
ὀνόματι Ἰωσήφ,
βουλευτὴσ ὑπάρ-
χων, καὶ ἀνὴρ ἀ-
γαθὸσ καὶ δίκαι-
οσ, 51 οὗτοσ οὐκ

38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώ-
τησαν τὸν Πειλᾶτον Ἰω-
σὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίασ,
ὢν μαθητὴσ τοῦ Ἰησοῦ,
κεκρυμμένοσ δὲ διὰ τὸν
φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα

---

55. εκει (ℵ κακει): D etc και, unc^{4} εκει και | απο pr: AKΔΠ al^{10} Chr om 56. CΔ μαριαμ bis (pr et. L) | ιωσηφ c. ℵ*etcD*L al^{4} it vg cop al . . ς ιωση

40. εν αισ c. ℵBL etc . . ς add ην | μαρια pr et sec: BC -αμ pr, 1. al -αμ sec | ς η του ιακ. | ιωσητοσ c. ℵ^{c}BDS^{gr}LΔ . . ς ιωση c. ℵ*AC unc^{pl} 41. αι c. ℵB it^{5} etc . . ς αι και, ACLΔ και (Gb')

48. θεωρησαντ. c. ℵBCDS^{gr}LRX . . ς -ρουντεσ | τα στηθη: ς (Gb^{00}) praem εαυτων 49. γνωστ. αυτω c. ABLP . . ς γν. αυτου | απο c. ℵBDL . . ς om | ς συνακολουθησασαι

31. επ. παρ. ην h. l. c. ℵBLXY al^{9} it^{7} vg al pl etc . . ς post σαββατω | ς^{e} εκεινη c. B*H 33. ηδ. αυτ. c. BL Or . . ς α. η. 34. ς ευθυσ (Gb'' -εωσ) εξηλθ. 35. ινα και . . ς (=Gb) om και | πιστευητε c. ℵB Or . . ς -σητε 36. αυτου . . ℵΓ al pl it^{plor} vg etc απ αυτ.

42. AL unc^{9} προσσαββ. 43. ελθων (Gb'') . . ς ηλθεν

50. και ανηρ c. ℵCLX . . ς om και

38. δε: ς om | ιωσ. (Gb''): ς ο ιω. | ο απο c. ℵ unc^{13}: ABD^{suppl}L απο

θητεύθη τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πειλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν.

αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πειλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 ὁ δὲ Πειλᾶτος ἐθαύμαζεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν· 45 καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46 καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι, καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

ἦν συνκατατιθέμενος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἁριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, 53 καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐδέπω κείμενος. 54 καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν.

ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πειλᾶτος. ἦλθον οὖν καὶ ἦραν αὐτόν. 39 ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. 40 ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. 41 ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη· 42 ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

61 Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

47 Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

55 Κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, 56 ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

§ 170.
CUSTODIA SEPULCRI.
Mт 27, 62—66.

62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πειλᾶτον 63 λέγοντες· κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν.

---

57. εμαθητευθη c. ℵCD al[3] . . ς -τευσεν 58. αποδοθ. c. ℵBL etc . . ς add το σωμα 59. σινδονι c. ℵACL unc[12] . . Ti εν σινδ. c. BD 60. Δ etc επι τη θυρα 61. μαριαμ c. ℵBCLΔ . . ς -ια | Δ η αλλ. -ριαμ

43. τον c. ℵBLΔ . . ς om 44. εθαυμαζ. c. ℵD it[5] vg . . ς -μασεν | παλαι: BD ηδη 45. πτωμ. c. ℵBDL . . ς σωμα 46. καθελ. c. ℵBDL . . ς και καθ. | κατεθηκ. c. (Δ καθηκ.) C*X unc[9] . . ℵB C[2]DL εθηκ. 47. η ιωσητος . . ς ιωση | τεθειτ. (Gb') . . ς τιθεται

51. ς συγκατατεθειμενος | ος προσ. (Gb'') c. ℵBCDL . . ς ος και (al[35] om) πρ. και αυτος (KMP UXΠ ος κ. αυτ. πρ.) 53. καθελ.: ς add αυτο (U -ον, HXΓ om αυτο sq) | αυτον c. ℵBCD etc: ς αυτο | ουδ. ουδεπω: ς ουδεπ. ουδ., Ti ουδ. ουπω 54. ς παρασκευη | και sec c. ℵBC*L . . Gb[00] (D om κ. σ. επ.) 55. γυν. (Gb') c. ℵAC unc[13]: BLPX αι γυ., ς και γυ. | αυτω c. ℵBL; ς ante εκ: C*D om

38. ηλθον et ηραν c. ℵ* it[5] syr[hr] arm[sch] sah . . ς ηλθεν et ηρεν | αυτον c. ℵ* it[5] syr[hr] arm . . ς το σωμα του ιησου, ℵ[c] BLXΔ τ. σω. αυτου 39. πρ. αυτ. c. ΔBLUXY . . ς πρ. τον ιησουν | ℵ*B ελιγμα | ς (= Gb) ωσει 40. οθονιοις c. ℵBKLXYΠ* . . Gb† Ti praem εν 41. ετεθη . . ℵB Cyr ην τεθειμενος

μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ· ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

C: A RESURRECTIONE USQUE AD REDITUM IN CAELUM.

§ 171.
MULIERES MANE SEPULCRUM VISUNT VIDENTQUE LAPIDEM REVOLUTUM.

Ioh 20, 1. Lc 24, 1—3. Mc 16, 1—4. Mt 28, 1—4.

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωῒ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνῆμα ἦλθον φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα. 2 εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 3 εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

1 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 2 καὶ λίαν πρωῒ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνῆμα, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 3 καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 4 καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.

§ 172.
ANGELI IN SEPULCRO COMPARENTES ALLOQUUNTUR MULIERES.

Lc 24, 4—8. Mc 16, 5—7. Mt 28, 5—7.

4 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες

5 Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον κα-

5 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν·

---

64. οι μαθ. c. ℵB .. ς add αυτου | ς (=Gb) νυκτος κλεψ. 65. εφη c. BL unc7 etc .. ς (=Gb) add δε c. ℵACD unc6

1. μαριαμ c. ℵAL al2 .. ς -ρια

1. ς βαθεος | ℵC*FXΔ μνημειον | ηλθ. (B* -αν) h. l. c. ℵ BL .. ς ante επι | αρω. c. ℵBC*L .. ς (Gb00) add και τινες συν αυταις 3. ς και εισελθ. | τ. κυ. ιησ.: Ti om c. D it2 Eus1

1. ιακω. c. ℵ*CX unc6 .. ς (Gb0) praem του c. ℵcAB KΔΠ 2. τη (B om) μια c. ℵBLΔ Eus .. ς της (D om) μιας | των c. ℵBKLΔ Eus .. ς om | μνημα c. ℵ*C* .. ς μνημειον 4. ανακεκ. c. ℵBL .. ς αποκεκ.

1. μαριαμ pr c. ℵCLΔ (LΔ et. sec loc) .. ς -ια 2. και sec c. ℵBCL al8 Or etc .. ς om | λιθον c. ℵBD etc .. ς add απο της θυρας 3. ς ιδεα | ως sec c. ℵ*BDKΠ* .. ς ωσει (ℵc al ως η) 4. ς εγενοντο ωσει

4. ς διαπορεισθ. et (=Gb) δυο ανδρ.

5. εισελθ. c. ℵACD unc11 .. Ti ελθ. c. B al1

5. ℵ* om τ. γυν.

δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ· 5 ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; 6 οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, 7 λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. 8 καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

θήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6 ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. 7 ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

μη φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. 6 οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. 7 καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

§ 173.

REDEUNT MULIERES ET QUAE VIDERUNT XI DISCIPULIS NUNTIANT.

Ioh 20, 2. Lc 24, 9—11. Mc 16, 8. Mt 28, 8.

2 Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

9 Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν πάντα ταῦτα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. 10 ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. 11 καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

8 Καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

8 Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

§ 174.

PETRUS ET IOHANNES SEPULCRUM VISUNT.

Ioh 20, 3—10. [Lc 24, 12.]

3 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. 4 ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ

---

4. εσθητι αστρ. c. ℵBD it vg etc: ς εσθησεσιν αστραπτουσαις 5. ς το προσωπον et ειπον 7. ς οτι δει τον υι. τ. ανθρ.

6. ℵ*(supplª)D om τ. ναζαρ.

5. ℵ* φοβηθητε 6. εκειτο c. ℵB al² vv mu Orint . . ς add ο κυριος

9. ς ταυτ. παντ. 10. ησαν (Gb ην c. KUΠ) δε: Gb⁰ c. ADΓ etc | ℵ al μαριαμ pr. 1. -ιαμ sec | η ιακ.: ς om η | ελεγ. c. ℵ*BL unc⁷, item ADΓ . . ς (Gb⁰) praem αι c. ℵᶜX unc⁵ 11. ταυτα c. ℵBDL it⁶ vg etc . . ς αυτων

8. εξελθ.: ς (=Gb) add ταχυ | γαρ pr c. ℵBD vv pl . . ς δε

8. απελθ. c. ℵBCL etc . . ς εξελθ.

3. 4. κ. ηρχοντ. etc . . ℵ* κ. ετρεχον οι δυο ομου· προεδραμεν δε ταχιον του πε. | πρωτος: ℵ post μνημ. pon

μνημεῖον, 5 καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. 6 ἔρχεται οὖν Σίμων
Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, 7 καὶ
τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντε-
τυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. 8 τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ
μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· 9 οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν
ἀναστῆναι. 10 ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

[Lc 24, 12 Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια [κείμενα μόνα], καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.]

§ 175.

IESUS REDIVIVUS MARIAE MAGDALENAE APPARET.

Ιοн 20, 11—18.

Μτ 28, 9. 10. [Mc 16, 9—11.]

11 Μαριὰμ δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς
τὸ μνημεῖον, 12 καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ
ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 13 λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τί
κλαίεις; λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα που ἔθηκαν αὐτόν. 14 ταῦτα εἰ-
ποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν.
15 λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν,
λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. 16 λέγει
αὐτῇ Ἰησοῦς· Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί· Ραββουνί, ὃ λέγεται διδά-
σκαλε. 17 λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου
δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν
καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. 18 ἔρχεται Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι
ἑώρακα τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

(Μτ) 9 Καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν
αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπά-
γετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἐκεῖ με ὄψονται.

[Mc 16, 9 Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ'

---

5. κειμ. h. l. c. BD^{supp}L unc^{10} etc: ℵ^{c}(* a κειμ. ad κειμ. transilit)AX etc post οθο. 6. ερχ. ουν: ℵ^{c}BLX add και 8. D^{supp} (non d) κ. ουκ επιστ. 9. ℵ* it^{4} ηδει 10. αυτους c. ℵBL . . ς εαυτ.

12. ς (Gb^{0}) habet versum c. ℵABILX unc^{13} etc: om c. D it^{4} syr$^{hr*\ sem}$ Eus^{can} κειμενα: ℵB al^{3} sah cop syr^{cu} Eus al om (L etc post μονα); item ℵ*AKΠ etc om μονα | BL πρ. αυτον

11. μαριαμ c. ℵO al^{2} . . ς -ια | προς (ℵ εν) τω μν. (Gb'') . . πρ. το μνημειον | εξω h. l. c. ℵ^{c}BLOXΔ al^{3} d it^{2} vg etc . . ς post κλαι. c. D^{supp} unc^{10} . . ℵ*A it^{5} syr^{sch} sah^{münt} om 13. λεγουσιν c. ℵ a b d f g vg sah . . ς praem και | B και λεγει 14. ς (=Gb) και ταυτ. | ς (=Gb) ο ιησ. 15. ιησ. c. ℵBL . . ς ο ιησ. | ς (=Gb) αυτ. εθηκ. 16. ιησ. c. BDLO . . ς ο ιησ. | μαριαμ c. ℵBLOΠ . . ς -ρια | εβρα. (Gb†) . . ς om 17. ιησ. (Gb') c. BDLM* . . ς ο ιησ. | πατερα pr. c. ℵBD Ir$_{int}$ etc . . ς add μου | αδελφ. μου c. ℵ^{c}ABL unc rell . . ℵ*D om μου 18. μαριαμ c. ℵBL al^{2} sah . . ς -ρια | αγγελλ.: ς απαγγ., EGSΔ αναγγ. | εωρακα c. ℵBX it^{3} vg sah cop aeth . . ς -κεν | αυτη (et. it^{3}) . . it^{2} vg sah cop *mihi* (D c e aeth και α ειπεν αυτη εμηνυσεν αυτοις)

9. κ. ιδου (Gb'') c. ℵBD etc . . ς praem ως δε επορευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου | ιησ. (Gb') . . ς ο ιησ. | υπηντ. c. ℵ*BCΠ . . ς απηντ. 10. μου: ℵ* om | και εκ. (Gb') c. ℵAO^{*vi} unc^{9} etc . . ς κακει c. BC^{2vi}DL unc^{4}

Mc 16, 9—20. om c. ℵB arm^{odd} ar^{vat}; al^{2} notant asteriscis; om „τα ακριβη αντιγρ.", „σχεδον απαντα αντιγρ." apud Eus, „*omnes Graeciae paene libri*" ap Hier etc. Longe diversa habent L (postea add vulgata) k aeth^{codd}. Exhibent textum ACD unc^{13} etc; primi agnoscunt Ir^{int} et Hipp.

[9. ο μαριαμ | αφ. . . C*DL al παρ]

ῇσ ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. 10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖσ μετ' αὐτοῦ γενομένοισ,
πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν. 11 κἀκεῖνοι ἀκούσαντεσ ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆσ ἠπίστησαν.]

§ 176.

CUSTODES SEPULCRI FUGITIVI ET CORRUPTI.

Mt 28, 11—15.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινὲσ τῆσ κουστωδίασ ἐλθόντεσ εἰσ τὴν πόλιν ἀνήγγειλαν
τοῖσ ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12 καὶ συναχθέντεσ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν
τε λαβόντεσ ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖσ στρατιώταισ, 13 λέγοντεσ· εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
νυκτὸσ ἐλθόντεσ ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. 14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνοσ,
ἡμεῖσ πείσομεν καὶ ὑμᾶσ ἀμερίμνουσ ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντεσ τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡσ
ἐδιδάχθησαν· καὶ ἐφημίσθη ὁ λόγοσ οὗτοσ παρὰ Ἰουδαίοισ μέχρι τῆσ σήμερον.

§ 177.

COMITATUR VIATORES EMMAUNTINOS.

Lc 24, 13—35. [Mc 16, 12. 13.]

13 Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰσ κώμην ἀπέχουσαν στα-
δίουσ ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούσ, 14 καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸσ ἀλλήλουσ περὶ
πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺσ καὶ συνζητεῖν, καὶ
αὐτὸσ Ἰησοῦσ ἐγγίσασ συνεπορεύετο αὐτοῖσ· 16 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ
ἐπιγνῶναι αὐτόν. 17 εἶπεν δὲ πρὸσ αὐτούσ· τίνεσ οἱ λόγοι οὗτοι, οὓσ ἀντιβάλλετε πρὸσ ἀλλή-
λουσ περιπατοῦντεσ; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. 18 ἀποκριθεὶσ δὲ εἷσ, ᾧ ὄνομα Κλεόπασ, εἶπεν
πρὸσ αὐτόν· σὺ μόνοσ παροικεῖσ Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖσ ἡμέ-
ραισ ταύταισ; 19 καὶ εἶπεν αὐτοῖσ· ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ,
ὃσ ἐγένετο ἀνὴρ προφήτησ δυνατὸσ ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸσ τοῦ λαοῦ,
20 ὅπωσ τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ ἄρχοντεσ ἡμῶν εἰσ κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύ-
ρωσαν αὐτόν. 21 ἡμεῖσ δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτόσ ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε
καὶ σὺν πᾶσιν τούτοισ τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. 22 ἀλλὰ καὶ γυναῖκέσ
τινεσ ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶσ, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, 23 καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ
σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. 24 καὶ
ἀπῆλθόν τινεσ τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτωσ καθὼσ καὶ αἱ γυναῖκεσ εἶπον,
αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. 25 καὶ αὐτὸσ εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖσ τῇ καρδίᾳ τοῦ
πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷσ ἐλάλησαν οἱ προφῆται. 26 οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσ-
ελθεῖν εἰσ τὴν δόξαν αὐτοῦ; 27 καὶ ἀρξάμενοσ ἀπὸ Μωϋσέωσ καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν

---

11. ανηγγ. c. ℵD Or Chr . . ς απηγγ. 13. ειπ. οτι: ℵ οτι ειπ. 14. επι: BD υπο (it vg) | πεισομ. c. ℵB al[2] e etc . . ς add αυτον 15. εφημισθ. c. ℵΔ al[2] Or[2] . . ς διεφημ. | μεχρι . ℵ*D εωσ | σημ. c. ℵA unc[12] . . BDL Chr. add ημερασ

13. ησ. πορ. h. l. c. ℵB syr[cu] et[sch] al Eus . . ς ante εν (D e Ησ. δε δυ. πορ. εξ etc) | εξηκ. c. ABDL unc[14] etc . . Ti[synop] praem εκατον c. ℵIK*N*Π etc 15. ς ο ιησ. 17. και εσταθ. (L εστησαν) c. ℵA*[vid]BL e sah cop aeth etc . . ς και εστε . . D Cyr om 18. ς ο εισ | ω ονομα: Ti[synop] ονοματι c. ℵBLNX | ς εν (Gb' εισ c. al[6]) ιερουσ. 19. ς ειπον | ναζαρη. c. ℵBIL etc . . ς ναζωραιου | ℵD εν λογ. κ. εργ. Ti[synop] ελπιζομ. c. ℵPΔΛΠ etc | και c. ℵBDL . . ς om | αγει c. ℵBL etc . . ς add σημερον (D σημεραν ante αγ.) 22. Ti γεναμ. c. B al[1] | ς ορθριαι 23. Ti ηλθαν c. B* 24. και αι: BD vv mu om και

διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. 28 καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ
ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι· 29 καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγον-
τες· μεῖνον μεθ᾽ ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ
μεῖναι σὺν αὐτοῖς. 30 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλό-
γησεν καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς· 31 αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν
αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ᾽ αὐτῶν. 32 καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· οὐχὶ ἡ καρδία
ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; 33 καὶ
ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, 34 λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. 35 καὶ αὐτοὶ
ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

[Mc 16, 12 Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πο-
ρευομένοις εἰς ἀγρόν. 13 κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.]

§ 178.

IN MEDIIS APPARET DISCIPULIS, ABSENTE THOMA.

Lc 24, 36—43. Ioh 20, 19—25. [Mc 16, 14.]

36 Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη
ἐν μέσῳ αὐτῶν. 37 πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι
γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. 38 καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διατί δια-
λογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν;
39 ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου,
ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε,
ὅτι πνεῦμα σάρκας καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς
ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. 41 ἔτι δὲ ἀπιστούντων
αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν
αὐτοῖς· ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; 42 οἱ δὲ
ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· 43 καὶ
λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

19 Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ
σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου
ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων,
ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ
λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. 20 καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς.
ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον.
21 εἶπεν αὐτοῖς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς
ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς.
22 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐ-
τοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον. 23 ἄν τινων ἀφῆτε
τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται αὐτοῖς· ἄν τινων κρα-
τῆτε, κεκράτηνται.

---

27. διερμηνευσ. (M διηρ.) c. ℵ^{c}BLMU (ℵ* και διερμηνευειν) . . ς διηρμηνευεν, Ti διερμηνευεν | εν (ℵL τι ην εν) πασ. (ℵD etc om) τ. γρ. τα (L om) | εαυτ. (et. ς) c. ℵABP unc^9 . . ς^e Gb αυτ. c. DLX unc^3 28. προσεποιησατ. c. ℵABDL . . ς -ποιειτο | πορρωτερω c. ℵDLPX unc^{12} . . Ti -τερον c. AB al^1 29. ηδη c. ℵBL it^5 vg etc . . ς om 30. ℵAD al^2 ηυλογ. | επεδιδ. (D προσεδ. sine κλ.) . . ℵ εδιδ. 32. ς ειπον | ως διην. c. ℵBDL etc . . ς και ως δι. 33. ηθροισμ. c. ℵBD Eus . . ς συνηθρ. 34. οντως h. l. c. ℵBDLP al vv mu Eus . . ς post ο κυρ.

36. αυτος c. ℵBDL etc . . ς (=Gb) add ο ιησους | αυτων c. D it^5 . . ς (Gb) add και λεγει αυτοις· ειρηνη υμιν (GP etc pergunt εγω ειμι, μη φοβεισθε) 38. διατι c. ℵAXΔ unc^{11} etc . . BA^2 τι, DL ινατι | τη καρδια c. BD it^6 etc . . ς ταις καρδιαις c. ℵA unc^{14} 39. εγω ει. αυτ. c. ℵBL etc . . ς αυτ. εγ. ει. | σαρκας c. ℵ*(D) Ir^{int} Dial . . ς -κα 40. ς και τουτο ειπων επεδειξεν (ℵBL unc^4 εδειξ.) αυτοις τας χειρας και τους ποδας: om c. D it^5 syr^{cu} 42. μερος c. ℵABDLΠ etc . . ς add και απο μελισσιου κηριου 43. εφαγεν . . ℵΠ* al^{10} etc add και [λαβων] τα επιλοιπα εδωκεν αυτοις

19. ς των σαββ. | μαθηται . . ς (Gb^0) add συνηγμενοι | Ti om ο c. DI 20. ς εδειξεν αυτοις et τ. πλευρ. αυτου | Ti και τας c. AB syr^P 21. παλιν c. ℵDLOX etc . . ς ο ιησους παλ. 23. αφεωντ. (Gb′) c. ℵ^c(* αφεθησετ.)ADLOX etc . . ς αφιεντ. (B* -ονται) c. B^{3}I unc^{10} etc

24 Θωμᾶσ δὲ εἶσ ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενοσ Δίδυμοσ, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν
Ἰησοῦσ. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖσ·
ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖσ χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὸν δάκτυλον εἰσ τὸν
τόπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰσ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

[Mc 16, 14 Ὕστερον ἀνακειμένοισ αὐτοῖσ τοῖσ ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν
ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖσ θεασαμένοισ αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν.]

§ 179.

ITERUM APPARET DISCIPULIS, PRAESENTE ETIAM THOMA.

Ιοη 20, 26—29.

26 Καὶ μεθ' ἡμέρασ ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶσ μετ' αὐτῶν.
ἔρχεται ὁ Ἰησοῦσ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰσ τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν.
27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰσ χεῖράσ μου, καὶ φέρε τὴν
χεῖρά σου καὶ βάλε εἰσ τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστοσ ἀλλὰ πιστόσ. 28 ἀπεκρίθη
Θωμᾶσ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ κύριόσ μου καὶ ὁ θεόσ μου. 29 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦσ· ὅτι ἑώρα-
κάσ με, πεπίστευκασ· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντεσ καὶ πιστεύσαντεσ.

§ 180.

PROPE LACUM TIBERIADIS APPARET DISCIPULIS VII PISCANTIBUS.

Ιοη 21, 1—24.

1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦσ τοῖσ μαθηταῖσ ἐπὶ τῆσ θαλάσσησ τῆσ
Τιβεριάδοσ· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτωσ. 2 ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτροσ καὶ Θωμᾶσ ὁ λεγόμενοσ
Δίδυμοσ καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆσ Γαλιλαίασ καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ δύο. 3 λέγει αὐτοῖσ Σίμων Πέτροσ· ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχό-
μεθα καὶ ἡμεῖσ σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰσ τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν
οὐδέν. 4 πρωίασ δὲ ἤδη γινομένησ ἔστη Ἰησοῦσ ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ
μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦσ ἐστίν. 5 λέγει οὖν αὐτοῖσ Ἰησοῦσ· παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε;
ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· οὔ. 6 λέγει αὐτοῖσ· βάλετε εἰσ τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον,
καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθουσ τῶν ἰχθύων.
7 λέγει οὖν ὁ μαθητὴσ ἐκεῖνοσ ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦσ τῷ Πέτρῳ· ὁ κύριόσ ἐστιν. Σίμων οὖν
Πέτροσ, ἀκούσασ ὅτι ὁ κύριόσ ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνόσ, καὶ ἔβαλεν
ἑαυτὸν εἰσ τὴν θάλασσαν· 8 οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν
ἀπὸ τῆσ γῆσ ἀλλὰ ὡσ ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντεσ τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. 9 ὡσ οὖν
ἀπέβησαν εἰσ τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον.

---

24. ιησ. c. ℵBD .. ς ο ιησ. 25. εωραχ. c. ℵAD unc^5 .. Ti εορ. c. B*ILX unc^7 | μου τ. δακτ. c. ℵDL .. ς τ. δ. μ. | τοπον c. AI al^4 it^5 vg al mu Or al .. ς τυπον (ℵ* ε. την χειραν αυτου pro ε. τ. τ. των ηλ.) | ς την χει. μου

[14. AD etc υστερ. δε | AC*XΔ etc εγηγερμ. εκ νεκρων]

26. αυτου: Ti om c. ℵ al^7 it^4 sah syr^{sch} et^{hr} 28. ς (=Gb) και απεκριθη | ς (=Gb) ο θωμ. c. ℵL al 29. με .. ς (=Gb) add θωμα | πεπιστ.: ℵ* it^2 arm και πε. | ℵ* syr^{utr} etc ιδοντ. με

1. ιησ. c. BC .. ς ο ιησ. c. ℵA unc^{12} .. Ti om c. DM al^2 e Chr | μαθ.: D unc^7 add αυτου 2. οι: ℵDE etc add υιοι (item c post ζε.) | του: ℵD om 3. ℵGLXΠ^2 εξη. ουν, AP etc και εξη. | ς (=Gb) ανεβησ. | πλοιον .. ς (Gb^{00}) add ευθυσ 4. ηδη: Ti om c. ℵ* al^{15} it^{mu} vg^{clo} cop syr al | γινομ. c. ABC*EL al .. ς γεν. c. ℵDP unc^{12} | ιησ. (Gb') .. ς ο ιησ. | επι (Gb') c. ℵADLMUX etc .. ς εισ | ηδεισαν: Ti εγνωσ. c. ℵLX etc 5. ιησ. c. ℵB .. ς ο ιησ., A*vi a om 6. λεγ. αυτ. c. ℵ* et^{ob} al^1 it^3 vg etc .. ς ο δε ειπεν αυτοισ | εβα. ουν: Ti οι δε εβ. c. ℵD cop | ς ισχυσαν 9. ℵH ανεβησ., Δ επεβ.

10 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. 11 ἀνέβη Σίμων
Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα
τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. 12 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ἀρι-
στήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός
ἐστιν. 13 ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως.
14 τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.
15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με
πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ἀρνία μου.
16 λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας
ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· ποίμαινε τὰ προβάτιά μου. 17 λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωάννου,
φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· κύριε,
πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ προβάτιά μου. 18 ἀμὴν
ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ
γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. 19 τοῦτο
δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει
μοι. 20 ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ
ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν· κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε;
21 τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· κύριε, οὗτος δὲ τί; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολούθει. 23 ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ
λόγος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ'· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι.
24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι
ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

§ 181.
IN MONTE GALILAEO APPARET DISCIPULIS.
Mt 28, 16—20. [Mc 16, 15—18.]

16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς
τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν,
οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς
ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξου-
σία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. 19 πορευθέντες μα-

[15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἰς τὸν
κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ
τῇ κτίσει. 16 ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σω-
θήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται.
17 σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακο-
λουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβα-

---

11. ανεβη (ℵL etc ενεβη) c. ADP unc^{11} .. Ti add ουν c. ℵBCLXΠ^{2} | εισ (D al επι) την γην .. ς επι τησ γησ c. E unc^{8} 12. δε ℵADLX unc^{11} .. Ti om c. BC 13. ς (=Gb) ερχ. ουν | ιησ. c. BC^{vid}D .. ς ο ιησ. 14. τουτο: ℵGLX add δε | ιησ. c. BCD .. ς ο ιησ. | μαθ.. , ς (Gb^{0}) add αυτου 15. ιωαννου (ℵ^{a}BD^{gr} -ανου, ℵ* om) c. ℵ^{a}BC*DL etc .. ς ιωνα | ς πλειον | αρνια: C*D προβατα 16. παλ.: ℵC it^{2} al ante λεγ., D it^{2} om | δευτ. (ℵ^{a} al το δευ.): ℵ* etc om | ιωανν. (BD -ανου) c. ℵBC*D etc .. ς ιωνα | προβατια c. BC al b Lcif .. ς -τα 17. ιωαννου (BD -ανου) c. ℵBC*D etc .. ς ιωνα | και: Δ it^{2} am om | λεγει sec c. ℵADX .. ς ειπεν | παντ. συ c. ℵBC*D .. ς συ πα. | λε. αυτ. c. ℵD al^{4} it^{pler} vg al .. ς add ο (Ti om c. BC) ιησουσ | προβατια c. ABC .. ς -τα (Δ αρνια) 18. ℵ* την χειραν | αλλοσ (ℵC^{2}D al^{5} etc -οι) σε (ℵBC^{2} post ζωσ.) ζωσει (C^{2} ζωσωσιν, ℵDΠ etc ζωσουσιν) κ. οισει (ℵ* ποιησουσιν σοι, C^{2} etc οισουσιν, ℵ^{c}Π αποισουσιν σε, D απαγουσιν σε. Item ℵ^{c}AD add σε) | οπου: ℵ* οσα 20. επιστρ. c. ABCΠ* etc .. ς (Gb^{0}) add δε | ειπεν (ℵ* λεγει): ℵCD etc add αυτω 21. ουν c. ℵBCD etc .. ς om | ℵ om κυριε 22. ς ακολ. μοι 23. ουτ. ο λο. c. ℵBCD etc .. ς ο λο. ουτ. | και ο. ειπ. c. AD unc^{pler} etc .. ℵBC Or etc ο. ειπ. δε | D e αποθνησκεις | ερχομ. c. ℵ* al^{4} it^{2} arm Chr .. ς add τι προσ σε 24. και (ℵ^{a} etc ο και, BD και ο) γρ. | αυ. η μα. εστ. c. BC*: D etc εστ, αυ. η μα. . . ς εστ. η μα. αυτ. c. ℵA unc^{13}

17. προσεκ. c. ℵBD etc .. ς add αυτω
18. επι c. ℵA unc^{12} Or^{3} etc: BD etc add τησ
19. πορευθ.: ς (=Gb) add ουν c. BAΠ etc

[17. ταυ. παρακολ.: AC* et^{2} L al παρακο. (C*L ακολ.) ταυ.

θητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος,
[20] διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

λοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς,
[18] ὄφεις ἀροῦσιν, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ, ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἕξουσιν.]

§ 182.

IN OLIVETO DISCIPULIS VALEDICIT ET AUFERTUR.

Lc 24, 44—53. [Mc 16, 19. 20.] Act 1, 3—12.

Lc 24, 44—49.

[44] Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· οὗτοι οἱ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν,
ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς
περὶ ἐμοῦ. [45] τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, [46] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι
οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, [47] καὶ κηρυ-
χθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι
ἀπὸ Ἰερουσαλήμ. [48] ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. [49] κἀγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πα-
τρός μου ἐφ' ὑμᾶς. ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

Lc 24, 50—53.

[50] Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν,
καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐ-
τούς. [51] καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐ-
τοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν. [52] καὶ αὐτοὶ ὑπέστρε-
ψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης,
[53] καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ αἰνοῦντες
τὸν θεόν.

[Mc 16, 19. 20.]

[[19] Ὁ μὲν οὖν κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὸ λα-
λῆσαι αὐτοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ· [20] ἐκεῖνοι δὲ
ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου
συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ
τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.]

Act 1, 3—12.

- - τοῖς ἀποστόλοις - - [3] οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολ-
λοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασι-

---

19. BD βαπτισαντες 20. ℵD Or^{2} ειμ. μ. υμ. | αιωνος c. ℵA*BD etc . . ς (=Gb) add αμην

17. καιναις: C*LΔ cop arm om 18. οφεις: C* et^{2}LM^{m}SXΔ^{gr} etc praem και εν ταις χερσιν | ς (=Gb) βλαψει]

44. πρ. αυτ. c. ℵBLX . . ς αυτοις | μου c. ABDKLNXΠ . . ς om c. ℵ unc^{9} etc | B απαντα | και (ℵ εν, L και εν) προφ. (ℵBL τοις πρ.) 46. γεγρ. c. ℵBC*DL etc . . ς (Gb^{0}) add και ουτως εδει 47. εις αφ. c. ℵB cop syr^{sch} . . ς και αφ. | αρξαμενοι c. ℵBC*LNX . . ς -νον, DΔ^{2} etc -νων 48. υμεις c. ℵBC*L etc . . ς υμ. δε | μαρτ. c. BD etc . . ς praem (C* add) εστε c. ℵALNX unc^{pl} 49. κεγω (D και εγ.) c. ℵDL al it^{pler} vg al . . ς και ιδου εγω (cf 7, 27. 10, 3. Mt 28, 20.) | εξαποστ. c. ℵ^{c}BLXΔ al^{2} . . ς αποστ. | πολει: ς (=Gb) add ιερουσαλημ | ε. υψ. δυ. c. ℵBC*L etc . . ς δυ. ε. υψ.

50. αυτους c. ℵBC*L etc . . ς add εξω | εως (D al^{1} om) προς c. ℵBC*(D)L etc . . ς εως εις | ℵD ηυλογ. 51. διεστη (D απεστη) α. αυτ. c. ℵ*D it^{5} Aug . . ς (Gb^{0}) add και ανεφερετο εις τον ουρανον 52. αυτοι c. D it^{5} Aug . . ς (Gb^{0}) add προσκυνησαντες αυτον 53. αινουντ. c. D it^{5} vg^{odd} cop Aug; ℵBC*L ευλογουντες . . ς αιν. και ευλογ. | θεον c. ℵC*DLΠ* al it^{5} vg$^{odd\,pl}$ etc . . ς add αμην

[19. ουν: C*L etc om | κυρ. (H al om) ιησ. c. C*(H)KLΔ al mu vv pl Ir^{int} . . ς om ιησ. | ανελημφθ. c. ACD^{supp} . . ς -ληφθη | CΔ al εν δεξια 20. σημειων: ita c* c. ΔO^{2} al mu syr^{cu} al mu . . ς add αμην c. C*D^{supp}LX unc^{pl} etc]

3. ς τεσσαρακ.

λείασ τοῦ θεοῦ· 4 καὶ συναλιζόμενοσ παρήγγειλεν αὐτοῖσ ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι,
ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸσ ἣν ἠκούσατέ μου· 5 ὅτι Ἰωάννησ μὲν ἐβάπτισεν
ὕδατι, ὑμεῖσ δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰσ ταύτασ ἡμέρασ. 6 οἱ μὲν
οὖν συνελθόντεσ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντεσ· κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεισ τὴν
βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; 7 εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· οὐχ ὑμῶν ἐστιν γνῶναι χρόνουσ ἢ καιροὺσ οὓσ
ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, 8 ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντοσ τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματοσ ἐφ᾽ ὑμᾶσ, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρεσ ἔν τε Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ
Σαμαρίᾳ καὶ ἕωσ ἐσχάτου τῆσ γῆσ. 9 καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νε-
φέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 10 καὶ ὡσ ἀτενίζοντεσ ἦσαν εἰσ τὸν οὐρα-
νὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρεσ δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖσ ἐν ἐσθήσεσιν λευκαῖσ,
11 οἳ καὶ εἶπαν· ἄνδρεσ Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντεσ εἰσ τὸν οὐρανόν; οὗτοσ ὁ Ἰη-
σοῦσ ὁ ἀναλημφθεὶσ ἀφ᾽ ὑμῶν εἰσ τὸν οὐρανὸν οὕτωσ ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν
πορευόμενον εἰσ τὸν οὐρανόν.
12 Τότε ὑπέστρεψαν εἰσ Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρουσ τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνοσ, ὅ ἐστιν ἐγγὺσ
Ἰερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.

§ 183.

CONCLUSIO EVANGELII IOHANNIS.

Ioh 20, 30. 31. [21, 25.]

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦσ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ
ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· 31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦσ
ἐστὶν ὁ Χριστὸσ ὁ υἱὸσ τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντεσ ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

[21, 25 Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦσ, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ᾽ ἕν,
οὐδ᾽ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.]

---

4. Gb′ συναυλιζ. c. minusc mu Epiph^{bis} 5. εν πν. βαπτ. c. ℵ*B (D etc βα. post αγ.) . . ς βαπτ. ε. πν. 6. ηρωτ. c. ℵABC* . . ς επηρωτ. 7. ειπεν c. B* sah syr arm^{sch} . . ς ει. δε c. ℵA (C ο δε ει., D και ει.) 8. μου c. ℵABCD . . ς μοι | κ. εν παση c. ℵBC^{3}E . . Gb′ Ti om εν c. AC*D 10. εσθησ. λευκ. c. ℵABC* . . ς εσθητι λευκη 11. ς ειπον | βλεποντεσ c. ℵ*BE^{gr} al^{25} Eus al . . ς εμβλεπ.

30. μαθητων c. AB unc^{6} etc . . ς add αυτου c. ℵCDLT^{d} unc^{6} 31. πιστευητε c. ℵ*B . . ς -σητε | ς (=Gb) ο ιησ. | ζωην . . . ℵC*DLT^{d} al^{11} it^{5} Ir^{int} etc add αιωνιον

25. Versum om c. ℵ* (non item 63.), item scholia cdd. multorum volunt προσθήκην esse . . . ς Ti habent ut supra posuimus c. ℵ^{a}ABCDX unc^{11} etc | Ti ἃ c. ℵ^{a}BC*X Or al . . ς οσα | Ti ουδ. c. ℵ^{a}BDΔ al . . ς ουδε | Ti χωρησειν c. ℵ^{a}BC* . . ς -σαι | βιβλ. c. ℵ^{a}ABC^{vid}D etc . . ς (=Gb) add αμην

PROLEGOMENORUM INDEX.

TEXTUS EVANGELICI INDEX.

EVANG. MARCI.

EVANG. LUCAE.

EVANG. IOHANNIS.

Errata:

p. xxii.
p. 7ix.
p. 176

Lipsiae typis Aemilii Herrmanni sen.

Im Verlage von **Hermann Mendelssohn** in **Leipzig** sind ferner nachstehende Werke erschienen:

Novum Testamentum triglottum graece latine germanice. Graecum textum addito lectionum variarum delectu recensuit, latinum Hieronymi notata Clementina lectione ex auctoritate codicum restituit, germanicum ad pristinam Lutheranae editionis veritatem revocavit Const. Tischendorf. Editio secunda. Cum tabula triplici terrae sanctae. 1865. Qu. gr. 8°. Geh. M. 6.—.

Hieraus in Separat-Abdrücken:

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. — **Novum Testamentum graece.** Recensuit inque usum academicum omni modo instruxit Const. de Tischendorf. Editio academica stereotypa XIV. ad ed. octavam criticam maiorem conformata. Cum tabula duplici terrae sanctae. 1884. 32°. Geh. M. 2.—; in Lwdbd. M. 3.—; in Lederbd. mit Goldschnitt M. 3.50.

Novum Testamentum graece et latine. Graecum textum addito lectionum variarum delectu recensuit, latinum Hieronymi notata Clementina lectione ex auctoritate codicum restituit Const. Tischendorf. 1858. Qu. 4°. Geh. M. 4.—.

Das Neue Testament. Deutsch von Dr. Martin Luther. Nach den Original-Ausgaben revidirt und bevorwortet von Const. Tischendorf. 1855. 32°. Geh. M. 2.—; in Lwdbd. M. 3.—; in Lederbd. mit Goldschnitt M. 3.50.

Das Resultat dieser Revision ist von großem Gewichte. Mehrere aus unkritischer Willkür der Herausgeber, sowie aus Unkenntniß der Lutherischen Sprache geflossene und in die üblichen Ausgaben des Neuen Testaments übergegangene Unrichtigkeiten werden hier unter genauem Nachweise des Sachverhalts beseitigt.

Novum Testamentum latine. Textum Hieronymi notata Clementina lectione ex auctoritate antiquissimorum codicum restituit Const. Tischendorf. Cum tabula duplici terrae sanctae. 1864. 32°. Geh. M. 2.—; in Lwdbd. M. 3.—; in Lederbd. mit Goldschnitt M. 3.50.

Novum Testamentum graece et germanice. Graecum textum notatis variis lectionibus recensuit, germanicum Lutheri ad pristinam veritatem revocavit Const. Tischendorf. Cum tabula duplici terrae sanctae. 2 Bde. 1864. 32°. Geh. M. 4.—; in Lwdbd. M. 6.—; in Lederbd. mit Goldschnitt M. 7.—.

Conlatio critica codicis Sinaitici cum textu Elzeviriano ratione etiam habita codicis Vaticani. Edidit Const. Tischendorf. 1869. M. 1.50.

Ausser den Textvergleichungen enthält diese Schrift eine Beleuchtung des Verhältnisses des Codex Sinaiticus zum Codex Vaticanus und zu den übrigen ältesten und wichtigsten Autoritäten des Neutestamentlichen Textes.

Evangelia apocrypha adhibitis plurimis codicibus graecis et latinis maximam partem nunc primum consultis atque ineditorum copia insignibus collegit atque recensuit Const. de Tischendorf. Editio secunda. 1876. Gr. 8°. Geh. M. 12.—.

Acta apostolorum apocrypha ex triginta antiquis codicibus graecis vel nunc primum eruit vel secundum atque emendatius edidit Const. Tischendorf. 1851. Gr. 8°. Geh. M. 8.—.

Apocalypses apocryphae Mosis, Esdrae, Pauli, Iohannis, item Mariae dormitio, additis evangeliorum et actuum apocryphorum supplementis. Maximam partem nunc primum edidit Const. Tischendorf. 1866. M. 4.—.

Für **diese sämmtlichen drei Bände** der Neutestamentlich-apokryphischen Literatur hat der Herausgeber mehr als hundert alte Handschriften benutzt; 19 Schriften hat er darin zum ersten Mal veröffentlicht, mehrere andere zum ersten Mal vollständig, alle übrigen ohne Ausnahme nach neuen urkundlichen Forschungen.

Supplementum codicis apocryphi I. Acta Thomae graece partim cum novis codicibus contulit partim primus edidit latine recensuit praefatus est indices adiecit Max Bonnet. 1883. Geh. M. 5.—.

Eusebius Pamphili. Scripta historica. Tom. I. II. III. 1868—1870. 8°.

Tom. I: Eusebii Pamphili historiae ecclesiasticae libri X. Recensuit cum prolegomenis apparatu et annotatione critica indicibus denno edidit Fridericus Adolphus Heinichen. 1868. Geh. M. 9.—; auf Schreibpapier M. 15.—.

Tom. II: Eusebii Pamphili vita Constantini et panegyricus atque Constantini ad sanctorum coetum oratio. Recensuit cum annotatione critica atque indicibus denno edidit Fridericus Adolphus Heinichen. 1869. Geh. M. 9.—; auf Schreibpapier M. 12.—.

Tom. III: Commentarii in Eusebii Pamphili historiam eccles. vitam Constant. panegyricum atque in Constantini ad sanctorum coetum orationem et meletemata Eusebiana. Librum bipartitum composuit et multo emendatiorem atque auctiorem denuo edidit Fridericus Adolphus Heinichen. 1870. Geh. M. 11.—; auf Schreibpapier M. 18.—.

Lipsiae typis Aemilii Herrmanni sen.